Predicamēta Arestotelis

Circa exordium Categoriar Arestotelis que latine pdicamēta appellantur anq̄z ad tertiū pcedat mouenda sunt quedā dubia. Quorum primū est. de ordie huius libri ad sequentē. Ad qd respondet ꝙ h liber inter libros Arestot. conuenient est primus Quia in eo determinat de simplicibus ꝛ incōplexis siue ptib' enūciacōis. In libro ꝯo Perihermenias de enūciacōe sicut in noua logica de totali argumētacōe. Etiā ordinātur partes logice ꝓm ordinē actuū rōis. qꝛ ipa logica ē sciēntia rōnalis ꝛ rationis directiua. sicut ḡ prima operatio intellectus que est simpliciū apphensio pcedit scdam. ꝛ scda terciaz. ita hic liber pdicamentorū pcedit librū periarmenias. ꝛ ille ꝯsequēter totā nouā logicā queadmodū circa iniciū libri periarmenias dicet.

Scdm dubiū est. An de decē predicamentis sit scia logicalis. Et videt pmo ꝙ nō. Quia oīs scientia habet per pncipia. ꝛ causas. sed pdicamēta nō hñt pricipia. neqꝫ causas ergo de eis nō est scia ꝯña ē sylogistica. Maior pbat p phm p' posterior dicentē. scīe ē rem p causam cognoscē. Minor ē porphirij dicentis. ꝙ pdicamēta sunt prima pncipia. Scdo sic Ois scia habet p demonstrationē vtꝫ p phm ꝛ linconiensem pmo posterior dicētes conformiter. scia est habitus ꝯclusionis p demonstrationē acq̄situs. sꝫ p. in hoc libro nō facit demōstracōes. ḡ de pdicamētis nō ē scia. Et ꝯfirmatur. qꝛ scia est illius cui' ē diffinitio. exquo ipa est mediū demonstracōis. sꝫ pdicamentor non est diffinitio cū non sint ꝯposita ex genē ꝛ dra. eo ꝙ sunt prima genera. ergo nō est eor sciētia. Tercio. scia est cognitio ignoti p notū. sꝫ pdimētis cū sint prima principia nihil ē notius. ḡ nō sunt cognoscibilia ꝛ p ꝯñs nec scibilia Quarto. Ad qd libet scibile reqrit ꝙ habeat passiōes de ipo demōstrabiles. sꝫ pdicamētorū nō sunt aliq passiōes. qꝛ propriū ex pncipijs spēi emanat. pdicamēta aūt nō sunt species. Quinto. idē ē scia ꝛ vna scia. sꝫ de decē pdicamētis nō ē vna scia. ḡ nō est scia. Minor probat. qꝛ sunt decē. primo diuersa nec in aliq vno conuenientia. Deinde arguit ꝙ nō sit de eis scia logicalis. probat. Quia logica considerat entia rōis. sed pdicamenta sunt entia realia. ḡ nō pt eē de eis scia logicalis. Maior pbat. qꝛ ꝓm Auicennā. albertū. thomā. scotū logica ē de secūdis intentionib' adiūctis pmis tales autē sunt entia rōis. Minor pbat. qꝛ sunt res prime intentionales qd probatur. qꝛ impossibile est pdicatuꝫ scde intentionale pdicare per se de re pme intentionis. sed ista decem genera generalissima pdicantur p se de rebus pme intentionis. est eni hec vera per se. homo est substātia. linea est q̄ttitas. ḡ scia de eis videt eē realis. Solutio sic. Quia ens incōplexū ordinabile in genere est ens intelligibile p se hñs pncipia ꝛ causas. p que cognosci pt. ꝛ ptes subiectiuas vt decem predicamēta. ꝓm diuersos modos pdicandi ꝛ diuersis modis essendi sumptos pdicabilia ꝛ passiones ꝛ ꝓprietates de ipo subiecto demōstrabiles p eadē pncipia

Ad obiecta in oppositū dicendū ē p ordinē. Et pmo ad primū ꝓm dnm Albertū ꝛ scotū. Qꝫ pdicamēta pñt dupliciter ꝯsiderari. Uno mō vt sunt quedā nature ꝛ ptes entis que nō hñt añ se pncipia formalia ꝛ vniuoca. ꝛ hoc mō nō ꝯsiderātur a logico sꝫ a metaphisico. exquo eiusdē scie ē ꝯsiderare de toto ente ꝛ ptibus eiusdē. ꝛ hoc mō de ipis potius est sapientia q̄z scia. Alio mō ꝯsiderātur vt sunt quedā dicibilia incōplexa i genere ꝓm sub ꝛ supra ordinata. ꝛ sic nō ꝯsiderātur vt pncipia ꝛ hñt multas proprietates de ipis demōstrabiles. ꝛ ergo de eis scia. Et alia pncipia eor remota sūt modi essendi rerū. a quibus sumūtur modi pdicandi penes quos distinguūtur pdicamēta principia ꝯo prima eor etiā formalia vniuoca inq̄ztum cadunt sub ꝯsideracōe logico. sunt añpredicamēta quorū primū est predicacō seu rō siue modus pdicādi. q ꝯstituit ordinē pdicabiliū. scdm est diuisio qua venit ad cognitionē illor qua illius ordinis sunt capacia. tercium est regula q̄ rectificat hitudo ipor ordinabiliū. Ad scdm ddm licet. p. nō faciat in h libro actuales aliqs demōstracōes sic nec in alijs. tradit tñ materiā ex qua fieri pñt faciliter ꝛ h sufficit. vñ qꝛ substātia ē ens p se. ergo demōstrat sibi inesse illa ꝓprietas que ē nō eē in subiecto. ꝛ sic de singul' alijs. ꝓpetates ei pñt demōstrari de subiecto vl' de ptibus pncipalib' subiecti. Ad ꝯfirmacōeꝫ ddm. ꝙ licet pdicamēta nō habeāt diffinicōꝫ q̄dditatiuā siue ꝓpe dictam hñt tamē diffinicōeꝫ habentē modū diffinicōnis q̄dditatiue qd sufficit. Ad terciū ē ddm ꝙ duplicia sunt pma pncipia quedā sunt pn

cipia pͥma cōplexa. que stant in foribus intelle
ctus. ⁊ illa pͥncipia pͥma sunt maxie nota. ⁊ cog
noscūtur cognitis termis ex quibꝰ cōstituūtur
sicut ptꝫ de illis. Omne totū ē maiꝰ sua pte ⁊ de
quolibet affirmacō vl' negacō de nullo vero sil.
¶ Alia sunt pͥncipia incōplexa. ⁊ talia licꝫ ẜm
se sint notissima. nō tn̄ sunt nobis maxie nota
⁊ ğ de talibus mō pdicto bn̄ pt eē scia. ¶ Ad
quartū ē dōm q̄ nō oꝫ oēm passionē ꝯseq̄ spēꝫ
sꝫ ꝯsequitur spēm vel illud qd̄ hꝫ modū spēi
⁊ sic ē in ꝓposito. ¶ Ad q̇ntū ē dōm ẜm dn̄m
Albertū. q̄ licet decem predicamēta sint decem
pͥmo diuisa. tn̄ illa decē diuisa reducūt ad duo.
scꝫ substantiā ⁊ accn̄s. ⁊ hec duo in vnuꝫ qd̄ est
ens ordinabile in genere ẜm sub ⁊ supra. ⁊ ergo
de eis est vna scia inq̄ztum sub vna rōe hic ꝯsi
derātur. licet realit' ꝯsiderata nō ꝯueniāt in ali/
quo vno reali formali ⁊ vniuoco sꝫ analogico
tn̄ q̄ est ens. ¶ Ad aliud qd̄ assumit de
eis nō esse sciam logicalē siue rōnalem. q2 sunt
entia realia dōm. Q̄ꝫ licꝫ pdicam̄ta sint entia
realia. tn̄ vt talia. a logico nō ꝯsiderātur. vt di
ctū est. sed inq̄ztū aliqua ꝓpetas ab intellectu
cāta eis attribuit'. vt q̄ substantie est ꝓpriū in
subiecto nō eē. vniuoce pdicari. significare hoc
aliquid ⁊ sic de alijs. Et hoc mō etiā dōm ē de
alijs generibꝰ. Quia oīa genera inq̄ztū huius/
moi sunt. in suas diuidūtur species. ⁊ ille vlte/
rius in alias. ⁊ nihil est sup ea qd̄ descēdit ī il/
la p diuisionē. ⁊ ita inq̄ztū sunt generalissima.
ꝯueniūt eis he passiōes diuidi in spēs. ⁊ mul/
tas habere spēs subalternas. ⁊ nō hr̄e genꝰ sup
ueniēs. si aūt de aliq̄bꝰ alijs ꝯueniētibꝰ genera/
lissimis inq̄ztū sunt entia hic determiat' hoc nō
est pͥncipal'r. sed ad maiorē manifestacōeꝫ isto/
rū q̄ztū ad eē intencōnale siue qd̄ hn̄t in ordie
ad pdicata intētionalia. Ex quibꝰ oībꝰ patet.
q̄ nō sequit' cōsiderabile huiꝰ vl' illiꝰ scie ē ens
reale. ğ scia ē realis. q2 res simpl'r realis pt ī sci
entia ꝯsiderari inq̄ztū substat passionibꝰ rōnis
sicut in ꝓposito fit de pdicamētꝭ. ⁊ ğ bn̄ dr̄. p.
3o de aīa secātur scie quēadmodū res. i. quēad/
modū formales rōnes reꝝ ꝯsiderabilium.

Tercium dubium est. vtrū ens ordia/
bile in rōe subicibilis ⁊ pdicabilis put substat
voci talē ordinē significāti. sit subiectū libri p
dicamētoꝝ. ¶ Et videt' pͥmo q̄ nō. q2 omne sb/
iectū dꝫ eē simplex ⁊ incōplexū. q2 alias nō eēt
vnū. sed ens ordinabile sub rōe subicibilis ⁊ p
dicabilis vl' pdicabilis nō est simplex incom/
plexū. ergo nō est subiectū. ¶ Scd̄o sic. nullū
ordinabile est subiectū. ergo ordinabile nō est
subiectū. ꝯsequētia tenet per legē subalternatiō
ab vniuersali ad suā indiffinita. Aīis ptꝫ p in/
ductionē. q2 nec corpus nec animal nec substā
tia nec q̄ztitas. ¶ Tercio sic. de subiecto sciētie
debent probari alique passiōes. ⁊ ꝓpetates. sed
de ordinobili in rōe subicibilis ⁊ pdicabilis n̄
ꝓbantur aliq̄ passiōes. vt ptꝫ p totuꝫ ꝓcessum
istius libri. igr̄ ⁊c. ¶ Quarto nullū ens p ac/
cidens est subiectū alicuiꝰ scie. sed ordinabile
in rōne subicabilis ⁊ predicabilis est ens p ac/
cidens. ergo non est de eo scientia. Maior ptꝫ
sexto metaphisice. Minor ꝓbatur. quia omne
per se debet esse ens determinatū alicuius generꝭ
sed ens ordinabile in racōe subicibilis ⁊ predi
cabilis nō est huiusmōi. quia nec est substātia
nec q̄ztitas ⁊ sic de alijs. ergo nō est ens p se sed
per accn̄s. ¶ Quinto. si ordinabile esset subie
ctū in hoc libro sequeret' q̄ decē predicamento
ruꝫ esset aliquod cōmune vniuocū. sed hoc est
falsum. ⁊ contra phm quarto metaphisice ⁊ se/
ptimo. sequela ꝓbatur. Quia subiectū sciētie
debet esse cōmune vniuocū respectu oīm illoruꝫ
que eque principaliter considerātur. sed oīa
decē predicamenta eque principaliter ꝯsiderā/
tur. licet nō sint entia eque principalia. igit' ⁊c.
¶ Sexto. ordinabile videt' esse in genere rela
tionis. ergo non est hic subiectū. ꝯsequentia te/
net. quia illud quod est in genere relationis nō
est cōmune ad oīa hic considerata. ex quo re/
latio est vnū de decē generibus. Antecedens pꝫ
Quia ordinabile videtur eē respectu alteriꝰ or/
dinabile. ¶ Septimo. scientia ista vt dic boe
cius. est de decem primis vocibus decem rerum
prima principia significantibus. ergo non ē de
ente ordinabili in ratione subicibilis ⁊ predi/
cabilis. ¶ Solutio sic. sicut ptꝫ per dn̄m Al
bertum magnū ⁊ alios expositores. Quia in li
bro predicamentorum principaliter determia/
tur de ordinatione subicibiliū ⁊ predicabiliuꝫ
ad inuicem. ergo ordinabile ẜm rationem subi
cibilis ⁊ predicabilis ē primū ⁊ principale cō
sideratum in ista scietia. ẜm cuius rationē om/
nia in hac scientia considerātur. Addunt auteꝫ
aliqui dicibile incomplexū. sed non est necessa
riū. Quia in ordinacōe subicibiliū ⁊ pdicabi
liū nō ponūtur cōplexa. sꝫ solū incōplexa. ergo
sufficit dicere q̄ subiectū est ordinabile in racō
ne subicibilis vel predicabilis. Additur auteꝫ
prout substat voci talem ordinem importanti
Quia ẜm Boecium liber predicamentorum
est de decem primis vocibus decem reruꝫ prima
principia significātibus q̄ voces sunt sbstātia

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quātitas ꝛc. vñ infinita multitudo entiū ꝫm rōez ſubicibilis ꝛ ꝑdicabilis. reſtringitur ad decem ꝑma q̄ vocātur decē ꝑdicamēta ꝛ hec decē vlteriꝰ ꝯſtringūtur ad duo ſcꝫ ad ſubſtantiā et accn̄s. Quia oīs talis ordinacō ē ſubſtātialis ꝛ accn̄talis ꝛ illa duo vlteriꝰ reducūtur ad vnū qd̄ ē ordinabile in rōe ſubicibilis ꝛ ꝑdicabilis ¶ Quādo āt dixit boeciꝰ iuxta palligata ꝙ eſt de decē ꝑmis vocibꝰ ſcia libri ꝑdicamētoꝝ intellexit paſſiuā ꝓ actiuā hoc mō ꝫm ſcotū eſt de decem ꝑmis vocibꝰ decem reꝝ ꝑma ꝑncipia ſignificantibꝰ. i. de decē generibꝰ ꝑ decem voces ſignificatis. Cuiꝰ rō eſt. qꝛ nulla ꝑs logice ē de voce vl' vocibꝰ. Quia paſſiones ſilogiſmi ꝛ oēs partes eius poſſunt ſibi ineſſe ꝫm eē qd̄ hꝫ in mente etiā ſi nō ꝓferātur. ¶ Si ṽo q̇s obiciat contra hoc dicens in hac ſcia determiat̄ de eq̄uoco vniuoco. ꝛ denoīatiuo. q̄ tantū ſunt dn̄e voc̄ſ ſignificātis. qꝛ nulla res nullus etſ̄ ꝯceptꝰ ē eq̄uocus. igr̄ ꝛc. Dicendū ē ꝙ vniuocū ꝛ denoiatiuū ſunt dn̄e ꝑdicati qd̄ ꝫm ſe ineſt ꝯceptui. ꝛ nō ꝑmo voci ſignificāti. De eq̄uoco ṽo determinat propter oppoſicōez eꝰ ad vniuocū. vl' qꝛ equiuocū equiuocatū ē cōceptꝰ licet nō eq̄uocū equocās. Etſ̄ logica nō ē ꝑ ſe ſcia ſermocional'. ſed rationalis nō tātū. qꝛ tradit̄ ꝑ rōem ſicut q̄libet alia. ſed cū hoc etſ̄ ē de ꝯceptibꝰ formatis ꝑ rōem. ſi ṽo dicat̄ ſermocional' iuxta ſui noīs interꝑtacōez intellige debet ꝙ multū ꝯuenit cum ſermōe ꝓpter duo ꝑmū eſt. qꝛ ꝯceptꝰ ē imediatū ſignatū ſermonis ſiue vocis. de quo cōceptu ē logica. ſcd̄m eſt. qꝛ paſſiōes ꝯceptꝰ inſunt voci ſignificatiue ſicut incōplexū ꝛ cōplexū ſignificare verū ꝛ falſum. ¶ Ad obiecta in oppoſitū ad primū ē dōm. Liꝫ ſubiectū ſciētie debet eē incōplexū. q̄ꝫtum ad intellectū ꝛ ꝫm eſſe. ſed bene poteſt eē cōplexū quo ad vocē. ꝛ ſic eſt in propoſito. Quia vtimur illo cōplexo loco vnius incōpleti nobis deficientis ¶ Ad ſcd̄m dictū eſt ſepe ſupius ꝙ nō valet argumētū quia ꝓcedit̄ a ſuppoſicōe ꝑſonali ad ſimplicē ꝛ ē fallacia figure dictiōis. ¶ Ad ꝓbacōꝫ cū dī ꝙ tenet per legē ſubalternaꝝ dōm eſt ꝙ nō. qꝛ ī ſubalternis ꝛ alijs ſpeciebꝰ oppoſitionū nō ꝑt fieri variacō penes ſuppoſitionū ſimplicē ꝛ ꝑſonalē ſed talis fit hic ergo nō tenet ꝑ illā legē. Etiam ſcd̄a nō ē indiffinita. ſed ſingularſ̄ ſicut iſta. hō eſt ſpēs ex quo ſubiectū eius ſupponit ſimplicit̄ ¶ Ad terciū dōm ꝙ hic ꝓbātur paſſiōes de decem ꝑdicamētis que ſunt ꝑtes ꝑncipales ſubiecti. ꝛ hoc ſufficit ¶ Ad quartū dōm ꝙ ē duplex ens ꝑ accn̄s. vnū eſt ꝙ eſt a caſu ꝛ fortūa. ꝛ de illo non eſt ſcia vt vult. p. ſexto metaphiſice

Aliud eſt ens ꝑ accn̄s qd̄ eſt cauſatū a ꝓo intellectu hn̄s cauſas ꝛ ꝑncipia ꝛ de illo bene poteſt eſſe ſcia. ꝛ tale eſt ens ordinabl'e in rōe ſubicibilis ꝛ ꝑdicabilis. vel dōm eſt. ꝙ ens ordinabl'e ꝫm rationē ſubicilis ꝛ predicabilis nō eſt ens ꝑ accn̄s. ſed ꝑ ſe ꝛ ſi dicatur. ḡ ipm dꝫ eſſe alicꝰ determiati generſ̄. dōm ꝙ veꝝ eſꝫ ſi eſſꝫ ens nature. nūc autē ordiabile nō ē ens natūe ſed ens rōis. ¶ Ad quintū dōm ꝙ nihil prohibet aliquid eē cōmune vniuocū decē ꝑdicamētis ꝫm eē logicū ꝯſideratſ̄. q̄ꝫuis ipis ꝯſideratis ꝫm eē reale nihil ꝑt eē cōmune vniuocū dicēte Pho quarto metaphiſice ꝙ ens dī de entibus. i. de decem ꝑdicamētis ſicut ſanū de ſanis. ¶ Ad ſextum eſt dōm ꝙ licet ordinabile in rōe ſubicibilis ꝛ ꝑdicabilis dicat reſpectū nō tamē ille ē realis ſed rationis. relacō autē vt ꝑdicamētū eſt ens reale. Etiā ordinabile quo ad rem ſubiectam intencōi vniūſitatis. eſt in quolibet ꝑdicamēto. licet nō quo ad intentionē. vel ꝑt dici. ꝙ illud qd̄ eſt in predicamēto ad aliq̇d non ē cōe ad oīa hec ꝯſiderata. ꝑ ſe ꝛ eēntial'r. ſꝫ bn̄ ē cōmune ad ea ꝫm ꝑdicacōez accn̄talem. ꝛ ſic eſt in ꝓpoſito. Quia cū dī ſubſtātia ē ordinabilis ī rōne ſubicibilis ꝛ ꝑdicabil' q̄ꝫtitas ē ordinabilis ibi nō eſt ꝑdicatio eſſentialis ſed accn̄talis ſicut ſi dicētur ſubſtantia eſt genus q̄ꝫtitas eſt genus. ¶ Quartum dubium eſt de fine iſtius ſcientie. Solucō Alberti triplex eſt finis eius. ſcꝫ ꝓpinquꝰ. vlterioꝛ. ꝛ vltimus. ꝓpinquꝰ eſt hꝛe ſciam ordinabiliū. vt ſciat̄ ordo ꝑdicabiliū ꝫm oēm modū ꝑdicādi. vlterioꝛ finis eſt vt ex ordinatſ̄ accipiat̄ ꝯpoſitio vl' diuiſio ad enūciacōez ꝯſtituendā. Finis ṽo vltimꝰ ē vt ex ordinatis ꝛ cōpoſitis eliciat̄ ꝯn̄a vnius ex alio. Ex quibꝰ trahitur ꝙ modus qual' debet eē modꝰ ꝓcedendi huiꝰ ſcie qui ex fine ſumēdꝰ eſt. talis eni eligēndus ē in ſcia modus. quo in materia ꝓpoſita quis ꝑt ꝑuenire ad finē intentū. Cū igir̄ iſta ſcia de incōplexo ſit. neceſſariūꝫ eſt modū eiꝰ eſſe diffinitiuū ꝛ diuiſiuū. Diffinitiuū ꝫm qd̄ notificat ex priorībus que ſunt genus ꝛ dr̄a. Diuiſiuū ṽo inq̄ꝫtū notificat pꝰ ꝑ ſua poſteriora que ſunt in ipo. ita ꝙ primꝰ notificat rei ſubſtantiā. ſcd̄us aūt rei poſſe. qꝛ res non cognoſcitur perfecte niſi cognoſcatur ſecundum eſſe ꝛ ſecundum poſſe. Eſt autem tercius modus qui dicitur exemploꝝ poſitiuꝰ nō neceſſarius propter ſcibile. ſed propter euꝫ qui ſcire querit. exempla nāqꝫ ad faciliorem intelligentiaꝫ ignoti cuiꝰ noticia q̄ritur ſuffragantur

Equiuoca dicūtur quoꝝ nomen ſolum ꝯmune eſt. ſcd̄m nomē ṽo

substantie ratio diuersa. vt animal ho
mo. ⁊ quod pingitur. horum enim so/
lum nomen comune est. scd̄m nomen
vero substantie ratio diuersa. si quis
enim assignet quid vtrūqꝫ eorum sit.
quo sint animalia. propriaꝫ assigna/
bit vtriusqꝫ rationem.

Iste est liber predicamentoꝝ Arestotel' in quo
postqꝫ determinatū est de quinqꝫ vniuersalibꝰ.
congruo ordine determinat de ipis predicamē/
tis. Et diuidit prima sui diuisione in tres tra
ctatus. In primo determinat de anp̄redicamētis
In scd̄o de ipis veris p̄dicamētis. In tercio de
postpredicamētis. scd̄us ibi. Eoꝝ que scd̄m nul/
lam complexionē. terciꝰ ibi. Quotiēs aūt solet
opponi. Primus tractatus diuidit in tria ca/
pitula. In primo capitulo determiat de tribus
modis predicandi. In scd̄o capitulo de duabꝰ
diuisionibꝰ. In tercio capit'lo de duabꝰ regulis
scd̄a ibi. Eoꝝ que dicūtur. 3m ibi. Qn̄ alterum
de altero p̄dicat. primū capitulū diuidit i tres
ptes scd̄m q̄ sunt tres modi p̄dicandi. In p̄ma
pte ostēdit quis sit modꝰ p̄dicādi equiuocꝰ. In
scd̄a quis vniuocꝰ. In tercia q̄s denoīatiuus
scd̄a ibi. Uniuoca vero dicūtur. tercia ibi. Deno
miatiua dn̄r. Quo ad primū dī. Equiuoca di
cūtur quoꝝ solū nomen est cōmune. ⁊ ratio sb/
stantie scd̄m illud nomē est diuersa. Exemplum.
vt aīal homo. i. animal verū siue viuū. ⁊ quod
pingitur id est animal pictum habent soluꝫ no
men animal' cōmune. ratio vero substantie. i. dif
finitio. scd̄m illud nomē est diuersa. i. alia ⁊ alia
si enī quis. i. aliquis assignet. supple diffinitie
quid sit vtrūqꝫ eorū puta aīal pictū ⁊ animal
verū. quo sint aīalia. i. scd̄m qd̄ cōueniūt in noīe
animalis. ille assignabit vniuscuiusqꝫ p̄priam
rationē siue diffinitionē. ita q̄ alia erit aīal' vei
⁊ alia picti diffinitio. Et conformiter ad hāc phi
diffinicōēꝫ dī ysidorus Ispaliensis ep̄us scd̄o
ethimologiaꝝ. Equiuoca sunt quādo multaꝝ
rerū nomen vnū est. sed non eadē diffinitio vt
leo. Nam quantū ad nomē ptinet ⁊ verus ⁊ pi
ctus ⁊ celestis leo dicit. Quantū ad diffinitio
nem ptinet. aliter verus diffinitur. aliter pictꝰ.
aliter celestis leo dicitur

Circa textū mouet questio. prima
Utrū septe in specie sint anp̄dicamēta
que ad noticiā coordinacōis predica
mētalis sunt a priori necessaria. Et
videtur primo q̄ nō sunt aliq̄ anp̄redicamēta.
Qd̄ sic ostēdit. Quia predicamēta sunt decem
rerum prima principia ⁊ prime ptes entis. er/
go non habēt an̄ se aliqua principia. Scd̄o
eadē sunt principia essendi ⁊ cognoscendi. si ḡ
anp̄redicamēta p̄cedunt vera predicamēta vt
principia cognoscendi etiā vt principia essen/
di. Tercio sic. p̄dicabilia ⁊ modi essendi sūt
anp̄redicamēta. ḡ videtur quod sint plura. An̄
cedens p̄batur. q2 illa valent ad noticiā veoꝝ
predicamentorū.

In oppositū est. p. enūerans septē
in textu ⁊ ponit iste discursus. Ma/
ior. Antepredicamentū est originale
preparamentū coordinationis predi
camentalis. A priori valens ad noti
ciam eius. Minor. Ad hanc condu/
cunt tria. scꝫ predicabile. predicatio. ⁊
essentialis hoꝝ p̄porcio. Quoꝝ pri/
mū elicitur ex diuisione duplici. scd̄m
ex diffinitione triplici. ⁊ terciū ex regu
la duplici. Cōclusio. Igitur sunt tria
anp̄redicamenta in genere ⁊ septeꝫ in
specie. que ad noticiā predicamento/
rum valent diuersimode. Maior p̄/
batur. Quia in hoc dn̄t anp̄redicamēta a post
predicamētis. Quia anp̄redicamēta sunt p̄n/
cipia fiendi categorie p̄dicamētalis. inq̄ꝫtum
efficiunt eā scd̄m rōēꝫ cognoscendi que est causa
originalis ordinis talis categorie predicamē
talis. Ordinis dico et nō naturaꝝ ordinata/
rum. quia sic vnaqueqꝫ natura predicamental'
causat ex principio sui ordinis. Et scd̄m ordinē
causandi extrinsecum etiā p̄dicamēta posterio/
ra causant a prioribꝰ. sicut substantia causa est
oīm alioꝝ. Postpredicamenta vero notificant a
posteriori ducētia in noticiā ordinis iam cōsti/
tuti vt postea patebit. Minor habet duas
ptes. p̄ma patꝫ. Quia p̄dicabile ē ordinabile in
genere predicamentali. p̄dicatio autē est rō or
dinandi. Et essentialis seu intrinseca hoꝝ pro
porcio est habitudo vniuoca p̄dicabiliū ⁊ subi
cibiliū que in genē ordināturꝫ ⁊ hec sūt tria an̄
predicamēta in genē. Scd̄a ps p̄bat. Quia in
p̄ma diuisiōe abicit dicibile cōplexū. qd̄ nō po
nit in predicamēto ⁊ accipit dicibili incōplexū
qd̄ dī de subiecto sic dī i illa diffinicōe quadri
mēbri. Rō enī p̄dicabilitatis qua aliq̄d in p̄/
dicamēto seu in categoria sue coordiacōis po/
nit est dici de altero. Esse vero in subiecto ē rō ac
cidētꝫ nec inec̄ nec dici de subiecto ē rō pticula/
ris substantie. scd̄m patꝫ. q2 ex triplici diffinicōe

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

scȝ equiuocoꝝ. vniuocoꝝ. ⁊ denoīatiuoꝝ colligitur triplex ṗdicacō siue triplex modus predicandi. scȝ equiuocus. vniuocus siue essentialis ⁊ denoīatiuꝰ siue accñtalis. Et remotis ṗdicatione equiuoca ⁊ denoīatiua. remanet vniuoca ⁊ essentialis. ẜm quā coordinātur ad inuicē ea que sunt in eodē ṗdicamēto. 3ᵐ ptȝ. Quia prima regula ponit habitudinē ꝑporcionis cōstituentiū vnū ṗdicamētū que se hñt ẜm supius ⁊ inferius eēntialr̄ subordinata. ẜm ꝙ dt ṗma regula. quādo alterū de altero ṗdicaẗ vt de subiecto. i. sicut de suo eēntiali inferiori. Tunc oīa ea que ẜm similē ṗdicationē dñr de illo ṗdicato ⁊ sunt sup ipm. etiā de inferiori dicuẗ Scd̄a regula remouet ṗncipia aliena ponēs diuersas spēs ⁊ drās in diuersis generibꝰ ṗdicamētorū

Ex quibꝰ manifeste sequtur ↄclusio ꝙ sunt ta anṗredicamēta in genē ⁊ septē in specie. que diuerso mō sunt necessaria ad noticiā predicamētoꝝ sicut in sequētibꝰ diceẗ. Si autē q̄s obiecerit si predicabl'e est anṗredicamētū. ergo in libro predicamētoꝝ fuisset de ṗdicabilibꝰ ⁊ q̇n q̄ȝ vniūsalibꝰ determinādū. Dd̄m est ꝙ ṗdicabile accipiẗ duplr̄. Uno mō absolute ⁊ ẜm se. et hoc mō de ipo est specialis liber porphirij. Alio mō ẜm ꝙ est positū in forma ṗdicacōis ṗdicamentalis. et sic est anṗdicamētū collectū ex duplici diuisione. ⁊ ita ẜm viā generacōis ꝑponitur in ꝑpōe ṗdicabl'e ṗdicacōi in q̄ȝtū materia in ↄstitucōe ꝑcedit formā. ẜm viā ṽo ꝑfectiōis ꝑponit p. diffinicōnes ex quibꝰ colligiẗ forma predicationis.

Ad obiecta in oppositū ad primū est dicendū sicut prius tactū fuit ꝙ predicamēta vt sunt prime ꝑtes entis nō hñt ante se alia ṗora realia ṗncipia essendi tñ bene hñt añ se ṗncipia quidā cognoscendi. ⁊ sic ↄsiderātur h̷ predicamēta i ordine ad aliq̄s intēcōes scd̄as q̄s eis attribuit ratio. Si dicas referēdo ṗdicamēta ad scd̄as intencōes tūc surgūt predicacōnes accidentales ⁊ ↄtingētes. sed de ↄtingētibꝰ nō pt eē scia. ⁊ ita nō esset de ṗdicamētis scia logicalis qd̄ supius improbatū est. Maior ꝓbatur. Quia tales intēcōnes ṗdicanẗ ṗdicacōe q̇nti ṗdicabilis de eis vt ptȝ dicēdo substātia est genꝰ generalissimū vel est ordinabile in rōe subicibilis ⁊ ṗdicabilis. Minor est ph̄i ṗmo posterioꝝ. Ad qd̄ dd̄m est ẜm aliquos ꝙ de ṗdicamentis eē sciam ẜm ꝙ referūtur ad scd̄as intētiones pt duplr̄ intelligi. Uno mō ꝑut referūtur ad scd̄as intencōes de eis ṗdicabl'es absolute. et hoc mō nō est de eis scientia prout referūtur ad scd̄as intēcōes. Alio mō intelligiẗ de eis esse sciam ꝑut referūtur ad scd̄as intētiones sub quaꝝ rōibus ↄsiderātur. ⁊ hoc modo de eis est scia. ⁊ accn̄a talia necessario de eis predicātur. vt ista est necessaria substātia ẜm ꝙ est genus generalissimū est vniuersale ordinabile in genere. Et sic talia accn̄a licet accidāt eis absolute ↄsideratis nō tñ ẜm ꝙ cadūt sub ↄsideracōe logici. imo hoc mō sunt vt dr̄ic dicētes formalē rōem ↄsiderādi q̄no dt Albertus ꝙ cōtingentiū ⁊ mobiliū potest eē necessaria ⁊ imobilis rō apud intellectū. ista eni est necessaria ↄtingens ē ↄtingens. mobile est mobile. ⁊ q̄ȝtitas vt generalissimū siue a logico ↄsideratū. est ens ordinabile ⁊ sic de alijs. Ad scd̄m dd̄m. licet eadē sint ṗncipia essendi ⁊ cognoscēdi nō tñ ↄuertiẗ. Quia aliq̄ pn̄t esse pricipia cognoscendi q̄ tñ nō sunt essendi sicut ptȝ de accn̄tibꝰ Anṗredicamēta ṽo sunt ṗncipia cognoscendi predicamentoꝝ sicut i maiore dcm̄ est. Ad 3ᵐ dd̄m ꝙ ṗdicabilia nō valent formaliter ad noticiā predicamētoꝝ. sed tantū materialr̄. q̄ȝ sūt illa que ordināntur. De modis essendi in. pt dici ꝙ sufficienter intelliguntur in secūda diuisione anṗredicamētali.

Circa textum sunt dubia. Primū est de ordine triū diffinitionū anṗredicamentaliū an ↄueniēt diffinitio equiuocoꝝ ꝑcedat diffinitionē vniuocoꝝ. cū tñ vnū sit añ multa. Solutio Alberti ex his tribus diffinicōnibus trahiẗ triplex rō predicādi seu triplex ṗdicacō. scȝ equiuoca. vniuoca. ⁊ denoīatiua. quibus vtimur in ordinacōe ṗdicabiliū siue ṗdicamētoꝝ. ita ꝙ ꝑ ṗdicacōeȝ equiuocā oīa reducūtur ad ens. Per vniuocū oīa ad vnū commune vniuocū genus scȝ qd̄ ṗdicaẗ vniuoce d̄ suis spēbus. ꝑ ṗdicacōeȝ denomiatiuā oīa nouem genera accn̄tiū ad vnū cōmune subiectuȝ. sicut ḡ prior ē reductio ad cōmune analogū. q̄ȝ ad genus. ⁊ reductio ad genꝰ q̄ȝ ad subiectū. ita diffinicō equiuocoꝝ ꝑ quā doceȝ ṗma inductio ṗor est ea ꝑ quā doceẗ scd̄a. ⁊ vniuocoꝝ ꝑ quaȝ doceẗ scd̄a ṗor tcia. boeciꝰ in comēto sup ṗdicamenta aliā dat rōem dicēs. ꝙ. p. seruat hic modum boni ortulani q̇ ṗus extirpat zizania q̄ȝ inserit semia bona. Equiuoca ṽo sunt zizania in orto ṗdicamētali nō serenda. ḡ ṗmittūtur tā q̄ȝ abicienda. Scd̄m dubium est. An diffinitio eq̄uocoꝝ in q̄ dr̄. eq̄uoca dñr quoꝝ solū nomē ē cōmune. ⁊ rō substātie ẜm illō nomē ē diūsa. sit bona. Et videẗ ṗmo ꝙ non ex ꝑte diffiniti. Quia diffinitū ē ↄcretū. scȝ tale ñ hȝ difficōeȝ. igr̄ eq̄uoca incōueniēter diffiniūẗ.

Minor ē Arest. 3° Topicoꝝ dicētis φ iustū
nō ē in genē ꝓpt duplex significare. ¶ Et ꝯfir/
maṫ. qꝛ illa nō pn̄t diffiniri q̄ nō h̄nt vnā rōez
ꝛ eandē. ſꝫ equoca ſunt huiuſmōi. ḡ n̄ pn̄t diffi
niri. Minor ꝓbaṫ ꝑ diffinicōez quā dat. p. in
textu. ¶ Cōfirmaṫ 2°. qꝛ ſoli' vniuoci ē diffini
tio. equocū nō ē vniuocū. igiṫ eius nō ē diffi°
Mior ꝓbaṫ. qꝛ diffini' dꝫ explicare vnū eē. ſꝫ
equocū nō hꝫ vnū eē. ¶ Scd̄o ſic. nullū totū
copulatū pt diffiniri. ſꝫ tmin' plalis nūeri eſt
totū copulatū. ḡ nō pt diffiniri. Maior ꝓbaṫ
qꝛ totū copulatū nō ē vnū. qꝛ copulatio vult
poni int̄ diuſa iuxta dcm̄ alexandri in doctria
li in fine ſcd̄e ptis. Mior ꝓbaṫ. qꝛ ſm̄ priſcia
nū plurale nō ē aliō q̄ȝ gemiatū ſingulare. ꝛ ſic
equoca nō ē aliō q̄ȝ equocū ꝛ equocū. ¶ Ter/
cio ſic. h̄ nō ponūṫ gen' ꝛ dr̄a. ḡ diffi° n̄ vꝫ. ꝯn̄a
ptꝫ ꝑ. p. ſexto topicoꝝ ꝛ boeciū in libro diuiſio
nū. ans ē maifeſtū. ¶ Quarto ar̄ ꝯ ſinglas ꝑti
culas ꝛ ꝑmo ꝯ ꝑmā ſic. ſi equoca dn̄r. ḡ ſūt vo
ces. qꝛ voc̄ ē ꝑ ſe dici. ſꝫ voces ſūt noia. ḡ n̄ ſūt
q̄ꝝ ſint noia. ḡ ꝑma ꝑticl'a ꝛ ſcd̄a repūgnat.
¶ Quinto. ſi ſolū nomē ē cōmune. ergo nihil
aliō a noīe ē cōmune. ꝯn̄a tenꝫ ꝑ intellectū ipi
us excluſiōis. ḡ incōueniēṫ ſubdiṫ i diffinicōe
final'r. ꝛ rō ſubſtātie ſm̄ illō nomē ē diuſa.
¶ Sexto. ſi diffi° eēt bona. ſeq̄reṫ φ ſola noia
eēnt equoca. ꝛ n̄ v̄ba ꝛ ꝑticipia. qꝛ t'lia n̄ ſūt no
mia. ¶ Septimo ſeq̄reṫ φ tmi ſinglares n̄ eſ/
ſent equoca. qꝛ tales nō ſūt cōmūes. et̄ꝫ tales n̄
h̄nt rōem. ¶ Octauo. equoca n̄ pn̄t diffiniri.
ḡ n̄ h̄nt rōem ſubſtātie. i. diffinicōez eſſentialē.
igr̄ rō ſubſtātie eoꝝ nec ē eadē nec diuſa qꝛ nul
la ꝛ h̄ ſm̄ illō nom̄ ſm̄ qō ſunt equoca. ¶ No
no. tmi accn̄tales etiā ſūt equoci. ꝛ tn̄ n̄ h̄nt ra
cōez ſubſtātie. ḡ illa ꝑticula ē male poſita. ꝛ ſm̄
illō nom̄ rō ſubſtātie. ¶ Decio ar̄ ꝯ exē'm text'.
ſi aial equoce ꝯueit hoi v̄o ꝛ hoi picto. pari ra/
cōe qōlibet nomē erit equocū v̄e natuē. ꝛ ei' ſili
tudini. ꝛ ſic oīs ꝓpō erit diſtinguēda. ¶ Un/
decimo. hō vt dꝛ de eo intēcio illa q̄ ē ſpēs. ꝛ vt
dꝛ de ſuppoſito. ſolū hꝫ nom̄ ꝯmūe. ꝛ n̄ ē equo/
cū. ꝑma ꝑs ꝓbaṫ ponēdo diffinicōez ꝓ noīe. vt
h̄ ē ſ'la. aial rōnale ē ſpēs. qꝛ ē diffini°. ſpēs āt
ꝛ diffi° ſūt oppoſite intēcōes. ¶ Scd̄a ꝑs ꝓ/
baṫ. qꝛ ſi eſſꝫ equocū vt de eo dꝛ intēcio ꝛ aliud
ꝑdicatū. tūc h̄ ſortes ē hō. ꝛ hō ē ſpēs. ḡ ſortes
ē ſpēs n̄ eēt fallacia figuē dictiōis nec accn̄tis
q̄ꝝ vtrūqꝫ ē ſ'lm. ꝓbaṫ ꝯn̄a. qꝛ vbi ē m'tiplici/
tas actual' ibi rōe eiuſdē n̄ ē m'tiplicitas fanta
ſtica. qꝛ ſic idē v̄e ſignificaret m'lta. ꝛ tantū ap/
parēt qō ē ipoſſibile. Sil'r i fallacia accidētis
tmin' variaṫ ē vn' ſm̄ ſignificacōem. quia loci
extra dictionē n̄ peccāt ꝯ ꝯtradictiōꝫ. ꝛ aliṫ nō
eſſꝫ accn̄s loc' aptiſſim' ad decipiēdū int̄ locos
ſophiſticos extra dictionē. ḡ n̄ ſint i eodē ꝑalo
giſmo rōe eiuſdez equoca° ꝛ figura dictiōis nec
equoca° ꝛ fallacia accn̄tꝫ. ¶ Sō° ſic. qꝛ h̄ diffi
niūṫ equoca equocata q̄ ſunt m'ta r̄ſpectu vni'
equoci equocātꝫ. iuxta qō ꝯſiderādū ē φ equo/
catio dicta actiē. dr̄ h̄itudinē vni' i rōe ſignifi/
catoꝝ. ꝛ paſſiue ecōuſo. Et ita equocuꝫ icludiṫ
duplicē relacōez ꝛ actiē ſūptū ꝛ paſſiue ſcꝫ ha
bitudinē ad equocās q̄ ē relacō ſuppōis ꝛ h̄itu
dinē ad aliō equocatū q̄ ē relacō eq̄parātie. nō
ei dr̄ celeſte ſid' equocatū ad h̄ nom̄ canis. niſi
ꝑ reſpectū ad canē latrabilē. q̄ duo ſint equocata
ꝛ h̄ duplex relacō ptꝫ reſoluēdo nom̄ equocatū
qō dr̄ q̄ſi eq̄ vocās rōe ꝑme ptꝫ dr̄ ad aliō. qō ē
eq̄ cū eo. rōe ſcd̄e dr̄ ad vocās. ꝓpṫ ḡ relacōꝫ eq̄
parātie daṫ diffi° in pl'ali nūero. ſic ceťa talia re
latiua diffiniūṫ q̄nto metaphiſice vt ſil'ia. diſ
ſimilia. ꝯtraria. ꝓpṫ relacōez aliā poniṫ correla
tiuū diffiniti i h̄itudīe q̄ dr̄ ad ipm̄ q̄ꝝ vt ſigfi
catoꝝ ſolū nomē ē cōmune vt ſignū. ꝛ ꝑ ſequēs
ſcꝫ rō ſubſtātie ē diuſa poiṫ dr̄a equocatoꝝ. Et
n̄ ſumiṫ ibi rō ꝓ diffinicōe ex genē ꝛ dr̄a. qꝛ ꝑ/
ma genera q̄ n̄ h̄nt rōez talē ſunt equoca in hoc
noīe ens. ſed rō ſubſtātie. i. eſſential' intellect' ē
diuſus. Et qꝛ equocata in vno noīe pn̄t i alio
vniuocari ꝛ ibi habere rationē eandē. iō adiū/
gitur ſm̄ illud nomē. i. eſſentialis intellectus
equiuocatoꝝ n̄ eſt diuſus inq̄ꝫtum de eis dr̄ eq̄/
uocans licet in alio vniuocante ſit eſſential' in
tellectus eoꝝ idē ſicut canis latrabilis ꝛ belua
marina vniuocātur in ſubſtātia corporea. Et
illa equoca vocātur apud rōnales ꝑhos equo
cata a caſu. ¶ Iuxta qō notādū ē φ duplex eſt
equocū. ſcꝫ equocū equocās. ꝛ equocū equoca/
tum. ¶ Equiuocū equiuocans eſt dictio que
plura ſignificat diuerſis racōnib'. Et ē duplex
ſcꝫ a caſu. ꝛ a ꝯcilio. Equiuocū a caſu ē qō ſig/
nificat plura diuſis rōib' eq̄liṫ ꝛ eque ꝑ°. ita φ
ſignificat vnū ſine quacūqꝫ h̄itudine ad alteꝝ.
Et dr̄ a caſu. qꝛ caſualiṫ eueit φ talia pl'a ꝑ vnū
nomē ſignificaṫ. ꝛ h̄ mō canis ſignificat aial la
trabile. ſid' celeſte. ꝛ beluā marinā. Equocū v̄o
a ꝯcilio. qō nō ſignificat pl'a eq̄ ꝑmo ꝛ eq̄liter.
ſed ſignificat vnū ꝑ ꝑus ꝛ reliquū ꝑ poſterius
ſcꝫ ꝑ attribucōez ad ꝑus. Et h̄ mō hō ꝑus ſig/
nificat hoiez veꝝ. ꝛ poſteri' hoiez pictū inq̄ꝫtū
hō pict' ē ſilitudo veri hoīs. Et vocatur tale a
concilio. Quia a cōcilio ꝛ volūtate hoīs im/
poſitū ē tale ad ſignificandū diuerſa. aliquā ſi/
militudinē ad ſeinuicē h̄ntia. Et tale ſolet vo/
cari analogū ab ana qō ē ſurſū. ꝛ logos ſm̄o q̄ſi
ſm̄o ducēs ſurſū. iq̄ꝫtū min' ꝑncipale analoga/
tū reduciṫ ad ꝑncipale. vel dr̄ analogum. quia

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dr de vno p ꝑ porcōes ad aliud verū tñ ē fm dominū Albertū ꝙ talia sūt triplicia. Quia quidā sunt siue dicūtur fm ꝑ porcōes ad vnū vt sanū significat sanitatē medicine vrine ꝛ aial'. fm ꝓporcōes ad sanitatē aialis. Alio mō dicit fm similitudinē. vt homo significat hominem verū ꝛ hominē pictū. Alia dicūtur fm trāssūptionē. vt cursus significat cursum animal' ꝛ aq

¶ Equiuocū vero equiuocatum est significatum termini equiuoci. Et equiuoca equiuocata sunt significata termī vnius sc3 equoci equocātis. Et sunt talia etiā duplicia sc3 a casu ꝛ a concilio. Equiuoca equiuocata a casu sunt res significate q̄ p terminū equocū eq̄liter significātur ꝛ eque pmo sicut canis latrabil' sidus celeste ꝛ piscis marinus. Equiuocata vo a concilio sunt. res q̄ p terminū equiuocū a concilio significātur fm pus ꝛ posterius. vt hō verus ꝛ homo pictus. hoc mō equiuocātur in hoc equoco homo qd alio noīe iuxta pdicta vocatur analogū. Ad obiecta in oppositū p ordinē est dōm. pmo ad primū ꝙ cocretū habet genus et dīam respectu quorū est qd licet respectu substātie sit denoiatiuū ꝛ ꝯcretū vl' dōm ꝙ nō ē ꝓpe dicta diffi°. sed poti' quedā notificatio.

¶ Ad ~~obiecta ad~~ pmā ꝯfirmacōē dōm est. Q3 illa que sunt equiuoca nō possunt diffiniri fm illud nomē p qd equiuocātur. sed tñ equiuoca inq3tum ꝯueniūt in vna intencōe scda bene possunt diffiniri ꝛ habent vnā rōem q̄ est ꝙ nomē est cōmune. et rō substātie fm illud nomē est diuersa ꝛ illa diffinitio ꝯueit omnibus equiuocis fm ꝙ equiuoca sunt. i. in illa intētione scda conueniūt. ¶ Ad scdam cōfirmacōē3 dictū est ꝙ solius vniuoc est diffinitio vera ꝛ ꝓprie dicta. sed tñ equiuocoꝝ fm rōem equocoꝝ pt esse notificatio nec ex hoc seqtur inconueniens. Quia oīa equoca vniuocātur i illa intencōe scda equoca equocata. ¶ Ad scdm argumentū dōm. ꝙ oīa relatiua equiparātie ꝯueniēter diffiniūtur in plurali numero. vt3 q̄nto metaphisice vbi. p. multa huiusmōi relatiua diffinit ꝛ oīa in plurali nūero Quia sic eorum intellectus est magis finitus. inq3tū denomiat vtrūq3 extremū. Q3 autē dr Priscianus de plurali intelligendū est quo ad naturā ꝯstructiōis. inq3tū duo singularia equipollēt vni plurali. sed nō quo ad vnitatē forme signate. ¶ Ad terciū pt3 ex dictis ꝙ nō est diffinitio sed qualiscūq3 notificacō ¶ Ad quartū dōm. ꝙ diffinitio ista dat de equocis equocat3. s3 nō sequit illa dūr. igr sunt voces. Quia ꝯcept' dicūtur ꝛ nō sunt voces. sed dūr per voces. vñ si duo p diuersas voces exprimāt eundē cōceptum. dicem' ꝙ idē dicūt. vl' debet sic intelligi equoca supple equocata dūr. i. ad dici ꝛ pdicari referūt. q3 logic' n ꝯsidēat res absolute. s3 fm ꝙ sūt subicibiles l' pdicabiles ¶ Ad q̄ntū dōm. ꝙ solū rferit ad equocās ad qd diffinitū rfertur fm relacōes suppōis ꝛ sequs sc3 rō substātie ē diuīsa rferit ad equocata in ie. ꝛ ita nō ptinēt ad idē. vl' dōm ē ꝙ equocata hñt rōes diuisam fm nomē equocās. i. inq3tū equocāt i illo. s3 equiuocātia n hñt aliā roez. Alij dicunt ꝙ ꝯiūctio posita i medio nō significat plurim copulacōez. sed exposicōez. h mō ꝛ id est rō substātie ē diuīsa

¶ Ad sextū dōm ꝙ nomē accipit h cōit. vt nō distinguit ꝯ vbū. v3 ei nomē tm sicut nota mētis. ꝛ hoc nō ꝯueit tm pme pti orōis s3 etiā vbo.

¶ Ad septimū dōm. ꝙ cōmune nō distinguit ꝯ singulare. Etiā noīa singularia vt patebit primo Periarmenias sunt bñ cōmunia q̄ ad vocē significātē. s3 n q̄ ad rem p vocē significatā. Et3 hñt rōez cōmunit dcām q̄ ē q̄lis cū3 notificatio nois. ¶ Ad octauū dōm vt pus. ꝙ h intentio equoca vt sumit p equocatis vniuoca ē ꝛ ita diffiniri pt. Et verificat diffi° p equocis equiuocatis q̄ vt huiusmōi non hñt rōem substātie eandē s3 diuīsam. nec diffinibilia fm ꝙ p nomē equocū equocat3 significāt ¶ Ad nonū dōm. ꝙ substātia accipit ibi generalr vt nō distinguit ꝯ accñs sic patuit in solucōe pncipali.

¶ Ad decimū dōm fm scotū. ꝙ. p. nō itelligit h nomē aial esse equocū ad hoiē3 ꝛ aial pictū s3 vult ꝙ si eēt equocū manifestū eēt ꝙ solū nomē ē cōmune ꝛ nulla rō substātie. Et sic nō est curādū de exēplis. q3 iuxta phm pmo poꝝ exēpla ponim'. nō vt ita sint s3 vt sentiāt addiscetes. ꝛ sic sufficit ꝙ vēa sint inq3tū p exēplis ponūt. vl' meli' dōm ē ꝙ aial dr equoce ad pdicta s3 n ē equocū a casu s3 a ꝯsilio qd vocat analogū. ꝛ n o3 ꝓpōez sp distingui necessario i q̄ tale poit eo ꝙ analogū p se positū stat p suo significato famosiori ¶ Ad vndecimū dōm. ꝙ termin' n ē equoc' ad diuīsas accepcōes. q3 nec significat. nec ꝯsignificat eas. neq3 ē simplr vniuocus. vt sumitur sub ill' pdicatis diuersis. quia nulla ē rō hois vna fm quā pdicat de eo spēs ꝛ ipē pdicat de sorte ¶ Si dicas oē pdicatū ē vniuocū. equocū. l' denoiatiū. s3 hō n pdicat de intēcōe ꝛ supposito vniuoce nec equoce. igit denoiatiue qd falsū ē. q3 pdicat i qd de supposito.

¶ Ad qd dōm ꝙ oē pdicatū qd pdicat d aliq̄ vno respectu [illegible] ē respectu illi' vniuocū equocū. l' denoiatiū. s3 non qdcūq3 pdicatū de mult3 respectu mltoꝝ aliq̄ istoꝝ triū moꝝ se h3. s3 respectu vni' vniuoce ꝛ respectu alteri' alio mō do

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

sicut coloratū ꝑdicaẗ de corꝑe ⁊ albo. non vno mō. sȝ de albo vniuoce ⁊ in qd ⁊ de corꝑe deno/miatiue sic qḋlibet nomē ꝑdicaẗ ḋ supposito vniuoce. Intētio ꝟo ꝓpe neutro moꝝ ꝑdicaẗ de natura. qꝛ ē ꝑdica° ꝑ accn̄s. veꝝ tn̄ ē ꝙ tal' ꝑdica° cōiṫ reduciẗ ad ꝑdicacōeȝ denoīatiuā inqꝫtum intēcōes sb̄stātiaꝝ vl' accn̄tiū vocāẗ accn̄a.

Terciū dubiū ē. que sit radix equoca/tionis. ¶ Sꝫo° egidij de roma ē triplex scȝ res. vox. ⁊ volūtas iponēt̄ȝ. Res qdā cā fundamē/tal'. qꝛ ꝯueniētia l' diꝯa reꝝ vniuocacoeȝ l' equocacōeȝ fac̄. Et h̄ ex eo. qꝛ ꝯueniētia reꝝ ē cā vnius intēcōis rōis ⁊ intellect⁹. Intētio āt ē act⁹ mēt̄ȝ. act⁹ āt vt dr̄ 2° de aīa specificaẗ ab obiecto Obiectū āt intellect⁹ ē natūa rei. ḡ si itētio dȝ eē vna oȝ ꝙ referaẗ ad rē vnā q̄ l' ē vna genē spē l' nūero. n̄ āt sufficit ad vnitatē intēcōis vnitas analogie. qꝛ analogia diuīsitatē rōnū implicat diuīsitas āt rōis ē diuīsitas itētionū ⁊ itellectuū. vox illa dr̄ radix equocacōis. qꝛ ḃm. p. ꝑmo elencoꝝ res ad disputacōem ferre n̄ possum⁹. ḡ oȝ eas significare ꝑ noīa. Cū ꝟo mltitudo reꝝ ē q̄si ifinita. i. ignota noīa ꝟo sīt finita. iō necce fuit vnū nom̄ plā significaē qḋ ꝯueit equoco.

Tercō volūtas iponēt̄ȝ. Quia res n̄ detīaẗ ad nom̄ nec ecōūso. si eni essȝ detīata ad vnū nom̄ n̄ possȝ significari ꝑ aliḋ nom̄ qḋ ē falsuȝ. Et ḡ dr̄. p. q̄rto metaphisice. ꝙ significata noīm̄ euideṫ ꝓbari n̄ pn̄t. sȝ sola autoritate iponētiū acceptāẗ. ⁊ ḡ ples res pn̄t ex volūtate iponētis ad vnū nom̄ detīari. int̄ q̄s n̄ ē ꝗbibil' eēntial' ꝯueniētia ꝓpẗ quā ꝑ nom̄ illḋ h̄nt significari. Et ita equoca° oriẗ radicalit a reꝯpletie tn̄ suiẗ ex cōpacōe ⁊ ordie rei ad suū nomen cōcurrēte plto iponētis. Quartū dubiuȝ ē. quare in diffinicōe equocoꝝ poci⁹ dr̄ equoca dn̄r q̄ꝝ solū nomē ē cōmūe qꝫ q̄ꝝ sola vox ē cōis. Solutio alberti equocacō ꝑsuppoīt relacōeȝ ad actū significādi ⁊ tale n̄ dt vox. sȝ ipa noīat nudū sonū ab ore aīal' ꝓlatū naturalib⁹ instrumētis formatū. Nomē ꝟo supaddit voci actū significādi. qꝛ dr̄ nom̄ q̄si notamen siue nota mēt̄ȝ. ḡ cōgruenci⁹ poniẗ in diffinicōe.

Quintū dubiū. An nom̄ ꝑt eē cōe equocis equocat̄ȝ cū tn̄ significacō sit forma noīs q̄ mutata mutaẗ ⁊ id c⁹ ē forma. Solucō duplex est forma noīs ḃm dn̄m albertū vna ē ꝑma ⁊ essential'. q̄ vocaẗ lratūa siue mod⁹ ꝓferendi siue ab alijs rō significādi ⁊ tali corridet ꝑ matia vox in q̄ formaẗ nom̄. Et hāc vt ꝓbat ancelm⁹ n̄ ꝑt nomē amittē ipo manente. et tal' manȝ in equoco. qꝛ ꝑ illā iclīaẗ ad h̄ l' ad illḋ significādū ipȝ nom̄. ꝓpẗ qḋ vocaẗ rō significādi. i. rō q̄re noīatāqꝫ distīcto signo dari ꝑt significacō. Alia ē i noīe forma accn̄tal'. ⁊ t'lis ē significa°. ⁊ ḡ noīe manēte eodē ḃm ꝑmā ⁊ substātialē formā variaẗ ei⁹ significa°. sic cāis ē h̄ mō vna vox h̄ns tn̄ diuīsa significatia it̄ se ordieȝ ⁊ silitudieȝ nō h̄ntia. Et si qn̄qꝫ it̄ se ordieȝ h̄eant t'lia equocata tn̄ istituēs equocū equocās ad illū ordieȝ n̄ respexit ipm̄ istituēdo. ¶ Si dicas i equocȝ aꝯcilio n̄ ē solū nomē ꝯmūe. sȝ etȝ rō sb̄stātie qꝛ t'le equocū ē vnū vnitate ꝓportiōis. Sꝫo° equoca t'lia h̄nt rōeȝ cōeȝ ḃm mo^m inq̄ꝫtū h̄nt q̄ndā mo^m vnitat̄ȝ. n̄ tn̄ ḃm rē. Etȝ rō illa n̄ ꝑticipaẗ eis eq̄lit̄ sȝ ḃm ꝑus ⁊ posteri⁹.

Sextū dubiū. qd itelligi dēat ꝑ rōeȝ sb̄stā/tie. Sꝫo° albti rō sb̄stātie vocari ꝑt rō rei significate ꝑ nom̄ ḃm ꝙ nomē rei ipositū ē. vn̄ in nomīe sūt duo. scȝ substātia cui nomē ipoiẗ. Et q̄litas a q̄ ē noīs impō q̄ afficit iponētē dn̄ no⁹ ad significādū ipoīt. In noīe ergo equoco racō substātie. i. rei significate ē diuīsa sic cāis ḃm boeciū ē equocū a casu ⁊ fortuna. qꝛ substātia cui nomē ipoiẗ n̄ ē vna neqꝫ ē vni⁹ respect⁹ ad vnū. vl' diuīsoꝝ respicientiū ad vnū. sȝ q̄litas a q̄ no⁹ illḋ diuīsis impoītur ꝑ similitudinē trāslacōis ē vna. Canis imponiẗ etiā latrabili sidere celesti ⁊ belue marine ⁊ substātia cui nomē imponitur nō est vna. sȝ diuersa ⁊ genere ⁊ specie. Et ꝓꝑetas siue q̄litas a q̄ nomē imponiẗ nō nisi per translacōeȝ est vna. ꝟbi grā. cāis impoiẗ a mordacitate q̄ vere ꝯueīt ei qḋ dentib⁹ mordet. per trāslationē āt qḋ mordet q̄litate siue nociuo respectu. ¶ Alij ꝟo intelligūt ꝑ rōeȝ substātie intellectū l' ꝯceptū rei q̄ ē vn⁹ respectu vniuocoꝝ vniuocatoꝝ. Cōcept⁹ aūt ꝑt dici vn⁹ tripl'r. ꝑ°mō ꝑ accn̄s sic intellect⁹ accn̄t̄ȝ ⁊ substātie. scḋo ꝑ se ⁊ h̄ dupl'r. vno mō genēalit ⁊ sic intellect⁹ generȝ ꝑ abstractionē diꝯꝝ formaliū gen⁹ diuidentiū dr̄ vn⁹. scḋo specialr' ⁊ ꝓꝑrijssime. ⁊ sic intellect⁹ spēi specialissime. q̄ ē athoma ⁊ formaliter indiuisibilis dr̄ vn⁹. Et isti⁹ ꝗplicis vnitatis cā ē triplex vnio in reb⁹. Quia in reb⁹ aliq̄ sūt ꝑ accn̄s vnū. sic accn̄s ⁊ suū subiectū. Alia ꝟo ꝑ se ḃm formā vltimā formalit determiataȝ sicut spēs in genere habent vnitatem. Alia ꝟo sunt vnū in specie ⁊ illa est vnitas formal'.

Vniuoca ꝟo dicūtur quoꝝ ⁊ nomen cōe ē ⁊ scḋm nomē eadē substantie rō vt aīal hō atqꝫ bos cōi ei noīe vtraqꝫ aīalia nūcupāẗ ⁊ ē substātie rō eadeȝ. si quis ei assignet vtriusqꝫ rationē qu vtrūqꝫ sit quo sint animalia. eandem assignabit rationeȝ.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Arestotelis

Hic phūs declarat scd̄m modū predicādi q̄ ē modus p̄dicādi vniuoc⁹ oñdens p̄rio q̄ sunt vniuoca dicēs. Uniuoca dicūt illa quoꝝ nomen cōe est ⁊ rō sb̄e.i. diffinicō subalis b̄m illd̄ nomē est eadē vt aīal hō atq̧ bos. hō em̄ ⁊ bos sunt vniuoca vniuocata. q2 cōi noīe vtraq̧ aīalia nūcupanẗ. ⁊ est eadē racō sb̄e. Si em̄ aliq̄s assignat vtriusq̧ rōeȝ assignando scȝ quid sit vtrūq̧ que sunt aīalia. i. inq̄ztuȝ sunt aīalia cādem assignabit rōeȝ siue diffinitōeȝ. istā scȝ sb̄a aīata sensibilis q̄ vere p̄dicaẗ de homīe ⁊ boue. sicut hoc nomē aīal. Et cōformiter ad istā diffinitōneȝ dicit ysidorus. ij. ethymo. Uniuoca sunt qñ duaꝝ aut plurimaꝝ reꝝ vnū nomen est ⁊ vna diffinitio vt vestis. nā ⁊ birrus ⁊ tunica nomē vestis p̄nt accipe ⁊ diffinitōeȝ. Ergo hoc vniuocū in genere esse intelligiẗ. quia ⁊ nomē ⁊ diffinitōeȝ dat suis formis.

Questio scd̄a. vtꝝ vniuoca sint a philosopho in textu bn̄ diffinita cū diciẗ. illa q̄ꝝ nomē est cōmune ⁊ b̄m illud nomē racō substātie eadem. Et videẗ p̄rio q̄ non. Quia omē nomē imponiẗ a forma rei. sed diuersarū reruȝ diuerse sunt forme. ergo diuersa sunt nomina: ergo incōueniēter dr̄ quoꝝ nomē est cōe. Secūdo hō ⁊ albedo sunt vniuoca. ⁊ tn̄ non ē eis nomen cōe. Prīa pars p̄baẗ. quia hō vniuocatur cū asino in illo noīe aīal. vt albedo cum nigredine in colore. Tercō. albuȝ predicaẗ de hoīe ⁊ equo b̄m eandē rōeȝ. q2 alias esset equocū. ⁊ tn̄ nō est vniuocū respectu illoꝝ. igiẗ diffinicō nō est bona. Etiā illa intētio gen⁹ p̄dicaẗ b̄m eandē rōeȝ de sub̄a ⁊ quātitate. ⁊ tn̄ non est vniuocū. q2 est denoīatiuuȝ. ⁊ vniuocū ⁊ denominatiuū sunt opposita p̄dicata. Quarto. oīa equoca hn̄t idē nomē. scȝ h̄ nomē equoca. et eandē rōeȝ sub̄e. i. diffinitōneȝ essentialē b̄m illud nomē scȝ rōeȝ equiuocoꝝ. igiẗ si diffinitio esset cōueniēs tūc equoca eēnt vniuoca. qd̄ falsuȝ ē. q2 p̄dicaẗ oppositū de opposito. Quinto quoꝝ sub̄a. i. rō essential' est eadē. ipa sunt eadem essential'r. si g̃ vniuoca vniuocata hn̄t eandem rōeȝ sub̄e vniuoci vniuocantis. g̃ oīa vniuoca sunt eadē eēntialiẗ qd̄ falsuȝ est. q2 sic hō et asinus essent eadē essentialiter.

In oppositū est. p. ⁊ poniẗ iste discursus. maioꝛ. Cū diuersitate reꝝ nūerali. stat vnitas specifica. sicut cū diuersitate specifica saluari p̄t vnitas generica. Minoꝛ. vniuocū vniuocās cōtinet sub se vniuocata. q̄ inter se numero vel sp̄e sunt diuersa. Conclusio. igiẗ nō obstante coꝝ diuersitate specifica vel numerali. p̄t de eis prescripta arestotelis diffinicō quo ad singulas p̄ticulas verificari.

Maioꝛ ꝑpō est manifesta ex diuersis loc' tex. arestotel'. q2 diuersitas nūeralis est mīma. ēgo cū eo p̄t stare vnitas specifica ex q̄ natura specifica diuisibilis ē p̄ drn̄as nūerales. quō soꝛ. ⁊ plato differūt ⁊ tn̄ sp̄e conueniūt. q2 in natura huāna. Et q2 sp̄es est forma athoma. g̃ diuersitas specifica nō est simpl'r maxia. ⁊ ergo specifica drn̄a p̄nt cōuenire genere. quō hō ⁊ asin⁹ drn̄t sp̄e. ⁊ tn̄ cōueniūt genere. q2 in aīali qd̄ ē genus coꝝ. Minoꝛ ꝑpositio innuit diuisiōȝ vniuocoꝝ in vniuoca vniuocātia ⁊ in vniuoca vniuocata. ponēs cū hoc diffinitōes mēbrorū diuidentiū. Uñ vniuocū vniuocans diciẗ terminus sigñs sua significata eadē rōe. q2 ad hoc q̄ termin⁹ sit vniuocus reqriẗ q̄ sit impositus ab vna forma. seu q̄litate eq̄liter p̄ticipata ab oībus q̄bus illud nomen cōuenit. sicut iste terminus hō est vniuoc⁹ ad omēs hoīes. Uniuoca ꝟo vniuocata dicūẗ sigficata termini vniuoci vniuocātis res scȝ q̄ significātur p̄ vniuocū vniuocās. vel cōtenta sub vniuoco vniuocāte. Ad h̄ igiẗ q̄ aliq̄ dicātur vniuoca reqruntur duo. Primū est q̄ habeāt nomen cōe. Secūdo q̄ eq̄liter p̄ticipēt formā seu qualitatē a qua est talis noīs impositio. sicut oēs p̄ticulares hoīes hn̄t cōe hoc nomē homo. ⁊ cū h̄ etiā rō sub̄e est eadē. i. diffinitio hoīs cōuenit oīb⁹ illis. licet em̄ particulares hoīes numero differant. p̄ticipatōe tn̄ sp̄ei plures hoīes sunt vn⁹ homo. i. plures hoīs numero differētes cōueniunt in vna specifica huāna n̄ra. Con⁹ sequiẗ ex p̄missis. q2 nō obstante diuersitate specifica vl' numerali p̄nt vniuoca vniuocata habere nomē cōe ⁊ racōeȝ substantie eandē. ⁊ illa est diffinicō coꝝ. Et intelligiẗ b̄m scotū sic vniuoca vniuocata dicūtur quoꝝ nomē significatoꝝ est nomē vniuocātis cōe. q2 nomen illud vniuocās nō significat aliqd̄ vniuocatoꝝ. q2 aīal non sig̃t hominē vel asinū. sed substantiā animatā sensibilē siue cōceptū genericū. sed q̄rū vt cōtentoꝝ sub vniuocāte nomē est vniuocātis cōe. ⁊ racō sub̄e eadē b̄m ideȝ nomē. Secūduȝ dominū albertū sic exponiẗ. Uniuoca ꝟo vniuocata diciẗ quoꝝ nomē est cōe. i. p̄ vnuȝ nomē cōe vniuocū vniuocās sigñtur. ex q̄ enīȝ res sunt infinite. noīa ꝟo finita. vt dic. p. i elē. cis. nece ē pl'es res genē. sp̄e. ⁊ nūo drn̄tes vno cōi noīe noīari. Cū āt Albert⁹ dic̄ q̄ vniuoca vniuocā signiẗ p̄ vni. vniuocāt intelligit ex p̄nti

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quia manifestū est φ aīal prīo non sigt hoīem
vel asinū. ſ3 conceptū genericū ſc3 ſubam ani/
matā ſensibilē. ⁊ q2 illa diffinicō est in spēbus
ergo dr̄ significare ex cōsequēti suas spēs vnica
tū impositōe. Et hoc mō ille due expōnes non
dissonāt. Etiā pt̄ ſm ſcotū diffinicō ista expo
ni de vniuocis vniuocātibus ſic. vniuoca vni
uocātia ſunt quoꝝ nomē cōe est vniuocis vni
uocatis. Et rō ſube. i. diffinicō vniuocātis ea
de3 vniuocatis ſm illud nomē vniuocās. Nō
āt potuit diffinicō equocoꝝ exponi h̄ mō de eq
uocis equocātibus. quia illoꝝ nō est noᵘ cum
nihil ſit equiuocū niſi vox ſola. Silr̄ nō hn̄t
aliquā diffinitōe3. ḡ nec diuersa3 nec eandē. ſ3
neutrū istoꝝ impedit hāc diffinitōe3 intelligi
de vniuocꝭ vniuocātibus. q2 ⁊ istoꝝ est nomē.
et cū hoc rō ſube. veꝝ tn̄ est φ Areſtꝭ magis vi
deť eā intelligere de vniuocatꝭ. dicit eīn vt ani/
mal hō atq3 bos. Cōi eīn noīe vtraq3 aīalia di
cūtur. qđ manifestū est dici de vniuocatis. ⁊ ſb
dit de rōe eadē. ſi q̇s aſſignet vtriuſq3 rōne3 q̇d
vtrūq3 ſit quo ſūt aīalia eandē aſſignabit vtri
uſq3 rōe3. qđ ſil'i mō manifeſte referť ad vniuo
cata. Ex his pat3 in duobᵘ dr̄ria ſm primam
expositōe3 diffinitōis vniuocoꝝ ⁊ equocoꝝ. q2
equoca equiuocātia plura ſigficāt. ſicut canis
immediate ſigficat canē latrabilē. ſidus celeste
et beluā marinā. Vniuoca ṽo vniuocātia prīᵒ
ſignt vnā naturā tm̄. q2 dicit vniuocū q̇ vnū
vocās. ſicut hō ſigt prīo naturā humanā. que
tn̄ cōis est pluribus indiuiduis. Scđo dr̄nt
q2 equoca equiuocata ſunt immediata ſignifi
cata equocātis. ex q̇ ipm̄ non habet diffinitō3
ſ3 vniuocata nō ſunt immediata ſigficata vni
uocātis. ſed eiᵘ inferiora ex ɔn̄ti ſigta.

Ad obiecta i oppositū. ad primū
dicēdu3 ſm dictū Albertū. φ ſicut diuersaꝝ re
rū ſunt diuerſe forme ſpēales. ſic eaꝝ ſunt diu̇/
ſa ſpēalia noīa. ſicut aliud nomen est hō. aliud
aſinus. aliud bos. aliud leo. ſ3 diuersaꝝ reꝝ. ſic
in maiore tactū fuit. bn̄ potest eſſe vna forma
general'. ⁊ ꝑ ɔn̄s vnū nomē generale. ſicut aīal
est nomē generale ⁊ cōe hoī ⁊ boui. Ad secū
dū dicendū. φ vniuoca vniuocata hn̄t nomē
cōe ⁊ rōe3 ſube eandē. reddendo ſingula ſingul'
id ē cōparando quelibet vniuoca vniuocata ſu/
is vniuocis vniuocātibus. ⁊ h̄ mō albedo ⁊ ni
gredo vniuocātur i colore. ⁊ hō ⁊ aſinus in aīa
li. ⁊ verificať de eis quo ad ſingulas pticulas
diffinitio. Ad terciū dicendū. φ hō ⁊ equᵘ
nō ſunt vniuoca ſub albo. nec quecūq3 alia ſub
aliq̇ predicato denoīatio. Quia vniuoca ſunt
quoꝝ nomē est cōe. ⁊ rō ſube vniuocātis est ea

dem. que rō est eis ſube rō eſſential'. Rō autē al
bi aut cuiuſcū3 alterius denoīatiui. nō est racō
ſube denoīatiuoꝝ ſiue ſbiectoꝝ. S3 rō ſic p̄di
cať de ſubiecto ſiue denoīato ſicut nomē. i. deno
minatiue. ⁊ ḡ. p. accipiēs rōe3 ꝓprie ꝑ diffini/
tōe eſſentiali dicit inferius in caplo de ſba. φ al
bū predicať de corꝑe. rōe3 ṽo albi predicari est
impoſſibile. ſic φ ipa eſſet de eſſentia corpis. et
eodē mō dicendū est de alijs. Ad quartū est
dicēdu3 φ nō ſeq̇tur equoca habet hoc nomē
equiuocū cōe ⁊ rōe3 ſbalem huiᵘ eandē. igitur
hn̄t idem nomē ⁊ eandē rōe3. ſ3 est fallacia ſm
quid ⁊ ſimplr̄. Q2 habere hāc rōe3 eande3 est
hr̄e ſimplr̄ diuersa3 rōe3. ſicut cōuenire in dr̄ia
est cōuenire ſm q̇d ⁊ differre ſimplr̄. Ad q̇n
tū est dicendū. φ quoꝝ est rō ſube ꝓpria ⁊ cō/
pleta eadē: ipa ſunt eadē. ſed vniuocoꝝ vniuo
catoꝝ nō est rō ꝓpria eadē. lic3 rō vniuocātis
ſit eis. q2 illa nulli vniuocato ē ꝓpria.

Incidūt dubia. Primū est. an eq̇/
uocū ſit vniuocū. Solucō. equocū potest ac
cipi tripliciť. Vnoᵒ ꝓ illa intētione ſcđa equo
cū. Scđoᵒ pt̄ accipi ꝓ eo qđ est equiuocū. ⁊ h̄
duplr̄. Vnoᵒ ꝓ eo qđ est equocu3. i. ꝓ materia
li tantū. Scđo pt̄ accipi ꝓ eo qđ est equocu3
inq̄tu3 est equocu3. Prīo mō accipiēdo equo
cū iſta pt̄ concedi. equiuocū est vniuocū. i. illa
intentio ſcđa equocu3 est quoddā vniuocū. q2
om̄e qđ predicať de pluribus vno noīe ⁊ vna
rōe est vniuocū. ſ3 ſic est de illa intentōe equi
uocū. ergo equocū est vniuocū. Maior ē mai
festa ex diffinitōe vniuocoꝝ. Minor p3 diſtīn
guendo canis est equocū. expediēs est equocu3
Et cōfirmať. q2 ſicut vniuocū vniuoce ſt oīa
vniuocata. ita equocū vniuoce ſt oīa equoca.
ergo respectu eoꝝ vocať vniuocū. Si ṽo acci/
piať equocū ſcđoᵒ tūc equocu3 etiā pt̄ eſſe vni
uocū. ſicut aīal est equocum ad aīal veꝝ ⁊ aīal
pictū. ita ē vniuocū ad hoīe3 ⁊ bouē. Etiā ani
mal latrabile ſidus celeste ſunt equoca equoca
ta. q̇ equiuocāť in h̄ noīe canis. ⁊ illa eadē vni
uocātur in illo noīe corpᵘ. ⁊ ſic equoca equoca
ta ſunt vniuoca. Si ṽo ea q̇ ſunt equoca ſm
formales rōes equocoꝝ. i. ſi accipiātur vt ſunt
equoca tunc nō ſunt vniuoca. q2 mēbra bone
diuiſionis nō dr̄nt coincidē. ⁊ ſic ꝓꝑe loquēdo
illa est ſimplr̄ falſa. equocū est vniuocū. q2 eq
uocū est equocati equocū. ⁊ termi ſunt accipiē
di ſm ſuas rōes formales.

Secūdu3 dubiū est. An cōceptᵘ mē
talis pt̄ eſſe equocus. Solucō loquēdo de eq
uoco a cōſilio dici pt̄ ꝓbabilit' φ ɔceptᵘ mētal'
pt̄ eſſe equocus extēdendo nomē equiuoca ad

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

omne signū qđ đr diuersimode de plurib⁹. sed
equocū a casu nō pt esse in mēte. Primū ptz.
qꝛ iste terminꝰ sanū đr de aīali. cibo. vrina. ꝛ di
eta. ſm vnū ꝛ eūdez cōceptūz. qꝛ cōceptꝰ corre
ſpōdens illi termīo sanū. sumit a forma sanita
tatis. sed vna ꝛ eadē sanitas ē cibi. vrine. ꝛ di
ete. ꝛ aīalis q̄uis non sit eis eq̄liter pticipata.
Eadē eni est sanitas q̄ est in aīali. sicut est ī sub
iecto quā ꝯseruat dieta. ꝛ sigt vrina. ergo ꝯcep
tus est vnus. Verū tn̄ est ꝙ cōceptꝰ mētalis eq̄
uocus ꝑ ꝑus ꝛ pricipalius est signū illiꝰ de q̄
nomē đr prīo ꝛ pncipaliter. ꝛ ꝑ posteriꝰ est sig
nū illoꝝ de q̄bus nomē đr ꝑ posteriꝰ. sicut con
ceptus corr̄ndens termīo sanū ꝑ ꝑus cōuenit
aīali. ꝛ ꝑ posterius cōuenit cibo. ꝛ vrine. inq̄z
tn̄ aliq̄ alio mō ad sanitatez que est in aīali re
ferūtur. Scđm ptz. qꝛ nō pt aliq̄s cōceptus
esse repsentatiuꝰ plurīū. ſm ꝙ plura sunt eque
prīo ꝛ principaliter. qꝛ ꝯceptꝰ sumit a forma
rei. ꝛ iō quoꝝ nō est vna forma illoꝝ nō potest
esse vnus cōceptus.

Terciū dubiū est de exemplo qđ poit
phs ad manifestandū siue declarandū diffini
tōez vniuocoꝝ. vt aīal hō atq̄z bos vtꝝ genus
vniuocū sit suis spēbus. Et videt prīo ꝙ nō.
Nā ſm phm. vij. phisicoꝝ. ſm vniuocū pt fie
ri cōparatio. sed ſm genus non fit cōpatio ſm
eundē ibi ergo nō est vniuocū. Scđo. si ge
nus esset vniuocū tāta eēt vnitas generis. q̄ta
spēi. sed ꝯn̄s est falsuz. vtz ꝑ. p. v. metha. capitu
lo de vno vbi dicit ꝙ vnū spē infert vnū genere
et nō eꝯ. igit etiā an̄s est falsuz. ꝯn̄a ꝓbat. quia
spēs nō est vnū aliqđ in exn̄do. qꝛ nō existit ni
si ī suppositis. sꝫ tn̄ est vnū ſm diffinitōez. ꝛ est
vnū obiectū vniꝰ intellectꝰ. ꝛ vtrāq̄z vnitatez
hꝫ etiā genꝰ cōcesso ꝙ sit vniuocū. Terciō qđ
est vniuocū multis. nō est ſm se diuersuz ī ill'.
sꝫ genꝰ ſm se diuersum ē in spēbus. ꝛ nō ſm ac
cidēs ꝑ. p. v. metha. ca. diuīsa āt spē ſm se. igit si
cut nulla spēs est vniuoca diuersꝭ spēbꝰ. ita nec
genꝰ erit vniuocū diuīsis spēbꝰ. Et cōfirmat ꝑ
philo. vij. metha. d. Genꝰ nihil ē pret spēs aut
si est. ē sicut materia. igꝛ nō pdicat ab ill'. Scđo
lucō sic. qꝛ pdicat ſm idē nomē ꝛ eandē rōez de
ipis. q̄ rō siue diffinicō est rō sbe ill' spēbꝰ. i. sba
lis seu eēntialis spēbꝰ cū pdicet in q̄d de eis ſm
poꝛ. sꝫ cū oī vniuoco corr̄ndeat in re aliq̄ vni
tas alias subet accūti eēt aliqđ vniuocū oꝫ ne
cessario ꝯcedē ꝙ oīa vniꝰ generis ꝯueniētiaz ha
bēt in sūba quā nō hn̄t alijs alioꝝ generꝝ qđ co
gnoscit ex idēptita te opatōis. l' passiōis. et ita
aliqđ materiale siue forma incōpleta ī oībus
spēbus hꝰ generis exn̄s ꝛ nō in spēbꝰ alterius g̃
qđ est pricipiū aliꝰ opatōis cōis vl' passiōis
est illud vnū in re. qđ cū intellectꝰ cōsiderat n̄
vt in hꝫ ꝯsiderat ipm ſm se essentialr̄ esse in dif
ferētibus spē. ꝛ ei intentōez generis attribuit. et
q̄to genꝰ est cōius tāto in re minor sibi corr̄n
det vnitas. Hꝰ ē exm̄ sensibile qđ est passio cōi
ter cōueniēs hoī ꝛ asino ꝛ alijs spēbus aīal' est
signū ꝯueientie illaꝝ spēꝝ in vno genē. ꝛ illaz
cōueniētiaz nō hn̄t alteriꝰ g̃ spēs cū istis spēbꝰ
Et istud esse formabile vl' materiale ipm genꝰ
de spēbus predicat.

Ad obiecta in oppositū. Ad primū
est dđm. ꝙ nō ſm oē vniuocū fit ꝯpatō. sꝫ ſm
spēz athomā tm̄. i. ſm spēz spēalissimā vt ibi đr
vel dđm ꝙ vni. apđ logitū đr oē illud qđ ꝑ
vnā rōz ꝯuenit apđ intellectū. ſm quā đr de mľ
tis. sꝫ nō ſm oē illud fit ꝯpatō. sꝫ tm̄ ſm ꝙ est
vnū ſm vltimā formā ꝯpletiuā. ꝛ g̃ đr in. vij.
phisi. ꝙ in genē latēt multe equocatōes. i. mľte
spēs latēt in prate g̃. qꝛ quelibꝫ hꝫ ꝓpriā dif
nitōz. Si g̃ dicat ſm vni. fieri ꝯpatōez intel
ligendū est tm̄ de vni. ſm natu. phm qđ ē spēs
spēalissima. n̄ āt de oī vni. q̄ ad logicū. q̄ mō ge
nus ē vni. Ad 2m̄ dđm ꝙ maior ē vnitas rei
a q̄ sumit vniuocaᵒ spēi q̄z g̃. qꝛ ibi ē vnitas for
me ꝯpletiue. hꝫ tm̄ aliꝰ incōplexi ꝛ formabilis
pncipij. ꝛ sic duabꝰ spēi vnitatibꝰ ibi enuērat̃
ē genꝰ vnū sꝫ tercia omittit. in q̄ spēs excedit.
Ad 3m̄ dđm ꝙ ibi ē eq̄uocaᵒ. qꝛ ſm se pt sui ef
fectiue. sic sumit ꝑ se in 3ᵒᵒ ꝑseitatis siue excludē
do aliā cāz. Et oībꝰ his modis ma. ē vā ꝛ mi.
falsa. Alioᵒ sumit ſm se vt sumit. v. metha. vt scꝫ
opponit ſm accn̄s qđ aggregat ī se diuīsas na
turas siue eēntias. vt hō al. ꝛ tūc ens ſm se est
qđlibꝫ hn̄s vnā essen. ꝛ istoᵒ ma. ē fľa. ꝛ mi. vā
et sic intelligit dcm̄. ꝑ. v. me. q̄ genꝰ est diuīsuz ꝑ
dīas q̄ dīne nō accidūt sibi. qꝛ dīne nō faciūt
vnū ſm accn̄s cū genē sꝫ vnū eēntialr̄. Ad q̄r
tū dđm ē ꝙ genꝰ pdicat totm̄ eē spēi ꝛ sic ē intelli
genda. i. pdicat totm̄ formale formabile. qđ ſm
se ē vni. ꝛ tn̄ in spēbꝰ formalr̄ diuersificat. ꝛ ita
maior ē vnitas g̃ in se. q̄z spēꝝ inq̄tuꝫ dīnt ꝑ
dīnaz. qꝛ nulla dīa ē de intellectu g̃ sꝫ eꝯ.

Quartū dubiū. q̄re. p. non distinguit
hic mľtiuoca seu synonoma ꝛ diuīsiuoca sicut
vniuoca. Soᵒ. qꝛ his pdicabile nō ordinat ī
linea pdica. sui g̃ nec valēt ad sciēdū q̄ ponūt
in pdica. ꝛ q̄ nō. Dicūt āt mľtiuoca siue syno.
diuīsa noīa vnā rē signtia. vt ensis mucro gladiꝰ
Diuīsiuo. vo dicūt diuīse voces diuīsas res sign
tes. vt hō bos leo asinus.

Denoīatiua vo dicūt q̄cūz ab aliq̄ so
lo dīa cāu ſꝫ nomē hn̄t appellatōz vt
a ḡmatica ḡmaticꝰ. a fortitudīe fort̃.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Hic phs pōnit terciū modū predicādi qui est modus predicādi denoiatiuus. ⁊ dicit primo q̄ denoiatiua dicūtur quecūq̄ ab aliq̄ s̄ꝑ prin cipali siue abstracto solo casu differūt.i.sola ca dentia ad subiectū. ⁊ s̄m illud nomē h̄nt appel latōez.i.denoiationē. vt a grāmatica d̄r aliq̄s grāmaticus.⁊ a fortitudine d̄r q̄s fortis.

Circa textū sunt dubia. Primuz est. An denoiatiua sunt couenienter a philosopho in textu diffinita. ¶ Et videt̄ p̄rio q̄ nō. Quia nulla denoiatiua dicūtur.ḡ nō dicūt̄ denoiati ua quecūq̄.ꝯn̄a nota. Añs pz ꝑ inductōnez.

¶ Scd̄o.albū ⁊ nigruz sunt denoiatiua.⁊ tn̄ non dr̄n̄t ab aliquo solo casu.sed ab aliq̄bus. Pria pars añcedentis maifesta est.q̄z sunt cō creta de genere accn̄tis. Scd̄a ps de se patz.

¶ Tercō.studiosuz est denoiatiuū a virtute.⁊ ta mē nō differt a virtute solo casu.s; etiā in prin cipio dictōis.ḡ male dicit̄ solo casu differētia ꝯn̄a ⁊ scd̄a ps sūt note. Pria ps ꝓbat̄ ꝑ ph̄m. Quarto.grāmatica adiectiue tēta. ⁊ grāmati ca substātiue tenta sunt denoiatiua.⁊ tn̄ nō dif ferūt solo casu.i.finali termiatione. q̄z coueni unt finali terminatōe.ḡ incōuenienter d̄r solo casu. ¶ Quito.si diffinicō esset bona seq̄retur q̄ hō ⁊ asinus ⁊ alia noia substātiua essent de/ noiatiua.ꝯn̄s est falsuz. patz tn̄ consequētia. quia hō ab humanitate differt solo casu.⁊ ani mal ab aialitate. ¶ Sexto.denoiatiuuz ⁊ suū principale nō differūt solo casu.sed etiā diffe/ runt in significatis p̄ricipalibus.ergo male di cit̄ solo casu.ꝯn̄a nota. Añs ꝓbat̄.nā denomia tiuū vt albū siḡficat subaz. sed suū principale nō siḡt subaz. vt albedo. ¶ Septio.abstractū deriuat̄ a concreto. ⁊ nō ecōtra.ergo male d̄r a grāmatica grammaticus.a fortitudine fortis Añs patet ꝑ grāmaticos.q̄ docent formaē ab stractū a concreto.vt iustus iusti. addendo cia vt fit iusticia. ¶ Solucō sic.quia denoiatiua voce ⁊ siḡtione sil̄ que sunt ṽa denoiatiua diffi niūtur p̄rio in numero pl̄ali ꝓpter eoꝝ multi tudinē. Et dicūtur ⁊ non sunt ꝓpter eandē cau sam.que dicta est circa diffinitōez equiuocoꝝ. Et dicūtur quecūq̄ ⁊ non hec vel illa.ad desi/ gnandū infinitā multitudinē accidentiū. In finita em̄ accidunt vni a quibus potest fieri de noiatio.⁊ ꝓpter hoc d̄r quecūq̄ ⁊ non hec vel illa. Et tamen circa h̄ considerādū. q̄ quecūq̄ nō capitur ibi distributiue sed infinite. Unde non est sensus denoiatiua dicunt̄ quecumq̄.i. omnia.sed sensus est.quecūq̄.i.que. Et ꝑ hoc q̄ dicit̄ ab aliquo.intelligit̄ nomen principa le siue abstractuz.ꝑ qd̄ forma accn̄talis s̄m se ⁊ absolute significat̄. Et addit̄ solo casu dr̄n̄a id ē sola finali termiatione dictōis. q̄z casus ē inflectio vocis s̄m finē dictōis. Et ex h̄ habet̄. q̄ denoiatiuū ⁊ suū principale dn̄t couenire ī significato. ⁊ differre in mō significādi. Quia variatio penes finē dictōnis nō variat signifi catū principale. s; tm̄ modū significādi.sicut ista.albū ⁊ albedo.q̄z couenīūt in principio.et differunt in fine.ergo coueniūt in siḡto princi pali ⁊ differūt in mō significādi. Quia albedo significat albedinē in se ⁊ absolute.vt ē quedā essentia distincta.s; albū siḡficat eandē ꝑ mo/ dū alteri inherētis.⁊ ꝑ modū cadentis ad sub iectū.⁊ ergo conotat etiā subiectū dictū ꝓpter hoc cōcretuz sicut patebit posteri⁹. Et ita ꝑ h̄ qd̄ dicitur solo casu differentia. nō excluditur ymmo satis intelligit̄ diuersitas in modis sig nificādi. Quia variacō penes finem dictōnis significat variacōez in mō significādi. Per h̄ autē q̄ additur s̄m illud nomē intelligit̄ ip̄m nomē forme denominātis. s̄m qd̄ habet appel latōez.i.appulsionē ad naturā alienā inq̄tuz denoiatiuuz ꝑ formā denominātez ꝑllitur ad subiectū qd̄ est aliene nature. Ex q̄bus omib⁹ patz intellectus diffinitōis denoiatiuoꝝ.

¶ Ad obiecta in oppositū ad primū est dicendū.q̄ nulla denoiatiua dicūtur quecū q̄.accipiēdo quecūq̄ distributiue.vt tantū va let sicut omīa.sed bene dicūtur quecūq̄ capiē/ do quecūq̄ infinite. ¶ Ad secūduz dicēdum est.q̄ diffinitio debet intelligi redditiue reddē do singula singulis.i.cōparando quodlibet de noiatiuuz ad suū principale.siue suā formam denominantē.⁊ sic albū ⁊ nigrum licet inter se nō differant solo casu.tn̄ dr̄n̄t solo casu a suis formis denominātibus.siue abstractis. vt al/ bum ab albedine.⁊ nigrū a nigredine. ¶ Ad terciū dicendū est.q̄ ph̄us diffinit denoiatiua voce ⁊ significatōe sil̄. iam studiosuz ⁊ virtus nō sunt nisi denoiatiua significatōe tm̄. Pro q̄ notandū est.q̄ sunt triplicia denoiatiua.sc; vo ce tm̄.significatōe tm̄.voce ⁊ significatōe simt̄ Denominatiua voce tm̄ dicūtur illa que h̄nt conuenientiaz in p̄ricipio.⁊ dr̄n̄az in fine. non tn̄ est ibi pulsio ad alienā naturaz. ita q̄ forma denominās ⁊ denoiatuz essent diuersoꝝ gene/ rū.sicut hō dicit̄ huān̄us ab huānitate.⁊ rōna lis a rōnalitate.ibi huānitas nō est alterius p̄ dicamēti q̄z hō.⁊ rōnalis nō est alterius gene/ ris ab eodem. sed omīa illa sunt in genere s̄be. Denoiatiua ṽo siḡtione tm̄ dicunt̄ q̄ sic se h̄nt q̄ denoiatiuuz ꝑ formā denominātez ꝑllit̄ ad alienā naturā.s; nō h̄nt ꝯueniētiaz in p̄nci° ⁊

drñaz i fine. ꝛ hoc mõ aliq̃s denoiatur studio
sus a virtute. ꝟtus em̃ est bona qualitas mentẽ
dãs potẽtie agere. sicut grãmatica dat recte in/
terpretari. ꝛ posse loq̃. Studiũ ꝟo est ꝑm tul/
liũ vehemẽs applicacõ cũ summo desiderio ad
opus ꝑficiendũ. ꝛ sic studiũ ꝛ virtus sunt idez
in re. sz drñt in voce. queãdmodũ melius pate
bit circa diffinitõez qualiũ. Tercõ sunt deno/
minatia voce ꝛ significatõe sil'. q̃ sunt hic diffi
ta. Et ad illa req̇runt tria. Primũ est q̃ forma
denominãs sit aliena natura distincta a sbiec/
to siue denoiato. sic q̃ nõ sit de essentia subiecti
sicut gen' respectu spẽi. Et q̃ nõ fluat ex princi/
pys subiecti q̃re ꝓpriũ quartũ p̄dicabile nõ p̄
dicat simpl'r denoiatiue. q2 p̄dicat ꝑ se in scdo
mõ ꝑseitatis. Scdo requirit q̃ forma denomi
nãs sigficetur vt ad sbiectũ cadẽs ꝛ ad ipm de
pẽdentiã hñs. sicut fit in noie ꝯcreto ꝓpter qd
nulla abstracta p̄dicant denoiatiue. Tercõ q̃
abstractũ siue pricipale ꝛ denoiatiuũ siue cõcre
tũ cõueniãt in pricipio ꝛ differãt in fine. ꝛ ꝓp
ter hoc studiosus non dr ꝑfecta denoiatione a
virtute. sz hec est ꝑfecte denoiatiua. hõ est alb'
et sil'iter hõ est niger. in q̇bus sunt tria scz deno
minatũ. denoiatiuũ. ꝛ forma denominãs. De/
noiatuz quidẽ est sbiectũ. denoiatiuuz cõcretũ
et forma denominãs abstractũ. q2 h̄ est forma
le principiũ cõcreti cũ dr. sortes est albus albe
dine. ablatiuus ille regit ex vi effect' cause for
malis. esse em̃ albũ est formal' effectus albedis
Ad quartũ dicendũ. q̃uis grãmatica sub/
stantiuũ. ꝛ gramatica adiectiuũ nõ differũt in
fine in feio genere. tñ vtraq3 drñt in principali
genẽ scz masculino. vt dicẽdo Joannes est grã
matica a grãmatica. Etiã in feino genere drñt
cadentia sola. q2 grãmatica adiectiuũ ht ꝑ mo
dũ cadẽtis ad sbiectũ. Et grãmatica substãtiuũ
ꝑ modũ ꝑ se stantis. Aly dicũt q̃ sunt denoia/
tiua significatõe. nõ voce ꝛ sigficatõe sil'. de qui
bus dat ista diffinicõ. Ad quintũ dõm. q̃
deficit eis illa ꝑticula habuit a ꝑpellatõez. non
em̃ sigficãt aliquã naturã alienã alteri appul
sam. Qia em̃ substãtialia significãt eandẽ na/
turã. Si dicas. in subalib' qdaz significãt cõ
crete. qdaz abstracte. vt hõ ꝛ humanitas. ita q̃
hõ ꝑ inflectõez casus videt deriuari ab huãni
tate. Rñdet albert' q̃ talis inflectõ est ficta ad
silitudinẽ accñtis ꝛ nõ est de ipa rei natura. hõ
em̃ p̄dicatur de sibi subiectis. vt ẽẽ substãtiale
coꝝ. ꝛ iõ modus ille intelligendi in re non põt
poni. sz ꝑ assilatiõnẽ ad accidẽs est imaginat'.
Ad sextũ dicẽduz. q̃ concretũ ꝛ abstractuz
nõ differut in significato vt statim dicet. quia
concretũ nõ sigficat subiectũ. sz tm̃ accidẽtalẽ
formã. ꝛ eandẽ sigt abstractũ. licet alio mõ.
Ad septimũ est dicẽduz. q̃ ꝑm grãmaticos at
tendẽtes vocalẽ deriuatõz abstractũ deriuatur
a cõcreto. vt albũ albi. i in e addendo do fit al
bedo. Sz ꝑm logicos ecõtra. cõcretũ descendis
ab abstracto. Quia illi attendũt realẽ denoia
tionẽ. ꝛ ꝑm talẽ concretũ est tale ꝑ abstractum
vt albedo est pricipiuz eius qd est esse albũ.
Secundũ dubiuz est circa hoc quod
statim dictũ est. An abstractũ prius sit concre
to vel ecõtra. Solucõ. abstractũ simpliciter
et natura prius est cõcreto. sed q̃ ad nos cõcre
tũ prius est abstracto. Primũ patz. q2 abstrac
tũ est formale principiuz. ꝛ rõ essendi concreti
et est simplicius ipõ. principiũ aũt ꝑm naturã
p̄cedit pricipiatũ ꝛ simplex cõpositũ. ꝛ ratio
essendi id cui' est racõ essendi. Rõ secũdi. quia
concretũ est cõpositi' abstracto. cõpositiora ꝟo
sunt nobis notiora simplicib'. ꝛ ista de causa
q̃nq3 concretũ diffinit abstractũ. ꝛ q̃nz ecõtra
sicut patz in diffinitõe qualitatis ꝛ qualis.
Terciũ dubiũ est. vtrũ denominatiuũ
idẽ sigt qd abstractũ. hoc ẽ formã tantũ vl' ali
ud vt subiectũ. Et videt prio q̃ etiaz signifi/
cat subiectũ. q2 ꝑm phm prio periarmenias ca
pitulo de ꝟbo. significare est intellectuz consti
tuere. sed nomẽ cõcretũ ꝓlatũ cõstituit intelle
ctũ subiecti. ḡ sigt subiectũ. Minor ꝓbat. q2
constituit intellectũ accidẽtis. sz impossibile ẽ
intelligere accñs sine subiecto. cũ impossibile
sit ipm esse sine subiecto; ꝛ vnũquodq3 sicut se
habet ad esse. ita ad veritatẽ. i. ad cognitõez ve
rã. ij. metha. Etiã videt q̃ prio sigficat subiectũ
q2 illud prio sigtur qd prio intelligit. sz sic est
de subiecto. q2 accidẽs sine illo intelligi non ꝑt
et est prius accñte natura. tpe. ꝛ causali digni/
te. vt dicit. p. vij. metha. Scdo idẽ sigt qd
supponit. sed terminus accidẽtalis concretus
suppoit ꝓ sbiecto. ḡ Maior ptz. q2 terminus
ex h̄ q̃ suppoit ñ hz nouũ significatũ. Minor ꝓ
batur ꝑ phm dicentẽ prio posterioꝝ. q̃ hec est
ꝑ accidẽs. albũ est lignũ. q2 significatur q̃ illd
cui accidit albũ est lignũ. ẽgo illud cui accidit
albũ vt subiectũ ibi supponit ꝑ albũ. Ter/
cio. idẽ sigt nomẽ ꝛ diffinitio. vij. metha. racõ
quã sigt nomẽ est diffinitio. sed diffinicõ cõcre
ti habz in se subiectũ ꝛ accñs. ꝛ nomẽ hoc sigt
Minor pz ꝑ phm. vij. metha. h̄ dicentez.
Quarto. dictio exclusiua excludit qdlibet qd
est ex ꝑ se sigtuz. sz tal' dictõ exclusiua addi
ta termio concreto non excludit subiectum. agi
tur ꝛc. mior ꝓbat dilligẽdo tm̃ albũ currit.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nō excluditur corpus currere.qꝛ includit̄.pro/
batur.qꝛ sequit̄ tantū albū currit. igit̄ album
currit.ꝛ vltra igit̄ corpus currit.ğ a primo ad
vltimū corpus nō excludit̄. ¶ Quīto proba/
tur autoritate cōmentatoris dicētis sup̄ prio
phisicorū ꝙ nomē concretū significat formā ꝛ
susceptiuū.ꝛ.xij.metha.dicit ꝙ significat am
bo. ¶ Sexto phs dicit.vij.metha.ꝙ in dictꝭ
ſm accidēs nō est idez ꝙ q̇d est cum illo cuius
est propter duplex significare.vt musicū ꝛ al/
bum.igit̄ hmōi sigͥficāt duo. ¶ Solucō. con
cretū siue denoiatiuuz sigͥficat vnū scꝫ qualita
tē.ꝛ hoc pbat̄ autoritate ꝛ rōnibus. Prio au
toritate phi dicētis ꝙ denoiatiua dr̄nt solo ca
su a suis pricipalibus.ğ nō significato.sed ab
stracta nō sigͥficāt substātiaz.qꝛ tūc non essent
in aliquo genere.ğ nec denoiatiua. Scđo.infe
rius in capitulo de substātia dicit.ꝙ albū solā
quātitatē significat.ꝛ ħ idē dicit comentator
arestotelē velle.qꝛ alias esset nugatio.addēdo
accñs qđ videt̄ incōueniēs.ꝯña patz.qꝛ ponē
do rōez concreti loco nois.idē subiectū bis di
ceret̄. Tercō si concretū sigͥficat subiectū hoc al
bū est lignū esset ſm se.qꝛ subiectū quo ad su/
um significatū natū esset supponere.ꝯñs tñ ē
cōtra phm prio posteriorꝝ. ¶ Quarto si cōcre
tū significaret suū subiectū tūc nō diffiniretur
p additamentū.ꝯña pbat̄.qꝛ tunc q̇cquid po
neret̄ in diffinitōe esset de ratōe eius essentiali.
ꝯñs est ꝯtra phm.vij.metha. Quīto impossi
bile est rebus diuersorꝝ generꝝ generalissimorꝝ
esse aliquā rōez substātie cōez.ergo nomen illa
duo significās esset equocū.ꝛ nō vniuocū. Sb
iectū autē ꝛ accñs sunt diuersorꝝ generꝝ.si ergo
cōcretū illa duo significaret esset equiuocū.qđ
videt̄ incōueniēs.qꝛ tūc nulla ppositio eēt sim
pliciter vera.in qua ponit̄ concretū. nulla etiā
in eis esset cōtradictio.nulla ꝯña.ꝛ sic de alijs
que oīa vident̄ incōuenientia.

Ad obiecta in oppositū. ad primū ē
dicēduz.ꝙ sicut aliq̇d cōstituit intellectū alicꝰ
sic significat.concretū ꝟo nō principaliter con
stituit intellectū subiecti.sꝫ tm̄ ex consequenti.
qꝛ illud cuiꝰ prio intellectuz cōstituit sub tali
mō intelligēdi ad subiectū dependet.ꝛ ita sig/
nificat ipm̄.hoc ē ex tali mō significādi dat in
telligere ꝙ nō est significaē vt nunc loquimur
de significatōe que est repn̄tatio alicuius ex im
positōe. Ad pbatōez mioris cū dicit̄. impossi
bile est accñs intelligi sine subiecto. Dicēduz
est ꝙ impossibile est intelligi accñs sine subiec
to ita ꝙ sine subiecto habeat esse. nō tamē ē im
possibile accñs intelligē nō cointelligēdo sub/
iectū.quia vt dicit Auicēna. accñtis intellec/
tus est absolutus.i.essentia accñtis est absolu
ta.esse ꝟo eius est depēdens. Vñ cōsiderandū
est p maiori declaratōe illius ꝙ accñs licet nō
sit sine subiecto est tñ in se quedā essentia disti
cta ab essentia subiecti.licet nō adeo pfecta.nā
p philoso.i.thopi.in omi genere est repire q̇d.
Similiter nisi esset essentia distincta in se. n̄
esset p se in alio genere a subiecto.qđ manifeste
falsuz est quālibet āt essentiā contingit sub rōe
ppria intelligere ꝛ etiā significare.ꝛ tali mō in
telligendi correspondet modus significādi ab
stractus Alioꝰ intelligere cōtingit istā essentiā.
inq̄ꝫtuz informat subiectū.ꝛ huic mō intelligē
di correspōdet modus significādi cōcretus. sic
igit̄ eadez essentia intelligit̄ sub vtroqꝫ mō in/
telligēdi.sic idē significat̄ p ꝯcretū ꝛ abstractū
sed sub diuerso mō significādi.sꝫ ppter istū di
uersuz modū significādi dr̄ subiectū cointelli/
gi.nō tamq̄ꝫ intraneū illi intellectui p se.sꝫ tan
q̄ꝫ ad quod depēdet intellectus sub mō tali itel
ligēdi. Vel pt̄ dici.ꝙ accñs nō pt̄ intelligi.i.cō
plete cognosci sine subiecto.qꝛ ex eisdez est ali/
q̇d ꝛ cognoscit̄.tñ pōt cognosci ꝛ intelligi qđ
dr̄ p nomē.nō cognito subiecto. sicut spēs nō
cognoscit̄ q̇d est simpl'r nisi cognito genere. tñ
cognoscit̄ q̇d dicit̄ p nomē sine cognitōe gene/
ris.sicut exēplificat themistius sup libꝝ poste
riorꝝ dicēs.si dicat̄ puero adduc equū. nō ad/
ducit bouē sꝫ equū.ꝛ ita cognoscit q̇d dr̄ p no
mē.sꝫ q̇d est p genus ꝛ drñaz nō cognoscit. et
idē habet̄ ab arestotele in pncipio pmi phisico
rū.ꝙ diffinitū pus cognoscit̄ partibꝰ diffinien
tibus.sic etiā in pposito pt̄ accñs cognosci ꝯg
nitōe q̇d dicit̄ p nomē.nō ꝯgnito subiecto ꝛ ta
lis cognitio cōfusa sufficit vt significet̄. Et ita
ſm aliq̇s nomē abstractū dat intelligere subie
ctū.nō tñ sicut cōcretū.qꝛ cōcretuz in recto.ab
stractū in obliquo.sicut subiectū diuersimode
ponit̄ in diffinitōe vnius ꝛ alteriꝰ. Et tūc nō
est modus significādi cōcretus pncipiū intelli
gendi subiectū.sicut sup̄ dictū est.sꝫ ipm̄ quod
sigͥficat̄ ppter depēdentiā eꝰ ad subiectū. Si
āt obiciat̄ cōtra ista.abstractū ſt formā sub p
pria rōe.igit̄ nō inq̄ꝫtuz depēdet ad subiectū.ğ
nō dat intelligere subiectū. Rñdent ꝙ ppria
rō forme accidētalis est esse subiecti.ꝛ ita stant
sil' ꝙ significet̄ sub ppria rōe ꝛ sub mō vt ē sub
iecti.qꝛ alias in diffinitōe accidētis abstracti
nō esset necessariū ponere subiectū.qđ est cōtra
philoso.vij.metha.vbi dicit.ꝙ suba est pmuz
oīm diffinitōe.qꝛ in diffinitōe oīm ponit̄ ꝛ nō
ecōuerso Nec vꝫ si dicat̄. subiectū prio signifi

cari. q2 illud primo intelligit p vocem. Quia aliqd p voce pº intelligi dupl'r ptigit. Uno° si ne quo nō. Aut prio ex intentione imponētis. Prio mō potest subiectū prio intelligi sine q̄ nō intelligit accñs. Scdo mō nō intelligitur subiectū prio. Cuius est exeplu3. vt p hanc vo cē hō. prio itelligit aial tq3 sine quo nō intelli git homo. s3 nō prio intelligit quo ad intenti onem imponentis vel proferentis. Aliter eti am dictum fuit superius q non oport3 subiec tum intelligi. ad intellectum accidentis. quid scilic3 dicitur p nomen licet oporteat quo ad completam cognitōnem accidentis. Ad se cūdu3 pncipale argumētu3 dicēdu3. q termi nus illud suppoit qd sigt sed nō sp p eo suppo nit qd sigt. s3 tm̄ supponit significatū p signi ficato. qn est suppō simplex. sicut in suppōe p sonali cōe supponit p supposit. ₇ non supposi tū. q2 nō sigt suppositū. Ad minorē vo dicen dū q terminus cōcretus suppōit p subiecto s3 nō subiectū. Ad pbatōe3 vo dicendū est q hec est p accidēs albū est lignū nō q2 albū sup ponit subiectū. q2 illud est natū supponere. Et tūc si illud supponeret esset p̄dicatio p se. quia supponeret qd natū est suppōnē. s3 ē p accidēs. Quia significatū albi qd est accñs nō est na tū p se supponē respectu talis p̄dicati. sed sup ponit p eo cui accidit. Si dicas. Cū dicit albū est lignū. sigt q cui accidit albū. est lignū qd non esset ve₂. nisi illud cui accidit album. esset illud qd supponit. ₇ nō tm̄ p quo. nō em̄ pt vere dici hāc. hoiē3 currere significare sorte currere. lic3 hō supponat p sorte. Dicēdu3 q hec ppō albū est lignū sigt lignū inesse albo. n tamē p se. sed p eo cui accidit. ₇ ita d3 intelligi autoritas arestotelis. sigt em̄ q cui accidit al bū est lignū. nō tm̄ qd supponit. s3 p quo. sicut cōiter dicit. qn̄ subiectū nō est natū p alio sup ponere respectu p̄dicati. q3 p hoc dicimus q p dicatu3 significat huic inesse. vt hic hō currit. currere significat significat inesse supposito. li cet h3 nō habeat ex pria sigtione sermōis. sic cū albū respectu talis p̄dicati lignū nō sit natu3 supponere nisi p subiecto d3 p̄dicatū significa n sibi inesse. Ad tercium dōm. q duplex ē dif finitio. Una est diffinicō simpl'r que est hn̄tis q q̄d est simpl'r. vt sube. ₇ ista diffinicō tm̄ h3 genus ₇ d₂nā3. que p se intrāt intellectū spēi. ₇ de illa maio₂ est vera. ₇ pbacō de quarto methaphisice. Alia est diffinicō p additamē tum vbi silic3 aliquid additur preter essentia lia diffinito. ₇ talis est accidentium. q2 enim accidentia non cognoscuntur complete s3 sine subiecto. Et diffinitio datur causa complete notificatōnis habende. ideo non diffiniuntur sine subiecto. Sed q2 talis diffinicō aggregat aliquid quod non est de essentia diffiniti. ideo plus sigt q3 nomen diffiniti. ₇ de tali non est maio₂ vera. nec eº pbatio. Ad quartū dico q maio₂ est falsa. qn̄ quod includit ₂patur ad reale p̄dicatu3. tunc em̄ non excluditur nisi di uersu3 ab eo. respectu p̄dicati. q2 sincategore mata disponūt sbiectū in ordine ad p̄dicatu3 respectu āt predicati realis nō est subiectu3 di uersu3 ab accidēte concreto ideo nō excluditur vn̄ d3 cōiter q excludēdo nō sp excludit aliud fm essentiā. sed fm esse qd maxime est verū re spectu predicati realis. Ad autoritates cō mentatoris dicēdu3 est q accipit significare ex tense. put ide3 est qd dare intelligere. q2 aliter esset contrarius sibi q̄nto methaphisice. Ad autoritatē philosophi dicēdu3 q intelligit de homine albo ₇ hmōi. de quibus in principio capituli ibi. Proposuit dubitatōe3. Illa em̄ sunt entia fm accidēs fm ipm in quinto me thaphisice. Et sic patet q ide3 significant con cretū ₇ abstractum. licet in modo significandi differant.

Quartū dubiū est. Quotuplex est cō cretū. Solucō duplex. Quodda3 ē substan tiale. ₇ quoddam accidentale. Substantiale ē duplex. Quoddam est denominatiuum. vt ra tionale sensibile. Quodda3 vero non denomi natiuum. vt homo animal. Et his omnibus commune est vt dent intelligere suppositum. Differenter tamen. quia concretum accidenta le dat intelligere suppositum non ex significa to. sed modo significandi. Album enim sola3 qualitatem significat. Concretu3 vero substā tiale saltem denominatiuum de necessitate dat intelligere suppositum. partim ex significato. et partim ex modo significandi. Ex significa to. quia significat aliquid vt formam. que p tinet ad naturam suppositi tamq3 pars. Ex modo vero significandi. quia nō significat for mam absolute. sed vt est in supposito. Con cretum vero substantiale non denominatiuu3 directe significat suppositum. licet non forma liter ₇ primo. tale enim predicatur de supposi to p se ₇ in quid. vt homo de sorte ₇ huiusmōi. Concretum vero substantiale denominatiuu3 predicatur denominatiue denominatione sub stantiali siue essentiali. q2 in quale essentiale.

Concretū vero accidētale predicaẛ de supposi/
to denoīatiue denōīatiōe accidētali. qꝛ in qua
le accñtale. Et hoc vocaẛ ꝓprie denoīatiuū. qꝛ
ẜm dñm Albertū denoīatiuū dicíẛ a preposi
tione de ⁊ noīatiuū. qꝛ prepōes notant diuer
sitatē. ideo denoīare est extrinsice nominare. et
ergo que sunt eiusdē nature nō suscipiūt deno
minationis ꝑdicationē. sicut sunt ea que in ge
nere sbstantie ordināt̄ur. Etiā accidentia ẜm
ꝙ accipiūtur vt essentie ordinate ꝑ moduz ge
nerū ⁊ specierū nō predicātur de seinuicē deno/
minatiue. Et ĝ ista non est denoīatiua. albedo
est color. nec ista nigredo est color. Unde nō dꝛ
albedo colerata denoīatiue sꝫ essential'r color.
Quintū dubiū. Quare inflectio casu
alis fit in fine dictōis ⁊ nō in principio. So/
lucō alberti. qꝛ variatio finis nō mutat signifi
catū. sꝫ potius est signū diuersi modi significā
di. ⁊ ergo dicit Petrꝰ hyspanus ꝙ ꝑ eā signifi
catur cadētia que est ex ꝑte rei in hoc ꝙ denoīa
tiuū significat ipm accidēs. vt ad aliud cadēs
et principale naturā accidentis ꝑ modum ꝑ se
stantis. Et ergo in diffinitōe dicíẛ. ⁊ ẜm illud
nomē habēt appellatōez. i. ad denōīatuz quod
est aliene nature pulsionē. Et in hoc differunt
denoīatiua ab vniuocis ⁊ equiuocis. Quia il
la sunt diffinita ꝓ rebus significatis siue con
tentis que vocātur eq̇uoca equiuocata. ⁊ vni/
uoca vniuocata. Sꝫ denoīatiua diffinita sunt
ꝓ vocibus significantibus. sicut sonat nomen
denoīatiuū quod idem est qꝺ extrinsice deno/
minatiuū. seq̇tur textus.

Eorum que dicuntur alia q̇dem
ẜm cōplexionē dicūtur. alia v̇o
sine cōplexione. ⁊ ea que ẜm cōplexio
nem dicūtur sunt. vt hō currit. homo
vincit. Ea v̇o que sine cōplexione di
cūtur sunt. vt ho. bos. currit. vincit
Eoꝝ que sunt alia de sbiecto quodaz
dicūtur. in subiecto v̇o nullo sunt. vt
hō de subiecto quidē dicíẛ aliquo ho
mine. in sbiecto v̇o nullo est. Alia
autē in subiecto q̇dez sunt. de subiecto
autē nullo dicūtur. in subiecto esse di
co qꝺ cum in aliquo sit nō sicut q̇daz
pars. impossibile est esse sine eo ī quo
est. vt quedā grāmatica in subiecto q̇
dem est in aīa. de subiecto v̇o nullo di
citur. ⁊ quoddā albū in subiecto. ē cor
pore. Omnis em̄ color in corpe est. de
nullo autē sbiecto dicíẛ. Alia vero
et de sbiecto dicūtur ⁊ in subiecto sūt.
vt scientia in subiecto q̇dez est in aīa.
de sbiecto vero dicíẛ. vt de grāmatica
Alia vero neq̧ in subiecto sunt ne
q̧ de subiecto dicūtur. vt aliq̇s homo
vel aliq̇s equus. nihil em̄ hoꝝ neq̧ ī
subiecto ē. neqꝫ de subiecto dicíẛ. sim
pliciter autē que sunt indiuidua ⁊ nu
mero singularia. de nullo subiecto di
cūtur. in subiecto autem nihil ea ꝓhi
bet esse quedam enim grammatica in
subiecto est.

Eorū que dicūtur alia quidez ẜm
Istud est scōm capitulū istius tractatus in q̇
ph'us declarat duas diuisiones necessarias ad
cognitionē veroꝝ ꝑ̄dicamētoꝝ. Et diuiditur
in duas ꝑtes pricipales. ẜm ꝙ declarat duas
diuisiones. Scōa ibi. Eoꝝ v̇o. Quo ad pri/
mū dicit sic. Eoꝝ que dicūtur alia. i. q̇daz di/
cūtur ẜm cōplexionē. i. sunt cōplexa siue cōpo/
sita. Alia v̇o sine cōplexione. i. sunt simplicia.
Et declarat hoc dicēs. que ẜm cōplexionē di/
cūtur sunt. vt homo currit. hō vincit. sed ea q̄
sine cōplexione dicūtur sunt. vt hō. bos. currit
vincit.

Tunc ibi. Eorum que sunt alia
Hec est scōa pars istius capituli in qua decla/
rat scōaz diuisionē. Et diuidíẛ in duo. Prīo
facit hoc qꝺ dictū est. Scōo exponit quoddā
dictū ibi. in subiecto āt. Quo ad primū dicit
sic. Eoꝝ que sunt sꝑ incōplexa Alia hoc est q̇/
dam dicūtur de quodā subiecto. sꝫ in nullo sb
iecto sunt. Exēpluz est. vt hō de sbiecto quidez
dicitur. aliq̇ hoīe scꝫ. in subieto vero nullo est.
Alia v̇o. i. quedā sunt in subiecto. sed tñ de nul
lo subiecto dicūtur. Exponit autē q̇d sit esse in
subiecto dicēs. Dico illud esse in subiecto qꝺ
cū in aliquo sit nō est in eo sicut ꝑs in toto. Et
impossibile est ipm esse sine eo in quo est. Cuiꝰ
exēpluz est. vt quedā grāmatica in sbiecto qui/
dem est in aīa scꝫ. de subiecto v̇o nullo dicitur.
Et quoddā albuz in subiecto est scꝫ in corpe.
Omis em̄ color est in corpe. de nullo autē sub
iecto dicitur. Tercō alia. i. quedā dicūẛ de sub
iecto. ⁊ sunt in subiecto. vt scientia est in subie
cto scꝫ aīa. Et dicíẛ de subiecto scꝫ de grāmati/
ca. Alia v̇o neq̧ ī subiecto sunt neq̧ de sbiecto

dicũtur. vt aliquis homo vel aliquis equ⁹ nihil eui horũ est in subiecto. nec dicitur de subiecto. postea infert correlariũ dicens. ꝙ simpl'r id est vniũsaliter q̄ sunt indiuidua ꝛ nũero singularia de nullo subiecto dicũtur. In subiecto aũt nihil ea ꝓhibet esse. Quedā eni grāmatica in subiecto est.

Questio. vtrũ conueniēter in cōmuni dicibile incōplexũ ꝛ in incōplexuz sit biptitũ ī p̄ma an̄p̄dicam̄ tali diuisiōe.

Et videt̄ primo ꝙ nō. Quia mēbra cuiuslibet diuisionis dn̄t eē opposita. sed mēbra isti⁹ diuisionis nō sunt opposita. ergo diuisio nō ē bona. Minor ꝓbatur. Quia vnũ oppositoꝝ non est pars alterius. nec in alio continet̄. sed incomplexum est pars complexi. Secundo aliquid est quod nec dicitur cuz complexione. nec sine complexione. ergo mēbra diuidentia n̄ euacuāt sufficient̄ posse diuisi. Ans̄ p3 de istis vocibus bu ba baff que nec sunt cōplexe nec incōplexe. Tercio. om̄e dicibile est predicabile sed om̄e predicabile est incōplexũ. ergo nō diuiditur dicibile ꝯuenient̄ in cōplexũ ꝛ ī incomplexũ. Quarto. vnũq̄dq3 habet dici sicut h3 esse. sed om̄e ens est incomplexuz. ergo om̄e dicibile erit incōplexũ. Quinto. nullus ē cōceptus cōplexus. ergo nulla erit vox complexa. ꝯn̄a est manifesta. Ans̄ ꝓbatur. Quia intellectus non potest simul plura intelligere. cũ species intelligibilis qua intelligit sit sicut forma ꝛ vnius rei est tm̄ vna forma. igit̄ ꝛc̄. Sexto om̄is vox est cōposita ex voce ꝛ modo ꝓferēdi. igit̄ oīs vox videtur esse composita

In opositũ ē. p. ꝛ ponit̄ iste discursus. Maior. Voces significatiue ad placitum. singna sunt conceptuũ tāq3 proximoꝝ signatorũ. Minor. Quelibet res s̄m se est incōplexa siue sit accidens siue substātia. nihilominus potest per intellectũ concipi vere vl' false. vt est in re alia vl' non alia. Cōclusio. Igitur dicibile quod ē vox significatiua ad placitum cōueniēter ab arestotele in cōplexũ ꝛ in incōplexum est diuisum. Maior est ph̄i expresse p̄° Periarmenias vbi d̄r ꝙ ea que sunt in voce sūt note eaꝝ passionũ q̄ sunt in anima. Et addit̄ tāq3 primoꝝ. i. imediatoꝝ signatoꝝ. Quia voces significatiue ad placitũ significāt mediate ꝛ finaliter etiā ipas res. qꝛ qd̄ est signũ signi est et3 signũ signati. Cũ ergo vox est signũ ꝯcept⁹ qui ē signũ rei. ipa et3 significabit ipam rē. Minor est manifesta. Quia quelib3 res per hoc dicitur esse vera. qꝛ ē a qualibet alia re diuisa siq̄dem veritas est indiuisio propriȷ̄ q̄ est ꝛ ꝓpriȷ̄ qd̄ est. i. proprie forme ꝛ materie. ḡ ipa est incōplexa in se. Quia tamē intellect⁹ est potētia inorganica siue īmaterial' ipe p̄t vnā rem cōponē cũ alia. l' ab alia diuidē ꝑ affirmacōez ꝛ negacōnē. Et ḡ d̄t albert⁹ ꝙ nō obstāte simplicitate rei. tamē cōposicōez predicati cũ subiecto l' forme cũ m̄aia nō significat intellect⁹ nisi ꝑ vocũ cōplexiōez. Et ḡ cōplexio ē designatio vni⁹ ī alio. vl' nō in alio. sicut cũ d̄r. hō currit vel hō vincit. In his eni significat̄ cursus inesse homi vl' victoria sicut act⁹ inest agenti. Et hanc facit intellect⁹ cōponēs. ꝛ nō est in re ꝑ modũ ꝯpōis q̄ media est int̄ hoīez agentē ꝛ actũ ei⁹. s3 propter imꝑfectionē intellect⁹ q̄ nō p̄t designare vnũ inesse alteri. vl' non esse nisi ꝑ cōplexionē ponit̄ in medio copula significans vnionē p̄dicati cum subiecto. Cōclusio seq̄tur ex p̄missis. qꝛ ista diuisio explicat totũ posse diuisi ꝛ mēbra diuidentia nō excedūt diuisum ꝛ sunt opposita.

Ad obiecta in oppositũ ē dicendum. ꝙ cōplexũ ꝛ incōplexũ accipiũtur dupl'r. Uno mō materialiter. ꝛ sic incōplexũ est ps cōplexi. Alio mō formal'r ꝛ sic vtiq3 opponũtur. Ad scd̄m ē dd̄m ꝙ voces ille nō cōtinētur hic sub diuiso. qꝛ diuisum est vox significatiua ad placitũ siue dicibile. iā voces p̄dicte sunt nō significatiue. vñ bene vocātur vl' ꝓferũtur. sed nō dicũtur eo ꝙ dicē est intellectũ rei ꝯstituē ꝛ sic vocem significatiuā ꝓferre. Ad 3m dd̄m ꝙ dicibile nō accipit̄ hic pro p̄dicabili vt tactũ est in solutione precedēti. sed accipit̄ pro voce significatiua. ꝛ illa vl' est complexa vl' incomplexa. Ad quartũ dictũ ē circa minorē ꝙ om̄e ens s̄m se est incōplexũ. tamen non potest vnũ ens designare inesse alteri sine complexione. Et ergo dici non sequit̄ imediate ip̄m ens. sed cōceptũ qui vel est complexus vel incomplexus. Ad quintũ dicendũ ꝙ intellectus non potest plũa intelligere per moduz pluriũ. tamen bene potest intelligere plura per modũ vnius. Ad vltimũ dicendũ ꝙ vox significatiua potest bene dici ꝯposita sed non complexa propter hoc.

Circa textũ prius expositũ mouentur quedā dubia. Primũ est. Quot modis accipitur dici. So° q̄ttuor modis. p̄mo per notificationē alicuius dicti. vt quādo dicit̄ dico. i. dictũ meũ expono. scd̄o vt tm̄ valet sicut diriuari ꝛ sic dyaletica dicit̄ a dya qd̄ est duo. i. diriuat̄

Tercio vt tantum valet sicut predicari. vt cuz
dr̄ p̄dicabile est qꝺ aptū natū est dici de multꝭ
id est p̄dicari. Quarto. vt idē est qꝺ significati
ue ꝓferri. ⁊ sic accipit in ꝓposito cū dicit. Coꝝ
que dicūtur .i. significatiue ꝓferūtur. q̄re dem
fuit superius voces non significatiuas nō con/
tineri sub diuiso.

Secundū dubiū. quot requirūtur
ad ꝑfectā ⁊ p̄prie dictā cōplexionē. Sō° tria
p̄mo ꝙ sint plr̄es voces significatiue. 2° ꝙ res ꝑ
eas significate int̄ se habeāt vnionē ⁊ ꝯplexio/
nē. ita ꝙ vna se habeat vt determiatio. ⁊ alia vt
determinabile. p̄mū se hꝫ vt materiale scd̄m vt
formale ꝓpter qꝺ hic p̄p̄e nō ē cōplexio homo
asinus. 3m est ꝯceptus cōplexus. ita ꝙ vox signi/
ficet cōceptū cōplexū. ⁊ ita cōplexio ⁊ icōplexio
sūt ꝓprietates voces relate ad ꝯceptū cōplexū
vel incōplexū intellectus. Et ita solet cōmuni
ter distingui triplex cōplexū scꝫ voce tantū. vt
diffinicō sicut aīal rōnale. significacīōe tm̄ vt
equiuocū canis vel sīle. qꝺ tn̄ non est proprie
cōplexū cū significata talis equiuoci nō habe/
ant se ꝑ modū determinabilis ⁊ determinātis.
sed carent omni ordine. Terciū ē voce ⁊ signi/
ficacōe sil'. vbi sunt plr̄es voces quib9 corrndet
ꝯceptus ꝯplexus. Et h̄ est duplex scꝫ distans ⁊
indistās. Indistans cui9 extrema ꝯponūtur sic
determinatio ⁊ determiabile vt homo albus si/
ne copula media. Distans aūt cui9 extrema co/
pulātur ꝑ copulā verbalē vl' cōiunctionalem.
proprie tamen per copulā verbalem. Dicitur
aūt distans. q2 extrema eius primo accipiūtur
ab aīa distincte ⁊ postea ad inuicē vniūtur ⁊ ta
le est proprie dictū ꝯplexū qꝺ Albertus diffi/
nit dicens. cōplexio est designatio vni9 in altero
vel non in altero. de his amplius dicet p̄mo pe
riarmenias circa diuisionē vocis in complexā
⁊ in incomplexam.

Tercium dubium. Quare cōplexū
p̄cedit complexū in hac diuisione. Solutio cō
plexū se habet ꝑ modū habit9. incōplexū ꝟo per
modū p̄uacōis hit9 siue affirma° in diuisiōe p̄/
cedit p̄uationē siue negacōez. Etiā principalis
intentio phi ē ꝓseq̄ h̄ mēbꝝ incōplexū. io pre/
mittit cōplexū vt illud a sua ꝯsideratiōe remo
ueat. Et ḡ ꝑ istā diuisionē iuxta tacta in p̄ma
q̄stiōe cognoscitur p̄dicabile. hoc est cognoscit
illud quod debet esse ponendū in predicamēto.
quia debet esse incōplexū.

Quartū dubiū est circa scd̄am diui/
sionē. an illa bene sit posita q̄drumēbris Et
videt p̄mo ꝙ nō. q2 q̇cq̇d p̄dicat de subiecto est
in subiecto. ḡ p̄mū mēbꝝ ē falsū. Aūs ꝓbatur.
q2 dici de alio p̄supponit eē in. Secūdo sic. oē
subiectū ē p̄us illo cui9 ē subiectū. quia hꝫ se vt
fundamentū e9. sꝫ inferius nō ē p̄us supiori sꝫ
ecōuerso. ḡ inferi9 male dr̄ subiectū superioris.
Tercō. om̄e qꝺ ē in subiecto vl' est in eēntia
subiecti. vl' in eē ei9. sed accn̄s nō ē in eēntia sb/
iecti nec in esse ei9. igit nō sunt accn̄a vniuersa/
lia in subiecto. Minor ꝓbat nō in eēntia sub
iecti. q2 nō sunt de eēntia subiecti. sꝫ extra rōem
⁊ eēntiā subiecti nec in esse. q2 oꝫ illud qꝺ est in
alio hobere mo'm act9 respectu isti9 in quo ē. sꝫ re
spectu eē nihil hꝫ mo'm act9. q2 om̄e qꝺ ꝯtīgit
ipi ꝑticipat ip̄m vt dt boeci9 in ebdomadibus
Quarto. ois forma est cōicabil'. q2 incōmu
nicabilitas matie ascribitur. ergo cōicabilitas
forme. ergo ois forma dr̄ de subiecto. sꝫ accn̄a ꝑ
ticularia sunt forme. ḡ ⁊c. Quinto eē i sub/
iecto ē eē in alio sicut accn̄s in subiecto. Sed
scd̄e substantie sunt in suppositis sicut accn̄a in
subiectis. q2 suppositū ē ens actu. om̄e autē ad
ueniens enti in actu est accn̄s. Sexto aliq̇s
hō est indiuiduū ⁊ tamē dr̄ de subiecto vt de so
crate. Solutio sic. Quia om̄e qꝺ est vel est
substātia vel accn̄s. q2 talis est diui° ꝑ imedia
ta. Si p̄mū hoc ē dupl'r. quia vel est substātia
vniuersalis vel ꝑticularis. si primū sic est p̄mū
mēbꝝ. eo ꝙ substātia vniuersalis dicit de sub/
iecto eo ꝙ ē supius substātiale ⁊ nō est in subie/
cto. q2 nō est accn̄s. Si 2m. sic ē quartū mēbꝝ.
Quia substātie ꝑticulares nec dicūtur de sub/
iecto. cū nō habeant inferiora. nec sunt in sub/
iecto cū nō sint accn̄a. Si 2m hoc est etiā dupli
citer. Quia vl' est accn̄s vniuersale vl' ꝑticula/
re. si primū. sic ē terciū mēbꝝ. si scd̄m sic est 2m
mēbꝝ. ⁊ sic q̄drimēbris diui° reducta ē ad bi/
mēbrē. Ad obiecta in oppositū ad
p̄mū est dd̄m. Qꝫ q̇cq̇d dr̄ de subiecto ē in sub
iecto aliquo mō. sꝫ nō oꝫ ꝙ sit in subiecto sic ac
cidēs in subiecto. Et ad ꝓbatōez mioris ē di
cendū. ꝙ p̄supponit eē in sibi cōforme. ⁊ sic scd̄a
substātia q̄ dr̄ de subiecto ē i subiecto. sic supi9
in iferiori. sꝫ n̄ sic accn̄s i subiecto. q̄n̄o accipit
h̄ eē in subiecto. Ad scd̄m dicendū. ꝙ sub/
iectū accn̄tꝭ ē p9 accn̄te. q2 ē ei9 cā. nō tn̄ oꝫ hoc
de subiecto vniuersalis siue superioris. Ad
3m dd̄m. ꝙ accn̄s nō inheret ꝓp̄e eēntie vel esse
aut verius matie l' forme. sꝫ toti cōposito ex ma
teria ⁊ forma. ⁊ licet nō sit de eēntia subiecti ē ta
men inherens ipi toti subiecto. ⁊ ip̄m denomi/
nās ⁊ scd̄am ꝯpositionē cū eodē faciēs. Ad
quartū dd̄m ꝙ forma ꝓm se accepta ē cōmuni/
cabilis. sꝫ ꝓm ꝙ recepta est in materia. vel si sit
accn̄talis in indiuiduo bene reddit incōicabil'.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Ad quintū dōm. ꝙ non omne illud quod est in ente completo est accn̄s eius. sed tantū quando tale ens non est per ipm in actu. iam in diuiduū est completū ⁊ in actu per formā vniuersalem. ⁊ non alias. Ad sextum est dicendum licet aliquis homo ex parte nature ꝯtracte dicatur de inferiori. non tamen predicatiōe indiuidui. imo ex pte signi ꝯtrahentis non pōt dici nisi de vno. vn̄ ſm veritatē aliquis hō vel est sortes vel plato sed neutrum illorum ex sui libertate se determinat intellectus. ⁊ ergo vocatur indiuiduū vagū ex pte intellectus circa naturā cōem vagantē vt dictū est in p̄dicabilib⁹.

Quintū dubiū quomō differēter indiuiduatur substantie particulares ⁊ accn̄a. Solutio substantie particulares indiuiduantur per materiā que est cum eis eiusdem generis. Accn̄a vō per subiectū quod est alterius generis. Et ergo si essent accn̄a p se subsistētia tūc nō essent dabilia accn̄a duo solo numero differētia. sʒ tot essent species accidētiū quot indiuidua.

Sextum dubiū. qualis est ista scd̄a diuisio accn̄tis. Solutio Alberti similis ē diuisioni generis in species. Et si dicatur subiectum in illa diuisione non accipit vniuoce sed equiuoce vt patuit. ergo non est generis in species. Rn̄det idem licet specialis ratio subiecti sit alia ⁊ alia respectu subiecti accn̄tis ⁊ superioris. ē tamē danda vna ratio cōmunis ſm quā subiectū dicit hinciū quasi subtus iactuʒ. Uʒ aūt specialis racō subiecti ē alia ptʒ. qꝛ scd̄a sbstātia vel vl'e licet nō habet esse exn̄tētie nisi in pticulari. nō tamē hʒ a pticulari. Accn̄s vō nō habet esse nisi in subiecto ⁊ a subiecto. Dr̄ autē sil'is diuisioni generis in species. Qꝛ substātia ⁊ accn̄s que sunt mēbra diuidentia hoc diuisū sunt genere diuersa ⁊ ergo non possunt ꝯuenire in aliquo vniuoco.

Septimū dubium. ad quid valet ista secunda diuisio. Solutio ad cognoscendū drām vniuersaliū a pticularibus que sunt in eodē predicamēto. ⁊ etiam ad cognoscendū ea que determinant ad predicamēta que sunt substantia ⁊ accidens. Et ad cognoscendū ratiōes sub quibus ordinātur ad predicamenta q̄ sūt vniuersalitas ⁊ pticularitas.

Quando alterū de altero predicatur vt de subiecto. quecūqꝫ de eo quod p̄dicatur dicūt. oīa etiā de subiecto dicūtur. vt homo de quodā homine p̄dicatur. aīal vō de homine. ergo ⁊ de quodā hoīe aīal p̄dicabitur. quidam enī homo. ⁊ hō est. ⁊ aīal. Diuersoꝝ generū ⁊ nō subalternatim positoꝝ diuerse sunt species ⁊ drn̄e. vt aīalis ⁊ sciētie. animalis quidē differentie sunt vt gressibile. volatile. bipes. sciētie vero nulla haꝝ est. neqꝫ ei scia a sciētia differt in eo ꝙ bipes est. Subalternoꝝ vō generꝫ nihil prohibet easdem esse differentias. superiora ei de inferioribus p̄dicātur. quare quecunqꝫ predicati fuerint differentie. eedem erunt ⁊ subiecti.

Istud est terciū capitulū in q̄. p. determīat duas regulas scd̄a ibi. Diuersoꝝ generꝫ. p̄mo dt. quādo alterū. i. p̄dicatū p̄dicat de altero. i. subiecto vt de subiecto. i. tāqꝫ de inferiori. quecūqꝫ dicūtur de eo qd̄ p̄dicat. i. de p̄dicato oīa illa dicūtur. i. p̄dicātur de sbiecto. Exeplificat vt homo p̄dicat de aliq̄ hoīe. aīal vō p̄dicat de hoīe. ergo aīal etiā predicabit de quodā hoīe. quidaʒ enī hō. homo est ⁊ aīal.

Tunc ibi. Diuersorum generuʒ. Hec est secūda ps hui⁹ capituli in qua ponit scd̄am regulā dicēs. Diūsoꝝ generꝫ non sbalternatim positoꝝ sunt diuerse spēs ⁊ drn̄e. exēplificat vt aīal' ⁊ scie. Quia he sp. sunt drn̄e aīal' scʒ gressēbile volatile bipes. sʒ nulla haꝝ ē scie sp. drn̄a. Quia scia nō differt a scia i eo ꝙ bipes. Subalternoꝝ vō generꝫ nihil ꝓhibet ēē easdē drās. Quia supiora p̄dicat de inferiorib⁹. ⁊ iō quecūqꝫ sunt drē p̄dicati. i. supiorꝫ eedē etiā erūt ⁊ subiecti. i. inferioris.

Circa textum nunc expositum sunt dubia. Primo circa p̄mā regulā. an ipa sit vēa Et videt p⁹ ꝙ nō. qꝛ nō seqt sor. ē hō. ⁊ hō ē spēs. ḡ sortes ē spēs. Et hō ē aīal. ⁊ aīal est genus. ḡ hō ē gen⁹ ⁊ sic de alijs intētionib⁹ p̄dicabiliū. Secūdo. nō seqt hō ē aīal. ⁊ aīal ē asinus. ḡ hō ē asin⁹. Et nō seqt sortes ē hō. ⁊ hō ē plato. ḡ sortes ē plato. Et sortes ē bipes. ⁊ bipes est auca. ḡ sortes ē auca. Tercō. nō seqt coruus nō ē alb⁹. ⁊ albū ē coloratū. ḡ coru⁹ nō ē colorat⁹. Quarto ñ seqt. hō ē corp⁹ ⁊ corp⁹ ē quātitas. ḡ hō ē quātitas. Uʒ āt in ista nō sequat. ꝓbat. qꝛ p̄misse sunt vere ⁊ ꝯclusio ē falsa. Quinto. si qcq̄d p̄dicat de p̄dicato. p̄dicat etiā de subiecto tūc cū p̄dicatū p̄ddicat de p̄dicato. qꝛ h̄ ē vera p̄dica⁹ ē p̄dicatū etꝫ p̄dicabit de subiecto dicēdo. subiectū ē p̄dicatū.

¶ Solutio sic sed iuxta diuersum finē ad quē
pt ordinari. diūsimode exponit. vn̄ qn̄qꝫ pt de
seruire ad cognoscendū naturas illoꝝ. q̄ in ea/
dem linea predicamentali ordināt̄ur. ꝛ tūc sic
intelligit. Qn̄ alteꝝ de altero p̄dicat vt de sub/
iecto. i. de inferiori affirmatie directe ꝛ eēnr. tc̄
q̄cūqꝫ de eo qd̄ p̄dicat dn̄r. i. q̄cūqꝫ p̄dicāt de il/
lo sic supiora de inferiori. oīa illa dn̄r de p̄mo
subiecto. vt hō ē aīal. ꝛ aīal ē corp⁹. ḡ hō ē cor/
pus. ꝛ isto mō intelligēdo regulaꝫ subiectū ac/
cipit pro subiecto vlis. i. pro inferiori ꝭm ordi
ne p̄dicādi. Et tūc ad veritatē eius req̄ritur. ꝙ
in vtraqꝫ ꝓpōe tā in maiore qꝫ in minore sit p̄/
dicatio affirmatiua. directa. ꝛ eēnalis. quia tal'
est p̄dicatio supioris de inferiori. Scd̄o pt ex/
tendi regula ista ad oēm mo^{m} p̄dicādi quinqꝫ
vniuersaliū. ꝛ tūc sic intelligit. Qn̄ alterū de al
tero p̄dicat vt de subiecto. directa ꝛ ordinata p̄
dicacōe. siue h̄ fuerit eēnr siue accn̄r. tūc q̄cūqꝫ
de illo qd̄ p̄dicat dn̄r affirmatie directe ꝛ eēnr.
oīa illa de subiecto dn̄r. i. oīa illa p̄dicāt de illo
p̄mo subiecto eodē mō p̄dicacōis. q̄ primū p̄/
dicatū de illo subiecto p̄dicabat. ꝛ hoc mō sub
iectū nō accipit ꝓ subiecto vniūsalis. videlicꝫ
ꝓ inferiori. sed large pro oī illo qd̄ subicit respe
ctu alicui⁹ in p̄dicacōe directa. siue h̄ fuerit essē
tial'r siue accn̄tal'r. ꝛ h̄ mō exponit eā Albert⁹. vn̄
ad veritatē ei⁹ sic intellecte nō oꝫ ꝙ in p̄ma pro
posicōe sit p̄dicacō eēntialis supioris de inferi/
ori. sed sufficit ꝙ sit p̄dicacō directa ꝭm modū
ordinādi alic⁹ q̄nqꝫ vl'ium. Sed in scd̄a ꝓpōe
semꝑ dꝫ eē p̄dicatio. essential' ꝛ directa supioꝝ
de inferiori. ꝛ sic regl'a se extēdit ad oēm modū
p̄dicādi q̄nqꝫ vniūsaliū. vt sor. ē hō. ꝛ homo ē
aīal. ḡ sortes est aīal. homo est aīal. ꝛ aīal ē cor
pus. ergo homo est corp⁹. homo ē rōnalis. ꝛ ra
tionale ē cognitiuū. ergo hō est cognitiu⁹. hō ē
risibilis. ꝛ risibile est ammiratiuū. ergo homo
est ammiratiuus. homo est albus. ꝛ albū ē co/
loratū. ergo hō est coloratus. ita ꝙ semꝑ tenet
regula quādo in prima ꝓpōe est p̄dica⁹ affirma
tiua ꝛ directa ꝭm modū p̄dicandi q̄nqꝫ vniū/
saliū. ꝛ in scd̄a ꝓpōe p̄dicacō directa ꝛ eēntial'.
Etiā ꝭm dn̄m Albertū tenet ista regula in ne/
gatiuis vt dicūt Auicēna ꝛ algazel. sic tn̄ ꝙ p̄/
ma ꝓpō sit affirmatia ꝛ scd̄a negatiua dn̄mō
negēt ea de p̄dicato quecūqꝫ sibi opponūt ꝭm
genus ꝛ speciē. vt homo est aīal. ꝛ aīal nō ē la/
pis. ergo hō nō est lapis. l' homo ē albus. ꝛ al
bum nō est nigrū. ḡ hō nō est niger ꝛ sic de aliꝭ
Dicit tn̄ notāter dūmodo de p̄dicato ea negen
tur q̄cūqꝫ sibi ꝭm gen⁹ aut spēm opponūt. quia
nō seq̄tur. ethiops est niger. ꝛ nigrū nō est hō.
ergo ethiops nō est homo. Quia hō nō oppo/
nitur nigro formal'r. ꝛ iste sunt exposicōes isti⁹
regule ꝭm cōmunit scribentes. Scotus ꝟo dt.
ꝙ regula ista per se dat de secūdis intencōibus
quas logicus ꝯsiderat sub h̄ intellectu qd̄ p̄us
est p̄ore. ē p̄us posteriore vl' qd̄ est supius supe
riore est superius inferiore c⁹ veritas nulli du/
bia est. ꝛ ita conueniēter ponit vt regula. qꝛ e⁹
veritas est oīb⁹ nota. Si aūt dicat. p. exēplisi/
cat de reb⁹ p̄me intencōis q̄uo igr̄ arguendū est
in illis ꝭm hanc regulā. Rn̄det idē. p. sic exēpli
ficat vt hō de quodā hoīe p̄mo. aīal ꝟo de hoīe
ḡ de quodā hoīe vbi significat aīal eēnr p̄dica/
ri de homīe. si aūt debeat exerceri ista p̄dica⁹ cuꝫ
hoc ꝟbo est oꝫ ad arguendū ꝭm regulā. modifi
care cōpositionē ꝑ aliqd̄ qd̄ notet p̄dicatū p̄di
cari de subiecto. sicut h̄ sumit predicari. ꝛ h̄ mō
sic est arguendū. hō ꝑ se p̄mo est aīal. Quidam
hō ꝑ se p̄mo est homo vl' eēnr. ergo quidā hō ꝑ
se est aīal. Si aūt absolute arguat animal est
substantia. igit homo ibi nihil exp̄mit in aūte
ꝙ notet virtutē isti⁹ regule. Quia ꝑ esse absolu
te nō significat p̄dicatū predicari. i. eē subiecto
p̄us. vl' ipo supius. Et h̄ mod⁹ dicēdi ꝯformis
est satis exemplo text⁹ nihilomin⁹ regula iuxta
priorē expositionē vt dt Albert⁹ verificatur in
omi mō p̄dicādi q̄nqꝫ vniuersaliū sicut exēpli/
ficatū est supius. Et hoc etiā verū est licet for/
te p̄ncipalis intentio phi sit regulare ordinem
coꝝ que in recta linea p̄dicamētali sibi inuiceꝫ
subordināt̄ur.

¶ Ad obiecta in oppositū ꝑ ordineꝫ
est dōm. p̄mo ꝙ omīa illa argumēta vt dt Al/
bertus deficiūt peccantes penes fallaciā accn̄/
tis. Quia minor nō est essentialis sed accn̄tal'
Quia spēs est vnū predicatū intentionale po
nens inter supius ꝛ inferius dr̄am ꝛ siłi modo
dicendū de oibus aliꝭ. ¶ Ad scd̄m est dōm.
ꝙ in mīore debet esse predicatio directa. sed ista
aīal est asinus. est indirecta. Et siłi mō ē ī aliꝭ
¶ Ad terciū dōm. si regula debeat tenē in nega
tiuis oꝫ maiorē esse affirmatiuā. hic ꝟo est ne/
gatiua. ¶ Ad quartū dōm. ꝙ equocatio illius
nois corpus impedit Quia nō est idem quod
primo predicat ꝛ postea subicit nisi voce tātū.
vt in scd̄a regula dicet. ¶ Ad vltimuꝫ dōm.
Qꝫ respectu subiecti intentional'r accepti pre/
dicatū est tantū predicatū p̄dicatione signifi/
cata. sed respectu p̄dicati ē predicatū p̄dicacōe
exercita tantū. regula aūt intelligēda est de vtra
qꝫ p̄dicacōe vniformiter sumpta. Dicit autē p̄
dicatio significata tn̄ qn̄ nō ponit copula. sed
tn̄ innuit ꝙ vnū pt de alio p̄dicari sic dicim⁹

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de homine predicatur aīal[illegible]. sed predicaº exercita est qn̄ vnū de alio p̄dicatᵣ. p mediuꝫ alicuiº copule. actualʳr vt dicēdo. homo est animal vlʳ subiectū est p̄dicatū. Si dicas hic tenet aīal p̄dicatur de homīe. ꝛ tn̄ ibi est tm̄ p̄dicatio significata vt quidam homo per se est alʳ hō. ḡ quidam homo p se est animal. Solutio. hic aīal p̄dicatur de homine p accn̄s. nō tamē aīal p̄dicatur p accn̄s de homīe. ꝛ verificatᵣ pro p̄dicatione exercita ista scꝫ homo est aīal. ꝛ ita vtrobiqꝫ est veritas sumendo codē mō predicationē exercitam.

Scd̄m dubiū Quare dicitᵣ potius in reglʳa qn̄ alterū de altero p̄dicatᵣ qꝫ aliud de alio. Soº qꝛ alterū sicut circa capitulum de dr̄a patuit dt̄ diuersitatē accn̄talē. cū ergo supius ꝛ inferius. intᵣ que fundatur habitudo ista nō differāt eēntialiter sed tantū accn̄taliter. potiº dr̄ alterū de altero. qꝫ aliud de alio. supius enī ꝛ inferiº capiuntur hic pro naturis illis intentionibº subiectis. Etiā nō oīno idētificātur. ꝛ ergo nō dt̄ idē de codē. Quia tamē nō dr̄nt realitᵣ ordo siue relatio que est intᵣ supius ꝛ inferius non est realis sed rationis tantū. Tercium dubiū est. An diuersoꝝ generꝝ nō subalternatim positoꝝ sint diuerse species ꝛ dr̄ne sicut dicitᵣ in secunda regula. Et videtᵣ p̄mo ꝙ nō. Quia sbstantia ꝛ quātitas sunt diuersa genera. ꝛ tamē hn̄t eandē spēm. qꝛ corpus ē spēs substātie per porphi. ꝛ quātitātis vtꝫ per phm̄ capitulo de quātitate. Secūdo sic. figura est in genē qntitatis. ex quo geometᵣ qui per se tantū quātitates ↄsiderat. ↄsidetat figurā. ꝛ etiā est in genere qualitatis. vtꝫ pet phm̄ in p̄dicamēto qualitatis. Tercio. scia p se ē in genē qualitatis Quia est in prima specie ꝛ est p se relatiuū vtꝫ per phm̄ in p̄dicamēto ad aliquid ꝛ q̇nto metaphisice. Quarto. duplum ꝛ dimidiū sunt quātitates per se ꝛ relatia. Similitᵣ ꝓpriū ē qlitati simile vlʳ dissimile dici. ꝛ ſm quātitateꝫ equale ꝛ inequale. ḡ hec sunt in illis generibº ꝛ sunt p se relatiua vtꝫ p phm̄. Quinto motus videtᵣ esse in genere quātitatis. ꝛ actionis lʳ passionis. p̄mū ꝓbatur p phm̄ q̇nto metaphisice capitulo de quāto. tps est quātitas p motū igitur motº magis ꝛ tps p se est spēs quātitatꝭ quia quita spēs quātitatis ↄtinue igitᵣ magis motus. ꝓbatio secūdi est. qꝛ omē vere p̄dicatū de aliquo in abstracto ē idem eēntialitᵣ illi. sed hec est vera passio est motus. ꝛ actio est motus Minoꝛ ꝓbatᵣ. qꝛ hec ē vera paciēs mouetᵣ. ergo hec etiā est vera passio est motº. Et ↄfirmatᵣ p phm̄ q̇nto phisicoꝝ. motº accipit spēm a termino suo ad quem. igitᵣ ꝛ genus. sed terminus motus p se est in tribus generibº. scꝫ quātitate qlitate. ꝛ vbi. igitᵣ motº est per se in illis tribus generibus. nec valet si dicatᵣ equoce in illʳ tribº generibº. Quia dr̄ de augmētacōe. alteracōe. ꝛ loci mutacōe ſm idē nomē ꝛ eandē rōem essentialē. que est. ē actº entis in potētia ſm ꝙ ī poñā que ē rō eiº p phm̄ 3º phisicoꝝ. Sexto q̄drātū est dr̄a figure vt dr̄ in scd̄o euclidis. ꝛ est dr̄a nūeri vt dr̄ in 2º arismetrice. Septimo rectangulū ponūtur dr̄a trianguli vt ptꝫ p̄mo euclidis. ꝛ dr̄a quadrāguli vt dr̄ 2º euclidis.

Octauo rōnale est dr̄a scie ꝛ animalʳ. ꝛ intellectuale hoīs ꝛ angeli ꝛ sic de multis sīlʳibus. Nono arguitᵣ cōtra suppositū. ꝙ nulla sunt genera diuersa. qꝛ si sic maxime essent substātia ꝛ quātitas sed hoc nō. qꝛ que sunt eadē ſm esse sunt eadē ſm essentiā. qꝛ esse ↄpatᵣ ad essentiam vt actus ad potētiā. sed ex vnitate actus arguitᵣ vnitas potētie. Decio male dr̄ sbalternatim positoꝝ. Quia substātia oībº generibº subalternatᵣ cū sit subiectū oīm ꝛ tamē substātie ꝛ accidentiū nō sunt eedē spēs ꝛ dr̄ne. Undecimo vniº rei pn̄t esse plʳes essentie. ḡ vna res pōt esse diuersaꝝ specieꝝ. ꝛ p ↄn̄s diuersa genera. vnaꝫ pn̄t habere spēm. Ans ptꝫ. qꝛ vnius spēi possunt esse plʳes diffinicōes essentiales ꝛ cōpōes. qꝛ compō ex genē ꝛ dr̄a. ex poña ꝛ actu. ḡ vniº rei sunt plures quidditates. ↄn̄a ptꝫ. Quia ex diuersitate ↄponētiū ꝛ compositionū arguitur diuersitas ↄpositoꝝ. Et ex diuersitate diffinitionū diuersitas ceñaꝝ. Solutio sic. Quia genēa nō subalternatim posita dn̄r genera sibi inuicē nō subordinata. sed que penitus sunt diuersa taliū āt sunt diuerse spēs ꝛ dr̄ne. p q̄s illa genēa diuidūtur eo ꝙ diuisificato p̄nº diuersificātur ꝛ p̄ncipiata genᵉānt vt in p̄dicabilibº dictū est p̄ncipiū ē que sub ipo ponūtur specieꝝ.

Ad obiecta in oppositum est dd̄m ſm dn̄m Albertū ꝙ oīa sunt sophistica peccātia penes equocationē vn̄ ad p̄mū ſm eūdeꝫ ē dd̄m ꝙ corpus accipitᵣ duplʳr. vno mō vt dicit substantiā aptā natā recipere tres dimēsiones. ꝛ sic est in genē substātie. Alio mō accipitur vt nominat tres dimensiones scꝫ longitudinē. latitudinē ꝛ profunditatē. ꝛ sic ē in genē quātitatis. p̄mū ptꝫ. qꝛ substātia incorporea nō est apta recipe tres dimensiones. Ad 2ᵐ dicendū. ꝙ figura accipitᵣ duplʳr. vno mō vt significat superficiē termiatam linea vlʳ lineis. ꝛ sic est quantitas. scd̄o accipitᵣ vt significat ipam clausurā lineaꝝ siue terminationē. ꝛ sic est in q̄rta specie qlitatis. qlitates āt illius spēi dn̄r qlitates

circa quantitatē. ¶ Ad terciū dōm. ꝙ scia non est relatiuū ſm esse sed ſm dici. ⁊ ḡ nō est incōueniens ipam poni in alio genē puta ad aliqd ¶ Ad quartū dicendū ꝙ duplū ⁊ dimidium sunt per se in genē relacōis ⁊ nō quātitatis licʒ illō cui iest duplū per se quātitas sit vt duo vł qttuor. Quia nō oʒ accns eē in eodē genē cuʒ suo subiecto. ¶ Ad aliū dōm ꝙ sūt relatiua ꝑ se sed in genē quātitatis ⁊ q̄litatis vt ꝑꝑa non vt spēs sicut patʒ ꝑ phm in vltia ꝑꝑetate q̄titatis ⁊ q̄litatʒ ⁊ hoc nō est incōueniens. de hoc tū erit disputacō in pdicamēto ad aliqd ¶ Ad q̄ntū dicet postea in postpdicamētis. ¶ Ad sextuʒ dōm qd quadratū ꝑprie repitur in ꝯtinuis. sʒ ꝑ trāssumptionē ⁊ impropꝛe dr̄ de nūeris sicut h̄ est nūerus q̄dratus. bis duo. ter tria. quoꝝ pꝛimus facit nūeruʒ quaternariū. scd̄s nonenariū qui vocātur nūeri q̄drati qꝛ causant ex ductu nūeri in se. ¶ Similit̄ ad septimū dōm ꝙ rectangulū nō eodē mō dr̄ de triangulo ⁊ q̄drāgulo. qꝛ quadrangulo ꝯueit ꝑ se ⁊ semp. triangulo ṽo accidit. ꝯuenit eni cuidā triangulo ¶ Ad octauū dōm ꝙ rōnale equoce ē drā aial' ⁊ scie. Quia vno° idē est ꝙ rōem habere. ⁊ sic ē drā ipius aialis. vt dcm̄ est supius. Alio° accipitur vt est idem ꝙ directiuū rōis in suis processibus. vel obiectiue exn̄s de entib° rōis. ⁊ sic logica vocat̄ scia rōnalis. Et sic etiā intellectuale nō est ꝑꝑe drā homis ⁊ angeli. sed intellectuale angeli ⁊ hoīs rōnale ex quo hō discurrendo intelligit. ¶ Ad nonū dōm. ꝙ esse nō ē act° cuiuslibet essentie. sʒ illi° a qua fluit que ē essentia sube. ⁊ non accn̄tis ⁊ ḡ seq̄tur ex vnitate esse vnitas essentie sube. nō aūt accn̄tꝫ. Qʒ autē dr̄ ꝙ suba ⁊ q̄ntitas sunt eadē esse. dʒ intelligi ſm existentiā inq̄ntum ꝑ idē esse subsistūt. accns tamen extrinsece inq̄ntuʒ indiuiduat̄ in subiecto qd̄ est vnū nūero ꝑ se. ¶ Ad decimū dōm ꝙ licet suba subsistet oib° accn̄tib° vt subiectū. nō tū vt spēs generi vł inferius supiori. solū autē illud qd̄ sic alteri substat dicit̄ sibi subalternari. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ nō est incōueniens vni° rei esse pl'es ꝯpōes. dūmō vna aliā ꝑsupponat. ⁊ vna in alia fundat̄. ⁊ vna est rōis ⁊ alia real'. nec ex hoc sequitur diuersitas essentiarū diffiniti. Quia compō ex genere ⁊ differētia est cōpositio intellectus spēi. Compō ṽo ex actu ⁊ potētia est ꝯpō nature. ⁊ ita nō arguit̄ per hoc diuersitas essentiaꝝ. ¶ Quartū dubiū est. Que dn̄r genera subalternatim posita. ¶ Solutio Alberti vt ꝑus illa que sic se h̄nt ꝙ vnuʒ ponit̄ sub alio sic hō poit̄ sub animali. ⁊ ḡ rōnale qd̄ ē drā diuisiua generꝭ scʒ aialis ꝯstitutiua hoīs. vel dn̄r subalternatim posita. qn̄ ābo ponūtur sub vno. tercio qn̄o aial ⁊ planta ponūtur sub illo genere qd̄ est corpus aiatum. Et sic genus vnū est actu ⁊ intellectu in alio superius in inferioꝛ. ⁊ ergo superius subalternat sibi inferius. ⁊ inferius subalternat̄ ⁊ h̄nt easdeʒ differentias modo pretacto. ita ꝙ sit vnius diuisiua. scʒ supioris generꝭ. ⁊ alteri° ꝯstitutiua.

Quintū dubium est. Quare Albert° vocat istas regulas suppositiōes. Solutio regule dn̄r quia certificat ordinē predicabiliū ⁊ subicibiliū in categoria pdicamētali. Suppositiones ṽo inq̄ntum sunt presupposite cognitiones sine quibus noticia predicamentoꝝ haberi non potest.

¶ Sextuʒ dubiū ad quid valent iste due regule. Solutio prima valet ad cognoscēdum ordinē eoꝝ q̄ ponūtur in vno pdicamēto vt tactū fuit. scd̄a ṽo vaʒ ad cognoscendū ꝙ essentie pdicamentoꝝ sunt impmixte. queadmodum dicit phus pmo posterioꝝ ⁊ post eū themixtius. Seq̄tur textus.

EOrum que scdm̄ nullā cōplexionem dicūtur singulum aut substantiā significat aut quātitatē. aut q̄litatē. aut ad aliquid. aut vbi. aut quando. aut situm esse. aut habere. aut facere. aut pati. Est autem substātia quidem vt figuraliter dicatur vt hō equ° q̄titas vt bicubituʒ tricubitum. qualitas vt albū. ad aliquid vt dupluʒ maius. vbi vero vt in loco. quādo autem vt heri. situm vero eē vt sedet iacet. habere vt calciat° armatus. facere vero vt secare vrere. pati vt secari vri.

¶ Singula ergo eoꝝ que dicta sunt. ipa quidē ſm se i nulla affirmacōe dicūtur. hoꝝ āt ad seinuicē cōplexiōe affirmatio fit. videt̄ eī oīs affirmatio vł falsa esse l' vera. Eoꝝ āt que scdm̄ nullam complexionē dicuntur neqʒ vera neqʒ falsa sunt. vt homo. albuʒ currit.

¶ Iste est secundus tractatus istius capituli. in quo Phus determinat de ipsis predicamētꝭ. Et diuiditur in septem capitula. In primo determinat de predicamentis in cōmui figuralit̄ 2° de suba in speciali. ī tcio de quātitate. ⁊ sic ꝯnr

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

sicut patebit in pcessu. primū capitulū diuiditur in duas ptes. pmo enūerat predicamēta in generali. scdo declarat quoddā suppositū. scda ibi. Singulū eorū. pma ps diuidit in duas. pmo poit nūez pdicamētoz. scdo declarat qd libet exemplarit. ibi Est aūt substātia Quo ad primū dr. eoz q̄ fm nullā cplexionē dicūtur. id est que pdicātur vt incōplexa singuluz. i. qd libet eoz. aut significat substātiā. aut qtitatez. aut qualitatē. aut ad aliqd. i. relationē. aut significat vbi. aut qn. aut sitū eē. aut hr̄e habituz. aut facere. aut pati. i. aut actionē aut passionē. Istud aūt ptz figuralit. i. exemplarit siue supficial'r h mō. substātia ē. vt hō equ'. Quātitas. vt bicubitū. tricubitū. Qualitas vt albū nigr Ad aliqd. i. relacō vt duplū mai'. vbi vo vt in loco Qn āt vt heri. sitū vo esse vt sedet iacet habere. i. habit'. vt calciatus armatus. Facē vo vt secare vrē. pati vt secari vri.

Tunc ibi Singula ergo eorum ꝛc.

Dic. p. pbat qdā suppositū. Et diuiditur in duo fm q pbat illud suppositū duplici racōe scda ibi. videtur eni. primo dicit sic eorum que dicta sunt singula fm seipa sūpta in nulla affirmacōe dnr. Qd pbat pmo sic. Quia horuz ad inuicē complexione fit affirmatio. scdo probat ibi. videtur eni dicēs. Ois affirmatio videt vēa eē vl' falsa. s ea q fm nullā cōplexionez dnr neqz sūt vera neqz falsa. vt hō. albū currit.

Circa textū mouetur questio. Utrum tm̄ decem sint predicamenta sicut. p. figuraliter ostendit in littera. Et videtur pmo q nō. qz tantū vnū est pdicamētuz ergo nō sunt decē. Aūs pbat. qz ens ē vnū gen' ad oia pdicamēta. eo q oia in ente ɔueniūt.

Et vniuoce. qz ens dr̄ de eis vno noie. et vna rōe vt pz dicēdo. substātia ē ens. qtitas ē ens. Et ɔfirmat. qz si equoce ens dicētur de decez pdicamētis. tūc ex cognicōe creaturē n possem' deuenire cognitionē i creatorꝫ. qd ē ɔ phos ptz Quia ex cognicōne vnius equocati scz aial' latrabilis nō deuenim' in cognicōez alteri' scz sideris celestis. vel belue marine. Qz nullaz hn̄t silitudinē ois āt ɔgni' gr̄a silitudis est. Secūdo sic. tm̄ vnū ē pdicamētū sbe. igr̄ erit tantū vnū pdica. accn̄tis. ɔña pbat p sile. Et ɔfirmat. Qz si vnū oppositoꝝ dr̄ multipl'r ꝛ reliquū. p Arestꝫ. p° topicoꝝ. ꝛ vificat illd in omi genere oppositoruz. si igitur ens in subiecto sit equiuocum ad nouē. nō ens in subiecto erit equocū ad tot. ꝛ sic erūt decē ꝛ octo. generalissima Scdo ɔfirmat. Quia si accn̄s essꝫ equocū ad nouē generat accn̄tiū. tūc seqt q nō pl' cōueniāt accn̄a int se qz vnū eoꝝ cū substātia. quia vtrobiqz ē tm̄ ɔuenientia i vna voce equoca. igr̄ nō erit ɔueniētior diuisio entꝫ i substātiā ꝛ accidēs qz in qn̄ ꝛ in ens nō qn̄. Quia vtrobiqz vnū diuidēs ē vnū generalissimū ꝛ reliquū diuidēs equocū ad alia nouē genēa. Etꝫ seqt q n̄ sit sufficiens diuisio entis in subam ꝛ accn̄s. Quia accn̄s cū sit equiuocū sumit p aliq̄ significato. ꝛ ita fiet diuisio tantū in duo genera generalissima Tercio. qd p suphabūdantiā dr̄ fm Priscianū vni soli ɔuenit. s generalissimū qd idē ē in vna significacōe cū pdicamento. dr̄ p suphabundātiā. igit vni soli cōuenit. Quarto. ois diuisio ꝛ multitudo reducitur ad vnū. qd ē pus illa ml'titudie. igr̄ si sint multa generalissima igr̄ aliqd ē vnū pus ill'. s generalissimis nihil ē pus. g nec sunt ml'ta Quinto. albū ē vnū aliqd essētial'r. qd iuxta pdisputata nihil aliud significat qz albedo. igr̄ ē in aliq genē p se et' i ge. qlitatꝫ. qz qlitas vē pdicat de oi eo qd p se ē i genē qlitatꝫ. s qlitas n̄ pdicat pe de albo igr̄ albū p se ē in alio gnere generalissimo. ꝛ sile argumentū ē de cōcreto cuiuslibet pdicamti. accntꝫ igr̄ erūt pl'a pdicamta Sexto. qle pdicat de albo. g sub racōe alicui' vlis. n̄ ppriū. qz nō ɔuertit. nō accn̄tꝫ. qz nō adest ꝛ abest. nō dn̄e. qz nō distinguit albuz ab alijs. nō spēi specialissime. qz pdicat de dn̄tib' spē. g sb rōe generꝫ. sed nō hꝫ supueniēs genus. igit eēit generalissimū. ꝛ nō idē q qlitas. qz nec hꝫ easdem spēs nec pdicat de eisdē. igit ē aliud generalissimū. q etiā qle sit gen' pbat p phm qrto topicoꝝ. docentē cōsiderare genus in abstractis p hoc q ɔcretū est in cōcreto vl' nō est in eo. vn̄ sicut se hꝫ albedo ad albū. ita color ad colorātū g pmutā' sicut se habet color ad albedinē. ita colorātū ad albū. sed color vl' qlitas ē genus albedinis. g qle vl' colorātū ē gen' albi. Qꝫ āt sit aliud gen' a qlitate ptz. Quia intencō attribuit rei nō absolute. s vt ɔsiderat ab intellectu sicut albū sub alio mō ɔcipitur ab intellectu. qz albedo licet sit eadē eēntia. igit pt eē aliud habens intentionē aliā ab albedine Septimo intencōes scde ponūtur in pdicamto ꝛ nō i aliquo istoꝝ. igr̄ erūt pl'a qz decē. Aūs patꝫ p modernos q ponūt eas in pdicamento signi. Et ɔfirmat. qz intētiones sunt intelligibiles p se. qz diffinibiles. ꝛ in eis est superius ꝛ inferius igit supmū illd nō habꝫ supueniēs genus aliqd istoꝝ. Quia ens fm se diuidit in hec decem in qnto metaphisice. g n̄ ens i aia. igr̄ ē vnū generalissimū intentionū pter hec oia. Octa

Arma Grey

no de intentionib⁹ figmētis. nō entib⁹ intellect⁹ ꝯponēs facit compositiones quarū veritatē vel falsitatē iudicat. igit intellectus simplex ea cōcipit. igitur sub aliqua ratione concipiendi. nō singularis. igit vniu͛salis. igit generꝫ vl' speciei. igit est in eis generalissimū. ꝯña supponit. qꝛ si in eis est supius. ergo supremū patꝫ p phm qr to metaphisice. verū est qd est pmo ꝟo propinquius. Et qnto eiusdē pus ē qd est pncipio ppinquius ꝛ rōe. quia aliter nō esset stat⁹ ascendendo. sed pcessus in infinitū. Et simili modo arguit de priuationibus. ¶ Nono. suba corporea ꝛ incorporea nō ponūtur in eodē pdicamēto. igit sunt plura. Añs probat. qꝛ dñt genere. ¶ Decimo. agere ꝛ pati sunt duo pdicamenta. ergo habere ꝛ haberi ꝛ ꝑ ꝯñs sunt plura qꝫ decē. ꝯña pbat p simile. ¶ Undecimo. qttuor pma pdicamēta sunt pncipia alioꝝ sex. sicut Gilbertus porrithanus expresse dicit. igit non videtur alia sex esse predicamēta. ¶ Duodecimo. sex pncipia nō distinguūtur a pdicamēto ad aliquid. igit non sunt decem. pbat añs. Qꝛ sicut ad aliquid dicit respectū extrinsecuꝫ. ita ꝛ sex pncipia. ¶ Decioctcio. actio et passio ñ distinguūtur. qꝛ qcūqꝫ sūt eadē vni tcio sꝫ eadē int se sed actio ꝛ passio sunt eadē in motu. igr sunt eadem inte se. ¶ Decimo qrto. oia pdicamēta accidentiū hñt vnū modū pdicādi. ergo sūt vnū. Añs pbat. qꝛ pdicātur in quale. ergo nō sunt decem predicamenta.

¶ In oppositū est phus ꝛ ponitur iste discursus. Maioꝛ. Ex quo generū generalissimoꝝ pdicabilē ordinem explicāt pdicamenta idcirco sunt nūero decipa eis eqlia. Minoꝛ. Tantū decē sunt modi entiū formaliter irresolubilium que nuncupacōe logica. dicūtur genera generalissima. Cōclusio. Igitur numerus pdicamentoꝝ quecadmodū generalissimoꝝ est proporcionabiliter denarius quem figuraliter in textu perstringit Arestoteles.

¶ Maioꝛ patet. Quia predicamēta non sūt nisi coordinationes essentiales in forma predicationis seu categoriaꝝ sicut videm⁹ ꝙ in oibus pdicamētis educūtur dñe de ptāte generꝫ generalissimoꝝ. ꝛ cōstituūt species de quib⁹ superiora pdicātur sicut tactū fuit in pma añ predicametali regula. ꝛ ergo sunt ipa nūero eqlia ¶ Minoꝛ patet per sufficientiā quā dat dñs Albertus in cōmento dicēs. Omē ens aut est ens in se. aut ens in alio. Si primū sic est suba que ꝯstituit imediate sub ente p vnū entis modum qui dicit ens per se. Si ꝟo ē ens in alio. sic est in cōmuni accñs qd subdiuidit i modos nouē speciales. Et pmo. l'ē accñs absolutū l' respectiuū. Si absolutū. hꝫ est dupliciter. Quia vl' ipm inest toti sube cōposite gra materie. vel gratia forme. que duo pncipia ꝺm Phm sunt cause oim accñtium que fiūt in toto cōposito. si pmo mō sic est quantitas q oꝛit a toto ꝯposito gr̄e matie. extēsibil' p formā. si 2° sic ē qlitas q oritur a forma materiā extēdente vt sic ꝗtitas ꝟtutꝫ forme ꝛ molis materie sibi corndeant. Si autēꝫ est accñs respectiuū hꝫ est dupl'r. Quia vel causatur a substantia cōpata ad aliqd extrinsecū. l' ab aliq extrinseco ꝯpato ad sbstātiā. Si pmū hꝫ ē dupl'r. Qꝛ vl' causat a substātia ꝺm ꝯpacōeꝫ simplicē. l' ꝺm ꝯpacōeꝫ duplicē. si 2°° sic ē positio. q dt duplicē ꝯpacōeꝫ. s. ptiū in ordine ad totū ꝛ ꝯñr totius in ordie ad locū. Si p°° hꝫ ē tpl'r. Qꝛ vl' causat a substantia ꝺm cōpacōeꝫ ortā a forma. l' a matia. l' a toto ꝯposito. p°° ē actio. 2°° est passio. tercō est ad aliquid. Si ꝟo causat ab aliquo extrinseco cōpato ad substātiā. hꝫ ē dupl'r. vel illud extrinsecum est adiacens tm. vel adiacens ꝛ applicatū simul. Si 2ᵐ sic est habitus. Si primū hoc est dupliciter. Quia vel adiacet ei quod est in qete ꝛ sic est vbi. Quia vbi causatur a loco qui est mensura pmanens. vl' adiacet ei quod est i motu. ꝛ sic est quādo quod causat ex adiacentia tēporis in re tpali. Et ita manifestū est ꝙ tm sūt decē modi entiū. additur vero formaliter irresolubiliū. Quia ipa predicamēta sunt decē rerum pma principia formalia. vt in pncipio dictum fuit. nullum principiū formale añ se habentia. Ens vero qd est super decēꝫ predicamēta. non est principiū formale siue pdicatū formabile p differētias vniuoce. ꝛ directe in inferiora. sed solū est pdicatum radicale. seu fundamentale. in quo sicut in hypostasi oia alia radicātur ꝛ fundātur. Sicut eni se habet potētia sbiectiua matie ꝟsus deorsū sbstās formis naturalibus. ita se hꝫ ens ad oia alia predicata formalia ꝛ generalissima que sunt formabiliter in ipo que ꝛ radicat ꝛ fundat licet nō ex equo. sicut in predicabilibus disputatū ē Cōclusio sequitur ex premissis. Quia. p. in textu dat de quolibet exemplū. ysidorus vero scdo ethimologiarū omia colligit in hac oracōe. Augustinus magnus predicatoꝛ filius patremꝫ stans in templo hodie infulatus predicādo fatigat.

Ad obiecta in oppositū Ad primū est dicēdū q ens nō est genus ad decē predicamēta. q2 nō cōueniūt in eo tanq̄ in vniuoco. sed solū tanq̄ in equoco. Ad pbatōem ꝯo dicēdū est licet dicat de eis vno nomīe. ⁊ vna ratōe. nō tn̄ equaliter pticipata qd tn̄ reqritur ad vniuocatōez. Ad cōfirmatōez dōm q bene pbat q ens nō est equocū a casu sicut canis tn̄ non est simplr vniuocū. s3 analogū. ⁊ ita ex noticia vnius analogati deuenimus aliq̄ modo in noticiā alterius. sicut ex noticia leonis picti deuenim⁹ aliq̄ mō in noticiā leonis veri.

Ad scōm est dōm q nō valet ꝯña. q2 nō est simile de suba respectu sbarum. ⁊ accñte respectu accidētiū. Q2 sba vniuoce dr̄ de oībus sbstātijs. ⁊ ergo tm̄ vnū ponit genus sube. Accñs autē non dicit vniuoce de oībus accidētibus. sed ꝭm prius ⁊ posteri⁹. ⁊ ꝭm magis ⁊ minus. sic q q̄daz accidētia plus hn̄t accidētalitatis et minus de entitate. sicut accñā respectiua. ⁊ e𝔷. accidētia ꝯo absoluta plus hn̄t entitatis ⁊ minus accidētalitatis. Ad cōfirmatōez dōm. q ens p se ⁊ nō ens p se vel ens ī subiecto ⁊ nō ens in subiecto sunt cōtradictoria ⁊ non sunt idē q suba ⁊ accñs. q2 nō ens in subiecto non est idē qd substātia. Q2 nō ens est nō ens ī subiecto. de suba ꝯo nō est verū dicere q sit nō ens. et sili mō nō ens p se nō est idē qd accñs. quia nō ens in subiecto est nō ens p se. s3 ens nō per se idē est qd accñs. ⁊ ens nō in alio est sba. Et primū non opponit cōtradictorie enti p se. nec scōm enti in subiecto. Alij dicūt q illa autoritas tot modis dr̄ vnū oppositoꝝ q̄t modis et reliquū. intelligitur de his q̄ sunt opposita ꝭm omes rōes cōes ⁊ pprias. sed accñs opponit sube ꝭm rōez cōez ⁊ nō ꝭm rōez specialē. Ad scdam cōfirmatōez dōm q accñā coueniūt in aliquo intētionali in q̄ nō cōueniūt accñs et suba. Vl pt concedi si esset nomē equoce significās subaz ⁊ alia generalissima. sicut si ponat a tale tunc eque cōueniēs esset diuisio entis in a ⁊ q̄n sicut in subaz ⁊ accñs. q2 vtrobiq̄ equiuoci in equiuocū ⁊ vniuocū. Ad terciā confirmatōez dōm. q equocū actu importat oīa sua significata. ⁊ ideo actu ponit accidens oīa nouē genera cū diuidit ens in subaz ⁊ accñs. si āt dicit equiuocū nō accipit simlr nisi p vno significato. veꝝ est ab eodē intelligēte nihilominus ipm ꝭm se oīa sua significata sil' ponit. et eo mō sumit nō autē vt intelligit ab vno. sicut patebit magis p̄io elencoꝝ vbi q̄rerek. an terminus equocus significat sua significata copulatiue vel disiunctiue. Ad terciū principale dictū est in pdicabilibus q suplatiu⁹ tm̄ vni couenit ī vno ordine ⁊ genere. ⁊ ergo ī vna coordinatōe est tm̄ vnū generalissimū. nō aūt est simplr vnū. Vel dicēdu3 q suplatiuus dupliciter dr̄ ⁊ exponit. Uno mō positiue p excessū oīm alioꝝ. Alio mō priuatiue p nō excedi ab aliq̄ alio. P̄io nullū est generalissimū simpliciter s3 tm̄ in aliq̄ genere. i. generalius omibus in suo ordine siue genere. Scd̄o mō qdlibet illoꝝ est generalissimū. q2 nullū eo generalius. Illa ꝯo ppositio prisciani qd sup habundantiā dicit vni soli couenit. vera est exponendo superlatiuū positiue. nō autē exponēdo eaz priuatiue. q2 multa pn̄t esse pria. ita q quolibet illoꝝ nihil est pus. Ad quartū ē dicēdū. q multitudo pdicametoꝝ reducit ad vnū qd est pria causa q̄ prior est eis nō predicatione sed entitate ⁊ causalitate. ⁊ ita pt eis esse aliquid prius. Ad q̄ntū dicendū q essentia significata p albū est in genere qualitatis. s3 illa sb hoc mō intelligendi vel significādi nō est p se qualitas vel in genē qualitatis. s3 p reductōez. q2 sc3 est idē essentialr albedini q p se est ī illo genere Est āt p se in aliq̄ generalissimo sc3 in q̄litate sed non in alio. q2 quale a q̄litate tm̄ differt in mō significādi que dr̄ña lic3 phibeat pdicatione vnius de altero. nō tn̄ sufficit ad distinguē dū genera. vel ad faciendū aliqd esse in diuersis generibus. Ad sextū dōm est cōcedendo q quale ē generalissimū s3 nō aliud q3 qualitas. cū dicit h3 alias spēs q3 qualitas. Dōm q falsū est. ⁊ cū subdit pdicat p se de alijs. dōm q iteꝝ falsū est. q2 spēs vnius ⁊ alteri⁹ drn̄t tm̄ in mō significādi. Si dicas. q̄le iuxta iam dicta est generalissimū. ⁊ q̄litas est generalissimū. ⁊ hec non sunt generalissimū. igitur aliud cōsequentia pat3. quia idē ⁊ diuersū circa ens includunt contradictōnez p arestotelē quarto methafisice. Secūda pars antecedētis pbat. quia si essent idē generalissimū tūc vnū predicaretur de alio dicendo. Qualitas est qualis. Et vnum de speciebus alterius. Solucō. sunt vnū generalissimū ⁊ nō sequitur. nō predicantur de seinuicem. g non sunt idē. quia aliquid potest esse idē alij. ⁊ nō predicari de illo pp̄ter diuersum modū predicādi. que diuersitas lic3 phibeat pdicatōez vnius de altero non tamen sufficit ad distinguendū generalissima vel diuersas species. Similiter pp̄ter istū modū significandi non predicatur vnū de speciebus alterius. nec tamen de alijs speciebus predicatur videlicet hoc ⁊ illud. ⁊ ꝭm hoc neganda ē hec propositio. scilic3 albedo est species qualis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Quia ꝛ hec albedo est qualis ꝛ cōcedendū est ꝙ albū non est albedo. ſʒ nō est concedendū ꝙ sunt spēs alterius generis. nec alie spēs. qꝛ plꝰ reqreretur ad talē diuersitatē. qȝ ad impediendū mutuā pdicatōeʒ de seinuicē. ꝛ ergo nō est concedendū ꝙ sunt diuersa genera. Ad pbatōem ꝟo aliā dicendū. ꝙ ſm modū intelligendi cōcreti vel abstracti nō variat̄ ſm genus vel spēʒ licet ppterea hoc nō sit simpl'r illud. ¶ Ad septimū dōm ꝙ nō est recipienda coꝝ autoritas. qꝛ pdicamēta dn̄t esse entia realia iuxta sniaʒ phi diuidētis ens reale in decē pdicamēta. Intentōes ꝟo sunt entia rōnis. ¶ Ad cōfirmatōnem dōm. ꝙ licʒ intētiones scđe possunt intelligi sub aliqua rōe intelligendi. ꝛ pdicari inter se sub rōe alicuiꝰ vniuersalis. ꝛ habeāt statum ad aliqđ vniuersalissimū qđ inqȝtuʒ eis attribuit̄ ista intencō est diuersuʒ ab illis deceʒ. tn̄ cū illo stat tm̄ esse deceʒ generalissima reꝝ. Qꝛ nō qđlibet intelligibile sed ens ſm se diuidit̄ quito metha. in ista decē. Et sic nō sunt ens distinctū ab istis decē. Et p hoc solutū est etiā septimū ꝛ siliter octauū. qꝛ intellectus pōt aliqd vere attribuere nō enti scʒ qđ est de eius intellectu. ꝛ sic etiā dicimꝰ nōens est nōens. ſʒ ex h̄ nō sequit̄. ǵ nō ens est. ꝛ sic sili mō dicendū est de intētionibꝰ ꝑuatōibus nō entibus. ¶ Si dicas ǵ ad minus logicus q̄ cōsiderat iuxta pdicta i exordio istiꝰ libri vt dictū fuit p se intētōes ꝛ numerū geneꝝ generalissimoꝝ sub hac rōe qua eis hec intētio generalissimū pt conuenire deberet ꝯcedere plura esse generalissima qȝ decē. Qꝛ plura istis sunt intelligibilia. q̇bꝰ inqȝtuʒ intelligūtur pt intētio attribui licʒ methafisicus cōsiderās ens inqȝtuʒ ens dicē haberet ea esse tātuʒ decē cuiꝰ oppositū videt̄ phūs dicere volēs ꝙ singulū ſt subaʒ qȝtitatē ꝛc.

Solucō logicus nō cōsiderat intētiones tantū sed res sub intētionibus. ꝛ sic cōsiderat substātiaʒ inqȝtuʒ est generalissimū vel pdicamētuʒ. cū igit̄ intētiones scđe nō sunt res nō fundant aliquā cathegoriā predicamētaleʒ. Etiā methaphisicus ꝛ logicꝰ nō drn̄t in re cōsiderata. ſʒ in mō ꝯsiderandi. ꝛ ǵ eadē sunt pdicamēta apud logicū ꝛ methafisicū. licʒ logicꝰ ea sub alia formali rōe ꝯsideret. ¶ Ad nonū dōm. ꝙ suba corporea ꝛ incorporea differūt plus qȝ genere phisico. qđ vocat̄ materia. qꝛ sube incorporee sunt immateriales. ſʒ nō drn̄t genere logico. qđ est substātia. vn̄ de hoīe ꝛ celo verū est dicere sunt sube. ꝛ silr de angelis. ¶ Ad decimū dicēduʒ. ꝙ nō est sile. qꝛ p eandē essentiā vnuʒ dꝛ habere scʒ corpꝰ. ꝛ aliud haberi scʒ circūdās corpus. Sʒ alia essentia est p quā vnū dꝛ agere. ꝛ reliquū pati. ergo actio ꝛ passio sunt duo pdicamētia. hēre ꝟo ꝛ haberi tm̄ vnū. de h̄ tamē suo in loco spālius dicet̄. ¶ Ad vndecimū dicendū. ꝙ q̄ttuor pria sunt principia alioꝝ sex in genē cāe efficiētis. ꝛ ipa in illo genere cāe pncipiata. pricipia formalia sunt suaꝝ coordinationū nihil añ se hn̄tia in genē cause formalis et ergo fuit in minore dictū ꝙ sunt decē modi entiū formaliter irresolubiliū. i. que n̄ possunt ad aliqua pricipia priora formalia reduci.

¶ Ad duodecimū dicēduʒ. ꝙ duplex est respectꝰ scʒ pfectus ꝛ impfectꝰ. Ad aliqd dicit solū respectū obiectiuū q̄ est vnius ad alteꝝ tanqȝ ad correlatiū. Alia ꝟo sex dicūt respectū n̄ pfectū ad correlariū. ſʒ ad causas a q̇bꝰ causant̄ sicut vbi ad locū. a cuiꝰ circūscriptōne causat̄. ꝛ qn̄ ad tēpus. ex cuiꝰ adiacētia ipm in re tpali derelinq̇tur. Egidius de rhoma dicit ꝙ dicūt rem sub respectu ad alteꝝ. de q̄ amplius inuestigabit̄ circa librū sex pricipioꝝ. ¶ Ad terciūdecimū dōm ꝙ actio ꝛ passio cōueniūt bene in aliquo in quo fundātur ſm esse. ſʒ nō conueniūt in aliq̄ vno pdicato de ipis vt genus. ꝛ sic nō hn̄t añ se aliqđ genus supius. ſʒ bn̄ hn̄t aliqd in quo ſm esse fundātur. ꝛ h̄ non impedit ipsa esse genera distincta. vn̄ formaliter distinguūtur licʒ materialiter in motu cōueniūt. Motus eīn respectu coꝝ habet se p modū determiabilis. ꝛ ita p modū materie. qꝛ apte ante determinatur p agens. apte post p patiēs. In se ꝟo et formaliter est fluxus q̇daʒ forme tendētis in mobili de eē impfecto ad esse pfectū. ¶ Ad qrtūdecimū dōm. ꝙ licʒ oīa pdicamēta accn̄tiū hn̄t vnū modū predicādi generaleʒ. hn̄t tn̄ diuersos mōs predicādi spāles. Vn̄ duplex est quale. scʒ cōe ꝛ transcendēs. ꝛ spāle siue cōtractū. licʒ ergo oīa pdicent̄ in quale in cōi. tn̄ ſm diuersa pdicamēta h̄ quale diuersificat̄. qꝛ est quale simpl'r. est quale qȝtuʒ vel quotū. ꝛ quale ad aliud se hn̄s. ꝛ sic de aliis generibꝰ. Sola āt qualitas predicat̄ in quale simpl'r. i. sine addito vt postea dicet̄.

¶ Circa iā dicta sūt dubia. Primū est. Quot sunt diuisiōes entis. Solucō. qȝtū sufficit pposito pn̄t colligi q̄ttuor. ¶ Pria est diuisio entis in ens p se ꝛ ens p accidēs. quaʒ ponit phs. v. methafisice. Dicit̄ aūt ens p accidens aggregatū ex duobus q̄ꝝ vnū accidit alteri. vt hō albus. vel q̄ ambo accidūt vni. vt albū musicū. vel q̇bus accidit vnū. vt sortes et plato q̇bus accidit albedo. Et qꝛ tale nō dicit essentiā vnā. iō nō est determiabile ad aliquod

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vnū genus: vel vnā spēz. sed solū ens p se.
Scda diuisio est entis p se in ens in aīa ⁊ in ens extra aīaz. vel in ens rōis ⁊ reale. Ens rationis est qd nō habz esse nisi in intellectu vel ab intellectu ⁊ illa ponit .vi. metha. Tercia est entis realis extra aīam in decē predicamēta. q ponit etiā .vi. metha. Quarta ē diuisio entis cuiuslibet pdicamēti i actū ⁊ potētiaz quā ponit cōmentator sup terciō de aīma. ⁊ .p. terciō phisicoꝝ. Diuisio āt entis in decē predicamenta nō est p drñas. qꝛ ens tales nō habet. sꝫ est p mōs essendi. qui sunt esse p se ⁊ esse in alio. q licet sint reales. ⁊ realiter inter se distincti. tn nō distinguūtur ab ente. qꝛ ens est de intellectu cuiuslibet rei. ⁊ ḡ dicit .p. ij. metha. q ens statim efficit suba ⁊ accñs. ex quo nō dicit cōceptū preuenietēz subam ⁊ accñs. sicut genera dicūt respectū spēꝝ. vt pticularius visuz est in pdicabilibus.

Secūduz dubiū Quot requirunt ad hoc q aliqd sit ordinabile in genere. Solucō qttuor. Prio q sit dicibile formalr vnū vel vniuocū. Scdo q sit dicibile incōplexum qꝛ cōplexuz bm diuersas ptes eius in diuersis pdicamentis ponit. vel si sit notabile ad min⁹ in diuersis locis eiusdē coordinatōis. Tercio q tale dicibile sit ens reale. qꝛ .p. vi. metha. diuidit ens reale in decē predicamenta. Et dicit por. decē predicamēta esse decē reꝝ pria principia. Quarto q tale sit vniuersale vel pticulaē qꝛ ordinacō bm sub ⁊ supra fit bm rōez vlis ⁊ pticularis. ⁊ iō deus nō dicit esse in genere. qꝛ pter eius oīmodam simplicitatē nō est in eo reperire vniuersale vel particulare.

Terciū dubiū. Quot modis dicit aliqd esse in pdicamēto. Solucō alberti. duobus mois in genere. scꝫ p se ⁊ reductiue. Per se qdez in pdicamēto sunt illa. q ponūtur in aliqua coordinatōe pdicamētali. sicut sunt genera ⁊ spēs. drña ⁊ indiuidua. q sub aliq genere cōtinent. ⁊ hoc mō q ponūtur in arboē porphiriana sunt in pdicamēto sube. Reductiue vo sunt illa in pdicamēto q nō ponūtur in tali coordinatōe. sꝫ tn aliq mō ad coordinatōnez reducūtur. Et hoc fit tribus mois. Prio reducitur aliquid ad predicamētuz tamqꝫ cōmune analogū. transcendens omīa. ⁊ sic ens ⁊ vnuz ponūtur ⁊ alia transcendētia ponūtur in pdicamētis. Secūdo reducit aliquid ad predicamentū tamqꝫ principiū rei illius predicamēti id est rei significate p terminos illius predicamenti. ⁊ sic materia ⁊ forma. anima ⁊ corpus sunt reductiue in pdicamēto substātie ⁊ silr manus ⁊ caput ⁊ cetere ptes integrales. Tercio aliquid reducitur ad predicamētuz tamqꝫ via ad terminū. ⁊ sic motus q est quedaz via in quattuor pdicamēta dicit esse reductiue in pdicamētis illis. sic em dicimus q generatio et corruptio sunt in pdicamēto substantie. augmentatio ⁊ diminutio in pdicamento quātitatis. Alteracō in pdicamēto qualitatis. ⁊ locimutatio in pdicamēto vbi.

Quartuz dubiū. Quid ē esse in pdicamēto. Solucō. predicamētuz accipit dupliciter. Uno mō p totali coordinatōe. ⁊ sic ē esse in pdicamēto esse in tali coordinatōe sicut ps est in suo toto. Alio mō accipitur p genere generalissimo talis coordinatōis. ⁊ sic ee in pdicamēto est ee in genere generalissimo. hoc est cōtinere sub ambitu ptātis talis generalissimi principij. et hoc modo asinus est i predicamēto substantie. quia sub ambitu talis cōmunis principij continetur.

Quintū dubium ē. Penes quid attendenda est distinctio pdicamētoꝝ. Solutio originaliter penes distinctōes rerū scilicet penes diuersos modos eēndi. a quibus sumūtur diuersi modi pdicandi. penes quos immediate distinguūtur ipsa predicamēta. Et ergo idem terminus p eodē significato non potest poni in diuersis predicamētis. ⁊ sequit etiaz q termini diuersoꝝ predicamētoꝝ habent diuersa significata. Et hinc patz etiā q predicamenta sunt realiter a seinuicē distincta dicēte themixtio essentie pdicamētoꝝ sunt impmixte. spēs em vnius predicamenti distincta est a specie alterius pdicamēti realiter. vt patuit in scda regula aūpredicamētali. ergo etiā predicamenta que sunt genera talium specierum sunt distincta.

Sextū dubiū An quodlibet pdicamētoꝝ dicatur sine vero ⁊ falso. Solucō veritas capitur dupliciter. Uno mō transcendent et sic est vera rei entitas. et sic potest vocari qditas rei non absolute. sed bm ordinem quem habet ad intellectum. Uerum em supaddit enti ordinem ad intellectum sicut bonum ad appetitū. Alio mō accipitur specialiter p adequatione rei intellecte ad intellectuz. ⁊ hoc modo differt a prima veritate. quia prima precedit intellectum. Secundo modo sequitur ipsum. Et veritas primo modo accepta est causa veritatis secūdo modo accepte. Et primo modo ē quid absolutū. Scdo mō est quid respectiuuz et ñs relacō nō tn realis ex pte vtriusqꝫ extremi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Prio mō est veritas in oībus reb⁹. qꝛ oēs res
ordinē hñt ad nostrū intellectū a quo cognoſ
cūtur ⁊ nō cauſant. vel diuinū a quo cognoſcū
tur ⁊ cauſant. Scđo mō est in ſola compoſiti/
one ⁊ diuiſione ipius intellect⁹. Predicamen
ta nō ſunt vera veritate ſcđo mō accepta. vt in
textu dictū fuit. qꝛ talis nō cōſiſtit niſi in com
poſitōe ⁊ diuiſione intellect⁹. quō dicit phūs.
vi. metha. ꝙ verū ⁊ falſuz nō ſunt i rebus ſicut
bonū ⁊ malū. ſed ſunt in intellectu cōponente
et diuidēte predicatū cū ſubiecto vel a ſubiec
to. Cū igit̄ nulluz iſtoꝝ decez ſm̄ cōplexionez
dicat̄ ſeqtur ꝙ nullū iſtoꝝ ſit verū iſta ſcđa ve
ritate. licet ex cō poſitōe vel diuiſione coꝝ cau
ſet̄ veritas vel falſitas. affirmacō vel negatio.
Sunt tñ pdicamēta vera veritate prio mō ac
cepta. qꝛ ſunt ꝑ ſe entia ⁊ realia. Omne aūt ens
ꝑ ſe eſt ꝑ ſe verū veritate entis. Quia nō reperi
tur entitas ſine veritate. nec vēitas ſine entita
te. ⁊ iſtud videbis melius prio periarmenias.
circa diuiſionē vocis in cōplexā ⁊ in incōplex
am. Nunc āt ſufficit ꝙ ſingulū predicamētoꝝ
dicat̄ ſine quocūqꝫ cōplexione tā ſcꝫ orōnis ꝑ
fecte qꝫ etiā orōnis imꝑfecte.

Substantia autē eſt que ꝓprie ⁊
principaliter ⁊ maxie dicit̄. que
neqꝫ de ſubiecto dicit̄. neqꝫ in ſbiecto
eſt. vt aliqs hō. vł aliqs equus. Secū
de autē ſbe dicūtur ſpēs in qbus ſpe/
ciebus ille q̄ principał'r ſbne dicūtur
inſunt. hē ⁊ haꝝ ſpecieꝝ genera. vt ali
qs hō in ſpecie qdez eſt in hoīe. gen⁹
vo ſpeciei aīal eſt. ſcđe autē ſube dicūt̄
vt eſt hō atqꝫ aīal. Manifeſtuz eſt
autē ex his que dicta ſunt. qm̄ coꝝ q̄
de ſubiecto dicūt̄. neceſſe eſt ⁊ nomē ⁊
racōez de ſubiecto pdicari. vt hoīs de
ſubiecto aliquo hoīe. ⁊ racō pdicat̄ ⁊
nomē. hoīez nāqꝫ de aliquo hoīe pdi
cabis. rō quoqꝫ hoīs de aliquo hoīe
pdicabit̄. quidā em̄ hō ⁊ hō eſt. ⁊ aīal
rōnale mortale. qre ⁊ nomē. ⁊ rō pdi
bitur de ſubiecto. Coꝝ vero q̄ in ſb/
iecto ſunt. in plurib⁹ qdez neqꝫ nomē
neqꝫ rō de ſubiecto pdicabit̄. in aliq/
bus autē nomē qdez nihil ꝓhibet p/
dicari aliqñ de ſbiecto. rōz vo impoſ
ſibile eſt. vt albū. cū in ſubiecto ſit cor
pore. pdicatur de ſubiecto. dr̄ em̄ cor
pus albū. rō autē albi nunꝙ̄ de corꝑe
pdicabit̄. Alia āt oīa aut de ſbiect̄ di
cūtur pncipalib⁹ ſubſtātijs. aut i ſub
iectis eis ſunt. hoc āt manifeſtū eſt ex
his q̄ ꝑ ſingula ꝓponētur. vt aīal de
hoīe pdicatur. ergo ⁊ de aliquo hoīe
aīal predicabit̄. nā ſi de nullo aliquo/
rū hominū. nec oīno de hoīe. Rurſus
color in corꝑe eſt. ergo ⁊ in aliquo cor
pore. nā ſi no in aliquo ſinguloꝝ. nec
oīno in corꝑe. qre alia oīa aut de ſbie
ctis pricipalib⁹ ſubſtātijs dicūt̄. aut
in ſubiectis eis ſunt. Nō ergo exñti/
bus primis ſubſtātijs. impoſſibile ē
eſſe aliqd alioꝝ. oīa em̄ alia aut de ſub
iectis eis dicūtur. aut in ſubiectis eis
ſunt. Secūdaruz vo ſubaruz ma/
gis ſuba eſt ſpecies ꝙ̄ gen⁹. ꝓpinqui/
or em̄ eſt prime ſube. Si qs em̄ aſſig
net primā ſubam quid eſt. euidētius
et conuenientius aſſignabit ſpeciem ꝓ
ferens qꝫ gen⁹. vt quēdaz hominem
aſſignando. manifeſti⁹ aſſignabit ho
minē aſſignando qꝫ animal. Illud q̄
dem ꝓpriū magis eſt alicui⁹ homis.
hoc autē cōmunius. ⁊ cum aliquam
arborē reddideris manifeſtius aſſig/
nabis cuz arborē aſſignaueris ꝙ̄ plā
tam. Ampli⁹ pncipales ſube eo ꝙ
omibus alijs ſubiecte ſunt: ⁊ alia om
nia. de his predicātur aut in eis ſunt.
ideo maxime dicūtur ſube. Sicut au
tem pncipales ſubſtātie ad omia alia
ſe habent. ſic ⁊ ſpecieſ ad gen⁹ ſe habēt
ſubiacēt em̄ ſpecieſ generi. genera nā/
qꝫ de ſpeciebuſ pdicantur. ſpecieſ autē
de generibuſ nō cōuertūtur. quare ex
hiſ. ſpecieſ genere magiſ ſubſtantia eſt
Ipſaꝝ vero ſpecierum quecūqꝫ nō
ſunt genera. nihil magiſ alterū altero
ſubſtantia eſt. nihil em̄ familiariuſ aſ
ſignabiſ de aliquo homine hominem
aſſignando. ꝙ̄ de aliquo equo equum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Simil'r autē ꝛ principaliū sbaruz nihil magis alterū altero suba est. nihil em̄ magis aliqs hō sba est q̄ aliquis bos. Merito autē post principales substātias sola alioꝝ spēs ꝛ genera secūde sbe dicūtur. sola em̄ hec indicāt principalē subam coꝝ que p̄dicātur. aliquē em̄ hoiez. si q̄s assignauerit q̄d est. speciē quidē q̄ genus assignādo familiarius demōstrabit. ꝛ manifestius faciet hoiez assignādo q̄ aial. Aliorū vō quicq̄d assignauerit q̄libet. assignabit extranee. velut albū. aut currit. aut quodcūq̄ taliū reddens. ergo merito he sole scd̄e sube dicūtur. Amplius pr̄icipales sube eo q̄ omibus alijs subiacēt. ꝓprie sube dicūtur. sicut āt prime sube ad omīa alia se hn̄t. ita spēs ꝛ genera p̄ncipaliū subaꝝ ad reliqua se hn̄t. De his em̄ reliqua oīa p̄dicanẗ. aliquē em̄ hoiez dicis grammaticū esse. ergo ꝛ hoiez. ꝛ aial grammaticū dicis. sil'r āt ꝛ in alijs.

Substantia autez e st que proprie

Istud est capl'm scd̄m scdi tractatus in quo. p. determiat de p̄dicamēto sube in sp̄ali. Et diuiditur in duas ptes pr̄icipales. q2 primo determinat de suba q̄tuz ad eius essentialia Scd̄o determiat de ea q̄tuz ad eius accn̄talia. Scd̄a ibi. Cōe autē. Pria diuidiẗ in tres ptes. Primo diffinit primā substantiaz ꝛ scdaz. Scd̄o declarat istas diffinitōes. Tercio cōparat secūdas subas ad seinuicē ꝛ etiā ad primas. Secūda ibi. Manifestū est autē. Tercia ibi. Secūdaꝝ subaꝝ āt. Pria iterū in duo. q2 primo diffinit subaz primā. ꝛ scd̄o diffinit sbaz secūdā. Scd̄a ibi. Secūde āt sube. Prima i duo ƀm q̄ innuit duas diffinitōes p̄me sube. Secūda ibi. Que neq3. Quo ad primū dicit sic. Prima suba est que ꝓprie pr̄icipaliter ꝛ maxime diciẗ supple substare. Scd̄a diffinicō est. Prima suba est. que neq3 diciẗ de subiecto neq3 in subiecto est. cui' exemplū est. vt aliq̄s hō aliq̄s equus. Secūde vō sube diciẗ spēs in quib' sp̄ebus sunt q̄ vocātur p̄ncipaliter sube id ē prime sube. ꝛ haꝝ spēꝝ genera. etiā dicunẗ scd̄e substātie. sicut aliq̄s hō in spē quidē est in homie. genus vō spēi aial est. secūde ergo substantie dicūtur vt est hō atq3 aial.

Tunc ibi. Manifestum est autem.

In hac parte. p. declarat diffinitōez prime substantie. Et diuidiẗ in duo. Prio ponit dr̄ nāz inter subas vniuersales ꝛ accn̄tia. In scd̄a pte declarat intētuz. Scd̄a ibi. Alia vō. Quo ad primū dicit q̄ ex dictis manifestū est q̄ eoꝝ que dicūtur de subiecto nece est nomē ꝛ rōnez de subiecto p̄dicari. sicut rō homis predicaẗ de aliquo hoie. ꝛ etiā nomē. Et huius est exeplū vt quidā hō est hō. ꝛ etiā est aial rōnale mortale. quare nomē ꝛ racō predicabiẗ de subiecto. Ea vō que sunt de nūero eoꝝ que sunt in subiecto ꝛ nō dicūtur de subiecto vt directe in linea p̄dicamētali supposita sicut sunt accn̄a. in pluribus q̄dez neq3 nomē neq3 rō de subiecto p̄dicabiẗ. In aliq̄bus vō nihil ꝓhibz nomē aliq̄n predicari de subiecto. rōez vō predicari est impossibile. vt albū cū sit in subiecto scz in corpore. p̄dicaẗ ƀm nomē de corpe. q2 dicim' corp' ē albū. rō vō albi. i. diffinitio ei' nunq̄ predicabiẗ de corpe. h̄ est de subiecto.

Tunc ibi. Alia vero omnia aut de

In ista pte. p. determinat intentū. Et diuidiẗ in duo. Prio facit hoc. Scd̄o ex dictis infert correlariū. Scd̄a ibi. Non ergo existētibus. Quo ad primū dicit sic. sp̄ bene dictū est i diffinitōe scd̄a p̄me sube. Q2 pria substātia ē illa que nec est in sbiecto nec diciẗ de subiecto. quia omīa alia aut dicūtur de substātijs principalibus. sicut sunt sbe vniuersales. aut sunt i ipsis sicut accidētia. Et h̄ manifestuz est ex his que ꝑ singula ꝓponētur inducendo in singulis. vt aial p̄dicaẗ de hoie. ꝛ ḡ predicabiẗ de aliq̄ hoie Quia si de nullo aliquoꝝ hoim sp̄ p̄dicabiẗ. tūc non de aliq̄ indiuiduo hoim p̄dicabiẗ. q2 illa equipollent. ꝛ tunc etiā seq̄tur q̄ nec oīno de hoie p̄dicabiẗ. hoc est. si aial non predicaẗ de isto hoie ꝑticulari. nec p̄dicaẗ oīno de hoie. ḡ ꝑ oppositū animal p̄dicaẗ de hoie. ergo p̄dicatur de aliquo hoie. Et idē declarat de accidētibus. dicēs. rursus coloꝛ est in corpe. ergo est in aliq̄ corpe. Nam si nō esset in aliq̄ singuloꝝ corpoꝝ. tunc nec esset in corpore. Concludit ergo dicens. Quare omīa alia a primis substātijs aut dicūtur de primis substantijs. aut sunt in primis substantijs. que vocantur substantie principales.

Tunc ibi. Non ergo existentibus.

primis substātijs. Hic philosophus infert vnum correlarium ex dictis dicēs. Non ergo existentibus p̄mis substātijs. i. cū prime sube

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nō sunt tunc impossibile aliq̄d alioꝝ ēē ex quo omia de subiectis eis dicūtur aut in subiectis eis sunt.

¶ Questio. vtrū suba cōuenienter p̄supponatur ab arestotele in primam et secundam diuisa.

Et videt̄ p̄rio q̄ nō. q̄z omis diuisio debet euacuare totū posse ipius diuisi. sꝫ sic nō est de ista diuisione. ergo seq̄tur q̄ ipa nō sit cōueniēs et bona. Minor p̄bat̄. q̄z deus est sba ꝛ tn̄ nec est prima. nec scd̄a. igit̄ ꝛc̄. Prīa ps antecedentis p̄bat̄. q̄z nō est accn̄s. ¶ Scd̄o sic. Omis diuisio gener̄ fit p̄ dr̄n̄as formales formalit̄ oppositas. sp̄es sub gene͞ cōstituētes. sꝫ impossibile est esse aliquā dr̄n̄aꝫ formalē prime substātie cōstitutiuā. q̄z p̄ria substātia est indiuiduum q̄d nō cōstituit̄ dr̄n̄a formali sꝫ materiali ¶ Tercō. sp̄es debet esse coeque sub suo genere sꝫ p̄ria suba ꝛ scd̄a nō continentur eq̄liter sub substātia. ḡ nō videt̄ suba genus eaꝝ. Mior p̄bat̄. q̄z prioritas ꝛ posterioritas impediūt coequeuitatē. ¶ Quarto. suba p̄ria est eadē realiter cū scd̄a. ea autē que sunt realiter eadē sic se hn̄t. q̄ q̄cquid vni cōuenit. etiā alteri: igit̄ eq̄liter substare cōuenit eis scꝫ p̄rie substantie ꝛ secūde. ¶ Quito. ois diuisio dꝫ dari p̄ opposita. sed p̄ria substātia nō opponit̄ secūde. cū secūda essentialr̄ p̄dicet̄ de p̄ria ¶ Sexto. omis passio cōueniēs multis cōuenit ipis rōe alicuius cōis in ipis repti. p̄rio posterioꝝ. sꝫ substare cōuenit oibus substātijs. ergo cōuenit ipis rōe alicuius cōis q̄d nō est nisi scd̄a suba. igit̄ p̄ p̄us cōuenit secūdis substātijs q̄ꝫ primis.

¶ Secūdo rō prime substātie nō solū cōuenit materialibus. sꝫ etiā separatis substātijs a materia. ꝛ tn̄ illis nō cōuenit substare. Nō patet. q̄z proprietas nō reperit̄ sine subiecto. ꝛ extra ipm̄. Sꝫ ipius substare subiectū est materia. que nō reperit̄ in substātijs sepatis. puta angelis. ¶ Octauo. aliqua ē suba tercia ꝛ aliq̄ q̄rta. ḡ nō sufficiēter diuidit̄ substātia dicta a sbstando in primā ꝛ scd̄aꝫ. Ans̄ p̄bat̄. q̄z indiuidua sunt p̄rie substātie. sp̄es secūde substantie Genera subalterna tercie. ꝛ genus generalissimum quarta.

In oppositū est. p̄ implicite in p̄dicamētis. ꝛ explicite petr⁹ hyspanus. et ponit̄ iste discursus. maior. Essentia stans p̄ se realiter in sua intrinseca veritate sortit̄ f̄m philosophos nomen sube. Mior. Que veritas totius substātie cōp̄rehendit re ꝛ noīe formalis et materialis binariū subsistentie.

Cōclusio. Ergo phūs bene p̄supponit subaꝫ in primā ꝛ secūdaꝫ diuisaꝫ.

Maior ptꝫ p̄ ph̄m. vij. methasi. Substantia em̄ est stans ꝛ subsistens extra aiaꝫ in sua p̄p̄a veritate siue p̄mixtione aliene nature. dr̄n̄s in hoc ab accidēte q̄d substātie p̄mixtū est. p̄ hoc q̄ subsistentiā suaꝫ in subiecto hꝫ. ꝛ p̄pter hoc etiā est dictū accn̄s quasi cadēs vel ad cadens. A cadēs inq̄ztuꝫ deficiēdo fluit extra termios ipius sube. Ad cadēs inq̄ztuꝫ seipm̄ fulcire nō pt̄ p̄ se stando sicut substātia. p̄pter q̄d etiā dicitur casus veri entis gratia primi. Et modus veri entis gratia scd̄i. Hinc etiā dicit auicēna. q̄ substātia est essentia cōstituens esse. accidēs v̄o essentia a substātia cōstituta. Minor patꝫ quia p̄ se formaliter hn̄s esse p̄ p̄priaꝫ formaꝫ. q̄d vocat boeti⁹ subsistere cōiter vt extendit se etiā ad existere. vl̄ substat materialr̄ p̄ materiā q̄d p̄prie vocat̄ substare f̄m vsuꝫ logicoꝝ. Et ita tā f̄m rē significatā q̄ꝫ f̄m modū significādi p̄pria integritas gener̄ substātie implicat duplicē substantiā. siue duplicē subsistentiaꝫ.

¶ Conclusio seq̄tur ex p̄missis. q̄z substantia p̄ria habꝫ subsistentiā materialē. que est a materia quā includit ipa p̄ria substātia tamq̄ꝫ p̄tem. Vn̄ materia vltimū est in ordine oīm entiū. eo q̄ p̄pe nihil est creata. sicut forma p̄pe deum. i. in p̄ticipatōe silitudinis dei. que est esse. Esse em̄ est lumen prime cause. quo illumiat analogice creaturas f̄m gradus eaꝝ. dicēte. p̄. p̄rio de celo. Ab hoc quidē ente omibus deriuatū esse ꝛ viuere his q̄deꝫ clarius. his v̄o obscurius. Scd̄a v̄o substantia p̄ticipat substantiā formalē seu potius formalit̄ subsistit. Formaliter dico. q̄z sicut p̄ria subsistentia est a materia que f̄m cōes ph̄os de se est hec ꝛ principiū indiuiduatōis. ita scd̄a substātia logice loquēdo est a dr̄n̄a que nuērat f̄m Joannē damascenū sp̄es. Et sic ista duplex subsistētia conuenit sbstantie f̄m potestatis sue mēbra. que sunt sbstantia p̄ria ꝛ scd̄a. nec p̄t addi tercia. Quia in duabus rōnibus substandi scꝫ in substare per se primo vel ex ɔ̄nti tota substantie racō continetur. licet tn̄ inter substantias scd̄as ordo sit f̄m q̄ quedā sunt viciniores p̄rie substantie q̄ꝫ alie. sicut sp̄es p̄pinquiores sunt p̄mis substātijs q̄ꝫ genera. ꝛ magis eis conuenit illa p̄prietas que est substare.

¶ Ad obiecta in oppositū. ad primū est dōm. q̄ deus nō est substantia p̄dicamētal̄.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

sed est sup oēs substātias. τ ergo nō oportz φ si bi cōueniat alterꝫ membrorꝫ diuidentiū. sicut patebit posterius i vno dubio. ¶ Ad scdm di cendū φ pñs diuisio nō est generis in spēs. sz analogi i sua analogata. τ ibi nō necessario di uisūz diuiditur p drñas formaliter oppositas ¶ Ad terciū cōcedit φ nō ē diuisio generis in spēs. qz licz suba vt dr a p se essendo equaliter dicat de oibus. nō tñ vt dr a substādo quō hic diuidit. vel etiā accipiendo mēbra formaliter sic sunt opposita ¶ Ad qrtuz dicēdum. licz p ma substātia q ad naturā cōem quā hz ē eadez cū scda. tñ differūt formaliter. qz pria substan tia ē singulare ens in se indiuisuz. τ a quolibet alio diuisuz. scda vo substātia est plurib9 cōis Et ergo nō est incōueniēs φ actus substādi p9 us prime substātie cōueniat qz scde. Et p idē patz solucō ad quītuz. qz pria suba τ scda quo ad suas formales rōes opponūtur licz id qd ē pria substātia τ scda nō drñt formaliter ¶ Ad sextū dicēduz licz substare cōueniat prio sube scde τ forme a qua pcedit talis passio. nō tñ cō uenit ei prio tanqz subiecto. sz hoc mō cōuenit prime sube que est ens cōpletuz. pfectū τ subsi stens ¶ Ad septimū dicendū φ substare non est pprietas materie sz potētie. q etiā reperitur in separatis a materia rōe cuius cōuenit eis sb stare suis accñtibus pprijs. ¶ Ad octauū est dicēduz. φ cōfusuz cōfusius τ cōfusissimū int genera τ spēs nō faciūt gradū spē differentē. qz quodlibet illorꝫ est cōfusuz nō certificās vltio querentē. sz soluz indiuiduū qd est prima sub stantia est determinatū τ certificās vltimate. et ergo omne aliud preter primā substantiam vocatur scda substantia.

¶ Circa pdictuz textū sunt multa du bia. Primū. vtrū substātia sit genus generalis simū. Et videt primo φ nō. qz vel substantia simplex. vel cōposita esset genus generalissimū sed nullū istorꝫ est dicendū. g non est genus ge neralissimū. Nō simplex. qz simplex substātia est materia vel forma. sz neutꝝ illorꝫ pōt predi cari de aliq. Nec pt dici scdm. qz substātia cō posita habz priora sua cōponētia. sz genere ge neralissimo nihil est prius. ¶ Scdo. si suba esset gen9 generalissimū. vl' eēt suba pria. vel se cūda. Non pria. qz illa de nullo pdicat ordina ta predicatōe. sz generalissimū de omnibus suis i ferioribus pdicatur. Nec substantia scda. quia illa est prima posterior. ergo nō est genus gene ralissimū. qd debz esse primū ¶ Tertō. omne genus dz pdicari de suis spēbus eque prio. sed substātia nō est hmōi. qz p prius dī de substā tia pria qz secūda. ¶ Quarto. gen9 dz dicere aliquā naturā ex pte rei pticipatā equaliter ab omibus spēbus. sed suba nō est hmōi. g nō est genus. Maior patz. qz alias nō predicaret de suis spēbus vniuoce. minor pbat. qz nulla na tura videt ex pte rei cōis substātijs corporeis. et incorporeis. cū dicat cōmentator φ qcquid est in substātijs supioribus τ inferioribus to tū est eis equiuoce. ¶ Si dicat. sube corporee et incorporee cōueniūt in vno mō essendi q est esse p se. τ alteri nō vniri. τ ab illo mō essendi sumit racō generꝫ. qd est substantia ƀm quā ra tionē predicat vniuoce de omnibus substātijs. Contra hz sic arguit. Quicqd cōuenit cause et causato p prius inest cause qz causato. sed sube incorporee sunt cause corporearꝫ. ergo pdict9 modus essendi cōuenit eis pus. τ p pñs nō vi det esse genus cū nō predicet equaliter τ eq pri mo. sed ƀm prius τ posterius ¶ Quinto. ac cidens nō pōt esse genus ad oia accidētia. ergo nec substātia ad omes substātias. pña pbatur p sile. Añs est notū ¶ Sexto. forma corporei tatis vel incorporeitatis ponit p genē ad om nes substātias p cōmentatorē in de sba orbis. cū ipa vniat prie materie. g nō debet suba po ni genus.

¶ Solutio sic vt dictū fuit supi9 vbi fuerūt enūerata decē genera generalissima. Sz considerādūz est tñ circa hoc. φ substātia pōt considerari tripl'r. vt dicit dñs Albertus mag nus. Uno mō potest cōsiderari vt est prima τ principalis pars entis. inqztuz ens que est. et est causa essendi omibus alijs. τ hoc modo cō siderat a prio philosopho. Ens eñ diuiditur in ens p se. τ in ens in alio. Ens p se est substā tia. Ens in alio est accidēs. Ens p se nō est in alio qd sui esse causa sit. Et isto modo extēdit se ad ome illud quod nō est accidens. siue ma teria. siue forma. siue totū compositūz. siue ali qua pars ipius. Et hoc modo diuidit in ma teriam. formā. τ totum compositūz ¶ Secūdo modo sumit substātia quo ad pprietatez no minis. vt dicitur a substando. τ sic substantia est primū subiectum ad quod omniū predica biliū stat reductio. tanqz ad illud de quo fit p dicatio. Et sic diuidit in primaz τ secundaz. Tercō accipit substantia put est primuz pre dicabile ad quod fit reductō omniū sue coor dinatōnis. τ hoc mō substātia est primū pre dicabile formabile p differētias in suas spēs. Et hoc mō diuidit immediate in subaz corpo reā τ incorporeā. τ corporea cōsequēter iux for mā arboris porphiriane in aiataz τ i inaiataz

Et hoc mō dicit formā totius q̄ equalit respi cit subas corporeas ꝛ incorporeas. ꝛ ita patet ꝙ suba accepta prio mō vel scdo° nō dr genus generalissimū. ſ3 tercō mō tm̄ primū pt3. q2 sic accipit vt ps quedā entis diuisa cōtra accns. et ergo nō predicat solū de contētis in arbore porphiriana. sed etiā de ptibus sube vt manu pede. ꝛ alijs. Etiā nō predicat illo mō vniuoce de his que nomē sube participāt. ſ3 p prius et posterius. ſ3 tercō modo de eis vniuoce pdicat que nomē sube participāt.

Ad obiecta in oppositū. Ad primū dicēdu3. ꝙ suba ꝯposita est gen° generalissimū q2 necesse est ome genus esse aliq̄ mō cōpositū Ad improbatōe3 ꝓ illi° dc̄m. ꝙ nō est incon ueniens ꝙ genus generalissimū habeat ante se sua cōponentia vel pricipia. ſ3 incōueniēs ess3 si haberet an̄ se aliqd̄ supius genus vniuocu3. Genus tn̄ generalissimū vt vult Albert° nō p prie h3 sua cōponentia an̄ se. sed potius intra se. Alij dicūt ꝙ suba vt gen° generalissimū nec est simplex nec cōposita. ſ3 abstrahit ab vtroq3 sicut aial qd̄ est genus abstrahit a rōnali ꝛ irrō nali. Ad scōm dc̄m. ꝙ suba scd̄a. q2 sube se cūde sunt genera ꝛ spēs. ꝛ ergo suba vt est gen° dicit scd̄a suba. q̄uis āt talis posterior sit pri ma quo ad ꝓprietatē nōis que est substare. nō tn̄ quātu3 ad actū p se essendi sine quo ad rō3 sube. Ad terciū dc̄m ꝙ argumētu3 imagia tur falsu3. Ar q̄ suba nō dicit genus respectu se cūde sube ꝛ prie. sed respectu corporee ꝛ incor poree. Ad quartū dc̄m. ꝙ nō est necesse ge nus logicū importaē aliquā naturā. ſ3 sufficit ꝙ sit aliqua ꝓprietas cōis omībus sc3 esse p se a qua sumit racō sube ꝛ nomē. Etiā extendēdo naturā ad ome supi° dicit naturā cōe3. Ad replicā dc̄m. q̄uis illud qd̄ inest cause ꝛ cau sato vt causat causatū sic p prius inest cause q̄3 causato. tn̄ nō ome illud qd̄ inest cause ꝛ causa to ꝑm ꝙ abstrahunt ab illis intentōnibus. Et ergo si suba corporea ꝛ incorporea ad genus cō parent. tunc sunt spēs coequeue sub genere. ſ3 si cōparentur in se sic nō est incōueniēs ꝙ suba incorporea sit pfectior. quō etiā homo ē asino pfectior. ꝛ tn̄ sunt spēs aialis. Ad quintu3 dictū fuit supius ꝙ nō est simile de substantia respectu substātiaꝝ. ꝛ accidēte respectu acciden tiū. Quia substātia h3 vnū modū essendi cō munē omibus substātijs. Sed accn̄s non. eo ꝙ accidētia respectiua nō magis habēāt de acci dentalitate. p p̄us pticipāt nomē accidētis q̄3 accītia absoluta. sed substātie eq̄liter rōe3 sub stātie que est esse p se participāt. Ad vltimū

dicendū ꝙ forma corporeitatis est substantia lis. ꝛ ita ꝑm ordinē intelligēdi substātia prece dit corpus ꝛ p ꝯn̄s est genus generalissimu3.

Secūdu3 dubiū est. Quare. p. p̄us de termiat de suba q̄3 accidēte. Solucō. q2 sub stantia est prior accn̄te tpe. natura. ꝛ diffinitōe. siue cognitōe. vt dr. vij. metha. ḡ de ipa prius determiat. Et etiā est cā accidētis in genē cau se efficiētis final ꝛ materialis in qua. ſ3 causa prior est causato. Et hoc etiā ostendit. quia il lud est p̄us alio quo interemto alteꝝ interimi tur. ꝛ nō ecōuerso. Sed interempta substātia. omia accidētia interimūtur. igit ipa est prior. Minor patuit in textu. vbi dictu3 fuit ꝙ oia sunt in substātijs primis vel pdicat de eis. ꝛ ḡ nō existibus eis est impossibile aliqd̄ alioꝝ re manere. Si dicas. substātia nec pcedit acci dens ꝑm essentiā. nec ꝑm esse. igit nullo mō. nō ꝑm essentiā. q2 habere essentiā videt equaliter vtriq3 cōuenire. nec ꝑm esse. q2 esse substātie est esse accidētis. Solucō. substātia precedit acci dens ꝑm esse. ꝛ licet substantia cōmunicet acci denti esse ipm tn̄ esse prius est in substātia q̄3 i accidēte cui cōicat. Etiā essentia accidētis non est eque pfecta in racōe essentie cū essentia sub stātie. Quia alias nō esset necessariū diffinire accidēs abstractiue designatū p subiectū. qd̄ ta mē est cōtra phm dicēte3. ꝙ in diffinitōe acci dentis abstractiue designati subiectū debet po ni in obliquo.

Terciū dubiū est. Quare. p. in h̄ loco nō diuidit substātia3 in racōe generis in suas spēs. sed in sua analogata cū tamē in hoc loco intendat determiare de decē pdicamētis. So lucō. p. nō vult hic solū determinare de ordina bili in genere in racōe predicabilis. sed etiā sb icibilis. Et ergo nō cōsiderat substātia3 solum in racōe generis generalissimi. ad qd̄ omēs spe cies tā subalterne q̄3 specialissime. ꝛ omnia in diuidua reducūtur. sed cōsiderat etiā substan tiā in rōne subicibilis in quo sc3 omia sunt. ꝛ de quo omia dicūtur. immo principalius hic considerat. vt est subiectū accidētiu3. de quo ip sa ꝑm diuersos modos pdicant. Quia tn̄ ea dem est substātia que ꝑm se accipit ꝛ in ratōne pdicabilis ꝛ subicibilis cōsiderat. iō eadē est substātia que est methaphisico ꝛ logico cōside ratur. Ipsa tn̄ in se accepta quō cōsiderat a me thaphisico pcedit seipam vt accipitur in racōe subicilis ꝛ pdicabilis quō cōsiderat a logico. Prio em̄ mō considerat ꝑm esse reale. Scdo° vt substat intentioni ꝓpter qd̄ de ipa prio mō accepta est sciētia realis. Scdo mō scia rōnal

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

De quod ponit in predicamento hoc est vel ... vel ... Aristoteles ... minor ... autoritate ...

Q. V. deus sit in aliquo genere ...

Quia modi cōsiderandi sciās distinguūt nō autē res ipse materiales.

Quartū dubiū. vtrū deus sit in aliquo generū. Solucō deus nec est in genere sube nec in genere accn̄tis. Et hoc p3 autoritatib⁹ et racōibus. Prīo autoritate auicēne dicē/tis deū nec esse vniuersale nec pticulare. Non vniuersale cū non pn̄t esse plures dij. Non pticulare cū nullo participat. Et subdit. Qui dicit deū esse in genere dicit deū non esse deū. Scdō autoritate Boetij dicētis. Relict3 extremis que sunt purus actus ꝛ pura potentia phs locutus est de medijs que ex actu ꝛ potentia sunt composita. Et hoc cōfirmat cōmenta/toris verbū dicētis sup prīo de aīa. Actus et potētia circueunt oīa pdicamēta. qđ nō ess3 nisi oīa ad genus determiate essent cōposita ex actu et potētia. vl' ad minus essent actus pmixti potētia. qđ mime cōuenit deo etiā pt3 tercio autoritate phi dicētis. v. metha. deū esse pfectu3 nō in genere. s3 simpl'r oīm pfectōes habentē ꝛ continēte3. Quarto pat3 autoritate vnius vigintiquattuor phoꝝ qui diffiniendo deum dicit. Deus est cuius ꝯpatione sba est accidēs et accn̄s nihil. Et alius dicit. Deus est cuius posse nō numerat̄. cui⁹ esse nō claudit̄. ꝛ cuius bōitas nō numerat̄. Etiā autoris libelli de eentijs essentiarū p3 quīto. qui loquēs de essentia diuina sic dicit. Uera potētia dei est infinita. iō essentia eius est infinita. dicere ḡ qđ sit essentia diuina ignoro. Et subdit. scio tn̄ ꝙ nō est suba s3 sup suba3 ꝛ subdit. iō nullū predicamētoꝝ de ipō predicari pt. s3 p abnegatō3 oīm natura eius aliquo mō apphendi pt. Cui⁹ cōcordat Dionisij diuini autoritas dicētis. Oēs affirmatōes scimus de deo dici incōpacte. negatōes ꝯo ꝯpacte. Sexto autoritate pculi dicētis. Deus est supstantialis. supuitalis. supintellectualis. ꝛ postea subdit ꝙ ꝓprietas eius est supuitalitas. supintellcūalitas supsbstātialitas. ꝓpter qđ oīa sustantialiter ꝛ vital'r sunt in eo. Rōe pbat̄ sic prīo. Nihil exn̄s in genere sua potētia ꝛ virtute pt attingere illud qđ est extra omne genus. qꝛ alias ageret vltra gradū sue spēi. ꝛ nō solū sue spēi sed etiā generis. Sed deus sua potētia ꝛ virtute attingit non ens. ꝛ sil'iter ens que sunt termi creatōis. ḡ nō potest cōtineri in aliq̄ genere. Scdō. nihil exn̄s in genere est simplicius genē. cu3 exn̄s in genere habeat se p modū additōnis ad genus. Sed de⁹ est simplicioꝛ omi genere. qꝛ gen⁹ vt dicit cōmentatoꝛ est qđ mediū inter potētia3 et actū. Deus āt ex actu ꝛ potētia nō est cōpositus nec est actus potētia pmixtus. sed actus sine oī potentia ꝛ simplex sine oī compōe. vt dr̄ xy. metha. Tercio oē exn̄s in genē pticipat genus. s3 impossibile est deū aliq̄ pticipare. cū participare sit participati naturā in se recipere s3 impossibile est deū aliqđ in se recipe cū h̄ conueniat alicui qđ est in potētia. s3 impossibile ē deū respectu cuiuscūq3 h̄re mo^m potētie Quarto impossibile est cā3 esse plus limitatā ꝛ determinatā q3 effectū. s3 esse qđ est ꝫm autorē libri causarū ꝓprius effectus cāe prīe excedit omne genus cāe. cū nō ponatur i genere. ḡ multomagis prīa cā excellit ꝛ trāscendit oīe genus Quinto genera generalissima sunt prīa pncipia formalia oīm que sub ipis cōtinent̄. s3 impossibile est primū efficiēs ꝛ vltimū finē habē pricipiū formale pcedens ipm. qꝛ cū finis imponat ncc̄itate3 efficienti ꝛ efficiēs forme. op3 primū principiū qđ est vltim⁹ finis pcedere oēs causas formales. ḡ nō pt esse i genere. Sexto. si deus esset in genere cu3 non pt eē in genere accn̄tiu3 cū sit ens simpl'r primū. qđ nō cōuenit accn̄ti. necessario erit sba. s3 h̄ videtur falsu3. qꝛ suba vt genus non est esse suū. alias oīa que eēnt in genere sbe eēnt esse suū. cū gen⁹ actu ꝛ intellectu claudit̄ in oībus q̄ in genē existunt. ꝛ sic oīa citra primū sicut ipm primu3 eēnt entia p eēntia3 ꝛ nō p participatōe3. qđ ē impossibile. primū āt principiū s3 deus ē suū esse. Septīo. genus ꝫm vnā rōe3 ꝛ equalit̄ participatā dr̄ de oībus q̄ sunt in genere. s3 impossibile est dare vnā rōe3 cōuenientē equalit̄ deo ꝛ alijs rebus cū distent in infinitū. ꝛ plus q3 sba ꝛ accn̄s. g⁹ impossibile est eū sub aliquo genere cōtineri. S3 cōtra pdicta sic arguit̄. Unūquodq3 mēsurat̄ mimo sui generꝭ ꝛ p aliqđ sui generis. s3 deus est mēsura oīm sbaꝝ. g⁹ videt̄ suba. Solucō. verbū phi. x. metha. intelligit̄ de mensura ꝓporcōnata suo mēsurabili qualis nō est deus.

Quintū dubiū est circa diffinitiones prime sube. quarū prīa est. Prīa suba est que ꝓprie principaliter ꝛ maxime substare dicit̄. Et scda prīa suba est que neq3 est in subiecto. neq3 dr̄ de subiecto. An sint bone. Et arguit̄ primo cōtra primā diffinitōne3 ꝙ nō. qꝛ indiuidua accidētiu3 substant suis supioribus. ꝛ tn̄ nō sunt prime sube. etiā substant suis accn̄tibus vt hoc albū est musicū. ꝛ hoc albū est dulce. ꝛ tn̄ nō sunt prīe sube. Scdō. scdē sube substant accn̄tibus. ꝛ tn̄ non sunt prīe sube. Tercō. materia prīa ꝓprie pricipaliter ꝛ maxime substare dr̄. ꝛ tn̄ non est prīa suba. Aīs p3

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝑ phm̄ dicentē. materia est subiectū vniuersi
primū. ¶ Scđa ps est manifesta. q₂ pria substā
tia est indiuiduū de genere sube. ſꝫ manifestū ē
ꝙ materia pria nō est indiuiduū in genere sbe.
¶ Quarto ꝓprie pricipaliter ⁊ maxie videnᷓ
idē significare. ꝰ seq̄tur ꝙ diffinitio ista est nu/
gatoria. ¶ Quinto arguiᷓ cōtra scđaꝫ diffini
tionē sic. Pria suba ē ens positiuū gͦ habebit
diffinitōeꝫ positiuā. ⁊ ꝑ ꝯns ista scđa diffini/
tio incōueniēter daᷓ ꝑ negatōeꝫ. ¶ Sexto. ꝓ/
me sube sunt in secūdis vt diciᷓ in textu. gͦ in
cōueniēter dr̄. neqꝫ de subiecto dr̄ neqꝫ in subie
cto est. ¶ Solucō sic. ⁊ prio patꝫ de pria. q₂
cōuenit oī prie sube. soli prie sube. distinguēs
ipaꝫ ab oībus alijs. q₂ ꝑ hoc ꝙ diciᷓ ꝓprie. ex
cludūtur indiuidua accn̄tiuꝫ. ⁊ etiā inferiora
in predicamētis accn̄tiuꝫ. Quia licet vnū ali
quo mō substat alteri sicut supficies albedini.
tn̄ hoc nō est ꝓprie tanqꝫ subiectū principale.
id ē ꝑ se subsistēs sicut pria suba. exq̄ eoꝝ esse ē
subiecto inesse. Per h̄ at̄ ꝙ addiᷓ principaliter
excludūtur scđe sube que nō substant pricipa/
liter. q₂ nō substant saltē accn̄tibus cōibus ni
si ꝑ prias. Additur at̄ maxime ad excludendū
oīa alia. q₂ nulli cōuenit substare in termino.
nisi prie sube. nō accn̄tibus nō etiā scđis sub/
stantijs. ¶ Scđa etiā diffinicō bona est. quia
iuxta sniaꝫ Alberti. pria suba est ens duplici
extremitate finitū in h̄ ꝙ est pria in substando
et vltia in eēndo. ⁊ ita ꝑ duplicē negationē no
tificari hꝫ. Inqꝫtuꝫ em̄ est pria in substādo cō
uenit sibi nō esse in subiecto. Inqꝫtuꝫ ꝟo est vl
tima in essendo ꝯuenit sibi nō dici de subiecto
id ē de inferiori. q₂ sub vltimo nihil est de quo
posset dici. sicut ptꝫ descendēti arborē porphi
rianā in qua indiuidua q̄ sunt prie sube. sunt
vltia subiecta. ¶ Ad obiecta ad primū patuit
ex solutōe principali; q₂ indiuidua accn̄tium
nō substant suis accn̄tibꝰ ꝓprie. nec etiā spēbꝰ
suis nec generibꝰ in genē accn̄tiū. ⁊ gͦ ꝑ illā pti
culā ꝓprie excludiᷓ substantiale in quolibꝫ ge
nere. sicut albedo ē quoddā subale respectu hu
ius ⁊ illius albedinis. ⁊ s̄liter inferius r̄spectu
sui supioris substātiale vocaᷓ. ¶ Ad scđm di
cendū ꝙ licꝫ scđa suba substet accn̄tibꝰ ꝓprijs
ꝑ se. nō tn̄ cōibus. etꝫ ꝓprijs nō substat abstra
cta ab indiuiduis. sicut circa caplm̄ de ꝓprio
dictū est. ¶ Ad terciū dōm. ꝙ materia prima
nō sb̄stat oībus logicaliter. q₂ sic substare ē ac
tus cōpleti ⁊ ꝑfecti in natura. q đ est alteri sꝫ
accidenti iuxta sentenciā Auicenne occasio ex
istendi in eo. sed substat phisice omi forme na
turali educibili ꝑ actū generatōis de eius potē

tia. ¶ Ad quartū dictū est ꝙ referūtur ad di/
uersa. ¶ Ad quintū dictū est. ꝙ negationes il
le equiualent affirmationibus quēadmodum
in solutōe principali dictū est. Etiam non est
ista diffinitio pure negatiua. quia poniᷓ ibi ꝓ
genere substantia. sensus em̄ est prima substan
tia. est substantia que neqꝫ in subiecto est neqꝫ
de subiecto diciᷓ. ¶ Ad sextū dicendū. licet ꝓ/
me substātie sint in secūdis sicut inferiora i su
is supioribus. nō tamē sunt in eis sicut in sub
iectis. Quia esse in subiecto est esse i alio sicut
accidens est in subiecto. ¶ Si dicas. Prima
substantia ꝑ̄dicatur de subiecto. quia ista est bo
na ꝑ̄dicatio. sortes est pria substantia. plato ē
prima est pria substātia. ¶ Solucō. pria sub
stantia accipitur dupliciter. Uno mō ꝓ secun
da intentōne. ⁊ sic ꝓcedit obiectio. Alio mō ꝓ
illa re substrata intentioni prime. ⁊ sic neqꝫ est
in subiecto. neqꝫ diciᷓ de subiecto. Uerū tamē
est vt dicit Albertus ꝙ prima substantia bene
diciᷓ nō de subiecto. sꝫ nō dicitur de subiecto.
Primū patꝫ. quia diciᷓ de seipsa. igitur ipsa
dicitur. sed nō de subiecto. quia nō est inferius
respectu suipsius.

Sextū dubiū. vnde habet prima sub stantia ꝙ sit particularis ⁊ maxie substat.

Solucō. habet a materia que est subiectū pri
mū vniuscuiusqꝫ vt diciᷓ prio phisico. Quā
qꝫ em̄ substare subsistere ⁊ esse eidem cōueniūt
sꝫ prime substātie.. tamē racōe alterius ⁊ alte
rius illi vni cōueniūt. Quia substare cōuenit
racōe materie vel potentie. subsistere ꝟo racōne
forme causaliter. et esse rōne vtriusqꝫ. Et diciᷓ
gratia materie vel potētie. quia substare cōue/
nit nō solū materialibꝰ substantijs. sed etiam
substantijs separatis in quibus non reperitur
materia sed potentia. ¶ Ad racōneꝫ ergo prie
substantie tria requirūtur. Primū est ꝙ habe/
at perfectū esse in rerū natura. sꝫ esse reale. Et
in vltimo actu nature determinatū ⁊ distinc/
tū. Et ergo esse intentionale nō sufficit ad fun
dandū racōeꝫ prime substantie. ¶ Scđm ē.
ꝙ in se subsistat actu ⁊ in ipsa fundentur que/
cūqꝫ sunt. ⁊ illud non cōuenit secūdis substan
tijs. quia non in se subsistunt. sed i primis fun
dantur. ¶ Terciū est ꝙ alijs tribuat virtuteꝫ
et racōeꝫ sustandi. ⁊ hoc cōuenit soli prie sub/
stantie que ꝑ hoc etiaꝫ ab alijs distinguitur.
quia sibi ꝯuenit actus substandi. prioritas sb̄
standi. ⁊ pluralitas actus substandi. quorum
primū tangit diffinitio cū dicit ꝓprie. Secū
dū cum diciᷓ principaliter. ⁊ terciū cum sub/
ditur maxie. eo ꝙ ipsa nō tantū substat scđis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

sbstantijs sed etiã accidentibus. nõ solum spe ciebus spẽalissimis sꝫ etiã speciebus ⁊ generi/ bus subalternis.

Septimũ dubiũ est. Quare phũs ex emplificat potius ꝑ indiuidua vaga q̃ꝫ ꝑ indi uidua determiata. ¶ Solucõ Alberti. indiui duũ vagũ habet aliq̃d de predicatõne speciei rõne indetermĩationis q̃d non conuenit indi uiduo determinato. ⁊ ğ accedit magis ad scien tiã siue artẽ. Scd̃o etiã indiuidua determina/ ta nõ sunt eadẽ apud omẽs. sed alia ⁊ alia ꝑm diuersas regiones. ⁊ propter hoc non exempli cat de eis.

Octauũ dubiũ ẽ. An aliquis homo sit p̄ria substantia. Et videt̃ primo ꝙ sic auto ritate phi in textu. qui in diffinitõe prime sub stantie exemplificat vt aliquis homo aliquis equus. Et postea vbi intendit ostendere omĩa alia dici de primis vel esse in eis arguit sic. ani mal p̄dicatur de homine. igit̃ de aliquo homĩe ꝑ aliquẽ hominẽ intelligẽs primã substantiã ¶ Secũdo. aliquis hõ non est secũda substã tia. ⁊ inter illã ⁊ primã nõ est mediũ. ergo est prima substãtia. Antecedẽs ꝓbat̃. quia si esset secũda substãtia nõ esset nisi species. sꝫ hoc est falsũ. q̃ hec ẽ vera. Nullus hõ est species. igi tur sua cõtradictoria ẽ falsa. aliq̃s hõ est speci es. ¶ Tercõ. si aliquis hõ non esset p̄ria sub/ stantia tunc posset p̄dicari de multis. ⁊ ita hec videt̃ esse vera. Omis homo est aliq̃s homo. Quia nõ posset esse cõmune ad alia q̃ꝫ ad sup/ posita homis. sed illa nõ est vera. q̃ p̄dicatuꝫ ꝓpositõnis vniuersalis affirmatiue confundi tur cõfuse tm̃. ⁊ ita ꝑ accidẽs ad confusionẽ al terius vt subiecti. igit̃ potest confundi ꝑ se q̃n scꝫ ponitur ĩ subiecto. Sed hoc nõ. q̃ non di cimus. Omis aliquis homo. Etiã omẽ pre/ dicatũ vniuersalis affirmatiue potest ẽẽ subie ctũ particularis cõuertentis illã vniuersaleꝫ. tale nõ est hoc ꝙ dico aliquis homo. Nec va/ let si dicatur hãc Omis homo est aliquis ho mo cõuertendã in hãc. aliquis homo ẽ homo quia iste differũt. Omis homo est hõ. ⁊ omis homo est aliquis hõ. ğ earũ conuerse differũt. ¶ Ad istud dubiũ diuersi diuersimode respõ dent. Quidã dicũt ꝙ aliquis hõ est prima sb stantia. nec p̄dicatur de pluribus nisi equiuo ce. Alij dicunt ꝙ aliquis homo nõ est prima substãtia. ⁊ quia illã solutõeꝫ pauca aut nulla sequũtur in cõuenientia ꝓbabiliter illã defen/ sabimus rõnibus. ⁊ obiecta in oppositũ solue mus. ¶ Est ergo p̄ria racõ ista. aliquis homo p̄dicatur de pluribus. ğ non est p̄ria substãtia Cõsequentia est satis manifesta ex distinctõne p̄rie substãtie a scd̃a. Antecedẽs patet. q̃ iste homo est aliq̃s homo. ⁊ iste homo est aliquis homo. ¶ Secũdo sequit̃. iste homo currit. ğ aliquis hõ currit. sed nõ econuerso. g° aliquis homo est prius. ⁊ ꝑ cõsequẽs non est p̄ria sub stantia. ¶ Tercõ hec est vera. Omis homo est aliquis hõ. tũ quia sua cõtradictoria ẽ im/ possibilis. illa scꝫ aliquis hõ non ẽ aliquis ho mo. tum q̃ quelibet singularis est vera. igitur aliquis hõ predicat̃ de omĩ homine. ergo non est p̄ria substantia. ¶ Ad primũ in oppositũ ẽ dicendũ. ꝙ phs nominat primã substantiã in cõmuni quodãmodo ꝑ cõmune sumptũ ꝓ suppositis. Vñ notandũ est ꝙ homo de se in/ differens est ad multas acceptiones. scꝫ ꝓ vo ce. ꝓ intentione. ⁊ ꝓ suppositis. signa ergo vt omĩs aliquis sibi addita indifferentiã ad intẽ tiones. ⁊ ad vocẽ tollũt. ⁊ determinãt ip̃m ad acceptionẽ tantũ ꝓ suppositis. sed adhuc est ĩ illa acceptõe indifferẽs ad quodcũq̃ꝫ supposi/ tũ. igit̃ volens primã subam exprimere vt di stinguitur cõtra scd̃aꝫ videlicꝫ vt ei inest intẽ tio secunda sube. ⁊ tamen quoddãmodo in ge nerali dixit vt aliquis. i. q̃d est iste homo vel ille homo. Vel dicendũ ꝙ aliquis homo po/ nitur prima suba determinata indeterminate. vt de hac vel illa. sed hoc tamẽ verũ est ꝙ forte aliquis homo nõ significat primã substantiã determinatã. neq̃ꝫ determinate neq̃ꝫ indetermi/ nate licet ꝓ suba determinata quãdo est subie/ ctũ ꝓpositionis particular̃ supponat. Q̃ aũ tẽ non significet ptꝫ ꝑ veritatẽ istius. Omis homo est aliquis homo. p̄ria eñ suba determi nata siue determinate siue indeterminate sum/ pta non p̄dicatur vere de omĩ homine. Et ita etiã homo q̃n est subiectũ indiffinite suppoit primã substantiã determinatã indeterminate non tamẽ illã significat. ¶ Ad secũduꝫ dicen dũ ꝙ aliq̃s homo est ens ꝑ accidens cõpositũ ex re prime intẽtionis ⁊ secũde intentõis. Et nec est prima suba nec secũda. sed mediuꝫ acci dentale inter illa. ⁊ tale mediũ inuenitur inter speciem spẽalissimã ⁊ indiuiduũ. vt homo al bus. licet non mediũ essentiale. ¶ Si dicas. ens ꝑ accidẽs est q̃d componit̃ ex rebus diuer sorũ generꝫ. huiusmõi nõ est aliquis hõ. quia modus intelligendi hominẽ non est res alicu ius generis. ¶ Dicendũ est declinãdo maiorẽ quia quicq̃d non ẽ essentialiter ideꝫ cũ aliquo siue res generis siue nõ compositũ cum illo fa cit ens ꝑ accidẽs. Nec valet si dicat̃. aliquis

homo p̄dicatur de pluribus differentibus nu
mero in eo qđ quid est. ergo est spēs. quia aliq̇s
homo de nullo p̄dicatur in quid. quia ens per
accidēs nō habet quid. ¶ Sed cōtra hoc obi
citur. eadē racōe sequeret ꝙ hec p̄dicatio aliq̇s
homo est animal. nō esset in quid. ¶ Etiā phs
p̄io elencoꝝ dicit. eadē est diffinitio ꝓpositio
nis ⁊ vnius solius ꝓpositionis. ⁊ rei ⁊ vnius
rei. ista tamē vna sola res est compositū ex re p̄
me intentōis ⁊ secūde. igitur tale cōpositū po
test habere diffinitōez ī quid. Preterea aliq̇s
dicit tantūmō modū intelligendi hominez ꝓ
suppositis. ⁊ tm̄ in illa acceptione dicit q̇d sup
positoꝝ. igit̄ aliquis nō ꝓhibet hominē predi
ri in q̇d de illis immo magis cōfert ad hoc.
Pro respōsione ad ista est notandū ꝙ om̄e sin
cathegorematicum in p̄dicato est ꝑs predica
ti. qđ ꝓbatur ad impossibile. quia alias ex ve/
ris sequeret̄ falsū. sic nullus hō est om̄is ho/
mo. iste homo est homo si signū in maiori nō
eēt pars p̄dicati. posset inferri in cōclusione. gͦ
iste homo nō est homo. Quia ad habendum
idemptitatē maioris extremitatis nō oporte/
ret ip̄m sumi in maiori ⁊ cōclusione cū eodem
signo. si illud nō esset pars p̄dicati sicut mani
festū est in secūdo modo secūde figure. Quia
maior extremitas nō sumitur cū eodē signo in
conclusione ⁊ maiore. ⁊ ita ex veris sequeretur
falsū. ¶ Secūdo ꝓbatur ostensiue magis. q̄z
sincathegorematicū nunq̄z habet respectū ad
precedēs aliter negatio subsequēs compositio
nē posset facere ꝓpositionē negatiuā sicut ⁊ ne
gatio precedēs. igitur sincathegorematicū ad
ditū p̄dicato nō determinat ip̄m in compatōe
ad subiectū. ⁊ ita nō inq̄ztum extremū. Quia
inq̄ztū est extremū respicit aliud extremū. sed
om̄e sincathegorematicū determinat extremū
inquātū extremū. igitur nullū additū termi/
no in predicato est sincathegorematicū. s̄z ꝑs
p̄dicati. tamē absolute intelligendū terminū
cui additur determiat. ⁊ ita ē sincathegorema/
ticū respectu partis p̄dicati. sed nō respectu pre
dicati. quia ip̄m est vna pars p̄dicati. sed sin/
cathegorematicū additū subiecto non ē pars
subiecti. quia determinat illud cui additur in
comparatōe ad predicatū. Et his sic conside/
ratis dicendū est ad racōnez ꝙ dicendo aliq̇s
homo est animal. aliquis est ibi tantū sincha
tegorematicū. ⁊ homo tantū subiectū. ⁊ ergo
potest ꝓpositio illa esse vera. sed nō est ita vbi
aliquis homo p̄dicatur. ¶ Ad aliud dicendū
ꝙ vnus ⁊ solus possunt esse cathegreumatica
vel sincathegorematica. p̄io intelligit phūs
dictū suū p̄io elencoꝝ sub hoc sensu eadē est
diffinitio rei ⁊ vnius solius rei. i. rei in se indi
uise ⁊ ab aliis diuise. Quia illud est res ꝑ suā
essentiam non autem intelligit vt vnus ⁊ so/
lus sunt sincathegorematica. ¶ Ad terciū di
cendū ꝙ vtiq̄z aliquis dicit modum intelligē
di hominē pro suppositis. tamen sub tali mo
do intelligendi non potest homo p̄dicari nisi
ille modus sit pars p̄dicati ꝓpter causam dic
tam. ⁊ illud totum non p̄dicatur in quid. Et
si posset homo sub tali modo p̄dicari tunc ma
nēte modo posset predicari in quid. Et quia
nihil dicitur spēs nisi inq̄ztum aptum natum
est predicari in quid. homo sub isto modo nō
potest esse species. ¶ Ad tercium principale in
oppositum dicendū est concedendo hanc esse
veram. Omnis homo est aliquis homo. Luz
autem ostenditur ꝙ non. quia predicatum nō
potest per se confundi. negandum est. Quia
in contradictoria istius videlicet que est. qui
dam homo non est aliquis homo. est idem p̄/
dicatum. ⁊ tamen virtute negatōnis tenetur
confuse ⁊ distributiue. nec aliter oportet ꝯfun/
dibile per accidens esse cōfundibile per se. Alit̄
potest cōcedi ꝙ inquātum ꝓbatur aliquis hō
intelligit̄ specificare rē hꝰ verbi est. q̄ est ens ita
ꝙ predicatum est hoc totū ens aliquis homo ⁊
illud potest ꝯfundi per signum vniuersale affir
matiuum īmediate sibi additum. Ad aliam ꝓ
bationem dicendum ꝙ illa vniuersalis omnis
homo est aliquis homo. ꝯuertitur in istam ali
quod ens. i. existēs aliquis homo est homo.

Nonum dubiū Utrū diffinitio secū/

darum substantiarū sit bona in qua dicitur. se
cūde substātie sunt spēs in quibus sunt prime
substātie ⁊ illarum specierum genera. ¶ Et vi/
detur p̄imo ꝙ nō. quia substantia vt in p̄mam
et secūdam diuiditur dicit̄ a substādo sed gene
ribus ⁊ speciebus nō cōuenit substare ergo non
debēt dici substātie. ⁊ per ꝯsequens nec secunde
substantie. Minor patet. quia substare est acci
dens cōmune qđ solum inest indiuiduis a cuiꝰ
principiis fluit. Genera aūt ⁊ species nō sunt ī
diuidua. ¶ Secundo sicut se habet res ad esse
ita ad substare quod esse presupponit. sed esse p̄
mo cōuenit secūdis substanciis ⁊ per secundas
primis. quia esse fluit in particulare ab essentia
quā nomināt secūde substantie ergo incōueniē
ter substantie vniuersales secūde substantie nū
cupantur. ¶ Tertio. Omnis substantia est ꝑ
se existens. quia in hoc differt ab accidēte quod
est alteri inherens sed genera ⁊ species nō sunt
per se subsistētes vt probat phs cōtra platonez

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ergo nō sunt substātie. et p consequēs nec secū
de. ¶ Quarto. secūde substantie sunt in prīs.
igit non ecōuerso. Consequētia pbatur. quia
alias idem respectu eiusdem esset recipiens et
receptū. Et quia recipiens vt huiusmōi est in
potentia. et q recipitur est i actu vt huiusmōi
sequeret q idē respectu eiusdē esset in actu et in
potentia. quod est impossibile. Nec valet q
prime sunt in secūdis virtualiter et potestate.
Et secunde in primis actualiter et formaliter.
Quia secunde substātie dicunt totā essentiā
primarū. Essentia autē est p quā et in qua res
habet esse. Res autē est pria substātia realiter
que esse habet. cū esse sit actus essentie nō trans
siens sed immanēs. ¶ Solucō sic: quia se-
cunde substantie sunt quibus substare conue-
nit secūdario. scz p primas substātias. sed ge-
nera et spēs accidentibus p primas substātias
substant. g cōuenienter vocantur secunde sub
stantie. sicut homo dicit grāmaticus et currēs
ex consequēti. Quia aliquis hō ē currens et grā
maticus. et aliqs hō est hō. g et c. Et ita indiui
dua prime substātie dicūtur inqztum eis act9
substandi primario cōuenit. et generaliter spe-
cies secūde substantie. Ibi tamen consideran
dū est q non est idē eē substare et subsistere. qz
ista tria esse. subsistere. et substare habent se p or
dinē. sicut supaddens et supadditū. Quia esse
cōuenit omibus siue sint substātie. siue sint ac
cidentia. licet nō vniuoce. Subsistere vo con
uenit oibus substantijs siue primis siue secun
dis. et non accidētibus. quibus cōuenit inhe-
rere. Substare vo conuenit primis substan-
tijs. et secūdario secundis. Et p omia sīliter se
habent essentia. subsistentia. et substantia. quia
essentia repitur in omnibus rebus. subsisten-
tia in omibus substantijs. et substātia hoc mo
do dicit de primis substantijs. ¶ Ad obiecta
in oppositū dicendū. q substaē qd est accidēs
cōmune p se et prio non conuenit secūdis sub
stantijs. tamen conuenit eis secūdario fm esse
quod habet in primis quib9 prio conuenit.
¶ Ad secundū dicendū est. licet esse eēntie pri
mo cōueniat secūdis substantijs. nō tamē esse
existentie p quod dicit substantia substare. esse
em essentie non indiuiduat nisi in supposito.
cuius materia que habet indiuiduare formā
pars est. Verū tamen est q omne esse est a for-
ma siue fuerit esse essentie. siue esse existentie. li
cet esse non dicatur existentie nisi inqztum in
materia indiuiduatur. ¶ Ad terciū est dicen-
dū. q omnes substantie sunt p se existentes p

tanto qz existunt p aliqd sui generis quod
est materia que etiā est in genere substantie dif
ferentes in hoc ab accntib9 existentib9 p aliqd
alterius generis qd est substantia. illud tamē
p quod secunde substante existunt non est de ra
cione ipsarū. ergo nō dicūtur ppie p se existē-
tes sicut prime que sunt particulares p mate-
riam ¶ Ad quartū dicendū. q differenter se-
cūde substantie sunt in primis. et prime in se-
cundis. Quia secunde substantie sunt in pri-
mis actu et intellectu. et formaliter. sed prime
substantie sunt i secūdis virtualiter et potesta
tiue. sicut omne inferius est in suo supiori. et
hoc nō est incōueniens q reciproce vnū sit in
alio et econuerso fm diuersum modum essen-
di in.

Decimū dubiū est. An quedā predi
cantur de subiecto nomine et nō ratione. Et vi
detur q non. quia regula topica dicit. De quo
cumq pdicatur diffinitū et diffinitio. Quia
loco nominis licet ponere diffinitōem siue ra
tionē. et p consequēs male dicitur in textu q
ratio albi nunqz de subiecto predicabitur.
Solucō sic. quia accidens dupliciter signifi-
catur. Vno modo abstractiue. Alio modo cō
cretiue. Abstractiue significatur fm se inquan
tū importat formā accidentalem fm se et abso
lute. et non fm q inheret substantie. et ergo nul
lo modo pdicari pt de subiecto, nec scz noie. id
est affirmatiue et vere nec ratione. i. p diffinitio
nē. Concretiue vo significatū accidens signifi
catur fm q habet esse in subiecto. et ergo potest
vere pdicari de subiecto dicendo homo est al-
bus. non autē homo est albedo. Ratione vero
non pdicatur. Quia ratione pdicari est predi
ri essentialiter. nulla autē ratio accidentis po
test esse essentialis ipsi substantie. ¶ Ad obiec
tū in oppositū est dicendū. q loco nominis li
cet ponere rationē. i. diffinitionē accidētis cō
cretiue accepti. tamē non pdicatur accidēs ta
le de subiecto ratione ex quo iuxta predicta ra-
tione pdicari est rōnē predicati esse de ratione
siue essentia subiecti. Et g° dicit Albertus q
racō vel diffinitio concreti pdicatur de subiec
to, non tamē vt racō vel diffinitio. Quia cū
diffinitio indicat eēntiā e9 c9 est qd predicat.
vt diffinitio predicat essentialiter qualiter nō
predicat diffinitio accidētis cōcretiue accepti.

Undecimū dubiū. Utrū consequen-
tie quas format phs in textu dicēs Animal p
dicatur de hoie. g° de aliquo homine. color est
in corpore. g° in aliquo corpe teneāt formalr

Et videtur q̄ nō. quia nō tenet alibi species p̄dicatur de homine. ḡ de aliquo hoīe. vbi tamē est eadem forma arguendi. ¶ Preterea videt̄ esse fallacia consequētis a supiori nō distributo ad inferius. ḡ non valet talis consequentia ¶ Tercō. terminus de se est indifferēs ad omnē suppositionē. igit̄ si arguat̄ ab ipso sumpto absolute ad ipm̄ sumptū sub vna suppōne tm̄ arguit̄ ab indifferenti ad determinatū. ⁊ ita fit fallacia cōsequētis. ⁊ sic videt̄ esse in ꝓposito. ¶ Solucō sic. q̄z phs ꝓbat vtrā3 consequentiā inferendo ex opposito cōsequētis oppositū antecedētis. Et sic hec cōsequentia ē bona. animal predicat̄ de hoīe. ḡº de aliquo hoīe. sumendo p̄dicari vt hic sumit Arestoteles sc3 vt ē superioris de inferiori in genere. decurrit ei penes hanc regulā. Quādo alterū de altero p̄dicatur que valet hāc. qd̄ est prius priore. est prius posteriore Et tenet etiā ista consequētia descendēdo ad istū hominē. vbi est p̄ria substantia determinata ⁊ determiate. quia sequit̄. si animal prius hoīe. ergo isto homīe. sed phus inferendo infert de p̄ria substantia determiata indeterminate sicut significat̄ p hoc q̄ est aliquis hō. quia sic sumit̄ oppositū cōsequētis. Tenet tn̄ vtrā3 istarū consequentiarū sumēdo cōmune vt habet suppōe3 p̄sonalē. ⁊ tunc secūda consequētia tenet p hanc regulā. Nihil inest alicui supponenti disiunctiue p multis nisi alicui illorū indetermiate sumpto insit. s3 tn̄ prima cōsequentia videt̄ tenere absolute sine tali specificatōe suppōnis. Quia significatū supioris p̄us est inferiori. igitur q̄cquid est prius illo significato est p̄us supposito. ⁊ s̄m hoc tenet prima cōsequentia. In suppositōe ꝟo simplici sumitur signatū p signato. ⁊ nō quicq̄d est p̄us significato supioris est prius inferiori. q̄z significatū supioris illo mō non est p̄us inferiore sed est ei extraneū. vt pat3 in hoc sylogismo. Homo est species. sortes est homo. ergo sortes est sp̄es. ¶ Ad primū obiectū in oppositū ia3 patuit. q̄z species nō predicat̄ de homine vt hic sumitur p̄dicari. quia nō est supius eo in codē genere. Et ita qd̄ est in hoīe s̄m suppositione3 simplicē nō oportet esse in aliquo hoīe. sed qd̄ est in homine s̄m suppositōe3 p̄sonalē hoc est in aliquo homine. Et ita neutra cōsequentia tacta in textu valet nisi sumendo cōmune s̄m suppositionē p̄sonalem. ¶ Ad secundū potest dici q̄ non est fallacia consequētis. quia non arguitur ad primā substantiā d̄terminatā determinate sed indeterminate. Et hoc modo est eque cōmune cum termino cōmuni sumpto p̄sonaliter ¶ Ad terciū dicendū Q3 terminus in vna ꝓpositione nō habet nisi vnā suppositionē. quia vna ꝓpositio est signū vnius intellectus compositi. ⁊ diuerse suppositōes termini sunt diuerse rōnes intelligendi terminū respectu tercij. ⁊ omnes suppositōnes in suo genere sunt opposite. cū igitur impossibile sit idem in codē intellectu composito respectu tercij intelligi sub diuersis vel oppositis racōnibus intelligendi impossibile est idē in vna ꝓpositione habere diuersas suppositōes. indifferēs est igitur terminus ad diuersas suppositiones. licet nō in vna ꝓpositione. loquimur autē de consequentia vt antecedēs est ꝓpositio vna. et sic non ē maior indifferētia in ante q̄3 in ꝯñte.

Duodecimū dubiu3 Utrum non existētibus primis substātijs impossibile sit aliquid aliorꝫ remanere ¶ Et videt̄ primo q̄ nō Quia destructo posteriori nō est necesse prius destrui. cū prius nō dependeat in esse a posteriori. sed substātie vniuersales sunt priores substancijs p̄rimis. q̄z componūt p̄rias. ḡ destructis primis q̄ sunt posteriores secūdis nō oportet secūdas destrui ¶ Secūdo sic. si destructis primis destruūtur secūde vel hoc esset p se vel ex consequēti. Non p se. quia nihil est p se corruptibile vel generabile nisi p se habens esse. Sed vniuersale nō habet p se esse nec ex consequēti. quia corruptibile dicit aptitudine3 ad actū que p̄mo inest vniuersalibus ¶ Tercō secūde substantie habent esse. s3 non habēt esse a primis sed ecōuerso. igit̄ possunt esse sine primis vel primis destructis siue corruptis. ergo possibile est aliquid aliorꝫ remanere. ¶ Quarto. omē abstractū s̄m eē ab alio potest esse sine alio. sed vniuersalia s̄m esse videtur abstracta a primis substātijs. igit̄ ⁊c̄. Minor ꝓbat̄. q̄z sunt abstracta s̄m rationē. igit̄ etiā s̄m rem et esse. quia abstractio rōnis realē p̄supponit sicut ens rōnis ens reale p̄supponit. ¶ Quito. si destructis primis substantijs destrueretur secūde. tūc valeret ꝯsequentia ab inferiori ad superius negatie. s3 talis nō valet vt tenēt cōmunes logici. Minor ꝓbat̄. q̄z nō sequit̄. hoc nō est hō ḡº nō est aīal. ¶ Sexto. intercēptis differētijs que sunt rōnale ⁊ irrationale. adhuc potest intelligi substātia aīata sensibilis que est animal. ḡº destructis primis substātijs non destruētur. ꝓpter hoc secūde substātie. ḡº primis destructis possibile est aliquid aliorꝫ remanere Añs pat3 p porphi. in cōitatibus p̄dicabiliū.

¶ Septimo species interempte nõ simul interimũt genus sicut dicit porphirius. ergo similiter prime substantie interempte non interimunt secundas. Et p consequẽs destructis pmis substãtijs possibile ẽ aliqd alioꝝ remanẽ Solutio sic ꝛ hoc siue exponatur ꝑpositio correlaria de intentionibus siue de rebus De intentionibus manifestuʒ est. Quia destructo vno relatiuoꝝ destruitur et reliquũ. primum autem et secundum sunt relatiua. nec illo modo prime substantie sunt magis correptibiles qꝫ secunde. De rebus significatis etiam verum est correlarium. quia destructo illo sine quo aliud nõ habet esse destruitur etiã id quod habet esse ab illo. sed sine primis sustantijs secũde substantie non habent esse in reꝝ natura. igitur illis corruptis corrũpuntur secunde substancie Maior est manifesta. Minor ptʒ Quia vniuersalia esse perfectũ non habẽt in rerum natura nisi in singularibus. Simili mõ patet de accidentibus. Quia accidentiũ esse ẽ inesse ergo nõ sunt sine singularibus que sunt eoꝝ ꝑpria subiecta

¶ Ad obiecta in oppositum. ad primũ est dicendũ Qꝫ destructo posteriori sm q posterius est nõ necessario destruitur prius sm q prius est sed secũde substãcie nõ sunt pores primis sm esse existẽtie sed sic sunt eis posteriores sicut dicit Gilbertus porritanus q vniuersale generatur ex consequenti in singularibꝰ vñ cõmuniter dici solet q vniuersalia prout albertus dicit habent triplex esse. vnũ esse habẽt in singularibus. aliud habent esse sm se et absolute prout sunt simplices nature pluribus cõmunicabiles. Tercio habẽt esse in intellectu ꝛ hoc dupliciter vel in intellectu cognoscente tantuʒ sicut est intellectus humanus. vel in intellectu cognoscente et causante simul qualis est intellectus diuinus omnibus igitur singularibus siue primis substantijs destructis impossibile est aliquid alioꝝ remanere sm esse existẽtie Additur autem omnibus quia si solum alique destruerentur tunc possunt manere adhuc secũde substantie in alijs. vnde equiualet correlariuʒ vniuersali negatiue postponẽdo tamen hoc participiũ distructis quod includit negationem signi vniuersalis alias si precederet signũ vniuersale innobilitaret ipsum iuxta regulam logicaʒ et faceret pticularem in virtute

¶ Ista tamen propositio destructis primis substantijs non ponit primas substancias posse destrui Quia ablatiuus absolutus sm pristianũ et hoc i cõstructione debet exponi p si quia vel dum. potest igitur esse sensus si destruantur pme substãcie destruuntur secũde. vel quia. vel dum et qlibet exponẽs est vera. Quia positio alicuius i cõparatione ad aliud nõ requirit ipsum poni absolute sed ẽ fallacia sm quid ad simpliciter.

¶ Ad secundũ est dicendũ q secunde substantie non sunt corruptibiles p se sed ex consequẽti ¶ Ad improbatõeʒ ꝟo dicendũ q corruptibile dicit duplicẽ aptitudinẽ scʒ ꝑpinquã ꝛ remotã. Si primũ sic conuenit corruptibilitas primis substantijs .i. prime substantie sunt q actu corrũpi possunt. Si ꝟo dicit corruptibilitas aptitudinẽ remotã tunc cõuenit secũdis substãtijs vt ꝑbauit argumentũ.

¶ Ad tercium est dicendũ. licet secũde substantie nõ habeant ꝑprie esse a primis: habent tamẽ esse in primis. qꝛ sunt quidditates primaruʒ quas impossibile est separi a primis.

¶ Ad quartũ dicendũ sicut ens racõis nõ presupponit ens reale. sic q esset ens reale. sed quia fundatur in aliquo reali. sic etiã nõ oportet abstractuʒ sm rõneʒ esse abstractũ realiter sed sufficit q p aliquod reale sit distinctũ ab illo a quo abstrahitur. vel q illud a quo sumitur sit distinctũ ab illo a quo sumitur illud a quo abstrahit.

¶ Ad quintũ dicendũ sm dominũ Albertuʒ q non est hic locus ab inferiori ad superius negatiue. sed est hic locus a singularibus sufficienter enumeratis ad suũ vniuersale. quasi sic argueret. Sortes nõ est. plato non est. ꝛ sic de alijs. ergo nullus homo est.

¶ Ad sextuʒ ꝛ septimũ dicendũ. q interemptis speciebus ꝛ differentijs non interimitur genus sm q est prius eis. sed tamẽ necessario interimitur genus sm esse determinatũ quod habet in speciebus. Et simili modo dicitur in ꝑposito q destructis primis substantijs destruuntur secũde substantie sm esse quod habẽt in primis substantijs qꝫuis non destruũtur sm q sunt in se considerate Et ita potest dici siue aliquis homo sit siue nõ sit semp sequitur animal ꝑdicatur de homine. ergo de aliquo homine. ꝛ ꝑpter idem ꝯsequẽs est verũ. ꝑpter quod antecedẽs scʒ ꝑpter inseparabilẽ vnionẽ extremoꝝ licet neutrũ existat Quãdo autẽ homo habet suppositõeʒ ꝑsonalẽ determinatã tunc necesse est eius esse aliqua supposita. qꝛ cuiuslibet cõmunis siue existentis siue nõ existentis est suppositũ accipere p additionem pronominis demonstratiui sicut ipm est commune. ergo dictum est quod sequitur. Animal predicatur de homine. ergo de aliquo homine. Sequit Scdaꝝ ꝟo subaꝝ.

Tunc ibi. Secundarũ vero substātiarũ. Ista est tercia pars pricipalis in qua comparat secũdas substātias adinuicē. Et diuiditur in duas ptes. Prio cõparat adinuicē secũdas substātias. Scđo comparat adinuiceʒ ꝓmas substātias. Scđa ibi. Similiter autem. Pria in duo ſm ꝙ ꝓbat dictũ suũ dupliciter. Scđa ibi. Amplius prīe substātie. Prio dicit ꝙ inter secũdas substantias species magis est substātia q̄ʒ genus. Quia spēs est ꝓpinquior prīe substantie q̄ʒ genus. qꝛ si quis assignet id est diffiniet primaʒ substantiā quid sit. ille cõuenientius ⁊ euidētius assignabit. i. diffiniet ꝓferens speciē in diffiniēdo siue ad interrogationē factā ꝑ quid de pria substantia q̄ʒ genus vt assignādo siue diffiniēdo quendā hominē assignabit manifestius hoīeʒ q̄ʒ animal. Quia species est magis ꝓpria alicui homini. genus vero est cõmunius.

Tunc ibi. Amplius principales. Hic phus ꝓbat conclusionē suā scđa ratione dicēs. sicut se habent principales substātie ad omīa alia. sic se habēt species ad genus. qꝛ species substat generi. genera etiā de speciebus ꝑdicātur. spēs autē de generibus minime cõuertibiliter ꝑdicanť. sed sic est ꝙ principales substātie id ē prime substātie maxīe dicũtur substantie. eo ꝙ omibus alijs subiecte sunt. ⁊ omīa alia de ipsis ꝑdicanť. ergo species q̄ substant generibꝰ etiaʒ dicũtur magis substātie q̄ʒ genera. Postea comparat species adinuicē dicēs ꝙ inter spēs que non sunt genera vna nō est magis substātia q̄ʒ alia. Nō patʒ. qꝛ nihil magis familiarius assignabit assignans de aliquo homīe ꝙ sit homo q̄ʒ de aliquo equo ꝙ sit equus.

Tunc ibi. Similiter autē substātiaꝝ. Hic phũs comparat subas prias ad seinuicē. Et diuiditur in duo. qꝛ prio facit hoc. Secũdo ꝓbat quoddā suppositũ. Scđa ibi. Merito autē. Prio dicit. Substātiaꝝ principaliũ id est priaꝝ nihil magis altera est substātia. i. vna nō est magis sbstantia q̄ʒ altera. qꝛ nihil magis substantia est aliquis hō q̄ʒ aliqs bos.

Tunc ibi. Merito autē post pricipales. Hic phũs declarat quoddā suppositũ. Et diuiditur in duo ſm ꝙ declarat illud suppositũ duplici rōe. Scđa ibi. Amplius aũt. Primo dicit. ꝙ merito post pricipales substātias de numero alioꝝ sole spēs ⁊ genera dicuntur secũde substātie. qꝛ sole spēs indicāt principaleʒ substantiā sp̄ diffinitiue. Et sole spēs ⁊ genera predicātur ī quid de primis substātijs. Exemplificat vt si quis assignauerit aliquā arboreʒ quid sit. ille demonstrabit familiarius. i. clarius assignando speciem q̄ʒ genus. vt aliquā arborem esse arborem q̄ʒ plantam. Et similiter. si quis diffiniuerit aliquē hominem manifestius faciet assignando hominem q̄ʒ animal. sed quodcũqʒ aliorum assignauerit hoc est extraneum. sicut si assignauerit aliquod accidens vel album aut currit aut quodcũqʒ taliuʒ reddēs ergo merito he sole secunde substantie dicuntur.

Tunc ibi. Amplius autem substant. Hic philosophus probat ratione secunda illud suppositum dicens. Amplius substantie principales dicuntur proprie substantie eo ꝙ omnibus alijs substant. sed sicut se habent prime substantie ad omnia alia. ita species ⁊ genera habent se ad reliqua omnia. quia de his predicātur reliqua omnia. Quia aliquem hominem dicimus grammaticum esse. ergo ⁊ hominem ⁊ animal grammaticum dicimus. ⁊ similiter est in alijs.

Incidunt dubia. Primũ est. An prime substantie sunt magis substātie q̄ʒ secũde. et inter secũdas substantias magis species q̄ʒ genera. ⁊ equaliter substantie sint species. Et videtur primo ꝙ non. qꝛ vt dicetur posterius in quinta ꝓprietate. Substantia nō suscipit magis neqʒ minus. igiť prima substantia non est magis substantia q̄ʒ secunda. Secundo sic inter species specialissimas vna pluribus substat q̄ʒ alia. ergo nō sunt equaliter substantie. Quia asinus pluribus substat q̄ʒ homo. quia substat omnibus illis quibus homo ⁊ cũ hoc bruto. Solutio sic vt declaratum fuit ꝑ ordinē ī tex. Ad obiecta in oppositũ. Ad primum dicendum. ꝙ substantia vt dicitur a per se essendo magis ⁊ minus non suscipit vt postea dicit in textu sed bene vt dicitur a substando. Ad secundum ē dicendum. ꝙ ad hoc ꝙ vnum magis sit substantia q̄ʒ reliquum non sufficit ꝙ substātia pluribus substat. sed oportet ꝙ substet omnibus quibus substat alia. et cum hoc illi respectu cuius dicitur magis. sic autem non est inter species specialissimas. Quia inter eas vna non substat alij. sed habent se vt quedam disparata non habentes inter se aliquem ordinem.

Secundũ dubiũ est An magis assig

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

net quid predicans speciem q̃z pdicans genus
Et videtur q̧ nõ. Quia genus generalissimū
quod est substantia est principium omnium
predicamentorum eiusdem coordinationis. ergo
p seipm est predicatum quidditatiuum z cau
sa formalis inferiorum. alia autem inferiora
pter ipm genus generalissimū in q̃d predicat̄.
Solutio sic. quia cū supius sit i inferiori actu
et itellectu qui assignat id quod inferius assig/
nat z hoc quod superius est qui autem assignat
quod superius est nec actu nec intellectu assig/
nat quod inferius est. quia non est in ipso nisi
fm potentiam sicut omne inferius est in supe/
riori solum potestate ¶ Ad obiectum dicendū
q̧ ille qui assignat quod inferius est assignat id
quod per aliud causa est dicendū q̧ inferius nõ
est causa per aliud quod est extra ipm. z ideo nõ
est causa omnino p accidens siue per aliud sed
per seipm si vero esset causa per aliquod quod
esset extra ipm tunc esset causa omnino per aliud.
et ita patet q̧ ad questionem quid est de prima
substantia ꝯuenienter respondetur spẽs q̃z genus

¶ Comune aūt est omni substantie in
subiecto nõ esse. principalis namq̧ substantia
neq̧ de subiecto dicitur neq̧ in subiecto ē. Se/
cundarum vero substanciarum constat quidez
etiam sic. quia nulla est in subiecto. homo eni
de subiecto aliquo homine dicitur. i subiecto vo
nullo est. non enim in aliquo homine homo ē
similiter autem z animal de subiecto dicit̄ aliq̃
homine non est autem animal i aliquo homie
Amplius eorum que in subiecto sunt. nomen
quidem nihil prohibet aliquādo predicari de
subiecto. rationē vero impossibile est. secundaꝝ
vero sbaꝝ pdicatur. et rõ de subiecto et nomen
rationē namq̧ hominis de aliquo homine pre
dicabis z animalis. ergo nõ erit substātia hoꝝ
que in subiecto sunt. Nõ autem est hoc substā/
tie propriū sed z differentie illud est q̧ i sbiecto
nõ est. bipes em̄ z gressibile de subiecto quidem
hoie dicit̄. in subiecto aūt nullo est. nõ eñ in ho
mine est bipes. neq̧ gressibile. ratio quoq̧ diffe
rentie de eo dicet̄ de quocūq̧ ipa differentia pre
dicatur. velut si gressibile de homine dicit̄. z rõ
gressibilis de hoie predicat̄. est em̄ homo gres
sibilis. ¶ Non vos vero cõturbent substantia
rum partes que ita sunt in toto quasi in subie/
cto sint. ne forte cogamur eas nõ esse substanti
as cõfiteri. nõ em̄ in subiecto dicūtur esse. que
tanq̧ partes sunt in aliquo ¶ Inest autez sub
stācijs z drīcijs ex his oia vniuoce pdicari. oia
em̄ que ex his predicata sunt aut de idiuiduis
predicant̄ aut de speciebus. a principali namq̧
substantia nulla est pdicatio. de nullo em̄ subie
cto dicit̄. secundaꝝ vero substantiarum. species
quidem de indiuiduo pdicatur genus autem z
de specie z de indiuiduo. siliter aūt z drīe z de spẽ
b9. z de idiuiduis pdicatur. ratõnem namq̧ su
scipiunt prime substantie specierū z generum. z
species generꝭ. quecūq̧ em̄ de predicato dicunt̄
eadem z de subiecto dicūtur. similit̄ autez z dif
ferentiarū rõnē suscipiunt species z indiuidua
vniuoca autē sunt quorū nomen cõmune est z
ratio eadem. quare omnia que a substācijs sūt
et drīcijs vniuoce dicūtur. ¶ Omnis autez
substantia videtur hoc aliquid significare z in
primis quidem substantijs indubitabile. z ve
rum est quoniā hoc aliquid significat. indiui/
duū em̄ z vnum numero est quod significatur

¶ In secundis vero substancijs videtur qui
dem similiter sub appellationis figura. hoc ali/
quid significare quādo quis dixerit hominem
vel animal. nõ tamen verum est. sed magis q̃le
quid significat. neq̧ em̄ vnum est quod subie/
ctum est queadmodum prima substantia. sed
de pluribus homo dicitur z animal. nõ autem
simpliciter qualequid significat queadmoduz
album. nihil em̄ aliud significat album quam
qualitatem. genus autē z species circa substan/
tiam qualitatem determinant. qualem em̄ quā
dam substantiam significāt. plus autē in gene
re q̃z in specie determinatio fit. dicens em̄ ani/
mal plus complectitur q̃z hominem ¶ Inest
autem substantijs nihil illis esse ꝯrium prime
em̄ substātie quid erit cõtrarium. alicui em̄ ho
mini nihil est contrarium. at vero nec homini.
nec animali nihil est cõtrarium nõ est autē hoc
substantie proprium sed etiam multorum alio
rum. vt quantitati. bicubito em̄ nihil est cõtra
rium. at vero nec decem. nec alicui talium Ni
si quis forte multa paucis dicat esse ꝯtraria vl̄
magnū puo determiatoꝝ vo nullū nulli ē ꝯriū

¶ Videtur autem substantia nõ suscipere ma
gis z minus. dico autem hoc nõ quia substan/
tia nõ est a substantia magis z minus. hoc au/
tem dictum est quia est. sed quoniaz vnaqueq̧
substantia hoc ipsum quod est. nõ dicitur ma/
gis z minus vt hec substantia homo nõ est ma
gis z minus homo neq̧ ipse a se. neq̧ alter ab
altero. nõ em̄ est alter ab altero magis hõ. sicut
est albū alteꝝ altero magis albū z bonū alteꝝ
altero mag' bonū. sꝫ z ipm a se mag' z min9 dꝫ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vt corpus cū sit album. magis album esse dici/
tur nunc q̄ȝ prius. ⁊ cū calidum sit magis ⁊ mi
nus calidum dicitur. substantia vero nō dici/
tur. nihil em̄ homo magꝭ nunc homo q̄ȝ prius
dicitur neqȝ aliorum quicq̄ȝ que substātie sunt
quapropter nō suscipiet substātia magis ⁊ mi
nus. ¶ Maxime vero propriū substantie
videtur esse ꝙ cum vnū ⁊ idem numero sit con
trariorū susceptiuum est. ⁊ in alijs quidem nō
habebit quisqȝ quid proferat. quecūqȝ nō sunt
substātie quod cū sit vnum ⁊ idem numero. su
sceptibile ꝯtrariorum sit. velut color quod cuȝ
sit vnū ⁊ idem numero. nō erit album ⁊ nigrū
neqȝ eadem actio et vna numero erit praua et
studiosa. similiter autem et in alijs quecūqȝ nō
sunt substantie. substantia vero cum vnum et
idem numero sit capax est cōtrariorum. vt qui/
dem homo cū vnus ⁊ idem numero sit. aliquā
do quidem est albus aliquādo niger. ⁊ calidus
et frigidus. ⁊ prauus ⁊ studiosus. in alijs autē
nullis aliquid tale videtur ¶ Nisi quis forsi/
tan instet dicēs orōnem ⁊ visum hmōi esse. ea/
dem em̄ oratō ⁊ idem visus verum ⁊ falsum eē
videtur. veluti si vera sit oratio sedere aliquem
surgente eo falsa erit. similiter autem ⁊ de visu si
quis em̄ vere putet sedere aliquem. surgente eo
falsum videtur ei eundem habenti de eo visum
¶ Sed ⁊ si quis hoc suscipiat. tamen mo/
do differt. nam ea que in substancijs sunt ipsa
mutata susceptibilia sunt ꝯtrariorum. frigidū
em̄ ex calido factū mutatum est. alterum enim
factum est. ⁊ nigrum ex albo. ⁊ studiosum ex p̄/
uo. similiter aūt ⁊ in alijs vnūquodqȝ mutatō
nem suscipiens est susceptibile contrariorum.
¶ Oratio aūt ⁊ opinio ipsa quidem immobi
lia omnino pseuerat. cū vero res mouetur. con
trarium circa eam fit. oratio nāqȝ pmanet eadē
eo ꝙ sedeat aliquis. cū vero res mota sit. aliqn̄
quidē vera aliqn̄ quidem falsa sit. similit aūt et
in opinione. Qua propter solūmodo ꝓprium
est substātie ꝙ ſm sui mutatōem susceptibilis
cōtrariorum sit. ¶ Si quis autē hoc recipiat
opinionem ⁊ orōem dicēs susceptibilia esse cō
trariorum. nō est verū hoc. oratio nāqȝ ⁊ opinio
nō in eo ꝙ ipa aliquid recipiāt. cōtrariorum su
sceptibilia esse dicūtur. sed in eo ꝙ circa alterū
aliqua passio facta sit. nam i eo ꝙ res est aut nō
est. in eo orō vera vel falsa dicit. nō in eo ꝙ ipa
susceptibilis sit cōtrarioꝝ. simplicit em̄ a nul/
lo neqȝ oratio mouetur neqȝ opinio. qua ꝓpter
nō erūt susceptibilia cōtrariorū. cum nulla in
eis passio facta sit. verum substantia in eo ꝙ ip
sa cōtraria suscipiat in hoc cōtrariorum suscep
tibilis esse dicitur. languorem em̄ ⁊ sanitatem
suscipit. ⁊ candorem ⁊ nigredinem. ⁊ vnumqḋ
qȝ talium ipsa suscipiendo cōtrariorū dicitur
susceptibilis esse. Quare ꝓprium erit substan
tie cum sit vnum ⁊ idem numero ſm sui muta
tionem susceptibilem esse contrariorum. et de
substantia quidem hec dicta sunt.

Ista est secūda pars principalis huius capitu
li. in qua arestotiles determinat de ꝓprietatibꝰ
substancie. Et diuidit in sex ptes. ſm ꝙ sex po
nit proprietates sube patebunt in ꝓcessu ptes.
Prima ps diuiditur in tres partes. quia pri/
mo ponit primā ꝓprietatē substācie. Secun/
do ostendit eam non esse ꝓprie propriam. Ter
cio remouet q̄ddā dubiū. secūda ibi non est au
tem. tercia Ibi non vos conturbent. Prima
diuidit i duo primo dicit que sit prima ꝓprie
tas substancie Secūdo probat dictū suū. scḋo
ibi. principalis aūt substantia. Prima iteruȝ
in duo ſm ꝙ probat dictum suum dupliciter.
secūda ibi. Amplius autem. Quo ad pmū di/
cit ꝙ nō esse in subiecto est cōmune omni sbstā
tie. probat pmo de prima substātia. p eius diffi
nitōem dicens principalis substātia. i. pma sb
stātia nec dicitur de subiecto nec est in subiecto
De secūdis subaijs scḋo ꝓbat iductiue pmo sic
dicēs constat ꝙ nulla secūdarū substātiarum ē
in subiecto. quia homo de subiecto quidē dicit
scȝ aliquo homīe in subiecto vero nullo est. qȝ
nō est homo in aliquo homīe sicut in subiecto
Et simili mō animal dicit de subiecto de aliq̄
homine scȝ. sed nō est in aliq̄ hoīe sic in sbiecto
Tunc ibi. Amplius eorum. In ista par/
te. p. probat dictū suū rōe dicēs Eorū q̄ sunt i
subiecto nihil prohibet aliquādo nomē ipsorū
predicari de subiecto. sed impossibile est rōnem
iporum p̄dicari de subiecto. rō vero ⁊ nomē se/
cundarum substātiarum de subiecto p̄dicatur.
quia rōnem homīs. ⁊ similit rōnem animalis
possumus de aliquo homine predicare ergo se/
quit ꝙ suba nō est de nūero eoꝝ q̄ sunt i sbiecto
Tunc ibi. Non est autem. In ista pte. p.
ostendit istam ꝓprietatem nō esse proprie pro
priū sustātie. dicēs hoc qḋ dictū est nō est pro
prie ꝓprium sube. qȝ etiam cōuenit differentie
substantie. quia differētia substātie nō est i sub
iecto. Et hoc declaratur. quia bipes ⁊ gressibile
dicit de subiecto homine scȝ. sed in nullo subie/
cto est. nō em̄ est bipes in homine. neqȝ etiā gres
sibile supple sicut in subiecto. qȝ rō. i. diffinitio
differētie predicatur de eo de quocunqȝ ipa drīa

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

predicatur. sicut si gressibile de homie pdicatur tunc ratio gressibilis etiã de homine pdicatur quia homo gressibilis est.

Tũc ibi. Nõ vos vero pturbẽt subaz. In hac parte remouet phs dubium dicẽs Nõ cõturbent vos ptes substãtiarũ. quia iste videtur esse in toto sicut in subiecto. ꝛ ppter hoc ne forte cogamur eas confiteri nõ esse substantias supple sciendũ est ꝙ ista nõ dicũtur esse in subiecto quia sunt in aliquo sicut ptes. quasi velit phs dicere alius est modus essendi in accidentis in subiecto. ꝛ ptium subalium in toto

Tunc ibi. Jnest autem. Hic phs ponit secũdam ppꝛietatem substantie. Et diuiditur in duo. primo ponit proprietatẽ. secundo probat eam ibi. Omnia em̃. quo ad primũ dicit ꝙ inest substantijs ꝛ drñtijs earũ vniuoce predicari de primis. quia omnia predicata aut predicantur de indiuiduis. aut de specieb⁹. sed a pricipali substantia nulla est predicatio. quia de subiecto nullo dicit᷑ sed inter secũdas substantias species predicatur de indiuiduis ꝛ genus de speciebus ꝛ indiuiduis. Et similiter drñe predicantur de speciebus ꝛ indiuiduis. quia prime substantie recipiũt diffinitõem specierũ ꝛ generum. ꝛ species recipiũt diffinitõnem generũ. qꝛ quecunqꝫ dicuntur de predicato illa omnia dicũtur de subiecto. Similiter spẽs ꝛ indiuidua recipiunt diffinitõem drãrum ꝛ ideo omnia q̃ sunt ex his substancijs ꝛ differẽcijs substantie vniuoce predicantur

Tunc ibi. Omnis autem substantia. Hic phs ponit tertiam proprietatẽ substantie Et diuidit᷑ in duo. quia pͥmo ponit istam proprietatem. secũdo ostendit eam nõ ꝯuenire substãcijs secũdis. Secũda ibi. Jn secũdis vero. primo dicit. ꝙ omnis suba videt᷑ significare h⁰ aliquid ꝛ illud est indubitabile in primis substancijs ꝛ verum est ꝙ hoc aliquid prima substantia significat. quia est indiuiduũ ꝛ vnum numero quod significatur per eam

Tunc ibi. Jn secũdis autem. Hic phus. probat istam proprietatem. nõ cõuenire substãcijs secũdis. Et diuiditur in duo. quia primo facit hoc. secũdo remouet dubium ibi. Nõ aũt significat. Quo ad primũ dicit. ꝙ videtur secũda substantia significare hoc aliquid sub appellationis figura. sicut si quis dicat aliquem hominem hoĩem ꝛ aĩal. tamẽ ẜm veritatem non significat hoc aliquid sed magis quale quid. qꝛ significatum per secũdam substantiam sicut ꝑ hominem vel animal nõ est vnum numero. sic significatum per primam substantiã. predicat᷑ eĩm homo de pluribus ꝛ similiter animal.

Tunc ibi. Non autem significat. Hic phs remouet dubium dicens. ꝙ substantia secũda nõ significat simpliciter quale sicut album. vel alia concreta de genere accidentium quia album nihil aliud significat qꝫ qualitatẽ sed secũde substantie significãt qualitatem circa substãtiam id ẽ qualitatem essentialem siue quale quid. Genus eĩm ꝛ species circa substantiam determinant qualitatem. significant eĩm quãdam substantiam qualem in hoc tamẽ est differentia inter genus ꝛ speciem. quia in genere est plus determinatio qꝫ in specie eo ꝙ genus est cõmunius. quod patet. quia dicens animal plus conplectitur qꝫ hominem predicans. Et ita vult phus ꝙ genus plus significat quale quid qꝫ species quia est plus determinabile ꝛ ꝑ consequẽs species magis est substantia qꝫ gen⁹ vt dictum fuit supius

Circa textum nunc expositum mouet᷑ questio. Utrum tres proprietates prime scilicet in subiecto nõ esse. predicari de prima substantia vniuoce ꝛ hoc aliquid vel quale quid significare. conuenienter attribuantur substantie.

Et videtur primo contra suppositũ. ꝙ substãtia non habet proprietates. quia ẜm ratõnales phos proprietates sunt specieruꝫ specialissimarum. sed genus generalissimũ nõ est nec esse potest species. igitur non habet ppꝛietates ¶ Secũdo sic cõtra primam proprietatem nõ esse in subiecto est propriũ substantie. ergo incõuenienter dicitur ꝙ est cõmune substantie Antecedẽs patet quia cõuenit omni substantie soli substãtie ꝛ semper substantie cõsequẽtia probatur. qꝛ proprium ꝛ cõmune opponuntur.

Tertio ista proprietas nõ cõuenit omni neqꝫ soli igitur nullo modo est propria substantie Antecedens patet. Quia forma substantia

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

lis est substantia. ꝛ tamē est in subiecto. quia ē in materia que est subiectum vnicuiqꝫ primum ꝓm phm ꝑmo phisicorū. Secundū patꝫ. quia cōuenit accidenti in subiecto nō esse sicut patet de accidentibus in venerabili sacramēto eucharistie. in quo albedo sapor quātitas vt tenet potior pars theologorū subsistunt sine subiecto. ¶ Quarto illud qđ est in altero vt in ente cōpleto est in subiecto sed sic est de secūdis substācijs. ergo ꝛc. Minor probaꝛ. quia sunt in primis que sunt entia cōpleta ex materia ꝛ forma ¶ Quinto nō esse in subiecto ꝯuenit chimere et tamen chimera nō est substantia. ergo proprietas cōuenit alijs a substantia. ¶ Sexto partes integrales substantiam constituentes sunt substantie. quia substantia non cōponitur nisi ex substantia. ꝛ tamē non cōuenit eis in subiecto nō esse quod patet. quia quelibet pars integralis est in suo toto. ¶ Septimo entis positiui debet esse positiua proprietas sed substātia est ens positiuū ergo habebit proprietatem positiuā. sed in subiecto nō esse est quid priuatiuū igiꝛ ꝛc. Maior est manifesta. quia proprietas sequitur naturā sui subiecti igitur entis positiui debet esse positiua proprietas. ¶ Octauo nō esse in subiecto est de essentia substantie ergo nō est eius proprietas ꝯsequētia est maīfesta. Añs probatur. quia nō esse in subiecto est idem quod per se esse. sed per se esse est de rōne ꝛ diffinitione substātie. quia substantia est ens per se sicut accidens ens in alio. ¶ Nono Omnis illa affirmatio est falsa in qua predicaꝛ vniuersale sūptum vniuersaliter ꝓm phm ꝑmo periarmenias. sed in ista proprietate ꝑdicatur vniuersale sūptum vniuersaliter. quia ꝑdicatur substantia cū signo vniuersali ¶ Secūdo arguiꝛ cōtra secūdam proprietatem ꝑmo sic vniuoce ꝑdicari cōuenit proprie passioni respectu speciei. sicut dicit pe. hyspanus in cōmunitatibꝰ predicabiliū igitur nō est propriū ipsi substantie secunde et differencijs. ¶ Secūdo sic. nō ꝯuenit vniuoce predicari omnibus substācijs igiꝛ nō est propriū substantijs vniuoce predicari patꝫ. quia nō cōuenit primis vt dicitꝛ in textu. ¶ Tertio vniuoce predicari cōuenit accidentibus igitur nō est propriū substātie. Añcedens patꝫ. quia predicatur de eis vno nomine ꝛ vna rōne ergo vniuoce. ꝯña patet. qꝛ vniuoca dicūtur quorū nomē est cōmune ꝛ ratio substātie ꝓm illud nomē est eadem. sicut exemplariter color predicaꝛ de albedine ꝛ nigredine. ¶ Quarto vniuoce ꝑdicari est predicari nomine ꝛ rōne. sed sic est ꝙ non oīs scđa substātia predicaꝛ nomīe ꝛ rōne. igiꝛ ꝛc. ꝓbatur. quia genus generalissimuꝫ nec etiam differentia rōnem habent ¶ Tertio arguitur cōtra terciaꝫ proprietatem in qua dicitꝛ propriū est prime substātie hoc aliquid significare. Et ꝑmo sic. secūde substantie etiā significāt hoc aliquid. ergo nō est propriū primis substancijs. quia homo est secūda substātia ꝛ significat hoc aliquid. quia significat sortem. sortes vero est hoc aliquid. ¶ Si dicatur ꝙ homo de suo significato principali nō significat sortem. sed hominē. sortem vero significat secundario inquātum est homo tunc arguitur sic sortes est hoc aliquid ꝛ homo ē sortes ergo est hoc aliqđ ¶ Secūdo sic ꝑme substantie significant qualequid. ergo male assignatur proprium primis substantijs significare hoc aliquid. Añcedens patꝫ. quia sortes est prima substantia ꝛ significat qualequid/ quia significat hominem qui est qualequid. si dicatur nō significat ꝑmo hominem tūc arguitur vt prius homo est quale qđ sortes est homo ergo sortes est qualequid ¶ Tertio significare qualequid conuenit nō solum substantijs. sed etiam accidentibus. ergo nō est proprium primis substancijs. Antecedens patꝫ. quia hoc album hoc veniēs ꝛ alia similia videntur significare hoc aliquid. quia significant hoc ꝛ significant aliquid eo ꝙ non significant nihil

In oppositum est phs in textu. et ponitur iste discursus. Maior. Sicut cōuenit accñti a toto genere ab alio subiectiue dependere. ita ex opposito commune est omni substātie que est ens p se in subiecto nō esse ¶ Minor Nihil ominꝰ omnis secūda est in prima nomine ꝛ ratione queadmodum substanciales differentie predicabiles de ipsa/ quod nō conuenit ei viceuersa cum significat hoc aliquid formaliter ꝛ finaliter completum in natura ¶ Conclusio Igitur tres ꝓprietates prime in subiecto non esse predicari de prima substantia vniuoce ꝛ hoc aliquid significare conuenienter licet differenter attribuūtur substantie.

Maior ptꝫ ex ꝓportōne subē ad suā ꝓprietatē et accidentis ad suam. Accidēs em̄ dicitꝛ iuxta

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

supius dicta quasi ad cadens. vel a cadens. et p ɔñs depēdet a suo subiecto. addit autē subiectiue dependere. Quia est duplex dependentia. vna est dependentia subiectia. et alia obiectiua. Subiectiua illa est cōmunis omni accidenti. eo ꝙ accidens ꝑpter debilitatem sui esse nō fulcitur nisi per subiectum in quo habet esse cū virtute creata non potest sine suo subiecto subsistere. Dependentia vero obiectiua est specialis cōsequens relationē que preter predictam dependentiam est etiam dependēs ad obiectum extrinsecum. quō pater est dependens ad filium dñs ad seruum. Substātia vero est vtroq3 modo independēs. quia est ens per se. et ergo sibi cōuenit bn in subiecto nō esse. eo mō quo accidens est i subiecto. Et dicit notanter vtroq3 modo predicto independens. quia non est incōueniens substantiam in quātum est quoddā creatum et limitatum habere dependentiam extrinsecā3 ad deum tanq3 ad causam ex quo ab alio esse hab3. Potest autē ista proprietas dupliciter exponi sc3 de rebus et de terminis. De rebus debet sic exponi esse. et nō esse in subiecto est cōmune omi substantie. i. omni rei que est substātia. De terminis vero sic esse et nō esse in subiecto cōmune est omni substātie. i. omni termino de pdicamto substātie supple sicut accidēs est in subiecto et predicari de subiecto suo nō accidētaliter siue denoīatiue. nec ƀm se nec ƀm suū concretū. quia termini de pdicamento substantie significāt sb stātiam abstracte. nō designando aliquod accidens. ergo nō habent pdicari accidentaliter vel denomiatiue. Additur aūt nec ƀm se nec ƀm suum cōcretum ad excludendum abstracta predicamentorum accidentium. sicut sunt albedo nigredo Quē licet nō predicantur accidentaliter ƀm se. tamen pdicantur accidentaliter ƀm sua concreata. vt dicēdo sortes est calidus. plato est frigidus. ¶ Secūda propositio declarat sic. quia omne supius actu et intellectu est in inferiori. secūda substātia respectu pme rōnem superioris habet. ergo omnibus secundis substantijs ɔuenit pdicari vniuoce de pmis cu3 nō sit aliō vniuoce pdicare nisi nomie et rōne. Et addit et drñcijs. quia differentie nō sunt secūde substantie eo ꝙ nō ɔuenit eis actus substandi. sūt tamen substantie accipiendo substantiam pro omni eo quod nō est accidens. additur ꝙ nō cōuenit prime substātie ecōtra predicari vniuoce de secūda. quia opoꝛtet in pdicatione ordinata qualis est vniuoca. supioꝛa predicari de inferioribus vel equa de equis. iam prima substantia est infimū subiectum nō habens sub se aliqua inferioꝛa. quare dicit phs in textu. a principali substantia nulla exit predicatio. Et subdit propositio rōnem ɔtinentem tertiam proprietatē que est ꝙ prima substantia significat hocaliqd id est vnum numero et subsistens. Est em̄ hoc aliquid substantia singularis indiuidua vno numero in qua sunt duo sc3 materia et indiuiduancia a quibus habet ꝙ est hec id est indiuiduata vna numero. et h̄ nō est materia siue forma specifica a qua habet ꝙ est aliquid in spē constitutum. Quare dicit boecius. ab alio res habet qd̄ est et ab alio ꝙ hec vel illa ē. A forma qd̄ est. A materia vero ꝙ hec est. ex quo illa est principium indiuiduatōis et singularitatis. Et ego dicit phs ꝙ indubitabile est de primis substātijs quoniā hocaliquid significāt. secūde vero substantie nō significant hocaliquid sed quale quid. Pro quo notandū est. ꝙ significare quale quid est significare quid cōmune quod determinabile est et contrahibile qualitate ita ꝙ de ipso nō cessat questio querētis. quale est hoc sicut genus significat quid omniū specierum qd̄ essenciali qualitate que est differentia est determinabile et distinguibile ad esse pfectū in specie. Et species cōsequēter dicit quid omniū idiuiduorum que per materiam et ꝑprietates sunt in eē constituta. Et sic contingit querē de de genere et specie quale est hoc. quia nōdum ad vltimum determinata sunt et distincta. Sed de indiuiduo cessat talis questio nō em̄ queritur qualis iohannes vel qualis plato sicut queritur quale animal vel qualis homo. quia indiuiduum non potest determinari ad esse alicuius inferioris cū ipsum sit infimum. et ita patet ꝙ significare quale quid est significare quid cōmune et ḡ nō significat hocaliquid. secūda substantia lc3 videatur significare hoc aliqd inquātum actu et intellectu est in prima. et de eius essentia dās sibi nomen et rōnem. ¶ Conclusio sequitur ex missis et est responsiua ad questitum. ¶ Ad obiecta in oppositum ad primū est dicendum. ꝙ proprietates proprijssime accepte sunt spērum specialissimarum. tamen accipiendo proprietates cōmuniter bene possunt esse generū generalissimorū. et specierum subalternarum. quō dicimus ꝙ propriū est quātitati diuidi in infinitum. Et sensibile vt dicit aptitudinem cōseqntem est propria passio animalis. Et mobile ꝑpria passio corporis mobilis. ¶ Ad secundū est dicendum ꝙ nō esse in subiecto est propriū et cōmune substantie. proprium substantie in cōmuni accepte. Et est cōmune substātie ꝑ oppationē ad ea q̄ sub ea sunt et ḡ dt notant textus

Cōmune est omni substātie in subiecto nō eē. et satis habetur hoc ex quarta acceptione ꝓprij in qua dicitur ꝙ propriū cōuenit soli speciei et omni supple indiuiduo eiusdem speciei.

¶ Ad tercium dicendū ꝙ aliter forma substātialis est in materia ⁊ aliter accidēs in subiecto quia forma substātialis est ī materia vl' etiā in iecto. sicut ꝑfectio ei⁹ ꝓma. faciēs cū sbiecto suo vnū totū ꝯpositum simpliciter. ⁊ in esse primo Accidens vero est in subiecto sicut ꝑfectio eius secūda faciens solum cū ea vnum accidentalit' ex quo omne accidens aduenit enti in actu ⁊ cōpleto. Et sic etiam subiectū equiuocatur cū dicitur materia subiectū esse. ⁊ subiectū esse accidētiu. sicut patuit supius circa secundam diuisionem anpredicamentalem. Etiam materia ē bn̄ subiectū siue fundamentū nature nō tamen est subiectum ꝑdicatōnis de quo est hic sermo. Et sic etiam dicendū est de secūdis substātijs que sunt in ꝓmis.

¶ Ad ꝓbationem secūde partis argumenti dicendū licet talia accidentia virtute diuina subsistant sine subiecto nō tamē sunt substantie nec cōuenit eis non esse in subiecto. Quia ꝓprietas dicit naturalem aptitudinem et nō actum. talia aūt accidentia licet subsistūt actu sine subiecto. seruāt tamen naturalem aptitudinem ad subiectum. ⁊ ergo nō cōuenit eis ista ꝓprietas quia substātia nullam habet aptitudinem ad hoc vt sit ī subiecto

¶ Ad quartū est dicendū. ꝙ prima substātia est ens completum vt dicit auicenna ⁊ omnes logici tam cōpletione formali ꝗ materiali. sed non est cōpleta sine secūda substantia. ymmo nec intelligibilis determinate sine ea quia nō intelligitur inferius sine supiori

¶ Ad quītum est dicēdū vt tactū fuit in declaratōe prime ꝓpositōnis ꝙ ꝓprietas debet sic exponi esse ⁊ nō esse in subiecto est cōmune omni substātie ⁊ per hoc excluduntur ficta ⁊ alia que nō habent esse in rebus Et ita esse in ista ꝓpositione nō debet negari sed affirmari sic dicendo esse nō in subiecto vel esse et nō esse in subiecto est cōmune omni substantie

¶ Ad sextū dicetur posterius in dubio ꝙ ꝑtes substātie nō sunt in toto sicut accn̄s in subiecto. Quia est alius modus essendi in quo ꝑtes sunt in toto. ⁊ accidentia in subiecto. Ex ꝗ partes cōstituunt totum. accidēs vero suū subiectū nō constituit. sed subiectum constitutum cōsequitur

¶ Ad septimū est dicendum licet nō esse in subiecto sit quid priuatiuū ꝭm vocē est tamen quid positiuū ꝭm rem siue ꝭm equiuolentiā. q2 equiualet ei qd̄ est esse ꝑ se

¶ Ad octauū dicendū. ꝙ nō esse in subiecto nō est de essentia substātie quia nō est oīno idē. qd̄ esse per se sed supaddit ei modū essendi in illum in quē nō habet acidens ⁊ sic ꝭm rōnem distinguitur a substātia ⁊ hoc sufficit in istis ꝓprietatibus

¶ Ad nonū dicendum ꝙ affirmatio illa falsa est in qua predicatur vniuersale vniuersaliter sumptum in recto. sed non vbi predicatur in obliquo. In proposito vero predicatur ī obliquo

¶ Ad obiecta cōtra secūdam proprietatem ad primū est dicendum ꝙ ꝑdicari vniuoce accipitur tripliciter ibi ⁊ hic quēadmodum ad longū

¶ Ad secundū dicendum ꝙ argumētum vtiq; probat ꝙ nō est proprie propria substātie in cōmuni vt extendit se ad primam ⁊ secūdam sed est propria secūdis substantijs. Et hoc vel secūdo modo vel quarto mō. quia si accipiatur secūda substantia vniuersaliter ꝓ omni substantia vniuersali cōpleta vel incōpleta que importat substātiam sub modo substātie. sic est propria secūdo modo. quia ꝯuenit omni et nō soli.

¶ Ad tercium dicendū ꝙ nō conuenit ista proprietas accidentibus. quia licet accidentia predicētur vniuoce de suis inferiorib⁹ sicut in exemplo adducto manifestum est. non tamē predicatur vniuoce de primis substācijs.

¶ Ad quartum est dicendum. ꝙ genus generalissimum ⁊ differencie nō habent rōnem hoc est diffinitōem proprie dictam. quia talis constituit' ex genere ⁊ differentia. habent tamen aliqualem assignatiōem correspondentem impositioni nomis qn̄o substantia dicit' ens per se et differentia habet etiam rōnem explicantem esse eius. quia rationale idem est ꝙ habens animā rōnalem

¶ Ad obiecta cōtra terciam proprietatem dicendū primo ad primam. ꝙ secūde sbstantie nō significant hoc aliquid. de suo significato primario. ꝗuis secūdario significēt hoc aliquid.

¶ Unde duplex est significatum termini. nam quoddam est significatum termini primarium ⁊ principale sicut illd̄ quod terminus habet ex prima impositione. ⁊ sic ille terminꝰ homo significat naturam humanam. ⁊ asinus naturam asininam. Aliud est significatū termini secundariū sicut est ibi nō quod habꝫ terminus ex primaria impositione. sed ex consequēti et secūdario. sicut homo significat hominem. ⁊ quia sortes est homo ideo significat sortem inquātum est homo. proprietas vēo dicit de significato primario.

¶ Ad probationē vero dicēdum est ꝙ peccat penes fallatiam accidētis sicut cum dicitur sortes est indiuiduum homo est sortes. ergo homo est indiuiduum

¶ Ad secundū dicendum est cōformiter ꝙ pri

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ma substãtia nõ significat quale qd ex significa
to pmario ꝛ pncipali. sed solũ secundario ꝛ ex cõ
sequẽti. ¶ Ad 3m dicendũ ꝙ indiuidua accñtiũ
vt hͦ albũ hͦ nigrũ nõ significant hoc aliqd. sed
poci⁹ hoc aliqle. qꝛ albũ ꝛ nigrũ nõ significant
qd. sed qle. Ad pbationem vero dicendũ est ꝙ
aliquid accipit dupliciter. vno modo transcen
denter ꝛ tũc significãt hoc aliqd. quia nõ signi
cant nihil. Alio mõ accipitur aliquid determi/
nate ꝛ sic nõ significãt aliqd nec hoc aliquid.

Circa predicta incidunt dubia. Pri/
mũ. An dĩa de genere sube sit substãtia loquen
do de eo qd est substantia. ¶ Et videt primo ꝙ
nõ p phm in textu dicentem ꝙ prima proprie/
tas nõ ꝯuenit soli substãtie. quia cõuenit drñe
que nõ est substãtia. ¶ Secũdo si dĩa eẽt sub
stãtia. vel ergo pma vel secũda sed neutrũ isto/
rũ est dicendũ. Minor pbat nõ est pma. quia
dicit de subiecto. Nec secũda quia nec spẽs nec
genus in genere sube ꝛ ille sole sunt substãtie vt
vult arestot. ¶ Tertio substãtie nihil est cõtra/
riũ. drẽ est aliqd cõtrariũ ergo nõ est suba. Mi
nor pbat qꝛ hꝫ aliquid a se maxime distans in
eodem genere. ꝛ talis distãtia per phm decimo
metaphisice est cõtrarietas. ¶ Quarto phus
dicit qnto metaphisice ꝙ primus modus qua
litatis est drña substãtie. Qualitas autem nõ
est substãtia igit ꝛc. Si aũt dicatur ꝙ phs in/
telligit ꝙ habet modũ predicandi in quale hoc
non videtur verum. quia metaphisic⁹ a logico
differt in hoc. quia metaphisicus ꝯsiderat ens
inquãtum ens. logicus inquantũ ꝯsideratur a
rõne. qd ergo habet solũ modũ predicandi in q
le cꝫuis a logico posset solum dici qualitas nõ
tamẽ a metaphisico nisi sit essencialiter qlitas.
¶ Solutio differẽtia est substãtia. quia nõ sb/
stãtia nõ est prior substãtia. quia substantia est
pmum ens sed drñtia est naturaliter prior spe/
cie que est substãtia igitur ꝛc. Etiam nõ substã
tia interemta nõ interimitur substãtia. sed dif/
ferentia interemta interimitur spẽs. que est sb/
stantia. igit ꝛc. Tertio dĩa est pars diffinicõis
spẽi. igitur indicat aliquid essentie speciei. nihil
aũt pertinet ad essentiam speciei nisi substantia
Etiam si esset accidens faceret vnũ ens p acci/
dens cũ genere. ꝛ cũ addita generi facit speciem
ergo omnis species in genere substãtie esset ens
per accidẽs. ꝛ ita nulla esset species vera. ¶ Ad
primum in oppositum est dicendũ ꝙ conuenit
alij a substantia scꝫ quod nõ est directe in gene
re substãtie sicut sunt species ꝛ genus. Et eo
dem modo soluitur secundum. Et ex isto patet
ꝙ drña est substãtia ꝛ nõ est substantia. Unde
ipa potest tripliciter considerari vt innuit alber/
tus. primo fm se quãtum ad id quod est. Se/
cũdo in ordine ad spẽm quã constituit. tertio i
ordine ad genus quod diuidit cõsiderando eã
primo sic est substãtia. quia ipa iuxta predicta
dicit formam substãtialem que dat esse in actu
toti substantie cõposite. siue speciei. secũdo mõ
ꝯsiderata etiam est substãtia. quia vt probatuꝫ
fuit omne constituens substãtiam est substãtia
differẽtia ꝯstituit speciẽ que est substantia g ꝛc.
Tertio modo considerando eam est substantia
fm rem sed habet se per moduꝫ accidentis. quia
non est de esse generis. sed cõsequitur ipm gen⁹
quod tamen nõ est cõpletum esse. quare nõ põt
esse accidẽs fm rem ꝛ naturam accñtis. ¶ Alij
vero dicũt hoc sub his verbis ꝛ in idem redit.
Nꝫ substantia accipitur dupliciter vno modo
communiter vt extendit se ad omne illud qd est i
predicamẽto substãtie siue ponatur in recta li/
nea predicamẽtali siue i linea laterali. ꝛ sic dĩa
est substantia. Alio modo accipitur stricte put
solum dr de his que ponũtur in recta linea pre
dicamẽtali fm ordinem suppositionis ꝛ suppo
tionis ꝛ sic differentia nõ est substantia. ꝛ ita si
suba capitur cõiter sic non esse in subiecto est p
prie pprium ꝯueniens oĩ soli ꝛ semper. Si vero
stricte capiatur substãtia sic in subiecto nõ esse
nõ est propriũ substantie. quia nõ conuenit so/
li substãtie sed etiaꝫ drñe. que nõ est substantia
stricte capiendo substãtiam. ¶ Ad terciũ est di
cendum ꝙ ꝯtrarietas vno modo accipitur pro
maxima distantia. ꝛ hoc modo priuatiue oppo
sita dicũtur cõtraria. sicut primo phisicorum
priuatio ꝛ forma dicũtur ꝯtraria. ꝛ hoc modo
est in omni genere. Alio mõ sumit vt est maxĩa
distantia formarũ mutuo circa idem subiectũ
sese expellentium. ꝛ sic sumitur hic ꝛ in quinto
phisicorũ vbi dicitur in hoc genere est cõtrarie
tas ergo motus ꝙ vbi est contrarietas ibi est
motus. ¶ Ad quartũ potest dici ꝙ in pluribus
locis phs diuidit voces in significatiões et in
modos diuersos accipiẽdi quod ad minus fa
cit de qualitate. nõ eñ eam diuidit vt generalis
simum ibi in species ponens drãm esse primaꝫ
speciem. Sed diuidit hanc vocem qualitas in
significata ꝛ vnũ significatum eius est differẽ/
tia substantie. quia sicut forma equiuocatur ad
substãtialem que tribuit esse simpliciter. ita ac
tus ad actum primũ ꝛ ad actum secũdum. Et
ita qualitas respectu qualitatis substãtialis et
accidentalis equiuocatur ꝛ differentia substan
tie est qualitas essencialis nullo modo quali/
tas inquãtum ipsa est generalissimum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Secundū dubium. An ptes substā tie sint sube ¶ Et videtur pmo φ nō. qꝛ substā tia vt est gen⁹ generalissimū est p se ens. sed par tes sube nō sunt p se encia. qꝛ tunc eent indiui dua. ꝛ vnaqueqꝫ earū esset hoc aliqd. ꝛ vna sba ex multis hoc aliqd qd non videt verꝫ ¶ Se cūdo si essent sube vel corporee vel incorporee. si corpee ḡ vel aiate vel inaiate vł sensibiles vł insensibiles si sensibiles tūc eent aialia. ꝛ si aia lia vel rōnalia vel irratōnalia. ꝛ si rōnalia tunc eent homies. ꝛ sic qlibet ps homis eēt homo ꝛ quelibet ps aialis aial sed hoc est falsum. quia phs compat animal ciuitati legib⁹ bene recte. Dicat em existimādum aial constare queadmo dū ciuitatē bene rectā. sed manifestū est φ nulla ps animalis est vt ciuitas bene recta. sed totuz aial igit nulla pars est animal ¶ Tertio sic ar guit quelibꝫ ps sube est substātia. nulla ps ho minis est homo igit nullus homo est substātia cōclusio est falsa. ꝛ nō minor igit maior. forma arguēdi ptꝫ p arestoł. iiij. phisicoꝝ. qui tali for ma arguēdi vtit. ɔtra ponētes tps esse circula tiōem celi sic quelibet ps tpis est tempus. ꝛ nō quelibꝫ ps circulatōis est circulatio. igit tēpus vn̄ si forma arguēdi ibi valet ꝛ hic ¶ Quarto de materia dicit septio metaphice φ nō est qd nec quale nec quātū. igit nō est suba ¶ Quin to forma nō est suba. qꝛ adest ꝛ abest pter subie cti corruptōem. sicut ptꝫ in trāsmutatōe substā ciali ¶ Solutio duplices sunt ptes substan tie. scꝫ essentiales scꝫ materia ꝛ forma. vt in sor te anima ꝛ corpus. ꝛ integrales siue quātitati ue sicut manus pes ꝛ caput que nō sunt substā tie inquātū absolute substātia est. sed inquātū est extensa ꝛ quanta. Et de vtrisqꝫ pt dici φ non sunt sube p se. i. φ generalissimū substātie nō p dicat de eis p se vere in abstracto ppter pmam ratōem. verū tamē est φ substātia est equocum quia vno mō accipitur vt est ens p se. ꝛ illo mō est generalissimū. Alio mō vt dꝛ de pncipijs en tis p se ꝛ isto mō ptes substātie pn̄t dici substā tie. Similit in genere sube vt est genus genera lissimū sunt. nō vt spēs sed p reductōem vt per se pncipia spērum. De illis aūt q̄ sunt i genere p reductōem nō opꝫ genus in abstracto vere p dicari. ¶ Ad obiecta in oppositū patꝫ solutio ex iam dictis qn̄o sunt sube ꝛ nō substātie. sunt sube inquātū omne illud est suba qd nō est ac cidēs. sed nō sunt substātia put suba est genus generalissimū ꝛ put diuidit in pmā ꝛ secundā Arestoł. etiā in lra nō dicit nec innuit ptes sbstā tie esse subas. sed dicit φ ppter pmā ppꝛietatē substātie nō opꝫ cōcedere eas nō esse substātias

Quia nec ptes sube sunt in subiecto. i. in aliq̄ actu cōpleto existēs vt forme licet sunt in toto. Ad obiectōes que p vtraqꝫ pte formātur i equi uoca acceptōe sbe laborāt. ¶ Terciū dubiū Quō dicit pars est in toto. ꝛ accn̄s in subiecto Solutio alberti ps est in toto vt actum accipi ens ꝛ rōnem a toto. Actus aūt ptis est forma ꝛ opatio quā habet fm formā sicut actus oculi ē videre. dicēte pho si oculus esset aial. visus eēt eius aia. Et radicē alimētum trahere. ꝛ foliorū fructus a caumate defendere. ꝛ manus opus in tellectus practici pficere. ꝛ lingue opus virtu tis interptatiue ꝛ sic de alijs ptib⁹. Hmōi autē opatōes ptes nō habent qn̄ sunt a toto sepate. et ergo no noiantur talibus noibus nisi equi uoce. hoc aūt mō accn̄s nō est in subiecto. quia subiectū accn̄tis in se est ens cōpletum ꝛ totuz accn̄s pt opatōem suā habere ita bene in alio sb iecto sicut in isto. nec nomē a subiecto capit sed pocius ipm subiectū denoiat. Alia etiā drā est quia ptes tocius siue sint essentiales siue inte grales totū constituūt fm se. ꝛ iō substātie sūt esse tocius. accn̄s aūt nō est in toto sicut consti tuens ipm subiectū fm substantiā. sed sicut cō stitutū in esse quocūqꝫ p subiectū. Et ḡ in diffi nitōe eius recipitur subiectū sicut causa esse ac cidētis. ꝛ in diffinitōe tocius ɔpositi recipiunt ptes sicut pncipia cognoscēdi ꝛ essendi sicut di cit phs in pmo phisicoꝝ. Qꝫ ɔpositū ꝛ totum cognoscimus cū scimus ex qb⁹ ꝛ qualibus est. Quartum dubium est. Utrum a pri ma substātia nulla sit pdicatio sicut dicit phs in textu ¶ Et videt primo φ ab ea sit pdicatō quia hec est pdicatio sortes est sortes. plato est plato. ꝛ nō est alicui⁹ quiqꝫ vniuersaliū ergo est pme substātie. ¶ Et ɔfirmat auctoritate ipius boecij dicētis φ nō ē verior illa in q̄ idem pdica tur de seipo. ¶ Solutio sic quia nec pdicat de p se siue essentialit nec p accidēs ex quo in pre dicatōe essenciali ꝛ p se oportet predicatū esse de rōne subiecti ꝛ pricipiū ɔstituēdi ipm ꝛ cog noscēdi vel ecōtra quoꝝ neutrū esse pōt. qn̄ idē pdicat de seipo. nec est pdicatio p accn̄s. qꝛ pre dicatū nō est accidēs subiecti nec subiectū ac cidēs pdicati. Etiā dici de pluppponit esse in. sꝫ nihil est in seipo vt dꝛ qrto phicoꝝ. ergo nihil pdicat de seipo. Est tamē ibi bene inordinata p dicatio q nō est alicui⁹ vniūsalis. sed est eiusdē de seipo. in qua subia intelligit idem fm id qd est. ꝛ pdicari fm id quo est ꝛ sic etiā idē est bene in seipo fm ptem. Exemplū est vt cū dicit hic homo est homo. vel sortes est sortes sensus est. hic homo fm id quod est res vere est hic homo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quo hz esse hois. vel sortes ē sortes .i. sortes hz q res pticularis hz esse sortis mediāte sorteitate h est sm q est sub ɔditioibus indiduātibus signātibus ipm eē sortē. De talibus aūt pdicationib'. p. hic nō loqtur. sz vt dr boeti' sicut p ɔfirmatoe argumti i oppo^m fuit addictū n̄ hnt aliqs ppositōes veriores. qz in eis pdicatur id quo alterū est de eo qd est. ⁊ ergo vt qdaz dicūt a nullo hnt veritatē nisi a se ipis. sp em he vē sunt. hō est homo. dom' est domus. qz esse in eo qd est. semp accipit p intellectū. ⁊ g eterna ē taliuz veritas. ¶ Ad argumētuz in oppositū patuit q nō est a pma substātia pdicatio dircā et ordinata. sed tm̄ indirecta. inordinata ⁊ nō est ea verior veritate si vt tactū fuit. sz nō est verissima veritate pdicatiōis. qz oportz oīe pdicatuz esse supius ad id de q predicat. Jaz cū dicitur. sortes est sua sorteitate sortes. sorteitas nō est supius aliqd ad sortē. sz est singularz forma sicut sortes singulare suppositū.

Quintum dubium Quot reqritur ad hoc q substātia significet h aliquid Solutio. Tria. Primū est q sit indiuidua. ⁊ ergo nullū vniuersale significat h aliqd. Scdo reqritur q sit subsistēs. rōne cuius nulla accidētia significant hocaliqd. nec etz secūde substātie. qz tales nō subsistūt vltia subsistētia nisi in suppositis. Tercio reqrit q sit in spē vltimo cōpleta. ⁊ ppter h rōalis aīa a corpe sepata nō est h aliquid qz licet sit indiua ⁊ subsistēs. nō tm̄ est i spē ɔpleta cū sit soluz ps spēi humane. Et pmū istoruz triū importat cuz dr. hoc. qd est pnomē demōstratiuū Scdm importat cuz dr. aliqd. aliquid em dicit qdditatē substātie distīcte a spē Terciū puenit sibi ex vnione illoz duoruz ad seinuicē. ⁊ ergo dictū fuit supius in declaratiōe scde ppositiōis. q pma substantia hz a materia q significat hoc. ⁊ a forma q significat qd.

Sextum dubiū Vtrū secūda substātia videtur significare hoc aliqd sub appellatōnis figura. Solutio alberti appellatiōis figura dr sitis nois formatio ad significādūz spēm ⁊ indiuiduū. Natura em vt dicit Damascenus pōt dupl'r significari. scz in se siue in spē. ⁊ in athomo siue indiuiduo. ⁊ vtraqz cōsideratione sub noīe nature designat. Cui' exemplū est vt natura ɔis in se siue in spē considerata significat per hunc terminuz homo in athomo dr. hic hō Et qz vna est natura nō differēs nisi sicut cōe ⁊ ppriuz. ergo oportuit eaz vno noīe designari. ⁊ h vocatur appellatōis figura q etiā est pricipiuz deceptiōis in fallacia figure dictiōis in qtuz se pe qle qd hoc aliqd interptatur. Qui' aūt figu re appellatiōis cā est. qz spēs ⁊ genera ⁊ indiuiduū videt vnā ⁊ eandē naturaz significare. Genus em dicit formā indeterminatā ⁊ ɔfusaz. et talis eē cōfusi ipm in ɔposito notio est. ⁊ ergo d toto pdicatur. Drīa vero dicit formā ⁊ actū ad materiā determinatā relatā ⁊ inclinatā ⁊ qsi ad talē materiā reflexā. ppter qd dicit totū esse compositi ⁊ de toto predicat. Spēs autē dicit forā que ad actū vltimū stat vt pfctā nō tm̄ ē terminata termīs loci ⁊ tempis. ⁊ ergo dicit adhuc totuz esse ⁊ de toto pdicetur. Indiuiduū autez dicit formā in materia determiātaz drītijs loci ⁊ tpis ⁊ septē indiuiduātibus designatā. de qbus in libro porphirij dcm̄ fuit. Et sic qz vnū in omibus est ⁊ pmis sbstātijs ⁊ drītijs. oportuit q similis essz appellatiōis figura. Quāuis aūt vnum sit in omibus qd sub appellationis figura designat per nomē. nō tm̄ vnus est ipsius modus q est in oībus istis Non em est idē mod' ɔfusi ⁊ determiati siue stātis ad vltimū actū Nec idez est modus cōis determiati ⁊ eius qd loci termīs ⁊ tpis est designatū. ⁊ ideo nō est idē simpl'r qd sub appellatōis figura videt designari. ⁊ ergo licz scda substātia videat significare h aliqd. nō tm̄ sm veritatē hocaliqd significat sz potius qle qd. sicut in textu ōnsum fuit ⁊ supius in qstione. quid qdem ex pte generz ⁊ qle ex parte differētie.

Septimū dubiū Vtrū differētia pōt significare qle qd. cuz solū ipsa sit ecntialis qlitas ⁊ genus generalissimū. quale qd cū sit tm̄ genus nō includēs differētiaz Solutio auicene differētia suo noīe dicit qle ⁊ ipm quid qd est subiectū. formabile nō dicit nisi p effectū. q est facere genus in actu. Genus vero generalissimuz hz in se differētiaz ptāte.

Inest aūt substātijs nihil esse cōtrariū

Hic. p. poit qrtaz propetatē substātie. Et diuiditur in duo. qz pmo facit hoc. scdo aūt illaz pprietatē nō esse pprie ppriā substātie. scda ibi Non est aūt hoc substātie ppriū. Quo ad primuz dr q substātijs inē nihil esse cōtrariū. hoc est. nō habere ɔtrariū est pprietas substātie. pme em substātie qd erit ɔtrariū. qsi diceret nihil. alicui em homi nihil est ɔtrariū ⁊ etiā homi nihil est ɔtrariū. nec aīali est aliqd ɔtrariū Nō est aūt istud pprie ppriū substātie. sz multorū aliorū etiā ppriū est vt qntitati qd declarat. qz bicubito nihil est ɔtrariū nec vero decem est aliquid ɔtrariū. nec alicui taliū. Postea remouet dubiū dicēs. Nisi forte qs dicat multa paucz esse ɔtraria. vel magnū puo Determiatoz vero id est pdictoz vel eoz q sunt qntitates determi

nate nullū. nulli est ꝯtrariū. Tunc ibi.

Uidetur aūt substātia non suscipere.

Hic pōit phūs quintā ꝓprietatē substātie di cens. ꝙ videt̄ substātia nō suscipe mag⁹ ꝛ min⁹ Exponit aūt dictuꝫ suū dicēs ego nō dico hoc ideo ꝙ vna substātia a substādo dicta nō mag⁹ sit substātia q̄ȝ alia. q2 hoc in aūhabit⁹ dcm̄ est ꝙ ꝑma substātia magis sit substātia q̄ȝ scd̄a. sꝫ id dictū est. q̄n̄ vnaq̄qȝ substātia ꝭm se nō dici tur nūc mag⁹ substātia q̄ȝ pri⁹. Et h̄ declarat ex emplariter. q2 hec substātia hō nō est mag⁹ ne q̄ȝ min⁹ hō a se vno tpe q̄ȝ alio. nunc q̄ȝ prius. Etiā vn⁹ hō nō est mag⁹ hō q̄ȝ alius. quēadmo duꝫ vnū albuꝫ est magis albū altero. Et bonū dicit̄ de altero bono mag⁹. i. bonū suscipit mag⁹ et min⁹. Etiā albū dr̄ seipso mag⁹ albū ꝛ min⁹ albū. sicut vnū corp⁹ albū dr̄ mag⁹ albū nūc q̄ȝ pri⁹ se ipso vl' min⁹ albū. Silr calidū dicit̄ se ipso mag⁹ ꝛ min⁹ calidū ꝑ intentiōꝫ ꝛ remissio neꝫ. Sbstātia vo nō h̄ꝫ se isto mō. q2 hō nō dr̄ nūc mag⁹ hō q̄ȝ ꝑus. ꝛ nulla aliarū substātiaꝝ dr̄ magis substātia vno tpe q̄ȝ alio. ꝛ ergo bn̄ cōcludit̄ ꝙ substātia mag⁹ ꝛ min⁹ nō suscipit.

Circa textū mouētur dubia Primuꝫ dubiuꝫ est. an nō habere ꝯtrariū sit substācie ꝓ ꝓpriū. ¶ Et videt̄ ꝙ nō ꝑmo. q2 nō conuenit so li substātie ergo nō est ꝓpriū sibi. Añs ꝓbatur q2 cōueit etiā q̄ntitati vt postea patebit ꝛ oñsū fuit in textu ¶ Scd̄o sic. ꝭm phm̄ ꝑmo physi coꝝ dicētēꝫ. in vnoq̄qȝ genere est vna ꝑma con trarietas. sꝫ substātia est vnū primū genus er go in substātia est cōtrarietas ¶ Tercio sic. ꝑn cipia rerū naturaliū sunt substātie ꝛ tn̄ ꝯtrari antur. igit̄ substātie est aliq̄d ꝯtrariuꝫ. scd̄a ps āñtis ptꝫ ꝑ phm̄ ꝑmo phisicoꝝ dicētēꝫ ꝙ ꝑua tio ꝛ forma cōtrariātur. ¶ Quarto ignis ꝛ aq̄ sunt substātie ꝛ tn̄ ꝯtrariātur vtꝫ scd̄o de gene ratiōe. ¶ Quito. q̄cq̄d corrūpit̄ a suo cōtrario corrūpitur. sꝫ substātia corrūpit̄ ergo a suo cō trario corrūpitur. Et confirmat̄. q2. p. dicit in p̄rio de celo. ꝙ celū est incorruptibile eo ꝙ non h̄ꝫ ꝯtrariū. ergo ex opposito ista inferiora sunt corruptibilia. q2 h̄ñt ꝯtraria. sꝫ sub celo sūt mlt̄e substātie. igit̄ ꝛc. ¶ Sexto cōtrarietas in ef fectib⁹ arguit cōtrarietatē in cau. sꝫ in q̄litati bus q̄ sunt effect⁹ substātie est cōtrarietas. ergo a fortiori erit etiā in cau puta substantijs.

Solutio sic. ꝛ ꝓbatur duab⁹ ratiōibus. ꝑma ē ꝭm. p. ꝑmo phy. subiecto cōtrarioꝝ nihil est cō trariu. substātia est subiectū cōtrarioꝝ vt habet̄ in sexta ꝓprietate. ergo ei nichil est cōtrariū. Maioꝛ pt ꝓbari. q2 vnū ꝯtrarioꝝ nō subicit̄ alij sꝫ potius expellit ipm. cuꝫ ergo substātie est subiectū ꝯtrarioꝝ seq̄tur ꝙ nihil est ei cōtrariū Scd̄a ratio ē. substātia est ens ꝑ se. cui ꝓpriū ē in subiecto nō esse. sꝫ ꝯtraria sp̄ sunt in sbiecto. ergo substātia nō h̄ꝫ ꝯtrariū. nō tn̄ est istd̄ sibi ꝓpriū q̄rta mō. q2 nō ꝯueit oī soli ꝛ sp̄. sꝫ scd̄o mō. q2 ꝯuenit omi sꝫ nō soli. ¶ Ad obiecta in oppositū ad ꝑmū dictū est in solutōe pricipali ¶ Ad scd̄m ꝛ terciū dicēduꝫ. ꝙ cōtrarietas dr̄ multis modis. Prio mō dr̄ ꝑfecta distātia op positarū drñaruꝫ in eodē genere. cui⁹ distantie subiectū est ꝑmum gen⁹ ad qd̄ illa cōtraria re ducūtur in q̄ sunt nō actu sꝫ ꝑtāte. Uerbi gra tia. in genere substātie est vna ꝑma cōtrarietas inter corporeū ꝛ incorporeū. q̄ sunt ꝑme differē tie ex opposito diuidētes h̄ genus qd̄ est substā tia. Et isto mō substātia vt dr̄ subiectū substās nō h̄ꝫ ꝯtrariū. q̄ȝuis bn̄ h̄ꝫ cōtrariū ꝓut est sub stātialis forma sicut drña h̄ꝫ sibi ꝯtrariā aliaꝫ differētiaꝫ. ꝛ ꝑ hoc vadit scd̄a rō. Scd̄o accipi tur ꝯtrarietas ꝓ oppositōe habit⁹ ꝛ ꝑuatōis cir ca eandē materiā que substat vtriqȝ ꝛ est sbstā tia a substādo dicta. ꝛ illo mō iteru cōuenit sb stātie vt est subiectū substās nō habē ꝯtrariuꝫ. q̄ȝuis ꝑncipia substātie q̄ sunt ꝑuatio ꝛ forma q̄nātuꝫ ad fieri sunt ꝯtraria vt dr̄ ꝑmo physico ruꝫ. ꝛ ꝑ istd̄ vadit tercia ratio. Tercio accipit̄ ꝯ rietas ꝓ completa distātia passionū aut q̄lita tum q̄ nate sunt fieri circa idem subiectū. nō si mul sꝫ successiue. nisi alteruꝫ insit a natura. ꝛ h̄ mō calidū ꝛ frigidū albū ꝛ nigrū ꝯtrariātur. ꝛ tali mō ꝓpriū est substātie nō habere cōtrariuꝫ ¶ Ad q̄rtuꝫ est dicēduꝫ ꝙ elemēta. scꝫ ignis ꝛ aqua nō cōtrariātur ꝭm se nec q̄ȝtuꝫ ad substā tias suas. sꝫ quātuꝫ ad coꝝ q̄litates. q̄ño ignis h̄ñs in se caliditatē cōtrariatur aq̄ habēti in se frigiditatē ¶ Ad quituꝫ dicēduꝫ. ꝙ q̄cq̄d cor rūpitur. a suo cōtrario corrūpitur. ꝭm se vl' ꝭm qualitates suas. ꝛ ita etiā omē tale cōtrariū h̄ꝫ ꝭm suas q̄litates. ꝛ sic sustātia corrūpit̄ ꝑ acci dens ꝑ suas q̄litates. ꝛ ꝑ idē ptꝫ solutio ad cō firmatiōem. ¶ Si dicas substātia ꝑ se genera tur ergo ꝑ se corrūpit̄. Cōsequētia ptꝫ. q2 sicut se res habꝫ ad generatiōꝫ ita se h̄ꝫ ad corruptōꝫ Dōm ꝙ substātia ꝑ se generat̄ sicut termin⁹ ge neratōis ꝛ hoc mō ꝑ se corrūpit̄ tanq̄ȝ terminus corruptiōis. sꝫ generatio talis nō est sine ꝑuia alteratiōe q̄ est ꝑ q̄litates naturales. ꝛ sic icipit talis corruptio in q̄litatib⁹ in seinuicē agētib⁹ et sic aliq̄d qd̄ est in substātia habꝫ bn̄ ꝯtrariū. sed ipi substātie nichil est cōtrariū ¶ Ad sextū dicēduꝫ ꝙ cōtrarietas in effectib⁹ nō arguit cō trarietatē in cau formaliter sꝫ sufficit ꝙ sit ibi ꝟtualiter. ꝛ ita in substātia est ꝯrietas ꝟtualiter

in q̄litatibus ꝟo formaliter. Aut dicēduz est. ꝙ nõ oportz ꝙ omē illud qđ est in effectu sit in causa eminēti⁹. q2 effect⁹ habz aliq̄d inq̄ztuz de generat a pfectiõe sue cause. sz q̄cq̄d pfectiõis ē in effectu h̄ est potiori ⁊ eminētiori mõ in causa. habere aũt ɔtrariũ vel intēdi ⁊ remitti non arguit aliquã pfectiõem sz impfectiõz.

Secundũ dubiũ An nõ suscipere magis ⁊ min⁹ sit ꝓpriũ substãtie. ¶ Et videt̄ primo ꝙ nõ. q2 nõ ɔuenit soli substãtie ergo nõ est propriũ substãtie. Aũs ptz. q2 cõuenit etiã q̄ntitati ⁊ mult̄ aliȷs. ¶ Scđo sic. substãtia p2ia est magꝫ substãtia q̄z scđa. vt sup̄ dcm̄ fuit. ergo substãtia suscipit magꝫ ⁊ min⁹ ¶ Tercio. substãtia suscipit maiorē ⁊ minorē quãtitatē. ergo substãtia suscipit magꝫ ⁊ min⁹. Aũs est manifestũ. q2 vn⁹ hõ est maiorꝫ q̄ntitatis q̄z alius.

¶ Quarto sic. generatio ⁊ corruptio sunt mutatiões substãtiales ad substãtiã. sz oĩs mutatõ ē successiua. in successiõe aũt est recessus ab vno termino ⁊ accessus ad aliũ terminũ. sz in tali accessu ⁊ recessu videt̄ eē susceptio magꝫ ⁊ min⁹ ſm intensiõz ⁊ remissiõem. ergo substãtia in eē substãtiali intēditur ⁊ remittit̄ eo ꝙ successiue de nõ esse ad esse mouet̄. ¶ Quĩto. vna substãtia est miscibil' alteri. sz miscibilia necē est intēdi ⁊ remitti. ergo substãtia intēsionē ⁊ remissionez suscipit. Maior ptz. q2 q̄ttuor elemẽta que sunt substãtie adinuicē miscētur vt patz in fine primi de generatiõe. Mĩor ꝓbat̄. q2 elemẽta in suis excellētiȷs nõ pñt se simul cõpati. igit̄ oꝫ ꝙ intēdãt̄ ⁊ remittãt̄ donec veniãt ad ꝓpamẽtũ mediũ in q̄ simul stãt. Et ꝓbat̄ p diffinitiõem mixtiõis que ē. mixtio est miscibiliũ alteratoꝝ vnio. alteratio vero nõ est sine intẽtiõe ⁊ remissione. ¶ Sexto. Gilbert⁹ porritan⁹ dicit ꝙ rationale est animãtius irratõali. sz aĩatuz ē sbũa ergo substãtia suscipit magꝫ ⁊ min⁹ ¶ Solutõ sic ꝓpriũ scđo mõ. q2 ɔuenit omĩ sz nõ soli. ⁊ rõ tõ est. q2 susceptio magꝫ ⁊ min⁹ causat̄ ex dpuratiõe ɔrȷ a cõtrario vel pmixtiõe cõtrariȷ cum contrario. sic albũ ſm ph̄z scđo topicoꝝ dr̄ qđ est nigro impmixti⁹ seu magꝫ a nigro sepatũ Et ex opposito min⁹ albũ dicit̄ qđ est magꝫ pmixtuz cũ opposito suo scꝫ nigro. sz substãtia vt patuit nõ h̄z ɔtrariũ. ergo bñ seq̄tur ꝙ nõ suscipit magꝫ ⁊ minus. Et seqtur ista ꝓprietas ad pcedentē sicut effect⁹ ad suã causam. ¶ Ad obiecta in oppositũ ad pmũ dictũ est in solutiõe pricipali. ¶ Ad scđm dictũ fuit in textu ꝙ substãtia ſm id qđ est nõ suscipit magis ⁊ min⁹. licet actus substãdi cõueniat ipi ſm magꝫ ⁊ minus ¶ Ad terciũ dđm ꝙ substãtia bñ suscipit maius ⁊ min⁹ in aliq̄ accñte vt in q̄litate. aut ĩ q̄ntitate sz nõ accipit magꝫ ⁊ min⁹ in suo eē substãtiali. h̄ ē substãtia bñ suscipit maiꝰ ⁊ min⁹ extēsiue sz nõ suscipit magꝫ ⁊ min⁹ intēsiue ¶ Ad q̄rtuz est dicēduz. ꝙ generatio ⁊ corruptio accipiunt̄ dupl'r. vno mõ vt sunt mutatiões simplices inter nõ esse ⁊ esse vl' esse ⁊ non esse. ⁊ sic generatio non est mot⁹ sz est finis mot⁹. nec est in tpe sz est in nũc tpis. ⁊ hoc mõ nõ est successiua q2 inter eē ⁊ non eē nõ est mediũ ⁊ sic nõ est successiua. Alio mõ capiũtur ꝓut sunt imixte alteratiõi. sicut cũ de seie alterato paulatĩ fit hõ animal. ⁊ tũc est ibi intensio ⁊ remissio. q̄ tñ nõ est ipsi⁹ substãtie sz q̄litatũ actiuarũ ⁊ passiuaruz alterãtuz materiaz ad forme susceptiõem. sic eñ forma substãtialis est in successione. non gratia sui sed gratia instrumẽtorum que sunt qualitates actiue ⁊ passiue disponẽtes materiam ad forme susceptionē. ¶ Ad quintuz est dicendum. ꝙ miscibilia non intēdunt̄ ⁊ remittũtur in suis substãtiȷs sz in suis q̄litatib⁹. sicut tenz albertus in vno loco. ⁊ ita nõ est cõtra ꝓprietatez. ¶ Vel dđm ꝙ substãtia pfecta nõ suscipit magꝫ ⁊ min⁹. forme aũt elemẽtales sunt forme p2ie marie vicine ipsi materie. ⁊ ergo nõ est incõueniēs ipsas intēdi ⁊ remitti q2 ipe sunt vie in formas pfectas mixtoꝝ. Et eodē mõ dicēdũ est ad ɔfirmationē. ¶ Ad vltimũ dicēdũ ꝙ rationale nõ est aĩantius irrõali ſm eēntiam aĩe sz solũ quo ad opatiões ɔseq̄ntes eēntiam.

Vel dicēduz est. ꝙ susceptio magꝫ ⁊ ⁊ min⁹ que ɔuenit q̄litatib⁹ ⁊ secludit̄ a substãtiȷs debz esse intensio ⁊ remissio in vna forma specifica. ⁊ sic non est vn⁹ homo magꝫ hõ q̄z alius. ⁊ vno tpe magꝫ homo q̄z alio tpe. licz vna substãtia excedit aliã in gradu pfectiõis sic homo azinũ. sic eñ sunt diuersi gradus pfectiõis in substãtiȷs In accidētibus ꝟo vnũ albũ est intēsius albũ q̄z alterũ. ⁊ vno tpe magꝫ q̄z alio tpe. Etiã vn⁹ homo dr̄ bñ altero ratioãbilior non ſm eēntiã aĩe q̄ non suscipit magꝫ ⁊ min⁹. sz ſm ꝓmptitudine opatiõis forme in dispositione ipsi⁹ subiecti. inq̄ztuz vn⁹ homo magꝫ est disposit⁹ ad exercēduz actũ potētie rational' siue intellectie.

Maxime vo substãtie ꝓpriũ videt̄ eē

Hic ponit sextã ꝓprietatē substãtie. Et diuidit̄ in duo. Primo facit h̄. scđo format instãtiã cõtra ꝓprietatez. scđa ibi Nisi aliq̄s forte insiet. Quo ad primũ dicit. ꝙ maxime ꝓpriũ videt̄ esse substãtie ꝙ ipa cuz sit aliq̄d vnũ ⁊ idem numero sit susceptiuũ ɔtrarioꝝ. Et hoc ꝓbat dicens. hoc non habebit se sic in aliȷs q̄ non sunt substãtie. ꝙ vnũ ⁊ idem numero manēs suscep

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tiuuz sit cōtrarioꝝ. sicut color cuz sit vnū ⁊ idē numero nō erit albū ⁊ nigꝝ neqꝫ eadē actō vna nūero erit praua ⁊ studiosa. Et eodē mō est in alijs ꝗcūqꝫ nō sunt substātie. suba vero cum sit vna ⁊ eadē nūero vel aliud vnū ⁊ idē nūero. capax est ꝯtrarioꝝ. vt ꝗdaꝫ hō cū sit vnꝰ ⁊ idē numero aliqñ est albꝰ aliquādo niger. calidus aut frigidus ⁊ prauꝰ aut stidiosus. in alijs aūt nullis aliq̇d tale videꝭ. tūc ibi.

¶ Nisi aliquis forte instet dicens.

Hic. p. instat ꝯtra dictū suū. Et diuidiꝭ. qꝛ prio ponit instātiaꝫ. scḋo soluit eā. ibi. ſꝫ si q̇s Quo ad primū dicit. ꝙ forsitā quis instaret ꝯtra ꝑdicta. dicēs orōnē ⁊ visuꝫ. i. opinionē eē hmōi id est susceptīa ꝯtrarioꝝ. cuꝫ tñ predcā nō sunt substātie. ꝙ sint susceptīa ꝯtrarioꝝ ꝓbaꝭ. qꝛ eadem orō ⁊ idē visus siue opinio videꝭ esse successiue vera ⁊ falsa. sicut si est vera orō aliquē sedere. tūc surgēte eo eadē orō erit falsa. Et simlr dōꝫ est de visu siue opiniōe. qꝛ si vere putet siue opineꝭ aliquē sedere. surgente eo falsuꝫ videꝭ ei eundē hñti de eo visuꝫ. tūc ibi.

¶ Sed ⁊ si quis hoc suscipiat.

Hic arꝭ. soluit illā instātiaꝫ. ⁊ diuidiꝭ in duo. qꝛ prio soluit eā ꝑ distinctionē. scḋo soluit eaꝫ ꝑ interemtiōeꝫ. ibi. si. q̇s aūt. Quoad ꝑmū dicit. et si q̇s h̾ suscipiat. i. si q̇s h̾ ꝯsideret qm̄ substātia susceptibilis est ꝯtrarioꝝ ⁊ q̄no oratio ⁊ opio sic ille videbit ꝙ nō ſm eundeꝫ moduꝫ suscipiūt cōtraria ſm que substātia. qꝛ ea ꝗ in substātijs sunt. i. ipse substātie suscipiūt ꝯtraria mutata. i. ſm sui mutatiōem. sicut qñ frigidū factuꝫ calidūꝫ mutatū est qꝛ est alterū factū. ⁊ simlr nigꝝ factuꝫ ex albo mutatū est ⁊ studiosuꝫ ex ꝑuo. similiter ⁊ in alijs vnūqḋqꝫ susceptiuū ꝯtrarioruꝫ ē susceptiuū mutationū. Oratio aūt ⁊ opinio ōnino manēt imutabilia. ſꝫ cuꝫ res mutaꝭ tunc fit ꝯriū circa orōnem. h̾ est. veritas ⁊ falsitas orōnis mutātur ad mutatiōem rei ꝑ orōeꝫ significate. Et simlr dōm est de opinione. ⁊ ꝰ̃ soluꝫ ꝓpriuꝫ est substātie ꝙ ſm sui mutatiōꝫ susceptibil̾ sit cōtrarioꝝ. tūc ibi

¶ Si quis aūt recipiat hoc.

Hic soluit instātiaꝫ ꝑ interemtionē dicēs. Si quis ex hoc recipiat idē cōsideret illḋ qḋ dictū est. ille nō dicit hoc eē veruꝫ ꝙ oratio ⁊ opinio sunt susceptibilia contrarioꝝ. Non em̄ oratō ⁊ opinio in eo qḋ aliq̇d recipiāt vera vł falsa dicūtur. sed in eo ꝙ circa alterū aliq̄ passio. i. mutatio facta sit. qꝛ ab eo ꝙ res est vel nō est. in eo oratio diciꭣ vera vel falsa. ⁊ nō in eo ꝙ ipsa susceptibil̾ sit contrarioꝝ. simplr em̄ a nullo neqꝫ oratio moueꭣ neqꝫ opinio. q̄re nō erunt susceptibilia cōtrarioꝝ. cū nulla in eis passio facta sit Substātia vero susceptibil̾ est ꝯtrarioꝝ in eo ꝙ ipsa suscipiat cōtraria. qꝛ aīal est substātia et suscipit languorē ⁊ sanitatē. candorē id est albedinē ⁊ nigredinē. ⁊ vnūqḋqꝫ taliū suscipiendo talia diciꭣ esse susceptiuū cōtrariorū. Epilogat finaliter dicēs. quare ꝓpriū erit substātie cum sit vnuꝫ ⁊ ideꝫ nūero ſm sui mutatiōeꝫ esse susceptibile contrariorū. Et hec dicta de substātia sufficiant.

¶ Circa istā proprietatē finalē mouetur questio. Utrū ad mutationē rei significate mutetur veritas ⁊ falsitas que sūt in oratiōe.

Et videtur ꝑmo ꝙ nō Quia illḋ nō mutaꭣ ad mutatiōem alterius qḋ semꝑ vno mō se habꝫ. ſꝫ sic est ꝙ semꝑ oratō in significādo vno mō se habꝫ. igiꭣ nō mutaꭣ ad mutatiōem rei veritas vel falsitas. Minor ptꝫ. qꝛ hec orō. Ego sedeo semꝑ significat me sedē siue sedeo siue nō sedeo nō em̄ magꝭ significat me sedere dum sedeo nec minus sedere duꝫ non sedeo. qꝛ orō semꝑ significat eq̄liter. qḋ significare accipit in ꝑma institutiōe. ¶ Scḋo sic. ōme signuꝫ est verū qñ sic significat sicut est institutū ad signādūꝫ. sed oratio semꝑ significat sicut est instituta ad significandū. igiꭣ semꝑ significat verū siue res muteꭣ siue nō. Maior ptꝫ. qꝛ verū signū est qꝛ vere ⁊ recte significat illud qḋ habꝫ significare ⁊ in h̾ nō fallit qꝛ tale hꝫ verꝫ actū signi Minor pꝫ. qꝛ hec oratio. ego sedeo. instituta est ad significanduꝫ me sedere ⁊ hoc semꝑ significat siue sedeaꝫ siue nō sedeā. ⁊ ita semꝑ facit qḋ facere accipit a ꝑma institutiōe. ¶ Tercio sic. sicut oratio ē significatīa rei. ita etiā est significatīa ꝯceptus seu opiniōis siue cognitiōis illiꝰ qui ꝓfert orationē. qꝛ voces sūt note passionū ꝗ sunt in anima vt diciꭣ prio perihermenias. ergo si orō est susceptiua veritatꝭ ⁊ falsitatꝭ ad rei mutatiōem etiā est susceptiua veritatꝭ ⁊ falsitatis ad ꝯceptus siue opiniōis mutatiōꝫ. ⁊ ꝑ ꝯseqn̄s hec orō. ego sedeo mutaꭣ de vero in falsuꝫ ⁊ econtra qñ ille ꝗ ꝓfert orōneꝫ mutaꭣ ſm opinioneꝫ ꝙ ergo sedeā vel nō. ⁊ hoc dixit ꝓtragoras qui voluit ꝙ verū ⁊ falsuꝫ orōnis consisterent in opinādo vel nō opinādo rē significataꝫ per orationem ¶ In oppositū est phus in textu Et ponitur iste discursus cuiꝰ maior est.

Ueritas ⁊ falsitas sunt in aīa cōpositionis ⁊ diuisionis accidētia Minor.

Auctoꝝ
Ab eo ꝙ res ē vł nō est orō dicit vera vł falsa

Sūtq3 ad res quarū intentiōes intel/
ligibiles p itellcm̄ ɔponūtur accidētia
respectiua Cānclusio igitur ad muta/
tionē rei significate mutaṭ orato in ve
ritate ⁊ falsitate.

Maior huius discursus est phi prio pihermē
nias tercio de aīa. ⁊ sexto methaphysice. Et pba
tur per dn̄m vlricū sic. qa singulu incōplexoꝝ
neq3 verū neq3 falsū significat. Et ergo veritas
de qua in ꝑposito est sermo ⁊ etiā falsitas ei op/
posita in cōpositiōe ɔsistūt. que oīs causas su
as hn̄t in intellectu Cām efficiētē3. q3 cōpositō
cōplexiōis nō est i reb9. s3 ibi est vnio vni9 cū al
tero sine medio. ergo solus intellcūs facit cōpo
sitiōem ⁊ diuisionē p affirmatiōem ⁊ negatiō3
Simil'r cām materialē habēt in intellcū. q3 ea
que cōponūtur sunt in solo intellectu. q3 p̄dica
ta ⁊ subiecta ɔponūtur ꝑut sunt in lumie intel
lectus agētis. q3 ex ɔmunicabilitate forme cau
satur cōpatio ei9 ad plura vt sit in eis ⁊ p̄diceṭ
de eis Cōmunicabilitatē aūt nō hab3 inquātū
est coniūcta materie vl' hoc aliqd s3 ꝑut est se/
pata. ⁊ hoc solū hab3 in itellectu. Finalē etia3
hab3 intellcū. Quia talis ɔpositio fit vt intel
lectus ꝑficiaṭ ⁊ tandē seipsū3 adipiscaṭ. Mi
nor pat3. q3 veritas dicit adeqtiōem rei intel/
lecte ad intellectū. ⁊ falsitas inadeqtione. ⁊ ade
q̄tō vo ⁊ iadeqtio relatōes sunt. Et sunt reales
ex pte ipsi9 intellcūs q3 itellcūs realiṭ depēdet q̄
ad veritatē ⁊ falsitatē a re intelligibili. S3 iūt
ratōnes ex pte reru3 intellectarū siue intelligi/
biliū que causant v̄itatē ⁊ falsitatē. Et ergo ve
ritas ⁊ falsitas sunt subiectie in intellcū. q3 rela
tio q̄ est ex pte vni9 extremi realis ⁊ ex pte alteri
us rōnis. est subiectie in illo extremo ex pte cu/
ius est real'. In rebus aūt intellect' ⁊ adeqt' vl'
inadeqtis. est sicut in cā efficiēte. Quia res in/
tellecte intellcm̄ possibilē mouēt virtute lumis
intellcūs agētis. q̄ se hab3 ad generationē intel
ligibil' in itellcū sicut remouēs ꝓhibēs. Et i h̄
differt veritas nr̄i intellcūs a veritate itellcūs
diuini. qa illa nō causaṭ a rebus s3 est cā rerum
Et sic eadē est habitudo sanitat' ad aīal vrinā
et medicinā. ⁊ veritat' ⁊ falsitat' ad intellectu3.
Quia sicut sanitas subiectie est in aīali signifi/
catie in vrina. ⁊ causaliṭ in medicina. Ita veri
tas ⁊ falsitas sunt i intellcū subiectie. in orōne
significatie. in reb9 causaliter. q3 ab eo q res est
vel nō est orō dicit vera vel falsa. Conclusio
seqtur ex pmissis. ⁊ est titul9 questiōis. Et pat3.
q3 verū ⁊ falsu3 nō sunt in orōne sicut in subie
cto. vt ia3 tactū fuit. ⁊ ergo nō oport3 q mutet
oratō substātialiter s3 ipa eadē nūero manens
pōt nūc eē vera ⁊ nunc falsa ad mutationē ei9 a
quo veritas ⁊ falsitas depēdent. Si dicas ve3
et falsu3 se hn̄t respcū orōnis vt cōtradictoria.
s3 talia nō pn̄t verificari de eodē sine mutatiōe.
igiṭ ⁊c. Dōm q verū est si capiaṭ mutatō gene/
raliter p quacūq3 mutatiōe in forma. siue illa
fuerit absoluta siue respectia. S3 si capiaṭ mu/
tatio solū p variatiōe in forma absoluta. tunc
nō est necessariū. q3 tūc cōtradictoria pn̄t veri
ficari de eodē sine mutatiōe sui. ⁊ sic verificatur
de orōne ad mutationē rei sine mutatiōe orōis
cu3 verū ⁊ falsu3 dicūt formas respectias.

Ad obiecta in oppositū. ad pmu3 est dicēdu3 d
clinādo maiorē. q3 vt dicit albert9. Orō nō est
vera vel falsa p h̄ q idē significat semp. s3 est ve
ra vel falsa p h̄ q adeqtur vl' nō adeqtur ipi rei
in significādo. sicut hec orō. sortes sedet ē va. si
realiter sorti inē sessio. falsa vero est si nō inē si/
bi. Pro q̄ notādū fm̄ dn̄m albertū in cōmeto
sup sex pricipia q duplex ē veritas in orōne. q̄
dam est veritas signi ꝑut signū est absolute re/
latu3 ad significādu3 ⁊ nō ad hoc vel illō. ⁊ sic
signu3 accipiṭ vt res quedā rōnis ordinata per
impositionē ad placitū significādū vt dicit vl/
ricus. ⁊ hanc veritatē vt ꝓbant hilari9 ⁊ ansel/
mus oratio nō amittit ad mutationē ipsi9 rei.
et sic dicit hilari9 q orō semp vera est veritate il
la q̄ ex natura ⁊ virtute ɔsistit. ⁊ anselm9 q veri
tas enūtiatōnis est dū facit qd' reb3 significan
do illud ad qd' imposita est ad significādu3 gra
tia suarū ptiū. siue hoc sit verū siue falsu3. Alia
est veritas in signo relato ad hoc significādum
per adeqtionē rei. Et hoc mō hec orō. ego sedeo
vera est dū sic significaṭ p ea3 sicut est a pte rei.
et falsa qn̄ nō significaṭ p ea3 sicut ē a pte rei. Et
de ista veritate dcm̄ est q mutaṭ ad mutationē
rei. Et p idem pt3 ad scdm̄. q3 signū nō est ve
ru3 qn̄ significat ita sicut institutū est ad signifi
cādū. s3 tūc est verū qn̄ significat sicut est i re. ⁊
falsu3 qn̄ sic nō est in re. Ad terciū dōm. q ɔ
ceptus vel opinio dupl'r consideratur sicut di/
cit albert9. ⁊ post eū vldalric9. vno mō vt tm̄ est
concipiētis vel opinātis passio. ⁊ hoc mō ve3
nō est in opinādo vel cōcipiendo. Et ergo erra
uit protragoras q̄ cu3 multis alys dixit verita/
te3 ɔsistere in apparētia. ita q qcqd apparet
alicui p opinione vel sensu3 est3 veru etiā si cō
tradictoria appareret. Alio mō accipiṭ ɔcept9
vl' opinio ꝑut adeqtur rei significate. ⁊ tūc ora
tio adeqta conceptui vel opinioni etiā est ade
quata rei. Et ergo dicit. p. q veritas est adequa
tio rerū ⁊ intellectuū. ⁊ hoc mō orō est signifi/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

catiua veri vl' falsi ad cõceptus vl' opinióis mutatióem loquẽdo d' ɔceptu vl' opinióe, put adequaẽ rei significate. sz nõ put est passio cõcipiẽtis vel opinãtis tm̃ sicut dixit ptragoras.

Circa hãc sextã proprietatẽ incidunt. Dubia Primũ est. vtz ꝓpriũ sit substãtie eẽ susceptiuũ cõtrarioꝝ ẽm sui mutatiõz. ¶ Et videtur pmo q̃ nõ. qz scd̃a substãtia nõ est susceptia cõtrarioꝝ. igiẽ nõ cõuenit oĩ substãtie. Añs ꝓbatur. qz. p. in fine isti⁹ text⁹ dicit q̃ substãtia et eadẽ nũero manẽs suscipit cõtraria. sz sic ẽ q̃ secũda substãtia nõ est vna numero. ergo ꝛc.

Scd̃o sic Deus ẽ substãtia ꝛ tñ nõ suscipit cõtraria. igiẽ nõ etiã substãtia suscipit cõtraria. secũda ps añtis ptz. qz ẽm cõtraria fit trãsmutatio. cũ se mutuo expellãt. sz apd̃ deũ nulla ẽ trãsmutatio nec vicissitudis obumbratio. vt dicit Jacobus in sua canonica. igiẽ ꝛc. ¶ Tercio angeli sunt substãtie ꝛ tñ nõ sunt susceptiui cõtrariorũ. ꝓbaẽ. qz aut sunt in bono cõfirmati aut in malo obstinati. ꝛ ita nõ pñt verti de cõtrario in cõtrariũ. ¶ Quarto sic Intelligẽtie de q̀bus locuti sunt phi sunt substãtie ꝛ tñ nõ suscipiũt cõtraria. ¶ Quito Celũ est substãtia ꝛ tñ nõ suscipit cõtraria. qz celũ vt dicit. p. nõ est susceptiuũ pegrinarũ impssionũ. q̃ sunt calidũ frigidũ huidũ siccũ albũ nigrũ Etiã ptz rõne. qz si celũ susciperet ɔtraria. ipm eẽt alterabile alteratióe ꝓprie dicta ꝛ per ɔñs corruptibile. q̃ruz vtrũqz falsuz ẽ ¶ Sexto. Forma substãtialis est substãtia ꝛ simil'r materia. ꝛ tñ neutrũ istoꝝ suscipit cõtraria. De forma pz. qz ipa ẽ simplex eẽntia q̃ nõ põt esse subiectũ cõtrariorũ. Quia oẽ qd̃ subijciẽ cõtrarijs moueẽ ẽm cõtraria. ꝛ hoc mõ cõuenit forme substãtiali. Etiã materia maĩfestũ est. qz materia nõ pt informari accidẽtibus. cõtraria ṽo sunt accidẽtia. ¶ Septimo. Suscipe cõtraria nõ cõuenit soli substãtie. ergo nõ est ꝓpriũ substãtie. ɔñtia ẽ nota Añs ꝓbaẽ. qz cõuenit orõni. Quia orõ nõ est substãtia. ꝛ tñ est cõtrarioꝝ susceptia scz veri et falsi. qz eadẽ orõ pmo vera. postea est falsa.

Octauo Supficies nõ est substãtia sz q̃ntitas et tñ suscipit cõtraria. s. colores cõtrarios vt albedinẽ ꝛ nigrediz. qz supficies pmo alba postea fit nigra. ¶ Nona Numer⁹ nõ est substãtia sed quãtitas. ꝛ tñ suscipit cõtraria. qz nũerus dicitur par vel impar. ¶ Decimo. Actio nõ ẽ substãtia ꝛ tñ suscipit cõtraria. qz q̃nqz diciẽ actio praua q̃nqz studiosa ¶ Undecimo Lumẽ nõ est substãtia ꝛ tñ suscipit cõtraria. qz q̃nqz ẽ claruz q̃nqz obscurũ. Simil'r linea suscipit cõtraria. s. rectũ ꝛ curuũ Et simil'r temp⁹ diciẽ longũ et breue Et mot⁹ diciẽ tard⁹ ꝛ velox successiue. ꝛ tñ nõ est substãtia. ¶ Solutio sic. loquẽdo de subiecto pmo ꝛ pricipali. qz sic ꝓpriũ ẽ substãtie et maxie. i. pme substãtie q̃ ẽz supius dicta est pricipal' substãtia suscipiẽs nõ siml' sz successiue cõtraria. ꝛ hoc ẽm sui mutatiõez. i. mutatiõez alicui⁹ qd̃ est in ea. qd̃ diciẽ ꝓpter orõnez que nõ suscipit cõtraria ẽm sui mutationẽ sed ẽm mutatiõz rei. qz ab eo q̃ res est vl' nõ est orõ diciẽ vera vel falsa. ¶ Additũ fuit in solutõne loquẽdo de subiecto pmo ꝛ pricipali ad excludẽduz q̃ntitatẽ que licz sit subiectũ q̃litatũ cõtrariarũ nõ tñ primũ ꝛ pncipale sz ꝓximũ ꝛ imediatũ. sicut supficies diciẽ subiectũ ꝓximũ albedinis sz sbstãtia ṽo est subiectũ primũ ꝛ pncipale. pricipale quidẽ diciẽ ꝓpter secũdas sbstãtias que substãt q̃litatib⁹ cõtrarijs nõ tñ pncipaliter ꝛ p se. sz ex ɔñti scz per pmas. vt hõ est alb⁹ vel niger qz sortes ẽ alb⁹ vel niger. Et significat h̃. p. pmo methaphysice cũ dt. q̃ medic⁹ paccidẽs sanat hõem ꝛ p se sanat hũc hominẽ ¶ Addiẽ etiã nõ simul sz successiue. qz ɔtraria nunqz insunt eidẽ simul sz ẽm successiõem. ꝛ h̃ nisi alterũ coꝝ insit a natura. qz tũc nõ põt subiectũ moueri de vno in reliquũ. ¶ Ad obiecta in oppositũ ad primũ est dicẽduz. q̃ ista ꝓprietas cõuenit pme substãtie. ꝛ ita dicit p. q̃ maxime substãtie id est pme substãtie ꝓpriũ Conuenit tñ scd̃e substãtie inq̃tuz est in pma. vel põt dici. q̃ maxime põt etiã exponi aduerbialiter. et tũc dicim⁹ q̃ est maxime ꝓpriũ substãtie id est propuz q̃rto mõ sibi. Verũ est tñ q̃ nõ ɔuenit scd̃e substãtie nisi ex conseq̃nti vt dictũ fuit.

¶ Ad scd̃m dd̃m q̃ deus nõ est substãtia predicamental'. sicut multis ratióibus ꝛ autoritatib⁹ est probatũ supius. ꝓprietas aũt ista diciẽ de substãtia p̃dicamẽtali ¶ Ad terciũ dd̃m. q̃ angeli vt dicit damascen⁹ relicti sue ꝓprie nature mutabiles sunt de bono in malũ ꝛ econtra ꝛ sic susceptiui cõtrarioꝝ. sz nõ inq̃tuz sunt i bono ɔfirmati vel in malo obstinati. ¶ Ad q̃rtum dd̃m q̃ intelligẽtie ẽm albertũ si accipiatur ẽm ratiõem intelligẽtie sic sunt intellect⁹ agẽtes. q̃ sunt eẽntie potius q̃z substãtie. ꝛ nõ h̃nt ɔpositiõem. nisi eã que ẽ ex esse ꝛ qd̃ est. Et ita nõ sũt in genere vniuoce cuz alijs q̃ sunt in genere. sed ad gen⁹ reducũtur ꝛ suscipiũt nomẽ generĩ ẽm analogiã ꝛ ꝓportionẽ sicut pma causa. Et istd̃ dcm̃ est de intelligẽtijs ẽm sciẽtias peripateticoruz q̀ de intelligẽtijs hoc mõ sunt locuti Secũduz veritatẽ tñ vt dt vdalricus ꝛ verũ est. aut nõ sunt intelligẽtie oĩo vel sunt angeli. Quia scriptura sacra pter homĩes ꝛ angelos nullas

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

intellectuales substātias pōit. Et tūc dicēduz ē
ad obiectū sicut in solutiōe p̄cedēti dcm̄ est de
angelis. ¶ Ad quītuz est dicēduz Q̄ p. loq̄r
sicut ꝛ auerrois in libro de substātia orb de con
trarys formalib⁹ actīs ꝛ passiuis inducētibus
corruptionē. talia aūt nō sunt in celo. sȝ sunt tn̄
in celo cōtraria ꝓm sitū. cuiusmōi sunt dextrū si
nistꝝ. ante retro. sursuz deorsuz. Etiā sunt ibi ra
ritas ꝛ densitas. saltē ꝓm diuersas ptes orbis.
que tn̄ n̄ noīant ibi q̄litates scd̄as sȝ positiōes
vt circa scd̄m de celo dicet. ꝛ ita ē in celo ad mi/
nus aliq̄s mod⁹ cōtrarioꝝ. ¶ Ad sextū ē dd̄m
Q̄ materia ꝛ forma substātial' nō sunt in p̄di
camēto substātie p se vt dictū fuit supius circa
primā ꝓprietatē. sȝ solū reductiue inq̄ʒtuz prīci
piuz reducit ad idē gen⁹ cū suo prīcipiato. ꝛ sic
nō sunt substātie, put substātia est vl'e predica/
bile. ¶ Ad septimū dd̄m. ꝗ nō cōuenit orōni.
qꝛ licȝ orō suscipiat ꝯtraria. nō tn̄ ꝓm sui muta
tiōȝ. qꝛ orō nō dicit vera vl' falsa vt dcm̄ fuit ī
textu q̄si ipa in se aliq̄d suscipiat. sȝ ab eo ꝗ res
est vel nō est. Verū enī ꝛ falsuz vt dcm̄ fuit in q̄
stione nō dicūt formas absolutas in orōne. sȝ
dicūt adeq̄tionē vel inadeq̄tionē orōnis ꝛ rei
significate. Et sic dicit oratō vera vel falsa eo ꝗ
res sic se habeat. Cui⁹ simile est de dextro ꝛ sini/
stro que nō dicūt formā aliquā absolutā in re
que est dextra vel sinistra. sȝ dicūt habitudinem
alteri⁹ ad ipa. ꝛ iō id qd̄ nunc est dextrū pōt fie
ri sinistrū sine mutatiōe sui scȝ si aliq̄d circa ip
suz mutetur. ꝛ sic similiter orō que nūc est vera
pōt fieri falsa si res significata aliter se habeat.
Et ex isto etiā ptȝ. ꝗ verū ꝛ falsuz nō sunt cōtra
ria. qꝛ nō dicūt formas absolutas. qd̄ tn̄ ad ra
tionē cōtrarioꝝ req̄ritur. ¶ Ad octauū dictū
fuit in solutiōe prīcipali. ꝗ substātia est subie/
ctuz cōtrarioꝝ prīcipale p̄muz siue qd̄. accidēs
vero immediatū ꝛ q̄. ¶ Ad nonū dicēduz. ꝗ
idez numer⁹ ꝓm spēm nō pōt esse par ꝛ impar sȝ
alius. sicut numer⁹ binari⁹ est par ꝛ ternari⁹ est
impar ꝛ spē differūt. ¶ Ad decimū dd̄m. Q̄
actio sub eisdē circūstantiȷs nō est bona ꝛ ma/
la. sed sub aliȷs ꝛ ita nō est eadē actio moralis
que est bona ꝛ mala studiosa ꝛ p̄ua. ¶ Ad vn
decimū respōdet gilbert⁹ porritanus. ꝗ clarū ꝛ
obscurū nō predicāt ꝓprie de lumīe sȝ de subie
cto lumīs siue claritat. ꝛ hoc mō aer dicit cla/
rus q̄n habȝ lumē. ꝛ obscur⁹ q̄n caret lumīe.

¶ Secundum dubiuz An simul stare
pn̄t hec duo. ꝗ substātia vna ꝛ eadē manēs su/
cipiat cōtraria. ꝛ ꝓm sui mutatiōem. Solutio
sic. qꝛ substātia manet vna ꝛ eadē nūero ꝓm su
um eē substātiale. sȝ variat ꝓm esse accidentale
qd̄ hȝ a cōtrarys. ꝛ sic suscipiat cōtraria ꝓm sui
mutatiōem. i. mutationē alicui⁹ qd̄ est in ea. qꝛ
motus alteratiōis p quā cōtraria in sbiecto ac
quirūt. abycit ꝓm ph̄m aliq̄d de substātia ipsi⁹
mobil. ¶ Seq̄tur q̄ntitas.

Quantitatis aliud cōtinuū. ali
ud discretuz. Et aliud quidē ex
hn̄tib⁹ positionē ad seinuicez
suis ptibus ꝯstat. Aliud aūt ex nō ha
bentibus positionem.

Istud est capitulū terciū in quo. p. determiat d̄
predicamēto q̄ntitatis. Et diuidit istud capitu
luz in duas ptes prīcipales. Quia p̄mo deter/
minat de q̄ntitate q̄ʒtuz ad eius eēntialia. Se
cūdo determiat de ipa q̄ʒtum ad eius accn̄talia.
ibi Ampli⁹. Pria ps prīcipalis diuidit in du
as ptes. qꝛ p̄mo determiat de q̄ntitate ꝓp̄e di/
cta. scd̄o de q̄ntitate ip̄rop̄e dcā. scd̄a ibi Pro
priū aūt. Prima in duo. qꝛ p̄mo diuidit q̄nti
tatē. scd̄o declarat mēbra. ibi Est aūt discretā
quātitas. Pria in duo ꝓm ꝗ pōit duas diuisio
nes q̄ntitat. scd̄a ibi Aliud aūt. Quo ad p̄mū
dicit. ꝗ quātitas aliḋ est continuū ꝛ aliud dis/
cretuz. i. q̄ntitas diuidit in cōtinuā quātitatez
et discretā quātitatē. Scd̄o pōit aliaȝ diuisio
neȝ dicēs Q̄ aliud ꝯstat ex ptibus hn̄tibus po
sitiōeȝ ad seinuicē. ꝛ aliḋ ex ptibus nō habēti/
bus positionē. supple in cōtinuo.

Questio Utrū quātitas sit generalis/
simū cōueniēter in cōtinuū ꝛ discretū
diuisum.

Et videt p̄io ꝗ nō sit gen⁹. Quia om̄e genus
debȝ dicere aliquā naturā vnā eq̄liter ab omi
bus spēb⁹ pticipatā. qꝛ al's nō predicaret vni/
uoce. Sȝ q̄ntitas nō dicit aliquā vnā naturā
eq̄liter a suis spēbus pticipatā. s. a ꝯtinuo ꝛ dis
creto. ergo nō est gen⁹. Minor ꝓbatur. qꝛ nō vi
det que sit illa. cū rō mēsure ineq̄liter eis cōue
niat. ¶ Et cōfirmat. qꝛ q̄cq̄d conuenit cause ꝛ
causato. p̄us cōuenit cāe q̄ʒ causato. vt dicit cō
mētator scd̄o methaphysice. Sȝ cōtinuuz ē cā
discreti. ergo q̄ntitas ꝑ p̄us dr̄ de q̄ntitate cōti/
nua q̄ʒ discreta. qꝛ discretū causat a diuisiōe ꝯ
tinui. ¶ Confirmat scd̄o. qꝛ spēs dn̄t esse coe
queue sub genē sine ordiē q̄ est ꝓm p̄us ꝛ poste/
rius. sȝ sic est ꝗ q̄ ad nos admin⁹ ꝓm ph̄m cōti
nuū pri⁹ est discreto. Quia nūeꝝ cognoscim⁹ di
uisiōe ꝯtinui. vt hȝ. p. tercio physicoꝝ. Minor
ꝓbat. qꝛ discretū causat a diuisione ꝯtinui.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Secdo sic. Nullū genus pdicatur denoīati ue de suis spēbus fm phm scdo topicoꝝ. sꝫ q̄ntitas denoīatiue pdicaꝶ de suis spēbus dicendo. linea est quanta. numerus est quātus.

¶ Tercio sic In oī genere debꝫ eē vnū mīmū. qd̄ est metrū ꝛ mēsura oīm alioꝝ q̄ sunt in illo genere. vtꝫ decio methaphysice. sꝫ in genere q̄ntitatis nō est vnū mīmuꝫ sꝫ duo mīna. scꝫ vnitas ꝛ pūctus. igiꝶ nō est gen⁹. ¶ Quarto Nō est genus generalissimū. qꝛ nullū gen⁹ generalissimū debꝫ habē aliqd̄ sup se. sꝫ q̄ntitas habꝫ sup se substātiaꝫ vt maifestū est. ꝛ etiā sua pncipia. ergo videꝶ ꝙ nō sit gen⁹ generalissimū.

¶ Quinto sic. phus quito metaphysice diuidit q̄ntitatē in magnitudinē ꝛ multitudinē. ergo inꝯuenīēter videꝶ hic diuidi in cōtinuā ꝛ discretaꝫ. ¶ Sexto. actio dicīꝶ quāta. ꝛ albedo diciꝶ magna. ꝛ tñ actio nec videꝶ ꝯtinua nec discreta. nec albedo q̄ntitas. ¶ Septimo. Diuisio q̄ntitatꝭ est incōgrua ergo nō est ꝯueniēs. Aīs pbaꝶ. qꝛ relatiū ꝛ suū aīs discōueniūt in genere. qꝛ q̄ntitas est aīs generꝭ femi. ꝛ aliud est relatiū neutri generꝭ ¶ Octauo. pūctus ꝛ vnitas videtur esse de genē quātitatꝭ. ꝛ tñ nō sunt quātitas cōtinua vel discreta. ¶ Nono. male assimilaꝶ quātitas cōtinua vni. ꝛ discreta multo. qꝛ vnitas simplicioꝛ ꝛ prioꝛ est multo. sꝫ q̄ntitas discreta poꝛ ꝛ simplicioꝛ est q̄ntitate cōtinua. vt ptꝫ p earū pricipia. qꝛ vnū qd̄ est pncipiū discretoꝝ pus ꝛ simplici⁹ est pūcto q̄ est pncipiuꝫ cōtinuoꝝ. in cuius signū rō mēsure pri⁹ ꝯuenit discretꝭ. ꝛ deinde cōtinuis. Et cōfirmatur. qꝛ repitur nūerus ꝛ discretio vbi tñ nō est cōtinuū. vt ptꝫ in spūalib⁹ ꝛ in diuisiōe forma liptātis forme cois

In oppositū est sentēcia pħi Et poniꝶ iste discursus. cui⁹ maioꝛ est Quātitas est mēsura substātie corpalis et corporee in qua relucet subiectīa potētia materie faciens sibi similes spēs eius rōe et pprietate Minoꝛ per vnū et multa materie potētia diuidiꝶ sicut in plurib⁹ locis ex arestotile trahiꝶ. ¶ Cōclusio. ergo quātitas gen⁹ generalissimū ꝯñs grā materie totū cōpositū ꝯuenīēter p cōtinuū et discretū est pmodiuisum.

Maioꝛ hui⁹ discursus q̄ ad ei⁹ primā ptē ptꝫ decio metaphysice. vbi diciꝶ. ꝙ rō mēsure pmo repitur in q̄ntitate. vñ q̄ntitas coiter dcā ꝛ trāscendēter. est mēsura oīm. sꝫ fm ꝙ est determīati generꝭ sic est mēsura substātie corporee q̄ seqtur materiā. q̄ diciꝶ substātia materialꝭ. sicut quātitas virtutꝭ mēsurat substātiā formalē. Scdā ps ptꝫ. qꝛ similitudo cāe relucet vestigialiter in effectu sibi pprio. ergo cū quātitas materiā cōseqtur veritas ipsi⁹ materie relucꝫ in quātitate sicut pprietas forme informātꝭ relucꝫ pricipatiue in qlitate. Minoꝛ ptꝫ. qꝛ potētia materie fm se est indetermiata cū ipsi⁹ act⁹ sit determiare. vel ergo materia determiaꝶ in rōne pncipij ꝛ sic est vnū. vel in rōne pncipiati ꝛ sic est multū Vnū quidē determiat in rōne pricipij. ꝛ mltū ineē pricipiati. vnū est pricipiū multi qd̄ causaꝶ replicatiōe vni⁹. Et accipiūtur h̄ vnū ꝛ mlta in genere materialiter diuisibiliū. vbi vnuꝫ dr fꝫ materiā idisuꝫ ꝛ mltū dr disuꝫ. vnū aūt trāscēdēter dcm̄ qd̄ ꝯūtiꝶ cū ente seqꝶ actū termiatōis foꝛē h̄ cū mlto diuidit ens Et ad illi⁹ silitudinē suitur quātitas fm eē ꝛ trāscēdēter dctā. q̄no sibi attribuiꝶ rō mēsure i oib⁹ ¶ Cōclusio seqtur ex pmissis. qꝛ cōtinuū hꝫ rōnēꝫ vni⁹ quātitatiui. ꝛ discretū rōnēꝫ multi. qꝛ ptes ꝯtinui copulātur ad terminū cōeꝫ illas ptes quātitatiue ꝛ integliter vniētē. Sꝫ ptes quātitatꝭ discrete manēt a seinuicē sepate. Si obyciaꝶ. vnū et multa ambo ptinēt ad quātitatē discretā. cū multuꝫ sit nūerus ꝛ vnū nūeri pricipiū ergo n̄ videꝶ valē predcā declaratio. ¶ Dōm ꝙ atten diꝶ hic q̄dā silitudo nō ꝛ eētialis idētitas. ptꝫ qꝛ dimēsiōes intermiate sunt materie coeterne sub q̄bus ipsa fm se vna. ꝛ tūc p pticularia agētia diuidiꝶ ꝛ dimēsiones varie terminātur. et hoc mō adheret ei pus vnitas ꝯtinuiatꝭ q̄ꝫ mltitudo discretiōis. vnū vero qd̄ est pncipiū nūeri ꝛ ad quātitateꝫ discretā ptinet est vnuꝫ in diuisibilitate. Et cōis est vtriqꝫ quātitati vnitas rōnis seu vnū rōne. inq̄tnꝫ q̄libꝫ quātitas est vna spēs. ¶ Ad obiecta in oppositū ad pmuꝫ est dicēduꝫ ꝙ quātitas dicit aliquā naturaꝫ eq̄liter pticipatā scꝫ naturā diuisibilitatis Licet eīn rō mēsure ꝯueniat p se quātitati nō tñ est illa sibi eētialꝭ vt dicit doctoꝛ sbtilꝭ. fm ꝙ ei attribuiꝶ ratio generis generalissimi. sꝫ ratio diuisibilitatꝭ. Et hoc loquēdo de illa diuisione que est in ptes eiusdē ratiōis. qd̄ ostēdit idē tripliciter. Prio qꝛ in quito meta. vbi diffinitur quantū fm ꝙ pt habere diffinitiōem saltē exprimentēꝫ quid diciꝶ p nō⁹. ibi sic notificaꝶ. Quātuꝫ est. qd̄ est diuisibile in ea q̄ isunt. quoꝝ singulū natū est esse hoc aliqd. i. in ptes eiusdē diuidi. igiꝶ quātitas est p se diuisibilꝭ in hmōi ptes. nā vbi est pdicatio p se in pmo mō ꝯsequitꝭ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ibi tenet p̄dicatō a concretꝫ ad abstracta. Se
cūdo ostēdit. qꝛ quātitas ꝯtinua ⁊ discreta nō
diffiniūtur hic ꝑ mēsure rōnē. ſꝫ ꝑ hoc. quoꝝ
ꝑtes copulātur. igiť de eoꝝ eēntia est esse diuisi
bile. Tercio qꝛ ꝑ ratiōem diuisibilitatꝭ sumun
tur spēs quātomethaphiysice. qꝛ diuisibile in
non cōtinua ē numer⁹ vel oratō. in ꝯtinua ẜm
vnā dimēsionē ē linea. ẜm duas ē sup̄ficies. ẜꝫ
tres corpus. ⁊ ẜm alias differētias diuisibilita
tis pn̄t sumi loc⁹ ⁊ temp⁹. si dicas cōtra. Quā
titas ꝯtinua est in potētia diuisa. discreta actu
sed q̄ sunt actu ⁊ potētia aliq̄d non eq̄liter sunt
illud. ergo diuisibilitas nō eq̄liter ꝯueit conti
nuo ⁊ discreto. Assumptū ptꝫ. qꝛ ꝑtes numeri
actu sunt diuise abinuicē. ꝯtinui ṽo nō. ¶ Se
cūdo arguiť. Cui⁹ est potētia ꝑ se e⁹ est act⁹ ꝑ se.
si ergo q̄ntitas ꝯtinua sit ꝑ se diuisibil'. ergo pt
esse ꝑ se diuisa. igiť cōtinua pōt esse ꝑ se nō cōti
nua. Tercio arguiť ph̄us ꝓbat postea ī textu
oratiōeꝫ esse quātitatē. qꝛ est mēsura ergo ratō
essential' quātitatis est ratō mēsure. Ad p̄mum
istoꝝ est dicēduꝫ ꝙ quātitas discreta est vna ⁊
indiuisa duꝫ manet in sua spē vndecūqꝫ sit ei⁹
vnitas. q̄uis materialia q̄ subsunt illi forme
sint diuersa. Exemplū est. quinari⁹ in sua specie
manēs. est formaliter indiuisus. qꝛ diuisio ei⁹ ꝑi
mit formā quinarij. qꝛ diuisiōe facta in binari
um ⁊ ternariū nō ampli⁹ manet q̄narius. licet
materialia vt vnitates sint sunt diuise. ⁊ ita ne
gandū est q̄d assumiť de discreto. Ad scd̄m. di
cendū ꝙ actus h̄mōi potētie. ꝯtinuū est diuisi
bile nō est iste ꝯtinuū est diuisuꝫ. ſꝫ iste ꝯtinuū
diuiditur id est. est ī fieri diuisiōis. ⁊ illud pōt
pti se inesse cōtinuo. Ad terciū dicēduꝫ est. ꝙ nō
negaiť quātitatē esse. ꝑ se mēsurā. sed negať ꝙ ra
tio mensure est eēntialis q̄ntitati vt est genus
et ergo nō eq̄liter inē specieb⁹. ¶ Ad p̄maꝫ ꝯfir
matiōem p̄ncipal' argumēti. dd̄ꝫ est. ꝙ q̄cquid
conuenit cause vt est causa ⁊ cāto ẜm ꝙ h̄mōi.
hoc p̄us cōuenit cause q̄ꝫ causato Sꝫ quātitas
nō dicitur de cōtinuo ⁊ discreto ẜm ꝙ h̄nt se in
ratione cause ⁊ causati. sed ẜm ꝙ se h̄nt in rōne
spēruꝫ subordīatarū equaliter suo generi.

¶ Ad scd̄am ꝯfirmatiōeꝫ est dd̄m. ꝙ in oī genere
pōt vna spēs esse p̄or alia in essendo. cōꝑando
spēs illas inter se. ſꝫ nll'a est p̄or alia in ꝑticipā
do ratiōeꝫ generꝭ. ⁊ sic ꝯtinua quātitas natura
liter est p̄or discreta vt ōndit cōfirmatio. ſꝫ nō
ī suscipiēdo p̄dicationē q̄ntitatꝭ. qꝛ neutri spēi
inest diuisibilitas ꝑ alterā. ¶ Ad scd̄m dd̄m.
ꝙ de linea absolute nō diciť quātitas denōia
tiue. hoc mō. linea est quāta. nec etiā de aliq̄ sui

spē absolute sumpta. Sꝫ in abstracto ⁊ in q̄d
dicēdo. linea est q̄ntitas. sicut albedo nō est co
lorata ſꝫ color eēntialiter. Sꝫ denoīatiue diciť
de linea in materia ⁊ alijs spēbus. ⁊ sic sumitur
spēs ei⁹ vt cōcreta. ⁊ nō est incōueniēs concretū
generis p̄dicari de cōcreto spēi. vñ quātūcunqꝫ
vsus loquēdi sit dicē. linea est quāta siue diuisi
bilis ⁊ ita de alijs spēbus. tñ hoc simpl'r falsum
est vt sunt spēs. qꝛ tūc eēnt subiecta q̄ntitatꝭ vl'
diuisibilitatꝭ. Talis em̄ modus p̄dicandi ꝯue
nit oībus accidētibus respectu suoꝝ subiectoꝝ.
¶ Vel dicēdū est. ꝙ maior est vera in oī alio ge
nere a q̄ntitate. ꝓ cuius declaratiōe notāduꝫ ē
ꝙ res quāta pt dupl'r cōsiderari. vno mō ꝓ sub
stantia cui inē quātitas. ⁊ hoc dupl'r. vno mō
materialiter ꝓ substātia absolute. Alio mō ꝓ
substātia vt quāta est. ⁊ vtroqꝫ mō differt q̄nti
tas realiter a re quāta. p̄mo mō est accidens rei
quāte. scd̄o est formale p̄cipiū ei⁹. sicut albedo
est p̄cipiuꝫ hoīs albi. Res em̄ quāta scd̄o mō
accepta est ens ꝑ accn̄s aggregatū ex substātia ⁊
accidēte. q̄ seorsuꝫ sumpta sunt entia ꝑ se. Alio
mō accipiť res quāta ꝓ qualibꝫ re h̄n̄te ꝑteꝫ ex
tra ꝑtem. ⁊ sic nō sola substātia est res quāta. ſꝫ
etiā quātitas. qꝛ istud ꝓpriū habꝫ quātitas ꝙ
in ipa vere pt cōcretuꝫ dici de abstracto ⁊ econ
uerso. Quātitati em̄ nō solū cōuenit rō mensu
re ſꝫ etiā mēsurati. Et sic de q̄ntitate ī abstracto
vt hꝫ rōeꝫ mēsurabil' quātitas in cōcreto ē pre
dicabil'. accipiēdo q̄ntū scd̄o mō ⁊ nō p̄io mō.
Quia quātitas nō est sb̄stātia quāta ſꝫ res q̄n
ta. ⁊ sic nō est quātitas a re quāta realiter disti
cta. Et hui⁹ ratio ē vt dicūt. qꝛ q̄ntitas ex duo
bus hꝫ indiuiduatiōꝫ. s. a subiecto sic generaliter
oīa accidētia. ⁊ scd̄o ꝑ situꝫ q̄ ꝑ se ꝯuenit quāti
tati. ⁊ ergo circūscripta sub̄a pt quātitas adhuc
dici sub̄a indiuidua cū ex se indiuiduatiōꝫ habeat.
¶ Ad terciū est dicēduꝫ ad minorē. licet sint
duo p̄cipia ⁊ mīma in genē quātitatꝭ. tñ tm̄
est ibi vnū p̄imū ⁊ mīmū q̄d est mēsura alioꝝ.
Punct⁹ em̄ nō est mēsura cōtinui. qꝛ tūc aliq̄d ī
ens sumpt⁹ redderet ꝯtinuū. ⁊ esſꝫ ꝯtinuū ꝯpo
situꝫ ex īdiuisibilib⁹. Sꝫ vnū eēntialiter est mē
sura nūeri. vnū aūt applicatū alicui pti ꝯtinui
est mēsura cōtinui. vt diciť decio meta. vnde tm̄
est vna mēsura in h̄ genē. Et hec est rn̄sio scoti
et dn̄i alberti. vel pt dici. ꝙ pūct⁹ ⁊ vnitas sunt
minima respcū specierū quātitatis nō tñ respe
ctu generis quātitatis. qꝛ sic minimū formale
quod est metrum ⁊ mēsura aliorum est in hoc
genere essentia quātitatis. per cuius replicatio
nem causantur omēs species istius generis.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Ad quartū est dicēduz. ꝙ licet q̄ntitas hēat
supra se substātiaz in genere cāe efficiētis nō tñ
in genē cāe formal'. Et ergo solet dici. ꝙ q̄ntitas
habz bñ aliq̄d añ se. sz nō sup̄ se. Etiā pricipia
quātitatꝫ sunt poza q̄ntitate materialiter sz nō
formaliter. ¶ Ad quintū dicēduz. ꝙ. p. quito
metaphysice pōit spēs magꝫ eēntiales ipsiꝰ quā
titatis. hic ṽo loq̄tur coiter. Tamē si multitu/
do capiaꝫ nō in coī sz vt ex diuisiōe cōtinui siue
magnitudis causata. sic idē in re dicūt cōtinuū
et discretū cuz magnitudie ꝛ multitudie.
¶ Ad sextū dicēduz. ꝙ actio dicit quāta p accn̄s
et similiter albedo ꝛ alie q̄litates vt postea dice
tur ꝛ nō p se. ¶ Ad septimū dōm. Licet ista
diuisio sit incōgrua vocalitir ē tñ cōgrua ad in
tellectū. q2 ista vocalis incōgruitas. est fctā oc/
casiōe special' sentētie. vñ debz sic exponi. Quā/
titatꝫ. i. illiꝰ generis generalissimi. aliud supple
genus subalternū est cōtinuū. aliō est discretū.
Ex quo ptz ꝙ licz h̄ relatīm aliud discōueniat i
genere cū añcedente expsso qō est q̄ntitatis tñ
cōuenit in genere cū antecedēte subintellcō qō
est genꝰ generalissimū. Et huiꝰ rō est expssio sen
tentie. Poitur em̄ genus diffinitū in singulari
nūero. ad designāduz eiꝰ vnitatē eēntialē. Qō
libz em̄ genꝰ debz esse vnū ſm eēntiam. ꝛ h̄ sig/
nificaꝫ p singularē nūerū. Differētie vero diui
dētes ponūtur i neutro genē. ad designādū eēn
tialē diuisitatē taliū specieꝝ. Neutꝝ em̄ genꝰ est
genꝰ eēntie. ¶ Ad octauū dicēduz. ꝙ pūctus
et vnitas sunt in genē quātitatꝫ reductiue. An
gelus ṽo est q̄litas circa q̄ntitatē vt dicit alber
tus magnꝰ quito metaphysice. ꝛ post eum dn̄s
vdalricꝰ in summa. ¶ Ad nonū dōm. ꝙ resol
uēdo vtrāq3 quātitatē in sua pricipia quātitas
discreta simplicioz ꝛ poz inueniꝫ ex simplicita/
te ꝛ poritate sui pricipij. Sz compando q̄nti
tatē ɔtinuā ꝛ discretā ad seinuicē ſm esse physi
cuz ꝛ materiale qō hñt in re. sic q̄ntitas discre/
ta causaꝫ ex q̄ztitate cōtinua. Et q2 cognitō nr̄a
ex sensibilibꝰ ortuz habz. vt dicit albertꝰ cōtinu
uz q̄ ad nos ē priꝰ discreto. Et huiꝰ ratio tacta
fuit supius in minore. q2 materie pmo adheret
ppter dimētiones intermiatas vnitas ɔtinui
tatis. ex q̄ p diuisiōez pticulariū agētiuz pcedit
mltitudo generabiliū ꝛ corruptibiliū. nec mi
nus in spūalibus. ꝛ formali diuisiōe piacet. qō
daz spūale ꝛ formale cōtinuuz. qō est fluxus a
prio illiꝰ generis. q̄ fluxus pcessioni imixtus in
distātiaz ꝛ diuersitatē agiꝫ ꝛ sic numeraꝫ. Huiꝰ
continui fluxꝰ figurā in genere p̄dicamētali te
net linea predicamētalis a sup̄mo genere egredi
ens cōtinue. ꝛ p subordinationē generū subal/
ternoꝝ ɔtinuata ꝛ in spēm specialissimā termi
nata. q̄ linea p̄dicamētalis diuidiꝫ in ꝛ mltitu
dinē spērū multiplicaꝫ ſm ꝙ ampliꝰ a pmo ge
nere pcedit. Cuiꝰ multitudis signū sunt differē
tie q̄ egrediūtur d' ptāte genericꝫ ipm in diuersas
spēs numerātes. ¶ Et p hoc vadit cōfirmatō.

Circa predicta sunt dubia. dōm est.

An quātitas cōgruo ordine ponaꝫ primū pre/
dicamētuz inter p̄dicamēta accn̄tiū. Et videꝫ ꝙ
nō. Quia iuxta sentēciaz alberti ꝛ alioruz adali
quid est maxie accn̄talitatꝫ ꝛ mīme entitatꝫ. er/
go in ordie p̄dicamētoruz accidētiū ipm debz eē
primū. Solutio dubij ꝙ sic. q2 q̄ntitas est simi
lima substātie a substādo dicte. in hoc q̄a sicut
illa est subiectū qō oim accidētium. ita ipa est
subiectū quo eorūdem. ergo imediate ordiatur
post substātiaz. Etiā substātia nō est mobil' ad
aliquā formā accidētalez nisi per quātitatē. q2
iuxta sentēciā sexto physicorū. Nihil moueꝫ ni
si quātuz. ergo oportz ipam pcedere oīa alia ac
cidētia. ¶ Ad obiectū in oppositū est dōm. ꝙ
vtiq3 alia accidētia q̄ plus hñt de accidētalitate
et minꝰ de entitate pcederēt simpl'r quātitatez.
nisi ratiōes p̄dicte ꝛ alie obstaret queadmoduz
dcm̄ fuit supius de genē ꝛ spē respcū differētie.

Secundū dubiū est. Quare quātitas

nō diffiniꝫ priꝰ q̄z diuidiꝫ cū tñ sit vniuocū si/
ue genus qō dz pꝰus diffiniri q̄z diuidi. ¶ So
lutio. q̄ntitas nō pōt diffiniri ɔueniēter. q2 nec
diffinitiōe q̄dditatiua ꝛ eēntiali. nec descriptiā
et accidētali. ergo nulla diffinitiōe diffiniri pt.
Non q̄dditatiā. maifestuz est. q2 illa daꝫ per ge
nus ꝛ differētiaz. Quātitas est generalissimuz
nō hn̄s genus sup̄ se q̄ notificari possit. Nec de
scriptiā. q2 hoc mō describeꝫ p actū mensurādi
substātiaz. sz mēsurare substātiaz nō cōuenit eq̄
liter ɔtinuo ꝛ discreto. sz pmo discreto ꝛ ex cōse
quēti ɔtinuo. Qnia rō mēsure pmo ɔuenit vni
tati q̄ est pricipiū quātitatꝫ discrete. vñ dt dn̄s
albertꝰ quito metaphysice ꝛ post eū dn̄s vdalri
cus de argētina. Nꝫ quātitas dupliciter cōside
ratur. vno mō vt est mēsura substātie corporee.
et sic determinātur de ea hic ꝛ diffiniri nō pōt.
q2 vt tactū est nō est eiusdē ratiōis mensura cō
tinuorū ꝛ discretorū nec entꝫ ꝛ eē que mensu/
rant locus ꝛ tempꝰ. nec pmanētis ꝛ non pma/
nentis. Et ergo eaz nō diffinit. sed p diuisionē
eandē notificat. ¶ Alio mō consideraꝫ ſm ꝙ
pendet ex ente. ꝛ inq̄ztum est ens. ꝛ vnius ratō/
nis. ꝛ sic determiat de ea phs quito metaphysice

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

caꝫ sic diffinies Quātuꝫ est qđ est diuisibile ĩ
ea q̄ insunt. q̄ruꝫ vnūqđqꝫ aut singulū est h̄ ali
quid natū esse. Et sic hec est diffinitio q̄nti vt
absolute sumit̃ ꝛ nō ad alterū vt mēsura. qꝛ da
ta est ꝑ ea q̄ eēntialiter insunt quāto Si dicas
Qualitas diffinit̃. ergo a simili videt̃ ꝙ q̄nti
tas poterit diffiniri. qꝛ ambo sūt generalissima
Solutio. nō est simile. qꝛ q̄litas ex q̄ seq̄tur to
tuꝫ cōpositū in imagine forme denoiat substāti
aꝫ simpl'r q̄leꝫ h̄ns ꝑ hoc vnū modū denoinan
di substātiā Quātitas v̄o admi⁹ ꝯm vsum cō
munē loquēdi nō hꝫ vnū modū denoiandi. sꝫ
denoiat substātiaꝫ q̄ntaꝫ vel quotā Quāuis ei
quātuꝫ denoiatiue dictū sit a quātitate q̄ est cō
mune gen⁹ ad q̄ntitatē ꝯtinuā ꝛ discretā. tn̄ vti
mur quāto ꝓ concreto vni⁹ spēi ꝛ q̄to ꝓ concre
to alteri⁹ spēi. ꝛ ergo quātitas ꝑ actū denoian
di substātiaꝫ q̄taꝫ nō describit̃.

Terciuꝫ dubiū An quātitas sit genus
vel quātuꝫ. Et videt̃ ꝙ vtrūqꝫ. qꝛ sic quātitas
in q̄d predicat̃ de abstract̃. ita quātuꝫ de cōcre
tis. vt sicut linea ē quātitas ita lineatū est quā
tuꝫ. ꝛ sicut numer⁹ est quātitas ita numeratuꝫ
quātuꝫ Solutio Concretū ꝛ abstractū sunt ge
nus isti⁹ predicamēti. vt quātitas ꝛ q̄ntuꝫ Sꝫ
ex hoc nō seq̄tur ꝙ sunt plura genera q̄ȝ decē. qꝛ
concretū ꝛ abstractū nō sunt duo distīcta gene
ra Quia termin⁹ ponit̃ in p̄dicamēto gratia sui
significati pr̄icipal'. sꝫ idē ē pr̄icipale significa
tuꝫ abstracti ꝛ cōcreti

Quartū dubiū Quare dicitur potius
Quantitat̃ aliđ continuū aliđ discretū q̄ȝ ali
ud cōtinuatio aliud discretio Solutio alberti
qꝛ cōtinuatiđ ꝛ discretio nō sunt quātitates sꝫ
q̄litates circa quātitatē. sicut angul⁹ triāgul⁹.

Quintuꝫ dubiuꝫ est Quomodo dr̄nt
due p̄me diuisiōes quātitat̃ a seinuicē Solu
tio alberti ꝛ scoti. ꝙ sic. qꝛ p̄ma diuisio est gene
ris ꝑ differētias formales ꝯstituētes spēs Se
cūda vero diuisio est material̃. qꝛ hoc mō diui
ditur in eaꝫ q̄ ꝯstat ex ꝑtib⁹ h̄ntibus positiōeꝫ
in cōtinuo ꝛ nō h̄ntibus positiōꝫ in ꝯtinuo.

Sextū dubiuꝫ Quare philosophus
in prima diuisiōe p̄ponit cōtinuum discreto ꝛ
in executiōe mēbroꝝ diuidētuꝫ p̄ponit discre
tuꝫ cōtinuo Solutio. propter plures rōnes. p̄
ma. qꝛ diuisio incipit a p̄oꝝ q̄ ad nos ꝛ tale est
cōpositū. cuꝫ ergo ꝯtinuū sit ꝯpositi⁹ discreto
congrue p̄ponitur in diuisiōe. ꝛ discretū qđ est
simplici⁹ preponitur in diffinitiōe. ¶ Secūda
ratio est. qꝛ diuisio debꝫ dari ꝑ opposita ita tn̄
ꝙ membrū positiuū preponat̃ negatiuo. cōti
nuuꝫ autē positiuū mēbruꝫ est ꝛ discretū nega
tiuū sicut ꝑꝫ ex vtriusqꝫ diffinitiōe. ¶ Tercio
ratio est. qꝛ p̄ponit ꝯtinuuꝫ discreto ꝛ nūc econ
tra discretū cōtinuo ad innuēduꝫ ꝙ quātitas
continua ꝛ quātitas discreta sunt spēs coeq̄ue
sub genere.

Septimū dubiuꝫ est Quare philoso
phus nō declarat mēbra scđe diuisiōis anteq̄ȝ
subdiuidit mēbra p̄me diuisiōis Solutio. qꝛ
habere positiōem in ꝑtibus accidit q̄ntitati ꝯti
nue q̄ ad aliq̄s suas spēs ꝛ q̄ ad aliq̄s non. Et
nō habere positionē in cōtinuo siue in ꝑtib⁹ cō
uenit q̄ntitati discrete. ꝛ nō ꝯuenit ei habere po
sitionē in ꝑtibus. ergo oportuit q̄ntitatē conti
nuā ꝛ discretā in suas spēs subdiuidē. ꝛ postea
mēbra alteri⁹ diuisiōis declarare. Seq̄tur tex.

¶ Est autem discreta quātitas vt nu
merus ꝛ orō. Continua vero vt linea
sup̄ficies corpus Amplius aūt preter
hec locus ꝛ temp⁹. Partiū em̄ nume
ri nullus est termin⁹ cōmunis ad quē
copules ꝑticulas ei⁹ vt quiqꝫ ꝛ quiqꝫ.
cuꝫ sint ad decē ꝑticule. ad nullū termi
nuꝫ copulātur ꝯmunē sed semꝑ discre
ta sunt sed ꝛ tria ꝛ septē ad nullū termi
nuꝫ ꝑticularū copulātur sed semꝑ dis
creta sunt ꝛ sepata. q̄propter nūer⁹ qui
dē discretoꝝ est. simil'r aūt ꝛ orō discre
toruꝫ est Quia eteni quātitas orō est.
manifestū est mēsuratur em̄ syllaba lō
ga ꝛ breuis Dico aūt orōneꝫ cuꝫ voce
ꝓlataꝫ. ad nullū em̄ terminū cōem ꝑti
cule ei⁹ copulātur. nō em̄ est terminus
cōis ad quē syllabe copulētur sꝫ vnaq̄
qꝫ diuisa ē ꝯm seipsaꝫ ¶ Linea v̄o cōti
nuoꝝ est. pōt em̄ sumere terminū cōeꝫ
ad quē ꝑticule copulētur. i. pūctū. ꝛ su
ꝑficiei lineā. plani nāqꝫ ꝑticule ad quē
daꝫ cōeꝫ terminū copulātur. Simil'r aūt
ꝛ in corpe poteris sumere cōem termi
nū sup̄ficiē aliquā. que corpis ꝑticulas
copulet Est aūt taliū ꝛ tēp⁹ ꝛ loc⁹. p̄ns
em̄ temp⁹ copulat̃ ad p̄teritū ꝛ futurū
Rursus loc⁹ cōtinuoꝝ est. locū em̄ quē
dā corpis ꝑticule obtinēt. q̄ ꝑticule ad
quēdā cōem t̃minū copulātur. ergo ꝛ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

loci pticule q̃ obtinẽt singulas corpis pticulas ad eundẽ terminũ copulantur ad quẽ ꝛ corporis particule. quaꝓpter continu⁹ erit ꝛ locus. ad vnũ eñ cõem terminũ eius particule copulãtur. Amplius alia quidẽ cõstãt ex ptib⁹ q̃ in eis sũt positionẽ adseiuicẽ habẽtib⁹ alia aũt ex nõ hñtib⁹ positionẽ. vt linee quidẽ ptic̃le positionẽ ad seinuicẽ hñt singulu nãqꝫ coꝝ sitũ est alicubi. ꝛ habes vñ sumas ꝛ assignes vnũqdꝫ vbi sitũ est in plano. ꝛ ad quã pticulã cetere copulet̃ Silr aũt ꝛ pticule plani positionẽ quãdã hñt. silr nãqꝫ ondit̃ vnũ qdꝫ vbi iacet. ꝛ q̃ copulãtur ad seinuicez Sꝫ est soliditat̃ quoqꝫ silr ꝛ loci. In nũero aũt nõ poterit qsq̃ ꝑspicere q̃ eius pticule positiõez aliquã adseinuicez hẽant vt sint site alicubi. aut aliq̃ pticule ad seinuicẽ ꝯnectãtur Sꝫ neqꝫ ea q̃ tpis sũt. nihil eñ ꝑmanet pticule tpis. qd aũt nõ est ꝑmanẽs qũo positioꝫ aliquã hẽbit. sꝫ magis ordinẽ quẽdã particularũ dices habere. vt aliud qdez pri⁹ sit tpis aliud vo posteri⁹ Sꝫ et de nũero silr eo q pri⁹ nũeret̃ vnus q̃ duo. ꝛ duo q̃ tres. ꝛ ita ordinẽ quẽdaꝫ hẽbũt positioꝫ vo nõ multũ percipies. Sꝫ ꝛ orõ silr. nihil eñ permanet perticule ei⁹. sꝫ dictũ est ꝛ nõ põt ampli⁹ h̃ sumi. q̃ꝓpter nõ erit positio particularũ ei⁹. siqdẽ nihil permanẽt Alia itaqꝫ ꝯstãt ex particul' que in eis sunt põnem ad seinuicẽ habẽtib⁹. alia aũt ex nõ hñtib⁹ positionẽ. ¶ Prope vo quãtitates sũt he sole quas dixim⁹ alia vo oĩa ꝫm accñs Ad hec eñ aspicientes ꝛ alias dicim⁹ quãtitates. vt mltuꝫ dicit̃ albũ eo q superficies mlta sit ꝛ actio longa eo q tẽp⁹ ꝛ longũ ꝛ mltuꝫ sit. ꝛ mot⁹ mult⁹ neqꝫ eñ hoꝝ singulũ per se quãtitas dicit̃. vt si qs assignet quãta sit actio. tpe diffiniet ãnũ. vl sic aliquo mõ assignãs. ꝛ albũ quãtum sit assignãs supficie diffiniet. Quanta eñ fuerit supficies tãtuꝫ eẽ albũ dicis. Quare sole ꝓprie ꝛ ꝫm se quãtitates dicunt̃ que dicte sunt. alioꝝ vero nihil per se sꝫ si forte per accidẽs.

Uide textũ ibi. Est aũt discreta quãtitas ꝛc̃. Hic. p. declarat mẽbra ꝑdicte diuisionis. Et diuidit in duo. Prĩo facit hoc declarãdo mẽbra prĩe diuisiõis. Scdo declarat mẽbra scde diuisionis. ibi Amplius alia. Prĩa in duo. qꝛ ꝑmo ostẽdit quid sit quãtitas discreta. Scdo ostendit quid sit quãtitas cõtinua. ibi Linea vero. Quo ad primũ dicit sic Quãtitas discreta est vt numer⁹ ꝛ oratõ. sꝫ quãtitas continua est vt linea supficies corp⁹ Ampli⁹ aũt preter hec locus ꝛ temp⁹ sunt q̃ntitates ꝯtinue Qꝫ aũt numerus sit quãtitas discreta ꝓbat. quia nullus est termin⁹ cõis ptiũ numeri ad quẽ copulãtur pticule numeri. vt quĩqꝫ ꝛ quĩqꝫ q̃ sunt pticule decem. ad nullũ terminũ ꝯmunẽ copulãtur. similiter tria ꝛ septẽ nõ copulãtur ad aliquẽ terminũ cõmunẽ sꝫ semp discreta sunt ꝛ sepata. q̃ propter nũerus est semp discretoꝝ Simlr aũt et oratõ discretoꝝ est id est discreta q̃ntitas. q aũt oratio sit q̃ntitas. h̃ est maifestũ Quia syllaba longa ꝛ breuis mẽsurat̃ scꝫ tpe longo vel breui Et istud intelligit̃ de orõne vocaliter prolata in q̃ vna syllaba. s. longa habꝫ duo tpa id est duas moras ꝓlatiõis. alia syllaba. s. breuis habꝫ vnã morã vel vnũ temp⁹ in q̃ ꝓfertur. Illi⁹ eñ orõnis ptes ad nullũ terminũ cõmunẽ copulãtur. qꝛ nõ est termin⁹ ꝯmunis ad quẽ copulẽtur syllabe. sꝫ vnaqꝫ syllaba ꝫm sonũ suũ disticta est ab alia. tũc ibi

¶ Linea vo continuoꝝ est.

Hic. p. ostẽdit quid sit q̃ntitas cõtinua Quia aliqs ꝑt sumẽ cõmunẽ terminũ ad quẽ copulãtur eius ptes scꝫ pũctuꝫ. Simlr pticule plani. i. supficiei copulãtur ad terminũ cõem scꝫ lineam. Et simili mõ corp⁹ quãtitas cõtinua est. qꝛ ptes eius ad cõem terminũ copulẽtur scꝫ superficiẽ Taliũ aũt ꝛ temp⁹ est ꝛ locus De tpe ꝑmo patꝫ. qꝛ temp⁹ pñs copulat̃ ad preteritũ ꝛ futuruꝫ. i. preteritũ ꝛ futurũ ad seinuicẽ copulãtur per pñs ꝑ instãs mediũ qd est termin⁹ cõmunis copulatiõis. pñs aũt accipit̃ vt dicit albertus pro tpe diuisibili qd adiacet motui vel mutationi presenti. Rursus etiã locus cõtinuoꝝ est qꝛ pticule corporis obtinẽt quedaꝫ locũ. q̃ pticule ad quedaꝫ cõem terminũ copulãtur. q̃ etiã pticule loci q̃ obtinẽt singulas corpis copulant̃ ad eũdẽ terminũ cõẽ ad quẽ pticule ipi⁹ corpis

Quia ꝑpter cōtinu⁹ erit ⁊ locus. ad vnū em̄ ter
minū ꝯmunē eius ꝑticule copulātur Tūc ibi.

Amplius alia quidē ꝯstāt ex partib⁹.

Hic. p. declarat mēbra diuisiōis scd̾e. Et diui/
ditur in duo. Prīo ostēdit q̄ sunt q̄ntitates po
sitiōem hn̄tes in suis ꝑtib⁹. scd̾o ostēdit q̄ sunt
quātitates nō hn̄tes positionē in suis ꝑtib⁹. se
cūda ibi. in nūero aūt. Prīo dicit sic amplius
aūt quedā ꝯstāt ex ꝑticul' que sunt in eis ⁊ que
hn̄t positionē adinuicē. Et q̄daȝ ꝯstāt ex ꝑticu
lis nō hn̄tibus positiōeȝ adinuicē Exemplifi/
cat de p̄mis dicēs Linee quidā ꝑticule habēt
positionē ad seinuicē. q꞉ singulū hoꝝ id ē vnū
qd̾qȝ eoꝝ est sitū alicubi. Et potest haberi ⁊ as/
signari vnūqd̾qȝ vbi sitū est in plano. q꞉ ꝑticu
le sup̾ficiei copulātur ad lineā siue ad ꝑticulas
linee. Et similiter ꝑticule plani. i. sup̾ficiei hn̄t
quādā positionē Quia simil'r ostēdit vbi. vnū
qd̾qȝ istoꝝ̄ iacet ⁊ q̄ copulātur ad seinuicē. q꞉
copulātur ad lineā q꞉ linea est termin⁹ cōmunis
Soliditatis vero siue corporis ꝑticule eodē mo
do ⁊ eadē causa hn̄t positiōȝ ⁊ ꝑmanētiaȝ ⁊ co/
pulatōem. ⁊ loci ꝑticule s̄m q̄ mathematice su
mitur loc⁹ habēt positiōem in ꝑtib⁹ suis ⁊ co/
pulationē. tunc ibi.

In numero aūt nō poterit quisq̄.

Hic ph̄us ostēdit q̄ sunt quātitates nō haben
tes positioneȝ in suis ꝑtibus. Et pōt diuidi in
tot ꝑtes quot sunt q̄ntitates nō habētes posi/
tionē in cōtinuo. ꝑtes patebūt. Quo ad p̄muȝ
dicit. q̄ de numero nō pōt quis ꝑspicē scilicȝ q̄
ꝑticule eius copulātur ad aliquē terminū com
munē. q̄si positionē aliquā ad seinuicē haberēt
vt sint site alicubi. aut q̄ aliq̄ ꝑticule tales ad se
inuicē copulētur/ tūc ostēdit temp⁹ etiā nō ha/
bere positionē in ꝑtibus dicēs Neqȝ ea id ē neqȝ
iste ꝑtes q̄ sunt tp̄is hn̄t positionē ad seinuicē.
q꞉ ꝑticule tp̄is nō ꝑmanēt. qd̾ aūt nō est ꝑma/
nēns nō pōt habere aliquaȝ positionē sȝ magis
quēdaȝ ordinē ꝑticularū dicetur habere. ita vt
istud dicat̾ pri⁹ reliquū posteri⁹. Et simil'r in nu
mero eo q̄ in nūero p̄us numerat̾ vnuȝ postea
duo. postea tria. ⁊ ita habebūt quēdaȝ ordinem
scȝ in nūero. sȝ nō multū ꝑticipāt positionē.

Tunc ibi Sed ⁊ oratio similiter.

Ostēdit conseq̄nter orōneȝ nō habere positio/
neȝ dicēs Sȝ oratō simil'r nō habȝ positioneȝ.
q꞉ ꝑticule ei⁹ nō ꝑmanēt Sȝ qd̾ dc̄m est semel
nō pt ampli⁹ resumi. ⁊ ꝑpter hoc nō erit positō
ꝑtiū ei⁹. q꞉ ꝑtes eius nihil ꝑmanēt. Ex qui
b⁹ patȝ diuisio bona scȝ q̄ quātitatū alie cō/
stant ex ꝑtibus q̄ sunt in eis ad seinuicē positio
neȝ habētib⁹. sȝ alie quātitates sunt ex nō habē
tibus ad seinuicē positionē. tūc ibi.

Proprie vero quātitates sunt he sole

Hic ph̄us oñdit q̄ sunt ꝑtes quātitatis ꝑprie
dicte dicēs Nā he quātitates solūmō q̄s dixi
mus sunt ꝑprie quātitates. sȝ alie quātitas s̄ȝ
accn̄s. supple sunt q̄ntitates Aspiciētes em̄ ad
hec. ⁊ alias supple ab istꝭ que sunt ꝑ se q̄ntita/
tes dicim⁹ etiā quātitates. Et h̄ modo multuȝ
dicitur albū aliqd̾ ⁊ multa albedo. eo q̄ sup̾fici
es in q̄ est albedo est multa. Et simil'r actio di/
citur lōga. eo q̄ temp⁹ mensurat eā qd̾ est longū
et multuȝ. Et h̄ mō motus etiā mult⁹ dicit̾. q̄s
uis tn̄ de motu aliter sit q̄ȝ de p̄dictꝭ. Nō em̄ sin
gulu ȝ hoꝝ ꝑ se quātitas dicit̾. sȝ q꞉ quātis con
iuncta sunt Sicut si q̄s interrogat⁹ quanta sit
actio. assignet q̄ntitatē eius q̄ntitatē tp̄is. di/
cens eā esse annuā vel diurnā. vel aliq̄ alio mō
assignās vt q̄ dicat esse mensurā. Et simili mō
quis assignās. quātuȝ est albū id ē quātitatē al
bi. iste diffiniet superficiei q̄ntitatē. q꞉ quanta
fuerit superficiēs. tantū dicim⁹ esse albū Cōclu
dit ergo dicēs Quare he sole q̄ntitates q̄ dicte
sunt dicūtur ꝑprie ⁊ s̄m se. nihil aūt alioꝝ̄ di
cit̾ quātitas per se. sȝ forte ꝑ accn̄s.

**Questio circa predicta ē. Utrū nume/
rus sit q̄ntitas discreta specifice ab ora
tione distincta.**

Et videt̾ prīo q̄ nūerus nō sit spēs quātitatis
discrete. q꞉ nulla spēs debȝ cōuerti cū suo genē.
sȝ numer⁹ conuertit̾ cū quātitate. igit̾ nō est spe
cies eius Minor ꝑbat̾. q꞉ omīs numer⁹ est q̄n
titas. ⁊ oīs q̄ntitas est numer⁹. scd̾a ps assum/
pti ptȝ inductiē p̄mo de orōne. q꞉ illa est nume
rus l̄raruȝ ⁊ syllabarū. Scd̾o de q̄ntitate cōti/
nua ptȝ. q꞉ omīs tal' diuisibil' est in ꝑtes. ergo
talis videt̾ esse numer⁹ suarū ꝑtiuȝ Scd̾o
sic. numer⁹ est trāscendēs. ergo nō est spēs quāti
tatis. conseq̄ntia ē maifesta. Añs ꝑbat̾. q꞉ nūe
rus est multitudo ex vītatib⁹ ꝯfusa. sȝ vnuȝ est
trāscendēs q꞉ conuertit̾ cuȝ ente. ergo nūer⁹ etꝭ
est transcēdens Tercio. si numer⁹ estȝ species
quātitatis continue. vel ergo nūerus nūerans
vel numer⁹ numerat⁹. sȝ nullū istoꝝ̄ est dicen/
duȝ. ergo. maior ptȝ ex sufficiēti diuisiōe. Mi
nor patȝ p̄mo q̄ nō sit numerus numerās. q꞉
ille solū est in anima. sȝ nulla quātitas ē in ani
ma. cuȝ ipa anima sit simplex ⁊ idiuisibil'. Nec
potest dici numer⁹ numerat⁹. quia ille nō est ali
ud q̄ȝ res numerata vel numerabilis que nō est
quātitas sed substātia vel alteri⁹ predicamēti.

¶ Quarto. nulla quãtitas ꝯponitur ex nõ quã
tis. ſꝫ nũer⁹ ꝯponitur ex nõ quãtis ꝙ. Minor ꝓ
bat. qꝛ ex vnitatib⁹ cõponit̃ que nõ ſunt quãte.
ſꝫ indiſibiles ſunt nõ hñtes ptẽ extra ptez.
¶ Quinto. nulla quãtitas ꝯponitur ex ꝓuatis. ſꝫ
nũerus eſt hmõi. ergo nõ eſt q̃ntitas. Maior
ptꝫ. qꝛ nullũ ens poſitiuũ ꝯponi dꝫ ex ꝓuatis
omis q̃ntitas eſt ens poſitiuũ. ergo nulla talis
cõpoitur ex ꝓuatis. Minor ꝑmi ptꝫ qꝛ nũerus
cõponit̃ ex vnitatib⁹ que ſunt q̃d ꝓuatiuũ.
¶ Sexto. numer⁹ duaꝝ medietatũ linee vel duo
ruꝫ ſignoꝝ zodiaci vel duodecĩ horaꝝ eſt nũe/
rus. ꝛ tñ nõ eſt ſpẽs quãtitatꝭ diſcrete. quia ta/
les ptes nõ ſunt a ſeinuicẽ diſcrete ſꝫ ꝯtinue
¶ Septimo. quelibꝫ q̃ntitas ꝯponitur ex ptibus
eiuſdez rõis. ſꝫ vnitates nõ ſunt eiuſdẽ rõis cũ
numero. igit̃ ꝛc. ¶ Octauo. multitudo nõ eſt
quãtitas ſꝫ relatio ſm phm. ſꝫ numer⁹ eſt mlti/
tudo. ergo nõ eſt ſpẽs quãtitatꝭ diſcrete. ¶ No
no. numer⁹ nõ diſtiguitur ab orõne. qꝛ orõ nõ
eſt aliud quã nũer⁹ lraꝝ ꝛ ſyllabaꝝ in ꝓnũcia
tione. ¶ Decimo. orõ nõ eſt quãtitas. ergo nõ
diſtinguit̃ numer⁹ ab orõne ſicut ſpẽs a ſpẽ. An
cedẽs ptꝫ. qꝛ oĩs vox eſt q̃litas. ſꝫ orõ ſm pꝫ. h.
eſt vox. ergo videt̃ eſſe q̃litas Maior eſt maife
ſta. qꝛ vox eſt obiectũ audit⁹. ſꝫ omẽ obiectũ po
tẽtie ſenſitiue exterioris eſt in tercia ſpẽ q̃litatis
¶ Undecimo. omis q̃ntitas ꝓcedit ab aliq̃
indiſibili. ſꝫ orõ nõ eſt hmõi. ergo nõ eſt quan
titas. Maior ptꝫ inductiue in ſingul̃. qꝛ nume/
rus ꝓcedit ab vnitate. linea a pũcto. ꝛ ſic de alys
Minor ꝓbat̃ ꝑ albertũ dicẽtez. ꝙ in orõne nõ
eſt aliqd̃ indiſibile vnũ qd̃ ꝑ ſubam iteratũ cõ
pleat totã orõnis quantitatẽ. ¶ Duodecio. ſi
orõ eſſꝫ q̃ntitas vel ꝙ eſſꝫ orõ mẽtalis ſcripta
vel vocal̃ a ſufficiẽti diſione. ſꝫ nullũ eoꝝ eſt di
cendũ. ergo. Minor ptꝫ. nõ mẽtal̃. qꝛ illa ſolũ
eſt in aĩa. q̃ntitas ꝟo nõ eſt in aĩa. Nõ vocal̃ qꝛ
illa eſt q̃litas vt ꝑus argutũ eſt Nec ſcripta. qꝛ
illa q̃ntuꝫ ad materiã que ẽ incauſtũ ꝛ papyꝛ⁹
eſt ſuba. Et quãtuꝫ ad linealẽ ꝓtractiõem cha
racterũ eſt q̃litas de q̃rta ſpẽ. ergo ñ eſt q̃ntitas
¶ Decimotercio. illd̃ nõ eſt ſpẽs q̃ntitatis diſ/
crete q̃ aliq̃d mẽſurat̃ longũ vel breue. ſꝫ ꝑ orõ
nem mẽſurat̃ aliq̃d longũ vel breue. ergo nõ eſt
ſpẽs quãtitatꝭ diſcrete Maior ptꝫ. qꝛ diſcretũ
nõ mẽſurat continuũ nec ecõtra. longũ ꝛ breue
ſunt in ꝯtinuis. Minor ptꝫ per phm in textu
dicẽtem. Mẽſuratur em̃ ſyllaba longa ꝛ bre/
uis. ¶ Decimoq̃rto. ſi orõ eſſꝫ q̃ntitas h̄ eẽt ex
eo qꝛ eſt mẽſura vocis ꝓlate. ſꝫ temp⁹ eſt mẽſu/
ra vocis ꝓlate. ꝙ nõ dꝫ orõ ꝓpter hoc dici quã
titas diſcreta ¶ Decimoquĩto. ſi orõ eẽt diſcre
ta quãtitas ſeq̃retur ꝙ non eẽt vna. qꝛ ptes ma
nent a ſeinuicẽ ſepate ꝛ diſcrete. ¶ Decimoſex
to. omis ſpẽs debet eſſe q̃d inconplexũ. ſed orõ
eſt quoddã complexũ. ergo nõ videt̃ eſſe ſpecies
quãtitatis.
In oppoſitũ eſt. p. in textu Et poit̃ ta/
lis diſcurſus. cui⁹ maior eſt Numerus
formal̃ qui eſt ſubſtãtie mẽſura / eſt mul
titudo ex vnitatib⁹ aggregata / quaruꝫ
vltima eſt eiuſdẽ drñtia ſpecifica Mi
nor hui⁹ partes nullo copulãte ꝯiugũ
tur adinuicẽ ſꝫ q̃libꝫ manet ab alia diſ
creta queadmodũ in orõne vocali ꝓ/
lata in q̃ eſt ſonoꝝ lraꝝ ꝛ ſillabarũ diſ
creta aggregatio Licꝫ eius q̃ntitas nõ
cauſet̃ ab indiſibili vno ſm ſubſtãtiaꝫ
reiterato. Cõcluſio. igit̃ numer⁹ ꝛ ora
tio ſunt ſpẽs quãtitatis diſcrete a ſein
uicẽ ſpecifice diſtĩcte.
Maior iſti⁹ hꝫ tres ptes ꝓ declaratiõe ꝑme ꝑ
tis notãdum eſt ꝙ triplex eſt nũerus. ſ. numer⁹
nũerat⁹. numer⁹ numerãs q̃ nũeram⁹. ꝛ nũerus
formal̃. Numer⁹ nũerat⁹ ſiue material̃ ſunt ipe
res nũerate vl̃ nũerabiles Et tal̃ repit̃ in q̃libꝫ
predicamẽto. qꝛ cuiuſlibꝫ ꝑdicamẽti res nũera/
ri pñt. Numer⁹ nũerãs q̃ nos nũeram⁹ qui vo/
catur rõ nũerandi. eſt rõ aĩe diſcretiua q̃ accipit
aliq̃ vt plura vel multa. Et de h̄ nũero dicit. p.
ꝙ idẽ eſt nũerus decẽ hoĩm ꝛ decẽ canũ. ꝛ h̄ cuꝫ
ſit in aĩa nõ eſt q̃ntitas ſiue ſpẽs q̃ntitatꝭ diſ/
crete. Numer⁹ vero formal̃ eſt forma diſcretõis
nũeratoꝝ. q̃ nũero res foꝛal̃r ſitꝭ nũerate ſiue in
nũero poſite Et h̄ pt etiã dici nũer⁹ nũerãs. i. ꝯ
ꝑ. ad res nu. ꝛ hmõ ẽ dupl̃x nũer⁹ nũerãs Quĩ
daꝫ q̃ eſt in aĩa nũerante. ꝛ q̃daꝫ q̃ eſt in rebus.
Dñs vlric⁹ ꝟo in ſumma libro. iiij. tractatu. ij.
capitu. xvi. ſic dicit. Eſt triplex nũer⁹. ſ. materia
lis. formal̃. ꝛ inſtrumẽtalis Numer⁹ materialis
eſt ipe res nũerate. ꝛ ideo ille nec eſt in aĩa nec ĩ
reb⁹ ſꝫ eſt ipſe res formal̃ nũer⁹ quẽ aliq̃ vocãt
in q̃ numeram⁹ ita ꝙ ipe nõ ſit nũerus niſi cãli
ter loquẽdo. eſt eẽ ſinguloꝝ differẽtiys eẽtiali/
bus diſtributũ inq̃ntuꝫ forma indiſionez cãt. q̃
diſtributõ poit res in nũero ꝛ ꝑ ipſaꝫ res ipe in
plulitate eẽndi ꝯſtituũt̃. ꝛ iſte nũerus eſt in re
bus vt formale eſſe earũ ꝛ nõ eſt in aĩa Inſtru
mental̃ numer⁹ qui aliter vocat̃ quo nũeram⁹.
eſt coaceruatio vnitatũ. Et ille ſumitur adhuc
dupliciter. vno mõ formalit̃ ꝓ ipa coadceruã
tiõe vnitatũ. ꝛ ſic ẽ in aĩa. qꝛ illa coaceruatio ẽ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

in aīa Et ergo dicit albtus quīto metha. Nō nō
omnino falsū dicunt nūeruz esse in aīa Quia
ratio nūeri formal' qui est nūerus q̄ nūeram⁹ ē
est in aīa. q̄ aūt nūeram⁹ est nō numer⁹ qnq̄z. et
etiā quo nūeramus est numer⁹ Forma em̄ indi
uisiōe3 causante numeram⁹. τ tn̄ nō est nūerus
Et coaceruatiōe vnitatū nūeram⁹ τ est numer⁹
quo oīa nūeram⁹. τ est in aīa vt dcm̄ est si acci/
piat formaliter. τ ergo nūer⁹ cōpoitur latine a
nutu τ greca dcōe memerz qd latie sonat diuisiōz
diuisio em̄ ē cā numeri. Et dr numer⁹ nut⁹ di
uisiōis. qz vbi est nut⁹ mētis ad diuisiōz conci
piendo aggregatione diuisiōis facte. ibi est nu
merus. Si vo talis aggregatio siue coaceruatō
accipit materialit' fm q ipa est vnitates diuise
causate in diuers subiectz p formas causātes i
diuisionē. sic nō solū numer⁹ est in reb⁹ sz nec a
rebus sepabil'. Et hoc pbat albtus τ post eum
vdalricus duab⁹ rōibus Pria ē. numer⁹ nichil
est nisi discretū aggregatū ex vno τ vno τ sic d
inceps. sz vnū insepabile est a reb⁹. ergo est nūe
rus Minor pbat. qz si det q vnitas sit sepata
re. tūc res a qua est sepata aut est vna. aut nō est
vna. si det q sit vna. tūc cū supposita rei esse ad
nō vnū seqtur esse multa. erit ipa res multa qd
est absurdū. diuisio em̄ est causa nūeri. nulla āt
diuisio facta est in re ex eo q ab ea sepat vnitas
Si vo det primū scz q adhuc sit vna tūc sequi
tur q aliq vnitate sit vna τ illā habuit añ sepa
tiōem poris vnitatz ergo tūc habuit duas vni
tates due aūt vitates faciūt duo. ergo res vna
fuit due qd est absurdū. Relinqtur ergo q vni
tas nullo mō sit sepabil'a reb⁹. licet em̄ isto mō
accepta .s. vt pricipiū nūeri nō sit ps q̄ est gen⁹
vel est dr̄a. tn̄ manet hoc accn̄s qd est indiuisibi/
litas siue vnitas de ppo actu drntie q̄ est termi
nare τ finire esse ad terminū pōtētie τ act⁹. τ qz
ille actus differētie rez nō relinqt. ideo vnitas
qua q̄libz res dr vna rē nō reliqt. τ ita cū dicit
vnitas est vel vnitas est ens. predicat ibi ip/
suz eē indiuisibilitatz τ nichil aliud. hoc aūt eē est
accidēs mō supdicto τ n̄ aliter. τ sic p nichil ali
ud cōstituit vnitatz eē nisi p esse indiuisibilitatis
Scda rō qua pbat numer⁹ insepabil'a reb⁹ est
ista. qz q̄cnq̄ numerātur nō veniūt ad nūeruz
nisi suis formis q̄bus discernūtur τ qz diu sal
uant in eē suo tādiu adheret eis nūer⁹. Si vo
detur separi hoc accn̄s qd est nūerus. tūc qrit
vtrū sepato binario a duab⁹ ouib⁹. adhuc rma
nent due oues aut nō. Si adhuc remanēt due
tūc aliq binario sunt due. τ ille binarius cum/
priore q̄ infuit facit q̄ttuor pus ergo fuerūt qt/
tuor. Quattuor em̄ sunt q̄cunq̄ duob⁹ binna
rijs numerātur. Si aūt nō remanēt due. tūc se
quitur q nō remanēt oues p'aliter τ hͦ est falsū
cuz accidēte sepato a suo subiecto nō destruitur
subiectū. Et simili mō dōm est de alijs. Se
cūda ps maioris tangit diffinitiōez numeri q̄
est multitudo ex vnitatib⁹ aggregata. Cui⁹ dif/
finitiōis rō est. qz numer⁹ no pōt diffiniri p hͦ
q constituit ex nūeris. qz ex plurib⁹ spēbus nō
ꝯstituitur tercia spēs vt dr por. Verbi gratia. si
dicatur. numer⁹ denarius ex septē τ tribus con
stituit vel denari⁹ ē septē τ tria nichil amplius ad
dendo falsuz est qd dicit. Quia fm hͦ denarius
essz septē τ essz tria τ essz ex septē τ ex tribus qd
falsum est. siml'r si dicat. denarius est septez et
tria sil' sumpta. hͦ iterū falsuz est. qz ex q̄ denari⁹
nō est septē. relinqtur q nō est septē cuz quoteū
qz alijs. Et vt vl'r dicat. vna spēs nūeri de alia
nō predicat. nec diffinit eaz. Et ideo denari⁹ nō
est nonē τ vnū neq̄z octo τ duo neq̄z septē τ tria
neq̄z sex τ q̄ttuor neq̄z quinq̄z τ quinq̄z. Sz for/
te diceret aliq̄s q denari⁹ est summa q̄ excrescit
ex aggregatiōe septē τ triuz vel sex τ q̄ttuor vel
quinq̄z τ quinq̄z. Respondēduz est q hoc verū
est si cōsideret denari⁹ in ratione toti⁹ integralis
qūo mathematici loquūtur de numero. nō aūt
in ratiōe tocius essential'. Et ergo dr albertus q
verū est q pdicti numeri ꝯstituūt denariū. sz tn̄
illa nō est diffinitio denarij fm q est spēs discre
ti qd est numer⁹. qz septem τ tria q̄ ponūtur in
illa descriptiōe eq̄liter ignota sunt sicut ipe dna
ri⁹ Nl'la em̄ q̄ntitas diuisibil' notaē nisi p suā
mensurā primā Constat aūt septē τ tria esse q̄n
titates diuisibiles. ergo nō certificāt esse alicui⁹
numeri fm q hmōi sunt. Mensura autez pma
numeri est vnitas aggregatiōe sua omēz q̄nti/
tatē numeri certificās Idez aūt oīno in talib⁹
est certificās τ constituēs in eē. Aggregatio er/
go vnitatz τ certificat τ ꝯstituit oēm numerū.
Oportet ergo q denarius sit aggregatū ex vno
τ vno. τ sic deinceps vsq̄z ad decimā vnitatem.
nec iterū erit denarius id quod fit ex vno decies
sumpto. cui⁹ due sunt rōnes vna. qz cuz dici/
mus decies. facim⁹ denoiatiōem a decē τ ideo d
cem notius est q̄z decies. ergo decies nō cadit in
diffinitiōe denarij. Alia rō est. qz si vnū decies
sūat nichil m'tiplicat nec facit actualē discre
tionem. sz denari⁹ cōstituit ex vnis diuers q̄ cō
gregata actualē faciūt discretiōz. Et sili mō in
tellig ēduz est de esse cuiuslibz numeri. Et q̄ nu/
merus iuxta suā diffinitiōez bn̄ dicit multitu
do ex vnitatib⁹ aggregata Ibi tn̄ notāduz q m'
titudo ꝯsiderat dupl'r. τ sil'r multuz τ paucum
et etiā paucitas. primo absolute. τ sic quilibet

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

numer⁹ est multuȝ quoddā ⁊ multitudo q̄daȝ Nāᷓ eē coacervatū ex vnis ē multū et multitudo q̄daȝ. Scd̄o accipit vt ꝯpatuȝ ad alteruȝ et sic multū opponitur pauco. Et h̄ mō duo erūt pauca ⁊ nullo mō multa. Quilibȝ aūt ali⁹ numerus erit mult⁹ ⁊ pauc⁹ respectu diuersoꝝ. sic em̄ opponūtur vt correlatia. vnū aūt opponitur et multo ⁊ pauco sicut pn̄cipiuȝ pn̄cipiato.

Tercia ps h⁹ maioris est. q̄ vltima vnitas specificat nūerū p quā nūerus dr̄ vnus. sicut cum dr̄ binari⁹ est vnus. ternari⁹ est vnus. quā ꝓbat Albertus dicēs. Cū numer⁹ sit in genere discreti forma cuiuslibȝ nūeri est forma sūme aggregate ex vnis siue vnitatib⁹. ꝓpter qd̄ vltīa vnitas inq̄tuȝ est finis in q̄ ⁊ ad quā finit motus aggregatōis est vnitas siue forma nūeri. q̄ꝛ illa sola est causa indiuisiōis tal' summe sicut finis. Dictū est aūt q̄ idē est cā indiuisionis ⁊ vnitatis oīs nūeri. Et sic licȝ nūerus nō sit ꝯposit⁹ ex materia ⁊ forma. est tñ in nūero aliqd̄ qd̄ se h̄ȝ per modū materie ⁊ aliqd̄ p modū forme. Aggregatio em̄ vnitatū se h̄ȝ vt materia. ⁊ vltīa vnitas inq̄tuȝ est termin⁹ precedētiū ⁊ finis. est vt forma. ⁊ ergo q̄ꝛ est alia vnitas vltima in ternario et alia in q̄ternario. ternari⁹ ⁊ q̄ternarius dr̄ūt spē.

Minor p̄dicti discursus patuit in textu. Quia ptes dēcē ad nullū terminū cōe copulantur. q̄ possit esse pricipiū vni⁹ ptis ⁊ finis alterius. sȝ q̄libȝ manet ab alia sepata ⁊ discreta. Et sili mō est in orōne vocaliter ꝓlata. q̄ etiā ē ꝓpter eandē cām q̄ntitas discreta. Sic ꝓbat dn̄s vlricus in summa dicēs. q̄ syllaba ꝓut est vox ꝓlata h̄ȝ duo. vt dr̄. p. scd̄o de aīa. scȝ locutionē que ē sonus resultās ex pulsiōe aeris ad vocalez arterēā figurat⁹ p instrumēta vocis q̄ sunt ligua dentes ⁊ h̄mōi. Et melos qd̄ est ꝓportō syllabaruȝ adinuicē in dictiōe b̄m temp⁹ longū vl' breue. ⁊ b̄m accētuȝ acutū vel grauē. hoc em̄ sonat b̄m ph̄m ad modū melodie in cātu. Cuiuscūq̄ȝ aūt esse ꝯsistit in motu. ⁊ cui⁹ passiōes sunt longuȝ ⁊ breue illud est q̄ntitas. ergo syllaba ē q̄ntitas. et p ꝯn̄s dictio ⁊ orō q̄ꝛ integrātur ex q̄ntitatibus. sunt q̄ntitates. Hāc aūt rōeȝ innuit p. cū dr̄. mēsurat em̄ syllaba lōga et breuis. Et q̄ꝛ singule formatiōes litterarū ⁊ syllabarū distīcte sunt nec in aliq̄ vno ꝯtinuātur. ergo orō ex his ꝯstās est discreta q̄ntitas sicut numerus. Et q̄ꝛ in hac formatiōe distīcta nihil deest temporis licȝ aliq̄d desit rei. q̄ꝛ cōtinue ꝓfert littera post l'ram. ergo orō mēsurat tpe cōtinuo. ⁊ in h̄ differt a nūero. Orō ergo vt dr̄ albert⁹ concorditer ad illā partē ꝓpōnis. est aggregatō discretorū sonoꝝ elemētoꝝ seu l'rarū syllabarū ⁊ dictionū ad vnū totū cōplens ordiataȝ illaȝ aggregatiōem. sicut l'raruȝ in syllaba est vnū complens qd̄ est vltima littera. ⁊ syllabarū in dcōe est vnuȝ ꝯplens qd̄ est vltīa syllaba. ⁊ dcōnuȝ in oratione est vnū totū coplens qd̄ est vltima dictio ꝓporcionabiliter sicut dictū est de nūero. ⁊ ideo ista extēsa ordiatio ⁊ aggregatio sonoruȝ b̄m seipsam q̄ntitas est. q̄ tñ non causat ab aliq̄ indiuisibili. cui⁹ reiteratiōe tota q̄ntitas orationis causat sicut est in nūero. Exempli grā hec orō Do tibi panē. ꝓcedit ab indiuisibili sono h⁹ littere. D. q̄ tñ nō iterat p substātiaȝ in tota illa oratōe sȝ alia ⁊ alia. in q̄ruȝ tñ q̄libȝ saluat rō indiuisibilis soni eq̄liter sicut in illa littera. D.

Conclusio seq̄tur ex p̄missis. q̄ꝛ ph̄us in textu ostendit oratiōem ⁊ numerū esse spēs distinctas. tñ in tribus conueniūt sicut p̄cipue in tribus dr̄ūt. Prio conueniūt in hoc. q̄ꝛ vtrūq̄ȝ ē multitudo discretoꝝ. Scd̄o. q̄ꝛ sicut in nūero est indiuisibile. ita in oratiōe est minimū vt elementū. qd̄ b̄m se est indiuisibile in pora elemēta licet sit diuisibile b̄m ꝯtinuitatē. Tercio. q̄ꝛ sicut in numero spēs p additiōem vel p substractōȝ vnitatis diuersificat. sic in oratione. si aliqd̄ elementuȝ addat aut subtrahat resultat diuersa species. In tribus vero dr̄ūt. p̄mo. q̄ꝛ numer⁹ est multitudo discretoꝝ sibiinuicē nō succedētiū sed p̄manētiū. Orō vero est multitudo discretorū sibiinuicē succedētiū. scd̄o. Numer⁹ causatur ex reiteratiōe vnius ⁊ eiusdē indiuisibilis qd̄ est vnitas. sȝ in orōne nō est vnuȝ indiuisibile ex cuius reiteratōe causat tota orōnis q̄ntitas. sȝ sunt multa indiuisibilia b̄m sonū litterarū. Et q̄ p̄mēides mellissus ⁊ quidā alij athomos ponētes pricipia rerū. Exemplū illius pōnis dederunt in l'rato sono in quo nō est aliqd̄ vnuȝ indiuisibile causa toti⁹ congregatiōis sȝ multa figura soluȝ ⁊ ordie dr̄ntia. inter q̄ tñ indiuisibile simpl'r est l'ra. q̄ est mīma ps vocis q̄ describi pt. l're aūt vocātur elemēta q̄si alimēta ad similitudinē elemētoꝝ mūdi. sicut em̄ illa coeuntia oē pficiunt corpus. sic ⁊ he coniūcte l'ralem vocez q̄si corpus aliqd̄ cōponūt. Elemēta tñ proprie dicunt ꝓnunciatōes ipse. note aūt earū littere. Abusiue tñ ⁊ elemēta p l'ris ⁊ l're p elemētis vocatur. Cum em̄ dicim⁹ nō posse ꝯstare. r. aū. p. non de l'ris intelligimus. sed de ꝓnūciatione earum. nā quātum ad scripturā ꝯiūgi pn̄t nō tñ enūciari nisi postposita. r. Tercio dr̄ūt. q̄ꝛ nūerus causat ex diuisiōe ꝯtinui p̄manētis. ⁊ ergo indiuisibilia ex q̄bus numer⁹ cōstituit p̄manēt. Orō aūt causat ex diuisione ꝯtinui successiui. scȝ tpis vel moꝛe mensuratis ꝓlationē vocis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Et ergo indiuisibilia ex quoꝝ aggregatōe ordia
ta fit orō nō simul pmanet. Et ideo dr. p. ꝙ se
mel dcm̄ est ampliꝰ resumi nō pōt. ſꝫ forte obij
cies contra. Drn̄tia ſm ſpēm est drn̄tia forma
lis. ſi aūt orō ꝛ numerꝰ iſtis tribus nō tm̄ differ
rent. tūc in illo formali differrēt ꝛ ſic nō differ
rent ſpē. Ad qd̄ r̄ndet ſcotꝰ. ꝙ orō eſſentialiter
a nūero differt ꝛ a quacūqꝫ ſpē quātitatꝫ nō tm̄
differētia materiali ſed formali ꝛ ſpecifica. illa
tm̄ nō est nota. imo vix alicꝰ ſpēi ſpēaliſſime dif
ferētia est nobis nota. ꝛ ergo p pdicta circūloq̄
mur differētiaꝫ ſpecificā.

Ad obiecta in oppoſitū est dicēduꝫ p
ordinē. Et pmo ad primū. ꝙ est duplex nume
rus. ſ. actualis ꝛ potētialis. Numerꝰ actualis
qui ē ſpēs q̄ntitatis diſcrete. est rerū actu a ſei
uiceꝫ distinctarū ſeu ſepatarū. Sicut ſortes ſe
patus a platone facit cū eo numerū binariuꝫ.
Numerꝰ potētialis ē aliquarū ptiuꝫ ꝯtinui ex
iſtētiuꝫ in ſuo toto. ſicut duodecī ſigna zodia
ci faciūt numerū potētialē. qui nō dicit nume
rus abſolute ſꝫ dr numerꝰ ꝯtinuꝰ. quō dr phs
quarto phyſicoꝝ. ꝙ tempꝰ est nūerus motꝰ. Hꝰ
vero nūeri potētialꝰ potētia ad actū ducit p rea
lē diſcretiōꝫ ſeu ſepationē ptiuꝫ. De orōne aūt
quō est numerꝰ ſonoꝝ lr̄aruꝫ ꝛ ſyllabarū patu
it prius. ꝛ posterꝰ patebit in ſolutiōibus obiectō
nuꝫ factarū ad illā partē. ¶ Ad ſcdm̄ est dōm
Qꝫ numerꝰ qui est q̄ntitas diſcreta nō est trāſ
cendēs ad pbatiōeꝫ vero cū dicit Vnū qd̄ est
pricipiuꝫ numeri est trāſcendēs. Dōm ꝙ vnū
capit duplr̄. Vno mō put est pncipiū numeri
qui est ſpēs quātitatis diſcrete. ꝛ ſic ſignificat
aliqd̄ ſm cōtinuitatē indiuiſuꝫ. ſicut in declara
tione maioris tactū fuit. Alio mō accipit trāſ
cendēter put conuertit cuꝫ ente. ꝛ ſic ſignificat
aliq̇d ſm formā ſubſtātialē indiuiſuꝫ. ꝛ tale vnū
est pricipiū nūeri trāſcēdentꝫ qui nō est de iſto
predicamēto. ſed repit in omnibꝰ. quō dicimus
duo angeli duo pūcta. quoꝝ tm̄ neutrū est q̄n
tuꝫ. Qꝫ aūt iſta diſtictio locuꝫ habeat patꝫ in
exēplo ſenſibili de virga p media pte viridi ꝛ p
alia medietate arida q̄ ē vna inq̄ztuꝫ vnū est d
genere q̄ntitatis. qꝛ est ſm cōtinuitatē indiuiſa.
et tm̄ nō est vna vt vnū est trāſcendēs. qꝛ ipſa ē
ſm formā ſubſtātialē diuiſa Quia alia est forma
ſubſtātialis ptis viridis ꝛ aride. Similit an
gelus vnꝰ est capiēdo vnū trāſcendēter. ſꝫ nō est
vnus capiēdo vnū vt est pricipiuꝫ quātitatis
diſcrete. qꝛ nō hꝫ q̄ntitatē. ¶ Ad terciū dcm̄
est ſufficiēter circa pmaꝫ pteꝫ maioris ppōnis.
¶ Ad q̄rtuꝫ dōm ꝙ verū est nullā quātitateꝫ
continuā ꝯponi ex indiuiſibilibꝰ ſeu ex nō quāti
tatibꝰ ſic pbat. p. in ſexto phyſicoꝝ. tm̄ q̄ntitas
diſcreta bn̄ pōt cōponi ex nō quātitatibꝰ. nec ſe
quit incōueniēs in q̄ntitate diſcreta ſic̄ in cōti
nua. Aut dōm est. ꝙ verū est nullā quātitateꝫ
cōponi ex nō quātitatibꝰ. i. ex illꝰ que nullā re
ductōꝫ hn̄t ad q̄ntitatē. ſꝫ ſic nō ē de vnitatibꝰ
q̄uis em̄ vnitates n̄ ſint q̄ntitates. hn̄t tm̄ r̄du
ctionē ad q̄ntitatē ſic̄ pricipiū ad pricipiatuꝫ.
Et vnitates etiā ſimul iūcte p reiteratiōꝫ q̄nti
tatē efficiūt. ſ. nūeruꝫ. ¶ Ad quītuꝫ ē dōm. ꝙ
quātitas q̄ est nūerꝰ nō ꝯpōitur ex puatis. Ad
pbatiōꝫ ſcdo dōm. ꝙ vnitas nō dr ſolaꝫ negatō
neꝫ diuiſiōis. ſꝫ etiā id in q̄ est talꝰ negatō. qꝛ cuꝫ
ſimplicia nō cognoſcimꝰ niſi p ꝯpoſita ꝛ indi
uiſibilia nō niſi p negatiōꝫ diuiſionis. iō licꝫ vni
tas q̄ ad materiale ſit q̇d ꝯpoſitū. qꝛ est ps ꝯti
nui accepta p diuiſionē ꝯtinui notificās tm̄ ipaꝫ
p negatiōꝫ diuiſionis ¶ Ad ſextū est dōm. ꝙ ta
lis nūerus nō est niſi potētialꝰ. ꝛ ergo n̄ ſeq̄tur
Est nūerus potētialꝰ. ergo est nūerus ſimplr̄. ſꝫ
cōmittit fallatia a dcō ſm q̇d ad dcm̄ ſimplr̄.
Etiā due medietates linee vel cuiuſcūqꝫ cōti
nui. ſic̄ ꝛ duodecī ſigna celi nō ſunt nūerꝰ ſꝫ nu
merata. hoc mō dicimꝰ ꝙ binariꝰ est nūerus. et
duo ſunt nūerata. Et ternariꝰ est nūerus ꝛ tria
ſunt nūerata Quia ſicut dicimꝰ albedo est co
lor ꝛ albū coloratū. ita dicimꝰ ternariū eē nūe
ruꝫ ꝛ triā nūerata Niſi dicat ſic̄ prius dcm̄ fuit
ꝙ quātitas etiā est q̄ꝫta. ita ꝙ hoc eſſꝫ ſpēale in
iſto genere accipiēdo q̄ntuꝫ vt idē est ꝙ habere
pteꝫ extra ptē. ¶ Ad ſeptimū dōm. licꝫ vnita
tes nō ſint eiuſdē rōnis cū toto nūero q̄ ex eis
cōponit. ſunt tm̄ eiuſdē rōnis iter ſe. ꝛ h̄ ſufficit
Vel dōm ꝙ illd̄ ſoluꝫ req̄rit in q̄ntitate cōti
nua in q̄ q̄libꝫ ps ē eiuſdē rōis cū toto. eo ꝙ q̄
libꝫ ps linee est linea. ſꝫ nō oꝫ in nūero. ¶ Ad
octauū dcm̄ fuit in declaratiōe ſcde ptis maio
ris. ¶ Ad nonū dcm̄ fuit ad longū in declara
tiōe cōcluſiōis quō nūerꝰ ꝛ orō drn̄t. ¶ Ad de
cimū dōm. ꝙ orō equiuoce accipit. ſ. vt est quāti
tas. ꝛ vt est q̄litas. Vn̄ in orōne vt ē in platō
ne ſex pn̄t cōſiderari. Prio vocem que est ſpēs
ſoni ſm quā mouet audituꝫ. ꝛ h̄ mō est q̄litas
tercie ſpēi. Scdo actū q̄ vox format qui vt ſe
tenet ex pte agētis vocat actio ꝛ ex pte patiētis
vocat paſſio. Et tercio motū qui ē fundamētū
talis actiōis ꝛ paſſiōis. quoꝝ vnꝰ est ad voceꝫ
que ē qualitas. ꝛ aliꝰ ad vbi q̄ est localꝰ. Quar
to ſucceſſiōꝫ q̄ est ſm prius ꝛ posteriꝰ vel extēſio
neꝫ q̄ est i motu platiōis q̄ est q̇d ꝯtinuū Qui
to meſurā talꝰ extēſiōis vel ſucceſſiōis quā etiā

oportz esse continuā. exq̄ mēsura ꝛ mēsuratum dūt esse vnigenia Sexto discretiōz ꝛ multitudinē ptiū. s. sonoꝝ lrarū ꝛ syllabarū sibiīnuicē succedētiuz. ꝛ sic est discreta q̄ntitas Et ꝓpter ista dt albert⁹ scd̄o de aīa capitl'o de voce. q꞉ numero motuū ꝟtutꝫ interptatie mouētis organa formātur syllabe ꝛ dcōes. ergo mēsurant̄ ꝑ longū ꝛ breue tps ꝛ incidūt in gen⁹ quātitatis. Et q꞉ singule formatiōes elemētoꝝ ꝛ syllabaꝝ disticte sunt nec aliq̄ mō ꝯtinuātur. iō stꝫ de nūero discretoꝝ ꝛ nō ꝯtinuoꝝ. q꞉ tñ ꝯtinuo tpe mēsurātur. iō nō sunt numer⁹ Et q̄a sunt ī motu licz nō sint mot⁹ ꝛ mot⁹ ꝑmanentiā n̄ hz in suis ptib⁹. iō orō ex istꝫ constās in ptib⁹ suis ꝑmanentiā nō hz ❡ Ad vndecimū dcm̄ est in declaratōe ꝯclusiōis. ❡ Ad duodecimū silr patuit ex textu phī dicētis Dico aūt orōez voce platā. ❡ Ad decimūterciū dd̄m ꝺm doctorez subtilē. ꝙ longū ꝛ breue accipiūtur dupl'r. Vno⁹ ꝓprie. ꝛ sic dicūtur solū de ꝯtinuo Alio mō trāsumptie. ꝛ sic pñt dici d̄ discreto inq̄ztū discretū ex diuiōe cōtinui cātur. in q̄ diuiōe pñt aliq̄ ptes esse breuiores ꝛ aliq̄ alijs longiores Aut dd̄z est. ꝙ orō est q̄ntitas q̄ mēsurat̄ lōga vel breuis vox plata gra ptiuz. s. syllabaꝝ ꝛ n̄ gra toci⁹. Vel dd̄z. ꝙ illd̄ q̄ mēsurat̄ aliq̄d lōgū vel breue ꝑ se. est bñ cōtinuū. sz illud q̄ mēsuratur aliq̄d longū vel breue ꝑ accñs nō est continuū. Dicit̄ aūt syllaba lōga vl' breuis ꝑ accñs s. gra tpis in q̄ ꝓfert̄. q̄re dt alexāder in regulis tercie ptis Syllaba q̄ breuis ē vnū temp⁹ tz. in q̄ ꝓfertur. longe spaciū debes geminare ❡ Ad decimūquartū dd̄m. ꝙ nō accipit̄ hic orō ꝓ voce plata. sz ꝓ mēsura vocis plate Et licz tempus sic mēsura platōis vocis inq̄ztuz illa platio cōtinua ē Orō tñ est mēsura inq̄ztuz ī ipsa est discretio lraꝝ ꝛ syllabaꝝ ❡ Ad decimūquituz est dd̄z. ꝙ nō vz cōseq̄ntia. q꞉ ꝛ si ptes discrete ꝛ impmixte maneāt quēadmodū d̄ nūero dcm̄ est. tñ vniūtur sub vna forma. ꝑ h̄ ꝙ ibi ē ordiatio ad vnū totuz cōplens. sic lraꝝ in syllaba est vnū cōplens a q̄ syllaba d꞉ vna qd̄ est vltia lra. ꝛ syllabaꝝ in dcōe qd̄ est vltima syllaba. ꝛ dcōnuz in orōe est vnuz cōplens a q̄ orō d꞉ vna qd̄ est vltima dictio. ita ꝙ in talib⁹ nihil facit vnū nisi ordiatio ad vnū cōplens. qd̄ ꝓut est finis ꝛ cōplemētuz aggregatiōis ordiate ad ipm est forā q̄ ꝯfert vnitatē. ❡ Ad decimūsextuz dd̄z. ꝙ orō vt est q̄daz discreta sonoꝝ aggregatio sub longitudie ꝛ breuitate platoꝝ abstrahit a significatōe. ꝛ h̄ idē dt scotus dicens Q̄ꝫ q̄libz syllaba in orōne ē ab alia diuisa. nec actus ꝓferētis nec significatū eas cōtinuat. q꞉ termin⁹ ꝑ se ꝯtinuās ptes q̄ntitatꝫ nō est eēntialiter extra illas. sz hec duo sunt eēntialiter extra ptes orōis. Silr orō pōt esse vbi significatiuz non ē. vt ptz ꝯiungēdo voces nō significatiuas

❡ Circa predicta sunt dubia.

Primū est. vtꝝ nūerus hēat aliq̄s spēs sub se ❡ Et videt̄ prio ꝙ nō. q꞉ magis ꝛ min⁹ nō diuersificāt spēm. sic linea maior ꝛ minor nō differūt spē. sz numeri solū d꞉ñt sz magꝫ ꝛ minus vt ptz in ternario ꝛ q̄ternario. ergo numeri nō d꞉ñt spē. ꝛ ꝑꝯñs nō hz spēs ❡ Scd̄o sic. vna spēs nō ꝯstituit aliā sz ad seinuicē oppositiōm hñt. sz vnus numer⁹ constituit aliū sic ternarius q̄ternariū ꝛ q̄ternari⁹ quinariū. ergo nō hz plures spēs. ❡ Tercio sic. illa nō d꞉ñt spē q̄ꝝ vno destructo destruit̄ reliquū ꝛ posito vno ponit̄ ꝛ reliquū. sz sic se hñt nūeri. igit̄ ꝛc. Maior ptz ꝑ phm̄ in postp̄dicamētis dicētez Duob⁹ existentib⁹ mox ꝯñs est vnū esse. ꝛ si nō est binarius nō est ternari⁹ Maior ptz ꝑ inductiōez. vt posito hoīe nō ponitur asin⁹ necessario. ꝛ remoto hoīe nō remouet̄ necessario asin⁹. ❡ Solutio sic. vt ptz ꝑ phz quīto meta. dicentē. Bis tria non sunt sex. sz semel sex sunt sex. ergo vult. p. senari⁹ sit senari⁹ ꝑ formā distictaz a forma ternarij. Et sil'i mō dicēduz est de alijs nūerꝫ ❡ Ad obiecta in oppositū Ad p̄muz est dd̄m. ꝙ nūeri nō solum d꞉ñt ꝺm magꝫ ꝛ min⁹. sz etꝫ ꝺm formas diuersas ꝯseq̄ntes illud magꝫ ꝛ min⁹. sic senari⁹ ꝛ q̄nari⁹ hñt diuīsas formas Quia vltima vnitas vt termin⁹ ordiate aggregatōis p̄cedentiū vnitatū vocat̄ forma numeri Ad ꝓbationē ꝟo de linea maiori vel miori dd̄m. ꝙ non est sil'e. q꞉ linea est quātitas ꝯtinua. ꝛ q̄libz ps quātitatꝫ ꝯtinue est cōtinua ꝛ seruat formā cōtinui. Sz nō seruat q̄libz ps nūeri formā nūeri. sicut q̄nq꞉ nō seruat formā senarij. q꞉ nō sextam vnitatē que ē forma senarij Et sic ad plus et min⁹ in numero seq̄tur necessario alia et alia forma. ❡ Ad scd̄m dd̄m. ꝙ vna spēs nō constituit formaliter sz bñ materialiter. ꝛ sic etiam vnus nūer⁹ cōstituit aliū materialit̄ Quia tot sunt vnitates in bis trib⁹ q̄t sunt in sex siue in senario. ꝛ ergo ternarij cōstituūt senariū materialiter. ❡ Ad terciū dd̄m. ꝙ illa nō d꞉ñt spē que sic se hñt ꝙ posito vno formalit̄ ponitur reliquū. ꝛ d̄struct0 vno formal'r d̄struit̄ reliquū Sz sic nō est d̄ nūerꝫ. q꞉ licz posito ternario ponat̄ binari⁹ material'r nō tñ formal'r. q꞉ sic ꝯstituit̄ in eē ꝑ vltimā vnitatē Aut pt dici. ꝙ aliq̄ destructa ꝺm spēm pñt dupl'r cōsiderari. vno⁹

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝑut sint destructa ꝫm spēm Alio mō vt hñt rō nez ꝑoris ⁊ posterioris Per hꝫ dōm est. ꝙ si cōsiderātur numeri vt sint destructi ꝫm spēm. sic ad positioꝫ vni⁹ nō ponit alius. nec destructo vno destruit ali⁹. sꝫ accidit ꝙ vn⁹ destruat ad destructioꝫ alteri⁹ inqꝫtuꝫ se hñt ꝑ modū ꝑoris ⁊ posterioꝝ

Secūdū dubiū est Utrū nūer⁹

qui est discreta q̄ntitas sit in aīa tqꝫ in sbiecto vel in reb⁹ extra aīam. ¶ Et videt̄ prio ꝙ nō sit in reb⁹ extra aīam vt in subiecto. ꝓbat̄. qꝛ vnū accn̄s req̄rit vnū subiectū. sꝫ nūerus est vnuꝫ accn̄s. ergo hēbit vnū subiectū. Sꝫ in reb⁹ extra aīam nō est repire vnū subiectū nūeri. ꝓbatur. qꝛ numer⁹ est multitudo. sꝫ vnū subiectū excludit mł̄titudinē subiectoꝝ. ergo nūer⁹ nō hꝫ vnū subiectū. ¶ Et cōfirmat̄. qꝛ q̄cunqꝫ sunt nūerata sunt pl'a vt q̄ttuor hoīes q̄ttuor eq̄. et ꝑ ꝯn̄s nūerus nō est in reb⁹ extra aīam. ¶ Secūdo sic. oē accn̄s multiplicat̄ ad multiplicationē sui subiecti. sꝫ numer⁹ nō multiplicat̄ mł̄tiplicatione rerū nūerataꝝ. ergo nō est ī eis tqꝫ in subiecto Minor ptꝫ. qꝛ d̄t. p. q̄rto phy. qd̄ idē est numer⁹ decē hoīm ⁊ decē canū. ergo nō mł̄tiplicat̄ multiplicatiōe reꝝ nūerataꝝ. ¶ Tercō ratio nūerādi est in nūerāte sic in subiecto. sed numerās est in aīa ¶ Et cōfirmat̄. qꝛ nūer⁹ est id q̄ numeram⁹. sꝫ id q̄ nūeram⁹ est in aīa nūerāte. ¶ Solutio. nūerus q̄ est spēs q̄ntitatis discrete nō est in aīa sꝫ in reb⁹ tqꝫ in subiecto. ⁊ hoc ꝓbat̄ duab⁹ rōib⁹. ꝑma ē Nullū sensibile ꝑ se est ī aīa. sꝫ numer⁹ est sensibile ꝑ se vtꝫ scd̄o de aīa. igit̄ nō est in aīa sꝫ in reb⁹. Scd̄a rō. oē accidēs est subiectiē in illo qd̄ denoīat. sꝫ nūerus est accn̄s. ergo ē in illo qd̄ denoīat. denoīat ꝰo nō aīam sꝫ res nūeratas. ergo subiectiē ē in reb⁹ nūeratꝭ Et cōfirmat̄. qꝛ causat̄ realiter ex diuisione cōtinui ꝑmanētis. sꝫ tal' diuisio nō est act⁹ intellcn̄s. ergo nūer⁹ est nulla existēte aīa ¶ Ad obiecta in oppositū Ad ꝑmuꝫ ē dōm. ꝙ nūer⁹ etiā hꝫ vnum subiectū vt q̄ttuor hoīes q̄ttuor asini vel q̄ttuor eq̄ sꝫ vnū subiectū nūeri quaternarij ¶ Ad ꝓbatoꝫ dōm ē. ꝙ vnū subiectū excludit multitudinē subiectoꝝ. sꝫ nō excludit multitudinē absolute Sic in silī paries tectū fundamētuꝫ absolute sunt plura. ⁊ tn̄ sunt vnū subiectū forme dom⁹. ⁊ sic q̄ttuor hoīes sunt vnū subiectū nūeri q̄ternarij. ¶ Alij dicūt ꝙ nūer⁹ nō req̄rit vnū subiectū. qꝛ ꝓpriū est nūero in plib⁹ existere. nō tn̄ sic ꝙ ꝫm se totū sit in q̄libꝫ illoꝝ. sꝫ vna ꝑs ei⁹ est in vno ⁊ alia ꝑs in alio ¶ Ad cōfirmatioꝫ dōm ē eodē mō ꝙ illa q̄ sunt nūerata nō sunt vnū sꝫ multa absolute. tn̄ illa multa sunt vnū subiectū nūeri. ¶ Ad scd̄m dōm. ꝙ nūerus q̄ est q̄ntitas discreta vtiqꝫ multiplicat̄ multiplicatōe reꝝ nūerataꝝ. vt alius q̄ternari⁹ est in q̄ttuor hoīb⁹ ⁊ ali⁹ in q̄ttuor eq̄s ¶ Ad iꝓbatoꝫ dōm. ꝙ dcm̄ phi vt supius tactū fuit nō intelligit̄ de numero q̄ est discreta quātitas q̄ est ī reb⁹ nūeratꝭ. sꝫ intelligit̄ de nūero abstracto q̄ nos nūeram⁹ quē ponimus circa res nūeratas sicut mēsura ponit̄ circa mēsuratuꝫ. ¶ Ad terciū dōm. ꝙ rō nūerādi actīa est in aīa nūerāte. sꝫ illa rō nō est nūerus qui est discreta quātitas. ¶ Et sil'r d̄r ad cōfirmatioꝫ. qꝛ nūer⁹ quo nūeram⁹ est ī aīa. sꝫ ille n̄ est nūerus q̄ est discreta quātitas sꝫ poti⁹ ei⁹ intentio abstracta. sic̄ patebit q̄rto phy. circa finē

Terciuꝫ dubiū Quō stant simul dcm̄

phi dicētis binariū nō eē nūeꝝ ⁊ arithmeticoruꝫ dicētiuꝫ eū esse nūeꝝ Solutio alberti ⁊ p⁹ eū dn̄i vdalrici. ꝙ nūer⁹ ꝯsiderat̄ dupl'r. vno° ꝑ relatoꝫ sui ad pricipiū qd̄ est vītas. ⁊ sic oē illd̄ est nūerus qd̄ ex vnitatib⁹ coacervat̄ Alio° accipit̄ vt ens spēale substās passiōibus suis q̄ sꝭ ꝑ ⁊ impꝑ ꝑfectū ⁊ dīnutuꝫ. Et sic binari⁹ nō est nūerus. qꝛ si sic vel essꝫ nūerus simplex vel cōpositus. Nō simplex. qꝛ diuidit̄ Nō ꝯpositus. qꝛ tūc nō essꝫ ꝑmus. Et ita vt supius tactum fuit vno mō d̄r multitudo ⁊ alio mō nō ¶ Circa scd̄am ꝑtē lcūre text⁹ q̄ fuit de quātitatis cōtinue spēbus mouetur hec q̄stio.

Utrū linea supficies et corp⁹ sint distincte spēs cōtinue quātitatis.

¶ Et videt̄ prio ꝙ nō. qꝛ oīs q̄ntitas ē accn̄s sꝫ linea ⁊ supficies nō sunt accn̄tia. ergo nō sūt spēs quātitatꝭ. Minor ꝓbat̄. qꝛ oē accn̄s habebit adeq̄tuꝫ subiectū. sꝫ linea ⁊ supficies nō sꝭ hmōi. igit̄ ⁊c̄. Minor ꝓbat̄. qꝛ si linea ⁊ supficies haberēt subiecta adeq̄ta. tūc esset dabil' aliq̄ substātia hn̄s longitudinē sine latitudīe. vł' longitudinē ⁊ latitudinē sine ꝓfunditate Sed hꝫ est iꝑossibile. qꝛ tal' vel essꝫ corꝑea vel icorꝑea nō incorꝑea qꝛ illa nō est q̄nta n̄ coꝑea. qꝛ oīs talis ē longa lata ⁊ ꝓfunda. ¶ Scd̄o sic. Nulla quātitas est ens ꝑuatm̄ imo positm̄. sꝫ linea sil'r ⁊ supficies sunt ꝑuatīa. ergo nō sunt spēs quātitatꝭ Minor ꝓbat̄ ꝑ diffinitoꝫ earū Est em̄ linea lōgitudo sine latitudīe ⁊ ꝓfunditate Et silī mō supficies d̄r ꝑuatioꝫ ꝓfunditatꝭ ¶ Tercio. linea nō distiguit̄ a supficie nec supficies a corꝑe. ꝓbat̄. qꝛ nō pōt repiri longitudo sine latitudīe ⁊ ꝓfunditate. sic inductiē ptꝫ in singul' substātijs Et cōfirmat̄. qꝛ vbicūqꝫ ē idē termin⁹ cōis ibi repit̄ id cuius est termin⁹ est in

in illo cuius est termin⁹. sz linea est termin⁹ su pficiei ⁊ supficies termin⁹ corporis. ergo vbicūqz repit linea ibi repitur supficies. ⁊ vbicūqz repitur supficies ibi repit corpus ¶ Quarto. vna spēs nō ↄstituit aliā spēm eiusdē generis. sz linea cōstituit supficiem ⁊ supficies ↄstituit corpus. ergo linea supficies ⁊ corp⁹ nō sunt distincte spēs q̄ntitatꝫ. ¶ Quīto Corp⁹ est spēs sb substātie. igit nō est spēs q̄ntitatis Añs est manifestū. ↄña pbat Quia diuisoꝝ generū ⁊ nō sb alternatiꝫ positoꝝ sunt diuise spēs ⁊ differētie.

¶ In oppositū est .p. ⁊ ponit talis discursus. Quātitas cōtinua a discreta distiguit qz ptes eius ad terminū ↄmunē easdē vniente copulātur. Mior Linea supficies ⁊ corpus sunt tres quātitatis ↄtinue spēs. distictos ad quos copulant habentes terminos ↄmunes Coclusio Igitur sunt tres quātitates mensurātes intrisece. eēntialiter et specifice a seinuicem distincte. ¶ Minor hui⁹ discursus ptꝫ p phm h in textu ⁊. v. phy. dicētez. Continua dicūtur q̄z vltima sunt vnū ita q̄ vnus sit termin⁹ vtriusqz. sic em̄ aliq se cōtinet id ē in vno tenēt Et p hoc distiguit a discreta Quia illa distiguunt q̄z diffinitiōes distinguunt. ¶ Minor q̄ ad pmā ptez ptꝫ. qz duplex est q̄ntitas substātia mensurās / vna mensurās intrisece. nō qz ipsa est de eēntiali cōstitutiōe eius qd mēsurat. sz qz subiectiue est i eo qd mensurat Et hoc mō linea supficies ⁊ corpus dicūtur q̄ntitates intrisece mēsurātes. qz i substātia quā mensurāt sunt sbiectiue Extriseca q̄ntitas siue extrisece mensurās est q̄ nō est subiectiue in eo qd mēsurat. Quō locus ⁊ tēpus vt postea dicet sunt q̄ntitates extrisece mēsurātes. qz nō sunt in suis mēsuratꝭ subiectiue Et h accipiēdo tēpus sub rōe mēsure quō applicat motibus istoꝝ inferioꝝ generabiliū ⁊ corruptibiliū, ⁊ nō sub rōne passiōis quō est sbiectiue in prio motu. ¶ Scda ps minoris ptꝫ inductiue Prio in linea. qz linea vt dt euclides. ē lōgitudo sine latitudīe c⁹ extrēitates sūt duo pūcta Et hui⁹ est rō. qz linea ḃm imaginatiōꝫ mathematicā causat ex fluxu pūcti in cōtinuū ⁊ directuꝫ. Etq̄ em̄ pūctus oīno indiuisibil' est. ergo ex fluxu eius cōtinuo causat diuisibile. ⁊ h est linea ergo linea vocat longitudo sine latitudine Ex isto ptꝫ q̄ pūctus est substātia linee. sz ptensio pūcti in cōtinuū ⁊ directū est forma linee.

Sz forte obijcies. vbicūqz ē forma ibi etiā est materia. ergo si in linea est forma etiā est ibi materia. ⁊ sic linea erit ↄposita ex materia ⁊ forma. et nō erit accñs sz substātia. ¶ Sed ad istud facilis est rñsio. qz sic ibi est aliqd qd se habꝫ p modū forme ita etiā est aliqd qd se hꝫ p modū materie. sed nō est ibi vera materia vt pbat argumētūꝫ ¶ Si dicas Pūctus termiat ⁊ copulat q̄ sunt vere pprietates forme. igit nō videt ipe esse materia linee ¶ Dōm q̄ pūctus pt dupl'r cōsiderari. Uno mō put ex fluxu intellectuali causat linea. ⁊ sic vocat materia linee. Alio mō accipit vt est termin⁹ vni⁹ ptis linee p modū finis. ⁊ pricipiū alteri⁹ cōpulās illas ptes simul. Et sic linea ab ipso acq̄rit formalē rōneꝫ ↄtinuitatꝭ. ¶ Nec valet si dicat. est ptitio in euclide. q̄ licet lineā dffinitā in cōtinuū rectūqz quātūlibꝫ ptrahē. ergo nō termiat pūctis Quia ⁊ si ḃm potētiaꝫ trahi pt in infinitū. nō tn̄ ḃm actuꝫ pt esse infinita. qz tale infinitū abhorret natura ⁊ refugit intellcūs. ⁊ ergo termiatur semp pūctis ḃm actū Et q̄uis ex illis cōposita nō sit. tn̄ nō pōt eius diuisio fieri nisi in pūcto Et qz ipsa vbiqz diuisibilis est. ergo in ipa sunt infinita pūcta ḃm potētiaꝫ Cuz vero dicimus pūctū fluxu suo causare lineā. nō est intelligendū ḃm albertū de fluxu q̄ est ḃm motū localē Quia h mō pūctū p se mō mouet Et si sic intelligeret moueri. tūc longitudo ↄtinua spaciū p qd mouetur essꝫ añ tale motū ⁊ nō causaretur ex ipo. ⁊ sic añ lineā essꝫ linea. Intelligenduz ergo ē de fluxu trāssumptiue dicto q̄liter pncipiū p suā eēntiaꝫ causans dr fluē in causatū. sic em̄ sumit in libris de causis cū dicit. q̄ pma causa plus influit q̄z quecūqz alia Et tal' mod⁹ causandi est h Cuz em̄ vbiqz pūctuꝫ in potētia sit in linea cū al's nō essꝫ vbiqz diuisibil' in pūcto. ptꝫ q̄ pūctuꝫ est eēntia ⁊ substātia potētialis linee p similitudinē. sic pricipiū fluit i diffusionē pricipiati. ⁊ sic forā i materia suo fluxu dr facē esse Et in talib⁹ vbi sic vnū ↄstituit alterū pricipiū ⁊ pricipiatū sunt idē ḃm substantiaꝫ sz dīnt ḃm esse. qz ipa pcessio pricipij facit quoddā eē formale Sic ergo pūctuꝫ suo fluxu causat lineā. ita q̄ substātia subiectiua siue fundamētuꝫ linee sit pūct⁹. ⁊ formal' substātia ei⁹ cōtinuatio q̄ est fluxus pūcti Oia em̄ ista intelligēda sunt ḃm intellctm fundatū in re ⁊ super reꝫ. eo q̄ accñtia nō hnt absolutas eēntias nisi accipiat in coordiatiōe pprij gener' put sūt genera vel spēs. fundātur aūt in re sicut pricipia cognitiōis sunt eadē cuz pricipijs eēndi Res

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

em̄ sup quā fundat est q̄ materia ſm se indisi/
bilis exn̄s hz roz pūcti. ⁊ ipsa ē in potētia nō so
luz ad formā substātialē sz etiā accītalē. pcipue
ad illas q̄ sunt materiales et nō formales. sic
sunt dimēsiones Reductio vō hui⁹ potētie in
actuz ē id sup qd fundat flux⁹ pūcti pdicto mō
accept⁹ ¶ Et sic dictū est de pūcto in ordie ad
lineā. ita etiā dicēduz est de linea in ordie ad su
pficiez Est em̄ supficies vt euclides dīt longi/
tudo cū latitudie sine pfunditate cui⁹ termini
sunt linee Ratio aūt est. q: supficies imagina
tur cōponi ex fluxu linee indiuisibil' ſm latū in
latū Et cū linea diuisibil' sit ſm longitudinez
ergo a linea habz longitudinē. latitudinē vero
habz ex ductu seu fluxu linee in latū Dicit aūt
notāter in latū. q: si linea ducētur i longū siue
in directū. nunq̄ causaret spēs alia sz maior p
tentio linee in longū ⁊ sic nō fieret nisi linea lō
gior Et isto mō linea est substātia material' sup
ficiei ⁊ ptēsio linee ad lat⁹ est forā supficiei p eū
dez modū sicut dictū est de pūcto in ordie ad li
neaz Et q: fluxus linee incipit a linea ⁊ termia
tur ad lineā. ideo extrēitates supficiei sūt due li
nee Dicit aūt alio noīe supficies planū Quia
supficies intelligit causari a linea nulla e⁹ ptiū
eminente sup aliā Planū vero vocat illd cui⁹
pma ps alteri nō supeminet Per cōpationez
aūt ad corp⁹ in q̄ est sic diuidit supficies in cō/
cauā. i. interiorē. ⁊ cōuexā. i. exteriorē ¶ Corp⁹
vero vt dīt actuales dimēsiōes pūtes habitua
les q̄ sunt corporeitas q̄ est pma forma substā
tialis materie. est vt dīt euclides lōgitudo cū la
titudie et pfunditate cui⁹ extrēitates sunt due
supficies Ex q̄ corp⁹ imaginat cōponi ex fluxu
supficiei in pfundū. ⁊ sic a supficie hz longitu/
dinē ⁊ latitudinē ⁊ a fluxu pfunditatē. ⁊ q: il/
le fluxus incipit a supficie ⁊ terminat ad supfi
ciez. ergo extrēitates ei⁹ sunt due supficies Et
ita ptz q̄ est aliqd qd est pncipiū quātitatis et
nō quātitas sic pūct⁹. ⁊ aliqd est q̄ntitas ⁊ nō
pricipiū quātitatis vt corp⁹. ⁊ aliqd est simul
q̄ntitas ⁊ pricipiū quātitatis vt linea ⁊ supfici
es Et h̄ mō etiā ptz q̄ ille tres spēs hūt distin
ctos terminos. ¶ Conclusio seq̄tur ex pmissis.
q̄ aūt soluz sunt tres quātitates intrīsece sub/
stātiaz mēsurātes. pz Quia distictio q̄ntitatū
intrīsece mēsurātiū sumit ſm distictionē dimē
sionū. sz sunt tres tm̄ dimēsiones. s. longitudo
latitudo ⁊ pfunditas. igit ⁊c. Cui⁹ due sūt cāe
pma Quia dimēsiones imaginātur causari p
lineas aliq̄s ppēdiculares ad angulos rectos
in eodē pūcto ptractas sese intersecātes. sz nō
pūt plures linee q̄z tres sese intersecare. igit tm̄
sunt tres dimēsiones Mior ptz. q: al's opor/
teret q̄ aliq̄s angulorū rcōrū diuidētur ⁊ ita nō
cōstituētur aliq̄s angul⁹ rcūs sz mior rcō Cā
aūt nūerus dimēsionū seq̄tur angulos rcōs. et
nō acutos vel obtusos iō est Quia angulus re
ctus nō pōt fieri nisi vno mō Angul⁹ aūt acut⁹
vel obtusus plurib⁹ mōis. ⁊ ergo illi anguli re
spectu recti quādaz infinitatē hūt. cū igit natu
ra abhorret infinitū. numer⁹ dimēsionū sumi
tur ſm angulos rcōs ⁊ nō obtusos. Scda cā
est. q: in corpore naturali nō pūt inueniri plu/
res drītie positōis q̄z sex. q̄ sunt sursuz deorsuz
ante retro dextrū sinistrū Inter has aūt nō pūt
esse nisi tres dimēsiōes Quia sursuz ⁊ deorsuz
sunt extrēa longitudis. dextrū ⁊ sinistrū extrēa la
titudis. aū ⁊ retro pfunditatis Cuz igit motus
siue flux⁹ imaginari⁹ intelligat fieri ad aliquā
differētiaz positōis. ⁊ cū omis dimēsio causat
ex fluxu intellectuali alic⁹ indisibil'. seq̄tur q̄ ex
tali fluxu nō nisi tres dimēsiōes cāri pūt.

Ad obiecta in oppositū Ad primū ē
dicēduz Cū linea supficies ⁊ corp⁹ sunt acci/
dentia Et ad pbationē dōm est. q̄ nō est vniū
saliter vez. q̄ omē accn̄s hz ppriū subiectū. q:
fallit in illo accn̄te qd est accn̄s alteri⁹ Sicūt ē
de linea ⁊ supficie Et sic linea ē in eodē sbiecto
cuz supficie ⁊ supficies in eodē cuz corpe. ⁊ pū
ctus in eodē cuz illo in q̄ est illd cui⁹ est termi/
nus. ⁊ sic est in eodē subiecto cū linea Ex q̄bus
ptz q̄ ⁊ si ponātur pūcta indisibilia ⁊ linee in/
diuisibiles ſm latū ⁊ pfundū. tm̄ non oz ponē
substātias pūctales lineales ⁊ supficiales. sed
solū ponūtur substātie corpales. ¶ Ad scōm
dōm. q̄ linea ⁊ supficies nō sunt q̄d puatiuuz
imo sunt positiue spēs Quia linea est lōgitudo
et supficies est lōgitudo cū latitudine Et sic li
nea est q̄ntitas vni⁹ dimēsionis. ⁊ supficies est
quātitas duarū dimēsionuz. ⁊ ita sunt h̄ quid
positiuū Nec obstat q̄ linea diffinit p puatio/
nez latitudis. ⁊ supficies p puationē pfundi/
tatis Quia ex h̄ nō seq̄tur q̄ linea sit q̄d puati
uuz vel supficies sz q̄d puatū. s. vel carēs lati/
titudie vel carēs pfunditate. ¶ Ad terciū di
cēduz. q̄ linea supficies ⁊ corp⁹ sunt distīcte spe
cies Et ad pbationē dōm est. q̄ licz nō repitur
longitudo sine latitudie vel latitudo sine pro
funditate ſm esse in re. tm̄ vtiq̄ repit separata ſz
rationē diffinitiuā Linea em̄ abstrahit a lati/
tudie ⁊ pfunditate. ⁊ supficies a pfunditate. ⁊
ita repitur aliq̄ dimēsio diuisibil' ſm longū in
diuisibil' ſm latuz ⁊ pfundū. ⁊ illa est linea Et

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

repitur aliq̄ dimensio indiuisibil' ꝑm ꝓfundū et diuisibil' ꝑm longū ꝛ latū. ꝛ illa dicit̄ superfici/es. ꝛ sic q̄uis ꝑm eē i sbiecto ɔiūgant̄. n̄ tn̄ seq̄t ꝙ spē nō distiguātur ¶ Ad q̄rtuz dōm. ꝙ vna spēs nō ɔstituit aliā. ¶ Ad ꝓbationē dōm. ꝙ linea dupl'r cōsideraē. vno mō ꝑm se ꝛ absolu/te, put est quedā dimēsio suis terminis termiata ꝛ ꝑfecta. ꝛ sic ē spēs q̄ntitat' cōtinue ab alijs disticta. ꝛ vt sic nō cōstituit supficiē Alio mō cōsideraē inq̄ntuz ex ei⁹ fluxu pōt causari latitu do vltra longitudinē. ꝛ sic est materiale supfici ei. ꝛ nō accipit̄ illo mō in rōne spēi quātitatis. sed in esse pricipij alteri⁹ dimēsionis Et simi/li mō dōm est de supficie in ordie ad corp⁹.

¶ Ad quītuz dōm vt ꝑus. ꝙ corp⁹ dupl'r accipi tur. Uno mō vt nomiat dimēsiones hītuales id est substātiaz aptā natā dimēsionari tribus dimēsionib⁹. ꝛ sic est in genē substātie Alio mō accipit̄ vt nomiat trinā dimēsionē s₃ longitu dinē cū latitudie ꝛ ꝓfunditate. ꝛ sic est spēcies quātitatis cōtinue.

Incidūt dubia. primū est An vnitas et pūctus sunt disticta pricipia cōtinue quāti/tatis ¶ Et videt̄ pmāo ꝙ nō Quia ꝑm ph'z pᵒ de aīa punctū est vnitas habēs positionē in cō tinuo. sed q̄cunq̄ sic se habēt ꝙ vnū de altero ꝑ dicaē. illa nō distiguūē. ¶ Solutio dubij ꝙ sic Quia vnitates vt dicit ph's hn̄t se cōseq̄nē ter tm̄. punct' aūt inē tāgere nō ꝙ ipsa se tagāt sed ꝙ linee ptes se tangāt in puncto Etiā inter duas vnitates nō est necesse aliq̄d esse mediū. sed inter duo pūcta necesse ē esse mediā lineaz. Et hoc ē ex eo Quia punctū hab₃ pōnē in ɔti nuo sicut termin⁹ Cū eīm cōtinua sunt q̄ ita se tangūt ꝙ vltima eorū sunt vnū pt₃ manifeste ꝙ ptes linee se cōtigunt in vno pūcto qd̄ est vtrinsq̄ termin⁹ cōmunis. ¶ Ad obiectū vero in oppositū dōm. ꝙ cū ph's dt̄ punctū eē vni tatē accipit vnitatē generaliter Que diuidit̄ in vnitatē spēaliter dictā que ē pricipiū nūe/ri. ꝛ in punctū siue in vnitatē nō habētē posi/tionē in cōtinuo. ꝛ in vnitatē habētē positiōē in cōtinuo Que duo sciūtur ꝑm generalē ratō nē vnitat' abstracte ꝑ intellectū vt gen⁹. que ratō est vt indiuisibilitas. hoc aūt indiuisibile. aut est indiuisibile diuisione q̄dditatiā et eēntiali in ptes sue quidditat' ꝛ sic est vnitas. vel est in diuisibile diuisiōe quātitatiā s₃ nō eēntiali. et sic est pūctus q̄ in rōne sua positionē addit su/ꝑ vnitatē generalē. cū vitas spēaliter dcā nih il positiuū addit sup ipm̄. ꝓpter qd̄ etiā nomē gener' retinuit Sic etiā solū vnū est qd̄ dt̄ ꝑ.

pmo de aīa ꝙ vnitas mota vel posita habere posi tionē nihil differt a pūcto. q₂ gen⁹ determiatū ꝑspecificā drām nihil differ a spē cui⁹ hec sunt ptes De vnitate vo q̄ est pncipiū nūeri nō est verū. q₂ illa vitas pricipiaē a forma. pūcti āt pricipiū est materia. lic₃ nō pria. s₃ poti⁹ illa q̄ ꝑ inchoationē pric forme q̄ est corporeitas in/cipit eē pricipiū quātitat' Et ita punctū dicit̄ habere positionē in ɔtinuo nō aūt vitas. qd̄ sic est intelligēdū nō ꝙ punct⁹ sit aliq̄ ps ɔtinui vt cōtinuū est s₃ poti⁹ qd̄ situz est in cōtinuo si cut termin⁹ ꝛ sic ɔtinuās ptes ei⁹.

Secundū dubiū Utrū punctuz sit in linea ꝑ modū articuli id ē sicut articul⁹ in aiali bus Solutio. nō. vt ꝓbat ph's in libro de in diuisibilib⁹ lineis Quia vel est locutō de pun cto actualiter existēte in linea. vel potētialiter. Prio mō nō verificaē. q₂ tale punctū nō est ni si termin⁹ vni⁹ linee ꝛ nō est diuisio. articul⁹ vero nunq̄ est termin⁹ mēbri s₃ media diuisio. Scdo mō punct⁹ nō est etiā articul⁹. q₂ articul⁹ actu est in mēbro nō in potētia. ꝛ est mimū in aiali bus seu in corpe cōposito in q̄ diuersa colliga/tiōe artātur ad vnū

Terciū dubiū Utrū linea sit prior spe cies vel corp⁹ ¶ Et videt̄ pmo ꝙ corp⁹. q₂ ꝓ/ma forma materie. est forma corporeitat' q̄ est origo dimēsionū termiatarū In oppositū aūt videt̄. q₂ linea est longitudo s₃ lōgitudo ꝑor ē latitudie ꝛ ꝓfunditate ¶ Solutō alberti Iste spēs pūt dupl'r cōsiderari. Uno mō ꝑm eē ear naturale qd̄ hn̄t in suba ꝛ pricipijs substātie Alio mō ꝑ₃ eēntias suas absolutas. quo in oī/bus generib⁹ est accipe q̄d ꝑm pncipia illi⁹ gē/ris Si pmo mō sumātur ꝓcedit pma ratō. ꝑm quā dicūt ypotetici primā mensurā ꝛ pricipi uz aliarū mēsurarū esse corp⁹. Ista eīm sic oīa alia accn̄tia causant̄ a subiecto. qd̄ ergo i subie cto est primi⁹ illud ē pri⁹ inter ipa ꝛ ꝑfectius. ꝛ ita est pricipiū aliorū. eo ꝙ impfectū pricipiaē a ꝑfecto ꝛ depēdet ab ipo ꝑm esse. maīfestū aūt est ꝙ corpeitas certarū dimēsionū causaē im/mediate a corpeitate indetermiatarū dimēsio nū. q̄ est forma subalis. ꝛ sic ꝓpinq̄or est subie/cto q̄ supficies vel linea ꝛ est eis perfectior in ratiōe mēsure Un̄ dicūt isti ph'i ꝙ supficies nō hab₃ mēsurare ꝑm duas dimēsiones nisi in/q̄ntū est termin⁹ corpis Nec linea mēsurat ꝑm vnā dimēsionē nisi inq̄tuz termin⁹ supficiei. Nec pūctus est indiuisibil' nisi inquātū est ter/min⁹ linee Et ita oīa a quātitate q̄ est corpus causant̄ Si vero sumātur scdo⁹ sic verū dicūt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſtotelis qui totū dicūt cōuerſo mō Dicūt em̄ pūctuz eſſe prīcipiū linee τ lineā prīcipiū ſupficiei. τ ſupficiē prīcipiū corpis Vn̄ cum in genē quātitatꝭ cōtinue nō ſit aliqd̕ indiuiſibile niſi punctū. oꝫ ꝙ punctū ſit prīcipiū prīe dimēſionis q̄ eſt linea. τ cū linea ſit diſibilis diuiſiōe ſupficiei ipſa eſt prīcipiū ſupficiei Et eadē rōe ſupficies eſt prīcipiū corporis.

¶ Circa aliā partē lcīūre textus mouet̃ queſtio

An tempus et locus ſint diſtincte ſpecies cōtinue quātitatis ſubſtātiaꝫ extrinſece menſurātes

¶ Et videt̃ prīo de tpe ꝙ nō ſit q̄ntitas Quia illud nō eſt q̄ntitas qd̕ nō eſt. ſꝫ temp⁹ nō eſt. g̃ nō eſt quātitas Minoꝛ ptꝫ. qꝛ illd̕ nō eſt cui⁹ partes nō ſunt. ſꝫ partes tpis nō ſunt. g̃ temp⁹ nō eſt Maioꝛ pbat̃. qꝛ partes tpis ſunt p̄terituꝫ τ futuꝝ. ſꝫ p̄teritū abijt τ futurū nondū eſt Et cōfirmat̃ illa ratione phi ſic Cuiuſlibꝫ diuiſibil̕ dū eſt neceſſe eſt ei⁹ aliquā partē eſſe aut oīs ſimul. ſꝫ tēporis nulla ps ē Quia nec p̄teritū nec futuꝝ Nec valet ſi dicat̃. nūc ē Quia preteritū τ futurū ad nūc copulātur nūc erit idiuiſibile. ergo nō eſt pars tpis qd̕ eſt diſibile.

¶ Scd̕o ſic Nullū ens rōis eſt ſpēs quātitatis cōtinue Cū iuxta ſupi⁹ diſputata. ens reale diuidat̃ in decē predicamēta. ſꝫ tēp⁹ eſt ens rōnis ergo τc. Maioꝛ pbat̃. qꝛ ſic in maiore dicitur ex ariſtotele. Temp⁹ eſt nūerus mot⁹. ſꝫ numerus nō eſt ſine aīa nūerāte ¶ Tercio ſic. ſpecies debꝫ p ſe ꝯtineri ſub genē. ſꝫ temp⁹ nō eſt p ſe cōtinuū ſꝫ p accn̄s videlicꝫ p motū. ergo nō eſt ſpēs quātitatꝭ cōtinue Maioꝛ ptꝫ. qꝛ cōtinuitatē accipit a motu τ magnitudīe. ergo nō eſt p ſe cōtinuū. ¶ Quarto. oīs quātitas debꝫ eſſe p ſe diuiſibil̕ in ptes integles. ſꝫ ſic nō eſt d̕ tpe. qꝛ p̄teritū τ futurū nō videtur eē ptes integrales tpis ſꝫ ſubiectīe. cū tēp⁹ predicet̃ de eis dicēdo Temp⁹ pn̄s eſt temp⁹. temp⁹ preteritum eſt tēpus. τ tēpus futurū eſt tēpus. ¶ Quito. Mot⁹ nō eſt ſpēs quātitatꝭ cōtinue. igit̃ nec tēpus Aīs eſt manifeſtū. ꝯn̄a pbat̃. qꝛ diuiſibilitas p ꝑus cōuenit motui qꝫ tempi. qꝛ temp⁹ eſt diuiſibile p hoc ꝙ mot⁹ eſt diuibil̕. vt pꝫ qrto phyſicoꝝ. ꝯ tēpus eſt q̄ntitas per motū. τ ſic mot⁹ magꝭ eſt q̄ntitas qꝫ tēp⁹. ꝯn̄a pꝫ p phꝫ prīo poſterioꝝ dicētēꝫ. ꝑpter qd̕ vnūqdqꝫ tale τ illd̕ magis Aīs ptꝫ. qꝛ temp⁹ eſt diuiſibile p motū vt iā tactū eſt. ſꝫ diuiſibilitas τ ꝯtinuitas mot⁹ eſt cauſa diſibilitatꝭ tpis. ſicut τ mot⁹ eſt cā tpis. ergo relinq̇tur ꝙ temp⁹ ſit p motuꝫ cōtinuū ſiue diſibile. ¶ Septio. nūerus ē q̄ntitas diſcreta. ſꝫ temp⁹ ƀꝫ phm q̄rto phyſicoꝝ eſt nūerus. igit̃ eſt q̄ntitas diſcreta ¶ Octauo. omē illud cui⁹ ptes copulātur ad terminuꝫ cōēꝫ hꝫ plēs ptes ſil̕. ſꝫ nō pn̄t plēs partes tpis eſſe ſiml̕. igit̃ ad terminū cōꝫ nō copulātur τ p ꝯn̄s nō eſt ſpēs q̄ntitatꝭ cōtinue. ¶ Nono. nō menſurat extrīſece. qꝛ q̄ntitas dꝛ extrīſece menſurare q̄ eſt ſubiectīe in eo qd̕ mēſurat. ſꝫ tēpus ē ſubiectīe in eo qd̕ mēſurat qꝛ mēſurat p̄mū motū in q̄ etiā ſubiectat̃ vt dꝛ. p. q̄rto phyſicoꝝ. ¶ Decio arguit̃ cōtra ſcd̕am ptē. ꝙ loc⁹ nō ſit ſpēs quātitatꝭ. pbat̃. qꝛ oīs ſpēs ſeq̇tur totū cōpoſitū. ſꝫ loc⁹ debet̃ rei ƀm formā Quia quātuꝫ generās dat de foꝛa tantū dat de loco ꝯſequēte formā. vn̄ loc⁹ eſt cōſeruatiu⁹ locati ƀm formā ei⁹. ꝑpter qd̕ etꝭ oīa naturalia mouētur naturaliter ad ſua loca in q̇bus cōſeruātur in ſuis ꝓprijs formis. ¶ Vndecimo. loc⁹ nō eſt vniuerſale ergo nō eſt ſpēs Aīs ptꝫ. qꝛ loc⁹ eſt menſura rei ſingularꝭ. qꝛ mobil̕ ergo ſingularꝭ. Conſeq̄ntia ptꝫ. qꝛ menſura τ menſuratū dn̄t eſſe ꝓportionata ¶ Duodecio. locus vl̕ accipit̃ p habitudīe ad locatū vel p ſupficie cōtinētis hn̄te talē hītudinē. ſꝫ nullo illoꝝ modoꝝ ē quātitas. Non prīo mō. qꝛ ſic eſſꝫ relatio. nec ſcd̕o mō qꝛ ſic eſt res ſub oꝛdīe τ reſpcū. τ ſic n̄ pōt eſſe q̄ntitas q̄ eſt q̇d abſolutū. ¶ Decimo tercio. loc⁹ eſt ſupficies coꝛpis continētis q̄rto phyſicoꝝ. ergo nō diſtiguit̃ a ſupficie ¶ Decio quarto. p. nō enūerat locū inter ſpēs q̄ntitatis quīto metaphyſice. g̃ ſupflue h̄ enūerat. ¶ Decioquīto. quātitas nō eſt de numero actiuoꝝ τ paſſiuoꝝ. cuꝫ oꝛiat̃ a toto cōpoſito grā materie ſꝫ loc⁹ eſt de genē actiuoꝝ ex q̄ cōſeruat ſuū locatuꝫ τ generat. g̃ nō eſt q̄ntitas. ¶ Sextodecio Oīs quātitas ē in aliq̄ ſubiecto. loc⁹ nō eſt i aliquo ſbiecto. g̃ nō eſt q̄ntitas Maioꝛ ptꝫ. qꝛ nec in locāte coꝛpe nec in locato Nō primū. qꝛ ſic moueret̃ ad motū ei⁹. ſꝫ loc⁹ ƀm phm. iiij. phy. eſt imobil̕ Non in locato qꝛ eſt mēſura extrīſeca ¶ Septiodecio. loc⁹ eſt ſupficies coꝛpis cōtinētis vt dꝛ q̄rto phy. ſꝫ ptes ſupficiei nō copulātur ad cētꝝ locati ſꝫ ad lineā. igit̃ nec loc⁹

¶ In oppoſitū eſt. p. Exponit̃ tal̕ diſcurſ⁹. ma.

¶ **Tempus eſt nūerus mot⁹ ƀm pri⁹ et poſteri⁹: locus vero eſt mēſura locati coꝛpis Minoꝛ. temp⁹ eſt in motu primo ſicut in ſubiecto ꝓprio: locus vero qui ē ſupficies ē ſubiectīe i coꝛpe locāte nō locato. Concluſio. igit̃ ſunt loc⁹ et temp⁹ diſtīcte quātitatis ꝯtinue ſpēs**

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

extrinsece substātiā cuiꝰ sūt mēsurātes Maior pꝫ q̄ ad p̄mā ptē p phm. iiij. phisicoꝝ illo mō tēpꝰ diffiniētē Sꝫ cōsiderāduꝫ est. ꝙ nō dr nūerus ſm p̄us ⁊ postori' ipsius tpis. sicut male exposuit themisti'. qa h̄ mō diffinicō eet circularis eo ꝙ etiā p̄us ⁊ posteriꝰ tpis diffiniunt p tēpus. sꝫ ē nūerus ſm p̄us ⁊ posterius ipsiꝰ motꝰ Quia vnitates formales tales cōstituūt nūeruꝫ q̄ est tempꝰ. sicut oīs nūerꝰ cōstituit ex vnitatibꝰ rerū q̄ numerātur p ipsū. Patet igit veritas diffinitiōis ipsiꝰ tpis Quia tēpus cōiūctuꝫ est motui sicut nūerꝰ rei nūerate. q̄a passiones nūeri q̄ sūt plꝰ ⁊ minꝰ ponūt tempus circa motū. Motuꝫ eniꝫ dicimꝰ plurē vl' minoreꝫ mēsurātes p tempꝰ Cuꝫ aūt tēpus dicit nūerꝰ. nō est tēpꝰ nūerꝰ materialis q̄ est ipse res numerate. vl' formalis q̄ est q̄ nūeramus q̄ sicut forma ē circa res nūeratas. sꝫ est iter hos duos mediꝰ Quia est nūerus acceptꝰ in collcione vnitatū nō simpl'r. sꝫ in collcione vnitatuꝫ cuiusdā generꝭ. s. ptiuꝫ motꝰ. ⁊ iō inq̄ztuꝫ tempus ē nūerus acceptꝰ in collcione vnitatū qui numerꝰ formaliter applicat motui sic materie sic est nūerus nūerās siue formal'. inq̄ztuꝫ aūt ille vnitates accipiūtur in determiato genē sic tēpus ē nūerꝰ nūeratꝰ siue material'. q̄r nūerat. i. rōne nūeri causat a motu. q̄r tū primū istoꝝ ē sibi eēntiale. ⁊ scdm accntale Sicut etiā vlna inq̄ztuꝫ hmōi subaliter ē mēsura ⁊ accidit ei eē mēsuratū inq̄ztuꝫ hꝫ q̄ntitatē. iō in diffinitōe tpis nō dr qd' est q̄d nūeratū sꝫ dr nūerus Et hoc intelligēdū est de nūero formali Pro intellectu tū istiꝰ vlteriori ē notāduꝫ. ꝙ licꝫ ꝯtinuitas motꝰ local' cuiꝰ mēsura pricipalit' est tēpꝰ et p quē ipm est mēsura oīm alioꝝ motuū. causet a fluxu mobil' ſm vbi nō interrupto tq̄ȝ a cā prima. tū causat ex continuitate spacij in q̄ est motus ⁊ sup qd' tq̄ȝ a causa p̄ma Et q̄r p h̄ etiā fluxus mobil' est nō interruptꝰ q̄r in spacio est ergo oꝫ ſm hāc rōem etiā eē in motu Ex eo aūt ꝙ spaciū est diuisibile. oportꝫ ipm habē in se prius ⁊ posteriꝰ Et si ille ptes ꝯsiderētur ſm ꝙ stāt sub vna forma ꝯtinuitatꝭ sic nō nūerant totuꝫ nec hn̄t adinuicē distictionē Si vo ſm ꝙ stāt sub forma p̄oris ⁊ posteriorꝭ. sic sunt in genē cuiusdā nūerꝭ. q̄r p̄us ⁊ posteriꝰ sunt nōia numeralia ⁊ h̄ mō ptes ille disticte sunt ⁊ numerāt spaciū Et ſm hec duo linea etiā cōtinua cadit in duplici genē. s. in genē cōtinui. ⁊ discreti Necesse est q̄ ⁊ motū esse in duplici genē. s. ꝯtinui et discreti. inq̄ztuꝫ em̄ est nō interruptꝰ exitꝰ de potētia ad actū in spacio ꝯtinuo. sic ē in genere quātitatis cōtinui Qui vero p̄oꝝ ps motꝰ est i

priori pte spacij ⁊ posterior in posteriori. motꝰ etiā hꝫ p̄us ⁊ posteriꝰ. q̄ inq̄ztuꝫ stant sub vna forma motꝰ cōtinui sic sunt in genē ꝯtinui nec habēt adinuicē distinctiōꝫ. inq̄ztuꝫ vero stant sub forma p̄oris ⁊ posterioris. sic sunt discrete abinuicē ⁊ cadit p eas forma nūeri Vn̄ dr albtus ꝙ sic vlna iterata ē nūerus reddēs q̄ntitateꝫ cōtinui. sic instās distiguēs p̄us ⁊ posteriꝰ in motu iteratū sup ptes motꝰ nūerati. ⁊ certificat q̄ntitatē motꝰ Et sic nō est idē i genē ꝯtinui et discreti Quia ſm ꝙ adiacꝫ motui ſm ptensionē eius qd' mouet sic est cōtinuū. ſm vo ꝙ instante copulāte distiguit illd' qd' est ante ab eo qd' est post ⁊ iterat hoc in toto motu sic est nūerus. Et hoc ē qd' dr p̄ma ps ꝓpōnis cū aristotele q̄rto phy. tēpus ē nūerus Scd̄a ps maioris ꝓpōis pꝫ Quia locus cū sit q̄ntitas ē alicuius mēsura. ⁊ sic cū nō sit mēsura itrīseca. erit necessario extrīseca. ⁊ ergo ē mensura corpis locati cui est extrīsecus Et hoc ē ex eo etiā. q̄r virtutē suā versus inferiꝰ nō versus supius diffundit Minor ꝓpositō pꝫ. q̄r tempꝰ est accn̄s qd' oportꝫ eē vnū. vnū aūt nō esꝫ nisi in vno motu esꝫ subiectie Tal' aūt nō pōt eē nisi motus p̄mꝰ. cū oīa mensurātur mīmo sui generꝭ ⁊ simplicissimo Et ergo licꝫ oīm motuū sit mensura. est tū tantuꝫ primi motꝰ passio in q̄ est sic in subiecto. sic ondit. p. etiā quarto physicorū Scd̄a ps pꝫ. q̄r locꝰ est terminꝰ siue vltima supficies corpis ꝯtinētis. sꝫ tal' supficies est in eo cuiꝰ est supficies. nec pōt esse in locato Quia locus ē pricipiū generatōis ipsiꝰ locati. si ergo esꝫ in locato tūc vnū ⁊ idē esꝫ generās ⁊ genitū qd' est incōueniēs Conclusio seq̄tur ex premissis. ⁊ pt pbari sic. p̄mo de tpe ꝙ sit spēs quātitatꝭ. q̄r tempꝰ hꝫ ptes. ⁊ est diuisibile Etiaꝫ hꝫ rōem mēsure. q̄r est ꝓpria mēsura motꝰ ergo est quātitas Qꝫ aūt sit cōtinua q̄ntitas pbat. q̄r in tpe est accipe terminū coēm ad quē copulant eiꝰ ptes. pteritū em̄ ⁊ futurū que sunt partes eiꝰ copulātur ad p̄ns qd' cōformiter se hꝫ ad tempꝰ sicut pūctꝰ ad lineā. nō em̄ ē ps tpis sic nec pūctus linee. ⁊ tū est tota suba eiꝰ suo fluxu idē cōstituēs In hoc tū est differētia. q̄r pūctū in linea ē pmanēs sꝫ nūc in tpe nō pmanet sed cōtinue fluit. ⁊ q̄ vocat instās q̄si nō stās q̄r nō stat sꝫ cōtinue fluit. sicut mobile cui adiacet nō stat sꝫ cōtinue mouet. Ex q̄ pꝫ ꝙ in tpe nō sūt ponēda instātia tq̄ȝ ptes integles ꝯponētes tēpus Quia nullū cōtinuū cōponi pōt ex indiuisibilibꝰ. sꝫ sunt instātia in tpe tq̄ȝ ꝯtinuātia sic pꝫ q̄rto phy. De loco etiā pꝫ ꝙ sit q̄ntitas cōtinua ⁊ extrīsece mēsurās. eo ꝙ nō est subiectie

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

in eo qđ mēsurat. mēsurat em̄ corp⁹ locatū. ⁊ ē
subiectiue in corpe locāte. q̄ aūt sit cōtinua q̄nti
tas patz q̄ ptes ei⁹ copulātur ad aliquē termi/
nū cōmunē. q̄ ad eundē terminū ad quē pticu
le corpis locati Qualit aūt hoc intelligēdū sit
posteri⁹ in solutiōe vnius argumēti patebit

Ad obiecta in oppositū ad primū est

dicēduz Q̄ minor est falsa Ad pbatiōez aūt
eius ē dđm. q̄ illud nō est cui⁹ ptes nullo mō
sunt. nec scz in pmanētia nec in successione. sed
partes tpis licz nō sint in pmanētia sunt tn̄ in
successiōe. ⁊ ergo cōstituūt etiā totū successiuuz
qđ est temp⁹ Dicit aūt totū successiuū qđ non
hz partes suas simul sz sibiinuicē succedūt Ad
cōfirmatiōz dđm Q̄ partes disibil' tpis sunt
in successiōe ⁊ copulātur ad pn̄s nūc qđ dupl'r
accipit Uno⁰ vt ē fm alterū ⁊ sic ē temp⁹ Alio
mō vt ē fm se. ⁊ sic est indisibile copulās ptes
tpis. nec ē hoc⁰ temp⁹ nec pars tpis ¶ Ad secū
duz dđm ē. q̄ temp⁹ hz eē in rez natura pportionatū
sue nature Ad iprobatōz v̄o dc̄m est i
maiore. q̄ tēp⁹ nō est nūer⁹ nūerās nec nūerus
nūerat⁹ simpl'r. sz est nūerus q̄si int hos medi⁹
s. ptiuz mot⁹ Un̄ duplex distigui pōt nūerus
nūerās. s. nūerus nūerās formal'. ⁊ materialis.
Nūerus nūerās formal' est q̄ aliq̄d formal'r est
nūeratū Nūerus v̄o nūerās material' dr̄ illud
nūeratuz per aliđ vlterius etiā numerat aliud.
Tēpus ḡ est nūerus material'. i. tēpus nūera/
tū cōsequēter nūerat motū. Tempi eniz scđm
se nō cōuenit nūerare inq̄ztuz est determinatū
ad certū nūeruz ptiū. ⁊ ita nō est nūer⁹ nūerās
formal'. nec oz temp⁹ ppter ista eē ens p accn̄s.
q̄ licz iportz res diuisoz generū tn̄ vnā impor
tat significatiē. s. q̄ntitatē ꝯtinuā. ⁊ alterā ꝯno
tatiē scz nūerū. ¶ Ad terciū est dđm fm doc.
subtilē. q̄ dupl'r pt aliq̄d esse q̄ntuz siue conti/
nuū p accn̄s siue p aliđ Uno mō effectiē Alio
mō formaliter. p h̄ dicēduz ē q̄ temp⁹ nō est forma
liter ꝯtinua q̄ntitas p aliđ. h̄ est. p nihil aliđ re
cipit q̄ntitatꝭ pdicatiōz sz pdicat quātitas per
se de eo in pmo mō pseitatꝭ Effectiē v̄o pōt tem
pus dici q̄dāmō quātitas cōtinua p aliud. q̄
effectiē suā quē quātitas hz a motu. sic mani
feste pz p phm. iiij. phy. Et pt sic ōndi rōne fm
dn̄m albertū Quia in motu ē cōsiderare id qđ
fert ⁊ motū ⁊ temp⁹. id aūt qđ fert ⁊ agit mo/
tuz pcedēdo in spacio de pori in posteri⁹ est no/
ti⁹ motu eo q̄ est suba pmanēs in se. nō aūt mo
tus. ⁊ sic p id qđ fert etꝭ cognoscim⁹ motū ⁊ di
stinguim⁹ vnā ptez ab alia Quia p hoc q̄ mo
bile repit in aliq̄ vbi in q̄ pri⁹ nō erat. cognosci

mus motū qui pcedit de alio vbi in istđ. ⁊ ita
etꝭ p mobile cognoscim⁹ ptē mot⁹ precedētis a
pte ꝯnti. vnitas v̄o mobil' est cā ꝯtinuitatꝭ pti
uz mot⁹ Si em̄ mobile essz aliđ ⁊ aliđ. nō essz
cōtinuatio mot⁹. Mobile igit noti⁹ est motu
et mot⁹ tpe Quia mot⁹ immediati⁹ se hz ad mo
bile q̄z ad tēp⁹. q̄ mobile causando motū cau
sat temp⁹ qđ est nūer⁹ ptiū mot⁹. ⁊ vnitas mo/
bilis in toto motu ē nūc Illa tn̄ vnitas mobil'
nō dr̄ nūc q̄n mobile accipit fm se ⁊ absolute.
sz fm q̄ agit motū ⁊ agēdo motū agit temp⁹. ⁊
agendo temp⁹ cōtinuat ptes tpis ⁊ eas inter se
distiguit Et q̄ mobile fm q̄ agit motū ⁊ ē in
motu. diuisificat fm eē inq̄ztuz ꝯtinuē ē in alio
et in alio vbi. iō etꝭ nūc fm eē diuisificat ⁊ i quā
daz pluralitatē agit. sic em̄ se hz mobile ad mo
tuz ita nūc ad temp⁹. vn̄ q̄ mot⁹ dr̄ accipe vni
tatē cōtinui a magnitudiē spacij nō est intelli/
gendū de motu in genē accepto. sz solū de motu
locali Mot⁹ aūt vniūsaliter hz ꝯtinuitatez ex
fluxu forme nō interrupto fm quā est mot⁹ Et
ita mot⁹ local' a duob⁹ ꝯtinuitatē hz. s. ex fluxu
nō interrupto ipsi⁹ vbi fm renouatiōez sit⁹. ⁊
hoc ē pximū ꝯtinuās Aliđ est pmū lz nō pxi/
mū. ⁊ hoc ē ꝯtinuitas spacij. nisi ei spaciū essz
cōtinuū. flux⁹ ipsi⁹ vbi iterrūpet Ceteri v̄o mo
tus q̄ reqrūt spaciū sic mot⁹ alteratiōis ⁊ aug/
mētatiōis ⁊ diminutiōis hn̄t ꝯtinuitatē ab vno
s. a fluxu forē. ¶ Ad q̄rtū est dđm q̄ tēp⁹ est to
tū hōgeniū siue cōtinuū. ⁊ q̄libz ps ꝯtinui est
cōtinua. Et sic pteritū est temp⁹ ⁊ futuz ē tēp⁹.
¶ ad q̄ntuz ē dđm q̄ tēp⁹ p se ē diuisibile ⁊ es/
sentialit ⁊ intrisece. lz extrisece ⁊ effectiue diui
dat ad diuisiōz mot⁹. sic vult. p. iiij. phy ¶ Ad
sextū est dđm q̄ tēp⁹ est q̄ntitas ppt motū effe
ctiē. q̄ mot⁹ est cā tpis Nec vz ꝯn̄a p r̄gulā phi
prio posterioz ḡ mot⁹ ē magꝭ q̄ti. q̄ illa n̄ hz
v̄itatē in causis equocꝭ sz vniuocꝭ. mot⁹ aūt nō
est cā vniuoca tpis sz equoca. ⁊ ḡ q̄zuis tēp⁹ sit
quātitas ppt motū effectiē tn̄ nō oz q̄ mot⁹ sit
magꝭ q̄ntitas. ¶ Ad septimū est dđm q̄ tēp⁹
nō est nūerus simpl'r sz nūer⁹ mot⁹ mēsurati p
ipm Quo n̄ obstātē ipm ē simpl'r q̄ntitas cōti
nua. sic vlna ē nūer⁹ pā̄ni vl' alteri⁹ mēsurati p
ipaz. sic dc̄m fuit in declaratōe maioris Un̄ in
illo qđ mouet fm q̄ mouet tria sūt cōsiderāda
q̄z cuilibz corrn̄det sua ppa mēsura Prio ꝯsi
derāda ē indisibil' suba ei⁹ qđ mouet que ē eadē
in toto motu. ⁊ mēsura illi corrn̄s ē nūc qđ etꝭ
manet idē in toto tpe ⁊ h⁰ dr̄ nūc Inq̄ztū vero
fm eē variat dicit instās q̄si nō stans Scđo
considerāda est ptensio ei⁹ cōtinua qđ mouet
in spaciū cōtinuū. ⁊ illi corrn̄det tēpus qđ est

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

mensura adiacens illi ꝑtensioni ¶ Tercio ꝯside
randa ē diuisio ꝑoris ꝑtis spacij quā derelīqt
a ꝑte posteriori in quā ꝯtinue se ꝑcedit ¶ Et mē
sura adiacēs ꝑori ꝑti quā derelīqt dr̄ ꝑteritū.
et adiacēs ei qḋ abijcit vocat̄ p̄ns. ⁊ adiacens
posteriori ꝑti q̄ expectat̄ dr̄ futurū ¶ Et ꝫm h̄ tres
sunt tp̄is differētie. q2 al's mēsura nō eēt ꝓpor
cionata mēsurato ¶ Tales etiā mēsure nō sunt
motui intrīsece formaliter ¶ Quia intrīsecū forma/
liter motui vl' est vbi in motu locali vel q̄litas
in motu alterationis ¶ Nō aūt in motu cremēti ⁊
decremēti illud qḋ est intrīsecū motui formaliter
sit quātū h̄ accidit motui ¶ Ad octauū dḋm
ꝙ temp⁹ nō habꝫ siml' plures ꝑtes ꝑmanētur.
ſꝫ successiue. vna nāqꝫ alij necessario succedit ⁊
hoc sufficit ad h̄ ꝙ copuletur ad terminū cōem
¶ Ad nonū dḋm ē. ꝙ licꝫ temp⁹ sit intrīseca
passiō. est tn̄ ꝓprie extrīseca mēsura ¶ Quia tem
p⁹ in rōe passiōis ꝯpat̄ ad motū primū vt vult
p̄hs q̄rto physicoꝝ. ⁊ in illo ē sicut in subiecto
¶ In rōne ꝟo mēsure ꝓꝑe refert̄ ad mot⁹ istoꝝ in
ferioꝝ. q2 h̄ mō esse in tp̄e est q̄daꝫ tp̄is ꝑte mē
surari ⁊ a tp̄e excelli. ſꝫ motib⁹ istoꝝ inferioꝝ tē
pus est extrīsecū. ¶ Ad decimū est dḋm. ꝙ lo/
cus accipit̄ dupl'r ¶ Uno mō vt est vltia suꝑfici
es corꝑis ꝯtinētis locatū. q̄ in se habꝫ ꝟtutes
oīm cōtinētiū scꝫ celoꝝ ⁊ elemētoꝝ ⁊ in cētro
loci adunat̄ tota ꝟtus ꝯseruatiua locati ¶ Et hoc
mō loc⁹ debet̄ rei rōne sue forme. ⁊ refert̄ ad lo/
catū ⁊ q̄rit̄ ꝓpter motū. ¶ Alio mō accipit̄ loc⁹
mathematice vt dr̄ albert⁹ ⁊ sic est distātia i
qua distēdit̄ tota corꝑis q̄ntitas. ⁊ h̄ mō cōsi/
derat̄ in ꝓposito ⁊ tal'e ex ꝑte materie licꝫ q̄ ad
esse sibi extrīsecū teneat se ex ꝑte forē. ¶ Ad vn
decimū est dḋm. ꝙ loc⁹ ꝫm esse cōmune est cō/
seruatiu⁹ locati. ⁊ tn̄ actu nō ꝯseruat nisi iste vl'
ille loc⁹ ꝑticularis ꝑticulare locatū. ¶ Ad duo
decimū est dḋm. ꝙ loc⁹ tripl'r accipit̄. ¶ Uno mō
ꝓ habitudīe locātis corꝑis vel suꝑficiei ei⁹ ad
locatū. ⁊ sic est in genē relatiōis ¶ Scḋo accipit̄
ꝓ ꝟtute infusa ip̄i loco a p̄mo locāte q̄ est gene
ratiua ⁊ ꝯseruatiua locati. ⁊ sic est in scḋa sp̄e qua
litatis ¶ Tercio accipit̄ ꝓ suꝑficie corꝑis ꝯtinētis
q̄no dr̄ p̄hus q̄rto physicoꝝ. ꝙ est termin⁹ cor/
ꝑis cōtinentis imobil' primū. ⁊ h̄ mō pōt h̄ ac/
cipi. ¶ Nec ex hoc seq̄tur ꝙ eadē res sit in diu'sis
generib⁹. q2 h̄itudo corꝑis locātis ad locatū ⁊
virt⁹ influxa loco ⁊ suꝑficies corꝑis locātis nō
sunt eadē res ſꝫ plures ¶ Pro q̄ cōsiderādū est. ꝙ
loc⁹ ꝓ suꝑficie ꝯcaua corꝑis accept⁹ quadrupl'r
pōt ꝯsiderari ¶ Uno mō vt est q̄daꝫ ꝑs entis. et
sic cōsiderat̄ a metaphysico ¶ Alio mō vt est suꝑ

ficies abstrahēs ꝫm rōeꝫ a qualitatib⁹ sensibi
lib⁹. ⁊ sic cōsiderat̄ a mathematico. ¶ Tercio⁰ cō
siderat̄ vt est q̄daꝫ suꝑficies ꝯiūcta materie sen
sibili ⁊ q̄litatib⁹ sensibilib⁹. ꝫm quē modū hꝫ
virtutē generādi ⁊ cōseruādi locatū ⁊ sic ꝯside
ratur a naturali p̄ho. ¶ Quarto mō in rōe p̄dica
bilis ⁊ sub ratōe mēsure. ⁊ sic cōsiderat̄ a logico
¶ Ad terciūdecimū est dḋm ꝙ scotū. ꝙ. p. nō
loq̄t hic ꝫm ꝓꝑa opiniōꝫ ſꝫ ꝫm opiniōꝫ ponēti
ū locū esse spaciū eq̄le locato ⁊ illā reꝓbat. iiij.
physicoꝝ ¶ Sꝫ albt⁹ magn⁹ dr̄ ꝙ arestoteles lo
quit̄ hic de loco mathematice ¶ Et h̄ mō loc⁹ nō
est aliḋ quā distātia in q̄ distendit̄ tota corꝑis
quātitas. ita ꝙ nihil corꝑis vel ꝑtiū corꝑis est
extra illaꝫ distātiaꝫ ꝫm longū latū ⁊ ꝓfundum
corꝑis ¶ Et distātia illa tāta est q̄ntuꝫ est corp⁹
nec maior nec mior ſꝫ eq̄lis ¶ Nō tn̄ est intelligē
duꝫ ꝙ ista distātia local' sit q̄daꝫ positiua quāti/
tas imo ꝫm ꝓpriā sui rōneꝫ est q̄daꝫ vacuitas
actuata ꝑ dimensiōes locati. q̄ recedēte illo p̄t
actuari ꝑ dimēsiōes alteri⁹ corꝑis impositi ¶ Et
sic sua potētialis distātia trāsmutat̄ in distētio
nē corporee dimēsiōis locati. pari mō sicut po
tencia ꝑspicui in actū lumis. saluo ꝙ manet di
stinctio rōnis cōtinētis ⁊ cōtenti seḋ recipiētis
et recepti ⁊ in ꝓposito mensurātis ⁊ mēsurati.
¶ Et hoc mō loc⁹ quodāmō formaliter hꝫ terciā
dimēsionē loq̄ndo de loco iā ꝫm actū impleto.
q2 sic intelligit̄ vt quātitas h̄ns res dimēsiōes
ꝫm dimēsiōes locati. ⁊ sic centrū quodāmō est
intrinsecū ꝑtib⁹ loci ¶ Isto etiā mō distātia cor/
ꝑis ⁊ loci ꝫm esse ē vna ⁊ eadē cūꝫ dimēsiōib⁹
corꝑis locati differēs tn̄ suꝑficieb⁹ ¶ Quia di/
mensiōes locati terminātur ad suꝑficiē cōuex
am. dimēsiones loci ad suꝑficiē cōcauā corꝑis
ꝯtinētis siue locātis ¶ Et ſꝫ drn̄t rōne mēsure. q2
oēs diametri distātie q̄ vocat̄ loc⁹ sunt mēsure
mensurātes in longū latū ⁊ ꝓfundū. ⁊ nulla ē
mēsurata. oēs aūt diametri ei⁹ qḋ locatū est.
sunt diametri mēsurate locate ⁊ contente ¶ Et si
mēsurate mēsurāt nō tn̄ mēsurāt distātiā loci
seu q̄ntitatē corꝑis. nō vt locatū est ſꝫ vt q̄ntū
est ¶ Et ita isto⁰ accipiēdo locū est quedā mathe
matica q̄ntitas copulata p̄ūctis vsqꝫ ad cētꝝ lo
ci cui⁹ q2 diametri sunt ꝫm eē eedē cūꝫ diame/
tris locati ad idē centꝝ copulētur. q2 centrū lo
ci ⁊ centrū locati idē sunt ꝫm eē. drn̄s ꝫm actū
et rōeꝫ ¶ Et q2 distātia locati ē cōtinua q̄ntitas
in h̄ drn̄s ab alijs ꝙ nō ex se ſꝫ ex distātia dia/
metroꝝ corꝑis vsqꝫ ad cētꝝ suū hꝫ copulatōeꝫ
¶ Alie aūt distātie linearū ⁊ suꝑficierū ⁊ corꝑū
sunt ex seipsis ⁊ intra seipsas habēt sua copu/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

lantia ⁊ suas copulatiōes Sunt em̄ ꝭm aliq̄d
diametri tales d̄n̄tes q̄ꝛ diuersa habēt sue ꝯ
tractiōis p̄ꝛicipia Diametri em̄ distantie loci
sue ꝯtractiōis p̄ꝛicipia h̄n̄t supficiez extra cō/
tinentē Diametri vero distātie q̄ est distantia
locati. sue ꝯtractiōis p̄ꝛicipiū habēt supficiem
locati intra locatū existētez Et isto mō loc⁹ est
quātitas ꝯtinua differēs ab alijs spēbus. ⁊ ve
ruz est qd̓ hic dicit̄. ꝙ singule p̄ticule loci cōti/
nent singulas p̄ticulas corp̄is locati. ⁊ ergo ad
vnū terminū ꝯmunē copulātur Et hoc mō lo
quēdo de loco mathematice dādus est locus
vt d̄t ph̄us Si vero loc⁹ cōsideret̄ physice ꝭm
ꝙ locus ē ad quē ⁊ ex q̄ est mot⁹. sic est supficies
cōtinētis corp̄is habēs in se virtutes oīm cōti
nentiū taz elemētoꝝ q̄ȝ celoꝝ vt dcm̄ fuit p̄us
p̄ quas virtutes generat ⁊ saluat id qd̓ in ip̄o
locatū est. ⁊ de eo h̄ mō nō loq̄mur in ꝓposito.
q̄ꝛ p̄ illas ꝓp̄etates nō est ī genē q̄ntitatꝭ q̄uis
in se sit quedā quātitas Et h̄ mō etiā est equa/
lis locato inquantuz virtus loci penetrat vsq̄ȝ
ad centrū locati. ⁊ sic habȝ terciā dimēsionē v̄/
tualiter locus Eq̄litas aūt loci ⁊ locati p̄t etiā
sumi ꝭm diametros loci ⁊ locati Quia diame
ter trāsiens a supficie locati p̄ centꝝ ei⁹ vsq̄ȝ ad
oppositā p̄tez supficiei eiusdē. eq̄lis est diame/
tro trāseūti a supficie cōcaua loci p̄ centrū loca
ti vsq̄ȝ ad oppositā p̄tez eius Etiā vt alij dicūt
eq̄litas loci ⁊ locati attēdi p̄t ꝭm mēsuras sup
ficiales eo ꝙ supficies cōcaua loci ⁊ cōuexi lo/
cati simul sunt p̄ imediationē Et cū supficies
indiuisibilis sit ꝭm ꝓfunduz. diametri loci non
p̄n̄t excedē diametros locati nisi indiuisibiliter.
excessus aūt indiuisibil' nō est excessus. ⁊ ita loc⁹
est eq̄lis locato. cū omēs dimēsiōes locati sint
in loco vel formaliter vel virtualiter Et q̄uis
sic sit vt d̄t vlric⁹. peripotetici tn̄ mag̓ dicūt su
pficiez eē locū q̄ȝ corp⁹ Quia vt d̄t auicēna in
suo libro physicoꝝ. q̄uis loc⁹ debeat̄ corp̄i toti.
nō tn̄ debet̄ ei nisi vt cōtingēs ⁊ cōtinēs. ⁊ h̄ cō
tactus ē ꝭm supficiez. licȝ formale physicū lo/
ci qd̓ est virt⁹ celestꝭ p̄tingit ad centrū locati Et
hoc mō dictū est supius ꝙ distātia loci eq̄lis ē
distātie locati ⁊ ergo ad eundē terminū ꝯmu/
nez copulātur scȝ ad centrū Licȝ em̄ p̄tes cor
p̄is vt corp⁹ est copulētur ad supficiē nō tn̄ vt
locatū est Et simil'r p̄tes loci vt supficies est co
pulātur ad lineā nō tn̄ vt loc⁹ est Et h̄ videt̄ eē
modus dicēdi dn̄i alberti ⁊ vlrici Boeti⁹ vero
faciliter se expedit in hac materia dicēs. ꝙ ph̄s
loquit̄ ꝭm opinionē antiq̄ruz. q̄ posuerūt locū
spaciū dimēsionatū. quā re͛pbat in q̄rto physi

corꝝ vbi de natura loci determiat Sȝ si inspi
ciat̄ ꝓbatio ibidē ⁊ ea q̄ dc̄a sunt tūc nō est idē
Quia ph̄i illi errātes dicebāt spaciū dimēsio
natū esse penit⁹ diuersuz in suis dimēsionib⁹ a
dimēsionib⁹ corp̄is locati. ⁊ ita q̄n corp⁹ loca/
tuz ponētur in loco essȝ penetratio dimēsionū.
sȝ ꝭm abstractionē mathematicā quā albert⁹ h̄
saluat dimēsiones loci ⁊ locati sunt eedē ꝭm eē
licȝ differāt rōne. ¶ Ad q̄rtūdecimū dōm. ꝙ
ph̄us ibi accipit locū vt est quedā p̄s entis ⁊
nō distiguit̄ a supficie vt d̄t albertus ¶ Ad q̄n
tūdecimū dictū est. ꝙ loc⁹ subiectiē est in loca/
te Ad im p̄bationē dōm est ꝙ loc⁹ nō d̄t tm̄ su
pficiē absolute sȝ supficiē corp̄is cōtinētis ꝭm
ꝙ h̓mōi. eo ꝙ loc⁹ nō locat nisi ꝭm vim extremi
tatis situal' corp̄is locātis a natura determiatā
sȝ sicut natura agit p̄ necessitatē ita differētias
loci ordiat imobiliter Et sic imobilitas loci at
tendit̄ ex determiata distātia sit⁹ ad p̄mū locās
et maxime ad p̄tes mūdi imobiles scȝ centrū ⁊
polos Et ista distātia vocat̄ apd̓ aliq̄s forma
le mathematicū eo q̄ mathematic⁹ distātias q̄n
titatꝭ cōsiderat Materiale v̄o loci vocāt supfi
ciez q̄ mouet̄. ¶ Ad decimūseptimū est dōm.
ꝙ ph̄us loq̄tur h̄ mathematice de loco vt scȝ ꝯ
tinet tot dimēsiōes extrīsece qd̓ locatū intrīse/
ce. ⁊ sic eadē est ꝭm esse dimēsio loci ⁊ locati dif
ferēs ꝭm rōnē mēsurantꝭ ⁊ mēsurati vt dcm̄ ē
supius in solutiōe argumēti decimitercij

Incidit circa predicta dubiū vnicum.

Quot req̄runt̄ ad h̄ conditiōes ꝙ aliq̄ quāti/
tas habeat positionē in ꝯtinuo Solutio. tres.
P̄ria est. ꝙ assignet̄ vbi in cōtinuo p̄s eius sita
vel posita est. an. s. ante vl' retro sursuz vl' deorsū
Sc̄da. ꝙ p̄tes sint p̄manētes Tercia. ꝙ adinui
cez copulētur ⁊ cuicūq̄ȝ aliqd̓ horū deficiat seq̄
tur ꝙ positionē nō habeat Cū eni positō ordinē
dicat necessariū est assignare vbi in ꝯtinuo p̄s
ordiata sit. positō āt in ꝯtinuo d̄t p̄manētiā. q̄ꝛ
positū est fixuz ⁊ imobile ꝭm eē suū. ⁊ iō oȝ ꝙ
dicat p̄manētiā. ⁊ q̄ꝛ positō i ꝯtinuo d̄t positō
nē vni⁹ cū alio. iō oȝ ꝙ copl'a eoꝝ dicat ꝯiūctōz
p̄ cōez terminū Ex q̄b⁹ p̄tȝ. ꝙ nulla q̄ntitas dis
creta habȝ positiōz in ꝯtinuo. nec etꝭ temp⁹ cuȝ
p̄tes ei⁹ nō sunt p̄manētes ¶ Seq̄tur text⁹.

Amplius quātitati nihil est contrari
um. in definitis em̄ manifestuz est q̄m
nihil est contrariuz. vt bicubito tricu/
bito. vel supficiei. vel alicui taliū nihil
est cōtrariū. ¶ Nisi quis dicat multa
paucis esse cōtraria vel magnū p̄uo,

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Horꝝ aũt nihil ē q̃ntitas. ſꝫ magis adaliq̃d ſunt. Nihil eñ per ſeipſũ magnuꝫ dicit̃ aut pũuꝫ. ſed ad aliq̃d refertur. Seq̃ns ſcriptura etiã eſt text⁹.

Naꝫ mõs q̃dē pũus dr̃. miliuꝫ vo magnuꝫ. eo ꝙ hoc quidē ſui generis mai⁹ ſit. illud vero ſui generis minus. ergo adaliq̃d eſt eoꝝ relatio. nã ſi p ſeipſuꝫ magnũ vel pũuꝫ diceret̃. Nunquaꝫ mons quidē aliq̃ñ pũus. miliuꝫ vero magnũ diceret̃. Rurſus in vico quidē plures homĩes eſſe dicim⁹. in ciuitate eē paucos. cuꝫ ſunt eoꝝ multiplices. ⁊ in domo quidē multos. in theatro vero paucos cuꝫ ſint plures. ¶ Amplius bicubitũ vel tricubitũ ⁊ vnũquodq̃ taliuꝫ q̃ntitateꝫ ſignificat. magnũ vero vel pũuꝫ nõ ſignificat q̃ntitatē. ſed mag̃ adaliq̃d. q̃m ad aliud ſpectat magnũ vel pũum. quare manifeſtũ eſt. q̃m hec adaliq̃d ſunt. ¶ Amplius ſiue aliq̃s ponat has eſſe q̃ntitates. ſiue non ponat nihil erit eis contrariũ. Quod eñ nõ põt ſumi p ſeipſuꝫ ſed ad ſolã alterius relationē refert̃. q̃ño huic aliq̃d erit contrariũ. ¶ Amplius ſi erũt magnũ ⁊ pũum cõtraria ꝯtigit idē ipſuꝫ ſimul̃ recipe cõtraria. ⁊ ea ipſa ſibimet eſſe cõtraria. cõtingit eñ ideꝫ ſimul pũũ eſſe ⁊ magnũ. Eſt eñ aliquid ad h̃ quidē pũuꝫ. ad aliud vero h̃ ideꝫ ipſuꝫ magnũ. quare idē magnũ ⁊ pũuꝫ ⁊ in eodem tpe eſſe contigit quare ſimul cõtraria ſuſcipit. ſed nihil eſt qḋ videat̃ ſimul cõtraria poſſe ſuſcipe. vt ſubſtãtia quidē ſuſceptibil̃ contrarioꝝ eſſe videt̃ ſed nõ ſuſcipit vno ⁊ eodeꝫ tpe. Nam nullꝰ ſimul ſanus ⁊ eger eſt. nec alb⁹ ⁊ niger ſimul. nihilq̃ aliud ſimul cõtraria ſuſcipiet et eadē ſibiipſis cõtingit eſſe cõtraria. naꝫ ſi eſt magnũ pũo ꝯtrariũ ipſuꝫ aũt idē ſimul ē magnum ⁊ pũuꝫ ipſuꝫ ſibi erit ꝯ̃riuꝫ. ſꝫ impoſſibile eſt ipſuꝫ ſibi eſſe cõtrariũ. Non eſt igit̃ magnum pũo cõtrariuꝫ neq̃ multũ exiguo. Quare vel ſi nõ relatiuoꝝ hec quilibꝫ dicat. tñ q̃ntitas nihil cõtrariũ habebit. ¶ Maxime ãt circa locũ videt̃ eſſe cõtrarietas q̃ntitat̃. ſurſum eñ ad id qḋ eſt deorſuꝫ cõtrariũ ponũt locuꝫ q̃ in medio eſt deorſuꝫ dicẽtes. eo ꝙ multa medij diſtantia ad termĩos mũdi ſit. Videtur aũt et alioꝝ contrarioꝝ diffinitionē ab his ꝑferre. que eñ a ſeinuicē multũ diſtãt eoꝝ que ſb eodem ſunt genere cõtraria determinãt. ¶ Sed non videt̃ q̃ntitas ſuſcipe magis et min⁹. vt bicubitũ. Neq̃ eñ eſt aliud alio mag̃ bicubitũ neq̃ in numero vt ternari⁹ quinario. nihil eñ tria magis dicẽtur q̃ quinq̃. neq̃ tria potius q̃ tria. Nec tempus alio magis ⁊ minus dicitur. nec in his que dc̃a ſunt omĩo magis ⁊ minus dicit̃. Quare q̃ntitas nõ ſuſcipit mag̃ ⁊ min⁹.

¶ Ab illa ꝑticula Amplius q̃nti tati nihil eſt ꝯtrariũ. huc vſq̃ total̃r ē text⁹ ⁊ propter penuriã litterarũ maioꝝ ſub pũis litteris impſſus eſt.

Hic phus incipit determĩare de ꝓprietatibus q̃ntitat̃. Et diuidit̃ in tres ꝑtes ſm ꝙ tres ponit ꝓprietates. ſcd̃a ibi. ſꝫ nõ videt̃. Tercia ibi Maxima aũt. Pria diuidit̃ in duo. q̃ꝛ p̃mo ponit ꝓprietatē q̃ntitat̃. ſcd̃o põit inſtãtiã ꝯtra dicta. Scd̃a ibi Niſi q̃s dicat. prĩo dicit ꝙ q̃ntitati nihil eſt cõtrariũ. Et h̃ manifeſtũ eſt i q̃ntitatib⁹ deffinit̃ id ē q̃ntitatib⁹ determĩatis ꝙ ſic ſit. q̃ꝛ bicubito tricubito vel ſupficiei vel alicui taliuꝫ. i. ſimiliũ nihil eſt cõtrariũ. Tũc ibi.

Niſi q̃s dicat ml̃ta paucis eē ꝯtraria.

Hic phus cõtra p̃dictã ꝓprietatē facit inſtantias. Et p̃mo ponit p̃maꝫ. ſcd̃o ſcd̃am ibi Maxime aũt. Pria in duo. Primo põit inſtãtiaꝫ. ſcd̃o ſoluit eã ibi Hoꝝ aũt. Prĩo dr̃ ſic ſupple illud bñ dictũ eſt. ſ. ꝙ q̃ntitati nihil eſt cõtrariuꝫ niſi aliq̃s dixerit multa eē cõtraria pauc̃ in genē q̃ntitat̃ diſcrete. ⁊ magnũ ꝯtrariũ eē pũo in genē q̃ntitat̃ cõtinue. Tunc ibi

¶ Horuꝫ aũt nihil eſt quantitas.

In hac ꝑte phs ſoluit iſtã inſtãtiaꝫ dupl̃r. Et diuidit̃ in duo. Quia p̃mo oñdit talia nõ eſſe q̃ntitates. ſcd̃o oñt talia nõ eſſe ꝯ̃ria. ſcd̃a ibi Ampli⁹ ſiue aliq̃s. Pria in duo ſm ꝙ ꝓbat duplici rõe talia nõ eſſe q̃ntitates. ſcd̃a ibi Amplius bicubitũ. Quo ad p̃muꝫ dr̃. Sꝫ horum ſupple p̃dictoꝝ nihil eſt q̃ntitas. i. nullũ p̃dictoꝝ eſt in genē q̃ntitat̃. ſꝫ p̃dicta ſunt adaliq̃d. i. ſunt relatiões. Et h̃ ꝓbat inductiue. q̃ꝛ nihil inuenit̃ in omib⁹ magnis ⁊ pũis. ꝙ ꝑ ſeipſuꝫ abſolute dicat̃ ſp magnũ ⁊ ad omĩa magnũ. qḋ eñ ſimpl̃r eſt aliq̃d. ad oĩa eſt illḋ. ſicut ſimpl̃r calidũ ad oĩa alia ē calidũ. Et ſimpl̃r albũ ad oĩa eſt albuꝫ ⁊ ſic de alijs. ſꝫ magnuꝫ nõ eſt ad oĩa magnũ ſed alicui cõpatũ dicit̃ nõ magnũ. Sequit̃ ergo ꝙ magnũ nõ eſt ſimpl̃r ⁊ ſm formaꝫ abſolutã magnũ dictũ. Hui⁹ aũt ꝓbatio ē per inductionē. q̃ꝛ mõs q̃ ſimpl̃r videt̃ magn⁹. dicit̃ pũus ex eo ꝙ cõpatur ad aliũ montē maioreꝫ. quod nõ eſſet ſi mons eſſꝫ magn⁹ ſm ſe. Similiter miliũ ſiue granũ milij qḋ ſimpliciter videt̃ pũuꝫ. dicit̃ magnũ cõpatũ grano papaueris vel rute. nõ ſic ꝙ ſimpl̃r ſit magnũ. ſed ideo. q̃ꝛ compatuꝫ rebus ſui gener̃ maius eſt.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Et similr mons nõ dr puus simplr. sȝ qz cõpatus reb⁹ sui generis puta aliis maiorib⁹ montibus mioz est. Nihil ergo absolute magnũ vl' puuz dr Et sili mõ ddm est de mlto z pauco. qz ĩdẽ hoies bm eandẽ nũeri quãtitatẽ dicuntur multi in vico z pauci in ciuitate Uerbi gratia Triginta hoies multi dicũtur in vico. sȝ i vna tota ciuitate ipsi idẽ dicũtur pauci. Quia ciuitas multo plures habitatores reqrit ꝙ vic⁹ sic. p. docet in politicis. z ita multi in vico sunt. pauci in citate Eodẽ mõ est de his q̃ sunt in domo z in theatro qd est loc⁹ ad videndum ludos spectacula vl' facta tironũ Qui multi in domo sunt pauci in theatro. qz speculãdũ in theatro multoplures de diuisis domib⁹ z vicis solẽt cõuenire. z ppter h̃ si de tribus domib⁹ tm conueniũt ad theatrũ pauci dicũtur. cuȝ tñ multiplices dicũtur ad illos q̃ in vna domo morãtur ad dispensationẽ domus ptinẽtes. Ptȝ igiẽ ꝙ multũ z paucũ magnũ z puuz sint ad aliud ↄpata. z nõ dicãt formas spẽ⁊ quãtitatis absolutas. ℭ Tũc ibi.

Amplius bicubitũ vel tricubituȝ.

Hic pbat. p. idẽ scđa rõne dicẽs Amplius bicubitũ tricubitũ z vnũqdqȝ talium significat quãtitatẽ bm se. sȝ magnũ z puũ nõ significãt quãtitatẽ bm se sȝ mag⁹ sȝ ad aliqd z ad alterũ dicũẽ Et est h̃ idẽ mediũ q̃ pbauit in pma rõe sed solũ variaẽ hic mod⁹ arguẽdi Quia arguiẽ a destructõe ↄñtis ad destructionẽ añtis. q̃si sic argueret Si pdicta eẽnt quantitates. seqreẽ ꝙ essent entia absoluta. sȝ nõ sunt entia absoluta igiẽ nõ sunt q̃ntitates. ℭ Tunc ibi

Amplius siue aliquis ponat has.

Hic. p. pbat pdicta nõ esse contraria Et dividẽ in duo Prio pbat h̃ rõne ↄñsiua. scđo rõne ducente ad impossibile. scđa ibi Ampl⁹ si. Quo ad primũ dicit. siue aliqs ponat predcã esse q̃ntitates siue ponat ea ñ eẽ quãtitates nihil erit eis cõtrariuȝ. puta vnũ nõ erit alii cõtrariũ. qz qd nõ põt sumi bm seipm. i. nõ dr bm se tale sȝ refertur ad alterũ siue ad relationẽ alteri⁹. q̃uo huic erit aliq̃d ↄ̃riũ quasi dicat. nullo⁹. tũc ibi

Ampl⁹ si erũt magnũ et puũ cõtra/

Hic. p. pbat idẽ ratione ducẽte ad impossibile dicẽs Amplius si magnũ z puuȝ erũt cõtraria tũc seqtur ꝙ idẽ simul actu recipiet ↄtraria et ꝙ eadẽ sibiipsis eẽnt cõtraria Et h̃ declarat. qz contigit idẽ simul eẽ magnũ z puũ. qz vnuȝ et idẽ respcũ alicuius dr puũ z respcũ alterius diciẽ magnũ. z ppter h̃ idẽ dr magnũ z puuȝ i eodeȝ tpe. sed nihil pt simul recipe ↄtraria. igitur magnũ z puuȝ nõ sunt cõtraria. ꝙ añt idẽ nõ põt simul recipe cõtraria pbat p inductioẽ. dicẽs. Substãtia videẽ esse susceptibil' cõtrarioꝝ. sȝ tñ in eodem tpe ↄ̃ria nõ suscipit Quia vnus nõ est simul san⁹ z eger. nec simul est alb⁹ et niger. ergo nihil simul cotraria suscipit Etiã eadẽ sibiipsis erũt cõtraria. p eo. qz si magnuȝ puo est cõtrariũ z idẽ simul est magnũ z puum igiẽ idẽ erit sibiipsi cõtrariũ. sȝ h̃ est ĩpossibile. ergo magnũ z puuȝ nõ sunt cõtraria Et ppter eandẽ rationẽ multũ nõ est ↄtrariũ exiguo siue pauco. qz seqretur ꝙ ↄtraria eẽnt simul in eodẽ et ꝙ vnũ z idẽ sibiipsi essȝ ↄtrariũ que sunt impossibilia. Concludit ergo ꝙ si predcã nõ dicãtur relatiua siue relatõnes. adhuc tñ nõ seq̃tur ꝙ quãtitati aliq̃d sit cõtrariuȝ. ℭ Tũc ibi

Maxime añt circa locũ videẽ eẽ cõtra

Hic. p. ponit scđam instãtiaȝ ↄtra pdicta ppetatẽ dicẽs Qȝ maxie videẽ aliq̃bus phis antiquis ꝙ circa locũ qui ẽ q̃ntitas sit cõtrarietas ita ꝙ loc⁹ loco sit cõtrarius. Sursuȝ eñ put ẽ locus siue loci dr̃ñtia ponũt antiq̃ phi ↄtrariuȝ ad locũ qui est in medio quẽ vocãt deorsuȝ. Ratio añt qre pdicta loca dicũt eẽ cõtraria est qz multa z maxia distãtia loci medii deorsum est ad mũdi termĩos. i. circũferentias. qz circa circũferentiã est vbiqȝ sursuȝ z circa centꝝ vbiqȝ deorsuȝ Et iõ antiq̃ videtur pferre etiã aliorũ cõtrarioꝝ diffinitionẽ. z p hoc ꝙ ea dicũt maxie esse distãtia trãssumẽtes distãtiaȝ localeȝ ad eã que ẽ eẽñtial' repugnãtia formaꝝ Determinãt eñ siue diffiniũt illa eẽ cõtraria q̃ sb eodẽ genẽ multũ a seinuicẽ distãt Uult eñ. p. hanc conclusionẽ in h̃ textu Sursuȝ z deorsũ videtur eẽ cõtraria. z hoc ex eo. qz diffinitõ cõtrarioꝝ eis conueit. s. ista Contraria sunt q̃ sb eodẽ genẽ posita sunt z maxie a seinuicẽ distãt.

Sed nõ videẽ suscipe magis et min⁹.

Hic phus ponit scđaȝ ppͥetatẽ quãtitatis dicens. ꝙ quãtitas nõ videẽ suscipe mag⁹ z min⁹ siue intensionẽ z remissionẽ sic nec substãtia. et hoc ptȝ exeplari inductiõe in q̃ntitate cõtinua et discreta Quia bicubitũ nõ est alio bicubito magis bicubitũ. nec bicubitũ est mag⁹ q̃ntitas ꝙ tricubitũ. neqȝ in nũero ẽ mag⁹ vl' min⁹. vn⁹ eñ ternari⁹ nõ est mag⁹ vl' minus ternarius ꝙ ali⁹ Neqȝ tria magis vl' minus dicũtur tria ꝙ quiqȝ dicũtur quiqȝ Neqȝ temp⁹ vnũqdqȝ diciẽ magis vel minus ꝙ aliđ. vt dies nõ magis diciẽ temp⁹ ꝙ hora vel dies ꝙ ann⁹ Neqȝ in his oib⁹ que supi⁹ dcã sunt oino ẽ mag⁹ z min⁹ que sȝ linea supficies orõ zc. Concludiẽ ğ ex

sufficiēte inductōe φ q̄ntitas nō suscipit mai⁹ neq3 min⁹ siue intensiōz ꝛ remissiōz.

Circa predicta sunt dubia Primū est An due ꝓprietates p̄me ipsi⁹ quātitatꝫ q̄ sunt nō hr̄e ꝯtrariū ꝛ nō suscipe mag ꝛ minus recte attribuāt quātitati. ¶ Et arguit p̄rio ꝯ suppositū3. φ q̄ntitas nō h3 ꝓprietates. ꝓbat. q2 ꝓprietates sᵗ accn̄tia q̄ sp̄ sunt alic⁹ subiecti. s3 quātitas nō pōt eē subiectū. ġ ꝛc. Mioꝛ ꝓbat. q2 vnū accn̄s nō est subiectū alterius. ¶ Scd̄o arguit cōtra p̄mā ꝓprietatē sic magnū et puū multū ꝛ paucū sunt q̄ntitates ꝛ tn̄ ꝯtriant. q2 magnū ē cōtrariū puo. ꝛ multū pauco. et silr̄ linea rcā cōtrariat linee curue ꝛ tn̄ linea est q̄ntitas ¶ Tercio. loc⁹ est q̄ntittas ꝛ tn̄ h3 cōtrariū. q2 loc⁹ sursu3 ꝛ loc⁹ deorsu3 ꝯtriant qd̄ pt3. q2 mot⁹ sursu3 ꝛ mot⁹ deorsu3 cōtrariātur. ergo loc⁹ sursu3 ꝛ deorsu3 p quē fit motus. ¶ Quarto. oīs mot⁹ est a ꝯrio in ꝯtrariū vl'a medio in extremū b̄m p̄hm quito physicoꝝ. s3 in quātitate ē mot⁹. ergo ibi ē ꝯtrarietas. Mioꝛ pt3. q2 ibi sᵗ augmētatio ꝛ dīnutō ¶ Quito. Oē qd̄ corrūpit a suo cōtrario corrūpit. s3 q̄ntitas corrūpit. ġ suo ꝯtrario corrūpit. ꝛ p ꝯn̄s h3 cōtrariū. ¶ Sexto. nūer⁹ ꝛ orō sunt sp̄ēs quātitatꝫ ꝛ tn̄ h̄nt cōtraria. q2 nūer⁹ p ꝛ imp ꝯtrariātur. ꝛ orō ꝟa cōtrariat orōni false. etꝫ temp⁹ est cōtrariū tempi. q2 hyems estati ꝛ dies nocti ¶ Septio. nō habē cōtrariū nō ꝯueit soli q̄ntitati. igit nō est ꝓpriū soli q̄ntitati. ꝯn̄a t3 p diffinitō3 ꝓpriȷ. Ans pt3 q2 cōueit substantie ꝛ multꝫ alȷs ¶ Octauo arguit cōtra scd̄a3 ꝓprietatē sic. oms d̄ñtie ꝓpe etꝫ si fuerit inse/pabiles suscipiūt mag ꝛ min⁹. vt dt̄ porphiri⁹. s3 sic ē φ q̄ntitates sᵗ d̄ñtie p accn̄s. ġ potius suscipiūt mag ꝛ min⁹ ¶ Nono. vbicūq3 repit maximū ibi repit mag ꝛ min⁹. s3 in q̄ntitate repit maximū. ġ ꝛc. Mioꝛ ꝓbat p euclidē dicentē. φ circul⁹ distat maxie a figurꝫ āgularib⁹ ergo ē ibi mag ꝛ min⁹ b̄m accessu3 ad circuli capacitatē ¶ Decio. in q̄ntitate ē mot⁹. ergo etiā mag ꝛ min⁹. ꝯn̄a ē maifesta Ans ē aristotelis ¶ Undecio. vna linea ē maioꝛ alia vt notu3 ē s3 linea est q̄ntitas. ergo q̄ntitas suscipit magis et min⁹. ¶ Duodecio. multū ꝛ magnū sᵗ q̄ntitates vt3 p p̄hm. v. meta. ꝛ tn̄ suscipiūt mag et min⁹. q2 cōpant vt magnū mai⁹ maximū. et multū pl⁹ p̄limū Et pt3 autoritate donati q̄rētis. q̄ noīa ꝯpant. ꝛ rn̄tis. appellatia dūtaxat q̄litatē aut q̄ntitatē significātia. ¶ Terciodecio illd̄ intēdit qd̄ h3 eē pficit. ꝛ illd̄ remittit qd̄ h3 esse impficit. s3 q̄ntitas b̄m magis ꝛ min⁹ pficitur. q2 pfecti⁹ esse h3 nūerus ī ternario q3 in binario. ¶ Solutio sic. ꝓpe nō q̄rto⁹. s3 scd̄o⁹. q2 cōueniūt oī s3 nō soli. Primū patuit in textu inductie in singul' sp̄eb⁹. Scd̄3 pt3. q2 cōueniūt etiā sb̄ñe Roe ꝟo ꝓbat doctoꝛ magn⁹ dicēs. materia p h̄ φ est sb̄a simplex solū potēcia diuisibil'. nō est susceptibil' cōtrarioꝝ. s3 p h̄ φ est quāta. q2 si nō ess3 q̄nta nō poss3 suscipē cōtraria. pt3 Quia cōtraria sunt actia ꝛ passiua. sed actio ꝛ passio nō sunt sine motu vt dt̄ gilbtus et oē qd̄ mouet est diuisibile. s3 oē diuisibile ē actu quātu3. ergo sub̄a nō est susceptia cōtrarioꝝ nisi sit actu q̄nta. ꝛ ita q̄ntitas ē in sub̄a añ oēm cōtrarietatē. s3 qd̄ est añ oēm cōtrarietatē non pōt habē ꝯtrariū. igit quātitati nl' est cōtrariū Et ex seq̄tur scd̄a ꝓpetas. φ nō suscipit mag ꝛ min⁹ intensiōz ꝛ remissiōe3. q2 susceptio magis ꝛ min⁹ causat ex p̄mixtiōe cōtrarȷ cū cōtrario. ꝛ ex ꝯpuratōe cōtrarȷ a cōtrario. ergo cū nō hēat cōtrariū. seq̄tur φ nō suscipit mai⁹ ꝛ minus

Ad obiecta in oppositū ad primum dōm. φ q̄ntitas accipit dupl'r. Uno⁹ p cōpatōne3 ad subiectū. ꝛ sic ē accn̄s nec ipsi⁹ est accn̄s Alio mō cōpat quātitas ad aliquā ꝓprietate3 siue passiōz sibi conueniente. ꝛ sic h3 rōne3 subiecti Et hāc solutiō3 appbat p. p̄mo posterioꝝ dicēs Q2 triāgulus ē subiectū hui⁹ passiōis q̄ est habē tres angulos eq̄les duob⁹ rcis ꝛ tn̄ est passio ipsi⁹ figure ¶ Ad scd̄m dōm cū aristotele φ magnū ꝛ puū mlt̄ū ꝛ paucū nō sunt q̄ntitates. ꝛ sic dato φ adinuicē eēnt ꝯtraria tamē adhuc quātitati nihil ess3 contrariū. Secūdo posito φ magnū ꝛ puū eēnt q̄ntitates. tamen adhuc nō eēnt ꝯria Primū ꝓbauit p. ī textu Quia oē qd̄ in p̄dicamto q̄ntitatꝫ pōnit est absolutū ꝛ b̄m rō3 absolutā dr̄. sic pt3 inductie in singul'. sic aūt nō est de p̄dictis. q2 nihil repitur qd̄ est simpl'r ꝛ absolute ꝛ ad oīa magnū Quia mōs q̄ simpl'r videt dici magn⁹. si maiori cōpetur dr̄ puus Et granū milȷ qd̄ videt dici puū si miori cōpetur dr̄ magnū. ꝛ ergo hec nō dicūtur absolute q̄ntis ī noīe suo nō importāt modu3 dependētie siue b̄m modū significādi sicut dn̄s seru⁹ p̄r fili⁹ At sic dcm̄ est d̄ magno ꝛ puo ita etiā dōm ē de multo ꝛ pauco. q2 illi q̄ in domo dicūtur multi. in vico dicūtur pauci. ꝛ sic nō dicūtur absolute s3 in cōpatiōe Scd̄m pt3 etiā p p̄hm. q2 supposito ꝛ cocesso φ eēnt q̄ntitates adhuc nō essent cōtraria. pro eo. q2 als cōtraria vno ꝛ eadē tp̄e eēnt in eodē qd̄ est ipossibile. ꝛ q2 vnū ꝛ idē pōt simul ꝛ semel eē puū ꝛ magnū multū ꝛ paucū. etꝫ idē eēt sibiipsi ꝯriū

¶ Sz forte cōtra ista aliqs obijceret in quito metaphysice poit .p. magnitudinē p se spēz qn titatis. sz ↄcretū nō est in alio genē ab abstracto vt supius fuit disputatū. ergo magnū est in ge nere quātitatis Et in quito metaphysice mag nū z puuz dicuntur quātitates p se Etiā quāti tas dicitur ibi in magnitudinē z mltitudinē ergo magnitudo z multitudo sunt quātitates et p ↄñs magnū z multuz. ¶ Ad q dōm p or dinē. pmo ad pmuz Qñ sic multitudo z mag nitudo sunt quātitates. ita multuz z magnuz Sz pñt multū z magnū plurib9 mōis cōside rari. Prio absolute z sic magnū idē est q quan tuz cōtinuū z magnitudo quātitas ↄtinua Et multuz est idē q quātuz discretū z multitudo idem q quātitas discreta. s. numer9. z sic mag nuz z multū sunt in pdicamēto quātitatis z its prie spēs Et hoc videt velle .p. v. meta. vbi po sita diffinitoe quāti in generali. ↄseqtur de mag nitudie z multitudie. Et sic magnū z multum sunt pme spēs quātitatis. z sic gnuz milij ē qd dam magnū qz est quoddā ↄtinuū Silr gnū papaueris. z hoc mō duo sūt multa z dualitas multitudo Et isto mō nō loqtur de eis .p. in p dicamētis vbi dt magnū z multū ēē adaliqd. nec hoc mō opponūtur puo z pauco. qz n sunt eiusdē generis. qd tū reqrit ad hoc q aliq oppo nātur saltē cōtrarie Qñ aūt nō sunt eiusdē ge neris. pbat qz magnū z multuz sunt de genere quātitatis. z puuz z paucū de genē adaliqd z n quātitatis. q sic ōndit prio de puo. qz vel puum dicit nullā hñs quātitatē. z sic pūct9 diceret p uus qd est incōueniēs. Vel puuz dicit aliquā hñs quātitatē z sic tot9 mūd9 dicētur pu9. z sic puuz z magnū ↄuertūtur Relinqtur ergo q p uuz dz q alteri ↄpatū hz qntitatē minorē z sic est adaliqd. qz nō absolute sz respcū alteri9 puū dz. Et silī mō ōndit de pauco Quia vel paucū dz nullā hñs multitudinē z sic vnū est paucū et vnitas paucitas. vel paucū dz aliquaz hñs multitudinē. z sic maxim9 nūer9 z maxima mul titudo dicētur paucitas. qd falsuz ē z p ↄñs etis ē adaliqd Relinqtur g q paucū dz qd alteri ↄ patuz hz multitudinē minorē z sic ē adaliqd. qz respectu alteri9 paucū dz Et sic capiēdo ab solute magnū z multū nō opponūt puo z pau co cuz nō sint eiusdē generis. Nec etis recipiūt cō pationē hoc mō. Alio modo pñt accipi mag nuz z mltū in qztū ipoz. excessuz put magnū i portat magnitudinē excedētez. z multū multi tudinē excedētez Et sic vtrunqz eoz dz duplr. Vno mō simplr Alio mō in ↄpatiōe ad aliqd Si pmo9 tunc magnū dt magnitudinē excedē tez ea magnitudine q coiter repiri solet in reb9 sui generis At sic ē magn9 hō cui9 magnitudo ex cedit magnitudinē in alijs coiter reptā Et per oppositū puuz dz c9 magnitudo deficit a magni tudie q in reb9 sui generis inueniri solet z sic par uus hō dz c9 magnitudo difficit a magnitudie in alijs hoib9 repta. Et multū fm istuz modū dz c9 multitudo excedit illā multitudinē q coi ter repiri solet in reb9 sui generis. z sic cētum in vna domo dicunt mlti Et sic magnū z multū nō sunt i genē quātitatis sz qlitatis Quia dicūt qlitates circa quātitatē. magnuz em̄ z mltū di cunt excessuz circa quātitatē vel qlitatē excedē tez. Et p oppositum puuz z paucuz dicunt defe ctuz seu qlitatē deficiētē Et qa tal9 defect9 pōt ēē plus vel min9. iō magnuz z mltum puū z pau cum sic accepta pñt ↄpari z suscipiūt magis z min9 nō rōe qntitatis sz rōne excessus vel dfect9 quē dicūt circa qntitatē. Et si qrat. qūo mag nuz opponit puo z mltuz pauco. dici pt q op ponūtur puatie. qz puū dt defectū respū mag ni z multū respectu pauci. z h defect9 in puatoe cōsistit. z iō puū ad magnū z paucū ad multū videt se habē priuatie Alio mō capiūtur mag nuz z multū put dicūt excessuz seu qntitatē ex cedentē in ↄpatiōe ad aliud. z sic magnū dz ali quid minori ↄpatū Et sic gnuz milij miori cō patuz dz magnū. z p oppositū puū dz maiori ↄpatū. z sic mons maiori ↄpat9 dz puus. z sili mō dōm est de multo z pauco. z sic sunt de pdi camto adaliqd. vt dt .p. in pdicamtis. z sic mag nuz nō oppoitur puo nec multū pauco. cū idez possit esse magnū z puum multū z paucū respe ctu diuersoz. z p hoc vadit etiā prima confir matio. Ad scdam ↄfirmatōm est dōm q sunt quātitates p se in scdo9 pseitatis. qz sunt passi ones quātitatis. z sic magnū z puuz nō sunt qn titates Et si essent quātitates tū nō cōtrariarē tur. sicut phs pbat duab9 rōnib9. ¶ Sed cō tra ista itez instat sic Prio cōtra pmaz rōnem qua pbat magnū z puuz nō esse cōtraria. quia sunt adaliqd. Quia sic inferius patebit relatō ni est aliqd ↄtrariū. sicut virtuti est cōtrariū vi ciuz z sciētie ignorātia. ¶ Scdo instat ↄtra se cūdaz rōnem. qz oia opposita inferūt contradi ctoria. igitur ad ea ad q nō sequūtur cōtradcō ria nō sequūtur alia opposita Sz ad pmissas in qb9 est respect9 ad diūrsa nō sequūtur ↄdicto ria sz est ignorātia elenchi. vt h est duplū ad il lud z n est duplū ad illd. g ē duplū z nō duplū igit nec aliq opposita sequūt ad tales pmissas

Ad primū illoꝝ ē dōm. ꝙ nihil dꝛ cōtrariū ad illud cuiꝰ est relatiū. qꝛ cōtraria ⁊ relatiue opposita in multis distiguunt. ſ3 magnū ⁊ puū adſeinuicē dicūtur relatiue. ergo vnū illoꝝ non est alteri cōtrariū. ⁊ hoc hētur vt dꝛ albertꝰ ex argumētatiōe phi. q̄ nō obstāte ꝯtrariū vni pt eē relatiū alteri ⁊ h̄ mō ſciā est relatiū ad ſcibile ⁊ nō cōtrariaꝶ ei ſ3 ꝯtrariaꝶ ignorātie. ⁊ ſic ē in alijs. Ad ſcdm̄ est dd3. ꝙ relatia pn̄t pdicari de eodē ⁊ de ſeinuicē. ſ3 nō relatiue opposita. ⁊ ſic pn̄t relatia abſolute inferri ex ſe ſumptꝭ reſpcū diuerſoꝝ. ergo magnū ⁊ paruū pn̄t inferri abſolute ex ſe ſumptꝭ reſpcū diuerſoꝝ. ⁊ ex hypoteſi ſiue ſuppoſitiōe aduerſarij ſunt cōtraria. ergo cōtraria de eodē. Conceditꝶ etiā ꝙ nō pn̄t inferri oppoſita relatiue ex ſe ſumptꝭ reſpcū diuerſoꝝ ſed magnū ⁊ paruū poſſe. ⁊ ex illa hypoteſi ſunt cōtraria de eodē. Ad terciū pricipale de loco obiectū. dōm ẜm albertū ꝙ inſtātia iſta phi bona eſt ⁊ ſubtilis. ſ3 nō cōuenit loco cōtrarietas per h̄ ꝙ locus ē quātitas diſtās ab alio loco. ſ3 per h̄ ꝙ diſtātia a pricipio facit ꝯtrariā naturā ⁊ formā in ipo loco puta naturā denſi ⁊ ḡnis. et frigidi. ⁊ alioꝝ que vt dicit Auicēna abſcindunt ⁊ ſiſtūt motū. ⁊ faciūt imobilitatē in his que ſunt ibi. ſurſu3 āt cu3 ſit pricipiu3 motꝰ ꝑ prope eē ad pricipiū. in his q̄ ſurſu3 ſunt oppoſitas inducit naturas ⁊ formas. ⁊ ergo nō ſequitꝶ ex pdcā inſtātia ꝙ q̄ntitas ẜm ꝙ q̄ntitas ſuſcipit ꝯtrariū. ſ3 ꝙ circa drn̄as ſitꝰ euiuſda3 quātitatis q̄ eſt locus ſint rōnes ⁊ forme ꝯtrarie. ꝓpter qd inter tales differētias loci ē motꝰ Et ſic n̄ ſoluit phs iſtā inſtātia3. qꝛ aū ſoluta ē in ſili de magno ⁊ puo ꝓut magnū ⁊ puu3 hn̄t rōnes ꝑfecti ⁊ impfecti circa motū augmēti et decremēti. Ad q̄rtu3 eſt dōm ẜm dn̄m albertu3. vel quito methaphiſice. ⁊ ẜm vlricu3 in ſūma. ꝙ q̄ntitas accipiꝶ duplr. Uno mō logice vel matemathice. ⁊ ſic in ea nō eſt motꝰ vel cōtrarietas. Alio mō accipiꝶ phyſice. ⁊ ſic quātitati ꝯiūcta eſt rō ꝑfecti ⁊ impfecti. vt tactū eſt. et illa circa quātitatē ꝯtrariaꝶ At hoc mō ꝯformiter ad pdcā dꝛ doctoꝛ ſubtilꝭ ꝙ ad q̄ntitate3 ẜm ſe nō eſt motꝰ. ſ3 vt ſubeſt naturali. ⁊ ſic h3 cōtrarietatē. qꝛ impfecta q̄ntitas ꝑfecte cōtrariaꝶ ad q̄s ſunt augmētatō ⁊ diminutio. Sed he differētie nō ſn̄t q̄ntitatꝭ ẜm ſe. ſ3 q̄ntitatis naturalꝭ. impfecta em̄ dꝛ q̄ nō eſt debita ſpēi ẜ3 ſuā formā naturalē. ⁊ ꝑfecta ꝑ oppoſitū. Nā vt dicitꝶ in ſcdo de aīa. oīm natura ꝯſtātiu3 eſt ſ3 de termiata rō magnitudis ⁊ augmēti. nō enī aliq̄ quātitas impfecta abſolute ē in genere quātitatis. ſ3 impfecta tali enti naturali. ⁊ ẜm h̄ mouetur aliq̄d ab impfecta quātitate ad ꝑfecta3 vel ecōuerſo. Sz forte dices. motꝰ eſt ad re3 alicuiꝰ generꝭ. ⁊ nō ad ens ꝑ accn̄s ꝑ ph3 tercio phyſicoꝝ dicētē Tot ſūt ſpēs motꝰ q̄t ſūt ſpēs entis. addit cōmentatoꝛ acq̄ſiti ꝑ motū. ſ3 quātitas ſub eē naturali nō eſt ſpēs generꝭ. ſ3 ens ꝑ accn̄s. qꝛ cōpoſitu3 ex duobꝰ quoꝝ vnū alteri accidit. igiꝶ ad q̄ntitatē ſic nō eſt motꝰ. ſ3 ad illud qd ꝑ ſe eſt in genere q̄ntitatis ē motꝰ. igiꝶ illi eſt aliq̄d ꝯriu3. Ad qd dōm. ꝙ ad quātitatē eſt motꝰ ita qd acq̄ſitū ꝑ motū vt terminꝰ eſt ꝑ ſe in genere quātitatꝭ. ſ3 nō acq̄ritur vt eſt quātitas. ſed ſub tali modo eſſendi habet contrariū. Et ſic neceſſariū eſt dicere ꝙ nō opoꝛtet illi forme que eſt per ſe terminꝰ motus eſſe aliquid ꝓꝑie cōtrariū. ſ3 tn̄ ei eſt ꝯtrariū vt acq̄ritur ꝑ motu3. Ad quitu3 pricipale ē dōm ẜm dn̄m albertu3 ꝙ quātitas nō coꝛrūpiꝶ ꝑ ſe ſ3 ꝑ accn̄s. ẜm eē qd h3 in ſubiecto. qd ſubiectū ſubſtat cōtrarijs q̄litatibꝰ Ad ſextu3 eſt dicendu3 ꝙ nūerus ẜm eē numeri nō ꝯtrariaꝶ alteri nūero. ſ3 numerꝰ ẜm ratiō3 paritatis ⁊ imparitatꝭ ꝯtrariaꝶ alteri. ⁊ talis oppō nō eſt q̄ntitatu3. ſ3 cōtrariaru3 qualitatū circa quātitate3. Silr̄ mō dōm eſt de oꝛōne. verum tn̄ eſt ꝙ veru3 ⁊ falſu3 nō conueniūt oꝛōni vt quātitas eſt. ſ3 potiꝰ vt eſt qualitas. nec tn̄ ſunt cōtraria vt ſupius diſputatū eſt. De tpe vero dōm ē ꝙ per ſe ⁊ ẜm eē quātitatis nō h3 ꝯriu3. ſ3 ſolu3 ꝑ qualitates quas h3 ex acceſſu vel receſſu ſolis inbibit ſibi ⁊ hoc eſt ꝑ accn̄s. ſic em̄ eſtas ⁊ hyems cōtrariaꝶ ꝓpter effectꝰ cōtrarios. quos ſol agit in hec inferioꝛa. In eſtate enī eſt caliditas et ſiccitas. In hyeme frigitas ⁊ huiditas. Et ſimiliter dōm eſt de vere ⁊ autūno. Ꝺ die ⁊ nocte qꝛ nō opponūꝶ ẜm eē quātitatꝭ. ſ3 ẜm eē claritatꝭ et obſcuritatꝭ. q̄ ꝓꝑe nō ꝯtrariaꝶ. ſ3 ꝑuatie opponūtur. Et ſimili mō dōm eſt ad id qd ſupius de linea recta ⁊ curua q̄ videtur cōtrariari qꝛ linea ẜm ꝙ eſt quātitas nō h3 cōtrariū. ſ3 rectitudo ⁊ curuitas q̄ ſunt qualitates circa q̄ntitate3 exiſtētes cōtrariātur Ad ſeptimū dicendu3 ꝙ argumētu3 bn̄ ꝓbat ꝙ nō habere contrariū nō eſt ꝓꝑie ꝓꝑiu3 ipi quātitati. ſed eſt ꝓꝑiū ſcdo mō cōueniēs oi ſ3 nō ſoli. Ad octauū dōm ꝙ verū eſt de differētijs ꝑ accn̄s q̄ru3 ſpēs nō ꝯſiſtūt in indiſibili. modo ſpēs q̄ntitatis in indiſibili cōſiſtūt. Ad nonū dicēdu3 ẜm dn̄m albertu3. ꝙ circulatō ⁊ angulatio nō ſunt quātitates. ſ3 ſunt qualitates circa q̄ntitate3 dicte ẜm quartā ſpēm que eſt foꝛma. et

et circa hoc aliqd cõstãs figura Etiã magis et minus tale nõ est. ẜm intẽsionẽ ꝛ remissionẽ. ſʒ ẜm extẽsionẽ ꝛ capacitatẽ maiorẽ vl' miorez. ꝓprietas vero intelligit̃ ꝙ nõ suscipit magis ꝛ minus intẽsiue. ¶ Ad decimũ dõm. ꝙ alid est suscipe maius ꝛ min⁹. ꝛ aliud magis ꝛ minus. qꝛ magis ꝛ minus dicũtur ẜm quãtitatez. sed magis et min⁹ dicunt intensionẽ ꝛ remissionẽ in forma cui addũtur. Concedẽdum igitur est ꝙ quãtitas bñ suscipit mai⁹ ꝛ min⁹. ſʒ nõ magis ꝛ min⁹. q̃uo aũt in q̃ntitate ẽ mot⁹. dcm̃ ẽ supius. ¶ Ad vndecimũ dõm est eodẽ mõ.

Ad duodecimũ est dõm ꝙ magnũ ꝛ mltũ bñ suscipit mai⁹ ꝛ min⁹ ẜm extẽsionẽ. ſʒ nõ magis et min⁹ ẜm intensionẽ ꝛ remissionẽ. nec h̃ pbari põt ꝟtute cõpatiõis. qꝛ ꝯpatio nõ arguit intensionẽ ꝛ remissionẽ nisi ẜm excessuz. Vñ positiu⁹ significat suũ significatũ sine excessu. Cõpatiuus cũ excessu citra terminũ. ꝛ suplatiu⁹ cũ excessu in termio. vel dõm est melius vt plus ꝙ magnũ ꝛ puuz vt sunt q̃ntitates nõ recipiunt cõpatione sicut nec cõtinuũ ꝛ discretũ. ſʒ put recipiũt cõparationẽ sunt de pdicamẽto q̃litatis. ¶ Ad vltimũ dõm ꝙ licʒ q̃ntitas pficiatur magis ꝛ min⁹ ẜm eẽ diuersarũ spẽruz inq̃ztum vna est alia pfectior. non tñ pficit̃ ẜm magis ꝛ min⁹ in vna spẽ. sicut q̃litas. Albedo eñ que ẽ eadẽ qualitas ẜm spẽm h̃ʒ esse pfecti⁹ et impfectius in subiecto.

Secundũ dubiũ est Quot modis accipit̃ cõtrarietas. Solutio duob⁹ mõis. Vno modo ꝓprie ꝓ pfecta repugnãtia duarũ formarũ cõtrariarũ sub eodẽ genẽ cõtentarũ maxie a se inuicẽ distãtiũz ꝛ eidez vicissim inexistẽtiũ nisi alterũ eorũ insit a natura. ¶ Alio mõ accipitur coĩter ꝓ quacũqꝫ repugnãtia quarũcũqꝫ formaruz positiuarũ nõ potẽtiuz se simul cõpati in vno subiecto. ¶ Ad cõtrarietatẽ primo mõ acceptã tria requirũtur. Primũ ꝙ sit repugnantia formarũ sub eodẽ genẽ existẽtium. 2ᵐ ꝙ sit maxie distãtiũz. terciũ ꝙ sit eoꝝ q̃ in subiecto sibi inuicẽ succedũt. ꝓ primũ distiguũtur cõtraria a cõtradictorijs ꝛ priuatiue oppositis. per secundũ a relatiue oppositis. ꝓ terciuz a disparatis. Et per ista ptʒ ꝙ accipiẽdo quãtitatẽ logice in rõne mensure nõ est in ea cõtrarietas. nec susceptio magis ꝛ min⁹. qꝛ vt sic abstrahit a materia sensibili q̃ est subiectũ mot⁹. nec est in ipa dare maximũ ꝛ minimũ. Sʒ capiẽdo ipam vt ẽ terminus rei naturalis. ꝛ vt cõiuncta est materie sensibili q̃uo ꝯsideraẽ a physico sic vt tactũ est in dubio pcedenti est in ea motus ꝛ contrarietas. qꝛ sic in quãtitate physica inuenit̃ ratõ perfecti ꝛ impfecti ꝛ hoc mõ est in ea dare maximuz ꝛ minimũ. ex q̃ oĩm natura cõstãtium est certus termin⁹ augmẽti ꝛ decremẽti. Qꝫ autez in quãtitate logice ꝯsiderata nõ sit cõtrarietas nec susceptio magis ꝛ min⁹. ptʒ inductiue tam in specieb⁹ quãtitatis discrete qꝫ cõtinue. Primo enim ptʒ in nũeris. qꝛ in illis subtracta aliq̃ vnitate semp variat̃ spẽs numeri. ergo vna ꝛ eadẽ spẽs numeri nõ suscipit magis ꝛ min⁹. scdo etiã ptʒ in quãtitate cõtinua. vt in bipedali vel tripedali. Quacũqꝫ eñ pte quãtitatis cõtinue addita vl' remota variat̃ spẽs quãtitatis cõtinue sub rõne mensure. qꝛ fit ibi ineq̃litas. ꝛ talis semp est in diuersis speciebus.

Proprium autẽ maxie quãtitatis est. ꝙ equale ꝛ inequale dicit̃ singulũ eñ earum que dicte sũt quãtitatũ. ꝛ equale dicit̃ ꝛ ineq̃le. vt corp⁹ equale ꝛ ineq̃le. ꝛ nũerus equal' ꝛ ineq̃lis dicitur. et temp⁹ equale ꝛ ineq̃le. Simil'r autẽ ꝛ in alijs q̃ dicta sũt singul' ꝛ equale ꝛ iequale dicit̃. In ceteris vero q̃ quãtitates non sunt nõ multuz videbit̃ equale ꝛ iequale dici. nãqꝫ affectio eq̃lis et inequal' nõ multũ dicit̃. ſʒ magis silis ꝛ albũ eq̃le ꝛ iequale nõ multũ. ſʒ sil'e. quare quãtitatis ꝓprium est equale ꝛ inequale dici.

Propum aũt maxime quãtitatis est.

Hic finaliter poĩt phus ꝓprietatẽ ꝓprie ꝓpriam quãtitatis dicẽs. ꝙ maxime ꝓprie quãtitatis est ẜm eaz eq̃le vel ineq̃le dici. qꝛ ois q̃ntitas aut est alteri quãtitati eq̃lis vel ineq̃lis. sicut corpus aut ẽ equale vel ineq̃le alteri corpori. ꝛ vn⁹ numer⁹ est eq̃lis vl' ineq̃lis alteri numero. ꝛ temp⁹ aut est eq̃le aut ineq̃le alteri tempi. ꝛ sic est in oĩbus alijs quãtitatib⁹. In ceteris vero q̃ nõ sunt quãtitates nõ multũ videbitur eq̃le vel ineq̃le dici. qꝛ affectio non dicit̃ equalis vl' ineq̃lis alteri affectiõi ſʒ poti⁹ dicit̃ alteri simil'. sicut albũ vnũ nõ dicit̃ eq̃le vel inequale alteri albo sed magis simile. q̃re ꝓprie ẽ quãtitatis dici eq̃le ꝛ ineq̃le.

Circa textuz mouet̃ hec questio. vtrũ conuenienter assignat̃ ꝓprie ꝓpriũ quãtitati ẜm eã equale vel inequale dici.

¶ Et videt̃ primo ꝙ nõ. qꝛ nullus acciñs cõe

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

pōt dici ꝓprie ꝓpriū alicui sbiecto. ſꝫ denoīare ſubāꝫ eq̄leꝫ vl' ineq̄lē eſt accn̄s cōe. ergo nō eſt ꝓprie ꝓpriuꝫ. ¶ Scd̄o ſic. paſſio nō eſt eiuſdē pdicamenti cum eo cuius eſt paſſio ſiue ꝓprietas. ſed equalitas ⁊ ineq̄litas ſūt q̄litates vtꝫ ex eaꝝ diffinitionibꝰ. igit' non ſunt ꝓprietates quātitat'. ¶ Tercio ſic. ſm eq̄litatem dicit' aliquid alteri eq̄le. ⁊ ſm ineq̄litatē ineq̄le. ſed eq̄litas ⁊ ineq̄litas nō ſunt quātitates ſed relationes vt dictū eſt. igit' nō videt' ꝓprietas vera. ¶ Quarto. ſicut vnū in quātitate facit equale ⁊ in q̄litate ſile. ita vnū in ſubſtācia facit idem ſed nō eſt ꝓpriū ſubſtācie. ſm eā idē dici et diuerſuꝫ. nec erit ꝓpriū ſibi ſm eā eq̄le vl' ineq̄le dici. ¶ Quito. ſicut ſm quātitatē aliqua dicūtur eq̄lia vl' ineq̄lia. ſic ſm eā dicunt' ꝓporcionabilia. ſed dici ꝓporcionabile nō ponitur ꝓ ꝓpetate. ergo nec ſm eā dici eq̄le. ¶ Sexto. ſcd̄m virtutē actiuā ſm. q' virtꝰ ē vltimū potētie et paſſiuā. ⁊ ſm habitꝰ vnus dicit' alteri eq̄lis vel inequalis. g̃ nō tm̄ ſm quātitatē Añs patꝫ. q̄a dicimꝰ ſorteꝫ et platonē equal' potentie. eq̄lis ſcientie ¶ Et ꝯfirmat'. q̄a vbicunque repitur magꝰ ⁊ minꝰ. ibi repit' equale ⁊ inequale. ſed in q̄litate repit' magꝰ ⁊ minꝰ. ergo eq̄le ⁊ inequale Maior pꝫ. q̄a omē q̄d eſt magꝰ ⁊ minꝰ eſt alteri inequale. Mioꝛ q̄a q̄litas habet cōtrariū ⁊ ſuſcipit magꝰ ⁊ minꝰ vt poſtea dicet' ¶ Septio. equale vl' ineq̄le dici nō ꝯuenit oī quātitati. g̃ nō eſt ꝓprie ꝓpriū Añs ꝓbat'. q̄a linea nō eſt equalis vel ineq̄lis nūero. ¶ Octauo. equale vel inequale opponūtur ꝯtradictorie ergo de quolibꝫ alterū coꝝ et de nullo ambo pñt pdicari. ꝑmuꝫ patꝫ. q̄a inequale tantū valet ſicut nō equale. ſed equale ⁊ nō equale opponūtur cōtradictorie. ⁊ p ꝯñs nō eſt ꝓpriū quātitati. In oppoſitū eſt phs in textu ⁊ ponit' iſte diſcurſus. Maioꝛ.

Proprie dicta equalitas eſt reꝝ differentiū ſpecie nō autē nūero aut genere tm̄. eadeꝫ quātitas ſicut ſpecie diuerſa. rerū differētium vocatur inequalitas. Minoꝛ. Sicut vnitas in ſubſtantia cauſat identitateꝫ. ⁊ mltitudo diuerſitateꝫ. ita hec repta in quātitate analogice faciūt ꝓpe equale ⁊ inequale. ¶ Concluſio Igitur ſicut participata ꝓpetas materie negat quātitatē cōtrarietateꝫ intēſibileꝫ et remiſſibilē habere. Ita veritas mēſure que conuenit quātitati cōſiderate logice tribuit ſibi marie ꝓprie ſm eā dici eq̄le ⁊ inequale.

¶ Maioꝛ ꝓpoſitio pꝫ p dn̄m albertū ⁊ coēs logicos q̄ hoc mō eq̄litatē ⁊ iequalitatē diffiniūt dicētes. Equalitas ē rerū differētiū eadē quātitas. nō quidē nūero. vt dr̄ ꝓ poſitō. q2 idē accn̄s nūero in rebꝰ drn̄tibus eē nō pōt. ex q̄ accidēs nūeruꝫ capit a ſbiecto. res ergo nūero differēs diuſas hn̄t nūero quātitates. Non etiaꝫ ſufficit ad eq̄litatē vnitas generica quātitatis in rebꝰ differētibꝰ. q2 ſi ſic tūc cōtraria poſſent eſſe eq̄lia. ex q̄ cōtraria cōuenietiā hn̄t in genē. Et eodē mō ddm eſt d̄ ineq̄litate q̄ eq̄litati oppoſita eſt. Dicit' aūt notāter in ꝓpoſitiōe equalitas ꝓprie dicta. q2 eq̄litas ⁊ ineq̄litas dupl'r cōſiderātur. Uno mō coiter. ⁊ ſic equalitas eſt cōuenietia aliquaꝝ rerū in aliq̄ ꝓprietate quaruꝫ neutra excedit aliā. ſiue illa ꝓprietas ſit q̄titas ſiue q̄litas. ⁊ hoc mō due res hn̄tes albedinē eq̄ intēſaꝫ dicūtur eq̄les in albedie. ⁊ duo eque boni dicūtur eq̄les in ꝟtute. ⁊ ex oppoſito ineq̄les. ⁊ h̄ mō nō accipiūtur eq̄litas ⁊ iequalitas in ꝓpoſito. Alio mō capiūtur ſtricte equale ⁊ ineq̄le. ⁊ hoc mō dicūtur ſolū ſm quātitateꝫ. ⁊ ſic ſunt eq̄lia q̄ ſeſe nec excedūt nec excedūtur ſm quātitatē. ⁊ ſic eq̄litas ē cōuenietia reruꝫ in vna quātitate ſm vnā ſpēm nō ſm nueruꝫ vt dcm̄ eſt. ¶ Mioꝛ ē phi dcio metaphyſice dicētis ſic idē ⁊ diuſuꝫ cauſant' ab vno ⁊ n̄ vno in ſuba. ita equale ⁊ ineq̄le in genē quātitatis cauſant' ab eis. ⁊ ſile ⁊ diſſile in genē qualitat' ¶ Concluſio pꝫ q̄ ad ꝑmaꝫ pteꝫ ſuppoſitaꝫ ſic. q2 ꝓprietas materie ē ſubici. ſubiectum aūt ꝯtrarioꝝ nulli eſt ꝯtrariū. ⁊ vbi nō eſt ꝯrietas ibi etiā nō ē intēſio ⁊ remiſſio ex ꝯrioꝝ pmixtione. igit' cū ipſa modū hꝫ materie pꝫ ꝓpoſitū. Etiā materia nō eſt ſuſceptibil' cōtrarioꝝ. nec mobil' ad ea niſi fuerit quāta. ¶ Scd̄a ps pꝫ Quia quātitas a logico cōſiderat' nō ſub rōne diuiſibil'. ſꝫ ſub rōne mēſure. ſed ſm rōem coīs mēſure aliq̄ dicūtur equalia vel ineq̄lia. Ex g̃ bn̄ cōcludit' q' eſt ꝓprie ꝓpriū ſibi dici ſm eaꝫ equale ⁊ ineq̄le. pōt nihilominꝰ illa ꝓpetas dupl'r exponi. Uno mō ꝓprie ꝓpriū eſt quātitati ſm eā equale ⁊ ineq̄le dici id ē ꝓpriū eſt quātitati vt pꝫ eā vna res dicat' alteri equal' vel inequal'. q2 due res vl' hn̄t ſe ſic q' vna excedit aliā vel nō. Si pmo ſic vna res ē alteri inequal'. q2 excedēs eſt maioꝛ. ⁊ exceſſa mioꝛ. Si ſcd̄m ſic ſunt equales. q2 equalia ſūt quāta quoꝝ vnū nō excedit aliud. ¶ Scd̄o pt ſic exponi ſic videnť ſonare ꝟba phi. ꝓprie ꝓpriū eſt q̄ntitati

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

q ipa alti q̄titati ꝯpata ē sibi eq̄l'l' ieq̄l'vt vnꝰ nūerus est eq̄lis alteri nūero. vl' ineq̄lis. ꝛ vnū corpꝰ eq̄le vl' ineq̄le alteri corpi. ꝛ hoc mō vna quātitas alteri ꝯpata excedit ipam aut nō. Si pmū sic vna quātitas ē alteri eq̄lis. Si scḋm sic est ineq̄litas. q₂ excedēs maioꝛ. ꝛ excessa minoꝛ. Et vtraqꝫ exposicō bona ē. quia ex h̄ q vna quātitas ē alteri eq̄lis. seq̄t etiā q vnū quātuꝫ sit alteri equale. ¶ Ad obiecta in oppositum. Ad primū ē ḋm. licet actꝰ denominādi subaꝫ eq̄lē ꝛ ieq̄lē sit accn̄s cōe q̄titatꝫ. tn̄ aptituᵒ denoiandi sbaꝫ eq̄lē ꝛ ieq̄lē ē accn̄s ppriū. Ad 2ᵐ ḋm q maioꝛ n̄ ē v̄a. nisi de passiōibꝰ spēꝝ pdicamēti sube ꝛ realibꝰ. nō aūt de passionibꝰ accūtiū. q₂ nō opoꝛꝫ q passio quātitatꝫ sit in alio genere q̄ꝫ q̄titatis. Scḋo ꝯcessa maioē ḋm ē ad minorē p interēpcōꝫ. q₂ eq̄litas ꝛ ineq̄litas nō sunt quātitates. sꝫ relacōes eq̄parātie.

¶ Ad pbacōeꝫ v̄o assumētē eaꝝ diffinitionē ḋm. q predicatio talis non est formalis. sed materialis a materia in qua seu effectia sensus enim est. equalitas ē reꝝ differentiū eadē quātitas id est eq̄litas q̄ ē rlacō eq̄parātie causat a quātitate eadē in rebꝰ dn̄tibꝰ. Ul' ḋm ē. q eq̄litas ꝛ ineq̄litas nō sunt ppetates quātitatis sꝫ denoiare subaꝫ eq̄lē vl' ineq̄lē ē ppriū quātitati. ¶ Ad 3ᵐ ḋm ē fm Pe. hys. in sexto tractatu in fallacia eq̄uocacōnis q illa pposicō fm eq̄uocat. q₂ vl' ḋt circūstātiā cause formalis. et sic fm eq̄litatē dicūtur eq̄les ꝛ ineq̄litatē ineq̄les. vl' ḋt circūstātiā cause efficiētis. ꝛ sic dicūt eq̄les ꝛ ineq̄les fm quātitatē. ¶ Ad q̄rtū dicendū. q q₂ vnitas in his generibꝰ repit analogice. ꝛ in om̄i analogia pmū reflectit sup seq̄ntia. sic q in oibꝰ seq̄ntibꝰ fm quēdā ordinē repitur. hinc ydēptitas q̄ ē vnitas sube nō ē sibi ppria. licet bn̄ appropata. sꝫ cōitate analogie est cōis om̄ibꝰ alijs sic ꝛ subale repit in oibꝰ generibꝰ. ¶ Sꝫ dicēt aliq̄s. q̄litas ꝛ quātitas fm trāscēdētes suas rōes inueniūt in suba. vt vna dicat fm v̄tutē subalē eq̄lis alteri. ꝛ spēs dicitur essential' sil'itudo indiuiduoꝝ. ¶ Solu° rō pmi in ordine analogie fm suā proprietatē transit ad sequētia. licet fm magis ꝛ minꝰ. sed rō scḋoꝝ. nō trāssumit ad pma nisi fm sil'itudinē metaphoricā in cuiꝰ signū id qḋ in creatura est perfectio sue spēi. de deo dicit simbolice ꝛ silitudinarie. Et sil'itudo que est in substātia dicit cū addito similitudo essentialis. sed ydēptitas fm ppriā racōꝫ est in om̄ibus alijs generibus. ¶ Ad q̄ntū ḋm q dici pporcōnabile nō potest poni ppriū quantitati. Quia vt dicit Albertus. Non om̄is quātitas cuilibet quātitati pporcionabilis est. sed om̄is quātitas cū quātitate. cui compabilis est vl' equalis est vl' inequalis est. Et q quidā dicunt q n̄ ē equale vel inequale prope nisi numeratū ꝛ q equale priꝰ est in nūero falsum est om̄ino. quia dicit Euclides q equalia sunt que sibyinuicē supposita nō se excedūt nec exceduntur. ꝛ hoc conuenit eq̄liter cōtinuo ꝛ discreto. ¶ Ad sextum ḋm. q fm virtutē actiuā ꝛ passiuā. Et sil'r fm habitū non dicimur equales vl' inequales proprie. sꝫ tm̄ metaphorice. Un̄ dicit Albertus magnus q quātitas dicit eq̄uoce de quātitate dimensionis ꝛ virtutis. eo q quātitas virtutis dicitur fm similitudinē ad quātitatē dimensionis. q₂ vtraqꝫ quātitas mensuratur per partes siue per partiū dimensionē. sꝫ diuersimode. Quia q̄ꝫtitas dimensionis mensurat per dimensionem partiū quas habet in seipa. sicut dicimꝰ. h̄ ipaciū est bicubitū. vl' tricubitū. id est duoꝝ cubitoꝝ vel triū. Sꝫ quātitas v̄tutꝫ mēsurat p partes quas habet extra in virtutis obiecto. sicut si querat quantus est hercules in virtute vl' in quātitate virtutis. dicimus q est tante virtutis q potest in tot ꝛ tanta sicut achilles. q̄ haꝫ equalē cū hercule virtutē. Et hoc mō ḋt phūs pmo celi. q virtus actiua termiat ad maximū. hoc est ad maximā sui obiecti in qḋ pt operari quantitatē. Et sil'i mō dicimꝰ de virtute morali q tante virtutis est socrates. q excludit om̄s motus inhonestos. ꝛ dicimꝰ q Catho fm eundem modū est equalis in virtute cuꝫ socrate. h̄ aūt quia per similitudinē dcm̄ est non est proprie equale. sed sil'e. ꝛ attenditur illa similitudo virtutis. in virtutꝫ intensione. perfectione. ꝛ radicacōe. vel puritate in subiecto vel in aliq̄ taliū. Et opposito modo dicendū est de equalitate que repitur in qualitatē. sicut aliqui dicūtur equales in scientia ꝛ virtute. ¶ Sed forte diceres. quātitas virtutis est simpliciter qualitas. ergo nihil est dicere aliquā esse quantitatē virtutis. ¶ Sed ad hoc respondet Albertus in primo scripto q adhuc quātitas virtutis et qualitas dupliciter dn̄t. Primo. quia dicit qualitas per compationē ad habentē. sed dicit quantitas per compacōeꝫ ad obiectū. ꝛ sic non est quātitas virtutis equaliter fundamentū eq̄litatis ꝛ similitudinis. Scḋo quantitas v̄tutis non fundat equalitatē nisi prout oiquaqꝫ eadem est in equalibus. sed similitudineꝫ fundat siue sit oiquaqꝫ eadē in similibus. siue nō eadē. Cuiꝰ exemplū est. vt aer ꝛ ignis dicuntur bene similes in caliditate. sed non equales. eo q equalitas superaddit similitudini exclusioneꝫ

ōmis differētie. ¶ Ad confirmationē dōm.
ꝙ magis ⁊ minus dicūtur dupl̄r. Uno° ꝯm in
tensionē ⁊ remissionē. ⁊ sic minor est vera ⁊ ma
ior falsa. si prope capiātur eq̄le ⁊ ineq̄le. Alio°
dicūtur magis ⁊ min⁹ ꝯm extensionē. ⁊ sic mi
nor ē falsa. q₂ in q̄litate nō est mai⁹ ⁊ min⁹ ꝯm
extensionē per se ⁊ ꝓpe. s₃ solū per accn̄s inq̄tū
tantū ē albū quāta ē supficies mediāte q̄ inest
sube. ¶ Ad septimū dōm ꝙ an̄s est falsum. q₂
om̄is quātitas est eq̄lis alteri vel ineq̄lis. sed
nō oportet ꝙ oīs quātitas sit equalis alteri vł
inequalis quantitati. sed illi cui est cōpabilis.
Nunc autē linea nō est cōpabilis nūero. q₂ nō
ꝯueniunt specie. ⁊ ergo nō oportet ꝙ linea sit eq̄
lis numero vel ineq̄lis. ¶ Ad octauū dōm. ꝙ
equale ⁊ ineq̄le nō opponūtur ꝯdictorie. quia
inequale nō valet tantū sicut nō equale. s₃ ine
q̄le in ꝓposito valet tm̄ sicut illud qđ h₃ quā
titatē excedentē vel excessam. q₂ inequale ē qđ
excedit alteru₃ vel ab altero excedit̄. Si ꝟo ca
piat̄ ꝯdictorie vt tm̄ v₃ sic nō eq̄le. sic nō est in
quātitate tm̄. s₃ in om̄ibus alijs.

Circa textū istum de proprietatibus
sunt dubia. ¶ Primū est. quare nō ponit̄ pro
priū quātitati diuidi i infinitū. cū tm̄ hoc nul
li alij a quātitate ꝯueniat. ¶ Solucō Alberti
Diuidi in infinitū non ꝯuenit quantitati ꝯm
esse ꝑdicabile. ⁊ rōe₃ mensure. sed conuenit sibi
in rōe entis. ⁊ ergo nō ponit̄ pro propetate q̄
titatis vbi quātitas ꝯm esse ꝑdicabile ꝯsideat̄

Scđm dubium est. Quare vniuoce
ꝑdicari nō assignat̄ propriū quātitati sic sube
cū tm̄ quātitas sit genus generalissimū. cui⁹ est
vniuoce ꝑdicari de suis spēbus. ¶ Solucō. illi⁹
due pn̄t assignari rōes. ¶ Prima vniuoce ꝑdi
cari est predicari noīe ⁊ rōne. sed accn̄s nō hab₃
perfectā rōe₃ ⁊ ꝯpletā cū diffiniat̄ ꝑ additamē
tū. ergo nō assignat̄ sibi propriū noīe ⁊ ratiōe
ꝑdicari. ¶ Scđa racio Alberti est. q₂ vniuoce
ꝑdicari cōuenit substātie inq̄tum est genus ge
neralissimū. ⁊ ideo ex hoc sufficienter datur in
telligi ꝙ etiā ꝯueniat quātitati que ē genus ge
neralissimū ad om̄s suas spēs.

Tercium dubium. Quare significare
hoc aliquid nō dicit̄ proprietas quantitatis.
sicut substantie. ¶ Solucō. quia significare h̄
aliq̄d est significare vnū numero. Quantitas
ꝟo ⁊ alia accn̄a non habent vnitatē numerale₃
proprie nisi per subiectum. ⁊ non per aliquid es
sentie eorum. substantia vero habet materiam
tanq̄ partem sui que est etiam eiusdem predi
camenti cum ea.

Ad aliquid vero talia dicūtur
quecūq₃ hoc ipm qđ sunt alio
rum dicūtur. vel quolibet alit̄
ad aliud. vt maius id qđ est. alteri⁹ di
citur aliquo eñ mai⁹ dicit̄. ⁊ duplum
alteri⁹ dicit̄ id qđ ē. alicui⁹ eñ duplum
dicit̄. Silr̄ autem ⁊ alia quecūq₃ sunt
hmōi. at ꝟo sint etiā ⁊ hec ad aliq̄d. vt
habitus. affectus. disciplina. positio.
hec eñ oīa que dicta sunt hoc ipm qđ
sunt alioꝝ dicūtur. ⁊ nō aliter ad aliđ
Habitus eñ alicui⁹ habitus est. ⁊ dis
ciplina alicuius disciplina. ⁊ positio
alicuius posicō. s₃ ⁊ alia silr̄. ad aliq̄d
ergo sunt quecūq₃ id qđ sunt alioꝝ di
cūt̄. vł q̄nolib₃ aliter ad aliđ. vt mons
magnus dicitur ad montē aliū. mag
nū eñ ad aliquid dr̄. ⁊ silr̄ ē alicui silr̄ ē. ⁊
om̄ia talia silr̄ ad aliq̄d dicūtur. Sunt
autē ⁊ accubit⁹ ⁊ statio ⁊ sessio posicō
nes quedā. posicō ꝟo ad aliq̄d est. iace
re autē ⁊ stare vel sedere ipa quidē nō
sunt posicōnes. denoīatiue ꝟo ab his
que dicte sunt posicōibus nominantur
Ad aliquid ꝟo talia dicūtur quecūq₃.
Istud est quartū capl̄m in quo phūs determi
nat de tercio ꝑdicamēto. qđ vocat̄ ad aliq̄d si
ue relacō. ⁊ diuidit̄ in duas ptes ꝑncipales. q₂
in ꝑma pte determinat de relacōe q̄tū ad ei⁹ essen
tiā. In scđa pte de ea q̄ ad accn̄tia siue propeta
tes. Scđa ibi Inest aūt ꝯrietas. Prima pars
diuidit̄ in tres ptes. q₂ ꝑmo poit̄ diffinicōe₃ rela
cōis. 2° declarat eā ꝑ exēpla. 3° remouet dubium
scđa ibi. nec magis. tcia ibi Sūt aūt. ¶ Quo
ad primā ptē dt̄ sic. ꝙ ad aliq̄d talia dicūtur q̄
cūq₃ hoc ipm ꝙ sunt dicūt̄ alioꝝ. id ē referūtur
ad aliud in habitudine gtī casus vel q̄nolibet
alit̄ supp̄. referūtur ad aliđ. i. aliq̄ alio° sc₃ i ha
bitudine dtī casus acti vł ablati.

Ut maius ¶ Hic phūs declarat dcā sua ꝑ
exempla. Et diuidit̄ i duo. Primo exēplificat
de relacōe ꝯm esse. Scđo de relacōe ꝯm dici. ꝑ°
dt̄ vt mai⁹ id qđ ē alteri⁹ dr̄. Quia mai⁹ dr̄ aliq̄
mai⁹. ⁊ duplū ꝯm id qđ est alteri⁹ dr̄. q₂ duplū
ē alicui⁹ duplū videlicet dimidij siue subdu
pli duplū. Et silr̄ dōm est de alijs que oīa sunt
simplr̄ ⁊ ꝯm esse relatiua. Sed nō tantū ꝑdi
cta ⁊ eis silia sunt relatiua. sed habitus affec⁹

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

disciplina positio. q2 hec oīa hoc ipm qd sūt alioꝝ dicūtur. id ē ꝫm ꝯpacōez ad alia. Quia habitus alicui⁹ est habitus scꝫ hn̄tis. hn̄s ēm dr̄ ꝫm accn̄ casum vt hn̄s habitū hn̄s. ⁊ disciplina dicit̄ alicui⁹ disciplina. scꝫ disciplinati. ⁊ disciplinatū dr̄ in ablatio discipliā discipli natū. Sil'r positio dr̄ ptiū positaꝝ posicō. sed ptes posite sunt posicōe posite. q2 ptes ordinate in toto sunt posicōne ordinate. ⁊ sil'r se hn̄t alia relatiua. Et ḡ per exempla ꝯcludit̄ diffinicō ad aliq̇d supius in ꝑncipio posita ista. Ad aliq̇d sunt quecūqꝫ hoc ipm qd sunt alioꝝ dicuntur vel q̄uolibet aliter ad aliud. vt mons dr̄ magnus ad aliū montem supp̄. minorē. q2 magnū dicit̄ ad aliq̇d. ⁊ sil'e est alicui sil'e ⁊ oīa talia similiter dicūtur ad aliquid.

Sunt autem ⁊ accubit⁹. In hac parte remouet q̇dā dubiū dicens. ꝙ accubit⁹ statio ⁊ sessio sunt quedā posicōes. q2 sunt ordiationes partiū in toto. ⁊ dcm̄ est ꝙ posicō est ad aliq̇d. ¶ Posset ḡ aliq̇s dubitare an stare sedere iacere accūbere q̄ significāt verbalit̄ etiā essēt posicōes ⁊ ad aliq̇d. ¶ Ad qd̄ rn̄t phūs ꝙ predicta non sunt posicoes. sꝫ a posicōib⁹ denoīatiue sunt dicta. nō sunt posicōes supp̄. ꝫm sua nomina licet non sint alteri⁹ p̄dicamēti ꝫm veritatē. Q2 aūt denoīatiue a positōib⁹ sunt dicta pꝫ q2 ille sedet cui inest sessio vt act⁹ ⁊ stat cui inest statio vt act⁹. ⁊ accūbit cui inest accubitus vt actus. ⁊ sil'r de alijs est dicendū.

Questio. vtrum ad aliquid sit predicamentum ab omibus alijs realiter distinctum. ¶ Et videtur pmo ꝙ non. q2 omē predicamentū distinctum dꝫ habere proprias species ⁊ dr̄ias. sed relatio non est hmōi. Minor. Quia illud q̄d nō habꝫ realitatē nisi ex altero etiā nō habet spēs ⁊ dr̄ias nisi ex altero. sꝫ relatio est hmōi. Minor pꝫ autoritate phi q̄nto metaphisice. q̄ spēs assignat ⁊ dr̄ias ꝫm differētias absolutoꝝ. ¶ Scd̄o sic. Omē p̄dicamentū dꝫ eē ꝑncipiū. sꝫ impossibile est relacōꝫ esse primū ꝑncipiū. cū int̄ oīa ē maxime depēdens. ḡ. ¶ Tercō. Ad aliq̇d ē oib⁹ alijs generibus immixtū. ergo nō est p̄dicamentū distinctum. Consequentia tenet. Quia essentie p̄dicamentoꝝ sunt impmixte. Añs ptꝫ. q2 in q̄libet p̄dicamento ⁊ vniuersaliter in omib⁹ reb⁹ inuenitur relacō. Quarto sic. quicq̇d ꝫm intellectū hꝫ aliq̇d añ se p̄ter suū sbiectū. nō pōt esse predicamentū. sed ad aliq̇d ē hmōi. Coña ē nota. Minor pbat̄. q2 p̄dicamētū dꝫ esse genus generalissimū. sꝫ gen⁹ generalissimū nihil haꝫ añ se ꝫm intellectū. vt patet per diffinicōez generalissimi. Minor probat̄. q2 ad aliquid importat cōpacōez que añ se habet rationē ⁊ causam compacōis. ¶ Quinto. Omē predicamētum debet esse ens reale extra aīam. ⁊ nō ens racōis tm̄. sed ad aliq̇d non est ens reale. sed ens rōis. Maior patet per phm̄ q̇nto metaphisice vbi diuidit ens reale in decē p̄dicamēta. Minor ptꝫ. q2 compatio quā dicit ad aliq̇d non ē ens nature. sed actus rōis eo ꝙ ē actus cōpantis. compans aūt est intellect⁹. ¶ Sexto. omē ꝑn^m siue p̄dicamētū dꝫ significari sine ꝯplexione. sꝫ istud nō significat̄ incōplexe. q2 vocat̄ ad aliq̇d. ⁊ ḡ videt̄ ꝙ meli⁹ fuisset noīatū illo noīe qd̄ ē relatiū vl' relacō. ¶ Septimo. nullū ens reale p̄t acq̇ri in altero sine mutacōe. sꝫ relatio p̄t acq̇ri de nouo sine mutacōe. ḡ nō est ens reale. ḡ nō ē generalissimū vel predicamentū l' ꝑncipiū. ¶ Octauo. si ad aliq̇d esset p̄dicamentū siue generalissimū. tunc seq̄retur ipm esse relatiū. ⁊ p ꝯn̄s habebit correlatiuū. ⁊ cū relatiuū ⁊ correlatiuū sunt simul natura erūt duo generalissima. ⁊ sic erūt plura q̄ȝ decē.

In oppositum est phus ⁊ ponit̄ iste discursus. Maior. duo sunt relatiōis modi primordialiter distincti. q̄s appellant rationales philosophi. ad aliquid ꝫm esse ⁊ ꝫm dici. Minor. Relatiua ꝫm eē simpl'r respectiua. hn̄t eē in genericū. ⁊ esse ad. dr̄ñalē ⁊ specificum. Cōclusio ergo ad aliq̇d ꝫm eē ē p̄dicamētū ab alijs distictū ꝯueniēci⁹ ꝫ noīe ꝙ relationis uel relatiui appellatū.

¶ Maior ppō pbat̄ ex cōmuni distinctiōe logicoꝝ ponentiū illā diuisionē relatiuoꝝ. appellāt āt rlatia ꝫm eē ⁊ simpl'r. illa q̄ꝝ totū eē ē ad aliud se habere. sicut pat̄ vocat̄ relatiuū ꝫm esse q2 totū esse patris est ad filiū. ⁊ totū esse filij ē ad patrē. Relatiua v̄o ꝫm dici appellāt q̄ ꝯnotant respectū. sꝫ principalit̄ significāt absolutū sicut scia. quia qualitatem existentem in anima. ⁊ p̄ter hoc notat respectū ad scibile. Et ista relatiua ꝫm dici inueniūtur in q̄libet genere. q2 materia dicit̄ relatiue ad formā. scia ad scibile ptes sbstātiaꝝ ad totū. Sex pricipia etiam dicūt respectū ad extrīseca. sicut patebit cū de q̄libet suo loco fuerit sermo. ¶ Minor patet. q2 relatiua ꝫm esse quoꝝ totū esse ē respectus ad alterꝝ sūt accn̄a. ⁊ sūt talia accn̄a ḡtia primi cōuenit eis eē in. qd̄ ꝯmune habet cū alijs generib⁹ accidentiū q̄bus ꝯuenit esse in subiecto inesse

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Istud tñ ee in ꝯuenit relatis rõe fundamẽtorũ
que accñtia sunt. ⁊ quib⁹ mediãtibus sbiectꝫ in
nascũtur. si em̃ relatis ꝯueniret ee in. pter ee in
fundamẽtoꝝ. tũc nõ possꝫ relatio aduenire d̃ no
uo sine mutatiõe. q2 nõ põt noua entitas acq̃/
ri sine mutatiõe. Etiã ipa necessario faceret cõ/
positiõꝫ cũ eo cui⁹ essꝫ. cũ cõpositio fiat penes ee
in. Nunc añt oĩm vẽ philosophãtiũ assertõ est
relatiõꝫ nõ facẽ ꝯpõꝫ cũ eo cui aduẽit. Imo ꝭm
Albertũ ⁊ Tho. ꝭm sui ꝓpriã rõeꝫ nec est ens.
nec nõ ens. nec d̃r ꝑfectiõꝫ. nec imꝑfectiõꝫ. ⁊ sic
manifestũ est ꝙ relatio hꝫ duplex ee. s. genericũ
et d̃ñtiale. ¶ Conclusio seq̃tur ex ꝑmiss̃ q̃ ad
primã partẽ. tñ ꝓ maiori ei⁹ declaratiõe notan/
duꝫ ẽ ꝭm d̃ñm Albertuꝫ. ꝙ duplex ẽ accñs. qd̃
daꝫ qd̃ seq̃tur subiectũ grã pricipioꝝ intrinse
coꝝ. ⁊ nõ grã extriseci ad subiectu ꝯpati. sic sũt
quãtitas ⁊ q̃litas. quoꝝ primũ causat̃ a toto ꝯ
posito grã materie. scd̃m grã forme. ⁊ tale ẽ acci
dens q̇esces in subiecto. q2 nõ depẽdet ad alterũ
extra subiectũ. ¶ Aliud est accñs ꝯñs ꝑfectũ esse
subiecti nõ grã pricipioꝝ eẽntialiũ subiecti ab
solute. sꝫ ex aliq̃ qd̃ est extrisec⁹ se hñs ad prici/
pia eẽntialia. i. ex h̃ ꝙ subiectũ ad extrisecuꝫ qd̃
est extra subaꝫ pricipioꝝ sub aliuꝫ se hꝫ. sic ad h̃
ꝙ aliq̃d se hꝫ vt primũ. ⁊ aliq̃d vt scd̃ꝫ. Et vnũ
vt totũ ⁊ reliquũ vt ps. vel vt ꝯueniẽs vl' dif/
ferẽs ab illo extriseco. seq̃tur ꝙ vnũ sit cõꝑabile
ad aliud ꝭm ipaꝫ reꝫ. q̃ ꝯꝑatio ducit̃ ad actũ qñ
talia actu ad seiuiceꝫ ꝑ intellectũ cõparãtur. Et
eodẽ mõ ex h̃ ꝙ aliq̃s generat aliuꝫ. seq̃tur ꝙ sit
pater. ⁊ ex h̃ ꝙ q̃s genitus ẽ sit fili⁹. absq3 hoc ꝙ
aliq̃s coꝝ aliquã formã recipiat. Et ex isto pꝫ.
ꝙ relatio parũ aut nihil cõpositiõis inducit in
eo cui aduẽit. scd̃a ps d̃r ꝙ ad aliq̃d est cõueniẽ
tissimũ nomẽ isti⁹ generꝭ. ꝓ cui⁹ declaratiõe no
tandũ est. ꝭm d̃ñm Albertũ ⁊ vlricuꝫ in sũma.
ꝙ forma relatiõis q̃ in re est relatio pt tripl'r cõ
siderari. Uno mõ absolute cũ exclusiõe subiecti
et sic significat̃ noĩe relatiõis. Alio mõ ꝑ cõpa
tionẽ ad subiectũ cuꝫ potẽtia referibilitatis ad
terminũ ⁊ sic significat̃ noĩe relati. Tercio ꝑ ha
bitudinẽ ad terminũ cuꝫ ꝑcisiõe subiecti ⁊ fun
damẽti. ⁊ sic significat̃ noĩe ad aliq̃d. Prio mõ
mĩme nobis innotescit. ⁊ magꝭ ꝓprie significat̃
ꝑ relatm̃. ⁊ ꝓprissime ꝑ hoc nomẽ ad aliq̃d. qd̃
sic oñditur. q2 ꝭm Boetiũ ⁊ d̃ñm albertum du/
plex est ꝑncipiũ relatõis. materiale scꝫ qd̃ refer
tur. ⁊ formale qd̃ est duplex. vnũ qd̃ est depen/
tia ad terminũ. Aliud qd̃ est d̃pendẽtie termin⁹
Et q2 impositio noĩs fit a forã relatiõis de cui⁹
formali rõe est depẽdentia ad alterũ. ⁊ termin⁹
dependẽtie. iõ ad aliq̃d est no⁹ cõueniẽtissimuꝫ

q2 in illo noĩe duo importãtur scꝫ depẽdẽtia si
ue respect⁹ et termin⁹. ꝑmũ significat̃ ꝑ ꝓpositi/
oneꝫ ad q̃ dicit trãsitũ ad alteꝝ. scd̃m significa
tur ꝑ aliq̃d. ¶ Ad obiecta in oppositum. Ad
primũ est dicẽduꝫ ꝭm Egidiũ de roma. ꝙ aliud
est dicẽ spẽs ⁊ d̃ñas r̃latiuoꝝ innotescẽ nobis
per spẽs absolutoꝝ. ⁊ aliud est dicere spẽs ⁊ dif/
ferẽtias relatioꝝ ee spẽs ⁊ d̃ñas absolutoruꝫ.
D̃ñe em̃ ⁊ spẽs relatioꝝ vtiq3 sũt alie a spẽb⁹ ⁊
d̃ñtijs absolutoꝝ. sꝫ innotescũt ꝑ spẽs ⁊ d̃ñas
absolutoꝝ. Quia illa q̃ nimis excellẽs ee hñt
sic substãtie subterfugiũt ꝯgnitõꝫ nr̃aꝫ. ⁊ nõ ꝑ
se sꝫ ꝑ alia ipa ꝯgnoscim⁹. Sic ex opposito que
hñt ee nimis debile deficiũt a ꝯgnitiõe intelle/
ctuali. Et iõ. p. v. metaphy. d̃ñas relatioꝝ tã
q̃ꝫ min⁹ notas enũerat ꝭm d̃ñas absolutoꝝ.
¶ Ad scd̃m d̃ d̃m ꝙ nõ oꝫ ꝑdicamẽtuꝫ ee ꝑmuꝫ
pricipiũ simpl'r in q̃libꝫ genẽ cãe. sꝫ sufficit ꝙ
sit ꝑmũ in genẽ cãe formal'. ⁊ sic relatio ẽ ꝑmũ.
Et ꝓ maiori declaratõe illi⁹ notãdũ ꝙ aliq̃d pt
depẽdẽ ab alio tripl'r. Uno° vt a cã efficiẽte. ⁊ sic
oĩa circa ꝑmũ dependẽt a deo. Alio° sic a subie/
cto. ⁊ sic oĩa accñia dependẽt a suba. Tercio sic a
termĩo. ⁊ sic respectiua dependẽt. Pria dependen
tia vocat̃ causal'. scd̃a subiectiua. tercia obiectiua.
inter q̃s tal' est ordo ꝙ q̃cũq3 depẽdẽt a termĩo.
depẽdẽt a subiecto. ⁊ q̃cũq3 a subiecto. etiã depen
dent a cã. sꝫ nõ ecõtra. Et cũ relatio oĩb⁹ modis
est dependẽs. maiorẽ dependẽtia ei⁹ q̃ꝫ aliorũ. ⁊
ita ei⁹ entitas est etiã mĩor. q2 vt d̃cm fuit. nec
ꝓprie ẽ nec inẽ. sꝫ adẽ. ¶ Ad terciũ obiectũ qd̃
fuit zenonis d̃ d̃m. ꝙ duplicia sũt relatiua. Que
dã sũt ꝭm ee. ⁊ q̃daꝫ ꝭm dici relatiua ꝭm dici im
miscent̃ omnib⁹ generib⁹. sed nõ relatiua ꝭm esse
que sunt relatiua. ¶ Ad quartũ d̃ d̃m ꝙ maior
que est etiã zenonis nõ est simpliciter vera sed
cũ hac limitatiõe. q̃cq̃d hꝫ aliq̃d añ se qd̃ est de
intellectũ ei⁹. ⁊ ꝑuenit ipsuꝫ vt gen⁹ qd̃ est de intel
lectu spẽi h̃ nõ est generalissimũ sꝫ h̃° ad aliq̃d
nõ hꝫ aliq̃d ꝭm itellcm̃ añ se. sꝫ hꝫ añ se cãꝫ per
quã innascit̃ subiecto. q̃ cã est fundamẽtũ. ⁊ hoc
nõ est incõueniens. ¶ Ad quĩtuꝫ d̃ d̃m ꝙ rela/
tio que ẽ predicamẽtuꝫ nõ est cõꝑatio actualis
siue actus cõꝑandi. q2 tal' vt ꝓbat argumẽtuꝫ
nõ est nisi in ratiõe. sed relatõ vt est ꝑdicamen
tum est quedã habitudo ⁊ forma ꝭm quã vna
res est cõꝑabilis alteri. quã cõꝑationẽ presup/
ponit cõꝑatio q̃ est actus ratiõis cõꝑantis.
Pro q̃ cõsiderãduꝫ ẽ ꝙ ad cõꝑationẽ req̃runt̃
tria. scꝫ res cõparabiles. illud quo sunt cõꝑabi
les. vel cõparantur. ⁊ cõparãs. Res cõparabi
les sunt substãtie. id quo cõparãtur est duplex.
vnum ex parte cõparabilium ⁊ tale est relatio

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

que habet esse pter dem opacoez intellectus ali ud est ex pte copantis. 7 illud e actus rois. Coparans vo est intellectus. vn illud quo res sut copabiles realiter inexns rebus copatis e causa illius q intellectus vnu alteri copare pt. qz res sunt copabiles omi opacoe intellectus seclusa. sicut pater nullo intellectu exnte opabil est ad filiu. sed actu no copantur nisi per intellectu. qz copabilitas e eis intrinseca. copatio vo actualis extrinseca. ¶ Ad sextu dom. q nome istius pdicameti no est prope coplexu. sz copositu ex ppoe 7 suo casuali positu loco nois simplicis nobis deficietis. quare aut vocat potius ad aliqd q relaco l' relatm supra dcm fuit.

¶ Ad septimu dom q relaco realis no acqrit in aliquo de nouo vt in sbiecto totalit sic q an no pfuit in eo vt in radice. sz relaco exns in aliquo vt in radice acqrit bn quo ad 9plementu absqz hoc q ipm cui acqrit mutet. Vl' dom est q nullu ens reale pt acquiri de nouo in sbiecto sine quacuqz mutacoe puta vtriusqz extremi. sz bn pot acqri sine mutacoe illi' cui aduenit. sic ioanes petro dissimil' eo q ioanes est albus. et petrus e niger. pot fieri sil's petro nulla mutacoe facta in eo. sz tm in petro in q mutat nigredo p alteracoez. Aly dicut. licet relaco acqrat i sbiecto nulla mutacoe sensibili facta in ipo. tn qn acqrit relaco in sbiecto fit mutaco insensibilis. qz acqrit in ipo aliqd ens reale de nouo qd prius no erat. 7 sic tale sbiectu aliq mo mutatur. qz aliter se hz nuc q pus. licet tal' muta' no sensibilis cu no fiat in aliq forma absoluta. Sut aly q dicut q e duplex mutaco sz acqsitiua 7 deperditiua. Mutaco acqsitia e p qua aliqd acqrit. sz deperditia p qua aliqd depdit. licet relaco acqrat in sbiecto nulla mutacoe depditiua facta in eo. tn necessario fit aliq mutaco acqsitiua. qz aliqd acqrit qd pus no fuit. non tn ppe acqrit aliqd sz ad aliqd. 7 g relaco no facit 9poez cu eo cui aduenit. dicete Gilberto q albu sile no e 9positu q albu tm. ex q copo est penes inesse 7 n ad ee. ¶ Ad vltimu rnt Albert' magnus qnto metaphisice. 7 p' eu dns vlric'. q ad aliqd in generalissimo no haz correlatm sic in alys etia generib' opacoes no 9ueniut supiori nisi in spe determiato 7 pfecto. 7 sic suba n agit nisi pfecta in spe. 7 sil'r qlitas n qlificat nisi accepta in spe. 7 qtitas no mesurat nisi eode mo fuerit accepta. 7 sic ad aliqd no exercet relacoem nisi determiatu i spe. 7 hoc mo 9ueit sibi correlatiuu. qz pr e relatm in spe. 7 haz correlatm. 7 duplu 7 dns 7 sic de alys. In gene vo acceptu e ro quare 9uenit huic vl' illi hre correlatm.

Circa predicta sunt dubia. Primu e. An ad aliqd bn ponit scdm pdicamentu in ordine pdicamentoz accntiu. Et videt q no. qa qlitas e accns absolutu. ad aliqd vo respectiu. igit qlitas deberet pcede ad aliqd. ¶ Solucio sic. qz int pdicameta accntiu illud dz pcedere qd e maioris accntalitatis. 7 mioris entitatis sz sic e de ad aliqd. qz de roe accntis e depedetia. Ad aliqd aut duplici depedetia e depedes. sz ad sbiectu 7 ad correlatm. Quatitas vo ppinqssima e sube. 7 io ipa taqz coe sbiectu oim alioz pcedit. 7 si hoc no obstaret ad aliqd esset simpl'r pmu accns. ¶ Ad obiectu in oppositu e dom fm Nicolau de lyra q e duplex pmitas. sz originis 7 dignitatis. qlitas e pmu int accedetia dignitatis pmitate. sz quatitas pmitate originis. ad aliqd vo imediate post quatitatem propter causam iam dcam ponit.

Secundum dubiu. An relatio sit predicamentu distinctu ab alys. Soluco Alberti sic. qz e gen' generalissimu hns sub se spes sbalternas specialissimas. 7 indiuidua qd patet. qz ad aliqd e generalissimu spes sunt relatiuu suppois. suppois 7 eqparatie. multiplex. submultiplex. Spes spealissime sut duplu dimidiu. pz filius. Indiuidua ista paternitas 7 sil'a. Et hz etia distinctu mo' pdicadi de pma suba qz pdicat in qle relatu seu ad alid se hns q modus pdicadi nulli aly 9uenit.

Terciu dubiu est. An relacio realiter distinguat a suo fundamento. Soluco sic. qa illa distiguut real'r q sic se hnt q vnu pt mane reliq corrupto. sic e de relatio 7 suo fundameto. Mior pbat. qz si ponat duo homies albi illi sunt sil'es. et si in vno corrupat albedo tuc sil'itudo destruit. 7 tn i alio manet qlitas eade que fuit fundamentu silitudinis.

Quartu dubiu est. An relatio sit vnu ens. Et videt p' q no. qz relaco no hz vnu esse sz duo. g no e vnu ens. Ans pz. qz ee i. 9uenit sibi p 9pacoz ad subiectu. 7 ee ad. p 9pacoz ad terminu. ¶ Scdo relaco q referut ad seinuice relatiua no inest vni sz plib'. igr no e vnu ens sz plua. Ans ptz. qz e in relatio 7 in correlatio. 9na ptz. qz vnu accns habebit tm vnu sbiectu. ¶ Solu' sic. qz e vnu ens ab vna natura qua dt. qz nisi vna natura dicet no essz ad vnu genus determiata nec ad vna spem. ¶ Ad pmu in oppositu dcm e p'. q i relacoe e vnu ee simpl'r sz ee ad. qd 9ueit sibi taqz distincto generi. esse vo in. est coe sibi 7 alys geneib' 7 p h e exns. 7 sic ex illa duplicitate no arguit relacoz ee plua

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

entia.s3 arguit φ ipa ꝑ aliō ē ens. ꝛ ꝑ aliō exñs. ita φ esse ad est essentie relacōis. ꝛ esse in esse existentie eiusdē. ¶ Ad 2ᵐ dōm. φ relacō nō ē in duob⁹ illis vt in subiectis. s3 tm̄ est in vno sbiectiue sc3 relatiuo. ꝛ in reliq̄ sicut in termio dependētie. ꝛ a sbiecto capit vnitatē numeralē. s3 a correlatiuo vnitatē specificā. nec etiā ē vna relatio qua relatm̄ refert ad correlatm̄ ꝛ ecōtra. s3 differt talis relacō nūero ꝛ spē. nūero ꝑ sbiectū spē ꝑ tminū. siue respectū ad terminū. Cui⁹ ē exemplū vt pñitas q̄ pr̄ refert ad filiu3. dr̄ numero a filiacōe q̄ fili⁹ refert ad patrē. nūero per sbiectū. spē per terminū correlacōis.

Quintū dubium est. que sit dr̄ña inter sbiectū relacōis ꝛ fundamētū. Solucō. sbiectū relacōis dicit illud cui inest relacō qḋ ē substātia sbstās oib⁹ accñtib⁹. Fundamentū ꝟo vocat q̄ mediāte relacō sbiecto innascit qḋ nō est suba s3 accñs. Dr̄ tñ q̄nq3 sbiectū fundamētū. s3 nō ꝓꝓe. Fundamētū aūt dr̄ inq̄tū illḋ qḋ ē fundamētū fundamēti. est etiā fundamētū fundati. s3 h̄ ē impꝓꝑe. q2 illḋ vocat ꝓꝑe fundamentū cui cōuenit imediate relacō. sic tñ φ imediate nō dic̄ carentiā mediȷ ꝑm sitū. s3 ꝑm causalitatē ex quo fundamentū est causa sine q̄ relacō non innascit.

Sextum dubiū. quot sunt fundamēta relacōis. Solutio cōiter assignātur tria. scilicet q̄titas. q̄litas. ꝛ act⁹ q̄ ē actio vl' passio. In quātitate fundātur ꝓꝑorcōes nūeroꝝ. ꝛ rōnes eq̄litatis ꝛ ineq̄litatis. In q̄litate ꝟo fundat similitudo ꝛ dissimilitudo. In actiōe ꝟo ꝛ passione fundātur paternitas ꝛ filiacō. dn̄acō ꝛ seruit⁹. Et dicūtur actio ꝛ passio vnū fundamentū. q2 sunt vn⁹ mot⁹ materialr̄. ꝑm ph̄m ꝟo q̄nto metaphisice ponūtur tres mōi relatiuoꝝ racōe fundamēti. q2 ꝓm⁹ ꝑtinet ad quātitatē. 2⁹ ad actionē ꝛ passionē. 3⁹ ad mensurā ꝛ mēsuratum. Cui⁹ rō ē. q2 relacō ē habitudo vni⁹ ad alterū. vnū ꝟo ad alterū ordiat. vl' ꝑm esse inq̄3ᵐ sc3 ꝑm eē ab alio depēdet. ꝛ sic ē terci⁹ mod⁹. vel ꝑm ꝟtutē actiuā ꝛ passiuā vl' patiēdo ꝑm φ recapit vl' cōfert aliq̄d alteri. ꝛ sic ē 2⁹ mod⁹. vl' ꝑm q̄titatē ꝑm φ quātitas vni⁹ per aliud mēsurat ꝛ sic est prim⁹ modus. Vn̄ quedā sunt relaciones fundate in quātitate vt duplū dimidium Quedā sup actionē ꝛ passionē vl' potētia actiua ꝛ passiua. vt pater filius dn̄s seruus. q̄dam ꝑm rōe3 mensure ꝛ mensurabilis capiēdo mensurā vt dr̄ mensuracōem esse ꝛ ꝟtutis ꝛ nō pro mensuracōe quātitatis. ꝯtinue ꝛ discrete. Exēᵐ hui⁹ mōi est de scientia ꝛ scibili. Entitas eñ et veritas scientie mensurat a scibili. vñ scible dr̄ ad aliquid non quia ip̄m vere est ad aliq̄d tanq̄3 ab alio dependēs. sed q2 aliud sc3 scia ab ipo dependet. ꝛ sup isto mō etiā fundat relacō creature ad creatorē. Relatiua ꝑmi modi sunt duplicia. q̄dam fundātur sup ꝯpacōe nūeri ad numerū. vl' nūeri ad vnitatē in rōe excedētis ꝛ excessi vt duplū dimidiū. Alia fundātur in vnitate absolute vt ydētitas eq̄litas silr̄tudo. Relatiui scd̄i mōi sunt etiā duplicia. quedā fundātur sup potētia actiua ꝛ passiua. vt calefactiuū ꝛ calefactibile. quedā sup actione ꝛ passiōe. vt calefaciens ꝛ qḋ calefit. Relatiua fundata sup potētia actiā ꝛ passiua sunt duplicia. quia quedā accipiūtur sup tp̄s pteritū. vt pater ꝛ filius. quedā sup tp̄s futurū vt faciens ꝛ faciendum. Ph̄s ꝟo nō ponit aliquē modū relatiorū ꝑm q̄litatē. q2 q̄litas nō ordinat ad alterū nisi ꝑm φ accipit in rōe potentie actiue ꝛ passiue. id est inq̄tum est principiū actionis ꝛ passionis. vel vt accipitur in racōe quātitatis. vl' ad quantitatē ꝑtinētis.

Septimū dubiū. quotuplicia sunt relatiua. Solucio duplicia. quedā sunt ꝑm esse quedā ꝑm dici. quoꝝ dr̄ña patuit circa ꝑmam ꝓpōe3 q̄stionis sup⁹ mote. Relatiua ꝑm eē sūt duplicia. sc3 realia ꝛ rōis. Relatiua realia sūt q̄ significāt respectū realē q̄ vere ē in natura seclusa omi ꝯpacōe intellect⁹. vt pater filius dn̄s seruus. duplū dimidiū. Relatiua rōis dicunt illa q̄ significāt respectū derelictū siue causatum per actū cōpatm̄ ipi⁹ intellect⁹. vt gen⁹ spēs ꝛ alie scd̄e intencōnes. Relatiua realia iterū sunt duplicia. quedā sunt intrinsecus aduenientia. ꝛ q̄dā extrinsec⁹. Relatia intrīsec⁹ aduenientia dicūt q̄ necessario ponūt posito fundamento ꝛ tmio. ita sc3 φ pr̄ fundamtū ꝛ tminū nō req̄rit aliqḋ extrinsecū. vt posit3 duab⁹ albedinib⁹ necessario poit silr̄tudo. Relatia extrīsec⁹ aduenientia dicūt q̄ n̄ necessario ponūt posito fundamēto ꝛ tmio. s3 pr̄ fundamētū ꝛ tminū req̄rit aliqḋ extrīsecū vt posito calefactiuo ꝛ calefactibili. nō necessario ponit calefactio actu. s3 requitur pr̄ illa aliqḋ 3ᵐ sc3 approꝑia° calefactiui ad calefactibile. ꝛ ꝑ̄ calefactio q̄ ē actio dr̄ respectū extrinsecū aduenietē. ꝛ talia relatia nō ꝯtinent in aliq̄ genē. s3 sub sex vltimus ꝓdicamentis

¶ Preter has diuisiones ponunt alij adhuc aliā diuisionē que est ista. Relatiuoꝝ quoddā est actuale. quoddā fundamentale. Actuale est quod non necessario ponitur posito fundamēto sed preter hoc requirit terminu3 in actuali existentia. vt posito vno albo nō necessario ponit

siĩtudo. ſꝫ requirit aliud albũ qḋ eſt termin⁹
ſiĩtudinis fundate in pͬio albo. ⁊ hmõi rela/
tiuũ predicat̃ de ſuo fundamẽto p̄dicatõe qn/
ti p̄dicabilis. ſicut dicimus albũ eſt ſiĩe. Rela
tiuũ fundamẽtale dr̃ qḋ non neceſſario reqrit
terminũ in actuali exñtia. ſed ponit̃ neceſſario
poſito ſuo fundamento. vt aſſiĩabilitas ponit̃
neceſſario poſito fundamẽto. qꝛ vnũ albuꝫ eſt
alteri aſſimilabile. lꝫ nõ ſit aliud albũ in actua
li exñtia. ⁊ hmõi relatiuũ p̄dicat̃ de ſuo funda/
mẽto. p̄dicatõe q̃rti p̄dicabilis. vt dicendo al
bũ eſt aſſimilabile. ⁊ tale relatm̃ nõ eſt in p̄di/
mẽto iſto. ſed qualitatis. qꝛ eſt pͦpͬia paſſio
ſui fundamenti.

Octauũ dubium eſt. quot requirũtur ad relatõeꝫ realẽ. Solucõ q̃ttuoꝛ. Pͬio ꝙ ſit
entiũ. ⁊ g̃ nõ entis ad ens nõ eſt relatio realis
ſicut pꝫ de ꝯtradictõe q̃ fit inter ens ⁊ nõ ens
⁊ dependentia cuiuſlibet rei ficte ex nihilo ad ni
hil. Scḋo ꝙ ſit entiũ realiũ. ⁊ g⁰ entiũ rõnis
nõ eſt relatio realis. ſicut generꝫ ⁊ ſpẽi vniuerſa
lis ⁊ pticularis inq̃tuꝫ p̄dicta accipiũtur ſcḋe
intentionaliter. Tercõ ꝙ ſit entiũ realiũ rea/
liter inter ſe diſtinctoꝝ. ⁊ nõ habitudo eiuſdẽ
ad ſeipm. vt vl'is ad pticulare. ⁊ generꝫ ad ſpẽꝫ
Quarto ꝙ ſit diſtincta ab vtroqꝫ extremoꝝ.
et iõ creatoris ad creaturã nõ eſt relatio realis.
ſed ſolũ rõis. Et ſiĩi mõ relatio dr̃ q̃ttuoꝛ mo/
dis rõis. Pͬio qñ non ens refert̃ ad ens.
Scḋo qñ ens rõnis refert̃ ad ens reale. vl' ad
ad ens rõis. Tercõ qñ ens rõis refertur ad
aliq̇d ab eo realiter diſtinctũ. Quarto qñ ñ
eſt relatio realiter diſtincta ab vtroqꝫ extremo
rũ. vel qñ nõ eſt dependẽtia ex pte e⁹ qḋ refert̃.

Nonũ dubiũ eſt. An ad aliquid ſit
ꝯueniẽter pͬia diffinitõe diffinitũ a pħo. Et
videt̃ pͬio ꝙ nõ. qꝛ oĩs diffinicõ debꝫ dari p
prioꝛa ⁊ notioꝛa diffinito. ſꝫ nihil eſt notius
relatõe. igit̃ ⁊c̃. Minoꝛ qꝛ eſt genus generaliſ
ſimũ. Scḋo ſic. Om̃e diffinitũ dꝫ ẽẽ euiſ/
dem rõis. ſꝫ ſic nõ eſt in ꝓpoſito. igit̃ ⁊c̃. Mi/
noꝛ pꝫ. qꝛ relatia ſm̃ eẽ ⁊ ſm̃ dici ſunt diuer
ſarũ naturaꝝ. qꝛ diuerſoꝝ generũ. Tercõ.
Oĩs diffinicõ dꝫ dicere q̇d vnũ. ſꝫ iſta nõ eſt
hmõi. qꝛ dat̃ p diſiunctõeꝫ. Quarto. ſi dif
finicõ eẽt bona ſeq̄ret̃ ꝙ huãnitas ⁊ aĩalitas
eẽnt relatiua. ꝓbat̃. qꝛ dicũtur alioꝝ vt huã
nitas eſt hoĩs huãnitas. ⁊ aĩalitas aĩalis aĩa
litas. Quĩto. ſeq̄ret̃ ꝙ albũ ⁊ albedo eẽnt
ad aliq̇d ſi diffinicõ eẽt bona. ꝯñs eſt falſuꝫ.
ſeq̄la ꝓbat̃. qꝛ albedo alterius dr̃ vt albi albe/
do. ⁊ albũ albedine albũ. Sexto. ſi diffini
tio eẽt bona ſeq̄ret̃ ꝙ om̃e ens mũdi eẽt ad ali/
q̇d. qḋ falſuꝫ ẽ. ſeq̄la tñ ꝓbat̃. qꝛ om̃e ens mũ/
di ẽ aliq̃ mõ alteri⁹. qꝛ vel eſt cã vel cauſatuꝫ.
ſed cã ⁊ cauſatũ ſunt relatia ⁊ dicũt̃ ad aliq̇d.
Septio. diffinicõ iſta nõ ꝯuenit generaliſ
ſimo iſtius generꝫ. g⁰ nõ eſt bona. añs pꝫ. qꝛ ħ
generaliſſimũ ad aliq̇d nõ dr̃ alterius. qꝛ non
hꝫ correlatiuũ. qꝛ ſi ſic tũc hoc etiã eẽt gen⁹ ge
neraliſſimũ. Solucõ ſic. vtꝫ diſcurrẽti ſin/
gulas e⁹ pticulas. pͬio enĩ dr̃ talia vt dic̃ Al/
bertus. qꝛ ſuba vt ſba nõ ẽ cã relatõis. ſꝫ dr̃ ad
aliud p formã accñtaleꝫ. q̃ cauſat relatõeꝫ i ſb
iecto. ⁊ ħ ſig̃tur p talia qḋ eſt relatm̃ accñtꝫ. et
g̃ nõ dr̃ hec vel illa. Dr̃ ãt pluralit̃ talia. qꝛ oẽ
relatiuũ hꝫ ſuũ correlatiuũ. ⁊ ita ad relatõeꝫ
req̄runt̃ plura. vt dic̃ Boeti⁹. ⁊ ꝓpter hãc cãꝫ
dr̃ talia pl'aliter. Et dr̃ dicũt̃ ad ſignificãdũ ꝙ
relatia nõ ꝯſiderãtur hic in rõe entiũ. ſꝫ in rõe
dicibiliũ. ſiue p̄dicabiliũ. Aliȷ̇ exponũt ſic. di/
cũtur ſp̄ a platonicis q̃i velit dicẽ. p. Ego nõ
dico ad aliq̇d vere eẽ illa q̇b⁹ ꝯuenit iſta dif
finicõ. ſꝫ illa dicũtur ad aliq̇d ab aliȷ̇s. ſꝫ tñ p̄
ma expoſitio videt̃ melioꝛ. qꝛ ſtati poſtq̃ꝫ. p. ex
emplificat de ſingulis relatis repetit iterꝫ iſtaꝫ
diffinitõeꝫ ⁊ nõ dic̃ dicũtur ſꝫ ſimpl'r. Addi
tur ãt queciiqꝫ infinite nõ diſtributiẽ ad deno
tandũ relatiuoꝝ multitudineꝫ inq̃tuꝫ q̃dam
ſunt ſm̃ eẽ. ⁊ q̃daꝫ ſm̃ dici. q̃daꝫ realia. q̃daꝫ
rõis. Et ſubdit̃ hoc ip̄m ꝙ ſunt alioꝝ dicũt̃.
p qḋ intelligũtur relatiua ſm̃ eẽ quoꝝ totũ eẽ
ẽ ad aliud. Et ſm̃ aliq̃s hoc ip̄m eſt acci caſus
et regit̃ ab illa ꝓpoſitõne ſm̃ ſubintellectũ. vt
ſit ſenſus. Ad aliq̇d dicũt̃ talia q̄cumqꝫ ſm̃ ħ
ip̄m qḋ ſunt alioꝝ dicũt̃. i. ſm̃ totũ eẽ referũ
tur ad aliud. ⁊ ħ mõ exponit Albert⁹ diffinitio
nẽ. ⁊ ſm̃ hoc locutio eſt defectiua. ſicut multo/
tiẽs ꝯtingit in tex. p. ꝓpter viciũ tranſlatatio
nis ⁊ difficultatẽ eiuſdẽ. Aliȷ̇ dicũt ꝙ hoc ip̄ꝫ
eſt nti caſus ⁊ regit̃ ab illo v̇bo dicũt̃ ex vi co/
pule ⁊ ẽ ſenſus. Ad aliq̇d dicũt̃ talia quecũqꝫ
dicũtur hoc ip̄m qḋ ſunt alioꝝ. ⁊ ſic alioꝝ re/
git̃ a ſunt. Et iſta relatia q̃ hoc mõ dicũt̃ alio/
rũ vt i pluri^m ad ſeinuicẽ referũt̃ ſb hĩtudine
gti ca⁹. vt pr̃ filiȷ̇ pr̃. dñs ſerui dñs. ⁊ qñꝫ ſub
hĩtudine dti ca⁹ qñ p gtm̃ ⁊ dtm̃ eadẽ hĩtudo
iportat̃. vt pr̃ filio pr̃. dñs ſuo dñs. Addit̃ vl'
quõlibꝫ alit̃ ad aliḋ ꝓpt relatia ſm̃ dici q̃ nõ
ſunt ſimpl'r relatia. qꝛ ſunt i alio gnẽ ex q̃ p̄nci
pale ſig̃tuꝫ ẽ entitas abſoluta. ⁊ talia referunt̃
qñqꝫ ſub habitudine gti caſus. qñqꝫ datiui.
qñqꝫ ablatiui. cuius exẽpluꝫ eſt vt diſciplina
eſt diſciplinati diſciplina. ⁊ diſciplinatũ diſ/
ciplina diſciplinatũ. ⁊ ſcia ſcibilis ſciẽtia. et

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſcibile ſcia ſcibile ꝛ ſic de alijs. ꝛ ex iſto manife
ſtū eſt ꝙ nō diffiniūtur relatia ſm ꝙ faciūt co
ordinatōez diſtinctā ſꝫ diffinitiue explicat̄ hic
quedā generalis ꝛ trāſcendēs rō ad aliq̄d ſm
ꝙ extendit ſe tā ad relatiua ſm eſſe q̄ȝ ad rela/
tiua ſm dici. quaꝫ poſtea dicit phūs ſi diffini
tio iſta eſſet bona ꝛ cōueniēs relatiuis que ſim
pliciter ſunt relatiua tūc eſſet difficile euadere
q̄n aliq̄ ſuba diceretur vere ad aliq̄d q̄ꝛ alicui
ſubſtātie conuenit iſta diffinicō. ꝛ g° corrigit
phs iſtā ponēs vnā conuertibiliter ex
plicantē eſſe veroꝝ relatiuoꝝ. q̄ ſunt relatiua
ſm eſſe. ¶ Ad obiecta in oppoſitū. Ad p̄mū
eſt dōm. ꝙ licꝫ ad aliq̄d nō pt diffiniri diffini
tōe ꝓpria dicta q̄ dat̄ p genus ꝛ drn̄am. pt tn̄
a poſteriori deſcribi tali declaratōe que eſt noti
or q̄ȝ nomē ſm ſe ſumptū. ¶ Ad ſcdm eſt di/
cendū ꝙ eſt duplex diffinicō. q̄daꝫ explicās eē
tm̄. ꝛ illius diffinitū dꝫ eſſe vnius rōis. Alia
eſt poteſtatiua q̄ implicat diuiſionē. ꝛ illi⁹ dif
finitū pt eſſe multiplex. in ſignū cuius illa da/
tur p diſiunctōeꝫ q̄ notat illā diuiſionē. ¶ Ad
terciū ptꝫ p idē. ¶ Ad quartū dōm ſm dn̄m
Albertū ꝙ ad hoc ꝙ aliq̄d ſit ad aliq̄d nō ſuffi
cit ꝙ quocūqꝫ mō ſit alterius. ſꝫ req̄rit̄ ꝙ ſit al
terius vt potētia. vt organū. vel inſtrumentū
Ex^m primi. vt virtus diſciplina. Scdi vt ma
nus. caput. Tercij vt ſecuris remus. Optꝫ etiā
ꝙ in ſuo noīe importet̄ reſpectus ad aliud ſiue
in ſignificato ſiue conſignificato ſeu cōnotato
q̄ȝuis tale nomē de p̄ncipali ſignificato nō di
cat reſpectū. Ex q̄bus ptꝫ ꝙ manus. pes. caput
et alie ptes organice ſunt ad aliq̄d ſm moduꝫ
et dici. q̄ꝛ dicūt reſpectū ad alteꝝ ſicut organa
Et ita ꝙ aīalitas hūānitas nō ſunt ad aliq̄d.
q̄ꝛ nō dicūt reſpectus ad alia. vt potētie orga
na vel inſtrumēta. ſꝫ vt forme eſſentiales. Si
mili mō ſe hꝫ albedo ad albū. nō eīm dr̄ albedo
albi albedo niſi vt forma. Et ſilī mō eſt de ma
teria ꝛ forma. nō eīm dicūt̄ alioꝝ niſi vt prin/
cipia eſſentialia. ꝛ nō vt potētia. organū. vl' in
ſtrumētuꝫ. ¶ Et p hoc etiā ptꝫ ſolucō ad q̄ntū.
¶ Ad ſextū dicūt aliq̄ negando ꝯn̄aꝫ. ꝛ ad ꝓ/
batōeꝫ dicūt ꝙ peccat penes fallaciā accn̄tis. ſi
cū dicit̄ albū eſt q̄le. ſortes ē albus. g° eſt q̄lis.
ſꝫ hec ꝯn̄ſio nō valet. q̄ꝛ p̄dictū argumētuꝫ eſt
bonū p primā regulā anp̄redicamētaleꝫ. ꝛ ſilr
ſeq̄tur ab inferiori ad ſupius. ſortes ē albus.
g° eſt qualis. Et g° melius dōm ſm dn̄m Al/
bertū. v. metha. ꝛ phm ibidē. ꝙ aliq̄d dr̄ duplr
ad aliq̄d. Uno mō denoīatiue ꝛ extrīſice. ꝛ ſic
oīe ens mūdi eſt ad aliq̄d. q̄ꝛ oīe tale vl' eſt
cauſa vel cauſatū. ꝛ hꝫ nō eſt incōueniēs de his

que ſunt circa primū. q̄ꝛ ſicut ſba dicit̄ denoīa
tiue quāta vel qualis. ita etiā pt denoīatiue di
ci ad aliq̄d. Alio mō dr̄ aliq̄d ad aliq̄d eſſen/
tialiter ꝛ formaliter. ꝛ ſic nō oīe ens mūdi dr̄
ad ad aliquid. ¶ Ad vltimū dictū fuit ſupi⁹

Ineſt autē contrarietas in relatione
vt virtus vicio cōtrariū eſt. cū ſit vtrū
q̄ȝ boꝝ ad aliquid. et diſciplina igno
rātie. nō autē omnibus relatiuis ineſt
cōtrarietas. duplici enī nihil eſt cōtra
riū: neq ꝫ triplici. neqꝫ vlli taliū. ¶ Ui
detur āt magis et minus relatiua ſuſ/
cipe. ſilē enī magis et minus dicit̄: et i
equale magis et minus dicit̄. cū vtrū
q̄ȝ ſit relatiuū. ſilē enī alicui ſilē dicit̄.
et inequale alicui inequale. nō āt om/
nia relatiua ſuſcipiūt magis et min⁹.
duplex eniꝫ non dicitur magis et mi
nus duplex. nec aliquid taliū.

Ineſt autē contrarietas in relatione
Iſta eſt ſcda ps principal' iſtius capl'i in q̄. p.
determiat de ꝓprietatibus relatōis. Et diuidi
tur in duas ptes pricipales ſm ꝙ duas poit
ꝓprietates. Scda ibi. Videt̄ āt. Pria igit̄ i
duo. q̄ꝛ prio ponit ꝓprietatē. Scdo oñdit eā
nō eſſe ꝓprie ꝓpriā ipi relatōi. Scda ibi. Nō
āt. Prio dicit ꝙ cōtrarietas ineſt relatōi ſicut
virtus cōtrariat̄ vicō. ꝛ vtrūqꝫ eoꝝ eſt ad ali/
quid. i. relatio ſiue relatiuū. ꝛ diſciplina etiaꝫ
cōtrariat̄ ignorātie. ꝛ etiā eſt relatiuū. q̄ꝛ ſicut
virtus ē virtuoſi virtus. ita diſciplīa diſcipli
nati diſciplina. ꝛ hoc mō ſcia eſt inſciētie ꝯria
et tn̄ ſcia eſt ad aliq̄d. q̄ꝛ eſt ſcibilis ſcia. Deīn
oñdit iſtā ꝓprietatē nō eſſe ꝓpriā dicēs. ſꝫ nō
oībus relatiuis ineſt cōtrarietas. q̄ꝛ duplo ni
hil eſt cōtrariū. nec triplo. nec vlli taliū id eſt
nec alicui cōſimiliū.

Tunc ibi. Videtur āt magis et min⁹
Hic ponit ſcdaꝫ ꝓprietatē relatōis. Et diui/
dit̄ in duo. Prio ponit iſtā ꝓprietatē. Scdo
oñdit eā nō eſſe ꝓprie ꝓpriā. Scda ibi. Non
āt. Prio dicit. Relatia videtur ſuſcipe mag̃
et minus. q̄ꝛ ſilē ꝛ equale ſm magis ꝛ minus
dicūtur. ꝛ tn̄ vtrūqꝫ eoꝝ eſt relatiuū. q̄ꝛ ſilē di
cit̄ alicui ſilē. ꝛ inequale alicui ineq̄le. ſꝫ nō cō
uenit iſta ꝓprietas oībus relatiuis. q̄ꝛ duplex
nō dicitur mag̃ ꝛ minus duplex. nec aliquid
talium.

Circa tertium ſunt dubia. Primū eſt
An ſit relatōni ꝓpriū habere ꝯriū. Et videt̄

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

prio ꝙ nõ. qꝛ in q̃cunqꝫ genẽ repit̃ ꝯrietas. in eodẽ repit̃ mot⁹. ſ; in relatõe ẜm. p. v. phiſi. nõ eſt mot⁹. g̃ nõ eſt ꝯrietas ¶ Scd̃o ſic. Oppõ relatia ⁊ ꝯria ſunt diſtincte ſpẽs oppõis. ſ; relatia opponũt̃ relatĩe. g° nõ cõtrarie. ¶ Tercõ ſic. hẽc cõtrariũ nõ ꝯuenit oibus relatis nec ſol g̃ nõ eſt ꝓ priũ relatis. añs p;. qꝛ nõ ꝯueit duplo neqꝫ triplo. nec alicui taliũ. nec etiã cõueit ſolis. qꝛ ꝯueit q̃litatibus. Solucõ. hẽc ꝯriũ nõ eſt ꝓpẽ ꝓpriũ relatis. nec aliq̃ mõ ꝓprij ꝓpriũ vt ꝓbãt rões. qꝛ nec ꝯuenit oibus nec ſolis. ⁊ g° vocat̃ q̃dam cõitas. ¶ Ad obiecta in oppo^m eſt dd̃m ẜm dñm Albertũ. ꝙ ſicut relatõi cõuenit termĩare motũ. ita ꝯueit ei hẽc cõtrariũ. ſ; cõuenit ei termĩare motũ ꝑ aliud ſc; fundamẽtu;. g̃ ꝑ idẽ ꝯueit ei hẽc ꝯriũ. ⁊ h̃ mõ intelligit̃ dictũ. p. v. phiſi. di. ꝙ ad relatõe; nõ eſt mot⁹ ſ̄p ꝑ ſe ⁊ prio. ſ; acq̃rit̃ relacõ ꝑ accñs ſiue ex ꝯñti acq̃ſita q̃litate. Cui⁹ ex^m eſt vt acq̃ſita ꝑ motũ alteratõis albedine vel nigredĩe acq̃rit̃ ſilitudo vel diſſilitudo ĩ reb⁹ ꝯñtib⁹. et a cq̃ſita ꝑ motũ augmẽtacõis vl̃ diminutõis maiori q̃titate vl̃ miori acq̃rit̃ ex ꝯñti eq̃litas vel ineq̃litas. ¶ Ad ſcd̃m dd̃m. ꝙ relatia ẜm dici accipiũt̃ dupl'r. Uno° formal'r in q̃tũ ſũt relatia ⁊ ẜm reſpectũ que ſupaddũt formis alterius g̃i. ⁊ h̃ mõ nõ ꝯriant̃ his ad q̃ referũtur ſicut v̄t⁹ nõ ꝯriat̃ v̄tuoſo. nec ſcia ſcibili. Alio mõ cõſiderãt̃ material'r ⁊ ẜm reſpectũ quẽ hñt ad ſua fundamẽta. ⁊ h̃ mõ aliq̃ relatia ẜm dici hñt ꝯria. qꝛ aliq̃ fundãtur in ꝯrijs q̃litatib⁹. g̃ rõe illarũ cõtrariaꝝ q̃litatũ ad ſeinuicẽ cõtrariant̃ ¶ Ad terciũ patuit ex r̃ſione ꝓncipali

Secundũ dubiũ. An relatiuis cõue/ſuſcipe magis ⁊ min⁹ tq̃ ꝓpriũ ¶ Et videt̃ p° ꝙ nõ. qꝛ nulla forma ſimplex p̄t ſuſcipe mag̃ et min⁹. intẽdi ⁊ remitti. ſ; relacõ ẽ forma ſimplex. qꝛ ẽ ſimplex reſpectus relati ad ſuũ correlatiuũ. g° nulla relatia ſuſcipiũt mag̃ ⁊ min⁹ ¶ Scd̃o. qꝛ ſi relatia ſuſcipẽrẽt mai⁹ ⁊ min⁹. h̃ cõueniret eis vel ẜm ſe vel gr̃a fundamẽtoꝝ et ꝑ accñs. Nõ primũ ſicut patuit ĩ ſolutõne pricipali. Nõ ſcd̃m. qꝛ ineq̃le ſuſcipit mag̃ et minus. ⁊ q̃titas q̃ eſt fundamentũ ei⁹ nõ intẽdit̃ neqꝫ remittit̃. ¶ Tercõ. ſicut eq̃litas fundat̃ in vna q̃titate in ſpẽ. ita ſilitudo in vna q̃litate in ſpẽ. ſ; eq̃le nõ ſuſcipit mag̃ ⁊ min⁹. g°. nec ſil'e. ¶ Quarto. pr̃ ꝑ generatõe; creatõne; et adoptõe; mag̃ videt̃ dici pr̃ q̃ ille q̃ tm̃ eſt pr̃ ꝑ generatõe;. g° relatia ẜm eſſe etiã ſuſcipiunt mag̃ ⁊ min⁹ ¶ Quĩto. reſpect⁹ correlacõnis ꝓtendit̃ ꝑ modũ vie tẽdentis ad terminũ ſ; in tali via eſt accipe mag̃ ⁊ min⁹. g°. in reſpetu relatõis ¶ Et cõfirmat̃. qꝛ relacõ nõ innaſcit̃ ſuo ſbiecto ſine ꝑmutatõe vt dicũt ꝓmi. p. q̃ ex oĩmoda ĩmutabilitate ĩmouẽt ab eo oẽs relatõe s. q̃cq̃d ãt innaſcit̃ ꝑ motũ ⁊ trãſmutatõe; illud intẽdit̃ ⁊ remittit̃. g° relatia ẜm eſſe magis ⁊ minus ſuſcipiũt. ¶ Sexto. Si iſte due ꝓpetates ñ ꝯueniũt relatis in q̃tũ hmõi ſ; ſolũ rõe fundamẽtoꝝ tũc videt̃ eſſe vane. qꝛ nõ ducũt ĩ noticiã ad aliq̃d ẜm ꝙ hmõi. ſ; ẜm ꝙ eſt q̃litas. actio. l' paſſio. vel aliq̃d hmõi. qd̃ eſt ex gen⁹ relatõis. mõ ꝓpetates ſunt final'r inuẽte ad h̃ vt a poſteriori nos ducãt ĩ cognicõe; reꝝ. in tali genẽ ordinabiliũ. ¶ Sc̃o. nõ ꝯuenit eis tq̃ ꝓpu; aliq̃ mõ ꝓprij ſicut circa pcedentẽ ꝓpetatẽ dictũ ẽ. nõ em̃ ꝯueit oib⁹ relatiuis. qꝛ nõ relatis ẜm eẽ. nec oibus ẜm dici. q̃a quedã ſunt q̃ fundãt̃ ſup q̃titate; q̃ eſt forma nõ intẽſibilis ⁊ remiſſibil'. ſicut eq̃le non ſuſcipit mag̃ ⁊ min⁹. qꝛ eq̃litas ĩ indiuiſibili cõſiſtit ex q̃ eq̃lia ſunt q̃ ſic ſibi adequãt̃ ꝙ ſeinuicẽ nec excedũt. nec a ſeinuicẽ excedũt̃. tal' ãt adeq̃tio nõ p̄t eſſe ẜm mag̃ ⁊ min⁹. qꝛ ſi aliq̃d adderet̃ ſtati vnũ excedẽt aliđ. ⁊ nõ eẽt eq̃litas.

¶ Ad obiecta ĩ oppo^m. Ad ꝓmũ eſt dd̃m ꝙ relatiua ẜm ꝙ hmõi nõ ſuſcipiũt mag̃ ⁊ min⁹. ſ; ſolũ rõe fundamẽtoꝝ. ¶ Ad 2^m dd̃m ꝙ ineq̃le nõ ſuſcipit mag̃ ⁊ min⁹ rõe ſui fundamẽti. ſ; ſolũ in q̃tũ dic̃ receſſu; ab eq̃li. receſſ⁹ v̄o p̄t eẽ ẜm mag̃ ⁊ min⁹. qꝛ pedale ⁊ tripedale magis ſunt ineq̃lia q̃ pedale ⁊ bipedale. veꝝ tñ ẽ q̃uis ineq̃le mag̃ ⁊ mi⁹ ſuſcipiat. duplũ tñ ⁊ triplũ ⁊ ſilia nõ dicũt̃ ẜm mag̃ ⁊ min⁹ ẜm albertũ. qꝛ duplũ triplũ ⁊ q̃lib; ſil'e ꝓoit certa; menſurã in q̃ nõ eſt mag̃ neqꝫ min⁹. ſ; ineq̃le ponit menſurã incertã ⁊ indeterminatã cui p̄t fieri additio ⁊ diminucõ. ¶ Ad 3^m dd̃m ꝙ l; ſil'e fundet̃ ĩ vna q̃litate. ſic eq̃le in vna q̃titate. qꝛ tñ q̃litas manẽs vna ſpẽ p̄t intendi ⁊ remitti ⁊ nõ q̃titas. g°. ſil'e ſuſcipit mag̃ ⁊ min⁹ nõ ãt eq̃le. ¶ Ad q̃rtu; dd̃m. ꝙ ille q̃ plurib⁹ modis dr̃ pr̃ magis p̃nitatis h; ex circũſtantijs materie ſbiecte q̃ ſunt cãe nũi diuerſaꝝ relationũ p̃ris ad filiũ ⁊ nõ formal'r / Aut dd̃m ꝙ pr̃ eq̃uoce accept⁹ ſuſcipit mag̃ ⁊ min⁹. ñ ãt ſumpt⁹ vniuoce. Et ſili mõ dd̃m ẽ ſi dicat̃ mag̃ duplũ qđ h; ĩ ꝓporcõe duoꝝ. tã in ꝯtinuo q̃ in diſcreto. q̃ id qđ h; ꝓporcõe; in diſcreto tm̃. qꝛ h̃ ſolũ eſt q̃ ad nũm ꝓporcõnabiliũ. nõ ãt q̃tu; ad formã ꝓporcõis q̃ eſt ĩ genẽ ad aliq̃d. ¶ Ad q̃ntũ eſt dd̃m ꝙ via relatiui ẽ reſpect⁹ formal' ⁊ ꝑ ꝯñs indiuiſibil' nõ diſcenſus ꝑ ꝑus ⁊ poſteri⁹ ſic imaginat̃ obiectõ. ⁊ iõ maior ẽ intermẽda. q̃ dic̃. oĩs via ſuſcipit mag̃ ⁊ min⁹ Ad ꝯfirma. dd̃m ꝙ ĩ relatio ẽ duplex eẽ. ſ. accñt; qđ dr̃ eẽ ĩ. et rlat. qđ dr̃ eẽ ad. ⁊ p° ni

bil phi᷑et relatiuū ꝑmutari ſm ꝓprietates il
lius accñtis in q̄ fundatur ſua inherētia acci/
dentalis. Scđo mō ꝓprie de eo loquimur ꝛ h̄
mō caret intenſione ꝛ remiſſione iuxta ſupius
dicta. ¶ Ad ſextū dōm ꝙ logice loquēdo va/
nū oppōit̄ ei qđ nō ꝑficit ad finē intentū ꝑ ſe
vl̄ ꝑ accñs. mō licȝ hec cōitas ꝑ ſe nō notificet
naturā relatōis ꝑ accñs tñ eā aliq̄lit̄ declarat.
et hoc ſufficit logico q̄ eſt artifex cōis. Etiā li/
cet q̄ʒtuȝ ad attributōeȝ hec ꝓprietas nō ꝑfici
at ꝓpoſito. qꝛ nō cōuenit veris relatis q̄ ſunt
relatia ſm eſſe. q̄ʒtuȝ tñ ad eiuſdē abnegatōeȝ
ſm quē modū remouet̄ a verꝫ rela. bñ ꝑficē eis

Tercium dubiū: Utrū virtus et viciū
ſcia ꝛ ignorātia ꝯriant̄. ꝛ ſuſcipiūt magꝭ ꝛ mi
nus. Et p̄rio videt̄ ꝙ virtus ꝛ viciū nō cōtra/
riātur, ꝓbat̄. qꝛ ꝯria dñt maxie a ſeinuiceȝ di/
ſtare. ſȝ virtus ꝛ viciū nō maxie diſtāt. ḡ nō cō
trariātur. añs ptȝ. qꝛ duo vicia plus diſtāt. ſ.
viciū ꝑ ſupabundantiaȝ: ꝛ viciū ꝑ defectū. q̄ȝ
virtus ꝛ viciū. qꝛ ṽtus cōſiſtit i medio qđ mi
nus diſtat ab extremo q̄ȝ vnū extremū ab alio
¶ Scđo. ſcīa ꝛ ignorātia opponūt̄ priuatie.
igit̄ nō cōtrarie. añs eſt manifeſtuȝ. ¶ Tercio
ṽtus ꝛ ſcia ſunt q̄daȝ ꝑfectōes potētiarū. igit̄
nō ſuſcipiūt magis ꝛ minus. ꝯña pȝ. qꝛ ꝑfec°
cōſiſtit in indiuiſibili. ¶ Solucō ſic vt voluit
phs i ter. ¶ Ad obiecta in oppo^m dōm ē ꝛ p°
ad primū. ꝙ virtus ꝛ viciū pñt cōſiderari du/
plicit̄. Uno° ſm naturas ſuas ꝓpas. ꝛ ſic nō
maxie diſtāt. Alio° cōſiderātur ſm rōeȝ boni
et mali. ꝛ ſic maxie diſtāt. ꝛ plus q̄ȝ duo vicia
qꝛ duo vicia cōtinētur ſb vno genē. ṽtus autē
et viciū ſub diuerſis generib⁹ moralib⁹. ¶ Ad
ſcđm ꝙ duplex ē ignorātia. q̄daȝ ē pure nega/
tōis. q̄daȝ praue diſpōis. Ignorantia pure ne
gatōis eſt priuacō ſcie. ſȝ praue diſpōis oppo/
nit̄ ſcie ꝯrie. qꝛ talis ē habit⁹ erroneus genit⁹
ex multis actibus erroneis. ꝛ talē ignorātiam
hȝ q̄ hȝ noticiā erroneā de re. ꝛ ḡ priuacō quaȝ
noiat ignorātia fundat̄ in ꝯrio habitu poſiti/
uo. ¶ Ad 3^m dōm ſm Albertū ꝙ ſcia ꝛ virtus
accipiūtur dupl̄r. Uno° vt ſunt q̄daȝ habitu
ales ꝑfectōes ſciētis ꝛ ṽtuoſi. ſic q̄dā ſcia ē no
ticia hītualis ſcibil̄ ex̄ñs q̄litas aīe ſciētis. et
virtus ꝑfectio virtuoſi in medietate cōſiſtens
et ſic ṽtus ꝛ ſcia inſunt abſolute. ꝛ nō cōuenit
eis ſuſcipe magis ꝛ minus. Alio° pt accipi ſci
entia vt ē ꝑfectiua ad actū recte cognitōis. et
ṽtus vt eſt electiua ſiue ꝑfectiua ad actū recte
electōis. ꝛ ſic nō inſunt eis q̄bus inſunt abſo
lute ſȝ ꝑ cōparationē ad aliud. ꝛ iō conuenit eis
hoc mō ſuſcipe magis ꝛ minus.

Omnia autē relatia ad cōuertentiā dicū
tur. vt ſeru⁹ dñi ſeruus dr̄. ꝛ dñs ſui
dñs. ꝛ duplū dimidij duplū. ꝛ dimi/
diū dupli dimidiū. ꝛ mai⁹ miore ma
ius. ꝛ min⁹ maiore min⁹. ſil̄r aūt ꝛ in
alijs. ſed caſu aliq̄tiēs drñt ſm locu
tōeȝ. vt diſciplia diſcipliati diſciplina
et diſciplinatū diſciplia diſciplinatū.
et ſenſus ſenſati ſenſus. ꝛ ſenſatū ſēu
ſenſatū. ¶ At ṽo aliq̄tiens nō videbit̄
cōuerti niſi ꝯueniēt̄ ad qđ dr̄ aſſignet̄
ſic eñ peccet is q̄ aſſignat vt ala ſi aſſi
gnet̄ auis. non ꝯuertit̄ vt ſit auis ale.
neqȝ ei pri⁹ ꝯueniēter aſſignatū ē ala
auis. neqȝ ei in eo ꝙ auis eſt. in eo ala
auis dr̄. ſȝ i eo ꝙ alata ē. multoꝝ ei et
alioꝝ ale ſunt q̄ n̄ ſunt aues. q̄re ſi aſſi/
gnet̄ ꝯueniēter ꝛ cōuertit̄. vt ala alati
ala. ꝛ alatū ala alatū. ¶ Aliquotiēs āt
forte ꝛ noīa fingere necē erit. ſi nō fue
rit nomē poſitū ad qđ cōueniēter aſſi
gnet̄ vt remus nauis ſi aſſignet̄ n̄ erit
cōueniēs aſſignacō. neqȝ ei i eo ꝙ na
uis ē: i eo rem⁹ e⁹ dr̄. ſūt ei naues q̄rū
remi nō ſūt q̄re nō cōuertit̄. nauis eñ
n̄ dr̄ remi na. ſȝ forte ꝯueniētior aſſig
nacō erit ſi ſic quodāmō aſſignet̄ rm⁹
remite rei rem⁹. aut quolibet al̄r dcm̄
ſit nomē ei nō eſt poſitū. cōuertit̄ āt ſi
cōueniēter aſſignet̄ remitū ei remo re
mitū ē. ſil̄r āt ꝛ in alijs. vt caput cōue
niētius aſſignabit̄ capitati ꝙ ſi aīal̄ aſ
ſignet̄: neqȝ ei i eo ꝙ aīal ē caput hȝ.
mł̄ta ei ſūt aīalia capita n̄ hñtia. ſic āt
fortaſſe facili⁹ ſuit̄ q̄b⁹ nomē nō ē po
ſitū ſi ab his q̄ pria ſūt: ꝛ ab his ad q̄
ꝯuītūt̄ noīa ponāt̄. vt i his q̄ dcā ſūt
ab ala alatū. a remo remitū. Omnia er
go q̄ ad aliq̄d dicūt̄ ſi ꝯueniēt̄ aſſignet̄
ad conuertētiā dicūt̄. nā ſi ad q̄olibet
aliud aſſignētur. ꝛ nō ad illud dicant̄
nō conuertūtur. Dico āt qm̄ neqȝ bo
rū q̄ indubitāter cōuertibilia dicūtur
et noīa eis poſita ſunt. nihil cōuertit̄.
ſi ad aliq̄d coꝝ que ſunt accña aſſignē

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tur. τ nō ad ea ad que dicūt. vt seruus si nō dñi assignet̃ s; hois. aut bipedis aut alicu⁹ taliū nō cōuertit̃. non em̄ erit cōueniēs assignacō. ¶ Amplius si cōueniēter assignet̃ ad id ad qd̄ dr: oibus alijs circūscriptis q̄cumq; accidētia sūt: relicto vero solo illo ad qd̄ assignatū est. sp ad ipm dicet̃. vt si seruus ad dñm dicat̃ circūscriptis omibus q̄ sunt accñā dño. vt esse bipedez vel scie susceptibilē: vel hoiem: relicto vero hoc solo qd̄ dñs est. sp seruus ad eū dicet̃. seruus em̄ sp dñi seruus ē τ. si vero seruus nō cōuenient̃ dicat̃ id ad qd̄ dr circūscript̃ oibus alijs: relicto vero solo ad qd̄ assignatū est. nō dicet̃ ad ipm. assignetur em̄ seruus hois. τ ala auis. τ circūscribatur ab hoie esse dñz. nō iā seruus ad hoiez dicetur cū em̄ dñs nō sit: seruus non est. sil'r āt τ de aui: adimatur eā alataz esse: τ āpli⁹ nō erit ala ad aliq̄d: cū em̄ non sit alatū nec ala erit alicu⁹. q̄re oz assignari ad id ad qd̄ cōueniēter dicitur. τ si sit nomē positū facilius erit assignatio. si āt non sit fortasse erit necessariū nomē fingere. si āt sic reddātur maifestū est qm̄ oia relatia cōuersim dicūtur

Uident̃ āt ad aliq̄d sil' esse natura. τ in alijs q̄dez plurib⁹ verū est. sil' em̄ ē duplū τ dimidiū τ cū sit duplū: dimidiū est: τ cū sit seruus: dñs est. sil'r āt his τ alia. sil' āt hec sese auferūt inuicē. si em̄ nō sit duplū: nō est dimidiū. τ si nō sit dimidiū: duplū nō est. sil'r āt τ i alijs: quecūq; talia sunt. Nō em̄ in oib⁹ relatiuis verū videtur sil' eē natura: scibile em̄ scia p̄us eē videt̃. naq; in pluribus subsistētibus reb⁹ scias accepim⁹ In paucis vero vel null' hoc q̄s reperiet sil' cū scibili sciaz eē. Amplius scibile sublatū sil' aufert sciaz. scia vero n̄ aufert scibile. nā si scibile nō sit. nō est scia. scia vero si nō sit: nihil p̄hibet esse scibile. vt circuli q̄dratura si est scibile scia q̄dez nōdū est. illud vero scibile ē Ampli⁹ aiali siquidē sublato non est scia. scibiliū vero plurima eē ɔtingit. ¶ Sil'r āt his sese hñt. τ ea q̄ de sensu sunt. sensibi le em̄ p̄us q̄ sensus videt̃ eē. nā sensibile interceptū sil' perimit. et sensuz. sensus vero sensibile nō sil' perimit: sensus em̄ circa corp⁹ τ in corpore ē. sensibili āt pempto pemptū ē τ corp⁹. sensibile em̄ corp⁹ est. cū vero corp⁹ non sit pimitur τ sensus. q̄re sil' perimit sensibile sensuz. sensus vo sensibile nō sil' pimit. aiali em̄ pempto sensus q̄dem pempt⁹ est. sensibile vo erit vt corpus calidū. dulce. amarū τ alia oia quecūq; talia sunt. āplius sensus q̄dez cū sensato fit. sil' em̄ aial fit τ sensus. sensibile vo añ est q̄ eēt sensatum ignis em̄ τ aq̄ τ alia hmōi ex q̄b⁹ ip̄z aial cōstat añ sunt q̄ aial. sic oino vel sensus. q̄re p⁹ sb⁹ q̄ sensibile eē videt̃.

Hic ponit ph̄us tercia p̄prietatē relatiuorū Et diuidit̃ in duo. Prio facit hoc. Scdo remouet quoddā dubiū. Scda ibi. Sed casu. Quo ad primū dicit q̄ omia relatiua sp sint sint s̄m esse siue s̄m dici dicūtur ad cōuertētia Et h̄ declarat exēplariter dicēs. vt seruus dñi seruus dr. et dñs serui dñs. τ duplū dimidij duplū. τ dimidiū dupli dimidiū. τ mai⁹ minore maius. τ minus maiore minus. Similiter autē et in alijs.

Tunc ibi. Sed casu aliquotiens dif. Hic ph̄us remouet dubiū. Et diuidit̃ i duo. q2 prio facit hoc qd̄ dictū est. Scdo remouz impedimentū qd̄ daz. ibi At vo. Prio dicit i effectu posset aliq̄s dubitare an correlatiuū referatur sp ad relatiuū in codē casu in quo relatiuū refertur ad ipm. vl' q̄nq; mutet̃ casus. Ad qd̄ dicit q̄ in ista cōuertētia aliq̄tiens fit mutatio casus. cuius est ex̄m. vt disciplina dr disciplinati disciplina. τ disciplinatū dr ad disciplinā in ablatō casu. q2 est disciplina disciplinatū. Et hoc mō etiaz sensus dicit̃ sensati sensus in gtō casu. sed sensatū dr sensu sensatū in abltō. et istud vt in dubijs patebit fit p̄p̄ diuersaz habitudinē relatiui ad correlatiuū τ correlatiui ad relatiuū.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Tunc ibi. At vero aliquoti ens
Hic poīt quoddā impedimētuȝ impediens re
latiuoꝝ ꝯuertentiā. Et diuidit̄. q2 p°po. istud
impedimentū cū remedio ad ipm̄. Scd̄o poīt
aliud impedimentū. Scd̄a ibi Oia em̄. Pri
ma in duo. q2 p̄io ponit istud impedimentū.
Scd̄o ponit remediū remouendo istud impe
dimentū. Scd̄a ibi. Aliquotiēs. Prio dicꝙ
aliq̄tiens relatiua nō dicūt̄ ad conuertentiaȝ.
ꝑpter hoc ꝙ incōueniēter fuerit assignatū vnū
relatiuū alteri ꝑpter defectū impositōis nois.
sicut si dicat̄ ala auis. ibi nō potest fieri cōuer/
tentia. dicendo auis ale auis. ⁊ ꝑpter hoc fuit
p̄io incōueniēter assignatū correlatiuū relati
uo. nō em̄ dr̄ auis in eo ꝙ habȝ alas. sed alas
habȝ inq̄ztuȝ est alata. multoꝝ em̄ aīaliuȝ ale
sunt que nō sunt aues. sicut apiū muscaꝝ vel/
parū vermiū q̄ bombices dicūtur ale sunt. et
tn̄ nō sunt aues. nec in genē auiū ꝯtinent̄. Cō
cludit g°. dicēs q̄re si assignetur ꝯueniēter tūc
ala dicit̄ ad cōuertentiā. vt ala alati ala. ⁊ ala
tn̄ ala alatū.

Tunc ibi. Aliquotiens autem forte:
Hic phs ponit cōtra p̄dictū impedimentū re/
mediū dicēs. ꝙ qn̄ relatiuū non assignat̄ bene
ad correlatiuū ꝑpter defectū impositōis nois
correlatiui. tūc ad habendū conuenientē assig
natōeȝ. nccē est fingere noia vt in remo ptȝ. ex
q̄ em̄ remus est instrumentū. g° dicit id quod
est alterius. si g° sic fiat assignacō remus nauis
remus nō erit ꝫm rē ⁊ nomē cōueniēs assigna
tio. q2 remus nō dicat̄ nauis in eo ꝙ nauis est.
quia sunt naues quaꝝ non sunt remi. sicut na
ues magne q̄ ventis ⁊ malo reguntur. ⁊ remis
impelli nō pn̄t. ⁊ g° q2 non fuit cōueniēs assig
natio. nō conuertit̄ vt dicatur nauis remi na/
uis. sed forte cōueniēter facta erit assignatio si
dicat̄ remus rei remite remus. aut quolibet ali
ter dicat̄ ꝫm cōuenientē vocis assignatōeȝ. vt
si nō placet rei remite dicat̄ rei remate. ex quo
nomē non est impositū. sed conuertit̄ tn̄ si no/
men ꝫm figurā dictōis ⁊ ꝫm conuenientē assi/
gnetur casuȝ. vt dicendo remus remate rem⁹.
et rematū remo rematū. Silr̄ autē in alijs q̄
etiā ꝫm hoc ipm̄ qd̄ sunt alioꝝ dicūtur. in oi/
bus em̄ talibus cōuertentia fit si cōuenienter
assignētur sicut caput. q2 menbrū siue organū
est nō sibi sed alteri siue alterius ē. ⁊ ita dr̄ con
ueniēter caput capitati caput. ⁊ non caput aīa
lis caput. q2 nō in eo ꝙ aliq̄d aīal est in eo ca/
put hȝ. ex q̄ multa sunt aīalia capita nō hn̄tia
vt oia genera ostreoꝝ cōchaꝝ. sic āt facili⁹ for
tasse sumit̄ cōuertentia qn̄ noia nō posita for/
mantur ab illis q̄bus noia posita sunt vel fin
gātur ab his q̄ ꝯuertūt̄. sicut ptȝ ī his q̄ dicta
sunt. sic formatū est ab ala alatum ⁊ a remo re
mitū vocat.

Tunc ibi: Omnia ergo que ad aliq̄d
In ista pte. p. ōn̄dit scd̄ȝ impedimentū qd̄ ipe
dit cōuertentiā. Et diuidit̄ in duo. q2 p̄io fa
cit hoc. Scd̄o ponit ꝯ̄ hoc remediuȝ. scd̄a ibi.
Amplius. Quo ad p̄muȝ dicit. ꝙ oia q̄ dicū/
tur ad aliq̄d si cōueniēter ꝫm figurā appellatō
nis assignetur ad cōuertentiā dicūt̄. etiaȝ si ad
qd̄cūq3 aliud assignetur ad qd̄ nō dicūt̄. ⁊ nō
assignetur ad illud ad qd̄ dicūt̄ nō fit cōuertē
tia. Et h̄ ꝓbat ꝑ locū a maiori. q2 etiaȝ in his
q̄ indubitāter ꝯuertibilia dicūt̄. ⁊ q̄bus noia
posita sunt. ꝫm q̄ fit cōuertētia nō fit cōuerten
tia nisi ad ea ad q̄ sunt sub cōueniēti referant̄
assignatōe. sicut si assignēt̄ ad ea q̄ extranea sūt
et accidūt his q̄ sunt ꝑ seipa relatia. ⁊ nō assig
nētur ad ea ad que sunt ꝑ seipa referēda ꝫm ꝙ
sunt alioꝝ nō dicūt̄ ad cōuertētiaȝ. sicut si ser/
uus qd̄ indubitāter est ad aliq̄d. si nō referat̄
ad id respectu cui⁹ ē ad aliq̄d scȝ ad dn̄m sȝ ad
hoieȝ cū accidat seruo eē hoieȝ nō est assigna°
debita. multi em̄ sunt hoies seruos nō hn̄tes.
silr̄ mō si assignet̄ seruus ad bipedē qd̄ accidit
dn̄o ad quē seruus ꝑ se refert̄ ꝫm depēdentiam
quā importat nō est ꝑpter p̄dictā causaȝ con/
ueniens assignatio.

Tunc ibi. Amplius si conuenienter.
Hic ponit remediū ꝑ qd̄ ꝯgnoscit̄ si relatio sit
cōuenienter assignatū correlatiuū dicēs si ali
qd̄ qd̄ est indubitāter ad aliq̄d assignet̄ ad id
ad qd̄ est. oibus alijs extrīsecis circūscriptis ⁊
remotis eo solo relicto ad qd̄ ꝫm cōuertentiā
assignari habȝ. tūc sp̄ ad ipm̄ dicet̄ ꝫm conuer
tentiā. verbi grā. si seruus ad dn̄m dicat̄ oib⁹
alijs circūscriptis quecūq3 accidūt dn̄o ad q̄ȝ
dr̄ seruus. vt circūscribat̄ ab eo esse bipedē. sciē
tē. vel discipline ꝑceptibilē. vel hoieȝ vel aīal
relinq̄tur autē hoc solū ꝙ est dn̄s. tūc sp̄ seru⁹
ad eū dicet̄. sp̄ em̄ seruus erit dn̄i seruus. ⁊ do/
minus serui dn̄s. silr̄ ecōtrario. si ꝫuus assi
gnet̄ ad aliq̄d ad qd̄ nō cōueniēter dr̄. tūc cir/
cūscriptis omibus alijs relicto ꝫo ipō solo ad
qd̄ ipm̄ assignatū est nō dicetur sicut si assigne
tur seruus hois. ⁊ ala auis. ⁊ circūscribat̄ ab
hoie esse dn̄m. pȝ iā ꝙ seruus ad hominē non
dicatur. Cum enim non est dominus. non erit
seruus. et similiter de alijs. adimatur alatum
esse. Amplius autem non erit ala ad aliquid.

et ita scit᷑ ꝙ ala est auis. vt alata est. ⁊ h̄ mō māi festū est ex añ dictꝭ cū em̄ nō sit alatū nec ala erit alicui⁹. qꝛ ala nō est sui sed alteri⁹. Concludit᷑ igit᷑ ex dictꝭ ꝙ id qđ est aliq̄d cōueniēter oꝫ assignare ad id qđ est ⁊ nō ad aliđ. sꝫ si vtriqꝫ ē nomē impositū .i. taꝫ relatio qꝫ correlatio. facil' erit assignatō ꝫm cōuertētiaꝫ. Si aūt nō sit nomē impositū vtriqꝫ relatiuoꝝ. fortasse erit necessariū noīa fingē. si ad ꝯuertētiaꝫ noīa dici debeant relatia Sic aūt sic ꝫm figurā appellatiōis et casus cōueniēter adinuicē reddātur siue referātur. tūc maīfestū est qm̄ omia relatia ꝫm conuertētiaꝫ dicūtur adinuicē.

Tunc ibi. videntur autē ad aliquid.

Hic phs poit aliā ꝓprietatē relatiōis. Et diuidit᷑ in duo. qꝛ p̄rio poit istā ꝓprietatē. scđo ōndit eaꝫ nō esse ꝓprie ꝓpriā. ibi Nō aūt. p̄rio dicit ꝙ relatia videtur esse sil' natura suple hoc seq̄tur ex p̄dictꝭ quodāmō. Et istud verū est in pluribꝰ relatis. qꝛ duplū ⁊ dimidiū sunt siml' natura. qꝛ posito duplo poitur dimidiū. ⁊ ecōtra. Et simil'r seruꝰ ⁊ dñs sunt simul natura. qꝛ cūꝫ seruꝰ est vt seruꝰ. necessario dñs est vt dñs. et siml'r est in alijs. Illa em̄ que relatia sunt sil' sese auferūt. qꝛ sic posita se ponūt. ita ablata se auferūt. vtꝫ inductiōe ⁊ exēplo Cūꝫ em̄ duplū sit. necesse ē ꝙ etiā sit dimidiū. ⁊ cū nō sit duplū necesse ē ꝙ nō sit dīdiū. ⁊ ecōtra. si nō sit dimidiūꝫ. necesse ē qđ nō sit dupluꝫ. Et siml'r est in oībus alijs q̄cunqꝫ talia q̄ ꝫm veritatē ⁊ id qđ sunt alioꝝ sunt.

Tunc ibi. Non autē in omnibus.

Hic phs format q̄sdaꝫ instātias cōtra istā ꝓprietatē. Et diuidit᷑ in duo. p̄rio poit instātiā de scia ⁊ scibili. scđo poit instātiā đ sensu ⁊ sensibili. ibi Consil'r p̄ria ps diuiditur ī tres ptes. ꝫm ꝙ ꝓbat tribꝰ rōibus sciaꝫ ⁊ scibile nō eē simul natura. scđa ibi. Ampliꝰ. tercia ibi. Ampliꝰ aiali. Quo ad p̄mū dt ꝙ nō videt᷑ verū in oībꝰ relatis ꝙ ipa sunt simul natura. qꝛ scibile qđ ē scia scibile. i. relatiuū ad sciaꝫ nō simul eē videtur cūꝫ scia sꝫ p̄us ea. Cuiꝰ ꝓbatio ē. qꝛ nos vt in pluribꝰ nō accipimꝰ scias de rebꝰ. nisi rebꝰ iā añ in natura s̄bsistētibꝰ ex q̄ scias reales nō possumꝰ accipe nisi ex p̄ncipijs rerū in itellectu acceptꝭ. ⁊ sic oꝫ res scibiles p̄us eē q̄ꝫ sit nr̄a de rebus scia. Addit᷑ aūt vt in pluribꝰ ꝫm dñm albertuꝫ. qꝛ si ē aliq̄ sciētia q̄ nō est de rebꝰ que ex nos sunt. sꝫ de his q̄ sunt a nob̄ in illis oꝫ ꝙ scientia p̄cedat scibile. sic in ethicꝭ ad quoꝝ existētiaꝫ p̄cedūt scire et velle. sꝫ in realibꝰ scientijs generaliter veꝝ est ꝙ scibile ꝫm h̄ ꝙ est p̄cedere videt᷑ sciētiaꝫ nr̄aꝫ q̄ est de ipo scibili. In paucꝭ vero vel forte in nullis pōt aliq̄s simul repire sciētiaꝫ cū scibili. In paucꝭ aūt dꝛ ꝫm Albertū ꝓpter moralia In nullis aūt qꝛ etiā in illis aliquo mō scibile vt cōceptū q̄ꝫuis nō vt in eē positūꝫ est añ sciētiā. Ampliꝰ istud idē ꝓbatur alio mō qꝛ a scibili ad sciaꝫ nō cōuertit᷑ ꝯña. scibile em̄ sublatū aufert sciaꝫ. nā si scibile nō est. sciētia nō est. eo ꝙ nulla scia est q̄ nō est de aliq̄ scibili. si v̄o ecōtra scia nō sit nihil ꝓhibet scibile eē. vt dt post arestotelē Boetiꝰ. multa em̄ stꝭ scibilia quorū scie nō sunt inuēte. sic ptꝫ de quadratura circuli. qđ ⁊ si scibile sit sciētia tñ eius nondū est inuēta. Et istđ idē ꝓbat᷑ a miori arguēdo sic. minꝰ videt᷑ ꝙ aiali s̄blato auferat᷑ scia q̄ꝫ ꝙ scibili sublato auferat᷑ scia. ergo multo magis aufert᷑ scia ablato scibili. Di em̄ aiali sublato nō pōt esse scia. sꝫ posito ꝙ nullū sit aial ⁊ nulla scia adhuc cōtingit p'lima esse q̄ stꝭ de numero scibiliū. ḡ relinq̄tur ꝙ scibile p̄us sit scia.

Tunc ibi Similiter autē his.

Hic phus poit aliaꝫ instātiaꝫ de sensu ⁊ sensibili dicēs. ꝙ siml'r sicut se habēt scibile ⁊ scientia. sic sese hn̄t sensibile ⁊ sensꝰ. qꝛ sensibile qđ ad sensūꝫ refert᷑ p̄riꝰ videt᷑ esse q̄ꝫ sensus ꝫm actūꝫ factus de q̄ hic est sermo. qđ sic patꝫ. qꝛ sensibili corrupto corrūpit᷑ sensus ꝫm actū factꝰ. sensus aūt ꝫm actū factus interēptus sensibile nō interimit᷑. Cuius cā est. qꝛ sensus ꝫm actū factus nō est nisi corpꝰ aliqđ sensu p̄ficit᷑. ⁊ omēs sensus ꝫm actū facti sūt in aliq̄ corpe sensibili qđ per q̄litates sensibiles sensūꝫ in actu facit. cum ergo nullū est corpꝰ sensibile. necessariū est ꝙ nl'lus sit sensus factꝰ ꝫm actū. p̄empto ergo sensibili p̄imit᷑ sensus. sed sensus p̄emptꝰ nō siml' p̄imit siue destruit sensibile. qꝛ nullo sensu ꝫm actūꝫ existēte. multa sunt adhuc sensibilia Et hoc iterū ꝓbat phus p locū a minori. sic arguēdo minus videt᷑ ꝙ aiali p̄empto p̄maneat sensibile nō p̄emptūꝫ. q̄ꝫ ꝙ p̄ēpto sensu sensibile p̄imatur. sed aiali p̄empto omēs sensus p̄imūtur. sēsibile vero adhuc p̄manet. qꝛ multa remanent corpa calida dulcia ⁊ amara. ⁊ alia q̄ sunt p q̄litates sensibiles disposita q̄ omia sunt sensibilia Ampliꝰ sensibile siue sensatū fit siml' cū sensu. qꝛ simul fit aial cū sensu. sensus v̄o nō fit siml' cūꝫ sensibili. qꝛ ignis aqua ⁊ alia elemēta hmōi ex quibꝰ fit aial p suas q̄litates sunt sensibilia. ⁊ sunt anteq̄ꝫ aial est. ergo videt᷑ ꝙ sensibile sit anteq̄ꝫ sensus. ⁊ p ꝯñs videt᷑ ꝙ nō omia relatia sunt siml' natura.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Notabile: Conūtentia est ... Conuersio est ... Conuertibilitas est ...

Circa textū nunc expositū mouētur queda dubia. Primū3 est An sit ꝓpriū relatis dici ad cōuertētiā Et videt̄ prio q nō. qz dici ad conūtentiā nō cōueit oibus relatis. igit̄ nō est ꝓpriū. Añs ptꝫ. qz nō ꝯueit generalissimo istius coordiatōis. eo q hoc nō hꝫ correlatiū vt ꝑus visuꝫ est. Scdo sic pꝫ ꝑ filiꝰ sunt relatiua. ꝛ tn̄ nō dicūtur ad cōuertētiaꝫ. qz stat aliquē esse prēm ꝛ nō filij sꝫ filie. q̄ ꝯcesso nō dicētur pater filij pꝫ. sꝫ pat filie pꝫ. Simil'r stat aliquē esse filiū nō pris sꝫ mris. q̄ posito nō dicet̄ filiꝰ pris filius. sꝫ mris filiꝰ. Simil'r dꝫ de dño et seruo. qz stat aliquē esse dñm nō serui sꝫ ancille siue serue stat etiā aliquē esse seruū nō dñi sꝫ dñe. Tercio. ala est ad aliqd. ꝛ tn̄ non dꝫ ad cōuertētiaꝫ. qz nō dꝫ bñ ala auis ala. qz multa sunt aialia alas hñtia q̄ tn̄ nō sunt aues sic musce ꝛ pulices. Siʼlr caput ē ad aliqd. ꝛ tn̄ n̄ dicit̄ ad cōuertētiaꝫ. qz nō dꝫ cōueniēter caput aial' caput. ex q̄ mlʼta istꝫ aialia capita nō hñtia. vt albtus exēplariter ondit in diuisis librꝫ aialiū Simil'r remꝰ est ad aliqd. ꝛ tn̄ nō dꝫ ad cōuertentiā. qz nō dꝫ cōueniēter remꝰ nauis remꝰ ex q̄ multe sunt naues q̄ nō regūtur remis. sed velo et malo ac alijs instrumētis. Quarto. subiectuꝫ ꝛ ꝓpria passio dicūtur ad cōuertētiā. ꝛ tn̄ non sunt relatia. igit̄ relatia nō dicūtur tm̄ ad conuertētiaꝫ. ꝑma ps añtis ptꝫ. qz subiectū et ꝓpria passio ad seinuicē cōuertūtur. Quinto. vnū ꝛ multū dicūtur ad ꝯuertētiaꝫ. ꝛ tn̄ nō sunt relatia. igit̄ dici ad cōuertētiā nō est ꝓpriuꝫ relatis. pria ps añtis ptꝫ. qz vnitatꝫ ꝛ multitudis est mutua dependentia. multitudo em̄ dpendet ab vnitate sic a pricipio suo. vnitas etꝫ dependet a multitudie sicut ꝑuatio ab hitu q̄ dpendet ab eo q̄ ad eē ꝛ q̄ ad cognosci Et sic nō pōt argui de materia ꝛ forma. Sexto vas ꝛ vinū dicūtur ad ꝯuertētiā. ꝛ tn̄ nō sꝫ relatiua ergo nō conueit sol' relatis. ꝓbat̄. qz dicimus vas vini vas ꝛ vinū vas vinū. Septio. albuꝫ dꝫ albedine albū. ꝛ albedo albi albedo. ꝛ tn̄ nō sunt relatia. Solutio sic. qrto mō si accipiat̄ relatio in cōi vt se extēdit taꝫ ad relatiua ꝑm esse qꝫ ꝑm dici. ex q̄ cōuenit oibus relatis i spē acceptis tā ꝑm esse qꝫ ꝑm dici. ꝛ etiā solis ꝛ semp. Quod ptꝫ p'inductionē. prio de relatis ꝑm esse. qz dicimꝰ pater filij pat̄. ꝛ filiꝰ pris filiꝰ. et duplū dimidij duplū. ꝛ dimidiū dupli dimidiuꝫ. De relatis ꝑm dici est exēpluꝫ vt scibile dicit̄ scia scibile scia. ꝛ scia scibil' scia. disciplia dꝫ disciplinati disciplia. ꝛ disciplinatū dꝫ disciplina disciplinatū. Dicit̄ notāter conueit oibus relatis in spē ꝓpter generalissimū istiꝰ generis. cui nō cōuenit ad cōuertētiaꝫ dici. cū nō habeat correlatiū iuxta pdisputata. q etiā solis conueit pꝫ. qz sola relatia preter dependentiā q̄ dependēt subiectie q̄ ꝯis est oibus accñtibus dpendēt obiectie ad terminū correlatōis. sic patuit ex diffinitiōe. p maiori tn̄ intellectu notāduꝫ est ꝑm dñm albtuꝫ. q differētia ē inter cōuersionē cōuertibilitatē ꝛ conūtentiā. qz cōuersio cōuenit ꝓpoibus ꝑm trāspositiōꝫ termiorū Conūtibilitas do attribuit̄ verificabilibꝰ de se inuicē vl'r ꝛ semp sic ꝓprio ꝛ sue spēi. qz sic primū seqtur ad scdm. ita ecōtra scdm ad pmū. vt sicut seqtur hō est ergo risibile ē. ita seqtur risibile ē ergo hō est. Sꝫ cōuertētia ē eorꝫ q̄ ad seiuicē referūtur sub hītudie alicꝰ obliq casus ita scꝫ sicut pmū refert̄ ad scdm. ita scdm ad pmuꝫ sub eodē casu vl' diuīsis. Dicit̄ prio sub hītudine obliq casus. qz in rcō siue ntō pōt fieri conūtentia. Cuius rō est ꝑm dñm albtuꝫ. qz rectus ad rectū nō poit trāsitiōꝫ siue diuersitatē quā necessario exigūt relatia. sꝫ respectꝰ ad obliquū notat diuīsitatē. si em̄ dicetur. scia scibile scia. ꝓpositio essꝫ falsa si vero dicat̄. scia scibil' scientia. ꝓpō est vera Dicit̄ scdo sub eodē casu vl' diuerso. qz qñqꝫ relatiū refert̄ ad suū correlatiuuꝫ ꝛ ecōtra sub eodē casu. sic cū dicimꝰ pat̄ filij pat̄. ꝛ filiꝰ pris filius. ꝛ dñs serui dñs. ꝛ seruus dñi seruꝰ Qñqꝫ vero relatiū refert̄ ad suuꝫ correlatiū sub habitudie gtī casus. ꝛ correlatiuuꝫ ecōtra sub hītudine ablati casus. Cuiꝰ cā est. qz relatiū dependet qñꝫ ad correlatiū simpl'r et correlatiū non dependet ad relatiuū nisi ꝑm q stat sub forma pmi. eo q relatio nō est i vtroqꝫ extreōrꝫ. sꝫ in vno ꝑm esse. ꝛ in alio ꝑm rōem ꝑm quā primū refert̄ ad ipm. ꝛ h̄ mō dicimus ꝑm gtm casuꝫ. sciētia scibil' sciētia. sꝫ econtra in ablto. scibile sciētia scibile. ꝛ disciplia dꝫ disciplinati disciplia i gtō. ꝛ disciplinatū dꝫ disciplia disciplinatū in abltō. ꝛ sꝫbus sensibil' sensus. sꝫ sensibile sꝫu sēsibile. qz cū dꝫ scia scibil' scia notat̄ q sciētia ē scibil' sic subiecti ꝛ obiecti Cū do dicit̄ scibile sciētia scibile. notat̄ q scibile foraliter p sciētiā scit̄. ꝛ q scia circa ipm scibile ponatut. ꝛ a scibili in intellectu sciētis causat̄. Ad obiecta in oppositū. Ad pmū dōm sic priꝰ superius tactū est ꝛ in solutōe pncipali in q̄ dem̄ſnit q ꝯueit relatis ꝑm spēm acceptꝫ. Ad secūduꝫ dōm. q pater ꝛ filiꝰ vtiqꝫ ad ꝯuertētiaꝫ dicūtur ꝛ ad iprobatiōꝫ dōm. q filiꝰ ꝓut refertur ad prēm absoluit̄ a cōnotatōe sexꝰ ꝛ nō distinguit̄ cōtra filiā sꝫ noiāt oē illd qd ꝑ actiuā

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

generationem ab alio procedit. ⁊ ita semper est
filij pater. ¶ Ad cõfirmationẽ de dño ⁊ seruo
similiter dicẽdũ est q2 dñs ⁊ seruus vt sunt re/
latiua nõ cõnotant sexum. sed dñs psona domi
nans. ⁊ seruus psona seruiẽs. ⁊ ita dñs est sem
per serui dñs. ⁊ seruꝰ dñi seruus ¶ Ad terciuꝫ
dicẽdũ ꝙ relatiuũ nõ dr ad cõuertẽciam cuꝫ q̃
cumqꝫ. sed cũ suo ꝓprio correlatiuo sibi cõue/
nienter assignato. sicut de singulis ad longum
phs dicit in textu docẽs etiã modũ cognoscen/
di si correlatiuũ debite sit assignatũ relatiuo vl
nõ. ¶ Ad quartũ dõm ꝙ subiectũ ⁊ sua ꝓpria
passio bñ ꝯuertũtur. sed nõ dicũtur ad cõuer/
tenciã. q2 cõuertẽcia in ꝓposito nõ vocatur aliq̃
rum sil' exña sed ẽ duoꝝ reciꝓca depẽdẽcia sig/
nata ꝑ obliquũ casuꝫ. sicut in solutõe ꝑncipali
tactũ fuit ¶ Ad q̃ntũ dõm ꝙ vnũ accipitur du
plr. vnoº formaliter pro indiuisione. alio mõ
materialiter ꝓ natura indiuisioni sbiecta. prĩo
ꝯpatur ad multitudinẽ sicut priuatio ad habi
tũ. Scdo vt ꝑncipiũ ad ꝑncipiatũ. Primoº
depẽdet a multitudine ¶ Secũdo vero mõ eꝯ
¶ Ad illud qd ꝑ cõfirmatione adducit̃ de ma
teria ⁊ forma. Dõꝫ ꝙ illa nõ est depẽdẽcia eius
dẽ rõis cũ depẽdẽcia ꝑoꝝ relatiuoꝝ ¶ Ad sex/
tũ dõm ẽ ꝙ dupliciter aliq̃ pñt dici ad cõuer/
tẽciam. Unoº primo ⁊ grã sui. Alio mõ secũda
rio ⁊ ex ꝯñti siue gracia alterius. Per hoc dõm
ẽ ꝙ sola relatiua dicũtur ad cõuertẽciã primo ⁊
grã sui. Si aliq̃ alia a relatiuis dicũtur ad con
uertẽciã scdario ⁊ ex coñti grã scꝫ relatiuoꝝ que
fũdãtur in ipis ⁊ h̾ mõ vas ⁊ vinũ dicũtur ad
cõuertẽciã grã istoꝝ relatiuoꝝ ꝯtinẽs ⁊ cõtẽtũ
vas em̃ est cõtinẽs. ⁊ vinũ est cõtentum ¶ Ad
septimũ est dictũ supius ꝙ albũ ⁊ albedo non
dicũtur ad aliq̃d. nec ad cõuertẽciã. q2 dici ad
cõuertẽciã est ad se inuicẽ referri ꝓpter mutuaꝫ
dependẽciã. sed albũ ⁊ albedo nõ referũtur ad
se inuicẽ. cuꝫ inter ipa nõ sit relatio. q2 extrema
relatõis dñt ad se inuicẽ diffiniri. qd istis ñ cõ
uenit. q2 albedo ẽ forma eẽnal' albi. ꝑ quã albũ
formaliter est albũ ⁊ sic nõ referũt̃ ad se inuiceꝫ

Secũdum dubiũ. que sit ꝑfectissima ꝯ
uertencia relatiuoꝝ. Solutio illa q̃ transponit
correlatiuũ in codẽ casu est perfectissima. quam
seq̃tur illa q̃ mutat gtm̃ in dtm̃ q̃ iest perfectior
q̃ꝫ ea q̃ mutat gtm̃ i abltm̃ Imꝑfectissima ꝑo ẽ
q̃ ad circũlocutõꝫ acti se transfert.

Terciũ dubium est. an relatiua sunt sil'
natura. Et prĩo videt̃ ꝙ nõ. q2 ꝫm por. genꝰ re/
fert̃ ad speꝫ. ⁊ eꝯ. sed hec nõ sũt sil' natura. q2 ge
nꝰ ꝑus ẽ spẽ. sicut id a q̃ ñ ꝯũtitur sbsistẽdi ꝯña
et sili mõ pt argui in alijs intẽsionibus relatis
sicut sunt prima suba ⁊ scda. ¶ Scdo sic ꝫm
por. sortes senex differt a se puero. sed differen/
cia ẽ q̃dã relatio. igitur sortes senex ⁊ sortes pu
er referũtur ad se inuicẽ. sed hec nõ sunt sil' natu
ra. ¶ Tercio scia ⁊ scibile sunt relatiua. ⁊ tñ nõ
sunt sil' natura. cũ scibile sit ꝑus scia. eo ꝙ mlta
sunt scibilia q̃ꝝ scia nõ est inuenta. ⁊ silr dõm
est de sensu ⁊ sensibili ¶ Quarto sic pat' ⁊ filiꝰ
sunt relatiua ⁊ tñ nõ sunt sil' natura. ⁊ silr cã et
cãtũ. q2 pater filio ꝑor est. ⁊ cã cãto Et cõfirma
tur q2 stat patrẽ esse nõ exñte filio. q2 destructo
isto filio pt alius filius manere ad quẽ pt pater
dici Tũ q2 destructo filio possibile ẽ nullã mu
tatõꝫ fieri circa subiectũ paternitatis sed impos
sibile videt̃ formã talẽ in subiecto ꝑus exñtẽ au
ferri a sbiecto nisi sbiectũ mutet̃. g̃ impossibile
est ꝑnitatẽ ꝑus exñtẽ i isto postea nõ eẽ in isto
ꝓpt' solã filij destructioneꝫ. igit̃ destructo filio
manebit iste pater sicut pater. Et cõfirmat̃ q2
pr dr eo ꝙ genuit. impossibile ãt est eũ q̃ genuit
nõ genuisse. ex q̃ ꝓpõ ꝟa de ꝑterito ſp manet ꝟa
igit̃ impossibile ẽ eũ q̃ aliqñ est pat' pꝰca nõ eẽ
patrẽ. neccario g̃ pater manet filio destructo.

¶ Quīto. ꝑus ꝫm ꝙ ꝑus refertur ad posteriꝰ inq̃ꝫ
tñ posterius. ⁊ cã inq̃ꝫtũ cã. refertur ad cãtũ. et
tñ cã ꝑor ẽ cãto. igit̃ nõ sunt oĩa relatiua sil'.
Sexto relatiua diffiniũt se mutuo ex q̃ corre/
latiuũ ẽ diffinitiuũ ipiꝰ relatiui. sed diffiniẽs
est prius diffinito. g̃ nõ sunt relatiua sil'. Et con
firmatur. q2 in habitudine respectiua id qd dr re
latiuũ hꝫ se in rõe ꝑncipij. ⁊ qd dr correlatiuuꝫ
hꝫ in rõe termini. mõ ꝑncipiũ ꝫm sui rõeꝫ ꝑce/
dit terminũ g̃ nõ sunt sil' natura ¶ Septio spẽ
dr̃ña nõ sunt sil' natura. sed relatiua sunt specie
differẽcia igit̃ nõ sunt sil' natura. Maior pba
tur q2 illa sunt sil' natura q̃ sunt sil' naturali in
telligencia. spẽ dr̃ña sil' intelligi nõ pñt. ¶ Oc
tauo eẽ sil' natura nõ ꝯuenit solis relatiuis. g̃ ñ
est ꝓpñ relatiuis. Añs patet. q2 sil' natura ꝫm
philosophũ in postpredicamẽtis dicũtur que
cũq̃ꝫ ex opposito diuidũt aliqd genus. sed talia
reperiuntur i oĩbus generibus ¶ Solutio sic
q2 relatiua sunt simul natura. i. simul natura/
li intelligencia. vt exponit Boe. sic ꝙ vnũ non
cognoscitur sine altero siue determinate siue in
determinate. nã si scio indeterminate hũc eẽ pa
trẽ. indeterminate scio eius eẽ filiũ Et si deteria
te scio hunc eẽ patrẽ. determinate scio hunc eẽ
filiũ. ꝫm beatũ Augusti. vero relatiua dicũtur
simul natura. i. ortu ⁊ occasu. ꝫm ꝙ patebit in
solutõe obiectoꝝ ¶ Ad ꝑmũ igitur dicenduꝫ
ꝙ intentiones generis ⁊ spẽi referũt̃ ad se inui/
cẽ. ⁊ sunt sil' natura. sed qd subest intentionibꝰ

generis nō inq̄ztū ei attribuitur intentio illa sȝ inq̄ztū existit prius est eo cui attribuitur intencio spēi. ⁊ inter illa que subsunt est ɔn̄a. nō mutua sed inter intentōes est ɔn̄a mutua. in illis em̄ sequitur si genus est species est ⁊ econuersa subca aūt haꝝ intētionū sunt relatiua ꝑ accn̄s et talia relatiua nō oȝ eē simul natura ¶ Ad secundū est dōm. ꝙ sortes puer ⁊ sortes senex sūt relatiua ꝑ accn̄s. qꝛ in relatiuis cōparācie vtꝝ qȝ ꝑ se extremum est aliqđ eodem nomine nominatū. Vn̄ hec ꝑ se extrema sunt dn̄s ⁊ differencijs. ⁊ illa sunt simul natura vt differēs ē differentia differēs licet ea que sunt differentia non sint forte simul ¶ Ad terciū de scia ⁊ scibili ⁊ sensu ⁊ sensibili respōdet Albertus ꝙ possunt capi duplr̄. Vno modo ꝭm actū ⁊ formaliter. Alio modo ꝭm poñam ⁊ materialiter. ꝑmo mō accepta sunt simul natura. si secūdo modo accipiantur sic scibile prius est sciavt dictū fuit in textu. ⁊ sensibile similiter sensu prius est ¶ Et simili mō dōm est ad quartū qꝛ si pater et filius accipiātur formaliter sic sunt simul natura ⁊ eiusdem etatis. si vero materialiter sic pater est prior filio ⁊ cā ꝓr cāto. sola em̄ suba patris pt manere destructo filio. nō aūt pater potest manere ¶ Ad cōfirmationē primā. dicendū est ꝙ pater nō refertur ad filiū hunc nisi per accn̄s. ad filiū aūt ꝑ se. ⁊ ideo destructo hoc filio dūmodo manet alius filius pt ⁊ pater manere. qꝛ non oȝ relatiuum esse simul natura cuȝ suo correlatiuo. ꝑ accidens. ¶ Ad secundam cōfirmationē dicendū ꝙ possibile est formā realem ineē subiecto vel non ineē subiecto sine mutatione ipius subiecti. transmutato altero qn̄o sicut etiā dictū fuit superius ꝙ relatio pt innasci alicui subiecto sine mutatione eꝰ cui aduenit facta mutatione in altero. ⁊ huius rō est. qꝛ qđ inest subiecto tm̄ in cōparatione ad aliud pt illi non ieē. tn̄ altero transmutato ¶ Ad terciam cōfirmationē dicēdū est ꝙ si cōcedatur aliq̄n do pattem nō posse nō eē patrē. cōcedendū ē filiuȝ nō posse nō esse filiū. qꝛ sicut de eo q̄ genuit sp est veꝝ dicere ꝙ genuit ita de eo qui genitus ē semper est veꝝ dicere qꝛ genitus est licet nō semper existat ⁊ sic semper manet filiꝰ sicut ⁊ pater. ¶ Si dicatur patre existente. ⁊ nullo exn̄te q̄ ē filius veꝝ est dicere ꝙ pater est. ⁊ filius non est qꝛ est quādo predicat ꝭm adiacēs predicat esse existencie igit̄ nō sunt simul natura ¶ Ad hoc pt dici ꝙ relatiua ꝭm eē formale ⁊ ꝓprium relationis sunt simul natura. ⁊ sic nō potest esse pater filio nō existente ¶ Alij vero dicūt ꝙ relatiua sunt simul natura ꝭmꝰ eē qđ eis est prorpiū inq̄ztum sunt relatiua. sed illud nō ē esse existentie. qꝛ hoc accidit relatiuis inq̄ztum referūtur. ⁊ ideo vnū relatiuū pt sic eē alio nō existēte ꝭm istū modum dicendi. ⁊ hoc modo nō tenet consequēcia. pater est. i. existit. igitur filius est. licet teneat sumēdo eē ꝓut est ꝓprium patris inq̄ztū refertur. ⁊ cōsimile eē filij. ⁊ ita intelligit scotus consequēciam Aresto. qꝛ dicit relatiua esse simul natura ¶ Ad quintū dicēdū ꝙ intentiones ille prius ⁊ posterius ⁊ cā ⁊ causatū sunt simul. sed nō ea q̄ subsunt intentionibus. ¶ Si dicas hoc qđ est simul cū posteriori inq̄ztū posterius hoc est posteriꝰ ergo si prius inq̄ztū ꝑus est referatur ad posterius inq̄ztum posterius. ita est simul cū posteriori prius inq̄ztū ꝑus. ⁊ sic ꝑus eēt posterius qđ ē ꝑincōueniēs de intētionibus cū sint intentiones opposite. ¶ Ad hoc pt dici ꝙ maior est ꝟa. sumēdo simł eodē mō quo sumūtur prius ⁊ posteriꝰ sic non est in ꝓposito. qꝛ ꝑus ⁊ posterius sumūtur pro ipsis intensionibus. ⁊ simul ꝓ simultate nature. vel ꝑus ⁊ posterius sumūtur ꝭm rem simul aūt ꝭm rōem ¶ Ad sextū dicēdū ꝙ termini relationis accipiūtur tripliciter. Vno mō vt referūtur ad formā relationis mediā ⁊ sic sunt simł natura. hec em̄ forma est natura essencialis habitudinis correlatiuoꝝ. Aut referūt̄ ad se inuicē. ⁊ h̄ dupliciter. aut ꝭm viā generationis. et sic relatiuū ꝑus est eo ꝙ correlatio est in ipo vt in subiecto ⁊ ꝑncipio depēdencie. aut ꝭm viaȝ ꝑfectionis. ⁊ sic correlatiuū est ꝑus ꝑ quā ꝑfectionē sui relatiui est diffinitiuū ¶ Et ꝑ hoc vadit etiā cōfirmatio. ¶ Ad septimū est dōm ꝙ spē dn̄alin absolutis nō pn̄t simul intelligi. sȝ bn̄ in respectiuis exq̄ vnūquodqȝ hȝ intelligi. sicut hȝ esse relatiuū hȝ eē ad correlatiuū. ꝯ sic etiā habet intelligi ¶ Ad octauū dicēdum ꝙ eē simul natura vt est ꝓprium relatiuis nō cōuenit alijs a relatiuis. vn̄ cū dicitur relatia sūt simul natura. ibi natura vt dicit doctor magnus nō supponit nisi formā relationis. Dicūt ergo siłʼ natura q̄ simul sunt ꝭm formā seu naturā relatōis q̄zuis ꝭm naturā coꝝ q̄ sunt relata ad inuicē nō sunt siłʼ. ymmo vnū ē ꝑus altero sicut cā causato. ⁊ ꝑus posteriorē. sed in postp̄dicamētis dicuntur simul que ex opposito diuidūt aliquod genus sicut due spēs que dicūt̄ coequē sub vno genere.

Quartum dubium est an relatiua posita se seponunt ⁊ perempta se perimūt

Quartum dubium est an relatiua posita se seponunt ⁊ perempta se perimūt sicut videtur phs innuere in textu. Et videtur ꝙ non quia opposita non ponunt se sed relatiua sunt opposita. igitur non ponunt se ¶ Solutio s…

qꝛ hoc seq̄ꝛ correlarie ex scḋa ꝓprietate in q̄ di
cit ꝙ relatiua sūt simul naťa id ē naturali itelli
gētia ⁊ ergo si ponať vnū poniť et reliquū et si
remoueatur vnum remouetur et reliquum

¶ Ad obiectū in oppositū est dicēdū ꝙ relatiua
ponūt se nō in eodē subiecto. sed in diuersis sb
iectis et sic vtꝰ illa pemptiua siue positiua nec ē
ꝓprie relatiū nec correlatiuū. sꝫ potius ē ipsis
cōis ꝑ formā medie habitudinis ea ambiētes
que ſm ordinē naťe precedit quodlibet relatiuo
rū sicut ꝑfectio ꝑfectibile. Uerū tn̄ est ꝙ relati
ua ex quo nō sūt formaliť opposita pn̄t eidē in
esse licet respectu diuersoꝝ. sicut vnus ⁊ idē pt
esse pater et filius respectu diuersorum.

¶ Habet autem questionem vtrū nul
la substancia adaliquid dicatur. quem
admodū videtur an hoc cōtigat ſm q̄s
dam secūdas substātias. nā in primis
substātijs verū ē scilicet quod non di
cuntur adaliquid. nā neqꝫ tote neqꝫ
ptes adaliquid dicūtur. nā aliquis hō
non dicitur alicuius aliquis hō. neqꝫ
aliquis bos alicuius aliquis bos. siľr
autē et ptes quedam em̄ manus non
dr alicuius quedam manus sꝫ alicuꝰ
manus. et quoddam caput nō dicitur
alicuius quoddā caput. sed alicuꝰ ca
put. ¶ Siľr autem et in scḋis substan
cijs atqꝫ hoc quidem in pluribꝰ vt hō
non dr alicuius hō. nec bos alicuius
bos. nec lignum alicuius lignū. sꝫ alicꝰ
possessio dr. In huiusmodi ergo mani
festū est qm̄ non sunt adaliquid ¶ In
aliquibus vero scḋis substācijs habꝫ
aliquam dubitacionem. vt caput alicꝰ
caput dr. et manus alicuius manus di
citur ⁊ singula huiusmōi quare hec for
tasse adaliquid esse videntur ¶ Si er
go sufficienter eorū que sunt adaliq̄d
diffinicio assignata est. aut nimis dif
ficile aut impossibile est soluere ꝙ nul
la substancia eorum que sunt adaliq̄d
dr. si autem nō sufficienter sed sunt ad
aliquid q̄bus hoc ipsum esse est adali
quid quodāmodo se habere ¶ Fortas
se aliquid contra ista dicetur. prior ve
ro diffinitio sequitur quidem omnia
relatiua non tamē hoc eis est essequo
sint adaliquid ꝙ ea ipsa que sunt alio
rum dicūtur ¶ Ex his ergo manifestū
ē ꝙ si quis aliquid eorum que sunt ad
aliquid diffinite sciet et illud ad quod
dr diffinite sciturus ē. qm̄ eorum ē que
sūt adaliquid ēē em̄ relatiui ē adaliq̄d
q̄dāmō se hr̄e palam itaqꝫ ex hoc est. si
em̄ nouit aliquis hoc quidē qꝛ adali
quid ē. ē autem esse eiꝰ q̄d adaliquid est
ad aliquid quodammō se habere. ⁊ il
luď nouit oīo. ad qḋ hoc quodāmō se
habet. si em̄ non nouit oīno ad quod
hoc quodāmodo se habet neqꝫ si ad
aliquid quodāmō se hꝫ nouit. sꝫ in sin
gulis hoc palam est. vt si quis hoc no
uit diffinite. q̄d est duplum. ⁊ cuius est
duplum mox diffinite nouit. si vero ni
hil diffinite nouit ipsum cuius duplū
sit. neqꝫ si ē duplum oīo nouit dite ¶ Si
militer autē et hoc adaliquid si nouit
quia melius ē diffinite. et q̄ melius ē
diffinite necessariū ē nosce qua propť
palā ē. q̄a necessarium ē si nouerit q̄s
aliqḋ relatiuorū diffinite et id ad qḋ
dr diffinite nosce ¶ Caput vo ⁊ manꝰ
et horū singula q̄ sbn̄e sūt hoc ipm ꝙ
sūt pt sciri diffinite. ad q̄d āt dicāť n̄ ē
necessariū scire cuiꝰ em̄ hoc caput vel
cuiꝰ hec manꝰ sit nō ē dici diffinite. q̄
re nō erūt hec adaliq̄d. si vo hn̄ sūt rela
tiorū vm̄ ē dicere q̄a nl'la sbn̄a relatio
rū ē. fortasse āt difficile sit de hꝰmōi re
hꝰ cōsiderē declarare nisi sepe ptractata
sint. dubitare āt de sigul' n̄ ē iutile..

Hic .p incipit determinare de relatiōe ſm ꝓpriā
opinionē Et diuidiť in duo. qꝛ primo mouet
vnā questionē. scḋo ꝓseq̄tur intētū ibi. si igiť
eorum. Prima in duo. qꝛ prīo. p. arguit ad p
tē negatiuā questiōis. Scḋo arguit ad ptē af
firmatiuā ibi. in aliq̄bus. Prima in duo. quia
ī pria pte arguit ad ptē affirmatiuā de sbstātijs
primis. In scḋa pte arguit de sbstātijs scḋis.
ibi siľr autē ¶ Quo ad primū dicit ꝙ habꝫ du
bitationē siue questionē vtrū nulla sbstātia di
catur adaliquid queādmodū videť. i. apparet

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

supple ex rōe siue diffinicōe substātie que est sb
stātia ē ens p se siue absolutū. vel an id ē vtrū
contingit hoc sm aliqs sbās scdas. i. an scde
sbe dicāt adaliqd sic relatiue. ¶ Tūc arguit
primo in primis substātijs dicēs q verū ē in
primis substātijs qm nō dicūt adaliquid. qd
pz iductiue qz nec prie sbe totales nec ptiales
ptes eaz supple pmarū sbāruz qz nec aliqs hō
dr alic⁹ aliqs hō. nez aliqs bos alic⁹ aliqs bos
Silr āt et ptes. qdā em man⁹ nō dr alic⁹ quedā
man⁹. sz dr alic⁹ man⁹. z quoddaz caput nō dr
alic⁹ qddā caput. sz dr alic⁹ caput

¶ Similiter autem

Dic. p. pbat q scde sbe totales nō dicūt ada-
liqd dicēs. silr se hz hoc in plurib⁹ scdis sbāis
puta q ipse nō dicūt adaliqd. qd sic ondit. qa
hō nō dr alic⁹ hō. nec bos dr alic⁹ bos. nec lig-
dr alic⁹ lignū. sed bñ dr possessio alic⁹ g i scdis
substātijs maifestū ē q ipe nō dicūt adaliquid

¶ Tunc ibi In aliquibus.

Dic. p. arguit ad ptē affirmatiaz questōis mo
te dicēs q i aliqb⁹ substātijs scdis que pdicta
sūt hñt aliquā dubitacōem qz caput alicu⁹ dr
caput. z manus alic⁹ dr manus et sic de alijs q
sūt h⁹mōi sicut sūt alie ptes sbe. et ppter hoc
fortassis predicta videt esse adaliqd.

¶ Tunc ibi Si igitur sufficienter

Dic. p⁹ pseqt itetū. Et diuidit in duo. qz p⁹
ponit diffinicōem relacōis sm ppriā opiōem.
Et 2⁰ pseqt de pprietatib⁹ relatioz sm opiōez
ppriā. ibi Ex his g. prima in duo. prio ponit
diffinicōem relacōis sm opinionē ppriā. scdo
oñt insufficietiā diffinicōis platonis ibi. z for
tassis. prima i duo. Prio oñt difficultatē q cō
tingit prie diffinicōi scz platois. scdo poit dif
finicōem ppriā ibi Adaliqd sūt Prio dt sic. si
diffinicō illoz q sūt adaliqd ē sufficieter pri⁹
assignata. tūc difficile ē aut impossibile soluere
q nulla sbā dicatur adaliqd. si āt nō sufficieter
ē assignata supple tūc facile ē assignare istā qsti
onē. et ppt hoc qz diffinicō platois nō ē ɔueni
ens. assignat diffinicōz ppriā dicēs q adaliqd
sūt qb⁹ h ipm eē ē ad aliud qdā⁰ se hre

¶ Tunc ibi Fortasse aliquis.

Dic. p. oñt isufficietiā seu im pbat diffinicōez
pmā ɔpando eā ad scdaz dicēs q fortasse aliqs
diceret ɔ ista supple q dcā sūt in diffinicōe pri
ma platois. qz prior diffi⁰ seqt oia relatia. i. cō-
uenit oib⁹ relatis sm ṽitatē. ita q hoc ipm qd
sūt sm totū eē suū alioz dicūt h em nō oibus
cōuenit relatis et h mō expoit albert⁹ vltimaz
pticulā text⁹ q valde obscura ē ¶ Alij exponūt

sic. pria diffini⁰ ɔuenit oib⁹ relatis tam sm esse
qz sm dici in q dr adaliqd dicūt alioz. sz scda
diffinicō vult q non sufficit q sint alioz. sz req
rit q eēntialiī sint alioz z g dt ter⁹ nōne ñ tm h
ē eis eē. i. sm tōm eē suū ñ dicūt aliorūz

¶ Tunc ibi Ex his ergo manifestum

Dic. p. poit pprietatē pprie ppriā Et diuidi
dit i duo. qz p⁰ facit h. 2⁰ pbat ex h q ptes scde
sbē nō dicūt adaliqd. Quo ad p^m dt q ex his
maifestū ē q si qs diffinite. i. p diffinicōez sciet
aliqd eoz q sūt adaliqd. diffinite scitur⁹ ē. z il
lud ad qd dr. qz eē eoz ē se hre ad aliud. Palaz
igit ex his ē q si aliqs nouit qdda q ē adaliqd
et eē adaliqd ē ad alterz eē et ad aliud qdā⁰ se hre
g nouit illd ad qd h qdā⁰ se hz. si āt non nouit
oino ad qd qdā⁰ h se hz. nez scitur⁹ ē si qdā⁰ il
lud se hz ad alterz. i. si qs p diffinicōz cognoscit
relatū p diffinicōz cognoscit correlatū ad qd
ipm relatū dr qd si nō cognouerit p diffinicōz
correlatū nō etiā simplr cognouit relatū. z istd
pbat iductiue dicēs si aliqs dite nouerit qu ia
h ē duplū z ñ finit itellens qdditatē e⁹ nisi as-
signet sz certū no⁹ ad id c⁹ ē duplū. seqt q mor
ipsa assignacōe nouit c⁹ ē duplū. qz h certa noi
nacōe expmit i dupli diffinicōe seu assignacōe
cū dr duplū dimidij duplū si vō nihil siue nul
lo⁹ diffinito z certo nouit c⁹ ē duplū. seqt q etiā
ñ oio nouit si istd ē duplū q. duplū eē dicebat
Silr etiā si nouit ispatio qz h meli⁹ ē vl mai⁹ ē
sequitur etiam q diffinite cognouit q meli⁹ ē
qz alias ɔpa⁹ vaga eēt q significat ispatio. cū
nulla possit eē ɔpa⁰ nisi finita tmis. qz alias ñ
hz ɔpacōis itellectū ppt qd ɔcludit generalit q
necessariū ē si qs nouit diteum aliqd relatioz etiā
ad qd dr sz relacōz diteū noscē necessariū est

¶ Tunc ibi caput vero et manus.

Dic. p⁹ oñt q ptes scdaz sbāz nō dicūt ada-
liqd. Et diuidit i duo. qz p⁰ facit h. 2⁰ excusat
se de dekiacōe demrātia de relacōe. scda ibi fortas
se. Quo ad p^m dt q caput z man⁹ z hoz silia q
sūt in sbāijs h ipm qd sūt pnt sciri diffinite. q
tñ ñ sciāt illa ad q dicūt nō em ad sciēdū caput
necessariū ē scire id c⁹ ē man⁹. qre ista ñ erūt ad
aliqd. Tūc finalit excusat se de altiori deriacōe
demrātia dicēs q fortasse difficile ē de h⁹mōi re
b⁹. i. de relatis ɔfidet ɔsiderare siue dekiare. i. oñ
dē q si relatia sm dici tm z que sm eē ɔvitatē nisi
ista sit sepi⁹ ptractata nihilomi⁹ de singlis sup-
ple sbtilit z cū rōe dubitare ñ erit inutile.

Questio. vtrum preter diōz pmā adali
qd supi⁹ positā necem fuit supaddē secū
dā eadē ab alijs gnib⁹ distiguentem.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

diffinitio cōuenit relatiuis ſm eē vt manife/
ſtū eſt ex dictis ſuperius. ḡ nō fuit neceſſariū ſu
padderē ſcḋaz ¶ Scḋo ſic arguitur ꝯ diffinitō
nē hō ē adaliqḋ. ⁊ tñ eſſe hoīs nō ē ad aliud q̄
dāmō ſe habere. ḡ. pma ps añtis probatur. q̄z
homo eſt pater. ⁊ pater eſt adaliqḋ. ḡ hō ē ad/
aliqḋ. ꝯña tenet p pmā regulā añpdicamenta/
lē. ¶ Et etiā hō ē pr̄ ḡ ē adaliqḋ. p locū a parte
ſubiectiua ad ſuū totū cōſtructiue ¶ Tercio ſic
manus ē adaliqḋ. ⁊ tñ eē man⁹ nō ē aliud q̄dā
mō ſe hēre. ḡ nō valet diffinitio. Secunda ps
añtꝭ pbaꝛ. q̄z eē man⁹ cōſiſtit ex carnib⁹ ⁊ oſſi
bus ⁊ venis arterijs ⁊ cordis Et ſili mō arguē
dū eſt de virtute ⁊ diſciplina ¶ Quarto. ocul⁹
eſt adaliqḋ. ſ. ad videndū ⁊ ſecuris ad ſecādū
et tñ eē oculi vl' ſecuris nō ē ad aliud q̄dāmō ſe
habere vt pꝫ p ſe. ¶ Quito. materia ē adaliqḋ
ſcꝫ ad formā ⁊ tñ eē materie nō ē ad aliud q̄dā
mō ſe hēre. q̄z materia eſt eēñalis ps cōpoſiti ḡ
ē ens abſolutū ¶ Sexto materia eſt alic⁹. q̄z ē
materiati materia. ⁊ forma alic⁹ forma. vt for/
mati forma. ḡ materia ⁊ forma ſunt adaliqḋ. ⁊
tñ eē ſuū nō ē ad aliud q̄dāmō ſe hēre. ḡ ñ valet
pdicta diffinitio ¶ Septio. cuiuslibet accñtꝭ
eſt depēdēcia ad ſubiectū ⁊ ita eē eius ē q̄dāmō
ad aliud ſe habere. ḡ diffinitō iſta ē cōis oībus
accñtibus. ¶ Octauo iſta ſcīa ē rōnalis. igitur
incōuenienter ponit̄ ſunt ad deſignādū res eē
capaces correlationis. ¶ Nono q̄dāmō ſonat
impfectōꝫ potēcialē. mō diffinitio debet certifi
care ꝯpletū actū diffiniti. Etiā pticule iſte hoc
ipuꝫ eē ⁊ q̄dāmō ad aliud ſe habere videnꝛ eſſe
oppoīte. ¶ In oppoſitū ē phs in textu q̇ hāc
diffinitionē venatur poſt multa in textu diſpu
tata ⁊ ponitur iſte diſcurſus.

Maior. duo ſunt accñtia ſimpl'r ab/
ſoluta pter q̄ ē vnū ſimpl'r reſpectiuūꝫ
quo ſubſtācia ꝯpat̄ ad extrinſecū obiec
tū Minor hoc ex ſuis fūdamētꝭ dino/
ſcitur accñs certi generis p dr̄ñas ha/
bitudinis extrinſece trāſitiue de vno ad
aliud pdicamētaliter ordinabile. Co
cluſio igit̄ pt̄ diffinitōꝫ pmā oīb⁹ rela
tiuis coꝫ neceſſariū ē aliā magis ppaꝫ
ſupaddē ſm quā adaliqḋ ſūt ſipl'r et ve
q̇b⁹ ſ ipm eē ē q̄dāmō ad aliud ſe hēe.

Iſta maior patet ex ſupius dictis q̄z accñā di/
cūtur abſoluta q̄ hñt eē in ſubiecto q̇eſcēs ſicut
q̄litas ⁊ q̄ztitas q̄ oriūtur ex pncipijs intrinſe/
cis ſbe pter iſta ſunt alia reſpectiua ⁊ illa ſunt
duplicia q̄z q̄dam ſunt reſpectiua non totali/
ter ⁊ ſimpl'r ſicut ſex principia Quedā ṽo ſunt
ſimpliciter reſpectiua ita q̄ totū eē coꝝ eſt reſpe
ctus. ⁊ talia fūdāt iſtā cathegoriā ⁊ ſic totū eē
patris ē ad filiū ⁊ ecōtra. ⁊ ḡ nō faciūt etiā ta/
lia cōpōꝫ cū his quoꝝ ſunt cū oīs cōpō ſit pe/
nes eē in. ⁊ nō penes eē ad. ¶ Minor pbatur
q̄z accñā ſm poꝛ. ſunt aduētitie nature. mō ſba
nō agit nec patit̄ niſi p⁹ ſui cōpletū eſſe cū igit̄
relatōes ſunt in ſba cōpleta p ſua fūdamēta q̄
ſunt ppꝛietates origenales p quas vna ſba pt̄
habere habitudinē ad aliā ptꝫ ppoſitū ¶ Lꝫ
aūt relatio ſit minime ens ⁊ maxime accñs. et
ſuba maxīe ens ⁊ inſunt ſube accñā q̄dā ordine
ḡ oꝫ relatōes eē in ſuba mediāte aliq̄ alioꝝ hoc
dr̄ fūdamētū relationis. Et cū ōē illud ſit acci/
dēs qḋ inē ſube p aliud accñs. cōcludit̄ relatō
nē eē accñs ⁊ hoc mō dr̄ ppō q̄ dinoſcūt̄ acci
dēcia ex ſuis fūdamētis. Et nedū ſunt accñtia
ſed certi generis accñā. ⁊ nō tranſcendēcia alia
genera. ſicut tranſcendit relatō ſm dici q̄ eſt po
tencialis habitudo immixta oībus generibus
et reperitur in pncipijs alioꝝ generꝝ cum dicat
phs q̄ materia eſt adaliqḋ. Et de hac locut⁹ eſt
zenon q̇ dixit adaliqḋ nō eē diſtinctū pdicamē
tū. ſed oībus alijs generibus immixtū ¶ Se
cūdū pꝫ q̄z coordinatio pdicamentalis ſm ſb
et ſup ordinat̄ igit̄ p dr̄ñas ppas. ppe āt dr̄ñe
eius ſunt dr̄ñe extrinſece hitudinis de vno ad
aliud q̄z hoc req̇rit̄ ad veꝝ relatiuū ⁊ ita in hac
coordinatōe eſt aliq̇d vt generaliſſimū aliquid
vt ſbalternū ⁊ aliq̇d vt ſpēaliſſimū vt ſuperi⁹
dictū fuit. ¶ Concluſio infert diffinitionem
veroꝝ relatiuoꝝ que ſm totum eſſe ad aliud re
ferūtur. q̄z eſſencia coꝝ nō eſt niſi reſpect⁹ Dici
tur aūt pluraliter q̇b⁹ ex pte terminoꝝ q̄z eē co
rū ſm q̄ hmōi eſt illa formalis aptitudo terio
rū relatiue oppoītoꝝ ad inuicē. ¶ Ad obiecta
in oppoſitū ad pmū ē dōm q̄ prima diffinitio
cōuenit relatiuis ſm eē. ſed nō tm̄. ſed etiā rela/
tiuis ſm dici. ⁊ ergo non diſtinguit iſtud gene
raliſſimū ab alijs ſicut in textu ad longum de
claratum fuit ¶ Ad ſecundum dicendum ſm
dominum Albertum. q̄ multis modis dicitur
aliquid adaliquid. ¶ Primo ſicut materia
ad formaꝫ. ⁊ ſic dicimus q̄ propria materia di
citur ad ſuam propriam formam. ⁊ qḋ iſto mō
eſt adaliqḋ nō oꝫ eē in iſto pdicamento ¶ Se
cūdo mō aliquid dicitur adaliquid vt ad finē
et vt ad actū propter quem eſt. vt oculus ad vi
dendum. ⁊ ſecuris ad ſecandum. ⁊ ſic multe ſb
ſtancie ſunt adaliquid ¶ Tercio modo aliqḋ
dicitur adaliquid ex conno-ato ⁊ non ex prin/
cipali ſignificato. ſicut man⁹ caput ¶ Quarto

dicitur aliq̇d adaliq̇d ꝺm ꝓncipale ꝛ totū eſſe
ſuum. ſicut duplū ꝛ dimidium. pater ꝛ filius
dn̄s ꝛ ſeruus. ꝛ h° nulla ſuba ē adaliq̇d. ꝛ hoc
mō ꝓprie dr̄ adaliq̇d. ꝛ ſic hō nō eſt adaliquid
et h°. iteꝝ duplr̄ dr̄ aliq̇d adaliq̇d ſeu relatiuū
Uno mō ꝑ accn̄s ſiue ꝺm ꝑdicationē accn̄tale
et h° ſuba ē bene adaliq̇d. ſicut eſt alba ꝛ nigra
calida ꝛ frigida. ꝛ ſic iſta hō eſt adaliq̇d ē ꝑdi/
catio accn̄alis. ſicut iſta hō eſt albus. ꝛ de hijs
q̄ h° ſunt adaliq̇d nō daꝛ iſta diffinitio. Alio
mō dr̄ aliq̇d adaliq̇d ꝑ ſe ꝛ eēn̄aliter ſiue ꝺm ꝑ/
dicationē eēn̄alem. ꝛ ſic dr̄ aliq̇d adaliq̇d in c°
noie importaꝛ reſpectus ad aliud ꝛ ſic pr̄ ꝛ fili⁹
dicūtur adaliq̇d. ꝛ ꝑ h̄ vadit ſecūda obiectio.
¶ Ad terciū dōm q̄ man⁹ nō ē adaliq̇d ꝺm eē
et veritatē. ſed ſolū ꝺm modū ꝛ dici de q̇b⁹ nō
daꝛ iſta diffinitio. Et ꝑ illō vadit q̄rtū. ¶ Ad
q̄ntū dōm q̄ ille mod⁹ eēn̄di ad aliud ſicut ma
teria eſt adaliq̇d. q̄ꝛ ad formā. nō facit relatōez
iſti⁹ ꝑdicamēti ꝛ ḡ nec eſt ꝓpe adaliq̇d ꝺm eſſe
nec ꝺm dici. q̄ꝛ lꝫ ſit adaliq̇d vt cā eēn̄alis ꝛ in
trinſeca ille tn̄ mod⁹ eēn̄di alterius nō facit rela
tōez neqꝫ ponit id qō ſic eſt alterius in iſto pre
dicamēto. ſed req̇riꝛ mod⁹ eēn̄di alteri⁹ ſicut in
ſtrumētū organū vel pon̄a vt tactū fuit ¶ Ad
ſextū dr̄ ſilr̄. ¶ Ad ſeptimū dictū fuit circa pri
mā diffinitionē ¶ Ad octauū dōm q̄ res ſub/
iecte intētionib⁹ ꝺm formā ꝑdicatōis vniuoce
ſunt cōſideratōis logice ꝛ h° ſupponit cōnota
tū iſti⁹ ꝯbi ſunt. ¶ Ad nonū dōm q̄ adaliq̇d
hꝫ duplex eē. ſ. eē ꝯceptū qō ꝺm alios vocaꝛ ꝓ
prie q̇dditatis. ꝛ exercitū. qō dr̄ ꝓpe realitatis
Primū cōſiſtit in habitudīe aptitudīali. Se/
cūdū in exercitio relatōis actualis. Primū eſt
extra aīaꝫ. Scōm ē ī aīa tm̄. ꝑmū ē ꝑfectū ī rōe
forme. 2m in rōe forme ꝛ finis. ꝑmū ē eēn̄ale. 2m
eſt ꝑtātiuū. ꝛ iō ad h̄ ſignificādū dr̄ notāꝛ q̇dā
mō ad aliud ſe habē. Et ꝑ idē vadit cōfirmatō

Circa predicta ſunt dubia primum eſt
An ſi q̇s diffinite nouerit vnū relatiuoꝝ diffi
nite noſciturus ē ꝛ reliquū ¶ Et videꝛ ꝑmo q̄
nō. q̄ꝛ ſi vnū relatiuū diffinereꝛ ꝑ reliquū cō/
mittereꝛ circulus in diffinitionibus. ꝛ ſic ideꝫ
eēt ꝑus ꝛ poſterius. noci⁹ ꝛ ignoci⁹ ſeipo ꝑfeti⁹
et imperfectius qō implicat ꝯdictionē ¶ Se
cundo ſic oīs diffinitio indicat eēn̄ciam dif/
finiti. ſed vnū relatiuū n̄ ē de eēn̄a alterius. q̄ꝛ re
latiui eēn̄a ē. ad aliud ſe habere. aliud dr̄ diuer
ſitatē eēn̄alē ¶ Tercio idē ꝺt nomē ꝛ diffinitō
ꝑ ph̄ꝫ q̄rto metha. ſed nomē relatiui nō ꝺt ſu/
um correlatiuū. q̄ꝛ tūc eēt nugatō exꝑmēdo vnū
cū alia. igiꝛ nec in diffinitōe dꝫ poni reliquum
¶ Quarto aliq̄ ē bona diffinitō relatiui vbi n̄
poniꝛ ſuū correlatiuū vt hec. ſpēs eſt qō ꝑdica
tur de plurib⁹ dr̄ntib⁹ nūero. vbi nō poniꝛ ge
nus ad qō relatiue dr̄ ſpēs. ¶ Quinto. cū ſcio
qō eſt pater h° mō eſt res hn̄s filiū. adhuc non
ſcio qō eſt filius ex forma illius diffinitōis. co
q̄ pater ibi poniꝛ ꝑ modum ꝓncipij hītudinis
correlatiue qō ꝺm q̄ hmōi nō ē diffinitiuū ſui
termini. ¶ Solutio ſic q̄ꝛ eē eēn̄ale relatiui eſt
ad aliud ſe habē iuxta iſtā diffinitionē ſcdam.
Diffinitō aūt indicat eē eēn̄ale diffiniti. igitur
diffinitō relatiui debet idicare ſuū eē ſe habere
ad aliud qō nō pt̄ fieri niſi in ea ponatur corre
latiuū ipſius diffiniti. ꝛ ſic ille mutuo ſe diffi/
niūt q̄ mutuo ad ſe ꝯpēdēt. Et h° bn̄ dr̄ ph̄s ī
textu q̄ ſi q̇s nouerit duplū diffinite cognoſcet
dimidiū. ex q̄ intellectus ei⁹ eēn̄alis nō finiꝛ ni
ſi aſſignetur id ad qō ē duplū. ꝛ hoc exꝑmiꝛ cū
dr̄ in ꝺmone duplū ē dimidij duplū. ſi aūt nō
nouit aliq̇s qō ſit dimidiū ſeq̄tur etiaꝫ q̄ oīno
nō nouit ſi illud eſt duplū qō duplum eē dice/
bat. ꝛ ex hoc infert ph̄s in textu q̄ man⁹ caput
pes ꝛ ſilia nō ſunt adaliq̇d. q̄ꝛ non cōuenit eis
iſta ꝓprietas. ex q̄ ſciri pn̄t nō ſcito illo ad qō ex
cōnotato reſpectū dicūt. ſed illa q̄ ꝺm eē ꝛ veri/
tatē ſunt adaliq̇d illa diffiniūt ſe mutuo. nō tn̄
dicendum eſt vt q̇dam dicūt q̄ relatiuū diffi/
nitur ꝑ correlatiuū ſed diffinitur ad ſuū corre/
latiuū. ex q̄ correlatiuū non ingreditur diffini
tionem eius ꝺm ꝑdicationē eēn̄alē ꝛ in recto ſꝫ
tm̄ in obliquo q̄ꝛ non dicimus pater eſt filius
aut econtra q̄ꝛ tales locutiones eſſent falſe. ſed
dicimus eſt filij pater. ꝛ duplū ſubdupli ſiue
dimidij duplū ita q̄ vtrumqꝫ ad alteꝝ diffiniꝛ
vt ad terminans depēdenciam. ꝛ hoc modo dr̄
porphi. q̄ neceſſe eſt in vtroꝝqꝫ rōibus vtriſqꝫ
vti ¶ Ad obiecta in oppoſitū. Ad ꝑmū dicen
dum eſt q̄ non eſt incōueniens q̄ idem ꝺm di/
uerſas rationes ſit ſeipſo prius ꝛ poſterius pu
ta q̄ relatiuū ſub eſſe ꝓncipij correlatōis ſit po
ſterius ꝺm eē diffinitiuū ſeipſo accepto ſb rōe
termini tal' correlatōis Alij dicūt q̄ termin⁹ de
pendencie non eſt poſterior eo cuius eſt termi/
nus quando eſt mutua dependencia ſicut eſt ī
relatiuis per ſe. ¶ Ad ſecundum dicendum q̄
maior vera eſt de diffinitione que datur tēio
per eſſencialia cuiuſmodi eſt diffinitio ſubſtan
cie vel alicuius abſoluti non reſpectiui. q̄ꝛ cū
reſpectiua eēn̄aliter ad ſe mutuo dependēt. iō ſe
mutuo diffiniūꝛ ſꝫ neutꝝ ſit prius alio ꝺꝫ vnū
modū dicēdi. ¶ Ad terciū dōm q̄ maior illa
vera ē de diffinitōe ſube q̄ datur ꝑ eēn̄alia. ¶
Sed cōtra ſi relatiuū diffiniaꝛ ad correlatiuū
oportet correlatiuū ſaltem eē de intellectu rela

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cīni q̄ꝛ nihil diffinit̄ p̱ aliq̄d sine quo p̄t cōple
te intelligi sꝫ ꝯn̄s ē falsū. q̄ꝛ pari rōe daret̄ suū
correlatiuū intelligi qn̄ exprimeret̄ cū eo ꝛ sic
esset nugaꝰ. q̄ꝛ idē bis diceret̄ Sꝫ ad hoc d̄r̄m
ꝙ relatiuū qn̄ exprimit̄ cū suo correlatiō n̄ am
plius intelligit̄ p̱ ip̄m licꝫ deat̄ itelligi qn̄ nō ex
p̱mit̄ qd̄ videt̄ p. inuere vbi d̄r ꝙ in relatis n̄
ē dādū idē significari .i. dari intelligi p̱ ip̄a rela
tia relata sepata. ꝛ p̱ ipsa vnita cū suis correlati
uis ꝛ ꝗ p̱ hoc docet vitare nugacōꝫ i eis ¶ Sꝫ
cōtra si vnū relatiuoꝝ dat itelligere aliud cor
relatiuū hoc aut̄ ē ex impōe. aut a nat̄a sꝫ q̄liter
cūqꝫ dicat̄ seq̄t̄ ꝙ nō sit variaꝰ circa ip̄m suptū
absolute ꝛ iūctū aliꝫ correlatio ꝗ ad alterū isto
rū. nec etiā erit variaꝰ. ad ip̄m effcm̄ qui eq̄liter
sp̱ dat relatiuum intelligē correlatm̄ sꝫ nō dat̄ i
telligi correlatiuū p̱ hāc vocē nisi p̱ hoc ꝙ rela
tiuū significat̄ p̱ eā. sꝫ circa hāc cām nō ē variaꝰ
qui hoc relatiuū vniformit̄ significet̄ siue expri
mat̄ aliud cū eo siue nō. ꝗ nec erit variaꝰ ꝗ ad h̄
ꝙ aliud relatiuū dat̄ intelligi ¶ Ad p̄mū istorū
ē d̄r̄m ꝙ vox iposita ad significāᵐ vnū relatiuū
nulloꝰ ē sigᵐ alteriꝰ neꝫ a nat̄a. neꝫ ad pl̄m. sed
q̄ꝛ relatiuū qd̄ p̱ ipsā significat̄ n̄ p̄t intelligi si
ne suo correlatiō. iō oꝫ itellcō isto relatiō p̱ hāc
vocē. correlatm̄ eiusdē intelligi. qd̄ fit qn̄ aliū
correlatm̄ p̱ aliā vocem exp̄mitur et etiam quā
do non exprimitur sed nō ex eo quia hec vox ali
ꝗᵒ ē signum illius vocꝭ Vn̄ cōcedēᵐ ē ex p̄te vo
cis significātꝭ nullā accidē variacōꝫ exp̄sso cor
relatio l' nō neꝫ ex p̄te eꝰ qd̄ significat̄ p̱ vocem
qm̄ sp̱ ad eꝰ itellcm̄ oꝫ correlatm̄ intelligi sꝫ so
la variaꝰ ē ex h̄ ꝙ correlatm̄ exp̄ssū l' n̄ exp̄ssū n̄ p̱
ꝓpriā vocē dat̄ intelligi p̱ h̄ relatm̄ ꝛ illa diuer
sitas ē valde accn̄tal' relatis. ¶ Ad scd̄m p̱ꝫ q̄ꝛ
p̱ hāc vocē impositā relatio nulloꝰ dat̄ intelligi
correlatm̄ sꝫ p̱ ip̄m cui h̄ vox iponit̄ itelligit̄ a
liud correlatm̄ qn̄ꝫ exp̄ssuꝫ p̱ ipsā vocē qn̄ꝫ nō ex
p̄ssū. Sꝫ forte dices q̄cq̄d ē sigᵐ signi etꝭ ē sigᵐ
signati sꝫ h̄ vox iposita relatiō ē sigᵐ hꝰ relati sig
nificati p̱ talē vocē ꝛ h̄ iux̄ iā d̄cā ē sigᵐ correla
ti claudēs ip̄m in suo intellectu ꝗ vox inposita
huic relatiō ē sigᵐ licꝫ n̄ inmediaᵐ ipiꝰ corrlati
¶ Ad h̄ d̄r̄m ē ꝙ maior ē v̄a q̄cq̄d ē sigᵐ signi
ē sigᵐ signati ita ꝙ sigᵐ inimeᵐ n̄ variet̄ in ꝯpa
cōe ad p̄ᵐ sigᵐ ꝛ vltiᵐ signaᵐ qd̄ n̄ accidit in p̱
posito q̄ꝛ ex̄neū ē relatiuo inq̄ꝫᵐ dat intelligere
suū correlatm̄ significari p̱ hāc vocē ꝛ ꝯuīso
¶ Ad q̄rtū p̄ncipale d̄r̄m ꝙ sp̄ēs p̄ᵒᵒ refert̄ ad ge
nꝰ sꝫ p̱ rōēꝫ sui generis qd̄ ē vniūsale refert̄ ad i
diuidua sicꝭ ōe vniūsali d̄r ad illa de q̄bꝰ p̄dica
tur ꝛ ita n̄ p̄ᵒ. ad vtrūꝫ ¶ Ad q̄ntū d̄r̄m ꝙ h̄ in
telligit̄ s̄m ꝟtutē eēntialē diffinicātꝭ nā idē qd̄

ē rō diffiniēdi p̱ moᵐ generis se h̄ns est forma
medie hitudinis q̄ actu ꝛ intellcū capit̄ in diffi
nicōe q̄libet ¶ Sꝫ ꝯ opposita nulluꝰ diffiniūt
se. relatiā ꝓ sūt opposita ꝗᵒ diffiniūt se. maior
ꝓbat̄ q̄ꝛ s̄m p. q̄libet p̱s diffinicōis p̄t p̄dicari
de diffinito vt ꝫ p̱ p. in cōsideracōe t̄cia scd̄i topi
coꝝ ꝗ si in diffinicōe vniꝰ oppositi ponet̄ alteꝝ
duo opposita p̄dicaret̄ de se inuicē qd̄ ē inꝯueni
ens ¶ Sꝫ ad h̄ ē d̄r̄m ꝙ maior ꝓpō n̄ hꝫ ꝟita
tē in relatiuis q̄ꝛ vnū q̄dꝫ diffinit̄ sicꝭ hꝫ eē sꝫ re
latiua h̄nt esse ad se inuicē ergo sic dicitur diffi
niri ¶ Ad ꝓbationē ꝓ maioris d̄r̄m ē ꝙ ōis
p̱s diffinicōis eoꝰ quo ponitur in diffinicōe p̄t
predicari de diffinito. ꝛ ita vnū relatiue opposi
tū nō ponit̄ in diffinitiōe sui correlatiui in rcō
s̄m ꝙ ei opponit̄ sed in obliquo vt huiꝰ vl' huic
et sic de eo predicat̄ licet em̄ pat̄ non sit filiꝰ. est
tamen filiꝫ pater pōt etiaꝫ negari minor q̄ꝛ nō
ōnia relatiua sūt relatiue opposita sꝫ tātūmō
si ambo opposito modo sumāt̄ respectu eiusdē
subiecti Albertus vero ad argumētū predictū
dicit ꝙ relatiua nō diffiniūt se mutuo vt oppo
sita sunt eo ꝙ qd̄libꝫ diffinitū cōducit ad eē dif
finiti sꝫ inq̄ꝫtū referūt̄ ad formā habitudinis
medie suo eēntiali ambitu ista opposita conti
nētem Etiā correlatiuū nō ē de essentia relatiui
quasi p̱s eiusdē. eo ꝙ relatiuū in esse suo q̄ddi
tatiuo cōstituit̄ p̱ principia ꝓpriꝫ generis que
sunt potentia ꝛ actus logice genus et d̄ria nō
enim admittit intellectꝰ oppositū sed ingredit̄
correlatiuū diffinitionē relatiui vt terminꝰ q̄d
ditatis seu magis rate realitatis t̄minās opa
cōnē essencialē relatiui que ē relatō actual' Drā
enim in ꝓprio genere habꝫ cōstituere ꝛ diuidere
sed correlatiuū finire ꝛ hoc mō d̄r Albertus et
post eū vlricus ꝙ nō orit̄ diuersitas spērum in
hoc genere p̱ diuisionē generis sed potiꝰ p̱ habi
tudinē vniꝰ ad alterum spēs cōstituunt̄ intelli
gēdo hoc de spēbus s̄m ꝙ habēt esse rate realita
tis Et hoc mō eē inest in isto genere debile ꝛ eē
ad foetissimū puta esse ad aliq̄d ꝓprie spēi s̄m
esse rate realitatis ꝛ nō s̄m esse ꝓprie realitatis
Et hoc mō pōt cōcordare ꝙ relatio habet in re
esse p̱fectū ꝛ iterū ꝙ habet esse in re tātū s̄m in
choatōnē Priᵐ ē eē est actꝰ forme tm̄. scd̄m eē ē
esse forme ꝛ finis. Primū est referibilitas que
ē a p̄te rei. scd̄m ē actualis relatio dependens a
rōe nō tn̄ sicut scd̄a intentio que mediāte p̄ma
sup̱ rem fūdat̄ q̄ꝛ hic nō mediat prima intentō
Ex quibus ōibus patet finalit̄ ꝙ correlatiuū
fūgit̄ officio d̄rn̄e vltime in eo ꝙ vltima ē eo ꝙ
terminat intellectū relatiui a quo actu s̄m pꝰ
septimo methaphisice fluit vnitas diffinicōis

Sed forte dices ab eodē res hȝ eē et vnitatem
eēntialē q̄rto metaphisice ſȝ relatiuū nō hȝ eē
p ſuū correlatiū eo ꝙ correlatiū ē ex ipſū ḡ nec
vnitatē ḡ nullo° intrat diffinicōem relati nec
vt cōstituēs eſſe ppt̄ pᵐ. nec vt drña vltima ter
minās ppt̄ ꝛᵐ ¶ Ad qđ ſine pi̇uditio d̄dm eſt
ꝙ ab eodē ꝑm ſonam. ſȝ nō ꝑm modū fluit eē ꝛ
vnitas. qꝛ a forma medie depēdētie ꝑm naſam
e° inmediā fluit correla° ꝑm eē e° q̄dditatiuuȝ
ſȝ ab eodē accepta p cōparationē in correlatio tā
q̄ȝi termino fluit vnitas ꝛ in h̄ fūdat dictū aſ/
ſertū correlatiuū p modū extrīſici termini po
ni in diffinicōe relati eo ꝙ ꝑm ſe nō ē deēentia
relati ſȝ hitudo reſpectiua ſtat in ipſo tq̄ȝ i ter/
mino ſine q̄ nō hȝ diffinitū ꝛ certū itellectum.

¶ Secundum dubium eſt vtrum
in patre hn̄te plures filios ſint plures paṫnita
tes vel tātū vna. ¶ Et videt̄ pᵒ ꝙ ſint plures. qꝛ
paṫnitas innaſcit̄ ſubctō p actiuā generacōeȝ ḡ
p ſcdam generacōm actiuā ſcda ꝛ p tertiā tcia ꝛ
ſic de alijs. ḡ i vno patre hn̄te plures filios erūt
plures paṫnitates ¶ Solutio vn° pꝛ hn̄s plu
res filios refert̄ ad illos vna paṫnitate nūero. ſȝ
plures filij plurib° filiacōib° nūero referūt̄ ad
vnū patrem Cui° rō ē qꝛ relatio ē accn̄s qđ nō
multiplicat̄ nūeralit̄ niſi p ſubiectū cū ḡ vnus
paṫ ſit vnū paṫnitatȝ ſubiectū erit vna paterni
tas. ſed plures filij ſūt plura ſubiecta ergo plu
rib° filiacōib° nūero diſtictȝ referūt̄ ad vnū pa
trē ¶ Ad obiectū i oppoſitū ē d̄dm ꝙ rela° nō
capit nūeꝝ a t̄mino vl̄ fūdamēto ſȝ a ſubctō ꝙ
ē ibi̇̄a ¶ Sed cōtra hoc ſic inſtat̄ relatio nō eſt
niſi reſpect° ad altꝝ ergo ſi ſūt plures filij erūt
etȝ plures paṫnitates et deſtructo vno filio de/
ſtruet̄ vna paternitas ḡ ¶ Ad qđ d̄dm ē. licȝ re
la° nō ſit niſi reſpect° ad altꝝ tn̄ nō ē ad altꝝ
qđ ē hoc vl̄ illđ. Vn̄ pȧnitas ē reſpect° ad filiū
accidit aūt ſibi ꝙ ſit ad hūc vel ad illū filiū ſicȝ ſu
pi° dictū fuit ꝛ ḡ nō oȝ ſi deſtruat̄ vt ē ad hunc
filiū ꝙ ergo ſimplr̄ deſtruat̄. qꝛ manȝ i ordīe ad
alios filios ¶ Si dixeris corrupto fūdamēto
corrūpit̄ rela° ſed fundamētū relacōis qđ ē ge
neratio actiā ē corruptū. ergo etȝ pȧnitas. So
lutio. Fundamētū pȧnitatis nō ē genera° actiā
niſi in generari ꝛ fieri ſed potētia actiua generā
di que manet et ita etiā pȧnitas manet ſil̄r mō
fundamētū filiacōis nō ē genera° paſſiua ſȝ po
tētia paſſiua generādi licet ad generacōm iſtaꝝ
relacōnū in ſbctō requirat̄ predicta

¶ Terciū dubium eſt an paternitas
et filiatio etiā ad ſe iuicē referāt̄. Solutio alber
ti paṫnitas ꝛ filiacō et alia abſtracta q̄ ſūt i iſto
p̄dicamēto ſignificāt relacōes vt cōceptas ꝛ nō
vt exercitas ꝛ iō nō referūt̄ ad aliud ſed ipis vt
formis referūt̄ ea q̄ ad ſeiuicē referunt̄ vt paṫ re
fert̄ pȧnitate. ꝛ fili° filiacōe et ita nō ē pceſſus i
infinitū neȝ relacōis relatio.

¶ Quartū dubiū ē an deſtructo vno
relatiuoꝝ deſtruat̄ alterū. Solutio alberti qui
to metaphi. i his q̄ ſūt ꝑe ralatia ita vt iportāt
relatiōȝ exercitā nō oīo deſtruūt̄ altero mutato
paṫ eīm aliq̄d ſui habet in filio ꝛ ita mortuo p̄re.
manȝ adhuc aliq̄d i filio q̄ fili° referebat̄ ad pa
trē. hoc aūt ē id qđ hȝ a p̄re Dicit eīm plato i mē
none ꝙ ſemē ē q̄dā pu° pr̄ et homo vocās puū
hominē ꝟtutem opatiuā. Et iō fili° nō oīo ceſ/
ſat eē fili° licet ceſſet eſſe filius ꝑᵐ actū. qꝛ ceſſat
habitudo que fuit iter p̄rēm et filiū. q̄re dictuȝ
fuit ſupius relationē habere cōplemētū in rōe
Sil̄r mortuo filio manet idē in p̄re q̄ habuit
reſpectū ad filiū ſcȝ origo generacōis. De relati
uis aūt eq̄pantie ſicut fraṫ ſil̄r eq̄le aliq̄ mag° du
bitauerūt Ex q̄ ille q̄ iā nō ē fraṫ ſine oī ſui mu
tacōe alio nato de eiſdē parētib° ſit fraṫ et eodē°
ē de ſil̄i et eq̄li ſed nato filio iā ē reſpect° filij ad
patrem ſicut ad nature originem in reſpectu
ꝑm actū exiſtēte et adhuc potētial̄ pucietia ad
id qđ ē in origine in potētia q̄ potētia ducitur
ad actū natiuitate fratrū Et iō nō oīo nihil eſt
fraṫnitas añ natiuitatē alteri° Et ex h̄ eciā pꝫ
ſolutō ad queſitū ſupi° q̄re multiplicatȝ filijs
nō multiplicāt̄ pȧnitates qꝛ filij reſpiciūt oēs
vnā originē in q̄ ſūt ꝑm potētiā Et ſicut dic
tū ē de fratre ita d̄dm ē de ſil̄i exn̄te eīm fūdamē
to relacōis in ſbctō ipa bn̄ aduenit ſine mutacōe
ſubiecti cū mutacōe eius ad qđ refert̄ ꝛ ita pōt
corrūpi manēte eadē ꝑᵐ eſſe fūdamenti

Qualitatē vo dico ꝑm quā q̄dē q̄/
les dicimur ¶ Iſtud ē aliud caᵐ in q̄. p.
detmiat de p̄dicamēto q̄litatis. Et diuidit̄ iſtđ
caᵐ in duas ptes pn̄cipales pᵒ. detiāt de q̄lita/
te q̄ȝᵐ ad eius eēntialia. 2° de ea q̄ȝᵐ ad ei° accn̄
talia. ſcda ibi inē aūt. Prima in duo. qꝛ p̄rio de/
tiāt de q̄litate i abſtracto. 2° de q̄litate i cōcreto.
ſcda ibi Qualia vo. p̄ria i duo. p̄rio detiāt de q̄
litate diffinitiue. 2° diuiſiue. ſcda ibi Eſt aūt q̄li
tas. Quo ad priᵐ d̄t ſic. ego dico q̄litatē iſtaȝ
formā ꝑm quā q̄dē formā nos dicimur q̄les ꝛ
exēplificat pe. hiſpan° vt ꝑm albe. dicimur albi
ꝑm colorē colorati. ꝛ ſil̄r iudiciū ē de alijs q̄li.

¶ Incidunt dubia Primum
eſt An q̄litas cōgruo ordīe ponit̄ tciū p̄dicamē
tū in ordīe p̄dicamētoꝝ accn̄tiū. Et videt̄ pᵒ ꝙ
nō. qꝛ q̄litas ſeq̄t̄ toᵐ cōpoſitū in ymagine for
me quātitas i imagine materie. ſed forma p̄or ē
materia. 2° abſolutū pus ē reſpectio ad aliq̄d ē
pure reſpectiuū. ꝛ q̄litas de nūero abſolutorū
ergo ad minus precederet ad aliquid. Solutō

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

primo seqtur quātitatē ppter causā supius tac tā. Etiā seqt̄ adaliqd q2 ipsū adaliqd ē maxie accn̄talitatis ex q̄ duplici depedētia ē depēdēs quare esset pm̄ simpl'r nisi obstitisset rō dcā supius de quātitate. Actionē vo ꝛ passionē pcedit. q2 illa a qualitate cānt. Actō em̄ a nat̄ali potē tia. ꝛ passio a nat̄ali impotētia. de reliqs q̄rta rō maifesta ē ¶ Ad obiecta i oppositū Ad primū ē dōm q forma prior ē via pfectōis. sed materia prior via generacōis. ꝛ ita etiā quātitas ɓm eā devia precedit quali. Ad 2m pȝ so°. ex dcis

¶ Secundum dubium est

An diffinicō qualitatȝ posita a. p. in textu sit bona Et videt̄ primo q̄ꝛ. q2 solius spēi est diffinicō qualitas nō est spēs. ergo eius nō ē diffinicō. maior est boetij. minor ē maifesta. q2 ē genus generalissimū. Et cōfirmat̄. q2 diffinicō dȝ dari p' priora. gen⁹ generalissimū nō hȝ pri⁹ ¶ Scdo sic quale diffinit̄ postea p quali. ergo icōveniēter qualitas diffinitur per quale. cōña pȝ q2 alias eēt circul⁹ ¶ Tercio Ista diffinicō cōveit forme sbñali. igit̄ nō ē bona. aūs pȝ q2 ɓm formā sbñalē dicimur q̄les vt ɓm rōnale dicimur rōale ¶ Quarto Ista diffinicō nō ɔueit ōi qualitati ergo nō ē bona. Aūs pȝ q2 nō cōveit. qualitatib⁹ remissis sicut caliditati i aqua tepida. nā illa caliditas ē qualitas ꝛ ñ denōiat aquā qualē. i. calidā. Etiā nō ɔueit ill' q̄ i sunt subectō ɓm ptē vt albedini i ethyope. q2 ɓm illā ethyops nō dr alb⁹ ¶ Etiā nō ɔueit qualitatibus q̄ i sūt subectō suo vt nūc sicut rubedo cāta ex vecūdia nō denōiat suū subiectum ¶ Quito nos dicimur q̄les ɓm oīa nouē genera accn̄tiū igit̄ nō tm̄ ɓm qualitatē. ɔñ. ē nota. Aūs pba q2 ōe accn̄s pdicat̄ in quale ¶ Sex°. multe sūt qualitates ɓm q̄s nos ñ dicimur quales ḡ diffinicō nō ē bona. Aūs pȝ. q2 ɓm albedinē parietis nos nō dicimur albi. ꝛ ɓm hinnibilitatē eq̄ hinnibiles ¶ Solu°. sic ɓm expōnē dni al. hō mō qualitas resoluēdo accn̄ i ntm̄ ē forma accidental' ɓm quā nos dicimur. i. q̄cūqȝ mō apti nati sumus denōiari simpl'r vel ɓm quid. per pmū cū dr forma accn̄ltais excludit̄ forma sbstātialis q̄ nō est qualitas vt hic describit̄ qualitas Etiā excludit̄ p hoc q dr apti nati sumus denōiari. q2 p formā sbñalem nō fit denōia° p hō sō q dr in pma psona nos q̄ sumus hoīes quales dicimur nō dat̄ intelligi q alie res nō dicūtur quales. sȝ p hoc dat̄ intelligi q alie res nō dicūt̄ quales anthonomatice. i. p excellētiā. ɓm ōes qualitatis species quia res spūales nō dicuntur quales ɓm qualitates tercie spēi et quarte Res autem alie corp'ales ab hōie non dicūtur quales ɓm omnēs qualitates de prima spē quia non ɓm sciētias et virtutes que sunt qualitates spirituales. sed solus homo ɓm ōes qualitates qualis esse dr ɓm aīām vel corpus. naȝ ɓm aīām est susceptiuus sciētiaꝝ et virtutū. et ɓm corpus qualitatū omnium aliarum spērū et sic homo est susceptiu⁹ omniū qualitatū. et hoc rationabiliter accidit. quia hō est pticipiū omnis creature. cū angelis em̄ pticipat in intellectu cum animalibus brutis in sensu. cū plātis in vita vegitatiua. cum reb⁹ inanimatis pticipat esse et sic homo est capax omniū qualitatum ɓm spēm. et ad hoc insinuādum dicit̄ in prima psona dicimur ¶ Dicitur āt simpliciter vel ɓm quid nā vnaqueqȝ qualitas denominat suū subiectum ɓm moduȝ ɓm quē inest illi. ita q si inest simpliciter sicut caliditas ignis denominat subiectū suuȝ simpliciter. sicut caliditas ignis denōiat ignem simpliciter calidum. Si āt inest ɓm quid in esse remisso siue ɓm ptem t̄ vt nunc tūc denominat subiectū suū ɓm quid q̄le vt caliditas q̄ i aqua tepida denominat aquā ɓm quid calidam. Exemplum scdi vt albedo q̄ est in ethiope ɓm dentes denominat ipsuȝ albū ɓm quid scilicet ɓm dentes tātum. Exemplum tertij vt rubedo faciei que inest propter verecūdiam denominat ipsuȝ rubeum ɓm quid. et vt nunc tātuȝ. Dicitur āt ɓm quā apti nati sum⁹ denominari quales ppter qualitates que sunt in venerabili sacramento eucharistie q2 ɓm tales nihil dicitur actu quale scū subsistāt sine subiecto quod est substantia sed tamen ɓm eas subiecta sunt apta nata dici qualia quia si essent i subiecto tunc ɓm ea subiecta dicunt̄ qualia Ex ex isto patet q diffinitio qualitatis predicto° exposita est bona quia conuenit omni contēto sub diffinito et sufficienter explicat naturā ipsius diffiniti p proprium effectum ꝛ facit ipsū diffinitum differre a quolibet alio

¶ Ad obiecta in oppositum.

Ad primū est dōm q solius spēi ē diffinicō quidditatiua et essentialis Qualitas vero solum describit̄ p suū ppriū actū q̄ ē facere subiectū quale Et p' idem pȝ solutio ad confirmacōem ¶ Ad scdm dōm q ñ ē circul⁹ in istis diffinicōbus q2 vt dt albertus qñ quale diffinit̄ p qualitatē dat̄ diffinicō p notiora simpl'r. qñ autē ecōtra qualitas per quale diffinit̄ datur diffinicio p p⁹ ꝛ noti⁹ q̄ ad nos q2 ɔcretū ex q̄ ē cōpoict⁹ cū ɓ q̄litatē ɔnotādo sbctū ē nob noti⁹ sicut abstractū q ē simplici⁹ significās tātū formā accn̄tale ē simpl'r ꝛ q̄ ad naturā pri⁹ ¶ Ad tciū pȝ so° ex solucōe pncipali q2 forā sbñalis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

excludit p illd quod loco generis poit forma vero sbālis ē in genere sbē. Etiā sm formaz substātialē nō dicimur qles sed sum⁹ qles di/cēte porphirio Sumus eīn nos r dy rōales sz mortale additū nob sepat nos ab illis ¶ Ad qrtū patuit ex dictis qr ꝗlitas q dz pfcē deno/minare debet inesse sbiecto suo lat; intēse extēse et ptēse si āt iē solū remisse sm ptē ꝛ vt nūc tūc et; eodē mō denoiat ¶ Ad qntū dōm ꝙ dupl'r dicimur qles vno° simpl'r qsi sine addito et sic dicimur qles sm ꝗlitatē tm ex q ꝗlitas sola ē silitudo sbālis forme que simpl'r ꝛ ꝑse ꝗlitas ē ¶ Alio° dicimur quales cū addito alic⁹ alteri us mōi predicādi ꝛ sic alia pdicamēta accn̄tuz denōiant sbāz qlē sic; s'm quātitatē denōiamur quāti Et sm adaliqd denōiamur qles in ordie ad aliō ꝛ sic de alijs ¶ Ad vlti⁹ rn̄sū fuit in so/lutione principali qr hō ē principale sbiectuz qualitatis in h ꝙ ē plurīū qualitatū suscepti⁹ qz quecūqz sbā alia ꝛ ergo dr in prima plona nos dicimur Et licet mlte sint ꝗlitates sm nu merum sm quas nō dicimur quales. tn̄ nulle sūt ꝗlitates sm spēz sbalenā sm qs nos hōies nō dicimur qles qr tā sm ꝗlitates corpales qz spūales vt declaratū fuit eo ꝙ hō ē nexus dei et mūdi corpaliū ꝛ spūalium creaturarum

Est āt qualitas eorū q multipl'r dicūt ꝛ vna qdē spēs ꝗlitatꝭ hit⁹ dispōqz dr dīt āt hit⁹ a dispōe ꝙ pmanētior ꝛ diu turnior ē. tl's vō sūt sciē l' vtutes. scia eī vi det eē pmanētiū ꝛ eoz q difficile mo uet vt si qs vl' mediocrit sciāz sumat ni si forte grādis pmutatō facta sit vl' ab egritudine vl' ab aliq huiusmōi. sil'r āt et vt⁹ ꝛ iusticia ꝛ castitas ꝛ singula ta liū nō videt posse moueri neqz facile p mutari. affectōs vō dicūt q sūt faciles et cito pmutabiles vt calor. frigiditas et egritudo ꝛ sanitas. ꝛ alia huiusmōi afficit eīn qdāmō circa eas hō. cito āt pmutat. ꝛ ex calido frigid⁹ fit ꝛ ex sai/tate in egritudinē trāsit sil'r āt ꝛ i alijs nisi forte i his q cōtigūt p tpis lōgitu dinē i natāz cuiusque trāsferri. vt isana bil' vl' difficile mobil' existat affcūs quē iā qlibz hitudiēz vocz. maifestū ē āt qm̄ h volūt hitudines noiari q sūt diutnio ra vl' difficile mobilia. nāz i disciplis n̄ mltū retinētes sz facile mobiles dicūt hitū nō hrē qūis sint ad disciplinā pe ꝛ⁹ vl' meli⁹ vt dispoiti qre dīt hit⁹ a dis pōe ꝙ h qdē facile mobile ē illō vō diu tni⁹ ꝛ difficile mobile ¶ Sūt āt hitus etiā dispōes. dispōes vō nō necē ē hi/t⁹ eē. q eīn retinet hitū ꝛ qdāmō dispo siti sūt ad ea q hn̄t vl' pei⁹ vl' meli⁹ q āt dispoiti sūt nō oīo retinēt hitū. Ali/ud vō ge⁹ ꝗlitatꝭ ē sm qd pugillatoēs vl' cursores vl' salubres vl' isalubres di/cim⁹ ꝛ simpl'r qcūz sm potētiā natalē vl' ipotētiā dicūt nō eīn qm̄ sūt dispoiti aliqmō vnūqdz huiusmōi dr h ꝙ ha/beāt potētiā natalē vl' facere qd facile l' nihil pati vt pugillatores vl' cursores dicūt nō ꝙ sint dispositi sz ꝙ hēant po tētiā natalē h facile faciēdi. sanati aūt dicūt eo ꝙ habeant potētiā natalē vt nihil a qbuslibz accn̄tib⁹ patiāt. egro tiui vō ꝙ hēant ipotētiā nihil patiēdi sil'r āt his ꝛ durū ꝛ molle se hnt. durū eīn dr ꝙ hēat potētiam nō cici⁹ secari molle vō ꝙ eiusdē ipi⁹ hēat ipotētiā Tertia vō spēs ꝗlitatꝭ ē passibiles ꝗli/tates ꝛ passiōs. sūt. āt hmōi vt dulcedo ꝛ amaritudo ꝛ austeritas ꝛ oīa his cog nata āpli⁹ calor ꝛ frig⁹ et albedo ꝛ ni/gredo ꝛ qm̄ hee ꝗlitates sūt maifestū ē ¶ Quecūz eīn ista susceperit ꝗlia dicū tur sm ea vt mel qm̄ dulcedinē suscipit dr dulce ꝛ corp⁹ albū eo ꝙ albedinez suscipit. sil'r āt se se hz ꝛ in cetis ¶ Pas sibiles vō ꝗlitates dicūt n ꝙ ea q illas susceperit ꝗlitates aliqd patiāt neqz ei mel qm̄ aliqd passū sit idcirco dr dulce nec aliqd aliō h⁹mōi sil'r āt his ꝛ calor et frig⁹ passibiles ꝗlitates dicūt nō ꝙ ipsa q eas suscipiūt ꝗlitates aliqd pati antꝭ qm̄ singula eoz q dcā sūt sm sen suū ꝗlitates passionū pfectiā sūt passi/biles ꝗlitates dicūtur. dulcedo eīn pas sionem quandam sm gustum efficit ꝛ calor secundū tactum. similiter autem

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

aliȷ colores nō siľr his q̄ dicta sunt pas
sibiles q̄litates dicūtur sed q̄ he ipse q̄
litates ab aliq̄bus passionibus inna
scuntur. qm̄ ergo fiūt p aliquē passiōez
multe colorū mutationes. manifestuȝ
ē erubescens em̄ aliq̄s rubeus fact⁹ est
et timēs pallidus. ⁊ vnū quodqȝ taliū
Quare vel si q̄s naturaliter aliq̄d ta/
liuȝ passus est. siľeȝ colorē oȝ euȝ hr̄e.
q̄ em̄ affectō nunc ad verecundiā circa
corp⁹ facta ē. ⁊ ſm naturalē passionē
eadē fiet affectio. ita vt naturalis co/
lor similis sit. Quecūq̄ȝ igitur taliū ca/
suū ab aliq̄bus passionib⁹ difficile mo
bilibus ⁊ pmanentib⁹ pncipium sūp
serit passibiles q̄litates dicūtur siue em̄
ſm naturalē sbam pallor aut nigredo
facta ē q̄litates dicūt̄. q̄les em̄ ſm eas
dicimur: siue ,ppter egritudinē longam
vel ,ppt̄ estū cōtingit aut aliq̄d tale vel
nigredo vel pallor. ⁊ nō facile pterit ⁊
in vita pmanet. q̄litates ⁊ ipē dicūtur
siľr em̄ quales ſm eas dicimur. q̄cūqȝ
vero ex his q̄ facile soluūtur ⁊ cito trās
eunt fiūt passiones dicūtur. nō em̄ di/
cimur ſȝ eas quales. neqȝ em̄ q̄ ,ppter
verecūdiā fact⁹ ē rubeus rube⁹ dr̄ nec
cui pallor ,ppt̄ timorē venit pallidus
sed magis q̄ aliq̄d passus ē quare pas
siones hmōi dicunt̄. qualitates v̄o mi
nime. Siľr āt ⁊ ſm aīam passibiles
qualitates ⁊ passiōes dicunt̄ q̄cumqȝ
em̄ mox i nascēdo ab aliq̄b⁹ passionib⁹
fiunt. q̄ualitates dicunt̄ vt demencia ľ
ira vľ alia hmōi quales em̄ ſm eas di
cimur. vel iracundi vel dementes. siľr
āt ⁊ q̄cumqȝ alie nationes nō natura
liter ſȝ ab aliq̄b⁹ casib⁹ facte sunt diffi/
cile ptereuntes ⁊ oīno immobiles. et̄
hmōi qualitates sunt. quales em̄ ⁊ ſm
eas dicimur. q̄cumqȝ āt ex his q̄ citi⁹
ptereunt fiunt passiones dicuntur vt
si q̄s ,ptristatus iracundior fit nō ei dr̄
iracund⁹ q̄ i hmōi passione ē iracundi
or. ſȝ magis aliq̄d passus quare passio
nes hmōi q̄deȝ dicunt̄. qualitates v̄o
minime. Quartū v̄o gen⁹ q̄litat̄ est
forma ⁊ circa aliq̄d ꝯstās figura āpli⁹
āt ad hec rectitudo vľ curuitas ⁊ si q̄d
his siľe est ſm ei vnūq̄dqȝ eorū q̄le q̄d
dr̄. triāgulū em̄ vľ q̄drāgulū eē q̄le q̄d
dr̄. ⁊ rectū ⁊ curuū. Rarū vero ⁊ spissuȝ
et asperū ⁊ lene putabūt̄ q̄dā q̄litatem
significare. sȝ aliena putabūt̄ eē a di/
uisiōe q̄ circa q̄litatē ē q̄ȝdā ei positōeȝ
q̄dāmō videt̄ ptiū vtrumqȝ mōstrare
spissū q̄dē ē eo q̄ ptes sibi ipe ,ppiq̄ sūt
rarū vero eo q̄ dist̄ēt a seinuiceȝ. ⁊ lene
q̄deȝ q̄ i rectū sibi ptes iaceāt. asperū ve
ro q̄ hec q̄dē ps superet. illa v̄o sit infe
rior ⁊ fortasse aliȷ q̄qȝ apparebūt q̄li/
tatū mōi. sȝ q̄ maxime dicūt̄ hi sūt. quali
tates itaqȝ sūt q̄ pdicte sūt. Est aūt
qualitas eorū q̄ multipliciter

Hic .p. incipit de q̄litate deteriare diuisiue. Et
diuidit̄ i q̄ttuor spēs ſm q̄ sunt q̄ttuor spēs q̄li
tatꝪ. Scd̄a ibi. At v̄o. Tercia ibi. Tercia v̄o
spēs. pria i duo. pmo oñt q̄ q̄litates sūt i pma
spē. ⁊ cū h̄ istas q̄litates ꝯpat ad inuicē penes
ꝯuemēciā ibi. Sūt āt. Quo ad pmū dr̄ q̄ q̄li/
tas ſm q̄ i cōi accipit̄ vt pdicamtū ē de nūero
eorū q̄ multipľr dicūt̄. Et vna .i. pma spēs q̄lita
tꝪ ē hit⁹ ⁊ dispō. q̄ sic drn̄t. q2 hit⁹ ē pmanēcior
et diuturnior dispōe. tales āt hit⁹ sūt scie ⁊ v̄tu
tes. q2 scie videt̄ eē de nūero pmanēciū. ⁊ eorū q̄
difficulť mouet̄ a subo. q2 si q̄s sumat aliq̄ȝ scie
ciā mediocrit̄ .i. paulati siue morose ſm boe. cui
i expōe lr̄e q2 trāslator fuit mg̃r ē credendū. illa
nō sepat̄ faciliť ab ipo sciēte sp̄ nisi forte gran/
dis fiat pmutatō ,p amēciā. apoplexiā vľ mor/
bū litargicū. Et sicut iā de scia dictū ē. ita de v̄
tutib⁹ ē dōm cuiusmōi sūt iusticia. castitas ⁊ sin
gula q̄ sūt de nūero taliū q̄ .s. sūt pfectōes potē
tiarū ad ,ppriū ⁊ ꝯnaturalē actū. q2 talia n̄ vidē
tur facile posse moueri nec pmutari. Affectōes
v̄o .i. dispōes dicūt̄ q̄ facile mobiles sūt a sbiec
to. ⁊ cito .i. pūis occasionib⁹ pmutabiles i ꝯriū
sicut calor q̄n pmo afficit corp⁹ ⁊ nō trāsiuit in
hitū sic in ethico i q̄ calor ē vt hit⁹ ⁊ sicut frigi
ditas q̄ pmo afficit id q̄d tāgit ⁊ nō adhuc trās
iuit i hitū sicut i eo q̄ frigida paleſi dissolut⁹ est
vel hydropici fract⁹ ē. ⁊ sicut egritudo q̄ est me/
dietatꝪ distēperācia vľ discracia. ⁊ sanitas q̄ ē
medietas ⁊pata ad naturā ꝯplexiōis. ⁊ alia hu
iusmōi. Circa em̄ talia q̄ dispōes sunt afficitur

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

homo .i. disponitur q̄dāmō .i. aliq̄ mō. Cito
enī ꝛ facili occasione ꝑmutatur hō talibus sicut
cū ex calido fit frigidus aut ecōuerso. ꝛ sic facile
de sanitate in aliq̄ꝫ distracie egritudinē transit
Silr aūt ē i alijs q̄litatibꝰ nisi forte in his sit
dispōibꝰ q̄ cōtingūt ꝑ longitudinē tp̄is. i. que
diu sunt indurate q̄ solent trāsferri i naturā cꝰ/
libet. sicut ē aliq̄ egritudo insanabilis. vel egre
tudo q̄ difficile ē a subiecto mobilis quā q̄libꝫ
vtiq̄ꝫ habitū vocabit. Cōcludit igitur di/
cēs. manifestū ē ḡ qm̄ volūt q̄litates q̄ sunt diu
turniores ꝛ difficile mobiles noīari habitus.
Qd̄ ꝑꝫ inductiue in sciēcijs disciplinalibus
q̄ꝛ in disciplis nō mltū retinētes. sed facile mo
biles sunt q̄ nō dicūtur habere habitū. q̄uis
sint ad disciplinam melius vel peius dispositi
ꝓpter hoc igit̄ differt habitꝰ a dispōe. q̄ꝛ dispō
est de facili mobilis. ꝛ hītus ē diuturnior et dif
ficile a subiecto mobilis.

Tunc ibi Sunt aūt habitus. Hic phi
losophꝰ cōpat habitū ad dispōnem penes cō/
ueniencia ꝫ dicēs. q̄ habitꝰ sūt etiā dispōnes. sꝫ
dispōes nō necesse est eē habitꝰ. Qꝫ āt hītꝰ sūt
dispōes ꝑꝫ. q̄ꝛ q̄ retinēt hītū q̄dāmō dispositi
sunt ad ea q̄ hn̄t. i. ad habitū melius vl̄ peius
Qui aūt dispositi sunt nō oīno retinēt habitū
id ē ois habitus est dispō. sed nō ois dispositō
est habitus

Tūc ibi aliud vero genus. Hic ph̄s deter
minat de scd̄a spē q̄litatis. Et diuidit̄ in duo
Primo ondit q̄ sit scd̄a spēs q̄litatis Scd̄o re
mouet q̄ddā dubiū. Secūda ibi. Nō enī. Pri
mo dt̄ sic. Aliud q̄dē genus sp̄ n̄ generalissimū
sed subalternū ē ſm q̄d pugillatores vel curso
res. vel operatōe medicine salubres vel insalu
bres dicūtur. Et simplr̄. i. vlr̄ q̄ dicūtur ſm na
turalē poñaꝫ vl̄ imponaꝫ dicūtur. nō enī dicū
tur hmōi ꝓpter h̄ q̄ dispositi sunt ad ista. sed
ꝓpter h̄ q̄ꝛ hn̄t naturalem poñaꝫ hoc facile fa/
cere. i. de facili vel hoc pati de facili. ꝛ exēplifi
cat vt pugillatores vl̄ cursores dicūtur nō ꝓp
ter hoc q̄ sint dispositi. sed ꝓpter h̄ q̄ hn̄t natu
ralē poñaꝫ h̄ facile faciēdi. Silr̄ sanatiui di
cūtur ꝓpter hoc q̄ hn̄t naturalē poñaꝫ vt nihil
patiant̄ a q̄buslibet accn̄tibus. sꝫ egrotatiui di
cūtur ex eo q̄ꝛ hn̄t naturalē imponaꝫ faciēdi vl̄
paciēdi. ꝛ sp̄ sp̄ patiūt̄ ꝛ nō pn̄t resistere quibus
libet accn̄tibꝰ. pugillatores enī ꝛ cursores non
dicūt̄ ex eo q̄ꝛ disposti sūt ad pugillādū ꝛ currē
dū. Et silr̄ salubres vl̄ sanatiui dicūtur ex eo q̄
hn̄t naturalē poñaꝫ vt nihil a q̄buslibet a leui/
bus accn̄tibꝰ ꝯrijs patiātur. Egrotatiui ṽo di
cūt̄ q̄ naturalē hn̄t imponaꝫ eo q̄ facile paciūt̄

Et silī mō se hn̄t durū ꝛ molle q̄ etiā sunt q̄li/
tates scd̄e spēi. q̄ꝛ durū ē naturalis poña. mol/
le naturalis iponā. Ex q̄ durū dicit̄ q̄ hꝫ natura
lē potēciā q̄ nō cito secat̄ l̄ diuidit̄. Molle ṽo
hꝫ eiusdē naturalē impotēciā nō ex eo tamē dr̄
aliq̄d impotēs. q̄ꝛ impossibile ē ipm̄ h̄ facē siue
q̄ꝛ nullo pt̄ facere. sed ex eo q̄ꝛ cū difficultate pt̄
facē ꝛ illō dr̄ potēs q̄d faciliť ꝛ expedite pt̄ facē

Tunc ibi tercia vero spēs hic Aresto.
determinat de tercia spē q̄litatꝭ. Et diuidit̄ in
duo. q̄ꝛ ꝑmo ostēdit q̄ sūt de tercia q̄litatis Se
cūdo poīt differenciā int̄ illa ibi. Quecūq̄ꝫ. pri
ma diuidit̄. q̄ꝛ ꝑmo ostēdit q̄ sūt de tercia spē q̄
litatꝭ. ꝛ declarat ista ꝑ exēpla. Scd̄o declarat i
tētū ibi. Quecumq̄ꝫ enī. Primo dt̄ q̄ de tercia
spē q̄litatis sunt passibiles q̄litates ꝛ passioēs
cꝰ exēplū ē vt dulcedo amaritudo ꝛ austeritas
et oīa his ꝯgnata. sicut salsedo. sapor. pinguis
pōticꝰ stipticꝰ. ꝛ silr̄ calor ꝛ frigiditas q̄ sunt q̄
litates tangibiles. ꝛ albedo ꝛ nigredo q̄ sūt q̄li
tates visibiles siue sensibiles ꝑ visum

Tunc ibi quecūq̄ꝫ hic philosophus.
ꝓbat p̄dicta eē q̄litates. Et diuidit̄ q̄ꝛ ꝑmo fa
cit h̄. Scd̄o ꝓbat p̄dicta eē passibiles q̄lita/
tes. Scd̄a ibi passibiles ṽo. Quo ad ꝑmū dt̄
q̄ p̄dicta sūt q̄litates ꝛ h̄ manifestū ē ex descrip
tōe supius poīta. q̄ꝛ q̄cūq̄ꝫ subiecta suscipiunt
p̄dictas q̄litates dicūt̄ qualia ſm ipas. ḡ ipsa
sunt q̄litates. Aūs ꝑꝫ q̄ꝛ mel ex eo q̄ dulcedinē
suscipit dr̄ dulce. ꝛ corpꝰ ex eo q̄ suscipit albedi
nē dr̄ albū. ꝛ sic etꝭ ē in ceteris qualitatibꝰ. q̄a
corpꝰ suscipiēs nigredinē ipm̄ infarmātē dr̄ ni
grū. ꝛ suscipiēs rubedinē dr̄ rubeū..

Tunc ibi passibiles vero hic probat ꝓ
bat p̄dicta eē qualitates passibiles Et ꝑmo fa
cit h̄. Scd̄o ex dictꝭ infert vnū correlariū. scd̄a
ibi. Quare siḡe. Pria i duo ſm q̄ ꝓbat de du
plicibꝰ qualitatibꝰ q̄ sunt q̄litates passibiles.
Scd̄a ibi. Albedo āt. Quo ad ꝑmū dt̄ q̄ q̄lita
tes passibiles dicunt̄ nō ex eo q̄ subiecta q̄ eas
suscipiūt aliq̄d patiāt̄. q̄ꝛ neq̄ꝫ mel ex eo q̄ dul
ce ē aliq̄d passū ē. Silr̄ dōꝫ ē de calore ꝛ frigo
re q̄ etꝭ dicūt̄ q̄litates passibiles nō ex eo q̄ ha/
bēcia illas q̄litates aliq̄d patiāt̄. sꝫ q̄ꝛ ꝑficiunt
q̄sdā passioēs i sensibꝰ q̄ꝛ dulcedo efficit q̄ndaꝫ
passionē ſm gustū. ꝛ calor ſm tactū. Albedo ṽo
et nigredo ꝛ alij coloēs nō dicūt̄ silī mō his ꝑ
dictꝭ q̄litatibꝰ qualitates passibiles. q̄ꝛ n̄ agūt
in sensū ſm eē materiale. ex q̄ visus albi nō ē al
bꝰ ꝛ nigri niger. sicut gustꝰ dulcis ē dulcis ꝛ ta
ctꝰ calidi ē calidꝰ. ꝛ sic nō agūt passibiles qua/
litates in visuꝫ. Sꝫ dicūt̄ passibiles q̄litates

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tur nob a passiõib' q̃busdã p̃cedẽtib' i nob. q̃d em̃ colorũ mutacões sũt i nob p aliquã passiõz i nob p̃cedẽtẽ ẽ mai' p iductiõz expimẽtalem Erubescẽs em̃ aliq̃s rubeus fact' ẽ. cũ erubescẽtia sit timor i turpi ppetrato. timor át passio et fuga cordis b'' sũ tolẽ ppellẽs sãguiẽz ĩ faciem Silr aliq̃s timẽs fact' ẽ pallid' sãguie a facie retracto ad cor p̃pt timoris patiẽs. Et silr vnũ q̃dz taliũ color inascit ex q̃dã passiõe p̃xima

Tunc ibi · Quare si quis.

Hic. p. infert q̃ddã correlariũ dicẽs q ex dcis seq̃t si q̃s hũerit aliquẽ colorẽ ex aliq̃ passione natali. ille color dr passibil' q̃litas. sic ille q̃ cãtur ex aliq̃ passiõe artificiali. q2 color q̃ fit natalit siue p naturã inẽ. ille eodẽ fit ex passiõe prima natalit. licet forte nob occultat sic color q̃ fit artificialit et generat ex passiõe manifesta.

Tunc ibi Quecũq3 igit taliũm.

Hic poit. p. drãz iter passiões ꝛ passibiles q̃litates Et diuidit i duo. q2 p° facit h̃ de q̃litatib' corpis. 2° de q̃litatib' aie. scda ibi silr est in his Quo ad p'' dt q iste q̃litates q̃ cãnt ab aliq̃b' passiõib' difficile mobilib'. siue cãte sint a passiõib' natalib' siue ab aliq̃b' passiõib' artificialibus dicũt passibiles q̃litates q2 nos dicimur bm eas q̃les. vñ siue aliq̃ue sint pfcẽ ppt lõgaz egritudinẽ. vel ppter estũ vel ppt calorẽ vt aliq̃d taliũ sic ẽ nigredo vl' pallor quã facit egritudo. vl' ppt estũ q̃ iducit ruborẽ q̃ aliqñ cõburit in facie sãguinẽ. ip dicũt passibiles q̃litates. sic nigredo. ꝛ pallor dũmõ nõ facilit p̃tereũt et i vita pmanẽt. i. pmanet q3 diu tal' viuit. sed q̃litates q̃ generãt ex aliq̃b' passiõib' cito p̃tereũtib' ꝛ de facili soluũt dicũt passiões q2 bm has nõ dicimur q̃les. sed poti' aliq̃d passi. nul l' ei simplr rube' ẽ ppt h̃ q ex v̓ecũdia rube' factus ẽ. Silr ille cui pallor subito ppt timorẽ venit nõ simplr pallid' siue q̃lis bm pallorẽ s3 magis cõueniẽt. q2 aliq̃d pass' ẽ. nõ ad dnõiacõz s3 ad sbñe imutacõz ppt q̃d h'mõi imutacõs sbñe dicũt p̃uenient passiões. q̃litates v̓o mime q2 nõ simplr dicũt bm eas q̃les.

Tunc ibi. Similite er in alijs.

Hic. p. oñdit idẽ de passionib' aime dicẽs q similit ẽ in his passiõib' q̃litatib' ꝛ passiõibus q̃ fiũt bm aimã. i. inducũt b'' accñia aie h̃ ẽ q2 pn'' ẽ in anima q3uis muta° sit in corpe q2 q̃dã dicũt q̃litates passibiles. ꝛ q̃dã passiões q2 q̃cũz q̃litates fiũt ab aliq̃b' passiõib' innascẽdo. i. q̃ nascũt seu indurãt ex aliq̃b' passiõib' illa dicũt passibiles q̃litates. vt dementia vel ira Et silr alie huiusmõi passiões que remanẽt q̃litates dicũt illate p sensũ fantasiã vel opiniõez

Quia bm istas qualitates dicimur quales. s3 em̃ irã dicimur iracũdi. ꝛ bm demẽtiã dicimur demẽtes. ꝛ bm timorẽ timidi. Silr át est si q̃cũq3 alienacões et insanie nõ natalit sũt facte. s3 aliq̃b' casibus sũt inducte vt ex visu terrore et sũt difficile p̃tereũtes. vel oĩno immobiles. oĩa em̃ huiusmõi dicẽda sũt q̃litates passibiles eo q bm tales q̃litates dicimur q̃les ꝛ dnõiamur Quecũz v̓o taliũ passionũ sũt ex his q̃ citius p̃tereũt ꝛ facile subctũ derelinquũt passiões dicũtur nõ passibiles q̃litates. c' ẽ exẽpluz vt si q̃s forte cõtristatus ab aliq̃ inferẽte iniuriã. iracũdior solito factus sit. nõ ppt h̃ dr iracũdus. p dnõiacõz q̃ in huiusmõi occasionata passione iracũdior ẽ solito. sed magis dr bm irã aliquid passus ppt q̃d talia dicũt passiões. nõ autẽ passibiles qualitates.

Tunc ibi. Quartum vero genus

Hic. p. detiát de quarta spẽ qualitatis. Et diuidit in tres ptes. p° oñt que qualitates sunt de quarta spẽ. 2° remouet dubiũ. ꝛ in tcia pte excusat se de insufficiẽtiori deriacõe. scda ibi rar vero tcia ibi. et fortasse: Quo ad p'' dt q quartũ genus qualitatis ẽ forma et figura cõstãs circa aliq̃d sic rectitudo curuitas sũt de quarta specia qualitatis q2 vnũq̃dq3 recipiẽs ista dr quale vt triãgulũ vl' quadrãgulũ. ꝛ ista sũt ppric corporũ et supficiez que plurib' lineis tmĩnãt Amplius p̃ter hec in lineis etiã inueniũt q̃dã que sũt in hoc mõ qualitatis poneda sicut rectitudo curuitas et si aliq̃d ẽ his silẽ sicut circulare spicũ ꝛ generalit loquẽdo rotũdũ Dia em̃ ista hñt formã p̃cauũ iteri' ꝛ figurã p̃uexi ad exterius.

Tunc ibi. Rarum vero et spissum

Hic. p. remouet q̃ddã dub'' dicẽs q rar ꝛ spissũ. i. rar et densũ asperũ et lene putabũt fortitã apud aliq̃s principalit qualitatẽ significare q3uis aliena sint huiusmõi a diuisiõe que ẽ circa qualitatẽ. significãt em̃ p̃dicta põnẽ quãdã q2 ordinẽ quẽdã ptiũ Q̃d inductiue p3 quia spissũ ẽ c' ptes sibi inuicẽ ppinque sũt siue cõiacẽt. rar v̓o p oppo'' dr eo q ptes natales a se inuicẽ distãt i to°. ꝛ sic h̃ duo b'' põem ptiũ intrisecã dicũt lene át ꝛ asper dicũt bz põez q̃ndã ptiũ exterior. lene q̃dẽ eo q i rectũ vel eque bz lineã vel supficiẽ ptes sibi cõiacẽt exteriores ꝛ vna sup aliã nõ emineat. Asperũ vero p oppositum h' dr eo q vna quidez exterior ptium in linea vel supficie supior est sup alterã eminẽdo porrecta Alia vero inferior et sup aliam depressa positiones igitur dicunt primo predicta

He igitur sunt quattuor species qualitatis que communiter inueniuntur et fortasse alij

qualitatꝫ mōi apparebūt. qꝛ q̄le valde mltipli
cit dicitur de ſb̄ali ⁊ accn̄tali q̄litate et ſic ſunt
multi mōi. tn̄ iſti mōi qui maxie dicūt qualita
tis modi dicti ſunt

¶ Circa textum expoſitū mouet̄ que
ſtio. vtrū cōuenient̄ diuiſa ſit qualitas
ab areſtotele primo in q̄ttuor ſpēs.

Et videt̄ primo q̄ nō. qꝛ nullū multiplex ha/
bet ſpēs. ſꝫ q̄litas ē multiplex: g̃ nō hꝫ ſpēs. mi
nor ē p̄hi in lr̄a dicctis. Qualitas ē eoꝝ q̄ mlt
iplicit̄ dicūt̄. maior pꝫ: qꝛ gen⁹ p̄dicat̄ vniuo/
ce. ſicꝫ pꝫ p. p. in diffinicōe vniuocoꝝ. ¶ Scd̄o
ſic cuiuſlibꝫ vni⁹ generis ſūt tm̄ due ſpēs p̄rie
q̄litas ē vnū genus. g̃ nō hꝫ q̄ttuor p̄mas ſpēs
nec videt̄ iſte ſpēs ſbalt̄nate. qꝛ nulla ſub altēa
cōtinetur. maior pbat̄ ſic: qꝛ oīs diuiſio generis ē
p dr̄ias ꝯr̄ias p. p. in decio metaphiſice ⁊ boe/
tiū in libro diuiſionum. ſꝫ tn̄ vnū ē vni ꝯr̄iū vt
ibidē pbat. p. igit̄ ſūt tm̄ due p̄rie dr̄ie diuiſe
cuiuſlibet generis. g̃ tm̄ due ſpēs cōſtitute per
illas ¶ Ter⁹ impoſſibile ē duas ſpēs eiuſdē ge
neris p̄dicari de eodē. ſꝫ habit⁹ ⁊ diſpō q̄ aſſig/
nāt̄ p prima ſpē paſſio ⁊ paſſibilis q̄litas que
aſſignāt̄ p t̄cia ſpē p̄dicāt̄ur de eadē q̄litate. vt
de calore ⁊ frigore et ſilib⁹ que. p. enūerat i p̄ma
ſpē ⁊ t̄cia igit̄ p̄ma ſpēs ⁊ t̄cia nō ſūt due. ma/
ior p̄bat̄. qꝛ oīs dr̄a ſm ſpēm eſt ꝯrietas p. p. i
decio metaphiſice. ꝯr̄ia nullo⁹ p̄dicāt̄ de eodē
minor etiā pbatur rōe qꝛ eadē q̄litas ſm eēnti
am p̄t inferre paſſionē ſcſui ⁊ ita eſſe paſſibilis
q̄litas. ⁊ difficulter mobil̄ a ſubetō. ⁊ ita eē hi/
t⁹ vel diſpō ¶ Quarto iſta diuiſio fit ſm diuer
ſos mōs eēndi in ſubetō q̄b⁹ ſbn̄a afficit̄. ſꝫ iſti
mōi ſūt accn̄tales qualitati. g̃ nō ē diuiſio ge/
neris in ſpēs. ¶ Quīto ſic ſm boetiū in libro
diuiſionū. Aliud ē qd̄ diuidit. ⁊ aliud q̄ diuidit̄
ſed illud quo gen⁹ diuidit̄ ē qualitas. qꝛ in h̄
vt ibidē dt dr̄t diuiſio generis a diuiſiōe toti⁹
integralis. qꝛ illa fit ſm quātitatē. ergo non p̄t
qualitas eē id qd̄ diuidit̄ ¶ Sexto gen⁹ cōpa
tur ad diffinicōeꝫ ſicꝫ materia cōpat̄ ad formaꝫ
ſꝫ qualitas nec ē materia nec hꝫ modū materie
qꝛ qualitatis eſt qualificare ⁊ denōiare ſbiectū
h̄. āt eſt p̄prietas forme. igit̄ nō diuidit̄ quali
tas p modū generis ¶ Argumēta alia q̄ cōtra
diſioēꝫ moueri p̄nt p̄tebūt i ſingl̄ ſpēb⁹ ſm or
dinē. Inoppoſitū ē. p. ⁊ poītur iſte diſcurſus

¶ Maior. ſm forme ſbal̄ originales
dr̄as q̄litatis noſcūtur ſpēs tā ſubalt̄ē
q̄ꝫ ſpēaliſſime differentes. ¶ Minor.
prima huius forme diſtinctio p ratio
nes originales ipſius eē et agere con
ſtituitur deinde p mōs eēntiales prin
cipij ⁊ finis determinatur. ¶ Conclu
ſio. Ergo ſic areſtoteles ad huius qua
t̄narie diſtinctionis imaginem q̄dru
plicem ponit q̄litatis ſpeciem in gene
ra et ſpecies ſubalternate ⁊ ſpēaliſſime
ſubordinabilem

¶ Maior patꝫ qꝛ qualis eſt p̄portio materie
ad quātitateꝫ. talis eſt forme ad qualitatē ergo
modos diſtinctionis ſubſtātialis forme habē
tur ſpēs genera ⁊ ſpecialiſſime que ſūt ſpēs tm̄
in predicamento qualitatis. Et hec notitia eſt
a priori qꝛ qualitas eſt ſignum quo ad nos for
me. ſubſtātialis ¶ Minor patet. qꝛ forma hꝫ
duplicē rationem principiādi. quia vel eſt pri/
cipiū actus primi vel actus ſcd̄i id eſt pricipi
um ipſius eē vel agere. primū facit p p̄priam
eſſentiam. qꝛ eſſe eſt actus formalis et intrinſe
cus eſſentie eidem identicus. Principiū vero
ipſius agere eſt p potentiā eſſentie ſupadditā. ⁊
ab ea fluctem. quia ſicut eſſe eſt actus eſſentie.
ita agere eſt actus potentie ¶ Deinde ſubdiui/
ditur ratio originādi vtrūqꝫ p rationem prin
cipij et finis quia eſt principium originās eſſe
vel agere. ⁊ eſt principium terminās vtrūqꝫ qd̄
habet rationem finis terminātis in execucione
licet origo ſit et originale principium in intē/
cione ex quo tam eſſe q̄ꝫ agere vtrumqꝫ eſt fini
tum. ergo habet principium et finem. et ita de/
minatur p modos eſſentiales ⁊ intrinſecos p̄n
cipij et finis. ¶ Concluſio ſeq̄tur ex premiſſis
quō auteꝫ aſſimulātur ſpēs qualitatis modis
forme in ratione principij et finis. Patebit in
ſequentibus inductiue in qualibet ſpecie. Eſt
em̄ hic ſubordinatio in ſpeciebus ſubalternis
vſqꝫ ad ſpecies ſpecialiſſimas. ſicut in ſubſtan
tia eſt ſubordinatio corporei animati ſenſibil̄
et ratōnalis licet hic ſtatim qualitas nō ſubdi
uidatur in duas ſpecies quia diuiſio accidentis
nō eſt ſemp p intrinſecas et oppoſitas dr̄as.
ſed p modos diuerſimode hn̄di ſe ad ſubſtātiā
nihilominus p̄t et hec ad bimembrem reduci.
ſm diuiſionem tactā in minore p̄pōne vt due
ſūt ſpecies penes eſſe et due penes agere et ſub
diſtinguantur penes rationem principij et fi/
nis vt poſtea dicetur Eſt etiam hic imago que
dam ſubordinacionis de genere ſubſtancie q̄
ad illa quattuor que ſunt corporeuꝫ animatū
ſenſibile et rationale. Sed hoc ſolum eſt per
quandam remotam ⁊ longinquam adaptacio
nem vt quarta ſpecies ſit ſicut corporeum
cum figura ſolum in corporibus reperiatur.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Tercia spēs vt aīatum. qꝛ in ipa ponūtur q̄litates vitaliter poñas aīe immutantes Et secūda spēs vbi sunt hmōi poñe appꝓpate dꝛ sicut sensibile. ⁊ tūc in pⁱma specie ponūtur habitus racionales Et sili mō pn̄t adaptari quattuoꝛ cau sis. qm̄ pꝛima spēs formaliter subaꝫ habituat ¶ Secūda spēs est poña naturalis formā con sequēs ⁊ ea efficienter in oꝛdine ad operatioēs pficiēs. In tercia spē est q̄litas potēcias cogni tiuas sicut obiectū finaliter mouēs. ¶ Quarta spēs determinat materie q̄ātitatē. Et ex isto pꝫ etiā ordo haꝝ speꝝ. qꝛ oꝛdinātur ꝫm ꝙ magis assimilanꝭ forme subali in pfectione sua q̄ ipa pficit materiā. Ipsa nāqꝫ pⁱmo dat eē materie formaliter inexn̄s pⁱmo inchoatiue sub mō dispōis. postea cōplete sub eē habitꝰ. ⁊ ita ē prima spēs. Deiñ a forma formaliter pficiēte suū subiectū fluūt effectiue naturales poñe ⁊ impotēcie q̄ oꝛdinātur ad operationes illi forme cō uenientes pꝰ q̄s obiecta illas poñas monentia vltimo relinq̄tur tūc q̄rta spēs q̄ magis coueit cū materia ⁊ q̄ātitate. Hec tñ i q̄nto metha. ponitur inꝭ has pⁱma. cū ꝫm oꝛdinē rei preuenit alias spēs. nec ibi ponīꝭ poña cū nomē tale in caº de ptāte ibidē supⁱ determinatū sit. Et cū metha. ꝯsiderat q̄litatē trāscēdēt ponīꝭ ibi vnº modꝰ q̄litatis ꝫꝫ quē dr̄ñales subales q̄litates dicūtur. lꝫ tñ q̄litates nō sint ꝫꝫ ꝓpoitā itētōꝫ

Ad obiecta in oppositū. ad pⁱmū ē dicēdū ꝫm dn̄m Alber. ꝙ q̄litas nō dꝛ multiplr vt equocū vl analogū. qd̄ p priꝰ ⁊ posteriꝰ dꝛ. sed est dictū multiplr vt genꝰ. qd̄ per diuersas differēcias diuidiꝭ i ea q̄ sunt sb ipo eq̄liter eo ꝙ eq̄ exeūt ab ipo ⁊ nō vnū p aliud sic em̄ sunt q̄ttuoꝛ genera vl spēs q̄litatis q̄ꝝ nullū p alid ꝑticipat q̄litatis ꝑdicatōꝫ. ⁊ sic spēs q̄litatꝭ exeunt ab hoc vno qd̄ ē q̄litas. vt ē multitudo ē tamē ꝫm arcē diuidēdi ista diuisio reducenda ad eā diuisionē q̄ est generis in spēs. Et ill̄ q̄ttuoꝛ spēs sunt coequeue sub genere ⁊ nulla aliȷ̄ subalternata ¶ Ad secūdū est dicēdū ꝫm dn̄ꝫ Al. ꝙ ē duplex diuisio generꝭ. vna est p dr̄ñas eēnaliter spēs ꝯstituentes. ⁊ tales dr̄ñas oꝫ eē oppositas p affirmationē ⁊ negationeꝫ. q̄uo rōnale ⁊ irrōnale diuidūt aīal. ⁊ talis diuisio dꝫ esse bimenbris. Alia est diuisio q̄ genus diuidiꝭ p spēs siue accn̄s p modos q̄bus efficiꝭ in sba. ⁊ qꝛ mōi tales sunt multi. ꝫ oꝫ talē diuisio nē p modū mltiplicitatꝭ ⁊ multitudis dare. Et sic cū dꝛ q̄litas diuidiꝭ i q̄ttuoꝛ spēs. spēs dꝫ accipi p mō sb h̄ sensu. q̄ttuoꝛ sunt modi generales q̄bus oīs suba afficitur ⁊ omnes qualitates subaꝫ afficiunt. q̄ tñ ad vnū modū generalem reducūtur. in q̄ cōueniūt q̄ est eē in sba p modū q̄lis. reduciꝭ tñ hec diuisio ad eā q̄ est generis in spēs ⁊ hꝫ modū eius. Est āt inter speꝫ et modū hec dr̄ña. qꝛ spēs sup illd̄ cuius ē addit dr̄ñaꝫ eēnalē. modꝰ ꝟo differētiā accn̄alem veꝝ tñ est ꝙ ꝑdicta quattuoꝛ ponātur loco speciēꝝ istius generis. q̄litas em̄ nō innotescitnobis nisi p q̄le siue p modū quē hꝫ in subiecto.

¶ Ad terciū ꝑtebit inferius ⁊ in solutōe ꝑtnīt Et similiter dōm ē ad q̄rtū ex q̄ em̄ spēs q̄litatis sunt innoīate diuidiꝭ p mōs inherēcie q̄bꝰ inheret subiecto ¶ Ad q̄ntū dōm ꝙ Boe. dicēs q̄litatē eē id qd̄ diuiditur intelligit p q̄litatē dr̄ñam siue q̄litatē eēnalem. ⁊ illa nō est q̄ h̄ diuiditur. vt ex ꝑdictis manifestū ē ¶ Ad sextū dōm. lꝫ q̄litas sit forma ⁊ hēat modum forme respectu subiecti qd̄ q̄lificat tñ respectu suarū dr̄ñaꝝ q̄ ipaꝫ determināt hꝫ modū poñe et determinabilis

Circa ꝑdicta sunt dubia. pⁱmū ē an habitus ⁊ dispō cōueniēter ponāꝭ pⁱma spēs q̄litatꝭ Et videꝭ pⁱo ꝙ nō qꝛ inter oīa accn̄cia. q̄ātitas pꝛimo inheret. igitur ille q̄litates q̄ immediacius sequuntur q̄ātitatē sunt prioꝛes naturaliter ⁊ tales sunt q̄litates quarte spēi. igitur ille dn̄t eē naturaliter prime. ¶ Secundo sic ꝫm phꝫ q̄rto topi. ꝑus est illd̄ qd̄ ē a natura eo ꝙ nō est a natura. sed q̄litates scd̄ spēi sunt a natura q̄litates aliaꝝ speꝝ. nō igitur secūda spēs dēret ē prima. ¶ Tercio q̄litates elementoꝛuꝫ dicūtur pⁱme q̄litates. qꝛ eas cōsequūtur omēs alie q̄litates. sed ille sunt q̄litates tercie speciei igitur tercia spēs dēret eē pⁱma. ¶ Quarto habitus ⁊ dispō ꝑsupponūt oēs alias q̄litates vt pꝫ inductiue qꝛ ꝑus est naturaliter hō figuratus hn̄s q̄litates sensibiles ⁊ poñaꝫ naturaleꝫ vel impoñam. q̄ꝫ sciēs vl virtuosus. igiꝭ prima spēs deberet eē vltima. ¶ Quinto poña naturalis ē ꝑncipiū opandi immediate cōsequens formā subalem. habitus aūt mediate. sed qd̄ ꝓpinquius est ꝑus est. ꝫm Aresto. tercio topico. igiꝭ poña ꝑor ē hitu. h̄ etiā pꝫ. qꝛ poña naturalꝭ ē immediatū subiectū hitꝰ vl dispōis. vt poña intellectia subeꝫ scie pꝰ ē naturaliꝭ accn̄te. cº est

¶ Solutō Al. ꝙ sic qꝛ cōtoꝛa sunt ꝑoꝛa prio phi. hitꝰ ⁊ dispō sūt cōioꝛa passiōe ⁊ passibili q̄litate. ⁊ forma ⁊ figūa. qd̄ pꝫ qꝛ hitꝰ ⁊ dispō i sunt coꝛpalibꝰ. ⁊ sp̄ualibꝰ vt inferius magꝭ manifestabiꝭ. ſꝫ q̄litates tercie ⁊ q̄rte spēi solū insunt coꝛpalibꝰ. Naturalis vero potencia ⁊ impoña dn̄t ꝑcedere hitū ⁊ dispōem. tñ qꝛ hitꝰ nō inē sube nisi mediāte naturali poña. Tū qꝛ naturalꝭ poña radicaꝭ i ꝑncipiȷs ipius sbstācie

sed propter duas cās habitus ⁊ dispō pcedūt naturaliter poňaz ⁊ imponãm sicut in solutōe obiectoꝝ patebit. ¶ Ad quoꝝ pmū est dōm ꝙ spēs qualitatis nō ordinātur ſm h̄ ꝙ est immediaci9 cōsequi q̄ztitatē vel subaz. sed ſm maiorē cōitatē in genere q̄litatis vt dictū ē. ⁊ ſm naturaliter ineē ⁊ disponere in supficie ⁊ pfundo. ⁊ ſm oēs has conditiones dz quarta esse vltima. ¶ Ad scōm dicendū est eo modo ꝙ illa spēs q̄ est cōior in genere q̄litatis. i. addens super rationē q̄litatis. licet nō sit a natura debet poni pōr spēs altera q̄ nō est ita cōis ¶ Ad terciū dōm ꝙ q̄litates tercie spēi nō sunt tm̄ q̄litates elemētoꝝ. sed etiam ponūtur in illa specie oēs q̄litates q̄ sunt p se immutatiē sensus quaꝝ quedā sunt elementoꝝ ⁊ insunt eis a natura. et quedā nō Vn̄ ex pōritate q̄litatū elementariū vel ex inherencia naturali eaꝝ in elementis nō pt cōcludi generaliter pōritas oīm q̄litatū tercie spēi ad alias. q2 oz mediū sufficiēs eē ad cōcludēdū idē eē rōz cōem oīm q̄litatū tercie spēi ¶ Ad quartū dico ꝙ q̄litates pme spēi lz n̄ pmo insint sbe sz alie pcedāt eas. tn̄ hec spēs cōmunior ē ceteris min9 supaddēs q̄litati ⁊ forte plures spēs inferiores cōtinēs ¶ Ad q̄ntū dicēdū lz illa q̄litas q̄ dr naturalis poňa immediatius ꝯsequtur formā sbalē q2 illa q̄ dr habitus. nō tn̄ est ita cōis sicut illa. ⁊ iō nō ponitur prima. Etiā naturalis poňa pōr est ſm viā generatiōis habitu tn̄ ſm viam pfectōis q̄ i accidētibus accipit a mō inherendi hit9 q̄ assimilatur magis forme subali ē pōr. ¶ Et p h̄ etiaz soluitur argumētū q̄ argui posset fūdamētū est pus fundato. natural' poňa ē fūdamētū hitus g prior deberet esse habitu

Secūdū dubiū ē. an habitus ⁊ dispō nominēt vnā formā simplicē. siue vnā q̄litatez ſm eeňam distinctā ab aliīs generibus ⁊ spēb9 ¶ Et videt prio ꝙ nō. q2 habit9 ⁊ dispō opositas hn̄t rōes. g nō sunt vna spēs. ꝯňa tenz q2 dt phs q̄nto methaphisice ꝙ eadē spēs sunt illa q̄rū rō est vna. Añs pz p diffinitiones cōpositas in textu ¶ Cōfirmat scdo q2 spēs vt dt themixtius dz eē vna natura. sed habitus ⁊ dispō nō sunt natura. q2 habitus est forma pfecta dispō vo forma impfecta ¶ Cōfirmat tercio q2 oēs dispōes sunt q̄litates acq̄site sed q̄dā habitus a natura ⁊ creatōe insunt sed non videntur eadē illa quoꝝ vnū acq̄ritur studio ⁊ exercitio et reliquū naturaliter ¶ Scdo si hitus ⁊ dispositō significarēt eandē rē seq̄ret ꝙ ista pōt cōcedi. hitus ē dispō. ⁊ dispō ē hitus. seq̄la pz q2 noīa eadē rē significātia de se inuicē pn̄t pdicari ¶ Tercio sic si hitus ⁊ dispō significarēt eādē rē seq̄ret ꝙ inter ea nō posset mediare cōiūctio. seq̄la pz p Alexandrū dicētē Iūgit deuersa cōiunctio significata. ¶ Quarto habitus ⁊ dispō sunt spēs ad aliq̄d. g nō q̄litates. Cōňa tenet q2 diuersoꝝ generū nō subalternatim positoꝝ sunt diuerse spēs ⁊ dr̄ne. Añs pz p phm quinto methaphisice dicētē ꝙ dispō est ordinatio pciū in hn̄te ptes. sed ordo ptiū nō est spēs q̄litatis ¶ Quinto habitus est vnū generalissimū distictū a q̄litate. g nō est spēs q̄litatis. cōňa ptz ex pōribus q2 diuersoꝝ generuz nō sbalternatim poitoꝝ diuerse spēs ⁊ dr̄ne. Añs ē Aresto. ¶ Sexto calor ⁊ frigus sunt passiōes et passibiles q̄litates. g nō sunt dispōes. ꝯňa ē manifesta Añs ptz p phm in textu q̄ ponit calorē ⁊ frigus in tercia spē q̄litatis. igit pma species nō ē distincta a tercia ¶ Et cōfirmat q2 sūt in scda spē q̄litatis q2 sunt naturales poňe elemētoꝝ. igitur nō distinguitur pma spēs a scda ¶ Solutio sic habit9 ⁊ dispō nōiant vnā formā siue q̄litatē ab aliīs distinctā. ex quo vna ⁊ eadē q̄litas ſm spēz pt dici habitus ⁊ dispō. sicut si vn9 hēat sciaz firmiter radicatā in subo talis dr habit9. ⁊ si ali9 hēat sciaz nō firmit radicatā tal' q̄litas vocat dispō. Quāuis āt hit9 et dispō circa idē sūt ⁊ iō dicāt vna spēs. tn̄ vt dt Alber. q2 dicūt oppoitos mōs circa sbiectū in q̄ sūt ⁊ ſm ea q̄le dr. vnū nom hit9 ⁊ dispō hēre nō pn̄t. Quia oppoita p vnū nomē nō significātur vt dt. p. q̄rto metha. Et hec ē cā ꝙ vnus mod9 dr hit9 ⁊ ali9 dispō. hit9 em̄ ē nomē pfecti i ista spē. dispō vo nomē ipfecti. ⁊ g pncipale nom ē hit9. ⁊ scdariū q̄n adhuc ē i fieri ē dispō q̄n āt ē i fcō eē tūc ē hit9. hit9 g ē vt act9 q̄dā. dispō āt ē imixta poňe. Ex q̄ pz ꝙ hit9 dr a dispōe eo ꝙ hitus diuturnior ē ⁊ pmanēcior insubiecto i q̄ ē q̄d fit l' tractu tpis. l' radicatōe i sbiecto q̄ fit p remotōz coꝝ q̄ impediūt subiectū ad expedite agēdū illō c9 accipit hitū vn̄ hitus ē q̄litas q̄lē faciēs poňaz ad agendū actū illi potēcie propriuz siue sit potencia anime siue corporis. Dicit em̄ auerrois super secundo de aīa ꝙ habitus est quo operamur dum volumus. ita ꝙ potencia que ante habitum nutabat in actu suo ⁊ fluctuabat. stat in adeptione habit9 sicut in forma pficiente. ⁊ pfecta ad operatiōes illius potencie. ⁊ ita per habitum quodammō habetur ⁊ possidetur ad nutum. Et quia dispositio de rōe sui nōis non dicit nisi id q̄d disponit ad aliquid agendum ⁊ cū habitus pficiat ⁊ inclinet potenciā ad actū siue ad operatōz est habitus ſm hoc dispō ppt q̄d dicit tulli9

qꝫ virt⁹ est dispositō pfecti ad optimū: ⁊ h̄ est qđ vult phūs ꝙ virt⁹ est dispositō ad felicitatē. ſꝫ dispōnes nō nccē est eē habit⁹. itaqꝫ q̄ retinent habitū sūt etiā dispositi. sed nō ecōtra. Et hui⁹ cā est. qꝛ dispō noīe suo nō đt nisi ordinatiōeꝫ potētie ad actū. ⁊ h̄ pōt esse vel plene adeptuꝫ. et sic est habit⁹. vel nō plene ⁊ sic nō addit aliquid sup cōe nomē dispōis. ⁊ vocaꝛ cōi nomīe dispō. ⁊ inq̄tuꝫ deficit a pfecto opponiꝛ habitui. ⁊ iō nomē habit⁹ nō mereꝛ. Sūt autē vna spēs ab vna forma q̄ informāt sbiectū q̄ est in vna spē. qꝛ dispō eiusdē spēi ē cū habitu. Tn̄ nomināꝛ duob⁹ noībus. qꝛ nō noīant tm̄ q̄le qđ tal' q̄litas relinq̄t in subiecto ꝓm formā ⁊ essentiā. ſꝫ noīant eā etiā ꝓm eē qđ hꝫ in sbiecto inq̄tuꝫ illđ subiectū hꝫ eā pfecte vel impfecte que duo. qꝛ modū hn̄t oppositū vno noīe nominari nō pn̄t. Et qꝛ sic ad vnā formā ptinet habitus ⁊ dispō. iō p copulatiuā ꝯiungūtur coniunctōeꝫ. sed qꝛ differūt p esse pfecti ⁊ impfecti que in vno motu ad vnū ordināṫur finē. iō dispositio material' est ad habitū ⁊ pcedit ipꝫ ꝓm viā generatiōis. licꝫ ecōtra sit ꝓm viā pfectōis.

Ad obiecta in appositū. ad primū est dōm. eodē mō sic in solutiōe pricipali tactū fuit. ꝙ sūt vna spēs ⁊ nō differūt nisi sic pfectū ⁊ impfectū ꝓm modū eēndi in vno subiecto.

¶ Ad impbatōeꝫ vero dōm est ꝙ oppositas hn̄t ratiōes q̄tuꝫ ad modos eēndi in subiecto. a q̄bus etiā noīa sunt īposita. ſꝫ q̄ ad naturā p nomē significatā nō hn̄t oppositas rōnes ymmo vnā ⁊ eādē naturā dicūt. ¶ Ad phm̄ vo in q̄nto metaphysice dōm ꝙ ipē nō loq̄tur ibi de his que sūt vna spēs. sed q̄ vnū sūt in spē. ⁊ vult ꝙ illa sūt vnū in spē ꝙ ꝯtinētur sub vna spē q̄ruꝫ ē vna rō diffinitia ī cōi data ꝑ illđ nomē spēi et h̄ mō habit⁹ ⁊ dispō nō hn̄t diūsas rōnes qꝫ uis hn̄t diūsas rōes accn̄ales. s. ꝑptas penes diuersos mōs eēndi in vno subiecto. q̄ tn̄ modi spēꝫ nō variāt. ¶ Ad p̄mam ꝯfirmatiōeꝫ dicēduꝫ ꝙ oīs spēs dꝫ eē simplex ⁊ icōplexa ex pte rei ⁊ q̄tū ad naturā significatā ex pte rei. ⁊ sic ē in ꝓposito. qꝛ habit⁹ ⁊ dispō dicūt vnā ⁊ eādē naturā ex pte rei. ſꝫ ꝙ tal' natura nō significetur vno noīe h̄ est ꝓpter diūsos modos essendi in subiecto. ¶ Ad ꝯfirmatiōeꝫ scđaꝫ aliā dōm ꝙ habit⁹ ⁊ dispō sūt vna natura nec obstat impbatio. qꝛ pfectū ⁊ impfectū nō variāt spēm et naturā. qꝛ in quolibꝫ motu est ꝓcessus ab impfecto ad pfectū. ⁊ tn̄ quilibꝫ mot⁹ terminaꝛ ad vnū terminū ꝓm spēm ⁊ naturā. ḡ illo nō obstante habit⁹ ⁊ dispō sūt vna natura ꝓm diuersuꝫ eē. ¶ Ad terciā ꝯfirmatōꝫ iterimiꝛ assūptū qꝛ p quelibꝫ habitū disponimur ad meli⁹ vel ad peı⁹. ⁊ ḡ oīs hītus siue fuerit inat⁹ siue acq̄situs psuppoīt dispōꝫ eiusdē generis. ¶ Ad secūdaꝫ est dōm ꝙ si dispō ⁊ hītus diceret vnā q̄litatē ꝓm eēntiā ⁊ modū eēndi. tūc possent pdicari đ seīuicē ꝯūtibiliter. ꝑꝫ nūc dicūt diūsos mōs vni⁹ qualitatis q̄s hꝫ in sbiecto. ¶ Ad terciā dōꝫ ē eodē mō ꝙ iter ea q̄ sūt eadē ꝓm rē et modū. nō dꝫ mediare ꝯiūctio. ſꝫ pt mediare inter ea q̄ dicūt diūsos mōs. ¶ Ad q̄rtū dōꝫ ꝙ hītus capiꝛ multipl'r. vno⁹ vt ꝑt aliqđ transcendēs ꝓm ꝙ ab eo đr habē denoīatie qđ distiguiꝛ infer⁹ in fine libri. Scđo ꝑt hītudinē mediā inter hn̄teꝫ ⁊ rē hītāꝫ q̄ est velut actio media inter agēteꝫ ⁊ patiēteꝫ. ⁊ sic ē decimū ⁊ vltimū generalissimū. Alio⁹ idē est ꝙ forma positia ⁊ sic sūiꛈ infer⁹ in oppōe ꝓuatia. nullo⁹ istoruꝫ ē hic sermo de hitu. Quarto accipiꝛ habit⁹ vt ꝑt q̄litatē radicatā in subiecto ⁊ difficulter mobilē. Dispō aūt sumiꝛ absolute ⁊ tūc ē supius ad hītuꝫ h̄ ꝓm ꝙ dꝛ vbi poniꝛ ꝯuenientia iter dispōꝫ ⁊ hītuꝫ in q̄nto metaphysice capitulo de hitu. Alio⁹ sumiꝛ cuꝫ p̄scisiōe ⁊ tunc distiguiꝛ ꝯtra hītum p̄io mō possꝫ poni p̄ria spēs dispō. scđo⁹ oꝫ sil' ponē habitū ⁊ dispōeꝫ. ⁊ sic dispō vno⁹ est no⁹ cōe ad habitū ⁊ dispōꝫ ꝓprie acceptā. ſꝫ si accipiaꝛ p̄cise vt tactū fuit. tunc cū habitu ꝯstituit primū modū q̄litatis. ⁊ h⁹ exēpluꝫ ē in porphi q̄ diuidit dr̄ñaꝫ in eā q̄ facit alteratuꝫ ⁊ aliđ. ⁊ tn̄ đt ꝙ vl'r oīs dr̄ña facit alteratū. ⁊ ḡ p̄io accipiꝛ alteratuꝫ cuꝫ p̄scisione vt ibi tactuꝫ fuit ⁊ alio⁹ coīter. ¶ Ad q̄ntuꝫ dōm ꝙ hītus ⁊ dispō ꝓm illā significatiōꝫ ꝓm quā sunt q̄litates eēntialiter nō sunt p se ī genē relatiōis. siue vt relatio siue vt denoīatiue dicta a relatiōe. ſꝫ si sic h̄ est ꝓm aliā significatiōꝫ ⁊ ḡ vocātur relatiā ꝓm dici. Et sic dispositio equoce accipiꝛ ꝓm ꝙ ꝑt idē ꝙ positio q̄ ē generalissimū ⁊ ꝓm ꝙ ꝑt spēꝫ q̄litatis. ¶ Ad sextuꝫ dōm ꝓm dn̄m albertuꝫ ꝙ cuꝫ đt p. caloꝛ ⁊ frig⁹ sunt dispōes ⁊ habit⁹ intelligit p sil'itudinē qꝫ tuꝫ. s. ad modū accipiēdi habitū ⁊ dispōeꝫ. ⁊ n̄ est dictuꝫ ex eo ꝙ caloꝛ ⁊ frig⁹ sūt habit⁹ ⁊ dispositiōes. ſꝫ ideo qꝛ receptio eoꝝ ī subiecto q̄n qꝫ est p modū dispōis. q̄nꝫ p modū habitus. ⁊ sic sūt simpl'r de tercia spē ⁊ nō de p̄ia. vel pt dici ꝙ nihil ꝓhibꝫ idē dici vel poni in diuerꝭ generib⁹ aut spēbus equoce. vt vult phūs in fine predicamēti q̄litatis. Et sic in ꝓposito caloꝛ ⁊ frigus pn̄t capi tripl'r. Vno mō inq̄tuꝫ q̄litates ꝯplexionales p potēciaꝫ vite informate prebēt facultatē operādi opationes vite ⁊ sic pn̄t reponi in prima spē qualitatis. Alio⁹ pn̄t referri ad

formas elemētares respcū quarū sunt quedā naturales potēcie ⁊ sic ponūtur in scda spē qlitatꝫ. Tercio pñt referri ad cōem materiā elemētoꝝ ꝑ quā ineē ipis facltas mutue trāsmutacōnis. ⁊ sic sūt passibiles qlitates. ⁊ ponūtur in tercia spē. Et ꝑ idē ptꝫ respōsio ad ꝯfirmatiōꝫ

[redacted] est. que sit differēcia inter habitū ⁊ dispōꝫ. Solucio aresto. in textu. habitꝰ est diuturnior ⁊ ꝑmanēcior dispōe. nō eñ habitꝰ precipue aīe. vt sciē ⁊ ꝟtutes facile ꝑmutātur nisi forte grādis fiat ꝑmutacō puta ab egritudīe aliq̄ vel aliq̄ hmōi. Un̄ tradūt expositores sciaꝫ q̄ est hitus multꝭ mōis amitti. Uno mō ꝓpter magnā egritudinē ad quaꝫ seq̄tur spirituū debilitaᵒ. ⁊ ꝯplexionū variacō ⁊ ꝑ ꝯñs mēorie dstructio Scd̄a cā est capitꝭ lesio ad quā seq̄tur fantasie ꝑturbacio ⁊ ꝑuersio. Tercia ē somnolentia. qꝛ ꝑ eā mēoria grossis hūorībꝰ replet̄ ⁊ spūs disturbāt̄ ⁊ seq̄t̄ obliuio Quarta est nīa cura. qꝛ qñ duo motꝰ diuisi sꝭ circa idē. tūc motꝰ maior anihilat apparēciaꝫ mīoris. ⁊ cū cura sit motꝰ taꝫ animi qꝫ corpis. ergo nimia cura destruit motū ad exercitiū sciēciale. Quinta cā est ꝯtinua ebrietas ꝑ quā exercitiū mentale ipedit̄. qꝛ sꝑus interiores grossis hūorībꝰ replētur. Sexta cā est cōtinue grossus cibus faciēs multā euapationē sicut ꝺ alio oppio ⁊ multꝭ alijs docet̄ in tractatu ꝺ arte memorādi. Septia cā est litargia q̄ est apostema flegmaticū. cuꝫ febre in puppi cerebri natū causans obliuionē ⁊ h̄ mō. Anno. mᵒ. ccccᵒ. lxxij. circa festū phillippi ⁊ iacobi aploꝝ in oppido hardarwikēsi ducatꝰ ghelrie q̄dā sacerdos honeste vite nulla infirmitate alia ꝑuia. in clare die sciam totaliter amisit sic ꝙ pria sciē elemēta penitꝰ ignorauit et vsqꝫ in finē vite sic ꝑmansit atqꝫ post duos annos pestilēcie veneno ꝑcussꝰ interijt. Ex quibꝰ oibus maifestū est ꝙ ex causꝭ predictꝭ habitꝰ corrūpi pt̄ ⁊ solēt de h̄ dari metra. Ebrietas frenes̄ studiū si discōtinnatū Decipitꝭ lesio nimiꝰ languor q̄ qꝫ somnꝰ. Hec artez sepe corrūpunt phīe. Dispōnes ꝟo sic sunt calor frigiditas caliditas egritudo q̄ sūt corpis dispōes de facili ꝑmutāt̄. pt̄ tñ ꝯtingē vt dt phus istas dispōnes corpales ꝑ longitudinē tpis in naturā habitꝰ trāsferri. ⁊ ꝑ modū habitus ineē. qꝛ tamē aīa est ꝑmanētior qꝫ corpꝰ et minꝰ depēdet a corpe qꝫ ecōtra corpꝰ ab aīa. ergo dt phus habitꝰ ⁊ dispōes aīe ꝑmanētiores ⁊ diuturniores eē habitibꝰ ⁊ dispōibꝰ corpis Pro q̄ considerāduꝫ ꝙ duplices sūt habitus. quidā corpales q̄ scꝫ fundātur in subiecto corpali vt fortitudo. abilitas mēbroꝝ ex frequēti vsu mēbroꝝ causata. Quidā vero sūt spirituales vt q̄ in aīa vel in potētijs aīe tanqꝫ in subiecto fundātur. quoꝝ quidā sūt infusi vt fides spes charitas. quidā cōcreati vt spēs vl' rationes in intellectu intelligētiarū. ⁊ quidā acq̄siti ⁊ illoꝝ quidā sūt morales q̄ scꝫ appetituꝫ sensitiuū vl' intellectiuū ad opationē disponūt vt iusticia tempantia. quidā vero sūt intellectuales q̄ scꝫ faciliter ⁊ ꝓmpte disponūt subiectuꝫ scꝫ intellectū ad intelligēduꝫ itelligibilia quoꝝ quidā sūt speculati. vt sapīa sciētia ⁊ intellectꝰ. quidā vero practici vt prudētia ars. Et sub hac spē cōtinētur omes habitꝰ siue corporales siue spūales siue infusi siue acq̄siti. siue morales siue itellectuales. siue practici siue speculatiui siue in appetitu intellectio. vt iusticia. siue in sensitiuo cōcupiscibili. vt temperātia liberalitas amicitia eutrapelia. vel in appetitu sensitiuo irascibili. vt fortitudo magnificētia magnanimitas ⁊c̄. ⁊ oēs habitꝰ oppositi siue ſm suphabūdātiaꝫ siue ſm defectū. ¶ Sufficiētia vero istoꝝ habituū anime pōt sumi sic. habitus distinguūtur ex distinctōne obiectoruꝫ. obiectū autē habitꝰ vel est aliq̄d quod excedit cognitionē nostre ratōnis. ⁊ sic sumūtur fides spes ⁊ caritas que vocātur virtutes theologice habētes ꝓ obiecto deū. vel ipm obiectū humana ratōe apphendi pōt. ⁊ sic sumūtur habitus itellectuales ⁊ morales q̄ sic differūt. q̄a habitus ꝑficit potētiaꝫ q̄ est pricipiuꝫ opationis ad opandū. pricipiū autē opationū humanarū est duplex. scꝫ intellectus ⁊ appetitꝰ. hec eñ duo sunt mouētia in homīe tercio de aīa. si ergo habitꝰ est ꝑfectiuꝰ partꝭ appetitiē. tūc est habitus moralis. Si autē intellectꝰ tunc ē habitus intellectual' quibꝰ etꝭ attribuit̄ nomē virtutis in eo ꝙ faciūt facultatē opandi itellectui nō tñ ꝓprie dicūtur virtutes. qꝛ ꝑ ipas aīa nō inclinat̄ ad vtendū bñ sciā. sꝫ fit potēs speculari in his quoꝝ hꝫ sciētias sed ꝙ vtat̄ sciētia h̄ est in volūte mouente.

Quartū dubiū. vtrū ex dispōne pōt fieri habitꝰ ¶ Et videt̄ ꝙ nō. qꝛ dispōes relinqūtur ex actibꝰ. ergo oꝫ ꝙ primꝰ actꝰ aliq̄d relinq̄t in subiecto. ⁊ silr̄ scd̄s. ergo vel idē relinq̄tur ex omibus actibꝰ vel nō. Si idē ergo seq̄tur ꝙ id efficiat̄ a multis agētibꝰ tpe distīs. q̄d videtur impossibile. Si vero nō idē sed diuersa. tūc q̄ritur q̄d vniat ista in vnā naturā hītꝰ ¶ Solucio alberti ex dispōe fit habitꝰ ⁊ dispōnes relinquūtur ex actibꝰ. ⁊ id ē in substātia forme diuersuꝫ soluꝫ ſm esse relinq̄tur ex diuersis actibus. quia relictum ex primo actu est magis

potentie pmixtū ⁊ impfectu3 q3 relictū ex scḋo actu. sicut em̄ in motu id qḋ est i pricipio motus magis est potētie pmixtū q3 illud qḋ est in medio. ⁊ illo magis q3 illud qḋ est in termino vbi penit⁹ depuratie ab ipfectiōe quā h3 a suo opposito. ita similr̄ ex diuisis opatōib⁹ relinq̄tur aliqḋ eiusdē eentie cū hītu. ⁊ oē relictū vocat̄ dispō donec puematʼ ad opatioꝫ vltimā que i virtute pcedētiu3 generat habitū. ¶ Ad obiectu3 ꝓo in oppositu dḋm est ꝙ nō est icōueniens idē ꝑm suba3 diuisu3 tn̄ ꝑm eē causari a diuersis agētib⁹ solū nūero differētib⁹. ⁊ sibiinuicē succedētib⁹ a quib⁹ tn̄ agentib⁹ diuers̄ acipit aliḋ ⁊ aliud eē sicut est in ꝓposito.

Quartū dubiū. An ois habitus fiat ex dispositōe. Et videt̄ ꝙ nō. q3 multi sūt habitus generales ⁊ cōmūes q̄ nō videtur pduci ex dispōibus ¶ Solutio albti. Ois habit⁹ fit ex dispōibus. habit⁹ em̄ ꝯnaturales relinquūt̄ ex dispōib⁹ ꝯnaturalib⁹. sic3 habit⁹ vis⁹ ad quē ocul⁹ dispoint̄ i suis tunic3 ⁊ hūoꝝ adunatiōe Aliq̄ etiā sunt habit⁹ qui sil̄ mee pducūtur per naturā cū dispōe. nō em̄ est icōueniēs simlr̄ in esse pduci ⁊ ad habitū disponi ac etiā habituari. fundātur tn̄ isti habit⁹ oēs in dispōe sui subiecti. Et lic3 nō precedit tpe. pcedit tn̄ natura. et sic ois hītus fit ex dispōe ꝑm naturā ad minus precedēte.

Sextū dubiū. quātu3 tpis requirat̄ ad h̄ vt ex dispōe fiat habit⁹ ⁊ q̄t act⁹. ¶ Solutio Albti h̄ nō est ꝑ artē determiabile. Auero est ineq̄litas abilitat3 ⁊ dispōis subiecti. q3 nō oīa subiecta sūt eq̄ abilia ⁊ disposita ad habitus susceptiōꝫ. ⁊ ex h̄ ꝯtingit ꝙ habit⁹ q̄ causat̄ in vno pauc3 opatiōib⁹ ⁊ pauco tpe i aliys causat̄ mult3 opatiōib⁹ ⁊ multo tpe.

Septimū dubiū. q̄nō habit⁹ pōt eē vna qualitas cū tn̄ opatōes ex quib⁹ habit⁹ generatur nō sunt cōtinue s3 discōtinue ⁊ interrupte. ¶ Solutio. q3 nihil ꝓhib3 motū aliquē ex ꝑte mobil̄ esse ꝯtinuū. ⁊ tn̄ ex ꝑte mouētis esse interruptū. Quia dt̄ ꝯmētator sup scḋo de aia et sup libꝫ de generatōe ꝙ si aliqḋ augeat̄ in aliquo toto tpe ꝑm q̄titatē cubiti. nō o3 ꝙ augeatur ꝑm qualib3 ꝑte3 ꝓporciōabilē illi⁹ magnitudis in q̄lib3 ꝑte illi⁹ tpis ymmo in ꝑtib⁹ inequalib⁹ pōt inequliter augeri ⁊ in aliq̄ ꝑte pt fieri tm̄ dispō ad augmētatioꝫ. p remotioꝫ dispositionū ꝯtrariū ex ꝑte mobil̄ sic ꝙ sp aliqḋ recipit de actu vel sp remouētur dispōes ꝯtrarie lic3 motor nō sp actu moueat. q3 forma ꝑmo impressa hñs in se virtutē motoris pt mouē actu motore cessante vt etiā pat3 de ꝟtute q̄ est in semie. nihil igit̄ ꝓhib3 habitū eē vnū q3uis opeiatōes ex qb⁹ causat̄ sint discōtinue ⁊ iterrupte

Octauū dubiū. vtru3 actus pcedentes habitū sint nobiliores habitu vel ignobiliores ¶ Solutio ignobiliores. q3 actus pcedētes habitū ordinant̄ ad habitū vt ad finē sed finis nobilior ē his q̄ sunt ad finē. Et hui⁹ etiā sil̄e videm⁹ in naturalib⁹. ibi em̄ accn̄tia pcedētia formā subalē3 sunt impfecta. seq̄ña ꝟo ea3 pfecta ⁊ subiectū denoiantia.

Nonu3 dubiu3 an scḋa spēs q̄litatis ꝯueniēter dicat̄ natural̄ potētia vel ipotencia. Et videt̄ ꝙ nō. q3 natural̄ potētia est suba. ergo nō est q̄litas. Añs pt3. q3 naturales potēcie aie sunt ꝑtes formales ipsi⁹. ergo sunt ab ea realiter indisticte. ꝯña pbat̄. q3 sic se hñt ꝑtes corpis ad corp⁹. ita ꝑtes aie ad aia3. s3 ꝑtes corpis ꝯponūt subaliter corp⁹. igit̄ ꝑtes aie substātialiter integrāt aia3 Et q3 ex nō substātiis non sit nisi suba potētie aie erūt sube. ¶ Scḋo sic cu3 oē totū ꝯstituit̄ ex ꝑtib⁹. necesse ē si totū ē suba ꝑtes subans eē. s3 potētie aie sūt ꝑtes aie vt dt̄ ꝓhus tercio de aia dicēs. De ꝑte aūt aie et suba ei⁹. igit̄ potēcie aie sunt sube. ¶ Tercō sic q̄litates nō insūt sube nisi mediāte quātitate. s3 plures sūt potēcie aie imediate fundate i suba aie. vt3 de potēcijs intellectiuis. igit̄ naturalis potēcia nō est q̄litas ¶ Quarto. plures sunt potēcie q̄ ꝯphendūtur sub hac spē vt potēcie rōales q̄ tn̄ nō pñt dici naturales. pbat̄. q3 potēcie rōnales. ¶ Quito potēcia materie ad formā est natural̄. ⁊ tn̄ nā est q̄litas. s3 suba q3 est materia vel inclinatio ei⁹ ad formā. Sexto nullū respectiuū ē q̄litas. potēcia ē ens respectiuū. respiciēs actū. igit̄ ⁊c̄. ¶ Septimo nulla priuacō videt̄ esse spēs q̄litat3. s3 naturalis ipotēcia ē quedā priuacio natural̄ potēcie. igit̄ ⁊c̄. ¶ Octauo. ois ipotēcia ē preter naturā prio celi. q̄nto physicoꝝ. igit̄ nō d3 dici natural̄. ¶ Nono. durū ⁊ molle sūt in tercia spē q̄litatis. ergo nō in scḋa. ergo incōueniēter dicitur durū natural̄ potēcia ⁊ molle natural̄ impotēcia ꝯña pt3. q3 diuersoꝝ generū nō subalterbati positoꝝ sūt diuse spēs ⁊ dr̄ñe. Añs p3. q3 noiant q̄litates tāgibiles vt3 scḋo de genēatiōe. Manifestū etiā est ꝙ dulcies ⁊ mollicies tactu pcipiūtur. ¶ Decio. cursor ⁊ pugillator sunt in pria spē q̄litat3. ergo nō sūt in scḋa spē Añs pbat̄. quia cursor ⁊ pugillator sūt noīa verbalia termiata in or. ergo dicūt habitu3 ex actibus reiterat3 generatū. ¶ Undecio. naturalis potēcia opponit̄ naturali ipotēcie nō q3

tuz ad modū essendi in sbiecto. sȝ q̄ȝtuz ad for/
maz ⁊ naturā. ergo nō sūt vna spēs. nec vnum
gen⁹. ɔ̄ña ptȝ. qꝛ spēs ⁊ gen⁹ nūq̄ȝ includūt op/
positas naturas. Añs ptȝ ex dicēdis ¶ Decio
vni⁹ spēi ⁊ etiā vni⁹ generis debȝ eē vnū nomē.
ergo si natural' potēcia vel ipotēcia sūt vna spe
cies vel vnū gen⁹. ergo vno noīe debēt noīari.
et p ɔ̄ñs male noīant duob⁹ noībus ¶ Solu
cio Alberti ꝙ sic. p q̄ ꝯm eundū notāduȝ est ꝙ
natural' potēcia vel impotēcia est quedā quali
tas in subalib⁹ pricipijs rei radicata. q̄ totū eē
subale ɔstitutū ɔseqtur. ꝯm quā q̄les idē ē potē
tes ad facile agēduȝ ⁊ nō ɔtraria patiēduȝ vel
ecōtra aliq̄d facile patiēduȝ ⁊ nō agendū. faci/
le ea q̄ sunt ꝯm naturā vel vē ɔseruationē dici
mur. Et qñ talis q̄litas causat ex victoria for/
me sup materiā quā forma pfecte termiat ⁊ ter
minatā tȝ. ita ꝙ ɔtrarijs resistit alteratiōibus.
tūc vocat talis q̄litas natural' potēcia Natura
lis quidē. qꝛ in naturalib⁹ pricipijs radicata
potēcia aūt qꝛ est vigor ⁊ valor ipsius forme
sup materiā. ad agendū ea q̄ sunt ꝯm naturā si
ne ipedimēto. p oppositū aūt natural' impoten
cia causat ex victoria materie ⁊ p̄uatiōis super
formā quā impedit cōtraria dispō. ita ꝙ mate
riā pfecte ɔphendē ⁊ ad se termiare nō pōt. Et
ideo vigor diminuit ad actōes naturales. ⁊ fa
cile patit ⁊ vincit a ɔtrarijs. Et dicitur natu
ralis ipotēcia nō qꝛ natura hui⁹ defect⁹ princi/
piū sit. sȝ qꝛ natura impedit cōtrarijs ⁊ dispoib⁹
ne ad talē vigorē possit puenire. vocat aūt phs
hāc spēm gen⁹ ⁊ nō spēm. qꝛ ɔueniētia in genē
mior est q̄ȝ in spē. qꝛ ɔueniētia genē ɔueniūt in
potēcia. ⁊ cōueniēcia spē cōueniūt in actu ⁊ for
ma. Et qꝛ natural' potēcia ⁊ impotēcia nō cōue
niūt nisi in potēcia materie. iō dicūtur genus.
qꝛ in solo genē cōueniūt. Et qꝛ nō vniūtur in
vno hec duo. iō nō p copulatiuā. sȝ p disiūcti
uaȝ ɔiungūtur cōiunctiōeȝ. q̄ est signū forma/
lis diuersitatis natural'. igit potēcia ē q̄litas ꝯȝ
quā habētes eā potētes ad naturalia dicūtur. ⁊
impotēcia ꝯm quā impotētes. q̄uo dicūtur pu
gillatores q̄ ex ipis p̄ncipijs naturā ɔstitucti/
bus apti sunt ad dandū fortes ict⁹. q̄ forcia et
exercitata hn̄t brachia ad facilē motū. ⁊ ꝯm ꝙ
dicim⁹ quosdā cursores ex naturaliū pricipio/
ruȝ dispōe. q̄ videlicȝ longa vel agilia vel mo/
bilia habēt crura ⁊ nō magnū pondus corpis
qd̄ lassitudinē inducat. ⁊ ꝯm ꝙ quosdā dicim⁹
salubres siue sanatiuos q̄ruȝ pporcionabil' est
in mēbris caro ⁊ vestita modico vndiqȝ adipe
hoc em̄ nō recipit cōtraria ⁊ fortiter tenet tēpa
mentū ɔplexiōis ⁊ a se repellit nociua. cōtraria

aūt horū carnis dispositōe dicim⁹ insalubres
vel egrotatiuos ꝯm naturalē impotēciaȝ. quia
nihil eoꝝ q̄ dicta sunt pficere pñt p naturalem
potenciā. Et ex his patȝ ꝙ secūda spēs q̄litatis
assimilat forme ꝯm ꝙ ipsa pricipiat actioȝ ori
ginaliter ⁊ prio. forma em̄ originaliter actiōeȝ
pricipiat ⁊ potēcia naturalis secūdarie. pphus
tñ quīto metaphysice nō ponit hāc spēm inter
spēs q̄litatis eo ꝙ ꝯm eā nihil denoiatur actu
quale sȝ sic vl' sic potēs ad aliquē actuȝ. sȝ pōit
eam sub moīs ptātis vt supius tactuȝ fuit In
hac etiā spē ponūtur potēcia actiua ⁊ passiua.
passiua orit a materia. ⁊ actia a forma. p̄uatio
vero origo ē impotēcie q̄ semꝑ ɔiūcta est mate
rie. ⁊ ita ex victoria materie sup formā dicit im
potēcia causari Vicit aūt materia formā p pri
uatiōeȝ. hinc dt vlric⁹ ꝙ naturalis ipotēcia cp
mitur p̄uatie potēcie actiue q̄ orit a forma. ma
teria em̄ p priuationē innitit vigori forme. ex
tali em̄ i. b̄diētia materie ad formā īidit occa
sio defect⁹ infirmātis ⁊ debilitātis vigorē for/
me. q̄ infirmitas dicit natural' impotēcia. cui⁹
comites sūt ꝓnitas ad malū. difficultas ad bo
nuȝ. sicut comites natural' potēcie sunt ꝓnitas
ad bonū. ⁊ pugna cōtra malū. Ex quib⁹ sequū
t duo notabilia. Primū ꝙ simplicia pñt habe
re potenciā actiuā. qꝛ sunt forme simplices. et
forma est pricipiū hui⁹ potēcie ꝑcipue qñ est i
material'. Sed nō pñt in se habē potēciā paci
endi. qꝛ tūc in se haberēt materiā. Secūduȝ est
ꝙ nihil patit a se ipō. qꝛ potēcia actia ⁊ passi/
ua reducūtur in duo p̄ncipia. ¶ Consideradū
est etiā vlteri⁹ ꝙ ad h̄ vt aliq̄d p potēciaȝ possȝ
dici ⁊ denoiari potēs oportȝ ꝙ oia habeat q̄ ad
hoc req̄rūt ꝙ potēs sit. ⁊ expeditū ad id qd̄ dici
tur habere potēciā. scȝ ꝙ accipiat respectu illius
cui est potēcia ipa ꝓporcionata ⁊ accipiat qñ
hoc pt. scȝ qñ appꝓinq̄t actio. si sit potēcia pas
siua. vel qñ appropiquat passiuo. si sit potēcia
actiua. ⁊ qñ nihil est extra ipediēs. qꝛ aliter nō
appꝓinq̄ret passiuo vt pt in iꝯm⁹ Predicta āt
ꝓpinq̄tas in potēcijs naturalib⁹ sufficit ad ac
tuȝ si sit ꝯm aliquā ɔiūctionē. q̄si cuiusdā cōta
ctus eo ꝙ naturalia opant p necessitatē nature
Et iō eciā in actu semꝑ oprātur nisi ipediātur
per accñs scȝ p absentiā patiētis. Simil'r ⁊ aīa
lia irratōnalia agūt etiā impetu nature. Sed
in potēcijs rōalibus h̄ nō sufficit ad h̄ ꝙ agāt
qꝛ cuȝ sint cōtrariorū operētur simil' cōtraria. ⁊
ergo oportȝ ꝙ ratiōali modo appinq̄t illis id
circa qd̄ agūt scȝ p pherēsim ⁊ electionē
¶ Ad obiecta in oppositū ad p̄muȝ ē dc̄m. ꝙ nō
oīne totū ɔstituit ex suis ptib⁹. nec oīnes ptes

naturalis potentia et impotentia sunt definitive ab alberto

Quare naturalis potentia et impotentia vocatur a philosopho genus

Nota

pugillatoria est naturalis potentia in pugillatore

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

sunt naturaliter toto priores. sed instācia est d̄
ptibus ptātiuis q̄ sunt potēcie. Et silr̄ modo
dicēduz est ad scd̄m ꝙ nō est sile de ptibus cor
pis ⁊ aīe. qꝛ ptes corpis sunt integrales. sed p
tes aīe sunt potestatiue. ¶ Ad terciū dd̄m. ꝙ
nō omēs q̄litates sed soluz sensibiles in sbstā/
cia fundant̄ mediāte quātitate q̄les nō sūt po
tencie aīe intellectiue. ¶ Ad q̄rtuz dd̄m ꝙ licz
potēcie ratiōales nō dicāt̄ naturales q̄ ad mo
duz agendi. qꝛ nō agunt mō nature. pn̄t tn̄ di
ci naturales inq̄ztuz sequūtur naturalia pn̄ci
pia rei ⁊ in eis fundatur ¶ Ad quītuz dd̄m li
cit potēcia materie sit quedā natural' potēcia
ad formā ⁊ ad eē nō tn̄ ad agere de q̄ hic est ad
ppositū. ¶ Ad sextuz dd̄m ꝙ natural' potēcia
quo ad ppetatē nōis dr̄ respectū ad actū rōne
cuius dicit̄ relatiuū ꝫm dici. tn̄ q̄ ad id qd̄ est
est ens absolutū disponēs subiectū ad operan
duz ¶ Ad septimū dd̄m ꝙ natural' impotēcia
licet ꝫm nomē dicat puationē. nō tn̄ ꝫm rē. qꝛ
talis puatio fundatur in cōtrario hitu. ⁊ sic q̄
ad id qd̄ est. est positiua q̄litas. ¶ Ad octauū di
cendū. licz ipotēcia dicat̄ innatural' eo ꝙ impe
dit opatiōes nature. dicit̄ tn̄ natural'. qꝛ tenet
se circa pn̄cipia naturalia. ⁊ circa opatiōez na/
ture. ¶ Ad nonū dd̄m est. ꝙ durū et molle vt
pbat argumētuz eq̄uoce sūt in scd̄a spē quali/
tatis ⁊ in tercia sic pticulari⁹ patebit circa secū
dum librum de generatione ¶ Ad decimū di
cenduz. ꝙ cursor ⁊ pugillator pn̄t capi dupl'r.
Uno mō vt significāt naturales potēcias cur
rendi ⁊ pugillādi. ⁊ sic ptinēt ad scd̄am spēz si
cut in solutiōe pn̄cipali aliq̄liter tactum fuit.
Alio mō pn̄t accipi vt significāt artē vel habi
tuz currēdi vl' pugillādi p doctrinā vel exerci/
tiuz genitū. ⁊ sic ptinēt ad pmā spēm qualita
tis. ⁊ isto mō ppe accipiūtur. qꝛ nomē verbale
in or vt obiectū fuit si ppe accipiat̄ ꝫt habitū
⁊ sic ptz ꝙ naturalib⁹ potēcijs ⁊ ipotēcijs sepe n̄
sunt nōia iposita. ⁊ ĝ circūloq̄mur ⁊ vtimur ī
pprijs nōibus ¶ Ad vndecimū dd̄m. ꝙ natu
ralis potēcia ⁊ impotēcia nō sūt vna spēs nec
vnū gen⁹. Uñ pn̄t dupl'r ꝯsiderari. Uno mō
ꝫm ꝙ ꝯueniūt in vno genē supiori qd̄ p aggre
gatū natural' potēcia vel ipotēcia circūloq̄mur
ex q̄ tale gen⁹ est nobis ignotū. ⁊ h̄ mō faciunt
vnā spēm q̄litatis nō spēalissimā. s3 subalter/
naz. Alio mō accipiūtur ꝫm ppas naturas et
essentias. ⁊ sic diūse spēs q̄ eēntialiter distiguū
tur. Et inde est ꝙ ph̄us dr̄ in textu. Aliud ge/
nus q̄litatꝫ est. ⁊ nō dicit alia spēs. ⁊ ergo etiā
nō copulatiua sed disiūctiua ꝯiungūtur ꝯiūctiō
ne st̄em fore ꝫm spēm drn̄tes ⁊ genē solū ꝯue

niētes. ¶ Ad duodecimū dd̄m est ⁊ ptz solu
tio ex dictis.

Terciūdeciūdubiū est. que ponūtur in ista
spē q̄litatis ¶ Solucio. sub hac spē ꝯtinētur
omēs aptitudīes vel inclinatōes quib⁹ substā
cia pt faciliter in suas opatiōes. vl' a quib⁹ a su
is opatiōib⁹ impedit̄. vt sunt pprie passiōes ⁊
oēs potēcie aīe siue vegetatīe. siue sensitīe. siuē
ītellectīe. siue appetīe. siue motīe. ⁊ oīm haꝝ spe
cies. vt nutritiua generatiua. augmētatiua. visiua.
auditatiua. oderatiua. gustatiua ⁊ sensus cōis. et
imaginatiua. ⁊ fātasia estimatiua. mēoria appeti
tus sensitiu⁹ irascibil' ⁊ cōcupiscibil' intellect⁹
agēs voluntas intellectus possibil' memoria.
liberū arbitriū. ⁊ simil'r omēs virtutes corpꝫ q̄
sunt circa pmꝫ ⁊ virtutes oīm herbarū. ⁊ etiā
naturales inclinatiōes q̄ nōiant̄ nōibus habi
tuū. eo ꝙ inclināt ad siles opatiōes sicut habi
tus. vt aliq̄ dicūtur naturaliter iusti. aliq̄ natu
raliter liberales. qꝛ hn̄t naturalē inclinatiōem
ad opa iusticie vel liberalitatꝫ. ⁊ sic sil'r de alijs
habituū nōibus q̄ eq̄uoce poni pn̄t in pria ⁊ i
tercia spē. vtrū aūt naturales potēcie sint disti
cte a suis substācijs vel nō alijs in locis dispu
tari habet.

Quartūdeciūdubiū. vtrū passio ⁊ passibi
lis q̄litas sint de tercia spē qualitatꝫ. Et videt̄
prio ꝙ nō. qꝛ passio est pdicamtuz a q̄litate di
stinctū. igit̄ nō est spēs q̄litatis. Scd̄o sic aut
passio ⁊ passibil' qualitas sunt duo aut non. si
sunt duo. sic nō sunt vnica spēs q̄litatis. si nō
sequūtur incōueniēcia. Prio ꝙ arestoteles ma
le assignat corū drn̄am dicēs illas eē passiōes
que cito trāseūt. ⁊ passibiles q̄litates q̄ pma/
nēt. Scd̄o seq̄tur ꝙ male copulātur adiuicez.
Dn̄r etiā ꝙ sint idē. qꝛ omis passio est q̄litas
qꝛ ꝫm eaz q̄les eē dicimur p q̄litatis diffinitio
nē ⁊ infert passiōez sensui. igit̄ oīs passio ē pas/
sibilis q̄litas ⁊ ecōuerso. pbatio. qꝛ q̄nto me/
tafisice dr̄ ph̄us ꝙ passio est q̄litas ꝫm quā ali
quis dicit̄ alterari. s3 oīs passibil' qualitas est
talis. qꝛ ꝫm eā est alteratio p se. igit̄ omis passi
bilis q̄litas est passio ⁊ ecōuerso Tercio sic nul
la q̄litas est passibil' eo mō quo ph̄s intelligit
dicit em̄ q̄litatē nō eē passibil. qꝛ subiectū ali
quid ab ea paciat̄. s3 qꝛ facit passionē in sensu.
s3 vtrūq3 videt̄ falsuz Prio. qꝛ ꝫm q̄litates ter
cie spēi est p se alterato ꝫm ph̄m septimo phys
coꝝ. igit̄ ad h̄ ꝙ subiectū recipiat talez q̄litatez
oportz ipm alterari. ⁊ ita pati ab agēte habē/
te eandē qualitatē spē. igit̄ talis q̄litas infert
passionē subiecto ipm recipiēti. ꝙ scd̄m sit fal/
suz. pbatur. qꝛ omis passio est mot⁹. ⁊ oīs mo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tus ē in tpe. Tū3 q2 oīs passio est cū3 abiectō
ne cōtrarij. q2 ꝛ oīs motus ꝑ ph̄m q̄nto physi
corū. sed in imutatiōe sensus a sensibili nō est
abiectō cōtrarij. q2 sens⁹ est sūme disposit⁹ ad re
cipiēdu3 spēs sensibiles. vtrūq3 assūptu3 pat3
ꝑ locū a minori. q2 mediū imutatꝰ in instāti ꝛ
sine abiectiōe cōtrarij. q̄ꝺ tn̄ min⁹ videtꝰ dispo
situ3 ad susceptionē spēi sensibil' q3 sensus.
Quarto albedo nigredo sūt passibiles q̄lita/
tes ꝛ tn̄ nō inferūt sensui passiō3. Añs pt3. q2
quelib3 passio fit cū3 abiectiōe forme cōueniē
tis vel discōueniētis in imutatiōe visus. vel
abicitꝰ a visu. igitꝰ nō patitꝰ visus a visibili. nec
pōt dici ꝙ iō dicūtur passibiles q̄litates. quia
subiecta earū ꝺm eas aliq̄d patiātur. q2 vt di
citꝰ in textu mel nō dicitꝰ dulce. eo ꝙ aliq̄d pas/
su3 est. ¶ Solutio sic vt supius tactū fuit vbi
de ordine istarū spērum fuit disputatū. Dicitꝰ
aūt hec spēs tercia passio ꝛ passibilis q̄litas.
q2 ipa ad modū forme terminātis actiōe3 po/
tencie formal' se h3. ponūtur eīn in hac spē ob/
iecta potēciarū. Potēcia aūt ꝑ suū obiectū ter
minatꝰ. ꝛ sic ista spēs est ab alijs disticta. No/
minatꝰ aūt hec spēs duob⁹ noībus q̄ sūt passio
et passibil' qualitas. quorū hec ē differēcia ꝺm
ph̄m in textu. ꝙ q̄litas hn̄s in subiecto eē pma
nēs ꝛ simpl'r existēs in sbiecto vocatꝰ qualitas
passibil'. q̄litas vero impfecte subiecto suo in
existēs ꝛ idē nō denominās vocatꝰ passio. ꝛ ta/
les passiōes ꝺm ph̄m minime sunt q̄litates sup
ple ꝺm denoīationē ꝛ eē quale. lic3 tn̄ ꝺm essen
tia3 q̄litates sūt. Passibile aūt dicitꝰ dupl'r sc3
vel a passiōe illata denoīatiue. vel a passiōe in/
ferēte sensui passiōe3. Si sumatꝰ scd̄o mō cali/
dū frigidū graue ꝛ leue ꝛ alia q̄ inferūt sensib⁹
passiōes dicūtur passibiles q̄litates. Passibi/
les quidē nō. q2 sunt passiōes quib⁹ patiūtur
subiecta earū. s3 q2 sensui passionē inferūt. Si
vero sumatꝰ prīo mō h̄ est dupl'r. q2 vel h3 cām
pmanētē a q̄ subiectū passu3 pmanēter recipit
hmōi q̄litatē. hab3 ꝛ tūc etiā hec sunt passibi/
les q̄litates. q2 sunt passiōes illiate subiecti a
quib⁹ subiecta q̄lia dicūtur. Si ꝟo habēt cās
subitas ꝛ trāseūtes ꝑpter q̄s ipa etiā subito ꝺ
sināt. tūc sunt passiōes quidē. q2 ꝺm eas subie/
ctu3 patitꝰ. sed nō sunt q̄litates. q2 subiectū nō
denoīatur ab eis q̄le. ꝛ ergo etiā nō sunt passi/
biles q̄litates. Ex q̄ pt3 ꝙ passio ꝛ passibilis q̄
litas nō diūsificāt spēm. ex q̄ solū differūt pe/
nes pfectū ꝛ impfectū. magis vel min⁹ radicatū
in subiecto. ꝛ pmanēs ꝛ nō pmanēs. q̄ nō vari
ant eēntiā spēi. sed aliū ꝛ aliū faciūt hītui mo

dū eēndi. Hinc est ꝙ passio ꝛ passibilis q̄litas
copulātur ꝑ cōiunctiōe3 copulatiuā. que noī/
nat formalē ydēptitatē. Exēpla ꝟo horū pōit
ph̄us in corpalib⁹ ꝛ aīalib⁹ passiōibus. nam si
ex subita erubescētia q̄s fact⁹ sit rube⁹ nō ꝑpter
hoc vocatꝰ rubeus. S3 solū si ex natura vel alia
causa pmanēte pmanet ī eo rubedo ꝑ totā vitā
vel maiorē vite pte3. ꝛ illud ē passio tm̄ istō ve
ro passibil' q̄litas. Simil'r in aīalibus passiōi/
bus. si q̄s ꝯtristatꝰ aliq̄ offensa efficitꝰ aliq̄n ira/
tus nō vocatꝰ iracūdus. S3 tunc solū q̄n ex na
tura vel habitu vicij ꝓnus ē ad irascēdu3. Et
ideo illud ē passio. q2 ꝑ ip3 iste dicitꝰ aliq̄d pas
sus. sed nō est passibilis q̄litas. sic ira scd̄o mō
dicta. p̄dicta aūt nō solū sunt q̄litates ꝑpter p̄
dicta sc3 q2 ꝺm eas q̄les eē dicimur. sed etiā max
ime iter oīa alia sunt q̄litates. illō eīn ꝑpriissi
me est q̄litas q̄ꝺ est absoluta eēntia supaddita
substācie subiecti a q̄ ipm subiectū q̄le dicitꝰ et
ꝑ cui⁹ remotiōe3 subiectū dici pt̄ ꝑpe alteratū.
hec aūt nō cōueniūt alicui spēi q̄litatis nisi hu
ic tm̄. habit⁹ eīn vel dispō nō est eēntia absolu
ta. siue sumātur in corpore siue in anima. Sa
nitas eīn ꝛ virt⁹ ꝛ sciētia consistūt in cōmensu
ratiōe qualitatū actiuarū ꝛ passiuarū. vel eq̄li
tatis inter habūdans ꝛ diminutū. vel adequa
tionis intellect⁹ ab rem. Et sicut mensura ē ad
aliquid. ita illud quod in cōmensuratiōe consi
stis nō est sine relatōne. Naturalis vero potē/
cia vel impotēcia ꝑpter superhabitā rationē3
non denomināt subiectū. Forma autem vl' cir
ca hoc aliquid constās figura nō est essentia su
peraddita substācie que sit simpliciter q̄litas.
sed magis quātitas ꝺm nullu3 etiā horū pro
prie aliquid alteratur. Omnia autē hec conue/
niunt passiōi ꝛ passibili qualitati vt pat3 ꝑ se.
ergo sola hec species ē maxime q̄litas. Est tamē
inter qualitates tercie speciei analogice. q̄a pri
me q̄litteas sensibiles actiue calidū ꝛ frigidu3
pricipaliter dicūtur q̄litates. q̄a omniū quali/
tatu3 sensibiliū sunt pricipia effectiua. eo ꝙ ipe
sole sint q̄litates formales. ꝛ ideo ꝙ dicit Are
stoteles rarum ꝛ densu3 esse primas q̄litates ꝛ
causas aliarū est intelligēdu3 ꝺm ꝙ sunt dispo
sitiōes materie. ¶ Uniūsaliter autē inter qua
litates sensibiles que ideo hoc nomie censentꝰ.
quia sensibus inferūt passionē qualitates tan
gibiles pricipaliter vocantur sensibiles qua/
litates. Tū3 propter hoc. ꝙ tactus est materia
le fundamētū omniū sensuū a quo vt a diffe/
rencia cōpletia hab3 aīal ꝙ sit aīal q3 etia3 ꝑp
ter hoc ꝙ ꝺm q̄litates hec sensu sensibiles di

stinguunt prima corpa sensibilia intm q Anaxagoras τ multi alij posteriores phi hmoi qlitates formas subales putauerut ee elemetoru. Sz q sint eis accntales pbat p h q iste qlitates p esse in subiect sunt distense bm situm τ magnitudine. Costat at magnitudine illa no esse de qdditate ipar eo q couenit eis p accns vt sup ostensuz est. g sunt tm forme q sunt in magnitudine sicut ps esse ipius. cu magnitudo habeat esse copletu sine eis. Insup no pnt sine eis hre esse singulare. g sunt accna. ¶ Ad obiecta in oppom. Ad primu est dom. q passio equoce ponit pdicametu distinctu τ spes qlitatis. qz si accipiat bm q est effect9 illacoqz actois sic est distinctu pdicametu vt dt autor sex pncipior. Si vo capiat inqztu est qlitas. bm qua fit alteratio. tuc est tercia i pes qlitat ¶ Ad 2m dom q passio psicise accepta 9 passile qlitate distinguit. τ sic intelligeda e illa distinctio τ dna qua poit. p. τ pnt poni vnus mod9. qz hnt certa roez generale sic pdictu est Et de vtroqz pdicat qlitas bm essentia sua accepta ex q passio e qualitas τ passibil qlitas silr. Et etia vna τ eade qlitas bm spez pt dici passio τ passibil qlitas. sicut pz de rubedie in eunte trasitorie τ pmaneter. Qn at dicit. p. q bm passione no dicimur qles. intelligedu e p fecte p passibilem qlitate. sz impfecte τ qcuqz mo. ¶ Alij dicut q dictu phi dz sic intelligi. no dicamur qles a passionib9. qz ab ipis non sumut coiter denoiatiua c9 exm e si qs hret alic9 pticlar hois colore faciei describe n hret dice eu rubeu. qz qn passione verecudie exagitatus rube9 eet vel potu supimplet9. sed habet eu describe bm illa qlitate q sibi bm natura inest. et p tps longu. si tn sumeret ab ipis denoiatiua tuc sicut impfecte insunt. ita etia impfecte hiet ab ipis denoiatio ¶ Ad terciu dom cu aresto. q qlitates tercie spei no dicut passibiles qz inferut passiones suis subiectis. qz nulla forma natura e agere in suu subiectu ppe. sz dicutur passibiles. qz alij mo inferut passione sensui. ¶ Ad obiectu vo 9 h dom q passibil qlitas inducit p alterato z. τ ita subiectu patit ab alij q alterate. sz no a forma qua recipit. sz ab alij q hnt eade forma in spe. ¶ Ad 2m dom. q passibil qlitas efficit quada passione in sensu no vera τ corruptiua sz saluatiua sine pfectiaz ¶ Etia inferre actualr passione sensui no est de essentia qlitatis tercie spei. sicut. p. apte dic 3o de aia. in caplo de visu. sz est ppa passio ei9. τ g passio τ passibilis qlitas q denominat qlitate inqztuz infert passione sensui no noiat ee n tia vel spez qlitatis sz modos sicut supius i solucoe obiector motor circa diuisione qlitat dictu fuit. ¶ Ad qrtu respodet Albert9. q. p. ponit dnaz inter visibilia seu obiecta visus. et inter alia sensibilia. qz visibilia no dicutur qlitates passibiles eo q sensibus inferat passiones sicut alia. qz licz iuxta intesione argumenti visibilia sensui visus inferant passione. ex q virtus visiua e passiua potetia. tn qz sunt in potetia bm esse spuale. ex q visus e potetia spiritualior puta oibus alijs. g no dicuntur ea roe passibiles qlitates ¶ Sz diceres. forte visibilia mouet ad delectatoz τ tristicia. igit eade roe dnt dici passibiles qlitates q cete ¶ Solucio Alberti magni. visibilia no inducut delectatoes τ tristicias bm q hmoi. sz tm p accns inqztuz sunt signa delectabiliu bm gustu τ tactu. τ io spealiter dicutur passibiles qlitates. vt tactu fuit circa textu inqztu ex pnijs passionib9 causant no cito trasseuntibus.

Quintum dubiuz. vtz quarta spes couenieter dicat forma τ circa h aliqd plas figura ¶ Et videt pmo q non. qz figura est qd p se cosideratu a mathematico. sz mathematicus no cosiderat qlitate sz qtitate. go figura e qtitas τ no qlitas. Et cofirmat. qz figura vt dicit Euclides e q termino vl terminis claudit h at no ouenit qualitati sz qtitati ¶ Scdo qualitas est accns absolutu. sed figura est ens respectiuu. go no est qualitas. Minor patz qz dicit respectu ad figuratu. ¶ Tercio. termin9 est eiusdem essentie cu eo cuius est terminus. sed figura est terminus quatitatis. igit est eiusdem essentie cu ea. Quoru aute est vna essentia est vnu genus. quia res p essentiam ad genus determinatur. igitur figura erit in genere quantitatis τ no qualitatis ¶ Quarto. Impossibile est speciez in plus se habere qz genus. sed forma in plus se habet qz qualitas. quia e quid commune ad omnes formas ta substantiales qz accidentales. τ ad omnes accidentales. igit non est species quantitatis ¶ Quinto. Nihil est distinctum a sua tota substantia sed materia rei artificialis que est res naturalis est tota substantia rei artificialis. quia res artificialis non distinguitur a naturali. igitur τc. ¶ Sexto. Forma et figura nihil addunt sup quantitatem: ergo non sunt species quatitatis. Consequetia est nota. Antecedes pbat. qz si linea cu linea in acutu vel rectu angulu coniugatur. no addit qtitati aliqd ens sed roem tantu. go non dz poni spes qtitatis

¶ Solucō Alberti sic. qꝛ est q̄litas in silitu/
dine forme terminās q̄ꝫtitatē materie. Unde
ipa cōseq̄tur spēm subalez in oi suba corporea
qꝛ sicut sube corporee differūt spēbus. ita diff
rūt figuris. Dictū est āt ꝙ ista q̄litas terminat
quātitatē in imagine. i. ꝯnti silitudine formet
terminātis materiā. qꝛ sicut forma subalis ter
minat ꝛ format materiā. ita q̄litas q̄ seq̄t for/
mā terminat quātitatē sequētez materiā. figura
eñ termin⁹ est q̄ꝫtitatis. Sic eñ quoꝝ ē vna
spēs in cōi eoꝝ est vna figura taz in toto q̄ꝫ in
mēbris. sicut hoīs figura est vna. ꝛ silr asini. ꝛ
sic de aliis. Vocat āt ꝑ hāc spēz quartū genus
q̄litatis. eo ꝙ multa valde ꝯprehēdit. Diffe/
rūt āt inter se illa duo. qꝛ modus terminatōis
lineaꝝ in supficie vel corꝑe pt referri ad intra
ad formā subalez. q̄ tā in toto q̄ꝫ in ptibus. cā
est q̄re sic vel sic mēbꝛ hoc vel illud vel eciā to
tū formet ꝛ sic dr̄ forma. Pōt eciaz referri ad
extra ad q̄ꝫtitatē sic vel sic termina tā in tales vł
tales angulos. ꝛ sic dr̄ figura. Un̄ pꝫ ꝙ forma
et figūa sūt v^m idē ꝑm id ꝙ q̄litas sꝫ ꝑm eē dif
ferūt. qꝛ relatū ad intra qd̄ cōtinet ꝛ terminat
est forma. relatū āt ad extra q̄ talibus vel tali
bus angulis terminatū aptū est ad hos mo/
tus vel illos. ad hos act⁹ vel illos dr̄ figura.
Opꝫ āt scire ꝙ figura dr̄ duplr̄. Est eñ figu/
ra ꝑm id qd̄ est q̄ꝫtitas terminata. ꝛ sic est in ge
nere q̄ꝫtitatis. vt añ oppositū argutū fuit. ꝑm
id q̄o quo ē. est terminatio q̄ꝫtitatis. ꝛ h̄ mō nō
dicit nisi id qd̄ est i gené qualitatꝭ. ꝛ cū forma
facit q̄rtū genus q̄litatis. Gen⁹ āt dicit̄. qꝛ i
actib⁹ ꝛ rōe nō cōueniūt. qꝛ cōtinere qd̄ ē for/
me nō conuenit figure ꝑm ꝙ huiusmōi. qꝛ ei
cōuenit sic vel sic angulatū eē acuto angulo vł
recto vel ebte. Et nō dr̄ sic qꝛ cōtineat. sed qꝛ
sic vel sic ꝓpūgat vel tāgat ꝓpter qd̄ nō est ꝯue
niētia spēi inter illa sic sumpta. ꝛ ḡ aliq̄ cōiun
gūt ista duo ꝑ ꝯiūctōez disiūctiuā ꝛ nō copu
latiuā. q̄ disiunctia ꝑt disiunctōez rōis specifi
ce inter ista. Qꝛ tñ hec vnuz sunt in eo qd̄ est
forma ꝛ figura. ꝓpter h̄ dicit Albert⁹ ꝙ nō dis
iūctiua sꝫ copulatia ꝯiūctōe cōiungūtur. ꝛ sic
cōiter hñt tex. aresto. Pōt ḡ ad bonū intelle/
ctū indifferēter hic poni ꝯiūctio disiūctiua vł
copulatia: ꝑm ꝙ diuersitas haꝝ spēꝝ attendit̄
vel cōueniētia. Dicit̄ etiā figura ꝯstans circa
aliq̄d sp̄ indiuiduale q̄ꝫtuz. qꝛ in exteriorib⁹
terminatōib⁹ lineaꝝ cōcludit ꝛ terminat exte
rius in circuitu. ꝛ cōstant terminatōes ei⁹ ad
pūcta in q̄bus cōcurrūt linee termiate. hec āt
supficierū ꝛ corpoꝝ sunt q̄ plurib⁹ lineis ter/
minātur. Etiā in lineis repiūtur quedā que i

hec mō qualitatis sunt ꝑcedā. sicut rectitu
do curuitas. Rectū eñ est cui⁹ extrema tegūt
media. ita ꝙ ꝑ eis videri nō pñt si rectoꝝ extre
mitates directe oculoꝝ aciebus opponātur. si
cut dicit plato. Hec āt rectitudo magis ē for/
ma q̄ꝫ figura q̄ꝫuis eñ rōnez figure habeat ꝑm
ꝙ ad extra vndiq̄ꝫ termiat in vno pūcto. Cur
uitas āt ex duabus sp̄ cōponit̄ formis. habet
eñ formā ꝯcaui subtus. ꝛ hꝫ formā cōuexi ex
terius. ꝛ iō oē curuū est cōposite figure. figu
ras āt tot hꝫ. q̄t hꝫ curuitates. qꝛ habet termi
natōes ad diuersos angulos. tale etiā est qd̄ ē
his silr̄ vt circulare vel spicū. ꝛ generaliter lo/
quēdo rotundū. Oia āt hec formā hñt conca
ui ad interius. ꝛ figurā conuexi ad exterius.
Sūt āt qualitates. qꝛ ꝑm hec aliq̄d quale di
cit̄. ꝛ sunt q̄litates accñtales. qꝛ sunt circa q̄ꝫti
tatē sic cit̄ ꝑ se subiect^m ipaꝝ. ꝛ h̄ siue sit q̄ꝫtitas
discreta. siue q̄ꝫtitas cōtinua. ꝑm ꝙ in arisme/
trica docet̄ qualiter ex ductu nūi in se fiūt nu
meri lineales supficiales. ꝛ corporei. figurati
ꝑm diuersas figuras. Ex q̄ pꝫ ꝙ forma accipit̄
hic eq̄uoce ꝛ in genere sube. Dicit̄ eñ hic a fo
ris manēdo. Sciendū tñ est ꝑm dñm Ulri
cū in summa ꝙ iste q̄litates sunt qd̄ dā esse ip
sius q̄ꝫtitatis nullā essentiā addētes sup quā
titatē matēie. ꝓpter qd̄ autor sex ꝑncipioꝝ du
bitat de figura incisionis an sit a natura an ab
arte. qd̄ tñ intelligendū est de essentia q̄ est res
ꝑ se. alias eñ nō est veꝝ. qꝛ vt manifeste dicit
Albertus addit modū q̄litatis q̄ nō est quāti
tas. nec est rō tm̄. sꝫ res. Un̄ etiā aliter ꝛ aliter
immutat sensuz tactus. Qis aūt immutatio
sensus ꝓpriū est ꝑ qualitatē. ¶ Ad obiecta in
oppositū. Ad primū est dm̄. licet figura ma
terialr̄ capta sit q̄d mathematicū. ñ tñ forma/
liter. Un̄ figura vt tactū est. vno° ꝑt supficiez
clausaz vel terminatā lineis. ꝛ sic ꝓcedit obie/
ctio. Alio° ipaz terminatōez vel clausionē sup
ficiei. ꝛ sic ꝑtinet ad gen⁹ q̄litatis. ꝛ ꝑ idē pꝫ
solucō ad cōfirmatōez. ¶ Ad scdm̄ dicendū.
ꝙ figura accepta ꝓ imagine alicui⁹ rei repñsen/
tatiua. est accñs respectiuuz. tñ si capiat̄ ꝓ ter
minatōe quātitatis in materia quō hic capit̄
est q̄d absolutū. ꝛ tm̄ relatiuū ꝑm dici. ¶ Ad
terciū dicendū. ꝙ terminus intrīsecus est eius
dem essentie ꝛ nature cū illo cui⁹ est. non autē
terminus extrinsecus qualis est figura. ¶ Ad
quartū dm̄ ꝙ licꝫ forma cōiter accepta sit q̄d
supius ad q̄litatē ꝛ nō sit spēs eius. tamen ac
cepta ꝓ terminatōne q̄ꝫtitatis in materia ꝑm
exigentiā forme substātialis. nō est cōmunior
Un̄ ipsa forma accipitur vno mō ꝓ quacūq̄ꝫ

Forma accipitur dupliciter vꝫ

essentia dãte alteri esse formalit᷑. nõ curando an sit esse simpliciter vł ꝺm qd. ⁊ sic est qd cõe ad oẽs formas tã essentiales ꝙ̃ accñales. ⁊ sic nõ accipit᷑ hic. Alio mõ accipit᷑ ꝓ exteriori dispositiõe rei aiate vł diceri lineatõe vel etiã exteriori dispõe cuiuslibet rei. ⁊ sic est q̃litas terminatia q̃ztitatis ꝓut hꝫ relatõnẽ ad formã subalẽ. q̃ est talis terminatõis pricipiũ ⁊ sic capit᷑ hic. Qꝫ ãt põt sic capi pꝫ ꝑ Porphiriũ dicentẽ in caplo ꝺ spẽ. spẽs dr. Uno° dr forma vniuscuiuscꝫ rei vbi forma idẽ ẽ qd ꝺcoꝛ siue exterioꝛ dispositio rei aiate. qd pꝫ i eo qd subdit᷑. Spẽs priami digna fuit impio. ⁊ ꝺm ꝙ dr in q̃rto ethicoꝝ. ꝙ pui pñt esse formosi ⁊ comensurati. i. decẽter lineati ⸿ Ad quintũ dicendũ est ꝙ capiẽdo rẽ artificialẽ ꝓ re cui cõiñcta est forma artificialis materia ẽ tota sba e᷒ et est idẽ realiter cũ re naturali ⁊ artificiali. ñ tñ vt sepata est a forma. q̃r sic realiter disticta est a re naturali. ⸿ Ad sextũ dõm ꝙ h̃ falsuꝫ est iuxta p̄dicta. q̃r addũt terminatõeꝫ q̃ztitatis q̃ nõ est quãtitas ſꝫ q̃litas. sicut esse acutũ vel rectũ vel ebes in angulis vel rotundũ vel planũ q̃ non tm̃ sunt rões sed res vt dicit Albertus. ⁊ ĝ in hac pte sentẽtia Ulrici nõ est tenẽda nisi ad intellectũ supius tactũ.

Sextũ dubiuꝫ est. que sunt illa que in ista spẽ reponũt᷑ ⸿ Solucõ oẽs figure corpales ⁊ sꝑficiales quaꝝ aliq̃ sunt naturales vt q̃ causant᷑ a natura ⁊ formis naturalib᷒ corporũ in q̃bus sunt. vt figura bipedalis in hoie. ⁊ q̃drupedalis in eq̃. Et oms res artificialit᷑ facte. ⁊ oms passiones. linee. rectitudo. curuitas ⁊c̃. vt tactuꝫ fuit. ⁊ h̃ mõ dicit Buridan᷒ in suis summul᷑. ꝙ forma ⁊ figura differt. q̃r forma est q̃litas circa q̃ztitatẽ discretam. vt paritas. imparitas. ⁊ figura ꝺm q̃ztitatẽ cõtinuã vt rectitudo. curuitas. triãgulatio. q̃drangulatio. ⁊ sic ꝺ alijs tã naturalib᷒ ꝙ̃ artificialib᷒. ſꝫ supius meli᷒ dictũ est ex alberto. Alij dicũt ꝙ figura repit᷑ in naturalib᷒ ⁊ artificialib᷒. ſꝫ forma tm̃ in naturalib᷒ ex q̃ ibi forma ẽ causa terminatõis ad extra ⁊ nõ in artifialib᷒. ⁊ ꝺm h̃ est alia rõ q̃re dr ista spẽs poti᷒ gen᷒ ꝙ̃ spẽs.

Septimuꝫ dubiuꝫ. quare antiq̃ has spẽs vno noie noiarũt vt primã applicatõeꝫ. scdãꝫ naturalẽ aptitudinẽ. terciã casuꝫ. q̃rtaꝫ cõpositõeꝫ. ⸿ Solucõ. q̃r antiq̃ dixerũt has spẽs distingui ꝑ modos ꝑ q̃s acq̃runt᷑ in subiecto. ⁊ q̃r pria spẽs est ꝑ modũ acq̃sitõis i sbiecto ꝑ ipas subiecti opatõẽs. ⁊ qd acq̃ritur i subiecto paulatim applicat᷑. ĝ primã spẽm cõi noie vocabãt applicatõeꝫ. ſꝫ melius dicũtur habitus ⁊ dispositio ꝓpter cãm supius assignatã. Et q̃r scda spẽs est naturalis potẽtia consequẽs esse subale ꝑ qd efficit᷑ potẽs ad agẽdũ vel patiendũ. iõ scdãꝫ spẽꝫ noiauerũt aptitudinẽ naturalẽ cõi noie. q̃r tñ aptitudo nõ est nomẽ cõe vniuocũ ad potentiã ⁊ impotentiã q̃r si aliq̃d est aptũ ad agendũ ꝑ hoc ipm̃. nec ꝑ aliq̃d cõe isti vel illi erit aptũ ad patienduꝫ iõ melius noiatur a pho. Terciã ꝟo spẽm vocabãt casuꝫ ex mõ quo inducit᷑ siue in ordie ad cãm ꝑ quã inducit᷑ q̃ casualis est. In ꝓposito ꝟo intẽdit᷑ ꝺ q̃litate nõ ꝺm modũ ꝺm quẽ inducit᷑. ſꝫ potius ꝺm modũ quo inheret subiecto ad ꝺnoiandũ ipm̃ quale. Quartã ꝟo spẽꝫ vocabãt ꝯpõeꝫ. eo ꝙ ꝑ ipam suba cõponit᷑ ex suis ptibus integralib᷒ ⁊ quãtitatiuis ꝺm terminatõeꝫ sue q̃ztitatis. ⁊ licet istud veꝝ sit tñ nec cõpositio nec p̄dicta noia dicũt spẽs ł formas differẽtes in q̃litate ꝺm ꝙ a q̃litate q̃le ꝺnoiat᷑. ſꝫ sic hꝫ ꝓpe noib᷒ duob᷒ mois noiari.

Octauũ dubiũ. An ne plures sint q̃litatis spẽs ꝙ̃ iã noiate cũ dicit phũs fortasse et alij apparebũt q̃litatiꝫ modi. ⸿ Et videt᷑ primo ꝙ sic. q̃r multe sunt q̃litates q̃ ad istas q̃tuor spẽs reduci nõ pñt. q̃r veloꝝ ⁊ tarduꝫ videnť esse in p̄dicamẽto q̃litatis. ⁊ tñ nõ continẽtur sub aliq̃ istarũ spẽꝝ. ⸿ Scdõ nobile et dignũ. vile ⁊ indignũ videtur eẽ ꝺ p̄dicamẽto q̃litatiꝫ. ⁊ tñ nõ sunt ꝺ aliq̃ istaꝝ spẽꝝ q̃ttuoꝛ g°. ⸿ Tercõ. vniforme ⁊ difforme seu vniformitas ⁊ difformitas sunt q̃litates. ⁊ tñ nõ sunt ꝺ aliq̃ istaꝝ spẽꝝ. Siliter influentie celestes sunt q̃litates ⁊ tñ nõ sunt in aliq̃ istaruꝫ specieꝝ. ⸿ Quarto. intẽsio ⁊ remissio sunt q̃litates. ⁊ tñ nõ sunt in aliq̃ istaꝝ spẽꝝ. ⸿ Quinto. ꝺcoꝛ ⁊ pulchritudo sunt q̃litates. ⁊ tñ nõ videt᷑ ponẽꝺ in aliq̃ istaꝝ spẽꝝ. ⸿ Sexto. ira et ꝺmẽtia ⁊ hmõi sunt q̃litates. ⁊ tñ nõ videtur esse in aliqua istaꝝ specieꝝ. ⸿ Solucõ sic nõ sunt plures species siue modi q̃litatiꝫ ꝙ̃ iam sunt dicti. sed forte alij apparebũt q̃litatis modi ꝺm expositõeꝫ Alberti ing̃ztuꝫ quale ꝺnominatiue dictũ a q̃litate dicit᷑ nedũ ꝺ quali q̃litate accñtali ſꝫ etiã essentiali. Unquidã moti ꝟbo phi in textu posuerũt sex q̃litatis spẽs. quintã ꝑ illis q̃litatibus que immediate ꝺnominãt alias q̃litates vt intensuꝫ. remissuꝫ. raucũ. clarũ. sextã posuerunt ꝑ differẽtijs substãtialib᷒. ſꝫ subales dñe nõ sunt in genere q̃litatis ſꝫ sube. ꝓpt᷑ alias ꝟo q̃litates noiatas nõ oꝫ ponẽ plures spẽs. q̃r intẽsuꝫ ⁊ remissuꝫ noiant poti᷒ modũ forme ꝙ̃ formã. ⁊ reducũt᷑ ad gen᷒ q̃litatis q̃ intẽditur

vel remittit̄. vel ad quodcūq₃ aliud intēsionē
vel remissionē suscipiēs. Clarū vo ꝛ raucū q₂
sunt differētie vocis reducūtur ad terciā spēm
qualitatis ¶ Ad obiecta in oppositū dōm ꝙ
velox ꝛ tardū sunt ꝓprietates cōueniētes mo
tui. ꝛ q₂ motus ē diuersoꝝ generꝝ. gͦ nō sunt
in vno genē ꝑ se. sed reductiue sunt in eodem
genere in q̄ est motꝰ ¶ Ad scdm ꝑt dici ꝙ re
ducūtur ad primā spēʒ q̄litatis. q₂ radicē ha/
bent in ꝟtutibꝰ. ꝛ vile ꝛ indignū in vicijs.
Ad terciū dicūt aliq̄ ꝙ ꝑncipaliter importāt
positōeʒ ꝛ sitū partiū ad totū ꝭm magnitudi
nē ꝛ ꝑ analogiā important h̄ in q̄litatibus ꝛ
motibus. ꝛ iō ꝑ se nō sunt in vno ꝑdicamēto
sed in pluribꝰ. ¶ Ad cōfirmatōeʒ vo de influ
entijs celestibꝰ dicenduʒ est ꝙ sunt in scda spē
q̄litatis. q₂ sunt naturales potētie siue ꝟtutes
¶ Ad quartū dictū est in solutōe ꝑncipali.
Ad q̄ntū dōm ꝙ decor ꝛ pulchritudo loquen
do de pulchritudie corꝑali q̄ est cōueniēs mē/
broꝝ dispositō ꝑn̄t poni in q̄rta spē qualitatꝭ
Et si dicat̄. qualitates q̄rte spēi nō suscipiunt
magis ꝛ minꝰ. q₂ hec magis ꝛ minꝰ suscipiūt
Dici ꝑt ꝙ nō negat̄ ab oībus q̄litatibus quar
te spēi susceptio magis ꝛ minꝰ. sʒ a q̄busdā. suf
ficit em̄ ad ꝓpositū suū ꝙ suscipe magis ꝛ mi
nus nō ineit oī qualitati q̄rte spēi. nō inest āt
his q̄litatibus q̄rte spēi que sunt q̄litates ma
thematicoꝝ. q₂ ille sunt ꝑores motu. ꝛ magis
et minus nō h̄n̄t fieri nisi vbi est motꝰ ¶ Ad
sextū dōm ꝙ ira ꝛ demētia ꝛ h̄mōi sunt in pri
ma spē qualitatꝭ. ꝛ forte oēs qualitates aīe. si
vo dicat̄. predicta enumerātur in tercia spē per
ph̄m. Dōm est ꝙ passio ꝛ passibilis q̄litas p/
scise sumpta differūt ꝑnes has drn̄as accidē
tales facilit̄ mobile ꝛ difficulter. ꝑnes q̄s etꝭ
differūt h̄itꝰ ꝛ dispō. ꝛ iō que sunt in ꝑria spē
ꝑn̄t numerari in tercia. q₂ ꝑticipāt illā drn̄aʒ
q̄ non est ꝓpria tercie. sicut ecōuerso in prima
specie enumerātur calor ꝛ frigus q̄ tn̄ vere sūt
in tercia spē vt ꝑ hāc mutuā enūeratōeʒ insinu
et ph̄s has drn̄as faciliter mobile ꝛ difficul
ter. nō tm̄ nō esse essentiales. sʒ nec esse ꝓprias
alicui aliarū speꝝ. sed accidētaliter distingue/
rēt passionē a passibili qualitate ꝛ dispositio
nē ab habitu.

Nonuʒ dubiʒ. vtꝝ raꝝ ꝛ densuʒ aspe
rū ꝛ lene ꝛ h̄mōi sunt in ꝑdicamēto q̄litatis.
Et videt̄ ꝙ nō. q₂ dicit. p. ꝙ aliena sunt a q̄li
tatis diuisione cū dicāt ordineʒ partiū. sicut
inferius patebit. In oppositū est Gilbertus
dicēs expsse circa ꝑdicamētū positōis ꝙ non
dicūt positōes sʒ qualitates circa positōeʒ.

Solucō Alberti. ꝑdicta noīa ꝑrio ꝛ ꝑricipa/
liter importāt ꝑōnes partiū materie. ꝛ h̄ intē
dens. p. dixit ꝙ sunt positōes ꝛ nō qualitates
Scdario tn̄ dicūt qualitates circa positōes.
et h̄ intendit Gilbertꝰ porithanꝰ in libro sex
ꝑricipioꝝ. nā predicta noīa q̄ʒtum ad signifi
catū primariū ꝛ principale sunt ī predicamē
to positōis. ꝛ h̄ voluit. p. sed q̄ʒtuʒ ad significa
tū secūdariū sunt in ꝑdicamēto q̄litatꝭ. ꝛ hoc
voluit Gilbertꝰ. ¶ Considerandū est tn̄ ꝙ si
gnificatū vno mō dr̄ primariū q̄d simplicit̄ ꝛ
ꝭm rei naturā est primū. ꝛ sic primū significa
tū est positio. q₂ illa ē cā talis vel talis immu
tatōis sensus. Alioͦ dr̄ significatū ꝑmariū q̄
ad nos. s. ꝙ nobis est ꝑus ꝛ notius. ꝛ sic ꝑma/
rio ꝭnt q̄litates circa positōes. q₂ h̄mōi obijci
ūt se sensui. positōes āt nō sunt ꝑ se sensibiles
et iō qualitates ille sunt ꝑores ꝛ notiores no
bis q₂ positōes circa q̄s existūt. ꝛ a q̄bus cau/
sant̄. De his tn̄ exquisitius inuenies circa pre
dicamentū positōis.

Decimū dubiuʒ est. an soluʒ int̄ qua
litates tercie spēi sit alteratio. Et videt̄ ꝙ non
q₂ raꝝ ꝛ densuʒ sunt q̄litates q̄rte spēi ꝛ tn̄ ad
ea est motꝰ. q₂ rarefactō ꝛ cōdensatio motꝰ sūt
et terminātur ad raꝝ ꝛ densuʒ ¶ Solucō Al
berti loquēdo de alteratōe phisica ꝛ ꝓprie dic
ta. sicut videri h₃ ꝑticularīꝰ in. vij. phisicoꝝ.
¶ Ad argumētū dōm est ꝙ rarefactio vel cō
densatio nō est vera alteratio. q₂ ꝑ illā nō acq̄
rit̄ vel deꝑdit̄ de nccītate q̄litas tercie spēi. q̄d
tn̄ opʒ de nccītate ad alteratōʒ ꝓprie dictā. q₂
acq̄rit̄ raritas vel densitas q̄ ꝑtinēt ad quartā
spēm qualitatꝭ. vel ꝭm alios ad scdaʒ. Ibi tn̄
notandū est ꝙ raritas ꝛ densitas nō sequūtur
materiā solā. nec q̄ʒtitatē solā. q₂ materia sine
q̄ʒtitate non esset rara vel densa. ꝛ q̄ʒtitas sine
materia nullā haberet raritatē vl' densitatē. sʒ
ābo sil'. vtʒ diffiniēdo raꝝ ꝛ densuʒ. ꝛ iteꝝ hec
nō sufficiūt. sed req̄rit̄ preuia dispō alteriꝰ q̄/
litatis. Vn̄ dicit cōmentator. vij. phisi. ꝙ ra/
ritas ꝛ densitas sequūt̄ calidū ꝛ frigidū in ele
mētis ꝛ mixtis. q₂ in celo sunt raritas ꝛ densi
tas ꝭm ph̄m. ij. celi. ꝛ tn̄ ibi non sunt q̄litates
ꝑme elemētoꝝ. Ad generatōeʒ āt raritatis re
q̄rūt̄ tres motus necessario scʒ local' q̄ ꝑtes a
seinuicē elongātur. motꝰ augmētatōis cōiter
dicte q̄ ꝑtes extendūtur. ꝛ motꝰ rarefactōis q̄
ꝑtes in materia subtiliātur. ꝑ primū motū ac
q̄ritur locus. ꝑ scdm extēsio maior. ꝑ terciū ra
ritas. ¶ Ecōtra in generatōe densitatꝭ req̄run
tur tres motꝰ q̄ꝝ ꝑrio acq̄ritur locus minor.
scdo minor extēsio. ꝛ terco densitas. ꝛ licet ille

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

motus local' sit verꝰ moꝰ. tñ illa augmẽtatio
nõ est vera augmẽtatio. qꝛ nõ acq̃rit̃ q̃titas
sed tm̃ q̃dã extẽsio q̃titatis. qꝛ sicut dicit cõ/
tatoꝛ in de s̃ba oꝛbis nõ acq̃rit̃ nec ꝺꝑdit̃ q̃ti
tas nisi acq̃rat̃ vel ꝺꝑdatur materia. mõ in ra
refactõe ⁊ cõdensatõe nõ acq̃rit̃ ꝺe neccitate nec
ꝺꝑditur materia. vt vult. p. iiij. phisicoꝝ.
Qualia v̓o sunt que ꝯm hec ꝺenoĩati
ue dicũt̃ vel quõlibet aliter ab his. in
pluribꝰ q̃dẽ ⁊ pene in oĩbus ꝺenoĩa
tiue dicũt̃. vt a cãdoꝛe cãdidꝰ. ⁊ a grã
matica grãmaticꝰ. ⁊ a iusticia iustus.
sil'r ãt ⁊ in alijs. ¶ In aliq̃bus v̓o eo q̃
nõ sint posita q̃litatibꝰ noĩa nõ ꝯtin
git ea que dicũt̃ ab eis ꝺenoĩatiue di/
ci. vt cursoꝛ. aut pugillatoꝛ q̃ ꝯm vali
tudinẽ naturalẽ dicũt̃ a nulla q̃litate
ꝺenoĩatiue dicũt̃. nõ em̃ posita sũt no
mina valitudinibꝰ ꝯm q̃s isti quales
dicũt̃. sicut in disciplinis ꝯm q̃s pugil
latoꝛes vel palestrici ꝯm affectoẽs di
cũtur. pugillatoꝛia em̃ disciplina ꝺr. q̃
les em̃ ab his ꝺenominatiue hi qui affi
ciunt̃ dicunt̃. Aliquãdo autẽ ⁊ posito
nomine ꝺenominatiue nõ dicit̃ quod
ꝯm eã quale ꝺr. vt a v̓tute studiosus
virtutẽ em̃ habendo studiosꝰ dicit̃ sed
nõ ꝺenoĩatiue a v̓tute. nõ autẽ ĩ plu/
ribꝰ h̓ tale ẽ q̃ ergo dicũtur aut ꝺeno/
minatiue a p̃dictꝭ q̃litatibꝰ dicũt̃ aut
aliquo modo alit̃ ab eis. Inest autem
cõtrietas ꝯm qd̓ q̃le ẽ. vt iusticie inju
sticia ꝯria ẽ. ⁊ albedo nigredini. ⁊ alia
sil'r autẽ et ea q̃ ꝯm eas q̃lia dicũt̃. vt
iniustũ iusto. ⁊ album nigro. nõ autẽ
in omĩbꝰ hoc ẽ. rubeo em̃ ⁊ pallido ⁊
huiusmodi coloꝛibꝰ nichil ẽ ꝯriũ q̃li/
tatibꝰ exñtibꝰ. Amplꝰ si ex contrijs
vnum fuerit q̃le. ⁊ reliquuꝫ erit q̃le h̓
palã est ꝓponẽti ex singulis alia p̃di/
camẽta. nã si est iusticia iĩusticie cõtra
riũ. q̃le autẽ est iusticia. q̃le ergo ⁊ in
iusticia. nullum em̃ alioꝝ p̃dicamẽto
rum aptabit̃ iniusticie. neqꝫ quanti/
tas. neqꝫ ad aliq̃d. neqꝫ vbi neqꝫ oĩo
aliud q̃tq̃ nisi q̃le. sic autẽ ⁊ in alijs q̃
ꝯm q̃le sunt. ¶ Suscipit ãt q̃litas ma
gis ⁊ minꝰ. albũ em̃ magis alteꝝ alte
ro ꝺr. ⁊ iustũ alteꝝ altero magis ⁊ mi
nus. h̓ ⁊ ipa cremẽtũ suscipiũt cũ cãdi
dũ nãqꝫ sit. ãplius cõtingit cãdidũ fie
ri. Nõ tñ oĩa sꝫ pl'a. iusticia nãqꝫ si di
cat̃ a iusticia magis ⁊ minꝰ. p̃t q̃libet
ambigere. sil'r ãt ⁊ in alijs affectibus
q̃dã em̃ dubitãt ꝺe talibꝰ. iusticiã nã
qꝫ a iusticia nõ multũ aiunt magis ⁊
minꝰ dici. nec sanitatẽ a saĩtate. minꝰ
ãt habere alteꝝ altero sanitatẽ aiũt. et
iusticiã minꝰ alterũ altero h̓re. sic ãt ⁊
grãmaticã ⁊ alios affectꝰ. sꝫ tñ ea que
ꝯm eos affectus dicũt̃ indubitãter re
cipiũt magis ⁊ minꝰ. grãmaticioꝛ em̃
alter altero ꝺr. ⁊ iustioꝛ ⁊ sanioꝛ. sic et
in alijs. triãgulus v̓o ⁊ quadrãgulus
nõ videtur magis ⁊ minꝰ suscipe. nec
aliq̃d aliaꝝ figuraꝝ. q̃cũqꝫ em̃ triãgu
li diffinitõẽ suscipiũt ⁊ circuli. oĩa sil'r
triãguli vel circuli sunt eoꝝ v̓o que nõ
recipiũt. nihil magis alterũ altero ꝺr
nihil em̃ quadratũ magis q̃ ꝑte alte/
ra longioꝛ foꝛma circulus ẽ. nullũ em̃
hoꝝ recipit circuli rõẽ. sil'r ãt si vtra
qꝫ nõ recipiũt hꝰ ꝓpositi rõẽ. nõ di/
cet̃ alterũ altero magis. non ergo oĩa
q̃lia recipiũt magis ⁊ minꝰ. hoꝝ igit̃
q̃ p̃dicta sunt nihil ẽ ꝓpriũ qualitatis
¶ Sĩl'ia v̓o ⁊ dissĩl'ia ꝯm solas dicũt̃
qualitates. sĩl'e ãt ⁊ dissĩl'e alterũ alte/
ri nõ est ꝯm aliud. nisi ꝯm id qd̓ quale
ẽ. q̃re ꝓpriũ est qualitatis ꝯm eã sĩl'e ⁊
dissĩl'e dici. At v̓o nõ ꝺecet cõturbari
neq̃s nos dicat ꝺe qualitate ꝓpoñẽ fa
ciẽtes mĩ'ta ꝺe relatis interposuisse. ha
bitꝰ em̃ ⁊ dispõẽs hoꝝ q̃ ad aliq̃d sũt
eẽ dicebamꝰ. Pene em̃ in oĩbꝰ talibꝰ
genera ad aliq̃d dicũt̃. nihil ãt hoꝝ q̃
singl'aria sũt. nã cũ disciplina genꝰ sit
ipm qd̓ ẽ alterꝰ ꝺr. alicꝰ ei disciplina
ꝺr. eoꝝ v̓o q̃ singl'aria sũt nihil ipꝫ qd̓
ẽ alterꝰ ꝺr. vt g̃matica ñ ꝺr alicꝰ g̃ma
tica. nec musica alicꝰ musica h̓ foꝛte g̃ꝫ
geꝰ h̓ ad aliq̃d dicũt̃. vt grãmatica ꝺr

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

alicui⁹ disciplina nō alic⁹ grāmatica
et musica alic⁹ disciplina. nō alic⁹ mu
sica. q̄ ꝓpter que ꝑ se q̄dez sunt singula
nō sunt ad aliq̄d. dicimur eñ quales
ſm singula. hec eñ ⁊ hēm⁹ scietes et
dicimur ꝙ hēm⁹ scias singulas. q̄re h̄
erūt etiā qualitates que singulariꝫ sūt
ſm q̄s ⁊ q̄les dicimur. hec āt nō erūt
coꝝ que sunt ad aliq̄d. Amplius si cō
tingat hoc ip̄m quale ⁊ relatiū esse. ni
bil ē incōueniēs in vtrisq̄ꝫ generibus
hoc annumerare.

Qualia vero sunt que ſm hec deno.

¶ Hic. p. determinat de q̄litate in cōcreto: Et
diuidit. q̄ꝛ p̄rio facit h̄. Scd̄o remouet dubi
um. ibi In aliq̄b⁹ vero. P̄rio dicit sic ꝙ illa sūt
q̄lia q̄ dicūt denoīatiue ab istis q̄litatib⁹. hac
denoīatōe s̄p q̄ subiectū simpl'r denoiat. vel di
cūtur quōlibet alit ab his. In plurib⁹ vero ⁊ pe
ne in oibus denoīatiue dicūt. ex^m est vt a can
dore cādidus. ⁊ a grāmatica grāmaticus. ⁊ a
iusticia iustus. ⁊ sili mō est in alijs.

¶ Tunc ibi. In aliquibus vero

Hic remouet dubiū di. ꝙ illud nō tenet ī ali
q̄bus q̄litatib⁹ s̄p ſm voce ꝫ sili'ter teneat ſm
rē. Et cā h⁹ est. q̄ꝛ q̄litatib⁹ talib⁹ noīa nō sūt
posita. a q̄bus solo casu differret denoīatiua. si
cut cursor aut sicut pugillator. Nō quidez ab
arte currēdi vel pugilladi. ꝫ ab ip̄a q̄litate q̄
est naturalis potētia h̄ faciēdi. Hec ei q̄litas
noīe ꝓp̄o nō est designata. ita ꝙ nomē ſm natalē
valitudinē ad hec exercēda. significet illā ꝓp̄riā
q̄litatē nō eñ sunt talib⁹ valitudinib⁹ noīa ꝓ
pria imposita. ꝫ si noīa imposita sunt. illa di
sciplinaꝝ sunt ⁊ nō noīa illaꝝ q̄litatū q̄b⁹ a
liq̄ dicūtur q̄les. a q̄litate q̄ est natalis poten
tia ad ista facienda. Aliq̄n etiā q̄litatib⁹ noīa
sunt posita. ꝫ tñ ab eis nō fit denoīatio h̄ ē nō
dr̄ aliq̄d q̄le. Ex^m est. vt a v̄tute nō dr̄ aliq̄s de
noīatiue v̄tuosus. sed dr̄ studiosus. Formato
noīe a genē virtutꝭ q̄d ē studiū. hñs eñ virtu
tē dr̄ studiosus. ꝫ tñ istud nō est ī plurib⁹ q̄li
tatib⁹. i. in plurib⁹ nō fit h̄ mō denoīatio. ꝫ de
noīatiua formāt a noīb⁹ q̄litatū q̄ ip̄is insūt.
Cōcludit ḡ ꝙ q̄cūq̄ꝫ dicūt q̄lia. dicūtur deno
minatiue a p̄dictis q̄ttuoꝛ sp̄b⁹ q̄litatis. aut
aliq̄ modo sicut dictū est dicūtur aliter ab ill'
qualitatibus q̄ dicte sunt.

¶ Tunc ibi. Inest autē contrarietas

Ista est scd̄a ps p̄ncipalis capl'i in q̄ Aresto.
determinat de q̄litate q̄ztuꝫ ad eꝰ accūtalia. Et
diuidit in tot p̄tes q̄t ponit ꝓp̄etates q̄litatꝭ.
p̄tes patebūt in ꝓcessu. P̄ria diuidit. P̄rio
ponit primā ꝓp̄rietatē q̄litatꝭ Scd̄o ꝓbat eā
nō esse ꝓp̄riā. ibi Nō āt. P̄ria iterū in duo. p̄
mo ostendit ꝓp̄etatē q̄litatis ī abstracto. Se
cūdo ondit eandē ꝓp̄rietatē cōuenire q̄litati ī
cōcreto. ibi Sil'r āt. P̄rio dicit ꝙ ɔ̄rietas in
est qualitati. vt iniusticia ē ɔ̄ria iusticie. ⁊ albe
do ɔ̄ria nigredini. ⁊ alia hmōi. Scd̄o ostēdit
eandē cōuenire q̄litati ī cōcreto dicēs ꝙ ista ꝓ
prietas cōuenit etiā his q̄ dicūt qualia vt in
iustū ɔ̄riat iusto ⁊ albū nigro.

¶ Tunc ibi. Non autē hoc veruꝫ

Hic ꝓbat. p. istā ꝓp̄rietatē nō esse ꝓp̄e ꝓp̄riā.
Et diuidit in duo. P̄rio facit h̄. Scd̄o decla
rat dicta sua ꝑ exēpla. ibi Rubeo eñ. P̄rio di
cit ꝙ hoc q̄d iā dictū est scꝫ hic ɔ̄riuꝫ nō inest
oibus qualitatib⁹. q̄ꝛ nō cōuenit rubeo. palli
do. ⁊ alijs medijs colorib⁹. q̄ꝛ illis nihil est ɔ̄
riū. ⁊ tñ sunt qualitates.

¶ Tunc ibi. Amplius si vnū

Hic ph̄s ponit q̄dāmō vnū correlariū dicēs.
si vnū ex ɔ̄rijs fuerit q̄le. ⁊ reliquū illi ɔ̄trariū
erit etiā quale. q̄ꝛ ɔ̄ria opposita sunt in eodez
genere. Hoc āt manifestū ē ꝓponēti siue indu
cēti alia ɔ̄ria ab his q̄ dicta sunt in singul' ge
neribus ɔ̄ria suscipiētibus. Sp̄ eñ ɔ̄ria ī eo
dem sunt genere. Nā si iusticia ɔ̄ria est iniusti
cie. ⁊ iusticia q̄le quoddā siue qualitas est. se
quit etiā ꝙ iniusticia est q̄le quoddaꝫ siue q̄li
tas. nulli eñ alioꝝ generū poterit aptari iniu
sticia sicut sp̄es vel indiuiduū. nisi ei cui iusti
cia aptat vt sp̄es vel indiuiduū. Iniusticia ei
neq̄ꝫ ē q̄ntitas neq̄ꝫ ad aliq̄d. neq̄ꝫ vbi siue vl'r.
q̄cq̄ꝫ de nūo p̄dicamētoꝝ nisi q̄le ⁊ q̄litas. ⁊ sic
ē in oib⁹ alijs ɔ̄rijs q̄ sūt ſm q̄litatē vl' quale

¶ Tunc ibi. Suscipit autem

Hic. p. poīt scd̄aꝫ ꝓp̄etatē q̄litatꝭ. Et diuidit
q̄ꝛ p̄o poīt istā ꝓp̄etatē. 2o ōnt eaꝫ nō eē ꝓp̄e ꝓ
p̄riā. ibi Nō tñ oia. Quo ad p̄m dic ꝙ q̄litas
suscipit magꝭ ⁊ min⁹. ⁊ h̄ pꝫ inductōe. albū ei
vnū magꝭ ⁊ min⁹ alīo albo dr̄ ſm albedīs in
tēsionē. Et sil'r iustū magꝭ ⁊ min⁹ alīo dr̄. hec
āt q̄ q̄lia sunt sic albū ⁊ nigrū nō tm̄ suscipiūt
intēsionē ⁊ remissionē. ꝫ etꝭ ip̄a q̄ sūt q̄litates
a q̄b⁹ talia dicūt q̄lia suscipiūt ī seip̄s vt q̄dā
dicūt cremēta ⁊ diminutōnes. ⁊ hāc dt boeti⁹
sniaꝫ pla. ⁊ istd̄ dclarāt exo dicētes cū cādidū
q̄d ē cādoꝛ sit actu cādidū. ɔtigit ip̄m cādorē
fieri āplius ⁊ magꝭ cādidū. ⁊ intēdi ꝑ maiorē
suis susceptōēꝫ sicut dic Nicola⁹ ꝑipotetic⁹.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Tunc ibi. Non autem. Hic philosophus oñdit ꝓprietatē istam nō esse ꝓpriā. Et diuidit̄ in duo. Primo oñdit de accidentib⁹ in abstracto. Scdo oñdit idē de accidētib⁹ in cōcreto. Scd̄a ibi Triāgulo ꝟo. Quo ad primū dicit q̄uis istud sit qd̄daȝ q̄litatis ꝓpriū. nō tn̄ cōuenit oi q̄litati. ſȝ plura sunt que magis et min⁹ suscipiūt et nō oīno. Justicia em̄ q̄litas ē et si dicat̄ ſm̄ q̄ sic abstractiue significat̄ magis et min⁹ suscipe quilet ꝑt ābigere siue dubitare an vez sit l' falsū qd̄ d̄r. Similit̄ etiā dicēdū est de alijs affectib⁹ id ē q̄litatib⁹ que afficiūt ꝑ inherentiā sua subiecta in quib⁹ sunt q̄n ꝑ abstractionē significāt̄ vt iusticia albedo sanitas et hmōi. Quidā aūt dubitāt de talib⁹ vtrū magis et minus suscipiāt. quidā em̄ iusticiā a iusticia et albedinē ab albedine sumūt nō inl'cā dici ſm̄ magis et min⁹. ita q̄ vna iusticia sit magis iusticia q̄ȝ alia. nec dicūt sanitatē vnā ab alia sanitate dici ſm̄ magis et min⁹. eo q̄ no⁹ vniuscuiusq̄ȝ abstractoꝝ imponit̄ intermio q̄uis aūt antiqui de istis diuersa sentiāt. tn̄ vtiq̄ȝ ꝯcedūt et dicūt q̄ alteꝝ magis altero et min⁹ altero habeat de istis accn̄tib⁹. ex q̄ vnus hō d̄r magis habē de sanitate q̄ȝ alt'. et similit̄ d' iusticia et iniusticia. Et simili mō dicendū est de grāmatica. et alijs disciplinis. et ergo s̄biecta que racipiūt istos affect⁹ siue q̄litates indubitāter ſm̄ istas q̄litates magis et min⁹ dicunt̄ suscipe. vn⁹ em̄ homo d̄r altero grāmaticioꝛ q̄ megis habet grāmaticā. et iustioꝛ et sanioꝛ. et sic est in multis alijs q̄litatibus prime et tertie speciei

Tunc ibi. Triangulus vero. Hic philosophus ꝓbat de q̄litatib⁹ in cōcreto qd̄ superius dixit de eis in abstracto. dicēs q̄ triangul⁹ et q̄drangul⁹ que sūt q̄litates quarte spēi ſm̄ q̄ sūt noīa denoīatiue dicta a triangulatōe et quadrāgulatione sic dicunt q̄lia et nō q̄litates. et sic dicta nō vident̄ magis et min⁹ suscipe triāgul⁹ et quadrangul⁹ nec aliq̄d figuraꝝ qd̄ ab eis. s. denoīatiue d̄r sicut circul⁹ pentagonū vel hexagonū. Quia quecūq̄ȝ hn̄t diffinitōem triāguli vnū n̄ d̄r magis alto triāgul⁹ vel min⁹. Similiter quecūq̄ȝ hn̄t diffinitōeȝ circuli vnū nō d̄r magis vl' min⁹ altero circul⁹. Similit̄ que hn̄t diffinitōem q̄drāguli vnū nō d̄r magis vel minus altero quadrāgul⁹. q̄ꝛ quadrāgul⁹ ois eq̄liter ē quadrāgul⁹ alteri. et nō ſm̄ magis et min⁹ ex q̄ oēs ꝑticipant diffinitōem seu rōem q̄drāguli. Et similit̄ dicendū ē de quadrato et circulo. Et sicut figure vni⁹ spēi nō dicūt̄ ſm̄ magis et min⁹ eo q̄ equalit̄ ꝑticipāt diffinitōes. ita etiā figure diuersaꝝ spēꝝ sibiinuicē cōꝑate nō dicunt̄ ſm̄ magis et min⁹ vt q̄dratū qd̄ ē figura q̄tuoꝛ rectis lineis equalib⁹ sibiinuicē et q̄ttuoꝛ rectis angulis ꝯclusa. nō ē megis figura q̄ȝ q̄drāgulū qd̄ est figura quattuoꝛ rectis lineis quaꝝ due opposite sūt equales sibiinuicē. et in alijs nō oppositis inequales et quattuoꝛ rectis āgulis ꝯtenta. Quia equalit̄ remouet̄ rō siue diffinitio circuli a quadrāgulo et quadrato. q̄ꝛ circulus ē figura vnica linea ꝯtenta. in cuius medio ponit̄ centrū. a q̄ oēs linee ducte ad circūferentiā sūt equales. et h' rō nec quadrato ꝯuenit nec quadrāgulo. qd̄ ē altera ꝑte lōgi⁹. et sic equalit̄ et nō ſm̄ magis et min⁹ quadratū et q̄drangulū nō sūt circulus. eo q̄ nullū taliū circuli recipit diffinitiuā rōem. Simplicit̄ aūt loquendo si neutrū istoꝝ nullo mō recipit hmōi ꝓpositū. i. circuli diffinitōem. tūc sequit̄ q̄ alteꝝ istoꝝ nō magis et min⁹ eē vel nō eē circul⁹. q̄ꝛ qd̄ ſm̄ magis et min⁹ eē vl' nō eē d̄r aliquo modo ꝑticipat no⁹ et rationē ei⁹ qd̄ ꝑticipat ſm̄ magis et min⁹. Concludit̄ ergo q̄ n̄ oīa qualia magis et min⁹ recipiūt et q̄ nullū istoꝝ est ꝓprie ꝓpriū. q̄ꝛ non conuenit omni soli et semper

Tunc ibi. Similia vero et dissimilia. Hic ph̄s ponit vltimā ꝓprietatē q̄litatis. Et diuidit̄ in duo. q̄ꝛ primo facit hoc. scd̄o remouet dubiū. scd̄a ibi At vero. Primo d̄r q̄ ꝓprie ꝓpriū ē qualitatis qd̄ ꝯuenit om̄ soli et sp̄ ſm̄ q̄litatē qualia similia vel dissimilia dici. nihil em̄ ē alteri simile vel dissimile nisi ꝑ qualitatē quare relinquit̄ q̄ ꝓpriū ē qualitati ſm̄ eam simile vel dissimile dici

Tunc ibi. At vero non decet. Hic philosophus mouet qd̄daȝ dubiū remouēdo ipȝ. Et diuidit̄ i duo. q̄ꝛ primo mouet illd̄ dubiū scd̄o soluit ip̄m. ibi. Ampli⁹. Primo d̄r q̄ nō decet aliquē tamq̄ȝ nos nobis essem⁹ contrarij vt dicamus ea genera eē ꝑmixta que superius diximus esse distincta q̄n diximus. diuersoꝝ generū nō subalternatim positoꝝ diuerse sūt spēs et d̄re. hec eni adhuc certa sūt et firma rōne cōfirmata et stabilita. nemo eni de hoc cōturbet̄ q̄ de qualitate ꝓpositū facientes et tractātes multa de relatiuis interposuim⁹. Habit⁹ eni et dispositiōes que sūt prima spēs qualitatis sūt de numero eoꝝ que sūt ad aliq̄d. habitus eni alicui⁹ habit⁹ est. et dispositio alicuius dispositio nec absoluto intellectu ista pn̄t intelligi. ſm̄ ipsum enim no⁹ habitus alicui⁹ est habit⁹. et dispositio alicuius dispositio. In omnib⁹ eni pene talibus ipsa genera ad aliq̄d dicūt̄. Singularia vero que sunt spēs nō dicūt̄ ad aliquid. Et huius est exemplū vt disciplina cū sit gen⁹

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

intellectualiū habituum disciplina h̄ ip̄m q̄d est alterius d̄r ⁊ ad aliq̄d Dicit̄ em̄ disciplina alicuiꝰ disciplina sc̄z disciplinati. s̄z sp̄es eius vel singularia ad aliq̄d nō dicūt̄. vt grāmatica nō d̄r alicuiꝰ grāmatica vel musica nec aliqua grāmatica d̄r alicꝰ aliq̄ grāmatica nec aliq̄ musica alicꝰ aliq̄ musica. q̄r ista singularit̄ accepta vt quedā grāmatica. quedā musica. in se ipsis claudūt ea q̄rū sūt ⁊ ad que dicūt̄. ⁊ nō nugatorie extrinseca apponerent̄. Qua ꝓpter que per se q̄dē sūt singularia vt quedā grāmatica. quedā musica nō dicāt̄ ad aliq̄d. q̄r s̄m ista singularia dicimur q̄les. sicut habentes sciā dicimur scientes ⁊ h̄ s̄m singulas scias. q̄re h̄ erūt qualitates q̄rūis s̄m genus q̄d ē disciplina sūt ad aliq̄d. p̄dicta ista tū nō sūt in se ad aliq̄d Ampliꝰ etiā ē alia cā q̄re nō oportet ex talibꝰ ꝯturbari Quia nihil ē incōueniēs si ꝯtingat idē ⁊ q̄le ⁊ relatiuū eē s̄m diuersa que sūt in ip̄o. sic em̄ grāmatica scia scribēdi l' lraꝶ nos q̄les scit ⁊ in q̄litatis genere eā oportet enumerare vt aūt ē disciplina ē in eo q̄d ē ad aliq̄d. Et similit̄ albū ꝑ hoc q̄ subiectū d̄r .i. suba ē. ꝑ h̄ q̄ q̄le d̄t sbiecti. est in p̄dicamēto q̄litatis Et hec sufficiunt de quali ⁊ qualitate.

Circa textum nunc expositū sunt dubia. Primū ē. vtꝝ diffinitio q̄liū posita a p̄ho in textu sit cōueniēs ⁊ bona. Et videt̄ primo q̄ nō. q̄r quale ē genꝰ generalissimū nō h̄ns aliud genus sup̄ se. s̄z diffinitō ē soliꝰ sp̄ei sp̄ealissime igit̄ qualiū diffinitio nō est bona ¶ Sc̄d̄o sic diffinitio quāti nō ponit̄ in p̄dicamēto quātitatis. igit̄ diffinitio qualitatis nō d̄z poni in predicamēto q̄litatis ¶ Tertio Qualitas diffinita ē ꝑ q̄le. igit̄ ecōuerso quale nō d̄z diffiniri ꝑ q̄litatē. ꝯn̄a p̄z. q̄r cū diffiꝰ deb̄t adnotificādū diffinitū. ⁊ ē notior ip̄o seq̄ret̄ q̄ idē eēt notiꝰ et ignotiꝰ respectu eiꝰ dē q̄d ē icōueniēs ¶ Quarto l' q̄litas ⁊ q̄le ip̄ortāt idē l' diuīsū si idē ḡ seq̄t̄ q̄ sup̄flue dāt̄ due diōs si ip̄portāt diuīsa tūc seq̄tur q̄ istius generis erūt duo generalissima ¶ Quinto. Cursor ⁊ pugillator dicunt̄ qualia s̄m naturales potencias ⁊ tamen nō dicunt̄ denominatiue sicut dicit p̄hus. igitur diffinitio non est conueniens Et simili modo potest dici de studioso ⁊ virtute. ¶ Sexto omne quale sumitur a qualitate. qualitas aūt est natura denominans. quale est denominatū. igitur nullum quale a qualitate dicitur non denominatiue. Septimo Arguit̄ contra modos qualiū quos ponit. p. in textu sic Nā sicut est vnus s̄m quem principale sc̄z abstractum est innominatum. ita ⁊ concretū est nominatū ita vt cursor et pugillator ita videtur q̄ ecōtra erit vnus modus s̄m quē principale sc̄z abstractum erit nominatiuū ⁊ concretū nominatū ⁊ sic erunt plures q̄ tres. ¶ Octauo nō videt̄ quomodo aliquid potest dici quale a qualitate n̄ existēte cum non ens nō potest esse causa entis ⁊ sic modi isti videntur inutiles ¶ Solutio sic Quia diffinitio ipsa cōuenit omnibus qualibꝰ ⁊ per multitudinem ipsoꝝ dicit̄ pluraliter qualia dicunt̄ Et subdit̄ que s̄m h̄. i. s̄z q̄litates supradictas denominatiue dicuntur denominatōne tali qua subiectum simpliciter denominatur. vel q̄nolibet aliter ab hys dicūtur informata ita q̄ ꝓprie nō dicūtur denominatiue difficile est enim eam que est ab accidente fieri denominationem simpliciter. Quia multis modis accidens est in subiecto ita q̄ ipsum nō denominat simpliciter vt si inest s̄m ꝑtem vt ethiops ē albus dentem ergo est simplicit̄ albus nō sequit̄ vel si est rubeus ex verecundia nō sequit̄ q̄ simpliciter sit rubeus vel si nō inest s̄m esse ꝑfectum et sic in genere duobus modis impeditur denominatio qualis a qualitate. primo ex ꝑte rei. et hoc tripliciter sicut iam dictū est Quia vel qualitas nō inest satis extense vel ꝑtense vel intense Ex parte vocis impeditur dupliciter. primo quādo qualitati non ē nomen impositum vt cursor ⁊ pugillator quales dicūtur a naturalibus potencys currendi et pugillandi non tū denominatiue quia potencys illis nō sunt nomina imposita ⁊ si inueniantur aliqua nomina illa nō sunt potentiarum naturalium sed sunt nomina arcium ⁊ disciplinarū vt pugillatoria nō est nomen naturalis potencie s̄z discipline siue artis pugillandi q̄r pugillatio quedā disciplina est ⁊ simili modo dicedū ē de cursoria vnde cursor ⁊ pugillator ab illis naturalibus potencys nō dicūtur denominatiue. ad hoc ēi vt aliquid denominetur. requirunt̄. q̄ forme denominanti sit nomē impositū a qua per finis variationem sumatur denominatiuū Quia denominatiua sunt que ab aliquo principali solo casu differunt vt supius habitū est Cū igitur naturalibus potencys currendi ⁊ pugillādi non sint nomina imposita constat q̄ cursor et pugillator nō dicūtur denominatiue neq̄ vere sunt denominatiua ¶ Secūdo modo contingit aliquid dici nō denominatiue a qualitate quando qualitati est nomen impositum sed nomen qualis non formatur a qualitate sicut studiosus d̄r qualis a virtute nō tū denominatiue. Quia nōꝰ studiosi nō accipitur a virtute sed a studio q̄d est virtutis genus ⁊ causa

Ex quibus patet. Q. tres sunt modi sumendi quale a qualitate vt dicit autor in lr̄a. Primus est qn̄ q̄le a q̄litate dr̄ denominatiue vt a gramatica gramatic⁹ a iusticia iust⁹ ab albedine albus ꝛ hūc modū tangit ph̄s in textu qn̄ dicit Inpluribus quidā ꝛ pene in omnibus denominatiue dicunt vt ab albedine albus ¶ Scd̄s est qn̄ quale fm qualitatē denominatiue nō dr̄ eo q nomen nō ē impositū ipi qualitati ꝛ illū modum tangit ph̄s cū dicit In aliquibus aūt eo q nō sunt posita qualitatibus noīa nō ɔtingit ea que dicunt ab eis denominatiue dici vt cursor pugillator ¶ Tertius est qn̄ nomen impositū ē qualitati sz tn̄ nomen qualis nō sumitur ab illa qualitate qz nō differt ab eo solo casu sicut h̄ nomen studiosus nō differt ab h̄ noīe virtus solo casu ꝛ illum modū tāgit ph̄s cū dicit aliqn̄ aūt ꝛ posito noīe denominatiue nō dr̄ id qd̄ fm eā quale dr̄ vt a virtute studiosus virtute eīm habēdo studiosus quis dr̄ sz nō denominatiue Ex isto pz vlterius q triplex ē quale qđdā eīm ē quale qd̄ fm qualitatē denominatiue dr̄ vt albū nigrū ꝛ hmōi ꝛ tale tāgit ph̄s cū dicit qualia vero sūt q̄ fm hec denominatiue dicūt Aliud ē quale qd̄ fm qualitatē denominatiue nō dr̄ eo q nomen ē impositum ipsi qualitati vt cursor pugillator ꝛ hmōi Terciū ē quale qd̄ fm qualitatē denominatiue non dr̄ eo qd̄ accipit suū nomen a qualitate illa vt studiosus nō sumit suū nomen a virtute ꝛ hmōi quale etiā nō ē ppꝛie denominatiuū sz pt̄ dici denominatiuū significatōe tm̄ ꝛ istos duos modos tangit .p. cū dicit vl' qn̄olibet alit ab his ¶ Ad obiecta in oppositū ad primū ē dicēdum. Q. quale nō diffinitur diffinitōe ppꝛie dicta tamē bn̄ pt̄ notificari aliqua assignatōe que ē maioris declarationis q̄z nomen fm se ¶ Ad secūdum dicit buridan⁹ in cōmēto sup sūmulas pe. his. q sufficiebat aresto. describere qualitatē ꝛ quale nō describendo q̄ztitatē ꝛ q̄ztū ad vitandū pluritatē qz ee diffinitōē vni⁹ satis pt̄ colligi diffinitio alterius sicut eīm qualitas ē fm quā quales ee dicimur ita q̄ztitas ē fm quā quāti esse dicimur ꝛ suo mō de q̄zto ꝛ istud satis pbabilit̄ dici pt̄ quēadmodū circa capitulū d̄ q̄ztitate dictū fuit ¶ Albert⁹ magn⁹ tn̄ dicit q quātitas ē ppinquissima sb̄stantie ꝛ iō pocius ɔstituit sb̄iectū fm ee quo substare pt̄ motui q̄ ē fm accidētia q̄z denominat ppꝛie loquēdo. qualitas aūt ɔtinz terminos motus fm quos fit sb̄stancie denominatio ꝛ ḡ ipsa bn̄ describit p denominationē ab ipso factā ꝛ nō q̄ztitas Si vero dicas mot⁹ ē etiā in q̄ztitate ꝛ sic debet esse denominatio fm q̄ztitatē sicut fm qualitatē. Solutio nō ē simile qz mot⁹ nō ē in q̄ztitate fm q q̄ztitas sz fz rōnem pfecti ꝛ impfecti que sūt qualitates circa q̄ztitatē sicut supius dictū ē ¶ Ad tertiū est dicendū q nō ē incōueniēs idē ee notius ꝛ ignocius in diuersis generib⁹ cognitionū iā qualitas ē notior simplicit̄ ꝛ quo ad naturā ꝛ quale est notius q̄ ad nos ¶ Ad quartū ē dicendum q importāt idē ꝛ diuersū idē fm rem diuersū fm modū ꝛ ergo de eis dant diuerse diffinitōs ¶ Ad quītū dicendū q illa ɔtinent sub scd̄o menbro diffinitionis vl' quelibet aliter ab his ¶ Ad sextū dicendū q oē quale fm rez sumit a qualitate nō tn̄ oē quale fm rez ꝛ vocē simul sumit a q̄litate. iō quodāmō dr̄ denominatiue quodāmō nō ¶ Ad septimū ē dicendū q nō ē simile de ɔcreto ꝛ abstracto Quia si cōcretū eet innominatū tūc nō posset pdicari de subiecto. sed qz pdicari nō ɔuenit abstractis iō nō est inɔueniēs abstractū ee innominatū ¶ Ad octauū ē dicēdū q illa rō supponit falsū. s. q aliqd dicat quale a qualitate nō existente h̄ eīm ē falsum Quia licet qualitas sit inominata ipsa tn̄ est realiter in suo subiecto.

Secundum dubium Quare non dicitur aliqs virtuosus a virtute sz studiosus Solutio alberti virt⁹ noīat vltimū in bono ꝛ h̄ nō ē ita generale nec a tot attēdit. sicut studiū qd̄ ē cā virtutis qz vt dicit tulius studiū ē vehemens animi applicatio cū sūmo desiderio ad aliqd opus pficiendū ꝛ sic hn̄s virtutē pt̄ dici studiosus id ē laboriosus ad habēdū alias ꝛ .g̃ antiq̄ dixerūt q studiosus dr̄ a virtute. Et qz in quocūq ē virt⁹ quādā plenitudinē oz ee eo q nec itellectualis virt⁹ qui ē prudēcia ee pt̄ sine moralib⁹ nec morales sine prudēcia cū moralis ɔtingit finē ꝛ prudētia eligit ea ꝛ docet p que ꝛ qualit̄ ad finē puenit ergo potius dr̄ aliquis studiosus a virtute noīe designante plenitudinē q̄z studual' ꝛ virtuosus q̄z virtualis

Tercium dubium est vtrū conueniēter sint assignate due prime ppꝛietates ipsius q̄litatis ¶ Et videt primo q prima nō sit ɔueniēter ordinata pbat sic Oz illa sūt ɔ̄ria q̄ ponūtur sub eodē genere sz qualitas nō ponit sb aliquo genē igit nō cōuenit sibi habere cōtrarium ¶ Scd̄o sic si vnū ɔ̄rioz fuerit q̄le reliquū erit q̄le Sz nihil eēns i genē q̄litatis pt̄ ɔtrariari q̄litati Qz inq̄libet taliū q̄litas actu cōphendit igit q̄litas nlli ē cōtraria ¶ Terciō maxie distātiū nulla ē ɔuenientia sed ɔ̄rioz ē maxime distācia igit ipsoz nō ē in genē aliq̄ cōuenientia ergo si vnū est quale nō ē necessariū reliquū ee quale ¶ Quarto si cōtrarietas ɔueniret quali

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tati vel ꝺᵐ naturā qualitatꝭ vel ꝺᵐ certū nūerū
graduū ſ3 nullū iſtoꝝ pt dici. Maior probatꝛ
a ſufficiēti diuiſione minor ꝓbatꝛ Quia nō ꝑ/
mū alias ꝯtraria eēnt in eodē ſimul ⁊ ſemel ſi/
cut pꝫ in tepido ⁊ in fuſco ⁊ multis alijs. Nec
pt dici ſcḋm Quia cōtrarietas ē oppoſitio for
malis ergo ꝯuenit qualitati ꝺᵐ naturā ⁊ ſpēm
q̄litatis ¶ Quīto iuſticia nō opponitꝛ ꝯtrarie
in iuſticie Qꝛ iniuſticia imporat priuatōem iu
ſticie ergo nō opponūtꝛ cōtrarie ſed priuatiue.
¶ Et cōfirmatꝛ. Qꝛ inter qualitates ꝯtrarias
fit motꝰ alteratōis ſ3 inter iuſticiā ⁊ iniuſticiā
et ceteras qualitates de prima ſpē non fit motꝰ
ergo nō fit alteratio. ergo inter illas nō ē cōtra
rietas ꝯn̄a eſt nota Añs ꝓutraq3 pte pꝫ ꝑ ph̄m
ſeptio phiſicoꝝ ¶ Sexto de medio ī extremū
fit motꝰ ergo medijs ꝯtrarioꝝ ē aliq̄d cōtrariū
Añs pꝫ quīto phiſicoꝝ ꝯn̄a ꝓbatꝛ. qꝛ motꝰ ē de
cōtrario in cōtrariū ¶ Et cōfirmatꝛ qꝛ dꝛ. ꝑ. in
ethicis ꝙ mediū cōtrariatꝛ vtriq3 extremoꝝ vt li
beralitas ꝓdigalitati ⁊ auaricie ⁊ fortitudo au
dacie ⁊ timiditati ꝗ̄ male dꝛ hic ꝙ medijs ꝯtra
rioꝝ nihil ē cōtrariū ¶ Deinde arguitꝛ contra
ſcḋam ꝓprietatē primo ſic ſuſcipe magis ⁊ mi
nꝰ nō cōuenit oī qualitati ⁊ ſoli ergo nō ē ꝓpriū
nō oī manifeſtū ē. nō ſoli qꝛ conuenit etiā actōi
et paſſioni ¶ Scḋo ſic a magꝭ ad miꝰ pt aliq̄d
mutari ꝺᵐ ph̄m quinto phiſicoꝝ. ſ3 nulla mu/
tatio ē ab eodē ſpē in idē ſpē. ergo magis ⁊ mi/
nus nō ſūt in q̄litate eiuſdē ſpēi. Et nō pn̄t eē
niſi in qualitate eiuſdē ſpēi qꝛ nō ē cōpatō ni
ſi ꝺᵐ aliquā formā eandē ſpē ꝺᵐ ph̄m ſeptimo
phiſicoꝝ igitꝛ abſolute in qualitate nō ſūt ma/
gis ⁊ minꝰ ¶ Tertio ſic oē magis ꝺᵐ aliquam
formā eſt ꝑ ſe relatm̄ ad minus ꝺᵐ eādē formā
igitꝛ forma ꝺᵐ quā iſta referūtꝛ ē ꝑ ſe relatio igitꝛ
ꝺᵐ nullā q̄litatē dicuntꝛ ꝑ ſe magis ⁊ minꝰ ꝯn̄a
pꝫ Quia relatm̄ nō dꝛ ꝑ ſe niſi a relatōe ⁊ nul
la qualitas eſt ꝑ ſe relatio ¶. Quarto Albius
et minꝰ albū ſūt relatiua ſuppoſitōis ⁊ ſuppo
ſitionis qꝛ nō equipantie vt manifeſtū ē ſ3 re
latiua ſuppoſitionis ⁊ ſuppoſitionis dr̄nt ſpē.
qꝛ ſūt oppoſita ergo nulla q̄litas eadē ſpē ſuſci
pit magis ⁊ minꝰ ¶ Solutio ſic qḋ primo pꝫ
de prima ꝓprietate Quia oēs forme repugnā
tes ⁊ ab eodē ſubiecto cuiuiciſſim inec pn̄t ſeſe
expellentes ꝯtrariātꝛ. ſ3 multe q̄litates ſūt hmōi
ſicut pꝫ de iuſticia ⁊ iniuſticia de caliditate ⁊ fri
gitate igitꝛ qualitati cōuenit habē cōtrariū ⁊ h̄
accipiēdo ꝯtrarietatē ꝓprie nō aūt cōiter ꝑ re
pugnātia dr̄arū formaliū aliqḋ genꝰ diuiden/
ciū qḋ reſpectu ipſoꝝ ſe hꝫ vt cōe ſubiectu3 qḋ
nulli cōtrariatꝛ. qꝛ ſicut dꝛ. ꝑ. primo phiſicoꝝ
qḋ ī vnoquoq3 generē ē vn̄a prima cōtrarietas
nec etiā accipitꝛ ꝓ oppōne ꝑuatōis ⁊ habitꝰ que
ordine q̄dam h̄nt fieri circa idē ſbiectū qḋ etiā
nulli opponitꝛ q̄uo principia rerū naturalium
ſūt ꝯtraria. ſ3 capitꝛ ꝓ repugnācia duaꝝ quali/
tatū mutuo ſeſe ab eodē ſbiecto expellētiū ꝓpt
repugnātia3 quā h̄nt ad ſe inicē ſic eīm repitꝛ in
qualitatibꝰ prie ⁊ tercie ſpēi Sed ſi accipiatꝛ ꝓ
prie ꝓ repugnancia qualitatū int ſe actiuaꝝ ⁊
paſſiuaꝝ ꝑ actōem ꝓpriā ⁊ phiſicā ab eodē ſb
iecto ſeſe expellenciū ⁊ ſic ſolū repitꝛ in qualitati
bus tercie ſpēi ⁊ primoº accipitꝛ hic. ⁊ ſic nō ē
in q̄litatibꝰ ſcḋe ſpēi qꝛ ſi ſbiectū ē naturaliter
potēs ad vnā opatiōem nō pt eē naturalit nō
potēs ad ipſā ⁊ ſimili mō nō cōuenit q̄litatibꝰ
certis quarte ſpēi vt triāgularitati quadrāgula
ritati nec etꝭ oībꝰ q̄litatibꝰ tercie ſpēi qꝛ nō me
dijs cōtrarioꝝ vt in textu dictū fuit ⁊ ergo nō
eſt aliquoº ꝓpriū ꝓpria iſta ꝓprietas ipi q̄lita
ti. Ad cā ꝟo ſequitꝛ ꝓprietas ſcḋa que ē ſuſcipe
magis ⁊ minꝰ ſicut effectꝰ ad ſuā cām Quia ſuſ
ceptio magꝭ ē ex depuratōe ꝯtrarij a cōtrario. ⁊
ſuſceptio minꝰ ex ꝑmixtiōe cōtrarij cū ꝯtrario
albiꝰ eīm ꝺᵐ ph̄m ſcḋo thopicoꝝ dꝛ qḋ ē nigro
impmixtius ¶ Pro āpliori tn̄ declaratōe iſtiꝰ
notandū ē ꝙ intēſio ⁊ remiſſio ꝺᵐ dn̄z albertū
fiūt duplicitꝛ vnoº ex pte ſbiecti. Alioº ex pte q̄
litatis Ex pte quidā ſbiecti ex h̄ ꝙ ſubiectū plꝰ
vel minꝰ aptatꝛ qualitati recipiēde. cuiꝰ exēplū
ē de luie qḋ intēſius ē in aere ſereno q3 in nube
obſcura qꝛ raꝝ ⁊ tranſparēs meliꝰ ē receptiuū
luminis q3 denſū ⁊ opacū ⁊ ſimilitꝛ ſcīa pt eſſe
in vno intenſior ⁊ remiſſior q3 ī alio ꝓpt diſpō
nē vel indiſpōem aīe recipiētis Ex pte aūt qua
litatis fit intēſio ⁊ remiſſio duplꝛ Quia ſi qua
litas hꝫ ꝯriū tūc plꝰ vlꝰ miꝰ intēditꝛ ꝺᵐ maiorē
vel minorē ꝯrij ad mixtionē Intēſio eīm ē ꝑ de
puratōem q̄litatis a ſuo cōtrario. ⁊ remiſſio ꝑ
ſui cōtrarij admixtionē Si aūt qualitas n̄ hꝫ
cōtrariū tūc intēditꝛ ꝺᵐ maiorē ⁊ minorē acceſ
ſū ad nātē ēminū cui ⁊ a q̄ noꝰ iponitꝛ. h̄ ē ꝑ ac/
ceſſū ad verā nomis imponē q̄ impō fit a pſcō
eē q̄litatis ⁊ ꝑ oppoſitū dicēdū ē de remiſſione
Et ſicut ꝓcedēs ꝓprietas nulloº ꝓprij. ita nec
iſta ¶ Ad obiectū ad primū ē dicēdū ꝙ q̄litas
ī cōi accepta nō ponitꝛ ſb aliq̄ genē nec hꝫ ꝯriū
vt ſic ſ3 accepta in ſpēbꝰ ſuis q̄uo albedo ⁊ ni/
gredo ꝯtrariātꝛ ⁊ ponūtꝛ ſb eodē genē ¶ Ad ſe/
cūdū eodē mō dicēdū ē ꝙ nihil exn̄s in genē q̄
litatis pt cōtrariari qualitati in cōi. tn̄ nō ē in
cōuenieēs in ſpēali ⁊ in ꝑticulari aliq̄d ꝯtraria
ri alteri qualitati ꝺm ſpēm ¶ Ad terciū ē dicē
dū ꝙ cōtraria nō ſūt maxie diſtācia ſimplꝛ ſed

Duplex est distantia

tm̄ sub vno generē. ¶ Ad q̄rtuʒ dōm. q̄ ꝯtrarie
tas ꝯueīt q̄litati ſcʒ naturā ⁊ ſpēʒ nec ſeq̄ꝛ incō
ueniēs ḡ ꝯ̄ria ſūt ſil' in eodē. q2 nō eſt ꝯ̄ naturā ꝯ̄
rioꝝ q̄ ſil' ſint ſm eē remiſſuʒ ſiue ſm q̄d. ſʒ ip°
ſſibile ē q̄ ſint in eodē ſm ſuas excellēcias ¶ Ad
quītuʒ dōʒ. q̄ q̄zuis i iuſticia dicat p̄uatoꝛ tm̄
illa p̄uatio vt dr albt' fundaꝛ in ꝯ̄rio hitu poſi
tio cui tm̄ nō eſt no' impoſitū ¶ Ad ꝯfirmatōʒ
rn̄t albtus q̄ alteratio ph̄ica nō ē in p̄ria ſpē q̄
litat̄ ḣ eſt iter q̄litates p̄rie ſpēi. tm̄ altera° cōi
ter dcā eſt i p̄ria ſpē q̄litat̄. quō dr alteratō q̄n
ſbiecto manēte eodē fit muta°. in q̄litatib' cuʒ
em̄ de iniuſto fact' fuerit iuſt' fcā eſt altera° nō
ei ſufficit ad alteratōʒ ph̄icā q̄ ſit iter ꝯ̄ria. ſed
cuʒ ḣ exigiꝛ q̄ illa ꝯtraria ſint ⁊ paſſiua ad ſein
uicē. ¶ Ad ſextū eſt dōʒ. q̄ mediū ꝯtrariū eſt
medio ⁊ extrēo. vocādo ꝯtrariū qd̄ aliq̄d ꝯtra
rij p̄ticipat ⁊ ḣ vult. p. v. phy. ſʒ ſi ꝯtrariū acci
piaꝛ put ē ſimplex nl' h̄ns ꝯtrarij admixtū. ſic
mediū nō ꝯtrariaꝛ me°. nec extrēo. q2 me'' nō ē
ſimplex. ſʒ p̄ticipat aliq̄d vtriuſq3 extrēoꝝ. ⁊ ḣ
mō loq̄tur. p. in p̄poſito ¶ Ad ꝯfirmatōʒ cū dr
q̄ mediū ꝯtrariaꝛ vtriq3 extrēoꝝ. rn̄t albt' q̄ cō
trariū ḣ vocaꝛ qd̄ ſm maximā diſtāciā ꝯtrari
uʒ ē. ⁊ ḣ eſt ſimplex nl' ſui ꝯtrarij h̄ns admixtū
et ſm hūc modū mediū n̄ ꝯtrariaꝛ me°. nec ex
trēo. in phyſicis āt ꝯtraria ſūt accn̄a ſcʒ potēciā
et actū int̄ q̄ fit mot'. ⁊ ḣ° ꝯtrariū eſt qd̄ p̄tici/
pat aliq̄d ꝯtrarij. Q; āt in ethic' dr. q̄ me'' eſt
vtriq3 extrēoꝝ ꝯtrariū. iō dcm̄ eſt. q2 q̄zuis ſ̄t'
ſit mediū q̄ʒtuʒ ad circūſtācias. tm̄ ſm q̄ hʒ rōʒ
boni. vel ē in genē bōi. ſic ē extremū ⁊ ābob' ex
trēis opponiꝛ vt extremū. q2 ſic ābo extrēa ſūt
in genē mali. ſic virt' eſt i genē bōi queādmodū
et; in' ſupiori p̄dicamto dcm̄ fuit circa p̄riam
rōitatē ¶ Et per idē ſoluiꝛ. quo q̄ri poſſet an ſ̄
t' pl' ꝯtrarieꝛ vicio vel vnū viciū alij Q2 ſi lo
q̄mur de ſ̄tute ⁊ vicijs ſm rōʒ bōitat̄ vel mali
cie vicia pl' ꝯ̄ponūꝛ ſ̄tuti q̄ʒ ſibi inuicē. vicia em̄
nō opponūꝛ int̄ ſe. niſi ſm ſpēm cū ſint ſb eodē
genē. ſ. ſub malo Sʒ loq̄n̄do de vicio ſm p̄poꝝ
ſiue ſm ſbaʒ maioꝛ ē oppō vicioꝝ iter ſe q̄ʒ ad
virtutē Q; pʒ ex duob'. q2 q̄ʒto aliq̄ pl' diſtāt
tanto mag̃ opponūꝛ. ſʒ extrēa ſm ſubaʒ pl' di
ſtāt iter ſe q̄ʒ a medio. Scdō q2 illa min' oppo
nunꝛ q̄z ē aliq̄ ſilitudo. ſʒ ſ̄tut̄ ⁊ vni' extrei ē a
liq̄ ſilitudo ad inuicē. vicioꝝ āt nulla ¶ Ad p''
qd̄ aſſūebaꝛ ꝯtra ſcdaʒ p̄petatē dōm ē. q̄ p̄bat
verū q̄ ſuſcipe mag̃ ⁊ min' nō eſt p̄p̄e p̄puʒ q̄/
litati cuʒ ḣ tm̄ ſtat q̄ ē q̄dā cōitas ꝯueniēs q̄b'
daʒ q̄litatib'. ſʒ nō oib' ¶ Ad ſcdʒ ē dōʒ q̄ int̄
duo eiuſdē ſpēi p̄t eē mot' nō inq̄ʒtū ſūt eiuſdē
ſpēi. ſʒ inq̄ʒtuʒ aliq̄° oppoſita. ⁊ illa oppō nō eſt

p̄ relatōes tm̄. q2 ad relatōʒ nō eſt p̄ ſe mot' ſcʒ.
p. v. phyſi. ſʒ ē p̄ aliq̄s ḡdus abſolutos q̄ ſūt in
genē q̄litat̄ q̄ opponūꝛ inq̄ʒtuʒ vn' hʒ rōʒ me
dij reſpcū alteri'. nec tm̄ iſta rela° medij ē cā mo
tus ſic nec relatio min'. ſʒ illd̄ qd̄ ſubē ſic fuſcū
eſt extremū mot' nō fuſcū inq̄ʒtū mediū ſʒ inq̄ʒ
tuʒ extremū a q̄ oppōiꝛ termio ad quē ¶ Ad ter
ciū dōm ē q̄ p̄ria p̄pō eſt ſ̄a put inq̄ʒtū corri
dʒ ſcdō° p̄ ſe nō p̄rio° ¶ Ad q̄rtū dōʒ q̄ magis
referꝛ ad min' loq̄n̄do de iſt̄ foꝛis nō de ill' q̄ ſb
ſtāt. q̄n̄ ḡ dr foꝛe ſm q̄s dicūꝛ mag̃ ⁊ min' ſnt
relacōes veꝝ ē ſm q̄s p̄ ſe p̄rio° nō 2°°. Sʒ re
plicādo foꝛte dicēs albi' eſt i genē relatōis. igiꝛ
vna ⁊ eadē q̄litas ſpē nō ſuſcipit mag̃ ⁊ min'.
Ān̄s pʒ. q2 aliq̄d ē albi' cuʒ p̄' nō fuit albi' per
ſolā mutatōʒ in alio. ḡ neccārio dr relatōʒ. Etiā
albi' hʒ tm̄ ſic mag̃ albū. ſʒ mag̃ albū dr foꝛa
liter relatōʒ ¶ Ad qd̄ dōʒ ē q̄ albi' ſ̄t eēn̄tiaʒ q̄
litat̄ ſub tali ḡdu. ⁊ ſic eſt q̄ſi ſpēs albi qd̄ eſt i/
dr̄n̄s ad oēm ḡdū. relatō ſ̄o ē paſſio ei' nec ē d̄
ei' ſignificato ⁊ ſic foꝛte de mō ſigndi nois. ſʒ cū
grad' pōiꝛ de ſignificato tūc rela° p̄t ꝯſeq̄ eē de
mō ſignificādi. ſi ei ſignificaret albi' relatiōeʒ
ſimpl'r tūc nō ſigret idē qd̄ albū ⁊ et; cū relatō
nō p̄t termiare motū p̄ ſe nō videreꝛ q̄d termi/
naret motū p̄ ſe i eadē ſpē a minoꝛi ad mag̃ Et
ſic pʒ q̄ eo° q̄ ſilitudo eſt relatio p̄p̄e fundata
ſup̄ eēn̄aʒ q̄litat̄. ita mag̃ ⁊ min'. Fundamēt̄
āt mag̃ eſt eē ſpēi ſub p̄fecto ḡdu q̄ grad' eſt ali
qd̄ abſolutū de genē q̄litat̄. ſʒ ipʒ ꝯſeq̄tur reſpe
ct' ſm mag̃ ad aliū impfēm in eadē ſpē quē ꝯ
ſeq̄tur relatio min'. Deīn ḡ dr areſto. ⁊ boeti'.
q̄ iuſticia nō dr mag̃ ⁊ min' a iuſticia. ſʒ aliq̄s
dr iuſtioꝛ altero intelligēduʒ ē. q̄ eēn̄a ſpēi i ſe
ꝯſiderata abſtracta a ſuppoſit̄ nō hʒ in ſe ma/
gis ⁊ min'. q2 ipa ſic ꝯſiderata ē idr̄n̄s ad oēm
gradū. ſʒ ipa in vno ſuppoſito ꝯſiderata ē p̄fe/
ctioꝛ ſe ipſa in alio ſuppoſito ⁊ vt ē in ſuppo ꝯ
to ſic denoiat alid̄. q2 p̄ ſe ſuppoſitū e' nō eſt ſb
iectū. ſʒ q̄litas in ḣ ſubiecto nō igiꝛ iuſticia ab
ſtracte intelligēduʒ. ſʒ iuſtū. i. hec iuſticia vt d̄
noiat illd̄ ſubiectū eſt maioꝛ alia. Et in p̄dcō°
ꝯcoꝛdari p̄t q̄litatē ſuſcipe mag̃ ⁊ min' ſm eſ/
ſentiā ſuā vel nō ſuſcipe. Et hec ſūt p̄babiliter
et diſputatiue dcā.

Quartum dubiuʒ. vtrum p̄rima con
trarietas ſit de genere q̄litat̄ vel poſitōis ḣ eſt
vtꝝ p̄ria ꝯ̄ria ſūt calidū ⁊ frigiduʒ vel raruʒ ⁊
denſuʒ ¶ Solutio albti. p̄ria ꝯ̄rietas ē inter q̄
litates q̄ ſūt calidū ⁊ frigidū q̄ʒ ſubiecta ſūt hu
midū ⁊ ſiccū. ita q̄ hūiduʒ ē ſubiectū calidi in
materia elemētali ⁊ et; frigidi. Calidū ei eſt effe
ctiuū rari ⁊ frigidū effectiuū ſpiſſi. ⁊ ergo p̄ria

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝯtrarietas simplr̃ ē in q̄litate. pria ꝟo ꝯtraria in dispōe materie sʒ rarꝝ ⁊ densuʒ. ⁊ q̇a agēs est pstācius passo ergo ꝯtraria agētia sunt pria.
¶ Si dicas motꝰ local' est primꝰ motuū. ergo grauitas ⁊ leuitas q̄ sunt pricipia mouēdi sursuʒ et deorsuʒ erūt prie q̄litates. Sed ad h̄ respōdet albtus. q̇ motꝰ sursuʒ nō causaẜ a leuitate nec deorsuʒ a grauitate. sʒ potiꝰ a generāte vl' remouēte phibēs. ⁊ ergo priꝰ habet aliq̄ mō formā generātis añq̄ȝ motū qui ē ꝯn̄s formā generātis. ⁊ ergo nō sūt pria ꝯtraria mouētia sed potius leue causaẜ in materia p rarū ⁊ graue p densuʒ. ⁊ sic calidū ⁊ frigidū q̄ sūt in tercia spē q̄litatꝭ sūt pria ꝯtraria ¶ Si dicas iterꝝ si calidū simplex ē ⁊ frigidū simplex quorū vtrūq̄ȝ de suo ꝯtrario nihil habʒ aliq̄d ad mixtū sūt cōtraria pria seq̄tur tūc q̇ nata sūt fieri circa ideʒ subiectū. sed simplex calidū ⁊ simplex frigiduʒ nō sunt nata fieri circa idē ex q̄ nullū elemētuʒ manēs in suba natū sit suscipe ista ignis eñ n̄ habʒ admixtū frigiditatē ⁊ nō pt nō habē caliditatē. ¶ Sed ad ista est facil' respōsio. q² caliditas ⁊ frigiditas ꝟm q̇ q̄litates prie sūt sic ponunẜ circa materiā primā elemētoꝝ q̄ cōis est eis ⁊ circa illā nata sūt fieri ꝟm aūt q̇ sūt in generatis primis q̄ sunt elemēta. sic sunt potēcie naturales ꝯn̄tes esse elemētoꝝ ¶ Et ex istis pʒ q̇ ꝯtrarietas ē in oibus aliis generibꝰ in q̇bus est nō est. nisi rōne q̄litatꝭ. Primū eñ est causa oīm alioꝝ in quolibʒ genē in q̄ est primū. vñ etiā in q̄ntitate in q̄ sunt motꝰ augmēti ⁊ decrementi nō est ꝯtrarietas nisi ꝟm q̄litatē vt in pdicamēto q̄ntitatꝭ determīatuʒ fuit.

Quintuʒ dubiuʒ. vtrū tercia ppetas q̄ntitatis sit vera in q̄ dr̄. q̇ ppriū est q̄litati ꝟʒ eaʒ sil'e vel dissil'e dici ¶ Et videẜ prio q̇ nō. q²; albedo q̄ inē ethiopi est q̄litas. ⁊ tñ ꝟm eā n̄ dr̄ sil'is cigno vel niui. ḡ nō ꝯuenit oī q̄litati. ¶ Scd̄o sic spēs est sil'itudo suoꝝ indiuiduoruʒ ꝟm boetiū ⁊ genꝰ cōīalis sil'itudo spēꝝ. sʒ genera ⁊ spēs repiūtur in oibus pdicamtis. ḡꝰ est pprie ppriū q̄litati. ¶ Tercio ꝟm sil'itudinem dicimur sil'es. ⁊ ꝟm dissil'itudinē dissil'es et tñ nō sūt q̄litates sʒ relatiōes ¶ Solutō sic q² oī ⁊ soli q̄litati ꝯuenit ⁊ sp ꝟm eā sil'e vel dissimile dici simplr̃ vel ꝟm q̇d. Cuiꝰ rō est. q² sicut vnū in suba facit idē ⁊ in q̄ntitate eq̄le. ita i q̄litate facit simile. l ḡ in rebꝰ diūsꝭ ē vna q̄litas spē vel diuersa. si prio tūc sunt similes. si diūsa tūc sunt dissil'es. At ḡ dr̄ boetiꝰ q̇ similitudo ē rerū drn̄tiuʒ eadē q̄litas nō eadē in nūero. q²a idē accn̄s nūero nō pt eē in diūsis subiectꝭ nec etꝭ sufficit q̇ sit eadē genē. q² tūc ꝯtraria eēnt similia. vt albū nigꝝ. q² ꝯueit in genē q̇d est co

loꝝ. ⁊ ergo sil'ia dn̄t habē eandē q̄litatē in spēꝝ h̄ mō si in sorte ⁊ platōe repiaẜ albedo dicūtur sortes ⁊ plato sil'es. q² eandē hn̄t q̄litatē in spē et q̇dʒ talis q̄litas eē in illis simplr̃. q² si in vno fuerit simplr̃ ⁊ in alio ꝟm q̇d tūc non pn̄t dici simplr̃ sil'es. sʒ ꝟm q̇d Et p h̄ pʒ solutio ad pꝰ
¶ Ad scd̄m dōʒ ꝟm dn̄m albertū q̇ sil'itudo pꝰ ⁊ p se ē in q̄litate ⁊ ꝟʒ q̄litatē ⁊ posteriꝰ est i his q̄ nō sūt cōīaliter q̄litates. sed modū hn̄t pdicatiōis in q̄le sic sūt forme subales nec vʒ si dicatur genꝰ ⁊ spēs sūt forme ⁊ tñ nō pdicātur in q̄le sʒ in q̇d. q² nō hn̄t in q̇d pdicari inq̄ȝtū sunt forme. sʒ potiꝰ inq̄ȝtuʒ sūt forābilia vel formata p drām ꝯstitutiuā q̄ est forma q̇ āt sūt sil'itudines spēꝝ vel indiduoꝝ hoc hn̄t inq̄ȝtū forme ⁊ q̄litates cōīales ¶ Ad vltiᵐ dōʒ ē q̇ ꝟm sil'itudinē dicimur sil'es forāliter. sʒ ꝟm q̄litatē effectiē. ⁊ sic illa ppō ꝟm equocaẜ inq̄ȝtū vnoᵒ dr̄ circūstāciā cāe formal'. ⁊ alio mō circūstāciā cāe efficiētꝭ. ⁊ sic ppriū ē qualitati ꝟm eā simile vel dissimile dici ⁊ supple ꝟm aptitudinē.

Recipit aūt facere ⁊ pati ꝯtrarietatē ⁊ magis ⁊ minꝰ. califacere ei frigidū facere cōtrariū ē ⁊ calefieri ad frigidūfieri ⁊ delectari ad cōtristari. idcirco recipit cōtrarietatē. Sʒ ⁊ magis ⁊ minꝰ. calefacere eniʒ magis ⁊ minꝰ ē calefieri magis ⁊ miꝰ et cōtristari magis ⁊ minꝰ recipit ergo magis ⁊ minꝰ facere ⁊ pati. de his itaq̄ȝ tāta dicāẜ Dictū est āt ⁊ de situ eē in his q̄ ad aliq̇d sūt q̄m denoiatie a positiōibꝰ dr̄. De reliq̇s āt. i q̄n ⁊ vbi ⁊ habere eo q̇ māifesta sūt nl' de eis aliud dr̄ q̄ȝ q̄ in prio dcā sunt. q² hr̄e q̇deʒ ꝟt calciatū eē armatū eē vbi āt i loco esse. sʒ ⁊ alia q̄ de eis dcā sūt de ppositis itaq̄ȝ generibꝰ que dcā sunt sufficiāt

Recipit āt facere ⁊ pati cōtrarietatē Istd̄ est aliq̄d capitulū in q̄ p. determiat de actione ⁊ passiōe. Et diuidiẜ in duas ptes pncipales Quia prio pōit duas ppetates actōis ⁊ passionis. Scd̄o excusat breuiter de situ ⁊ aliis tribꝰ pdicamtꝭ scd̄a ibi Dictū est āt. Quo ad pmū dr̄ q̇ facē. i. agē cōiter accipiēdo nomē ⁊ pati reddēdo singula singul' recipit ꝯrietatē ⁊ magꝭ et minꝰ. Et h̄ declaraẜ exēplariter. q² calefacē ⁊ frigifacē sunt ꝯtraria ⁊ silr̃ calefieri. ⁊ delectare ꝯtrariū est ei q̇d est ꝯtristare ⁊ delectari ⁊ cōtristari. ⁊ quia habere cōtrariū est causa eiꝰ quod

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

est suscipere mag̃ɜ ꝛ minꝰ. etiã agere ꝛ pati inq̃ʒ tuʒ significãt res tales mag̃ɜ ꝛ minꝰ suscipiũt. vt calefacere ꝛ frigifacẽ ƀm mag̃ɜ ꝛ minꝰ dicũt. De his. igit̃ duobꝰ pricipijs seu p̃dicamentis tanta dicũtur.

Tunc ibi. Dictũ autẽ hic. p. excusat se de alijs p̃dicam̃tis. Et diuidit̃ in duas ptes. q2 p2io facit h̃. scd̃o recapitulat q̃ʒtũ ad istũ totuʒ tractatũ. scd̃a ibi De p̄positis at̃ p2io d̃t de situ idẽ positiõe ƀm ordinẽ ptiuʒ ad inuicẽ ꝛ in toto ꝛ in loco in his q̃ adaliq̃d q̃dã sunt dicta q̃ scʒ relatiões quedã denoiatie a positiõibus dicũtur. sicut asperũ lene. rarũ densuʒ ꝛ hmõi q̃cunq̃ʒ sit pciũ in toto ꝛ in loco ordinẽ significãt De reliq̃s aũt p̃dicam̃tis q̃ sunt vbi q̃n habere eo q̃ maĩfesta sũt nl̃ alid̃ dici i h̃ loco oportet q̃ in pricipio hꝰ lib2i dictũ id est q̃ vnũq̃d̃q̃ʒ istoꝝ vnũ ƀt p̃dicam̃tuʒ p se. q2 habẽ ƀt calciatũ eẽ vel armatũ eẽ. vbi aũt in loco eẽ. sed et alia sunt p2iꝰ d̃cã. Quia q̃n ƀt eẽ in tpe. ꝛ vbi esse in loco De p̄positis. igit̃ generibꝰ que d̃cã sũt sufficiãt. ꝛ ergo nũc quotiẽs solet oppõi d̃dʒ ẽ

Circa textũ expositũ ẽ vnũ dubiũ istõ videlicet Quare phs nõ d̃t̃miat ad logũ d̃ sex vltimis p̃dicamẽtis. ¶ Solutio p̄pter duas causas. P2ia est. q2 noticia istoꝝ põt aliq̃ mõ habere ex noticia p̃dictoꝝ quẽadmodũ i textu fuit ostẽsuʒ. vel ex eo. quia spẽs eoꝝ in quas essent diuidẽda ƀm q̃ sũt genera nõ sũt note nec passiões eoꝝ que insũt eis ƀm q̃ ɔsiderãtur a ratiõe. De his aũt passiõibus q̃ insũt eis ƀm esse naturale eoꝝ pleniꝰ d̃terminatur in lib2is naturalibꝰ ¶ Quia de actiõe ꝛ passiõe in tercõ physicoꝝ ꝛ p2io de generatiõe De q̃n ꝛ vbi q̃rto physicoꝝ in h̃ em̃ q̃ ibi d̃terminatur de tpe et loco d̃terminant̃ ea ex quibꝰ eoꝝ noticia d̃pendet ¶ De positiõe ꝛ habitu aliq̃ʒtulũ in quĩto metaphysice. Et q2 posteriꝰ p ɔplemẽto lib2i p̃dicamẽtoꝝ annectet̃ ɔmẽtuʒ sup libro gilberti po2ritani statui dubia de actõe ꝛ passione ꝛ eoꝝ̃dẽʒ p̄p2ietatibꝰ vsq̃ʒ in illũ locũ differre ꝛ expositiõʒ postp̃dicam̃toꝝ p̄ut o2do textus phi expostulat aggredi.

Quotiẽs aũt solet oppõi dicendũ est. dicitur aũt alterũ alteri oppõi q̃drupl'r aut vt aliq̃d aut vt cõtraria aut vt hitus ꝛ priuatio aut vt affirmatio ꝛ negatio opponit̃ aũt vnũq̃dq̃ʒ istoꝝ. vt sit figurati dicere vt relatiua vt dupluʒ dimidio vt ɔtraria vt malũ bõ ꝛ ƀm p̄uatõneʒ ꝛ habituʒ vt cecitas visui affirmatio ꝛ negatio vt sedet ꝛ nõ sedet.

Quotiẽs autẽ solet exponi.

Iste est tercius tractatꝰ in q̃ d̃terminat de postp̃dicam̃tis. Et diuidit̃ q̃uĩq̃ʒ capitula ƀm q̃ quĩq̃ʒ sũt postp̃dicamẽta. p2imũ capitulũ diuidit̃ in q̃ttuo2 ptes ƀm q̃ sũt q̃ttuo2 spẽs oppõis. partes patebũt in p̄cessu P2ia diuidit̃ in duo P2io põit intẽtũ ꝛ cuʒ h̃ enũerat oppões scd̃o p̄cedit̃ de ipis spẽbꝰ scd̃a ibi Quecũq̃ʒ igit̃. p̃o dicit q̃ nũc d̃d̃m est Quotiẽs id ẽ quot mõis vnũ solʒ opponi alteri dicens. q̃ vnũ d̃r opponi alteri q̃drupl'r aut vt adaliq̃d id est vt relatio aut vt ɔtraria. aut vt habitꝰ ꝛ p̄uatõ. aut vt affirmatio vel negatio id ẽ vt ɔtradictoria igit̃ vnũq̃d̃q̃ʒ eoꝝ oppõitur alteri. sic figuratiue id ẽ exẽplariter ptʒ. q2 relatia opponũtur. vt dupluʒ dimidiũ. ꝛ ɔtraria vt malũ bonuʒ. et ƀm p̄uationẽ ꝛ habitũ. vt cecitas visui. ꝛ affirmatio ꝛ negatio vt sedet ñ se. Et ɔfo2iter ad ista dicit ysidorus scd̃o ethiologiarũ in fine. q̃ ɔrio2uʒ genera q̃ttuo2 sũt que arestoteles anticemena id ẽ opposita vocat. Exẽplificãs de singulis. p2io de ɔtrarijs dicẽs ɔtraria sũt. vt sapientia stulticia. scd̃o de relatis q̃ ita sibi opponũtur vt ad se conferãtur sicut duplũ simpluʒ ¶ Terciũ genus oppositoꝝ ƀʒ eũ est habitus vel o2batio q̃d gen̄ cicero p̄uationẽ nomĩat q̃ ostẽdit aliq̃d quẽpiã habuisse q̃ p2iuatꝰ est. ¶ Quartũ vero genꝰ ex ɔfirmatiõe ꝛ negatiõe cõponit̃. vt socrates disputat socrates nõ disputat ꝛ h̃ genꝰ apud dyalecticos multũ habʒ ɔflictuʒ ꝛ appellat̃ ab eis valde oppositũ. siq̃deʒ et terciũ nõ recipit. legit em̃ ꝛ ñ legit terciũ nl̃ hʒ

Circa textũ nunc expositũ mouet̃ questio. Utrũ postp̃dicamẽta ad ɔgnitiõʒ veroꝝ p̃dicam̃toꝝ a posteriori sunt nccãria Et videt̃ p2io q̃ nõ. q2 si sic tũc d̃terminatõ eoꝝ p̄cederet d̃terminatõʒ d̃ p̄is p̃dicam̃tis q2 ĩnata ẽ nob via a notio2ibꝰ nob ad ignotio2a p̄cedẽ. ¶ Scd̃o sic p̃dicam̃ta sufficiẽter ɔgnoscũtur suas p̄pꝛietates q̃s. p. põit in q̃libʒ p̃dicam̃to. ergo nõ est necessaria ɔgnitio postp̃dicam̃toꝝ ad noticiã p̃dicam̃toꝝ ¶ In oppositũ ẽ sentẽcia arestotel' et sui interptis albti magni ꝛ ponit̃ iste discursꝰ ¶ Maio2 postp̃dicam̃tuʒ ẽ supplem̃tuʒ ab arestotele traditũ noĩans coo2dinatiõm pluriũ ad genus vnuʒ nõ reduci biliũ Mio2 q̃d anp̃dicam̃tuʒ ĩ fiers efficit ꝛ p̃dicam̃tũ formaliter pficit postp̃dicam̃tuʒ finalit̃ bñficit Conclusio igit̃ sicut ad ɔgnitõeʒ p̃dicam̃toꝝ ãpoꝛi sunt anp̃redicamẽta accomoda

ita ad eorūdem noticiā postpredicamē
ta sunt necessaria.
Maior ptz ex diffinitiōe āPredicamēti quā
dat albert⁹ ⁊ in hoc q̄ noiat coordinatioē pluri
uz gerit vagimem coordinatiōis p̄dicamē
talis ⁊ q̄a talia plura nō reducunt ad aliqd v^m
gen⁹ s̄ʒ cōe analogū q̄d modū generis habet sic
ptz; de spēbus oppōis ⁊ p̄oris. ⁊ habē. ergo ge/
rit impfecte silitudinē cathegorie p̄dicamētal.
Minor ptz. q̄ sic āPredicamētuz efficit pre
dicamētuz s̄m rōez ɔgnoscēdi q̄ est cā origina
lis ordinis cathegorie p̄dicamētal. ordis dico
non naturarū ordinatarū. q̄ sic vnaq̄q̄ȝ na
tura p̄dicamētal causat ex p̄cipio sui ordis.
et s̄m ordinē cāndi extrisecū posteriora a p̄ori
b⁹ causāt. sic accn̄a a subā. Et h̄ mō postp̄dica/
mētuz notificat extrisece ⁊ a posteriori p̄ p̄nci/
pia nocionalia bn̄ ecn̄di ducēs i noticiā ordi/
nis iā ɔstituti ⁊ in se p̄fecti quē ordinē noiat
ipm p̄dicamētuz dicēte simplicio. Predicamē
tuz est coordinatio generū ⁊ specierū s̄m sub ⁊
sup. Et ex q̄ ptz etiā ordo istoꝝ triū tractatuū
isti⁹ libri p̄dicamētoꝝ q̄d sic vnūq̄dq̄ȝ causatū
pri⁹ fit q̄ȝ est ⁊ pri⁹ est q̄ȝ bn̄ est. ita ɔgnitio āP
dicamētorū p̄cedit noticiā p̄dicamētoꝝ ⁊ hec
noticiā postp̄dicamētoꝝ. ¶ Ad obiecta in op
positūz est dōm prio ¶ Ad primū q̄ ɔgnitio p⁹
predicamētoꝝ vȝ ad noticiā predicamētorū a
posteriori vt dictū est. ⁊ iō sic āPredicamēta
precedūt. ita postp̄dicamēta sequūt. ¶ Ad se/
cundū est dōm q̄ verū est in seipis q̄ ad notici
aȝ sue p̄p̄e coordinatōis. s̄ʒ nō s̄m formalē rōē
p̄dicamēti seu ordis p̄dicamētal oib⁹ cōe q̄no
āP̄dicamēta ān̄cedūt ⁊ postp̄dicamēta sequūt
¶ Incidūt dubia. p̄mū est An tm̄ q̄nq̄ȝ
sūt postp̄dicamēta ¶ Et videt prio q̄ nō. q̄ si
cut est vnū q̄d dr̄ pri⁹. ita etiaȝ erit vnū q̄d dr̄
posteri⁹. ⁊ sic erūt sex ¶ Scdo oppō nō ē postp̄
dicamētuz. ergo nō sūt quiq̄ȝ. p̄bat. q̄ oppō ē
relatio. oppositū eīm dr̄ opposito oppositū. sed
relatio est p̄dicamētuz nō postp̄dicamētuz.
Simlr pri⁹ dr̄ relationē vt dr̄ in capitulo d̄ ad
aliq̄d. ergo nō sūt q̄nq̄ȝ ¶ Tercio mot⁹ nō ē p⁹/
predicamētuz s̄ʒ poti⁹ āP̄dicamētuz. ḡ nō sūt
quiq̄ȝ Ans p̄bat. q̄ illō q̄d p̄cedit res oīm p̄/
dicamētoꝝ nō est postp̄dicamētuz. s̄ʒ poti⁹ ān
p̄dicamētuz. s̄ʒ mot⁹ p̄cedit res alioꝝ p̄dicamē
torū. Mior ptz. q̄ p̄dicamēta acq̄rūtur p̄ mo
tuz. ḡ mot⁹ est vt via ad res. ⁊ ḡ est p̄or his q̄ p̄
motuz acq̄rūtur ¶ Quarto habē nō est postp̄
dicam^m. s̄ʒ p̄dicamētū vt dicūt arestoles ⁊ gilb
t⁹. ¶ Solutio sic. q̄ oē postp̄dicamētū vȝ ad
noticiā veroꝝ p̄dicamētoꝝ. vel ḡ vȝ ad ɔgno/
scēdū ea q̄ ad fieri vel q̄ ad eē. si primū sic ē mo
t⁹. si scd̄m h̄ est triplr̄. vel ad ɔgnoscēdū ɔueni
entiā drn̄aȝ vel ordinē. Si scd̄m sic ē oppō. si
terciū sic ē pri⁹ Si primū h̄ est duplr̄. q̄ vl̄ vȝ
ad ɔgnoscēdū ɔuenictiā inferioꝝ cū supiori ⁊
sic est sil̄. vel accn̄tiū cū s̄biecto ⁊ sic ē habē.
Aliā rōeȝ dat albtus dicēs postp̄dicamētū est
q̄dam siue q̄daȝ ordiatio pluriū q̄ ad vnū ge
nus reduci nō possūt. aut ergo talis coordina/
tio sumitur penes diuersitatē omniū generuȝ.
aut penes ea que in vno genere continētur. aut
penes reductionem omnium accidētium ad s̄b
stanciam. Si primuȝ sic est oppositō. quia op
positō dicit diuersitatē omnium generū ad se
inuicē. Si tercium sic est habere. Si secūduȝ
hoc est dupliciter. quia aut sumitur penes ea
que p̄ se ⁊ directe in genere ponuntur. ⁊ sic ē pri
us. aut penes ea in quibus stat tota coordina/
tio ⁊ penes ea p̄ que diuisio fit coordinatoruȝ.
et sic est simul. nam indiuidua simul sūt sub spe
cie. ⁊ species sub genere. Quia vero in quolibȝ
genere reperiūtur. potentia ⁊ actus ⁊ de poten/
tia in actum nō fit exitus nisi p̄ motuȝ. ideo eti
am aliquo modo motus est in omnibus gene
ribus hoc tamē intelligendū est s̄m moduȝ po
sterius exprimēdum in capitulo de actōne vbi
dicitur q̄ motus est quale. ¶ Ad obiecta in
oppositū ad primuȝ est dicēdum q̄ modi poste
riorum comprehēduntur sub modis prioris.
quia sunt relatiua. ¶ Ad secūdum dicēdum
q̄ oppositio accipitur hic p̄ respectū ad ea que
sunt opposita ex quo est forma ratōnis illa aūt
non sunt in predicamēto relatōnis nec etiaȝ est
oppositō relatio realis habens terminum rea/
lem. sed est relatō ratōnis ⁊ ergo nō est in predi
camento adaliquid. ergo nō p̄cedit argumētū.
¶ Ad tercium patebit inferius circa capitu/
lum de motu ¶ Ad quartum circa vltimum
predicamētum

Sciēdū dubiū. q̄s est ordo postpre/
dicamētoꝝ. Solucō oppō est primū. p̄us 2^m
et sic ɔn̄r. Cui⁹ rō est s̄m dn̄m Albertū. q̄ op
positio est forma rōis accepta penes oīm gene
rū diuersitatē. cū oppō vt dicit boeti⁹ sit pri/
ma cā diuersitatis. Prius v̄o est postp̄dicamē
tū q̄d valet ad cognoscendū ordinē coꝝ dici/
biliū q̄ sub generib⁹ sunt cōtenta s̄m ordineȝ
p̄cipātis ⁊ p̄cipati. sicut sunt gen⁹ ⁊ spēs ⁊
indiuiduū. ⁊ sic p̄us valet ad cognoscendū or
dinē supioris ⁊ inferioris int̄ se: ⁊ p̄pter h̄ p̄/
cedit sil̄ q̄d valet ad cognoscendū ɔuenictiā
pluriū inferioꝝ in suo supiori. motus valȝ ad
cognoscendū ea q̄ ad fieri tm̄. Et tn̄ ante habȝ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

re q₂ hꝫ modū cuiuſdā coordinatõis ꝛ redu
ctõis ad vnū gen⁹. hīc ꝟo dicit reductõẽꝫ plu
riū ad vnū ſubiectū. ꝛ ita patꝫ ordo q̇nqꝫ poſt
predicamētoꝝ.

Tercium dubiū eſt. an de poſtp̄dicamē
tis hꝫ determiāre logic⁹. ¶ Et videt̄ ꝙ nõ. q₂
poſtp̄dicamēta ſunt entia realia. ſꝫ de entibus
realibus hꝫ determiāre phiſic⁹. ꝛ ſilr̄ methafi
ſicus. Maioꝛ pꝫ. q₂ q̄ ſunt oppoſita ꝯrie ſūt
ſpẽs vnius gñ. ꝛ q̄ ſunt p̄oꝛa ſunt ge⁹ ꝛ ſpẽs. ta/
lia āt ſunt entia realia. ¶ Solucõ ſic. q₂ logi
cus hꝫ cõſiderare decē p̄dicamēta. g° poſtp̄di/
camēta q̄ valēt ad eoꝝ noticiā. ¶ Ad obiectū
in oppo^m eſt dd̄m. ꝙ poſtp̄dicamēta dupliciť
cõſiderāť. Uno° vt ſunt dn̄e entis. ꝛ ſic cõſi/
deratio eoꝝ ſpectat ad methaphiſicū ꝛ phiſicū
Alio° cõſiderāť inqꝫtuꝫ ſunt ſc̄de intẽtões. et
ſic eoꝝ cõſideracõ ſpectat ad logicū. Uel dd̄m
eſt lꝫ ea q̄ ſunt p̄oꝛa ꝛ poſterioꝛa ꝛ ſil' ſunt en/
tia realia q̄ methaphiſic⁹ vel phiſic⁹ cõſiderat
rõ tñ oppoīs p̄oꝛitatis ꝛ ſimultatis nõ ptinꝫ
niſi ad cõſideratõeꝫ logici eo ꝙ intẽtões ille
dicūt rõꝫ cuiuſdā coordinatõis vt p̄tactū eſt
¶ Silr̄ licꝫ mot⁹ ſ̄m id qd̄ eſt ſit q̄daꝫ res ni
re quā ſolus phiſic⁹ cõſiderat. reductio tñ ſpẽ
rū mot⁹ ad motū. ꝛ reductio diuerſaꝝ ſpẽrum
motus ad diuerſa p̄dicamēta vt generatõis ꝛ
corruptõis ad ſbaꝫ. augmētatõis ꝛ diminutõ
nis ad q̄ꝫtitatē. alteratõis ad q̄litatē. loci mu/
tatõis ad vbi. nõ niſi ad logicū ſpectat. Sili
mõ pꝫ de hīc. q₂ lꝫ ex pte hn̄tis ſumat̄ ſpẽale p̄
dicamētū tñ ex pte rei hite nõ pt ſui ſpẽale pre
dicamētū. q₂ res hita in multiſ repit̄ generib⁹
talis āt res q̄ habet̄ ſ̄m eſſe reale nõ cadit ſb cõ
ſideratõe logici. reductio tñ ei⁹ ad ſuū p̄dica/
mētū ad logicū ptinet. ꝛ ſic oīa iſta q̇nqꝫ in h̄
conueniūt ꝙ ad pfectā predicamētoꝝ habēdaꝫ
cõducūt. ſꝫ in hoc dn̄t. q₂ diuerſimode ad no
ticiā eoꝝ cõcurrunt queādmoduꝫ in ſufficien
tia ſupꝰius eſt oſtenſuꝫ.

Quartū dubium eſt. An eodem mo
do determinat hic de oppoſitõne phūs ꝛ in li/
bro perihermenias. ¶ Solucio non. quia in
libro perihermenias determinatur de oppoſiti
one inqꝫtum eſt repugnantia duarū ꝓpoſitio
nū in qualitate ꝛ quantitate. in veritate ꝛ fal
ſitate. Hic vero inqꝫtum eſt paſſio rerum non
abſoluta. ſed reſpectiua. Et hoc° dupliciter cõ
ſideratur. Uno modo inqꝫtum valet ad cog
noſcendū habitudines locales. ꝛ ſic phūs in
topicis determinat de oppoſitione. Alio mo
do inqꝫtum valet ad cognoſcendū diuerſitatē
et repugnantiā dicibilium que in diuerſis p̄/
dicamentis ordināt̄ur. ꝛ ſic determinat philo
ſophus hic de ſpeciebus oppoſitõnis ſicut cir/
ca textū dictū fuit.

Quintuꝫ dubium eſt. An oppoſitio
habet eſſe in re vel tantū in rõne. hoc eſt vtruꝫ
nominat relatõneꝫ realem vel rõnis tm̄. Et
videtur primo ꝙ nominat accidēs reale. quia
methaphiſici eſt tm̄ conſiderare ens ꝛ accidē
tia realia entis. accidentia ꝟo entis vt conſide
rantur a rõne ptinent ad cõſideratõneꝫ logici
ſed methaphiſica cõſiderat oppoſitionē vt pa
tet q̇nto methaphiſice. g° eſt paſſio realis.
¶ Scd̄o. oppõ eſt ſpẽs differētie. ꝛ differētia di
uerſitatis. ꝛ diuerſitas ē paſſio realis. g° oppõ
q₂ genus nõ ē verius ens ſuis ſpẽbus. ¶ Ter
cio. oppõ pt eſſe nõ exn̄te intellectu. igiť nõ eſt
accn̄s intẽtionale. Añs patꝫ inductiue. pt em̄
eē mutua actio inter calidū ꝛ frigidū. ꝛ mot⁹.
non exiſtēte intellectu. igiť ꝛ ꝯrietas ¶ Sili
mõ pt aliq̄s eē pr̄ ꝛ filius nõ exn̄te intellectu.
q₂ genuiſſe ꝛ genitū eſſe ab intellectu nõ depē/
dent. ſilr̄ eēt carētia hitus in apto nato hīe hi/
tū. igiť ꝛ p̄uatiue oppoſita. Silr̄ āt ꝛ ꝯdictõ. q₂
illa ſeq̄tur ad quācūqꝫ oppõeꝫ. igiť illa pt eſſe
ſine intellectu q̄cūqꝫ alia ſic manēte. ¶ Sc̄o° al
berti oppõ ſ̄m ꝙ a logico ꝯſiderať ē forma ꝛ i/
tentio rõis poſita p intellectū ſup ea q̄ in natā
ſunt oppoſita. ꝛ h̄ mõ ē forma entiſ inqꝫ^m ea q̄
ſunt oppoſita ētia aliq̄ mõ ſunt. ſꝫ inqꝫtuꝫ eſt
actualis ꝯpatio eoꝝ q̄ oppoſita ſunt ē forma
rõis. ꝛ ſic actualiť ꝛ cõpletiue ē in rõe ꝛ a rõne
eſſe hꝫ. licꝫ aptitudinalr̄ ſit in reb⁹. ꝛ g° cõſide
rare talē formā, non ſpectat niſi ad logicū. cui⁹
eſt conſiderare ens rõis ¶ Ad obiecta in op/
poſitū Ad p̄mū eſt dd̄m ꝙ methafiſic⁹ diſtig
uit mt̄a multiplicia .v. metha. n̄ q₂ ſ̄m oīs
ſenſus ſūt ētia l' paſſiones reales entiſ ſꝫ ſ̄m ꝙ
q̄cūꝫ mõ ētiſ no⁹ pticipāt de eis detiat Ad 2^m
Dicēdum eſt ꝙ oppoſitõ in vno ſenſu put ſcꝫ
dicitur de contrarietate ꝛ oppoſitõne relatiua
eſt ſpecies differētie non autē vt dicitur d̄ con
tradictõne ꝛ priuatiua oppoſitõne. quia ens
et non ens contradicūt ꝛ tamē proprie nõ dif
ferūt nec ſunt diuerſa. quia diuerſitas eſt diffe
rentia entis ꝛ differētia ſimiliter. ¶ Ad ter/
cium dicēdum. ꝙ contrarietas ꝛ relatiua op/
poſitõ eſſent. intellectu nõ exiſtente. non autē
priuatiua oppõ ꝛ ꝯdictõ. q₂ alteꝝ extrēoꝝ in
illis oppoſitõib⁹ puta negatõ ꝛ p̄uatõ ſ̄m ꝙ ē
extremū eſt tm̄ ens ſ̄m rõꝫ qd̄ pꝫ de negatõne.
Quia illa licet dicat̄ de aliq̄ ente vt nõ homo
dꝫ de aſino. tñ ſ̄m rõeꝫ. q̄ ꝯdicit hoī nõ eſt ēs

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nisi rōis. p quod patz licet cōtraria maneāt non
ex͞nte intellectu nō opz cōdictoria manere s͞m
q̄ hmōi. qz negatio albi s͞m q̄ cōtradicit albo
nō est i nigro. qz vt cōdicit ē dicibilis de ente et
nō ente. Si āt dicat ad nigrū saltē seq̄tur ne
gatio albi vt cōdicit albo. et ita cōdictoria sunt.
si cōtraria sunt. Dōm est q̄ nō ex͞nte intellec
tu nō est cōñā. Silr̄ priuacō licz sit negaº hit⁹
in subiecto tñ t͞mmō opponit̄ hitui rōe nega/
cōis. et illa nō est ens nisi tm̄ s͞m rōez. Et sic ea
q̄ opposita sunt tq̄ cōtraria et relatiā nō ex͞nte
i intellectu sunt. nō tñ ea q̄ cōtradictoria sunt
et priuatiua forma q̄ ponit̄ sup ista q̄ cōtraria
sunt et relatiā p intellectū siue actualis relatio
est a rōne.

Sextū dubiū est. qd sit oppositio.

Solucō boetij est repugnantia vel essentialis
distātia aliq̄z nō cōpatientiū se sil' in vno et eo
dez subiecto respectu eiusdē. Et ponit̄ ibi repu/
gnātia loco gn̄. qz cōis est ad oēm repugnātiā
siue diuersitatē tā materialē q̄z formalez et ad
oēz oppōez tā rez q̄z etiā cōponūz siue enūcia/
tionū. p h̄ ꝙo q̄ dr̄ aliq̄z tangit̄ subiectū et ter
min⁹ oppōis. Oppō em̄ est forma rōis ex͞ns i
vno sicut i subiecto. et i alio sicut in termio. sic
q̄libet alia relatio. In eo em̄ q̄ opponit̄ ē subie
ctiue et in eo cui opponit̄ terminatiē. req̄rit eī
q̄libet duo extrema eo q̄ idē sibiipi nō oppont
tur. Subdit̄ nō pmittentiū se sil' et sel' in vno
subiecto propter oppōez cōtradictoriā priuati/
uā et cōtrariā respectu eiusdē. addit̄ ad includē
dū oppōz relatiuā. qz relatia cū nō sunt oppo
sita formal'r. pmittūt se sil' et semel in vno et eo
dem subiecto vt vn⁹ et idē pt esse pr̄ et filius li
cet nō respectu eiusdē vt posteri⁹ dicet̄.

Septimū dubiū est. an cōueniēter

oppō diuidat̄ in q̄ttuor spēs. Et videt̄ q̄ non
qz s͞m boetiū in libro diuisionuz. oīs diuisio
debet dari p opposita. hec nō est hmōi. igit̄ etc.
Minor pbat̄. qz hec ē inter oppōnes et nulla
oppō opponit̄. qz si sic tūc illa opponit̄ p aliā
oppōez. et sic erit pcedere i infinitū in oppōib⁹
g° diuisio ē insufficiēs. cū nō fiat in oēs illas
oppōes. Scdo. cōcūq̄z vnū vidr̄ seq̄ ad aliud
diuisio est insufficiēs. sz cōtradictoria sequū
tur ad alia oīa opposita. igit̄. Minor patz. qz
oīa alia opposita includūt cōtradictorie oppo
sita. Tercō. relatiue opposita dicūt̄ de eodē
igit̄ nō sunt opposita. Añs pz. qz sicut arguit̄
in caplo de q̄ztitate h̄ est magnū ad h̄. et hoc est
paruū ad h̄. g̃ ē magnū et paruū. igit̄ si ille mo
dus arguēdi valet bñ pñt duo relatiue opposi/
ta absolute posita inferri absolute ex seipis po
sit in cōparatōe ad diuersa. intelligit em̄. p. p
magnū et puū relatiue opposita. Quarto. p̄
uatiue opposita dicūt̄ de eodē. g̃ nō sunt oppo
sita. Añs pz p ph'm dicētez. ij. topicoz. in pri
uatiue oppositis tz cōñā in seipo vt si ad visuz
seq̄tur sensus. ad cecitatē seq̄tur insensibilitas
sed seq̄tur visus. g̃ sensus. g̃ oīs vidēs est sen/
tiēs. qz ab abstractis tz cōñā p se ad cōcreta. q̄a
seq̄tur. si surditas ē. insensibilitas est. igit̄ sur
dus ē insensibilis. igit̄ si idē sit vidēs et surd⁹
g̃ idē erit sensibilis et insensibilis. et sic priua/
tiue opposita dicūt̄ de eodē. Et h̄ idē ptz i alio
exēplo. qz seq̄tur iste ē silis huic. g° est silis et
dissilis illi. igit̄ est dissilis. pz cōñā. qz relatiū
positū respectu cuiuscūq̄z infert seipm simpl'r.
qz nullus termin⁹ distrahit a rōe relatiui sim
pliciter. Quīto. cōtraria dicūt̄ de eodē. igit̄
nō sunt opposita. Añs ptz. qz in medio dicto
p pticipatōez est natura vtriusq̄z extremi. alit̄
nō differret a medio dicto p abnegatōez. etiaz
aliter nō esset mot⁹ ab vtroq̄z extremo i mediū
sicut mediū dictū p participatōez denoiat̄ ab
vtroq̄z extremo. Scdo scutū c⁹ medietas ē al
ba. et medietas nigra ē coloratū. igit̄ albū vel
nigrū vel mediū. cōñā pz p. p. ij. topicoz dicen
tē. q̄cquid est i genere vl' denoiat̄ a genere neces
se ē esse in aliq̄ spē vel ab aliq̄ denoiari non est
mediū vt manifestū est. si albū pari rōe nigrū
igit̄ cōtraria de eodē. Sexto. aliq̄ est oppō
subalterna s͞m pe. his. et aliq̄ subcōtraria. igitur
sunt plures spēs q̄z q̄ttuor. Solucō sic. q̄a
oīs oppō vt dic Albert⁹ vel est inter ea q̄ actu
sunt. h̄ est int̄ ens et ens. vel inter ea q̄z vnū ē
et alterū nō est. i. inter ens et nō ens. Si inter
ea q̄ actu suis formis sunt dōña aut expellunt
se ab eodē susceptibili s͞m actū et potētiā. aut
s͞m actū et nō s͞m potētiaz. si prio. sic est oppō
relatiā. pr̄ em̄ et filius sic opponūt̄ q̄ nō pt vn⁹
et idē esse pr̄ alic⁹ et filius eiusdē. Si 2° sic sunt
cōria q̄ pñt vicissim vni et eidē inesse. sz nō sil'.
Si ꝙo oppō est inter ea q̄z vnū actu ē et alterz
nō est. h̄ est duplicit̄. qz vel ē inter ens et nō ēs
simpl'r. vel est int̄ ens simpl'r et nō ens s͞m q̄d.
prio est oppō cōtradictoria. scdo est oppō pri/
uatiua. vel pōt rō numeri sic colligi s͞m dñm
Albertū. qz oīs oppō aut est inter cōplexa aut
inter incōplexa. Si pmū sic est oppō cōtradi
ctoria. si scdm hoc est dupl'r. qz vel est inter ea
q̄ opponūtur rōe rpugnācie formaz. aut inter
ea q̄ oppo. racōne pfecti et imp. s͞m formā. Si
scdo mō sic est oppō priuatia. Si prio hoc cō
tingit dupliciter. qz vel opponūt̄ s͞m formas

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

q̄ sunt forme vni⁹. ꝛ sic ē oppō relatia. Aut op
ponūtur ꝭm formas subiectū siue materiā re/
spiciētes in q̄ fiūt ꝭm potētiā matēie ad vtrū
qꝫ ꝑ motū ꝛ mutatōez. ꝛ sic est oppō ꝯrietatꝭ.
pria tn̄ sufficiētia ē melior eo ꝙ oppō ꝯdicto
ria nedū fit in ꝓpōibus sꝫ fit etiā in simplici
bus termīs. vt sedet nō sedet. ¶ Ad obiecta ī
oppositū. ad primū est dōm ꝙ nō oīs diuisio
est inter opposita ꝓpe loquēdo. qꝛ nō diuisio
generꝭ in spēs in genere sbē. ꝛ sic ꝯria ꝛ relatia
diuidūt oppōez vt spēs ꝛ ꝯdictoria ꝛ ꝓuatia
etiā cōtinētur sb̄ oppōne tāqꝫ sub cōi analogo
vn̄ nos dicim⁹ ꝙ q̄ttuor spēs oppōis sunt intꝰ
se repugnātes queadmodū ꝑticulari⁹ patebit
posterius. ¶ Ad scdm̄ dōm ꝙ diuisio oppōis
est ī istas intētōes vt vnū illoꝝ mēbroꝝ nō se
q̄tur ad aliud. qꝛ nō seq̄tur illa sunt ꝯria ꝗ cō
tradictoria. sꝫ ꝯn̄a est intꝰ illa q̄ subsunt vt seq̄
tur albū ꝛ nigrū igiꝰ albū ꝛ nō albū. ꝛ in illa
nō est diuisio nisi ꝑ accn̄s. Si dicas loquen/
do de intētōibus oīa sunt relatiē opposita. q̄a
ꝯdictoriū dꝛ ꝯdictorio ꝯdictoriū. ꝛ cōtrariū
cōtrario ꝯriū. ꝛ sic de alijs. ¶ Solucō. cōtra/
dictoriū est relatm̄ ꝑ accn̄s sicut hō est albus
ꝯdictō āt nō est relatia oppō. diuisio āt fit op
pōis in abstracto vel ī ꝯcreto eēntialiter sum/
pto ꝓ nō oī illo qd̄ pt̄ denoiare. qꝛ tunc quale
nō diuidereꝰ ī denomiatiua spēꝝ suaꝝ cū illa
possint de eodē ꝑdicari. ꝛ de se mutuo licꝫ ꝑ ac
cns. ¶ Ad terciū dōm ē ꝙ drā est inter rela/
tiua ꝛ relatiue opposita. qꝛ relatiua nō sunt re
latiue opposita nisi ī ꝯpatōe ad idē. ꝛ sic non
pn̄t inferri ex seipis positꝭ in ꝯpatōe ad diuer
sos termios. lꝫ relatiua absolute possint infer
ri q̄liter āt valeat rō phi de magno ꝛ ꝑuo ī ꝑ/
te supius tactū fuit. Sꝫ forte obiciet aliq̄s
ꝯ predicta. p. in ꝑncipio isti⁹ capl'i vbi ponit
drāz intꝰ ꝯria ꝛ relatiē opposita dic. ꝙ in rela/
tiue oppositꝭ vnū ꝭm se dꝛ ad aliud. ꝛ nō ī cō
trarijs. ꝛ idē dicit assignādo drāz inter relati
uā. oppōez. ꝛ ꝯriā. ꝛ duo relatia in ꝯpatōe ad
idē. vt pꝛ h⁹ ꝛ fili⁹ h⁹ nō dicn̄ꝰ ad inuicē. sꝫ ip
sa absolute sumpta igiꝰ intelligit relatia oppo
sita esse relatia absolute ¶ Ad qd̄ pt̄ dici ꝙ ī
relatiue oppositꝭ sunt duo. oppō ꝛ relatio suꝑ
addita. rōe oppōis oꝫ sic accipi opposita in ꝯ
paratōe ad idē. qꝛ hꝫ est generale oīb⁹ oppositꝭ
sumi in ꝯpatōe ad idē. rōe ꝟo drn̄e suꝑaddi/
te oppōni q̄ est relacō oꝫ illa ꝭm q̄ est oppō re/
ferri ad seinuicē. Dictū igiꝰ aresto. intelligen/
dū est de illis formis inter q̄s est oppō. qꝛ ille
referūtur ad seinuicē. qꝛ in hꝫ differūt forme hꝫ
opposite a formis oppositꝭ in alijs generibus

oppositionis. in omnibus tamen oportet op
situz referri ad idē. ꝛ ideo philosophus quā
do debuit distinguere hanc oppositionem ab
alijs nō posuit illā cōditōez in q̄ hec cōuenit
cū alijs in rōe oppōis in generali. sꝫ illaꝫ in q̄
hec distinguūꝰ ab alijs. ¶ Ad q̄rtuz dōm ꝙ ī
ꝓuatiē oppositis nō tꝫ ꝯn̄a in seipo. nisi ī cō
paratōe ad primū subiectū c⁹ est. Exemplū be
ne seq̄tur si hꝫ est vidēs ꝗ est sentiēs. nō seq̄tur
eodē ordine in ꝓuatiue oppositꝭ hō est cec⁹ igꝫ
hō est insensibilis. qꝛ si sic cū vlteri⁹ seq̄tur igi
tur hō est nō sensibilis ab affirmatiā de ꝑdica/
to ꝓuatio ad affirmatiuā de ꝑdicato infini/
to ꝑ boetiū. ꝛ. p. ij. perihermenias. ꝛ seq̄tur vl
terius ē nō sensibilis. igiꝰ nō est sensibilis. se/
q̄reꝰ a prio ad vltimū ē cecus. igiꝰ nō est sensi
bilis ibi ē manifeste fallacia ꝯn̄tis. Dictū igi
tur phi. ij. topicoꝝ intelligiꝰ de subiecto pri/
mo hitus inferioris ꝛ sue ꝓuatōis. vt forte si
seq̄tur oculus ē vidēs. ꝗ ocul⁹ ē sentiēs. si tn̄c
seq̄tur oculus ē cecus vel hō cecus ꝭm oculuꝫ
igiꝰ oculus vel hō ꝭm oculū est insensibilis.
Et rō hui⁹ drn̄e est. qꝛ ꝓuatio est negatio hit⁹
in subiecto apto nato. ad negatōez ꝟo inferio
ris absolute vel in subiecto remoto nō seq̄tur
negatio hitus suꝑioris absolute vl' ī subiecto
remoto. sꝫ est fallacia ꝯn̄tis a ꝓpōe habēte plu
res cās veritatꝭ ad vnā tn̄ negatōez hitus in/
ferioris in subiecto ꝓrio illius hitus seq̄ꝰ ne
gatio hitus suꝑioris ī eodē subiecto. qꝛ ī illo
subiecto nō est hitus suꝑior nat⁹ hoī. Ad aliud
exm̄ inductū de sili ꝛ dissili dōm ꝙ dissileꝰ ab/
solute sumptū nō opponiꝰ sili absolute ꝓuati
ue. sꝫ si ad idē ꝛ ꝭm idē ꝯpareꝰ vt silis ꝛ dissi/
milis ī albedine. ꝛ sic nō pn̄t dici de eodē. l' ne/
gāda est ꝯn̄a ē illi ꝗ dissilis. qꝛ ad ꝯn̄s sequiꝰ
g° nō est silis qd̄ nō seq̄tur ad an̄s ¶ Ad pro
batōez ꝟo qua dꝛ relatiuū respectu cuiuscūqꝫ
termini infert seipm absolute. Dōm ꝙ verꝝ ē
q̄tuꝫ est ex rōe relatōis. sꝫ pt̄ ꝓhiberi rōe nega
tōis qn̄ in eodē cōiungūtur negatio ꝛ relatio
sic̄ āt est in relatiuis ꝓuatiuis. ¶ Ad q̄ntū di
cendū ꝙ cōtraria in medio sunt ꝭm esse impfe
ctū. ꝛ hꝫ mō nō est incōueniēs ea esse in eodē. si
cut calidū ꝛ frigiduꝫ sunt in aqua tepida. ꝛ sic
nō denominant subiectuꝫ ꝑfecte. ¶ Si dicas
Utrūqꝫ extremoꝝ est forma. g° simplex ꝑ au/
torez sex principiorum. simplex vbi' est ꝭm se
totum est. ergo si vtrumqꝫ extremoruꝫ ꝭm ali
quid sui est in medio g° ꝭm se totū est ī medio
¶ Ad qd̄ pt̄ dici sine ꝑiudicio ꝙ sicut est ꝯpō
essentialis ex materia ꝛ forma ꝛ q̄ttitatia ex ꝑ
tibus inteḡlibus ꝛ ꝯpō forme ꝭm g̅dus ꝑfec

ticnis. ita ꝓ oppo^m est simplicitas ꝛ simplici
tate opposita. ꝑmis duob⁹ modis ꝯpōnis est
forma simplex. ſ; nō est oīs forma simplex sim
plicitate tercō mō dicta. q꞉ forma accn̄alis q̄
est q̄litas h; in subiecto eē mag̃ vel min⁹ ꝑfe
ctū. ꝛ talis ꝯpō q̄ est ſm ḡdus ꝑfectōnis nō re
pugnat simplicitati ipius forme. ¶ Ad cōfir
matōe; primi argumēti de scuto dōm est ꝙ n̄
seq̇tur scutū est coloratū. igiꝰ est albu; vel ni
grū. q꞉. p. in illa cōsideratōe q̇cquid denoiatie
dꝛ a genere. vel h; gen⁹ op; denoiatiue dici a
spē vel habere spē;. innuit duplicē modū deno
minādi in accn̄tib⁹. vnū ſm eſſe. aliū ſm incē
quē duplicē modū tāgit in ꝑnci⁹ scdi topi. qd̄
igiꝰ gen⁹ denoinat aliq̄ spēs denoiabit vel ſm
eſſe vel ineſſe. ꝛ sic ē vere ꝯcedendū ꝙ scuto in
est albedo vel nigredo vel medius color. ſ; nō
seq̇tur ḡ scutū est albū. q꞉ in accn̄tib⁹ nō ſp t;
ꝯn̄a ab ineſſe ad eē vt circa diffinitō; qualiū
dictū fuit. ¶ Ad vltimū dōm ꝙ ille sunt spēs
oppōis cōplexoꝝ. nō āt incōplexoꝝ.

Octauū dubiū est. qualis est diuisio
oppōis in q̄ttuor spēs. ¶ Solucō dictū vdal
rici de argētina ĩ summa si accipiaꝰ opō ſm ra
cōe; sumptā ab intentōe nois sic dicit boeti⁹.
in cōmento sup ꝑdicamēta. ꝛ cōsentiūt ei mul
ti ypothetici ꝙ oppō est ge⁹ qd̄ diuidiꝰ in spe
cies. ꝛ ꝓbat. q꞉ nomē est idē ꝛ etiā racō nois.
quā rōe; ponit boeti⁹ dicēs. Opposita sunt q̄
vno ꝛ eodē tpe circa vnā ꝛ eandē rē siꝰ eſſe no
pn̄t. Si ṽo sumaꝰ ſm rē ꝛ ſm eē quō est ĩ his
q̄ opposita sunt sicut dic dn̄s Albert⁹ ꝙ nomē
oppōis ſm magis ꝛ min⁹ ꝯucit suis inferio
ribus. ꝛ sic ꝑfecta descriptio e⁹ cōueit ꝯdictoꝝ
prio ꝛ oībus alijs rōe ipoꝝ ꝛ sic ē eq̇uocū sic
analogū eq̇uocū est. ꝛ h̄ dicūt arestotelē sigfi
caſſe cū dixit. Quotiēs āt opponi solet. q꞉ sic
dicit boetius q̄tiens ad eq̇uocatō; ꝑtinet

Quecūq; ergo vt relatiā opponūtur
eaipa q̄ sūt oppositoꝝ dicūꝰ aut quō
libet alr̄ ad ea vt duplū ipm qd̄ est al
terius dꝛ. alic⁹ eñ duplū dr̄. ſ ꝛ disci
plina discipliato tq̄ relatiue opposi
ta ē. ꝛ dꝛ disciplina ipm qd̄ ē discipli
nati. ſ ꝛ disciplinatū ipm qd̄ ē ad op
positū dꝛ. i. ad disciplinā. discipliatu;
eñ aliquē dici⁹ disciplinatū discipli
na. ¶ Quecūq; ergo opposita sūt tq̄
ad aliq̇d. eaipa q̄ sunt alioꝝ dicūꝰ. aut
q̇cūq; mō ad seinuicē. illa ṽo q̄ sunt ꝯ
traria ipa q̇de; q̄ sunt nullo mō ad se
inuicē dicūꝰ. neq; eñ bonū mali bonū
dr̄. ſ; cōtrariū. nec albū nigri albū ſ ꝯ
trariū. ¶ Quecūq; ṽo cōtrarioꝝ ta
lia sunt vt in q̇b⁹ fieri nata sunt ꝛ de q̄
bus ꝑdicāꝰ. necessariū est alterū ipoꝝ
incē. nihil hoꝝ mediū est. q̄ru; ṽo ne
cessariū nō ē alterū incē. hoꝝ oīm ali
q̇d est mediū. vt lāguor ꝛ saītas in coꝛ
pore aīalis naꝰa hn̄t fieri. ꝛ necessariū
ē alterū eē in aīalis corpe. ꝉ lāguorē ꝉ
sanitatē. ſ; ꝛ par ꝛ impar de nuēro ꝑ
dicāꝰ. ꝛ necessariū est alterū in nuēro
eē. aut abundās aut ꝑfectū. nihil est ĩ
medio hoꝝ. neq; inꝰ languorē ꝛ sani
tatē. neq; inꝰ abundāte; ꝛ ꝑfectū. q̄rū
ṽo nō necessariū ē alteru; incē. aliq̇d
eoꝝ est mediū. vt nigrū ꝛ albu; ĩ coꝛ
pore naꝰa hn̄t fieri. ꝛ nō est necessariū
alterū hoꝝ; eē in corpe. Nō eñ oīne
corp⁹ aut albū aut nigrū est. ſ; ꝛ ꝑuū
et studiosu; ꝑdicāꝰ q̇de; de hoīe. ꝛ de
alijs multis. ſ; nō est necessariū alteꝝ
hoꝝ incē illis de q̇b⁹ predicāꝰ. nō eī
oīa vel ꝑua vel studiosa sunt. ſ; est ho
rū mediu;. albi q̇de; ꝛ nigri. fuscu; et
pallidū ꝛ q̇cunq; sunt alij colores ꝑui
ṽo ꝛ studiosi. qd̄ neq; ꝑuum neq; stu
diosu; dꝛ. ¶ In aliq̇b⁹ itaq; noia po
sita sunt his q̄ media sunt. vt albi ꝛ ni
gri fuscu; ꝛ pallidum. ĩ aliq̇b⁹ āt noia
q̇de; ĩ medis aſſigr̄e nō ē idoneū. ſ; ꝑ
vtrorūq; summoꝝ negatōe; qd̄ me
diu; ē determiaꝰ. vt qd̄ neq; bonū ne
q; malū ē. neq; iustu; neq; iniustū

¶ Quecumq; ergo ꝛ relatiua oppo
Hic. ꝑ. ꝑseq̇tur de spēb⁹ oppōis. Et diuidiꝰ ĩ
duo. q꞉ prio ondit q̄ sint opposita relatiē. ꝛ se
cūdo ꝯpat opposita relatiē ꝛ opposita ꝯrie ad
seinuicē penes drām. scd̄a ibi. Quecūq; ḡ. pri
mo dicit q̇cūq; opponūtur vt relatiua. ita op
ponūꝰ ꝙ eaipsa q̄ sunt alioꝝ oppositoꝝ dicūꝰ
vel quōlibet aliter. vt duplū illd̄ qd̄ est alteri⁹
dꝛ. q꞉ duplū dꝛ alic⁹ duplū. Siꝉr disciplia
et disciplinatū opponūꝰ relatiē. q꞉ disciplia
ad illud qd̄ ē disciplinatū dꝛ. ꝛ siꝉr disciplia
tū ad illd̄ qd̄ est oppositū dꝛ. q꞉ dicim⁹ aliquē
disciplinatū disciplina disciplinatū.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Tunc ibi. Quecūq3 ergo vt opposita

Hic cōpat opposita relatiue τ ɔ̄rie ad seīuicē pēs dr̄am dicēs. Quecūq3 sūt opposita relatie illa dicunt̄ alioꝝ ɋ̄ꝫtum ad idipm qđ sunt vł quōlibet aliter ad aliud idē sub aliqua alia habitudine ɋ̄ꝫ sub habitudine gt̄i casus. sed illa que sunt cōtraria nullo mō dicunt̄ ad seīuicē q2 bonū non dr̄ mali bonū sed mali contrariū. sil'r albū non dr̄ nigri albū sed cōtrariū dr̄ nigro. quare relatiua τ cōtraria a seīuicē drn̄t.

Tūc ibi Quecunq3 vero ɔtrarioꝝ ta

Ista est scd̄a ps principalis istius capituli in qua phs determinat đ oppositis cōtrarie. τ diuidit̄. q2 primo ōndit q̄ quedā sūt cōtraria imediata. τ quedā mediata τ ea cōparat. scd̄o cōparat cōtraria imediata ad seīuicē. secūda ibi In aliquib⁹. Primo dr̄. quecūq3 cōtrariorū sic se habent. q̄ vnū eoꝝ necc̄ario inest sbiecto apto nato illa dicunt̄ cōtraria imediata. τ de h̄ ponit duo exēpla. primū est lāguor τ sanitas ista eīm sic se habēt q̄ necc̄ario vnū eoꝝ inest corpori aīalis. q2 oē animal vel est sanū vel egrū ergo langor τ sanitas sūt cōtraria imediata. secundū exemplū est par τ imp. ista eīm sic se habent q̄ sp alterū eoꝝ necc̄ario inest nūo. q2 ois numerus aut ē suꝑhabundās aut ꝑfectus. i. p vel imp. q2 numer⁹ imp dr̄ suꝑhabūdans. q̄a habūdat in vna vnitate. sed numerus par dr̄ esse ꝑfectus. q2 nec suꝑhabūdat nec deficit. Sꝫ cōtraria mediata dicunt̄ quoꝝ alteꝝ nō necc̄ario inest subiecto apto nato. Et de hoc etiā ponit duo exempla. Primū est albū τ nigrū. ista eīm sic se habent q̄ nō est necc̄ alterū inesse subiecto apto nato. ex quo nō oē corpus est albū vel nigrū. ex quo pt̄ esse rubeū vel fuscū vel viride aut alio colore coloratū. Scd̄m exemplū est prauū τ studiosū. ista eīm sic se habēt q̄ nō necesse est alteꝝ eoꝝ inē sbēo apto nato. q2 nō q̄libet hō est prauus vel studiosus. ergo sunt contraria mediata

Tunc ibi In aliquibus itaq3 nomina

Hic cōparat cōtraria mediata ad seinuicē3 dicēs. q̄ in aliq̄bus cōtrarijs ita est q̄ medijs ipoꝝ sūt noīa iposita. sicut sūt fuscū τ pallidū et q̄cunq3 sunt medij colores. sed in aliqb⁹ cōtrarijs ita ē q̄ medijs ipoꝝ nō sunt noīa iposita. et in illis mediū dr̄ p abnegatōem vtriusq3 extremi. sicut illud qđ neq3 ē bonū neq3 maluꝫ est dr̄ mediū inter bonū τ malū. τ illud quod nec est iustum nec iniustū dr̄ medium inter iustū τ iniustum.

Circa textū incidunt dubia. Primū ē an opposito relatiua cōuenienter ponat̄ p̄ia spēs oppōnis. Et videt̄ q̄ non. q2 oppositō est quedā oppositoꝝ repugnātia. s3 maxime repugnāt cōtradictoria minime relatia. ergo oppositō relatiua deberet eē vltima species oppōnis. Solutō sic q2 oppō relatiua τ sil'r cōtraria habent veriora extrema ex hoc q̄ ambe fiunt inter ens τ ens. priuatiua vero et cōtradictoria min⁹ vera ex quo fiunt inter ens τ nō ens. ergo relatia τ cōtraria pcedūt alias. Ad obiectū in oppositū ē dōm. q̄ species oppōnis pn̄t dupl'r ordinari. Uno⁹ quo ad maiorē vel minorē repugnantiā extremoꝝ. τ sic pcedit argumentū. et sic est cōtradictoria prima. priuatiua secunda. cōtraria tercia et relatiua quarta. Alio⁹ quo ad maiorē vel minorē entitatē extremoꝝ. et sic oppositō relatiua est prima. ɔtraria secunda. priuatiua tercia et vltima cōtradictoria.

Secundū dubiū est. an magis opponunt̄ relatiua, vel cōtraria. Et videt̄ q̄ magis relatiua. q2 repugnāt ɓm actū et potētiā respectu sui subiecti. vt superius in sufficiētia tactū fuit. contraria vero tm̄ ɓm actuꝫ. Solutō oppositō cōtraria ē maioꝝ simplicit' ɋ̄ꝫ relatia eo q̄ inter relatiuū et correlatiuū nō est oppō essentialis. put. s. relatiua accipiunt̄ ɓm eēntiales ratōes suāꝝ specieꝝ. q2 si p̄rnitas et filiatio opponerent̄ eēntialiter. omnis paternitas omni filiationi opponeret̄. et sic non possent in eodē reperiri. quod est falsum. sed inter ipsa est oppō actūalis. s. in respectu. ad aliqđ extrinsecum. Et in hoc drn̄t a cōtrarijs que formalit̄ repugnāt et in eodē simul eē non possunt. Et sic relatiua est solum ɓm aliquid maior. Sꝫ forte dices. relatiua nullo mō opponunt̄. quia de rōe oppositoꝝ est se mutuo expellere. relatiua vero ponunt se. Sed ad hoc rn̄det Albertus q̄ relatiua habent naturā oppositoꝝ τ virtutē in hoc q̄ se expellūt actu τ potestate ab eodē subiecto. sed q̄ se ponunt nō habent inq̄ꝫtū sunt opposita. sed ab eo q̄ ad seīuicē dependēt ɓm intellectum. q2 sicut vtrunq3 est finis alterius ita non potest poni sine altero ɓm intellectum. et hinc posita se ponunt et pempta se perimunt. et hoc etiā in diuersis subiectis quemadmodū in p̄dicamentis dictum fuit. Sꝫ dicēs cōtra cōtraria vt contraria ad seinuicē3 referunt̄. quia cōtrarietas est forma relationis ergo q̄cunq3 sunt cōtraria sunt etiā relatiua. τ sic nō erunt distincte species oppōis. Solutō cōtraria vt opposita sūt ad seīuicē referūt̄ τ sē relatiā ɓ'm gen⁹ et nō ɓm spēm aut indiuiduū.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Et sic q̃n̄q̃ȝ d̾r contraria vt contraria sunt
ad aliquid. locutõ est duplex eo q̄ illa redupli
catõ sm̄ q̄ potest facere reduplicatõem cõtrarie
tatis vt est oppositõ in genere. aut vt oppositõ
designata in specie. Et primo modo hec est con
traria vt contraria sunt relatiua. Sed ex hoc
Nota non sequit̃ q̄ oppositõ relationis sit oppositio
cõtrarietatis. Si aũt facit reduplicatõem con
trarietatis vt est oppositõ in specie. tũc est fal/
sa. q̄r albũ ꝛ nigrũ sunt contraria ꝛ nõ sunt re/
latiua. et similit̃ in indiuiduo. hoc albũ ꝛ hoc
nigꝝ et tñ nõ sunt relatiua

Tercium dubium est quare p. non po
nit diffinitõem cõtrarioꝝ in textu ¶ Solutõ
illa satis patet ex cõditõnibus cõtrarioꝝ poste
rius ponendis. tñ in decimo metaphisice põit
istam diffinitõem dicens q̄ cõtraria sunt que
plurimũ distant in eodẽ genere. in eodẽ subie/
cto. et eadẽ potestate ¶ Pro cuius diffinitõis
intellectu est notandũ q̄ aliqua est maxima di
stãtia. q̄r in quolibet genere cõtingit plus ꝛ mi
nus dare. sed vbi datur maius ꝛ minus ẽ da
re maximũ cũ non sit pcedere in infinitũ Se
cundo supponit̃ q̄ d̾ña non ꝑprie est inter ea
que sunt diuersoꝝ generꝝ. sed solũ inter ea que
differũt specie sub eodẽ genere. Quod patet q̄r
diuersa ex quo non distingunt̃ d̾ñtijs. sed se/
ipsis ꝑprie non dicunt̃ d̾ñtia sed diuersa.
Scd̃o q̄r distantia vel d̾ñtia ꝑprie est int̃ ea
inter que est motus. ꝛ trãsmatatio. motus aũt
siue transmutatõ solũ est inter ea que sũt in eo
dẽ genere ¶ Tercio. q̄r contingit ea que sunt
diuersoꝝ generũ eidẽ simul inesse vt patȝ de su
ꝑficie ꝛ albedine. igit̃ ipsoꝝ ꝑprie non est dif/
ferẽtia. relinquit̃ ergo q̄ cõtrarietas sit. vel dif
ferentia sit eoꝝ que sũt in genere ꝛ d̾ñt in spe/
cie ¶ Ex q̄bus patet diffinitiõem p̄dictã eẽ bo
nam. Q̄ȝ em̃ maxime distant patet ex p̄dictis
q̄r est aliqua maxima distãtia. maxima aũt di
stantia nõ est diuersoꝝ sed d̾ñtium specie sub
vno genere ¶ Ex secundo patet q̄ maxime d̾ñ
tia ꝛ distantia sub eodẽ genere sunt contraria
Q̄ȝ aũt in eodẽ subiecto patet. q̄r cõtraria sũt
ad seinuicẽ trãsmutabilia. que aũt sunt hmõi
Notandum necẽ est cõuenire in materia que est primũ sub
iectũ. Q̄ȝ aũt eadẽ sunt potestate ptȝ. q̄r mate
ria substans vni est in potentia ad reliquũ. et
ecõtra. licet em̃ se expellant ab eodẽ sm̄ actũ. nõ
tñ sm̄ potentiã ¶ Ex quibus patet. q̄ cõtrarie
tas est ꝑfecta d̾ñtia. q̄ est maxima. maximũ
aũt in quolibet genere est perfectũ quia tale ab
alio nõ exceditur.

Quartũ dubium est. an diffinitio con
trarioꝝ quã dat Pe. his. dicẽs. Cõtraria sunt
que sub eode genere posita sũt maxime a sein/
uicẽ distãt eidẽ susceptibili vicissim insũt mu
tuo se expellũt nisi alterũ eoꝝ insit a natura sit
vera ¶ Et videt̃ primo q̄ non. q̄r ph̄s d̾t in ꝓ
prietatib⁹ cõtrarioꝝ q̄ quedã cõtraria oppo/
nunt̃ sub eodẽ genere. quedã sub diuersis gene
ribus. ꝛ quedã sunt ipsamet diuersa genera. er
go non sp̄ cõtinent̃ sub vno genere ¶ Scd̃o
odoꝛ ꝛ sapoꝛ sunt posita sub eodẽ genere q̄d ẽ
passio vel passibilis qualitas: ꝛ maxime a sein
uicẽ distant. ꝛ tñ odoꝛ ꝛ sapoꝛ non cõtrariant̃
quia pñt eidẽ simul ꝛ semel inesse. ergo non va
let cõtrarioꝝ diffinitõ ¶ Tercio mediũ vt d̾t
ph̄s quinto phisicoꝝ contrariat̃ extremis ꝛ tñ
non distat maxime ab extremis q̄r plus distat
extremũ ab extremo q̄ȝ mediũ ab extremis
¶ Quarto cõtradictoria maxime distãt. ergo in
conuenient̃ d̾r q̄ cõtraria maxime distant. Añs
est manifestũ. quia magis distant ens ꝛ nõ ẽs
q̄ȝ album ꝛ nigrũ que ambo sunt entia ¶ Qui
to par ꝛ impar circa numeꝝ contrariant̃. vt d̾t
ph̄s in textu. ꝛ tamẽ non possũt vni et eidẽ sub
iecto conuenire vicissim. q̄r numer⁹ binarius
est par et nunq̄ȝ potest fieri impar. ¶ Sexto
arguit̃ contra vltimã ꝑticulã d̾t ph̄s secundo
thopicoꝝ. si alicui subiecto assignat̃ aliquod
p̄dicatũ inesse si contrariũ p̄dicati non posset
inesse. nec ꝑpositũ inest. igit̃ nullo sbiecto inest
vnũ cõtrarioꝝ cui nõ p̄t inesse alterũ. ¶ Sep
timo. cõtraria nata sunt fieri circa idẽ. ergo nõ
inest alicui nisi quod natum ẽ suscipere alteruȝ
igit̃ neutrũ inest determinate ¶ Octauo ignis
non videt̃ determinate calid⁹ ꝛ aqua frigida. q̄r
oẽm generatõem p̄cedit alteratõ. igit̃ generati
onẽ ex igne p̄cedit alteratio ignis. ꝑ quã indu
cunt̃ qualitates aque. sed in tota alteratiõe ma
net forma ignis. quia ꝑ ph̄m in octauo phisi/
coꝝ. in tota trãsmutatõe manet subiectũ sub
priori forma. ergo ignis p̄t manere ignis ꝛ nõ
esse calidus. ꝛ ita de oibus trãsmutabilib⁹ sm̄
illas qualitates ¶ Solutõ sic. q̄r cõtraria vt
manifestũ est debet esse ad seinuicẽ trãsmutabi
lia. ꝛ ꝑ consequẽs cõuenire in genere primo et
maxime debent distare a seiuicẽ sub illo genere
quia formalit̃ sunt opposita ꝛ ergo expellunt se
ab eodẽ subiecto. ita q̄ nunq̄ȝ sunt simul in eo
dem subiecto nisi alterum eoꝝ insuerit a na/
tura quẽadmodum in superiorib⁹ etiã exposi/
tum ¶ Ad obiecta in oppositũ. Ad primum ẽ
dõm. q̄ cõtraria debent esse posita sub eodẽ ge
nere logico. licȝ sint q̃n̄q̃ȝ diuersa genera moꝝ⁹
vel ponunt̃ sub diuersis generibus moraub

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quemadmoduz posterius magis patebit.

¶ Ad scdm dðm q sapor ꝛ odor non ponū tur sub eodē genere primo ꝛ excludunt p hoc q dr et eidē susceptibili vicissim insunt per qd intelligit q contraria se mutuo expellūt sic q n possunt eidē ineē simul sed successiue. sed odor et sapor pñt eidē ineē simul ¶ Ad terciū dicētū est circa terciā ꝓprietatē qlitatis q mediū cōtrariat vni extremoꝝ inqztū habet rōem alterius qd maxie distat ab altero. sicut fuscū ꝯpatū albo habet rōem nigri ¶ Ad quartū ē dðm fm dñm Udalricū q distātia accipit dupliciter Uno° ꝓprie. ꝛ sic reperit in illis que sunt contraria fm sitū. ꝛ hoc sursū ꝛ deorsū simplr sūt distātia. Alia est distantia formalis. ꝛ illa est dupler. Una est maxima simplr. ꝛ illa est int cōtradictoria que in nullo couenīūt. ꝛ illa vocat ꝓprie diuersitas. Alia est distātia maxima sub vno genere. ꝛ sic distant cōtraria. ꝛ illa vocatur dr̄ia ꝛ dr distantia methaforice ¶ Ad quintū est dðm q aliqua triplr pñt dici cōtraria. Uno° qz maxime a seinuicē distāt sb vno genere. Scd° qz maxime a seinuicē distant respectu eiusdē subiecti cui vicissim insūt. Tercio° qz maxime a seinuicē distant respectu eiusdem potestatis. vt potētie vel actus. mō par vl impar cōtrariant primo°. ꝛ illa non sunt simplr contraria. nec de vno taliū in alteꝝ est motus phisicus. sed diffinitō dat de pfecte contrarijs. Aliq dicūt licet par ꝛ impar nō habeāt fieri circa vnū numeꝝ in spē vel in indiuiduo. tñ fiunt circa eundē numeꝝ fm genus: ꝛ hoc dicunt aliq sufficere ¶ Ad sextū est dðm q considerato phi intelligēda est fm aptitudinē nō fz potentiā. qz si vnū cōtrarioꝝ inest reliquū aptum est inesse. non tñ oportz q possibile sit reliquū inesse actu si inest p naturā sbiecti. ¶ Ad septimū est dðm q illa diffinitō vera est fm generalē rōem cōtrarioꝝ. qz qztū est ex hoc cui in est vnū cōtrariū notū est ei ineē reliquū. lz nō oz q sit idē de qbuscūqz cōtrarijs cōparatz ad qdcūqz sbem. nisi forte loquēdo de sbeo in cōmuni siue fm genus. qz sbem aliqd fm suā ꝓpriam suā rōem determinat sibi vnū contrariū. ꝛ h nō est ex rōe cōtrarioꝝ. nec rōe talis generis sbiecti. lz forte sit a pte spēꝝ ꝛ drñaꝝ. nō tñ p naturā generis Et ergo dt Albert° ineē p naturā dr aliqd nō p naturā eius qd inest. sed p naturā sbei cui inest. ꝛ hoc° insūt oēs naturales potentie. ꝛ sic etiā igni inest caliditas ¶ Sz forte dicēs. sicut igni p naturā inest caliditas ita aque frigiditas. sed aqua p naturā pt frigefieri ergo ignis salua sua sba pt frigefieri ¶ Solutō Alberti. nō est silr. qz ignis ē elementū formalissimū ꝛ subtilissimū. ꝛ ergo vbiqz recipit alteratōem infrigidātis in ꝓfundū. ꝛ ergo statim ab ignis sba corrūpit. ꝛ hoc post ignē facit aer. aqua aūt ꝛ terra qz spissa sūt nō ita in ꝓfundū sui suscipiūt alteratōes coꝝ qbus mutant. ꝛ ergo ab aqua ꝛ terra separant qlitates eorū fm actū. ipis in sba sua manētib° ꝛ redeūtibus eedē qñ cessat alterās ab alteratōne. in signū cui° aqua calefacta cessāte calefaciēte p seipsā rursus efficit frigida. ¶ Ad vltimū dðm q quelibet qlitas fm aliquē gradū determinate inest suo elemēto. ꝛ fm illū nūqz mittit in trāsmutatōe. lz fm pfectissimū gradū posset amitti. qz fm illū gradū nō cōsequit insepabilit formaz ignis ad corruptiōem

Quintū dubiū est an diuisio cōtrariorū in mediata ꝛ in imediata sit bona ¶ Et videtur prio q nō. qz nō sūt aliq ꝯtraria imediata. qz si eēnt aliq talia int illa nō eēt mediū fm se qz si eēt mediū tūc eēnt mediata. lz illa int que nō ē mediū sūt cōtradictoria iuxta. p. prio posterioꝝ dicētē. Cōtradictō ē c° fm se nō ē dare mediū. g nō sūt aliq imediata ¶ Scdo sic fm phm in lrā. cōtrarioꝝ imediatoꝝ necāriō vnū inest susceptibili. lz nulla sūt talia. igit nō sūt aliq cōtraria imediata. Minor ꝓbat de qbuscūqz ꝯrijs in qb° alteꝝ ñ iest a naťa. arguat sic nō necāriū ē h ineē susceptibili. nec necē ē illō ineē susceptibili igit neutꝝ necē ē ineē susceptibili. ãbe singulares sūt de. g ꝛ vlis. qz illa vlis sufficient inducit p duas singulares. igit e° cōtradictoriū ē flm. alteꝝ necē ē ineē suo suscepṫibili ¶ Tercio int ꝯria imediata si q sūt pt eē mot° lz mobile dū ē in motu sb neutro ꝯrioꝝ est. g possibile ē sbctm eē sb neutro contrarioꝝ imediatoꝝ. mior ē p. sexto phicoꝝ ¶ Quarto sanū ꝛ egrū sᷓt cōtraria imediata fz. p. in textu ꝛ tñ int sanū ꝛ egrū ē aliqd mediuz vt corpus neutꝝ fz medicos ¶ Solutō sic. qz qdā sūt q fūdāt sup eqle ꝛ ieqle. ꝛ illa sūt imediata qz ad affirmatōem et negatōem reducūt. et sūt cōtradictoria in genē qzuis ñ simplr. sanū āt ꝛ egꝝ fūdata sūt sup eqle ꝛ ineqle. qz sanū ē qd i eqlitate ꝯplexionis ꝯsistit. egꝝ āt qd ab eqlitate discessit. nihil āt ē mediū int sāitatē et egritudinē. vt hit° siue forma pfecta lz sit mediū alīqd vt dispō quā medici vocāt neūlitatē cū q ꝓficat alteꝝ ꝯrioꝝ. ꝛ hoc° neutꝝ ñ ē mediū. lz egꝝ ñ mltū distās a sano. vl ē sanū ñ mltū distās ab egro. ꝛ hoc° vt in rñsione ad vltimū obiectū dicet ꝯsidēat medic° itētōes sani et egꝝ. p. ut āt ꝯrietas ē iᷓ ea sic ꝯsidēat lo. vt p° ca dicet

¶ Cōtraria vero mediata sunt forme misci/
biles quarū non ē neccē alterā ineē subiecto sicꝫ
exemplū ē de albo et nigro. inter que mediāt ru
beū viride subrubeū ¶ Ad obiecta in opposi
tum. Ad primū dōm. ꝙ illa ꝓpō cuiꝰ ꝯm se nō
est mediū pt intelligi dupl'r. vnoº ꝙ illa nega
tio medij sit negatio simpl'r. Alioº ꝙ sit modꝰ
negatōnis. primoº cōuenit ꝯtradictorijs que
nulloº hñt mediū. scdoº cōuenit cōtrarijs im
mediatis que non hñt mediū ꝑ extremoꝝ pti
cipatoem. licet bene ꝑ abnegatoem. lapis nāqꝫ
nec est sanus nec est eger ¶ Ad scōm dōm ꝙ
hec ē falsa. neccē est alteꝝ contrarioꝝ imediato
rū ineē susceptibili. put alteꝝ est signū pticu/
lare. quia pticularis nunqꝫ est vera nisi etiā sin
gularis sit vera. ꝑpter cōem tñ modū loquēdi
cōsiderandū est ꝙ alteꝝ alioº cōiter sumit. ꝓ
hoc vel illo. ⁊ hocº distinguēda est ꝓpō ꝯm cō
pōem et diuisionē cū dr neccē est hoc vel illud
ineē sbeo. qr in sensu cōposito est ꝓpō vera. ⁊ ē
de disiūcto pdicato. in sensu vero diuiso ē fal
sa. ⁊ cōmittit fallacia diuisionis. sicut hic duo
⁊ tria sūt quinqꝫ. qr hocº alteꝝ sumit pticula
riter. Prio ꝓ mō qñ alteꝝ accipit ꝓ hoº vl' il
lo intelligit Aresto. dictū suū: ⁊ est cōis intel/
lectus qñ dicimꝰ neccē est alteꝝ cōtradictorioꝝ
esse veꝝ. ꝯm tñ virtutē ꝯmonis est ꝓpō pticu/
laris ¶ Ad terciū dōm est ꝯm vnā opinionē
que est ꝙ inter contraria imediata pt esse motꝰ
ꝙ toto tpe motus sbcm̄ est sub forma priori. ⁊
in vltimo termino motus sub forma posterio
ri. et ita sp sub altero. ¶ Sed dicas ꝯm phum
sexto phisicoꝝ mobile ptim est in termino a q̄
et ptim in termino ad quē. Tū qr si mobile es
set in termino a quo simpl'r non moueret. q̄a
tūc inciperet adhuc motus. si eēt simpl'r in tmi/
no ad quē non eēt motus. qr tūc motus eēt ter
minatꝰ. ergo simpl'r est in medio. ⁊ sic oīa con/
traria erūt mediata ¶ Solutō. forma ꝯm quā
est motus suscipit magis et minꝰ. ⁊ ꝯm illū g/
dū ꝯm quē est terminꝰ a quo motus nō manet
in motu. qr in toto motu remittit magis ⁊ mi
nus sed sp eēna tmim a quo manet. ⁊ ita dictū
phi sexto phisicoꝝ intelligendū est ꝙ terminū
a quo pticipat ꝯm aliquē gradū remissū. et con
tinue accedit ad terminū ad quē ¶ Et sili mō
est dōm ad aliā ꝓbatōem. qr dū sbcm̄ ē in ter
mino a quo ꝯm illū gradū ꝯm quē est terminꝰ
a quo non incipit moueri. qñ sbcm̄ est in tmi/
no ad quē. ꝯm illū gradū ꝯm quē est terminus
ad quē. tūc finit motus. ¶ Sed dicēs forte
replicādo. si possibile est fieri mutatōem int cō
traria imediata sequit ergo sortes a sanitate in

egritudinē. cū ergo duratōnis sanitatꝫ in sorte
sit aliquis terminus. ponat ꝙ terminꝰ vltimꝰ
sit a. et pmꝰ tminꝰ inicial' egtudis b. tūc sic aut
b ⁊ a sunt vnū instās. et sic vnū et idē in codeꝫ
instāti eēt sub duobus contrarijs. aut sūt duo
instātia. et sic inter illa neccārio est tempus me/
diū. in q̄ nec est sanꝰ nec eger. igit illa cōtraria
sūt mediata ⁊ ñ imediata ¶ Ad hꝫ dōm est ꝙ
impossibile est accipere vltimū instans sanita
tis seu alicuius forme ꝑmanentis in sbcto in
quo termino illa forma habeat eē. sed vltimus
terminꝰ duratōnis forme p̄cedentis est primꝰ
terminus forme subsequētis. in quo termio ē
forma subsequens ⁊ nō p̄cedēs. sicut expsse hꝫ
ꝑ. in octauo phisicoꝝ ¶ Alij vero dicūt ꝙ nō
est inter quecūqꝫ cōtraria motus capiēdo mo/
tū ꝓprie. sed solū est motus inter cōtraria me
diata que sūt ad inuicē miscibilia. sicut sūt ca
liditas frigiditas. Jnter contraria vero imedi
ata ꝯm ꝙ fundant sup equale ⁊ inequale nō ē
motus saltem ꝑ se. qr vt dt phs septimo phisi
coꝝ ꝙ ad habitꝰ prime spēi qualitatis quales
sunt sanitas et egritudo non est motus ¶ Si
dicat sanatio est motus ab egritudine in sani/
tatē. ⁊ tñ sanū ⁊ egꝝ sunt contraria imediata
¶ Dōm ꝙ sanatio nō est motus. sed mutatio
que ē finis motus alteratōnis que fit int qua
litates cōplexionātes corpus aīalis vel ē sana
tio. motꝰ ꝑ accidēs inqꝫtū illi motui quo mo/
uet animal ꝯm qualitates cōplexionātes cor/
pus eius. accidit sanatio. ꝓ hoc ꝙ ille q̄litates
in tali vel tali ꝓporcione se habēt ¶ Ad vlti
mū dōm est ꝙ sanū ⁊ egrū accipiunt duplicit'
Vnoº vt illud dr egrū in quo est notabil' dis
ꝓporcio humoꝝ siue qualitatū cōplexionaliū
impediens opatōes animalis. ⁊ sanū in quo ñ
est tā notabilis a ꝓporcione recessus ⁊ hocº be
ne dr corpus neutꝝ. s. ꝙ nō est simplicit' sanuꝫ
vel egꝝ. sicut animal actu sanū dispositū ad eg
tudinē. vel qñ non est in toto sanū sed ꝯm par
tem egrū. Alioº accipiunt sanū ⁊ egrū vt fun/
dant in equali ⁊ in inequali. Et sic sanū vocat
in quo est oīmoda ꝓporcio humoꝝ. ⁊ egꝝ ē in
quo est qualiscūqꝫ recessus a ꝓporcione. ⁊ hoc
mō mediū qd phisici siue medici vocāt corpꝰ
neutrū est egrū non multū distans a sano. Et
ergo sanum ⁊ egrū bene dicunt cōtraria imedi
ata inqꝫtū in equali vel in ineq̄li fundant

Sextum dubiū est circa exempla tex
tus phi de cōtrarijs imediatis in habūdante
et pfecto circa numerū. Et videt ꝙ nō sit exem/
plum cōueniēs qr numerꝰ diminutꝰ nō est ha
bundās neqꝫ pfectus ¶ Solutō Alberti ha

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

habūdās nō accipit hic vt passio numeri. qꝛ oīs numerꝰ habūdans pfectꝰ vel diminutꝰ dꝛ sed h accipit habūdās ⁊ pfectū ꝯm ꝙ pfectū ē eq̄le. habūdās aūt distās ab eq̄li. Et h mō etꝫ par ⁊ impar circa nūeꝝ opponūtur. qꝛ numerꝰ par est pfectꝰ. ⁊ ipar impfectꝰ. qꝛ ꝯm pictagoraꝫ nō pōt diuidi in duo eq̄lia impediēte ea q̄ intercidit vnitate. ⁊ sic nihil est mediū inter sanitatē ⁊ languorē nūeruꝫ habūdantē ⁊ pfectū nūeruꝫ parū imparū. Si dicas par pdicatꝰ de nūero ꝯtingēter ⁊ silr impar. ḡ nō est necāriuꝫ alterū eoꝝ inesse. Solutio. licꝫ illa ꝯtraria seorsuꝫ accepta ꝯtigenter pdicent de nūero. tn̄ sūpta sil' sub disiūctōe pdicātur necārio de nūero in secūdo mō pseitatis, vt dicēdo omīs nūerus est par vel impar.

Septimū dubiū est. Quotuplicia sūt ꝯtraria mediata. Solutio phī duplicia. que daꝫ sunt q̄ruꝫ mediȷs sūt noīa imposita sic albuꝫ ⁊ nigrū. Alia sunt q̄ruꝫ mediȷs nō sūt imposita noīa sic sunt pūuꝫ ⁊ studiosuꝫ. q̄ vocant mediata. ex q̄ nō est necē hoīeꝫ aut pūū aut studiosuꝫ eē. pn̄t em̄ eē media q̄ nec sunt pūa nec studiosa. sic si ad virtutē sui actꝰ sūt indispositi. nec tn̄ ꝯtrariū habitū hn̄tia. q̄uō dt auerrois ꝙ rusticꝰ qui ad ciuilitatē nō est dispositus. nec dꝛ bonꝰ nec malꝰ nec pūus nec studiosus. Sꝫ ꝯtra h sic instat. si inter pūuꝫ ⁊ studiosuꝫ esset mediū. tūc seqret ꝙ aliq̄s eēt qui nec esset bonꝰ nec malus nec eēt dignꝰ gaudio vel pena sed ista sunt obuia orthodoxe fidei. ḡ inter pūū ⁊ studiosuꝫ nō eēt aliqd mediū. Ad qd dōꝫ est ꝙ bonū ⁊ malū siue studiosuꝫ ⁊ pūū pn̄t capi dupl'r. Uno mō physice. ⁊ sic inter bonū ⁊ maluꝫ pūuꝫ ⁊ studiosuꝫ ē mediū p abnegatiōꝫ. Alio mō accipiuntur theologice. ⁊ sic dicūt hesiodiste ꝙ inter bonū ⁊ malū nō est mediū. qꝛ sic nō dicimꝰ aliquē bonū bōitate nature simplicis. Sꝫ bonū dicimꝰ virtute pfectū ad actū. Luꝫ aūt ab illo deficit cū debeat eē pfectꝰ dꝛ esse malū malitia omissiōis ad minꝰ. qꝛ ad studiū virtutꝫ nō fecit qd debuit. ⁊ h mō puer dꝛ bonus q̄ ad pueri actū innocētia ē pfectꝰ. ⁊ sic nō est mediū. qꝛ oīs hō vel ē in gracia. ⁊ sic ē bonꝰ theologie vel nō in gracia ⁊ sic ē malꝰ. Sꝫ forte q̄res q̄re ꝯm phos q̄rūdaꝫ ꝯtrarioꝝ mediȷs noīa imposita sūt ⁊ quorūdā nō. Solutio alberti. qꝛ quorūdaꝫ ꝯtrarioꝝ forme sūt miscibiles ad determīataꝫ formā mediȷ. ⁊ h mō inter albuꝫ ⁊ nigrū sūt media q̄ vocātur fuscū viride. In aliȷs vero ꝯtrariȷs quoꝝ forme non sunt miscibiles ad mediȷ determiatōꝫ nō ē idoneuꝫ medioꝝ noīa assignare cū tn̄ ꝯm veritatē

sūt media ⁊ in talibꝰ habꝫ determiari p abnegationē. sic si dicerēmꝰ inter mediū bonū ⁊ mali esse qd neqꝫ bonū neqꝫ malū est sicut rusticꝰ neqꝫ bonꝰ neqꝫ malus ē ciuiliter. vel sic si dicēmus inter iustū ⁊ iniustū ꝯm generalē iusticiā que eadē oī virtuti ē esse mediū ꝙ neqꝫ iustū ne iniustū est eo ꝙ ad ciuilē iusticiā nō est dispositꝫ. q̄uis em̄ illa ꝯtraria sūt miscibilia eo ꝙ in oī motu extrēa aliq̄ mō miscibilia sūt. qꝛ aliter inter ea nō eēt motꝰ. tn̄ ad formā mediȷ determinabilia nō sunt. qꝛ nō est statꝰ in mediȷs ipsoꝝ ad spēm determiati mediȷ ꝯm mediȷ formā. In oībus aūt sensibilibꝰ cōtrariȷs media sunt vel plura vel pauciora vt ptꝫ p phm in libro de sensu ⁊ sensato. qꝛ ꝯtraria in ill' sūt simplices forme ꝯtrarioꝝ. In aliȷs aūt q̄ fundātur sup quasdā habitudines eq̄litatꝫ vel ineq̄litatꝫ nō pōt eē mediū q̄uis morales dicūt virtutē esse medietatē duaꝝ maliciaꝝ que tn̄ nō miscet ex duabꝰ maliciȷs. qꝛ virtꝰ vt priꝰ tactū fuit in pdicamto relatiōis accepta ꝯm rōeꝫ boni nō est mediuꝫ sed extremū. si virtꝰ essꝫ mediū per pticipationē extrēoꝝ tūc essꝫ passio. eo ꝙ oīe tale mediuꝫ ē eiusdē generꝫ cū extrēis cuꝫ motus sit de extremo in extremū p mediū tale. Motꝰ aūt vnus est in vno genē. sed locutō est d̄ medio dicto p pticipationē analogie ad alterū id est ad natura ⁊ facultatē hoīs. ⁊ tale ē mediuꝫ in spē pporcionatū ingꝛtuꝫ nō habꝫ excellēciā vel defectū passiōis. Et ergo dt albtus ꝙ mediū tale est mediuꝫ in actu ⁊ mō habitꝰ nō mixtuꝫ ex duabꝰ malitȷs. sꝫ mediū duarū malitiaꝝ ī circumstācia actꝰ quas medio mō pticipat duaꝝ quidē maliciaꝝ quaꝝ vna ē ꝯm suphabūdāciaꝫ ⁊ alia ꝯm defectuꝫ.

Octauū dubiū est. vtrū media contrarioꝝ ꝯponūtur ex extrēis ꝯtrariȷs. Et videt ꝙ nō. qꝛ media ꝯtrarioꝝ sūt forme. Forma āt ē simplex vt dt autor sex pricipioꝝ. Secūdo due spēs nō ꝯducūnt ad ꝯstitutionē tercie spēi sed ꝯtraria sꝫ diuerse spēs. ergo nō ꝯponūt mediuꝫ. Tercio mediuꝫ in distācia locali non cōtrariat extrēis. ergo nō opponit meꝰ tale ex ꝯtrariȷs. Solutō sic vt innuit. p. decio metaphysice ex q̄ priꝰ fit trāsmutacō de extrēo ī mediuꝫ q̄ ī aliū extremū ꝯtrariuꝫ. q̄re mediuꝫ cōpatum vni extrēoꝝ videt alterū. ⁊ sic q̄dāmō videt eē vtrūq̄ꝫ. ergo ꝯponit ex extrēis. Ad p̄muꝫ obiectū in oppositūꝫ est dōꝫ. ꝙ sic in generatōe mixti miscibilia destituunt ab excellēcȷs suaꝝ ꝯtrarietatū ⁊ generat vnuꝫ mixtū. ita etꝫ pporciōabiliter ꝯtraria ī motu pn̄t misceri ad ꝯstitutiōꝫ mediȷ ⁊ generat mediuꝫ qd est vnꝰ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

spẽi ꝛ vna forma simplex quẽadmodũ supius circa ꝓpetates q̃litatꝭ tactũ fuit. Et ꝑ idẽ ptz solutio ad scd̃m. ¶ Ad terciũ dñm. q᷑ mediuz dupl'r ꝯponit̃ ex extreis. Uno mõ ſm spẽm ꝛ formã. ꝛ sic mediuz inter formas ꝯponit̃ ex extreis. ¶ Alio mõ ſm potẽtiã ꝛ virtutẽ ꝛ sic mediuz in motu locali est ex extreis ꝯpositũ.

Nonũ dubiũ est. vtrũ opposito cõtraria radicẽ hꝫ ab oppositiõe ꝯtradictoria ꝛ ꝓuatiua ¶ Solutõ sic prio a ꝯtradictoria inq̃tuz vnuz est negatõ alteri ¶ In h̃ tñ est drña. q2 negatio ꝯtrarioꝝ illa ẽ in genẽ ꝛ aliq̃d ponit Sꝫ ꝯtradictoriũ ẽ extra genꝰ ꝛ nihil poit Al ꝓuatia etiã originẽ hꝫ inq̃tuz sꝑ extremũ nobiliꝰ hꝫ rationẽ habitꝰ ꝛ ignobiliꝰ priuatõis. ꝛ sic oĩa ꝯtraria oppositiõꝫ ꝓuatiuã includũt ꝛ maxĩe illaꝫ in q̃ nõ est regressus in habitũ sicut patꝫ in egritudibus incurabilibꝰ. Et licꝫ sic ꝯtraria ꝓuatiuã ꝛ ꝯtradictoriã oppositões q̃dãmõ icludant tñ adhuc inter se drñt. Quia vnũ extremũ priuatie oppositõis est in genere ꝛ reliquũ nõ. Et silr est de vno extreoꝝ ꝯtradictiõis. sed vtrũq3 extreoꝝ in ꝯtrarijs ẽ positiua forma. Et sic gratia ꝑtialꝭ ꝯueniẽtie dicũtur habitꝰ ꝛ ꝓuatio facẽ primã ꝯtrarietatẽ. ſꝫ ꝯtrarie drñe distincte ponũtur oppositõis spẽs.

Priuatio vero ꝛ habitꝰ dicit̃ quidez circa idem aliq̃d. vt visio ꝛ ceci circa oculuz. vniuersaliter autẽ dicere est in quo nascitur habitꝰ fieri circa hoc dicitur vtrũq3 eoꝝ ordĩe ¶ Priuari aũt dicimꝰ vnũq̃dq3 habitꝰ susceptibiliũ q̃n id quod natũ ẽ habere nullo mode habꝫ. edentulũ eñ dicimꝰ nõ q̃ nõ hꝫ dentes. nec cecuz q̃ nõ hꝫ visuz. ſꝫ qui q̃n contigit habere nõ hꝫ quedã eñ generatiões sũt. que neq3 dentes neq3 visuz hñt. sed nõ dicũtur edẽtati nec ceci ¶ Priuari võ ꝛ habere habitũ nõ est habitꝰ ꝛ priuatio. habitꝰ eñ est visus. priuatio võ cecitas. habere aũt visum nõ est visus nec cecũ eẽ cecitas. ꝓuatõ eñ quedã est cecitas. cecũ vero eẽ priuari nõ priuatio ẽ. nã si idẽ eẽt cecitas et cecũ eẽ vtraq3 de eodẽ predicaretur nuc võ minime. sed cecꝰ quidẽ dicitur homo. cecitas vero nullo mõ dicitur opposita ãt hee videtur eẽ id est ꝓuari

et habere habitũ tꝗ̃ priuatõ ꝛ habitꝰ modꝰ eñ oppositiõis idẽ est. naꝫ sicut cecitas visui opposita ẽ. sic cecũ eẽ ad visum habere oppositũ est.

Priuatio vero ꝛ habitꝰ dicit̃ quidez Ista est tercia ps pricipalꝭ capituli in q̃ phs determiat de ꝓuatie oppositꝭ. ¶ Et diuidit̃ in duo. q2 prio determiat de ꝓuatõe ꝛ habitu in abstracto. Scd̃o de ꝓuatiõe ꝛ habitu in cõcreto scd̃a ibi ꝓuatio igit̃ pria in duoꝰ Prio facit qd̃ dcm̃ est. Scd̃o declarat dicta sua ibi. ꝓuatio autẽ. Prio dt̃ q᷑ hitꝰ ꝛ ꝓuatõ sũt q̃ hñt fieri circa idẽ subiectũ. vt visus ꝛ cecitas circa oculũ. ꝛ h̃ intelligit̃ vniũsaliter de tali subiecto q᷑ aptũ natũ est suscipe habitũ ꝛ priuationẽ. q2 tũc in quocũq3 est habitꝰ circa idẽ põt eẽ ꝓuatio. ordine tñ irregressibili idẽ q᷑ de ꝓuatiõe nõ põt fieri reditus in habituꝫ.

Tunc ibi priuari eñ nos dicimꝰ. Dic. p. declarat dicta sua dicẽs. q᷑ nos dicimꝰ vnũq̃dq3 priuari id ẽ priuatũ eẽ seu ꝓuationẽ habẽ qd̃ est susceptibile ipiꝰ habitꝰ. ꝛ q̃n id qd̃ aptũ natuꝫ ẽ habẽ nullo mõ hꝫ. q2 nos nõ dicimꝰ illũ edẽtuluꝫ q̃ nõ hꝫ dentes. nec cecũ q̃ nõ hꝫ visuꝫ. ſꝫ illũ dicimꝰ edẽtuluꝫ q̃ nõ habꝫ q̃n ꝯtigit habẽ. ꝛ illũ cecũ qui nõ hꝫ visuꝫ q̃n ꝯtingit habẽ visuꝫ. q2 quedã sunt generatiões id ẽ res generate q̃ neq3 visum neq3 dentes hñt et tñ ñ dicũt̃ ceci vel edẽtuli. ꝛ h̃ mõ canis statim genitꝰ nõ dr̃ cecus vꝉ vidẽs. q2 vt dt̃ albꝰ in libro de aĩalibꝰ ꝛ thomas brabãtinꝰ in libro de naturis reꝝ. canes generaliter nascũtur ceci et manẽt ceci duodeci diebus ꝛ quidã per tres menses imo ſm eundẽ optimꝰ in fetu est q̃ nouissime videre incipit. Et siliter furũculꝰ teu tunice een fret q̃ in ãtris subterraneis cuniculi capiũtur vt magnꝰ albtus autor ẽ añ q̃dregesimuꝫ diẽ nõ videt ꝛ tñ nõ dicit̃ cecꝰ. q2 mirabilis nature autor ꝛ institutor añ hoc tꝑs visuꝫ nõ sibi indulsit. Tunc ibi.

Priuari vero ꝛ habere habitum. Dic. p. determiat de habitu ꝛ ꝓuatiõe in cõcreto ¶ Et diuidit̃ in duo. prio ꝯpat habitũ ꝛ priuatiõeꝫ in cõcreto ad habitũ ꝛ priuatiõꝫ in abstracto penes drãm. scd̃o penes ꝯueniẽtiã. scd̃a ibi opponi vero. Prio dt̃ q᷑ ꝓuari id ẽ ꝓuatuꝫ eẽ. ꝛ habitũ habẽ nõ est ꝓuatio ꝛ habitus. Qꝫ sic ostẽdit. q2 visus ꝛ habitꝰ ꝛ cecitas ẽ priuatio. sed habẽ visuꝫ nõ est visus. nec cecũ eẽ est cecitas. Quia si idẽ eẽt cecitas ꝛ cecũ eẽ. tũc possent ambo de eodẽ predicari. sed h̃ mĩme cõtingit Quia dicimus ꝙ hõ est cecus. ſꝫ nullo

mõ dicimus hõ est cecitas. qꝛ tñ possꝫ aliquis
putare ꝙ p̄dicta opponerẽtur alia spẽ oppositõ
nis subdit ꝙ p̄uari ꝛ habitũ habẽ opponũt eo
dez mõ sic priuatõ ꝛ habitꝰ. Quia sic cecitas
opposita est p̄uatiue visui. sic cecũ eẽ oppositũ
est ad visuz habẽ priuatiẽ.

Circa tertiũ mouet̃ questio. vtruz p̄ua
tiue opposita sint a petro hispão ꝛ are
stotele conuenĩeter diffinita.

Et videt̃ p̄io ꝙ nõ. Quia in ceco nato est ceci
tas ꝛ tñ ibi nõ est visus nec fuerit. ḡ nõ habẽt
fieri circa idẽ subiectũ. Simĩr talpa dꝛ ceca ꝛ
tñ nõ habuit visuz vnq̃ꝫ. ḡ nõ habẽt fieri circa
idez subiectũ. ¶ Scd̃o sic ratiõale ꝛ irratõale
opponũtur p̄uatiue. ꝛ tñ nõ hñt fieri circa idẽ
subiectũ. ḡ diffinitõ nõ est ꝯueniẽs. Añs pro
scd̃a pte ẽ manifestũ. qꝛ fieri hñt circa hoiem ꝛ
brutũ. ¶ Tercio sic a priuatõe p̄t fieri reditꝰ i
habitũ. igit̃ nõ est scd̃a p̄ticula diffinitõis p̄ua.
Añs ptꝫ p phm̃ p̄io physicoꝝ dicẽtez ꝙ p̄ua/
tio est p̄cipiũ trãsmutatõis. Et ꝯfirmat̃. qꝛ
motus ꝛ q̇es. somnꝰ ꝛ vigilia. lux ꝛ tenebra sũt
priuatiẽ opposita. ꝛ tñ a q̇ete in motũ a somno
in vigiliã. ꝛ a tenebra in lucẽ fit reditꝰ. igit̃ in/
ꝯuenĩeter dꝛ irregressibili ordine. ¶ Quarto
sic. cecitas ẽ priuatõ p̄fecta. ꝛ tñ ab ea põt fieri
reditꝰ in habitũ. qꝛ multi ceci recuperauerũt vi
suz ꝛ sĩr claudi gressuz. ¶ Quinto inꝯueniẽ
ter dicit̃ tp̄e determiato a natura. qꝛ si sic tũc ca
nis añ nonũ vel duodecimũ diẽ nõ diceret̃ ce
cus vel vidẽs. sꝫ h̄ est falsuz. qꝛ canis añ nonũ
diẽ vel duodecimũ nõ videt ꝛ tñ est aptꝰ natꝰ
videre. ꝓbat̃ scd̃a ps añtis. qꝛ si añ nonũ diez
vel duodecimũ nõ est aptꝰ natus vidẽ. seq̇tur
ꝙ nũq̃ꝫ videbit. qꝛ impossibile fieri nõ fit ꝛ nl̃
fit nisi s̄m ꝙ aptũ natuz ẽ fieri vt dꝫ phs scd̃o
physicoꝝ. ¶ In oppositũ sunt phus ꝛ petrus
hispanꝰ ꝛ ponit̃ iste discursus.

Maior cum materia vna nũero p̄ua
tio est carẽcia forme ꝛ ad eã naturalis
aptitudo p̄ter quã ponit̃ a. p. rationa
li quedã alia q̃ vocatur p̄uata ꝛ p̄fecta
Minor Mediũ tollit habitũ. sed cum
hoc eiusdẽ p̄cipia, prima p que salua
inẽ subiecto vtriusq̃ꝫ capaci habitus
tp̄e statuto a natura. ¶ Conclusio. igit̃
priuatiẽ opposita sũt bñ diffinita cuz
dꝛ sũt illa q̃ fieri hñt circa idẽ subiectũ
ordĩe irregressibili tẽpore determiato
a natura.

Maior ꝓpõ innuit distinctionẽ priuatõnis
quarũ vna est cõiter dictã. q̃ est p̄cipiũ trans
mutatiõis ꝛ est illa vna nũero cuz materia in
q̃ꝫtũ nũq̃ꝫ p̄cipiat nisi ĩ materia. ꝛ poit ĩ mate
ria aptitudinẽ naturalẽ. Que ẽ eiusdẽ eẽñcie
cuz ipa forma. Alia ẽ priuatõ p̄fecta de q̃ loq̃
tur h̄ phs ꝛ illa nõ tm̃ tollit habitũ vt dꝫ mi/
nor. sed etiã p̄cipia p q̃ possꝫ eẽ reditꝰ in habi
tuz. sicut cecitas tollit visum. ꝛ cuz h̄ tollit di/
spositõꝫ organi visus ꝛ simĩr mors tollit vitã
et cuz h̄ vite p̄cipia q̃ vita cõsistit in vnione
aĩe cuz suo disposito corpore. ¶ Et sic p̄cipia
salua ꝛ stancia sũt cã marie habitꝰ. ꝛ corupta
ipius p̄uatiõis inq̃ꝫtuz idẽ causa ꝯtrarioꝝ si
cut nauta p sui p̄sentiã est cã submersiõis.
Conclusio seq̇tur ex p̄missis. ꝛ tãgitur diffini/
tionẽ priuatiẽ oppositoꝝ quã dat petrꝰ hispanꝰ
in qua p̄io dicitur ꝙ priuatiẽ opposita habẽt
fieri circa idẽ subiectũ. qꝛ h̄ est cõe oĩbus oppo
sitis Et addit̃ ordĩe irregressibili. qꝛ de priua/
tiõe p̄fecta nõ põt fieri reditꝰ in habitũ Et ad/
ditur tp̄e determiato a natura. qꝛ nõ dicit̃ ineẽ
priuatõ subiecto si nõ insit habitꝰ. nisi p eo tẽ
pore q̃ habitꝰ natꝰ est ineẽ Et iõ puer mox geni
tus nõ dꝛ edẽtulꝰ. qꝛ materia nõ põt a deo cito
dispõi. sꝫ manet in talibꝰ p̄cipiũ generatiõis
dentiũ Et sĩr nõ dicit̃ ex eadẽ ratiõe in barbis
¶ Ad obiecta in oppositũ ad primũ est dd̃m.
Qꝫ priuatiẽ opposita nõ habẽt sp fieri circa id̃
subiectũ nũero. sꝫ q̃ñq̃ꝫ circa idẽ subiectũ in spẽ
vt in sorte q̃ est cecus natꝰ. visus ꝛ cecitas hñt
fieri circa idẽ in spẽ scꝫ circa hõiem. q̃ñq̃ꝫ circa
idẽ in genẽ vt visus ꝛ cecitas circa aĩal in tal/
pa Utrũ aũt talpa habeat oculos vel nõ ꝛ q̃les
et q̃les nõ inuenies in albto magno in libro de
aĩalibus ¶ Ad scd̃m dd̃m. licꝫ ratiõale ꝛ irra
tiõale priuatiẽ opponãtur s̄m nomẽ. nõ tñ s̄m
rem. ambe ille differẽcie sũt positiẽ alias eĩ nõ
possent ꝯstituẽ spẽs. ¶ Ad terciũ dd̃m cũ sua
ꝯfirmatiõe ꝙ duplex ẽ priuatõ scꝫ p̄cedẽs habi
tuz. ꝛ seq̃ñs habitũ. De priuatõe p̄cedẽte hitũ
que ẽ priuãs tantũ vt in maiore dictũ fuit fit
motus in habitũ in oĩ trãsmutatiõe naturali.
Sed de priuatõe seq̃nte habitũ q̃lis ẽ cecitas
respcũ visus. ꝛ mors respcũ vitẽ nõ põt fieri re
ditus in habitũ. Dicit̃ aũt priuatio seq̃ ha/
bitũ vel s̄m tẽpus vel s̄m naturã ad minꝰ q̃d̃
dꝛ sp cecũ vel surduz a natiuitate ¶ Ad q̇rtuz
dd̃m ꝙ de priuatõe p̄fcã nõ est reditꝰ in habitũ
p naturã siue potenciã naturalẽ. sꝫ per potenciã
autoris nature, q̃ñ multis etiã p miraculũ resti
tuitꝰ est visus ꝛ claudis gressus ¶ Ad q̇ntũ est
dd̃m. ꝙ canis mox genitus ẽ natꝰ videre nõ in

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

pricipio sue generatõis. sed cõpleto tpe a natu
ra statuto id ē post nouē vel duodeci dies. Et
sic leo añ terciũ diē nõ est viu⁹ vel mortu⁹. vñ
licz leo in pricipio sue generatiõis sit aīal viui
ficatũ iacet tñ quasi mortuũ ꝛ rugitu leõis ter
cio die apparet viuũ. ¶ Pro vlteriori tñ solu
tiõe ad argumētuz ē dďz. ꝙ ista ppõ canis mor
nat⁹ tũc est apt⁹ vidē. est distinguēda. qꝛ hec de
termiatio tũc aut illo tpe pt dtermiare h̄ verbũ
est. ꝛ sic est ppositio ꝯposita ꝛ vera sub h̄ sensu
canis tũc hȝ naturalē aptitudinē ad vidēduz
¶ Alio mõ põt determiare h̄ verbũ vidē vel ha
bere visuz ꝛ sic ē diuisa ꝛ falsa sub h̄ sensu ꝙ ca
nis apt⁹ natus ē vt tũc videat. ꝛ tũc puer den/
tes habeat ꝛ sic de aliȷs ꝛ sic ē falsum nec in illo
sensu pcedit pbatio.

Incidunt dubia primũ est. Quot req̄
runt ad priuatiõez pfectã. ¶ Solutio quiqȝ q̄
tangũtur in diffinitiõe priuatie oppositoꝝ.
Primũ est ꝙ subiectũ aptũ natũ sit habere ha
bituz sm spēm ꝛ ḡ hõ nõ habēs alas nõ dr pri
uat⁹ alis ex q̄ hõ est aīal gressibile bipes nõ ala
tuz. ¶ Scďo reqrit determiatuz tēpus. ꝛ h̄ mõ
puer nõ habēs dentes nõ dicit edētul⁹ seu den
tibus priuat⁹. ¶ Tercio reqrit debita loci circũ
stãcia. ꝛ sic cauerne terre ñ lucide ppa luce ñ di
cunt luce priuare. ¶ Quarto reqrit debit⁹ ꝛ de/
termiatus sit⁹ ptiũ. ꝛ ergo nõ hñs oculos aut
visuz in pedib⁹ nõ dicit priuat⁹. ¶ Quinto req̄
ritur debit⁹ modus vel respect⁹. vt hõ nõ dicit
priuat⁹ cursu si in cursu nõ mouet ita velociter
sicut sagitta vel equus.

Secundũ dubium est. An oppositio
priuatia distiguat ab oppositiõe ꝯtraria. ¶ Et
videt ꝙ nõ. qꝛ vnũ ꝯtrarioꝝ ē priuatio alteri⁹
sicut ex n õ albo fit albũ. sed nõ albũ est nigruz
¶ Solutio sic vt patebit in seqñtibus. ¶ Ad
obiectũ in oppositũ respõdet albtus qȝuis pri
uatõ qñqȝ saluet in ꝯtrario habitu aliqñ sicut
cuz dicit ex nõ albo fit albũ. ex nõ albo qď põt
esse albuz. ꝛ qďdaz eē vere nigrũ. ꝛ tñ albũ ꝛ ni
gruz put sũt forme ꝯtrarie actu sũt ꝛ repugnã/
tes sibiinuicē. sed inqȝtuz ē idez in illis qď pti
cipat vtrãqȝ illarũ formarũ vt pfectũ ꝛ impfe
ctuz ꝛ vt formale ad spēm sicut ē lux vel logice
loqñdo gen⁹ qď est in vtraqȝ spēꝝ vt potētia et
vt formabile ad spēm sic opponũtur vt priua
tio ꝛ habit⁹. quia sic de vno pt fieri reliquũ sic
actus de potēcia sic ei vtrũqȝ fit ex altero ꝛ vtrũ
qȝ inchoatõe pricipȷȷ ē in reliq̄. Et hec priuacõ
est vnũ de pricipȷs mot⁹ ꝛ pcedit sm naturam
habitũ. ꝛ qa materia nũqȝ est sine forma. ideo
talis pꝛiuatio fundata ē in ꝯtraria forma vel di

sperata. ꝛ ideo dt phs ꝙ quorũcũqȝ est genus
vnũ est materia vna. Pro cui⁹ finali declara/
tione cõsiderandũ est. ꝙ priuatio accipit dupl'r.
Prio p carēcia forme i materia q̄ naturaliter
appetit ꝛ ad quã materia naturaliter inclinat.
et sic diffinita ē in prio physicorũ queadmo
circa maiorē questiõis supius mote dictũ fuit
¶ Scďo vt ē alicui⁹ ab aliq̄ violēta ablatõ ꝛ h̄
mõ aliq̄s expoliat⁹ vestib⁹ dicit eis priuatus. ta
lis tñ abiectio nõ dicit priuatõ. qꝛ priuatio ppe
dicit carēciã eius qď natũ est inee. vestes ãt nõ
sunt nate inee. Tercio accipit vt est alicui⁹ ab
aliq̄ p abnegationē remotio. ꝛ sic accipit qñ di
citur negatia ppõ priuatia prio ꝛ scďo poꝝ.
Quarto accipit vt ē pricipioꝝ naturaliũ ipi⁹
vel forme in aliq̄ subiecto habituate corruptõ
et sic diffinitũ est ab arestotele hic.

Non est aũt neqȝ qď sub affirmatione
et negatiõe iacet affirmatio ꝛ negatio
Affirmatõ nãqȝ est oratõ affirmatia
et negatio oratio negatia. hoꝝ vero q̄
sub affirmatiõe ꝛ negatiõe sunt nihil ē
oratio cõcedãtur aũt ꝛ hec eē opposi/
ta alterutris tꝙ affirmatio ꝛ negatio.
Naz in his modus oppositiõis idez
est sicut eñ affirmatõ aduersus nega/
tionē opposita est vt qď sedet ei qď nõ
sedet. sic ꝛ res que sub vtroqȝ posita ē
id ē sedere ad nõ sedere.

Non est autē neqȝ qď sub affirmatiõe
Ista est q̄rta ps pricipalis in q̄ phs determiat
de oppositȷs ꝯtradictorie. Et diuidit in duas p
tes pricipales. prio facit h̄. scďo ꝯpat spēs op/
positiõis ad seinuicē penes drãm scďa ibi. qm
aũt pria diuidit. prio ꝯpat affirmatiõz ꝛ nega
tionē ad res subiectas penes drãm. Scďo cõ/
pat ea ad res penes ꝯueniētiã ibi. Concedãtur
aũt. Quo ad primũ dt ꝙ illď qď iacet sub affir
matiõe ꝛ negatiõe sicut sũt res significate h̄ nõ
est affirmatio ꝛ negatio. Ista pbat. qꝛ affirma
tio est orõ affirmatia. ꝛ negatio est orõ negatia
sȝ de nũero eoꝝ q̄ sub affirmatiõe ꝛ negatiõe sȷȷ
nullũ est orõ. Subdit tñ ꝙ illa q̄ sũt sub affir
matiõe ꝛ negatiõe ꝯcedũtur eē opposita sic af/
firmatio ꝛ negatio ex q̄ idē est mod⁹ affirmatio
nis ꝛ negatiõis vtrobiqȝ. Quia sicut affirma/
tio opponit negatiõi sicut sedet nõ sedet sic op
ponũtur res q̄ sunt sub affirmatiõe ꝛ negatiõe
siue p affirmationē ꝛ negatiõz significate.

Incidũt dubia primuz est Quare op

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

positio ꝯtradictoria in ordie sp̄eruꝫ opposito nis est vltima ¶ Solutio ꝓpter duas causas ꝓria est ꝓpter miniaꝫ extreoruꝫ ei⁹ entitateꝫ. Scd̄a. q2 ꝯtradictio ꝓprie est inter cōplexa. ꝗ mīn⁹ videt̄ ꝑtinere ad istū locū vbi de incōplex is determinat̄. verūtn̄ si sp̄es oppositiōis ordi narētur ƀm formale qd̄ est repugnātia tūc debe ret esse p̄ria sicut pri⁹ dc̄m fuit.

Secundū dubiū est An diffinitio cō tradictiōis posita a pho p̄rio posteriorū in q̄ dicit̄ ꝯtradictio est cui⁹ ƀm se nō est dare medi uꝫ sit cōueniēs ⁊ bona ¶ Et videt̄ ꝙ nō. q2 cō/ uenit ꝯtrarijs imediatis iter q̄ nullū est medi uꝫ ¶ Scd̄o sic ꝯtradictorie marie distāt. ſꝫ oīs distācia intelligit̄ ꝑ mediū. ergo iter ꝯtradicto ria est mediū ¶ Tercio ꝯtradictō est q̄daꝫ rela/ tio media iter ꝯtradictoria. ergo nō est diffini tio bona. ¶ Quarto materia ƀm cōmētatorē mediat iter duo ꝯtradictoria ſcꝫ ens ⁊ nō ens ergo diffinitō falsa. ¶ Quinto ꝑ ꝓpotēciaꝫ di/ uinā ꝯtingit aliq̄d fieri ex nihilo. Omē autēꝫ qd̄ ex nihilo factū est hꝫ eē post nō eē. ergo non est considerare instās in q̄ vltio nō est. ex q̄ nō esse desiuit ⁊ istans in q̄ p̄rio est ex q̄ eē incipit aut ergo ē vnū ⁊ idē instās aut diuersa. si ideꝫ tunc duo ꝯtradictoria erūt in eodē instanti. si diuersa cuꝫ iter duo instācia sit temp⁹ mediuꝫ erit inter eē ⁊ nō eē mediū ¶ Solutio sic. q2 ꝯ tradictoria sūt sicut affirmatō ⁊ negatio. sed in ter affirmationē ⁊ negationē nō est mediū.

¶ Ad obiecta in oppositū ad primū dc̄m ē sup̄⁹ circa diffinitionē ꝯtrariorū immediatorū.

¶ Ad scd̄ꝫ dc̄m ē ꝙ duplex ē distācia. Una ꝓpe dicta q̄ est local'. ⁊ talis semꝑ est ꝑ mediū. ⁊ sic distāt sursuꝫ ⁊ deorsuꝫ simpl'r. Alia ē distācia trāsumptia q̄ vocat̄ repugnācia. ⁊ in tali nō oꝫ in tellige mediū saltē reale. ¶ Ad terciū dc̄m. ꝙ ꝯtradictio nō est mediū nisi ƀm rationē. q̄a in re vnū extreoruꝫ opponit̄ alteri sine medio. et sic ꝯtradictō media est sicut relatō inter rela/ tiua ⁊ mot⁹ inter mouēs ⁊ mobile ¶ Ad q̄rtū dcꝫ. ꝙ illud eē ⁊ nō esse iter q̄ mediat⁹ materia nō opponūtur ꝯtradictorie. sed poti⁹ p̄uatie siue ꝯtrarie. vn̄ materia nō est simpl'r nonens. sed est ens in potēcia. ⁊ ergo claudit̄ sub analo gie entis. ¶ Ad vltimū dc̄m ē. ꝙ nō eē qd̄ desi nit nō est nisi in istanti ymaginato sicut an̄ in/ ceptionē mūdi nō fuit nisi temp⁹ ymaginatū. ⁊ inter instās ⁊ reale ⁊ ymaginatū n̄ oportꝫ dare temp⁹ mediū Quia instās in q̄ res p̄rio accipit esse nō est instās siue nūc ꝯtinuās. sed inciās iaꝫ nūc inciās nō est finis tp̄is.

Terciū dubiū est. An oppositō cōtra dictoria p̄rio sit in reb⁹ vel in sermōe ¶ So lutio albti pri⁹ est in re q̄ꝫ in sermone. q2 nō ser moni res sed sermo rei subiectus est vt dicit plato ⁊ sic nō est in sermone nisi ƀm ꝙ ad rē re fertur. vn̄ in re ē sicut in cā ⁊ in sermōe vero sic in signo Est aūt in re sicut in cā ⁊ nō sic in ꝯpo sitiōe ⁊ diuisiōe Quia vna res ē in re ꝯposita vel a re alia sepata sine ꝯpositiōe media q̄ diu/ sa sit a reb⁹ cōpositis. sed notā ꝯpositōis vel di uisiōis ponit intellect⁹. vt dr̄ phus quito meta physice Et iō tria sūt in oppōne ƀm affirmatōꝫ ⁊ negatōꝫ. s. ꝙ ad eādē rē referāt̄ affirmatō ⁊ ne gatio. Et ad eūdē intellcm̄ ꝯponēteꝫ ⁊ diuidē tē Et ꝙ in sermōe seruet̄ idēptitas significādi i affirmatiōe ⁊ negatiōe. q2 res ē causa intelle/ ctus vero ē ꝯponēs ⁊ diuidēs. ⁊ sermo signum ꝯpositiōis ⁊ diuisiōis

Quartū dubiū est An oppositō ꝯtra dictoria sit disticta ab oppositiōe p̄uatiua Et videt̄ ꝙ nō. q2 inter negationē ⁊ affirmatiōeꝫ est ordo cū affirmatio p̄or sit negatiōe cuꝫ nō negat nisi qd̄ affirmat affirmatō Et simil'r op/ posita p̄uatie circa idē quodā ordie sūt ¶ So lutio albti. dr̄ña ē inter ordīeꝫ q̄ est in p̄uatie oppositis ⁊ ꝯtradictorijs. q2 ordo in p̄uatiue opposit̄ est i reb⁹ ⁊ a natura determiat⁹. Ordo vero q̄ est iter affirmatiōeꝫ ⁊ negatiōeꝫ ē ordo ratiōis. q2 ſcꝫ negatio nō negat nisi qd̄ affirma tio affirmauit in quocūqꝫ tp̄e. ⁊ sic peccat argu/ mētuꝫ penes fallaciā equocatiōis.

Quintū dubiū est. quare phūs diffi/ niens affirmationē ⁊ negationē vtit̄ poti⁹ ge/ nere remoto q̄ꝫ ꝓpinq̄ dicēs affirmatio est orō affirmatia. ⁊ negatō est orō negatia. Solutō quia oppō affirmatiōis ⁊ negatiōis meli⁹ oñ/ ditur ex genere qd̄ est orō. ex q̄ illa est cōis affir matiōi ⁊ negatiōi. nō aūt eodēmō cōis ꝓprie est enūciatō ex q̄ enūciatō sp̄es ē oratiōis. ⁊ ꝑ/ prie nihil enūciat̄ in negatōne. sed poti⁹ negat̄ enūciari aliq̄d de aliq̄. ⁊ qd̄ affirmatie enūcia/ tuꝫ ē in affirmatiōe. negat̄ in negatiōe.

Sextū dubiū est Quot modis accipi unt̄ affirmatio ⁊ negatio ¶ Solutio albti tri bus modis. P̄rio affirmatō dicitur q̄litas ꝑ/ positiōis ⁊ forma importata ꝑ affirmationē cō positiōis ⁊ ꝑ oppositū dc̄m ē de negatiōe q̄ est q̄litas negatie ꝓpōis ¶ Scd̄o dr̄ affirmatio enūciatia orō dicēs vnū de altero. ⁊ sic ē sp̄es enūciatiōis ⁊ sic diuisio enūciatiōis in affirma tiuā ⁊ negatiuā est generꝭ i sp̄es accipiēdo men bra diuidētia cū inclusiōe diuisi ¶ Tercio af/ firmatio dr̄ ꝑs negatōis q̄n ſcꝫ idē negat̄ in ne gatia qd̄ affirmat̄ in affirmatia. ⁊ sic sunt circa

ideꝫ opposita q̄uis em̄ nō opponit̄ affirmatio negatiōi vt ps ē tn̄ oppositio in h̄ q̄ id qđ significat̄ ineē in vna. significat̄ nō est in alia. n̄ in eē ṽo ⁊ ieē opposita sūt ꝑ affirmatōꝫ ⁊ negatoꝫ

Quoniā aūt priuatio ⁊ habitꝰ non sic opponūtur vt adaliq̇d manifestū est. neq̄ em̄ dr̄ visus hoc ipm̄ qđ est oppositi. Uisus em̄ nō est cecitatis visꝰ nec alio vllo mō ad ipm̄ dicit̄. sil'iter āt neq̄ cecitas dr̄ cecitas visiōis. sꝫ p̄uatio quidē visiōis. cecitas ṽo visiōis nō dr̄ amplius adaliq̇d oīa recipꝛatiā dicūtur. quare ⁊ cecitas si eēt eoꝝ q̄ sūt adaliq̇d vtiq̄ ⁊ cōuerteret̄ ad illō ad qđ dr̄. sed nō cōuertit̄ neq̄ em̄ dr̄ visus cecitatis visus

Quoniā aūt neqꝫ vt cōtraria opponūtur ea q̄ sm̄ p̄uatōeꝫ ⁊ habitū dicūtur. ex his manifestū est q̄ rū eī cōtrarioꝝ nl' ē mediū necē ē i q̇bꝰ nata sūt fieri aut de q̇bꝰ predicāt̄ alteꝝ ipoꝝ ineē sp. hoꝝ em̄ nihil erat mediū quoꝝ alteꝝ necē erat ineē susceptibili. vt in languore ⁊ sanitate ⁊ habūdanti et ꝑfecto. q̇ꝝ ṽo aliq̇d est mediū nunq̄ necē est oī ineē alteꝝ. neqꝫ eī necesse est oī susceptibili cādidū vl' nigꝝ ineē. neqꝫ frigidū vl' calidū. hoꝝ āt erat aliq̇d mediū quoꝝ nō erat necāriū alteꝝ ieē susceptibili. preter ea quibꝰ naturaliter vnū inē. vt igni calidū eē. ⁊ niui candiduꝫ. in his āt ⁊ determiate necāriū est alteꝝ ineē. ⁊ nō alterum ꝯtigit. nō em̄ possibile ē ignē frigidū eē neqꝫ niuē nigrā. quare oī quidē susceptibili nō est necāriū alterū eoꝝ ineē. sꝫ sol' quibꝰ naturalit̄ vnū iē. ⁊ ex his determiate vnū nō alterum ꝯtigit

In p̄uatiōe ṽo ⁊ habitu nihil hoꝝ q̄ dcā sunt veꝝ est. nec em̄ sp susceptibili necāriū est alterū eorum ineē qđ em̄ nōdum naturā hꝫ ad videduꝫ. neqꝫ cecū neqꝫ visuꝫ hn̄s dicatur. ideoqꝫ nō erūt hec taliū ꝯtrariorūꝫ quoꝝ nihil est mediū

Sed neqꝫ q̄ruꝫ ē mediū. necāriuꝫ em̄ est oī susceptibili alterū eoꝝ ineē. qn̄ em̄ iā natū fuerit ad habēdū visionē aut cecū aut habens visionē diceret̄. ⁊ hoꝝ nō determinate alterū. sꝫ alterutꝝ ꝯtigit

In cōtrarijs aūt quibꝰ est mediū nunq̄ necessariū fuit oī alterū ineē. sꝫ q̇busdā et his determiate vnū. vn̄ palā est. q꞉ sm̄ neutꝝ modū tq̄ ꝯtraria opposita sūt ea q̄ sm̄ p̄uatōꝫ ⁊ hītū opponūt̄

Amplꝰ in ꝯtrarijs q̇dē existēte susceptibili possibile ē in alterutꝝ fieri mutaciōem nisi altruꝫ naturaliter insit. vt igni caliduꝫ eē. nā qđ sanū est possibile ē lāguere. ⁊ cādidum nigruꝫ fieri ⁊ caliduꝫ frigidum. ⁊ ex studioso p̄uum ex p̄uo studiosum possibile ē fieri. p̄uus eī ad meliores exercitaciōes deductꝰ ⁊ ad doctrinas. vl' ad modicuꝫ aliq̇d ꝓficiet vt melioꝛ sit. si ṽo sp vel modicum cremētuꝫ sumpserit palā est. q꞉ aut ꝑfecte mutabit̄. aut satis multum cremētum sumet. si em̄ bn̄ mobilioꝛ ad ṽtutē fiat. vl' quodcūqꝫ cremētum sumpserit a pricipio. ex hac etiā verissimile ē amplꝰ euꝫ sumere cremētum. ⁊ hoc dum sp fit ꝑfecte in cōtrarium hītum restituet̄ nisi forte lōgū tēpore suspēsū sit verū in p̄uatiōe ⁊ hītu impossibile ē mutaciōm in alterum fieri. ab habitu enī ad p̄uatione fit mutacio. a p̄uatiōe ṽo ad hītum impossibile ē neqꝫ eī cecꝰ factꝰ rursꝰ videt neqꝫ cum eēt calvꝰ. rursus comatꝰ factꝰ est neqꝫ cum eēt sine dentibꝰ. dentes em̄ iterum orti sunt.

Quecūq̄ ṽo tq̄ affirmatio ⁊ negatō opposita sunt palā est. q꞉ nullo predcōꝛum modoꝝ opposita sunt. In solis eī istis necāriū ē sp aliō quidē eoꝛum ṽum eē aliō autē falsum. neq̄ eī in ꝯtrarijs necāriū ē semper alterum verum eē. alterū ṽo falsum. neqꝫ in his q̄ adaliq̇d sunt. neqꝫ in hītu ⁊ p̄uatiōe vt sanitas ⁊ lāguoꝛ ꝯtraria sunt ⁊ neutrum neqꝫ verum ē neqꝫ falsum. sil'r autē ⁊ duplū et dimidium tq̄ꝫ relatiā opposita sunt. ⁊

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nō est eoꝝ neqꝫ verū neqꝫ falsum. ſꝫ ne
qꝫ ea q̄ ſm̄ ꝑuatione̅ ⁊ habitū ſunt. ſic
viſio ⁊ cecitas. oīno aūt eoꝝ q̄ ſm̄ nul
lā cōplexione̅ dicunt̄ nihil neqꝫ veruꝫ
neqꝫ falſum eſt. porro oīa q̄ dcā ſunt ſi
ne cōplexiōe dicūt̄ Secū marie videbi
tur h̄. tale cōtingere in his q̄ ſm̄ cōple
xione̅ dicūt̄ cōtraria ſanū. nā eē ſocra-
te̅. ad lāguere ſocrate̅ cōtrariuꝫ ē. ſꝫ ne
qꝫ in his cōtrarijs ſꝑ alterū veruꝫ. alte
rum āt falſum ē cum ei ſit ſocrates. erit
aliud q̄de̅ verū. aliud āt falſuꝫ. cum vō
nō ſit. ābo falſa ſunt. neqꝫ lāguere neqꝫ
ſanū eē verum ē cuꝫ ipa ſocrates oīno
nō ſit In ꝑuatiōe vō ⁊ hitu cum nō ſit
neutrum verum ē. cum vō ſit. non erit
alterū verum. habere nāqꝫ viſuꝫ ſocra
te̅ ad id qd̄ eſt cecū eē ſocrate̅ oppoſi-
tum ē ſicut ꝑuatio ⁊ hit⁹. ⁊ cum ſit. nō
eſt neccāriū alterum verum vl' falſuꝫ
eē cum cuꝫ nōdum nat⁹ eſt habere vtra
qꝫ falſa ſunt. ⁊ viſum eum habere et
cecū eum eē. In affirmatōe vō ⁊ nega
tōne ſꝑ ſiue ſit ſiue n̄ ſit. aliū quide̅ erit
verum. aliud āt falſum. languere nāqꝫ
ſocrate̅ ⁊ n̄ lāguere ſocrate̅ cum ipſe ſit
palā eſt. q2 alterū verum alterum falſū
eſt. ⁊ cum n̄ ſit. ſil'r lāguere ei cum nō ſit
falſum eſt n̄ lāguere āt verum. Quare i
his ſol' ꝓꝑium erit ſemper alterū eoruꝫ
verum. ⁊ alterum falſum eē q̄cūqꝫ tan
qꝫ affirmatio ⁊ negatio oppoſita ſunt

Contrarium āt ē bono de neceſſita
te malum. h̄ āt palā eſt per ſingulorum
inductione̅. vt ſanitati languor. ⁊ iuſti
cie iniuſticia. ⁊ fortitudi debilitas. ſil'r
āt ⁊ in alijs. malo āt aliqn̄ q̄de̅ bonum
cōtrarium eſt aliqn̄ malum. egeſtati ei
cū ſit malum. ſuperhabundātia cōtra-
ria ē. cum ſit ⁊ ipa malū. ſed i paucis h̄
tale q̄libet inſpiciet. in pluribꝰ vō ſem-
per malū bono cōtrarium ē. Ampli
us in cōtrarijs n̄ eſt neccāriū ſi alterum
ſit. ⁊ reliquū eē. ſanis nāqꝫ oībꝰ ſaītas
q̄de̅ erit lāguor vero n̄ erit. ſimiliter āt

cuꝫ oēs ſint albi albedo q̄de̅ erit nigre
do vero nō erit Amplꝰ ſi ſocrate̅ ſanū
eē ad id qd̄ eſt ſocrate̅ lāguere ꝯtrariū
eſt. cum n̄ ſit poſſibile vtraqꝫ eidem ſi
mul ineē. n̄ erit poſſibile cū alterū con
trarioꝝ ſit ⁊ reliquū eē. cum ei ſit ſocra
te̅ ſanū eē. n̄ erit languere ſocrate̅ palā
vero eſt. q2 circa id̄ aut ſpē aut genere
natura hn̄t fieri cōtrarietates. lāguor
nāqꝫ ⁊ ſanitas in corꝑe aīalis natura
hn̄t fieri. albedo āt ⁊ nigredo ſimplici-
ter in corpore. iuſticia vero ⁊ iniuſticia
in aīa. neccārium āt ē oīa ꝯtraria vel in
eode̅ genere eſſe vel in cōtrarijs gene-
ribꝰ vel ipa eſſe genera. albū ei ⁊ nigrū
in eod̄ genere ſunt color ei eoꝝ genꝰ eſt
iuſticia vero ⁊ iniuſticia in cōtrarijs ge
neribꝰ. hꝰ ei̅m virtꝰ. hꝰ āt neq̄tia genus
eſt. bonum vero ⁊ malum n̄ ſunt in ge
nere ſed ipa ſunt genera alioꝝ exn̄tia.

Quoniā autem priuatio ⁊ habitus.

Hic phs ꝯpat ſpēs oppōis adinice̅ ꝑenes dif
ferētiā. Et diuidit̄ in tres ptes. q2 pmo deter-
minat de oppoſitis ꝑuatiue ⁊ oppoſitis relatiue cō
pando ea ad ſeinnice̅ Scd̄o oſtēdit quō cōp-
antur ꝑuatiue ⁊ ꝯtrarie Tercio ꝯpat oppoſita
ꝯtradictorie ad alias ſpēs oppōis. ſecūda ibi.
qm̄ aūt. tercia ibi Quecūqꝫ vō. pma in duo ſꝫ
ꝙ pbat intētuꝫ ſuū duplici rōne. ſcd̄a ibi Am-
phꝰ. pmo dr̄ ꝙ maīfeſtū eſt ꝙ ꝑuatio ⁊ habitus
nō opponūtur ſic relatia qd̄ ſic pbat̄. Quia re
latia ad ſeinuice̅ referūtur Habitꝰ aūt ⁊ ꝑuatō
ad ſeinuice̅ n̄ referūtur Quia cecitas nō dr̄ vi
ſiōis cecitas. ſꝫ dr̄ ꝑuatō viſiōis Scd̄a ratō eſt
relatia dicūt̄ ad cōuertenciā ſiue reciꝓce ad ſeiui
ce̅. ſi ḡ cecitas eēt eorū q̄ ſunt ad aliqd vtiqꝫ ꝯū
teret̄ ad illd̄ ad qd̄ dicit̄. ſꝫ nō ꝯuertit̄. q2 nō dr̄
ꝯueniēter viſus cecitatis viſus Tunc ibi.

Quoniā aute̅ neqꝫ hic phūs ꝯparat
oppoſita ꝯtrarie ⁊ oppoſita ꝑuatiue ad ſeinicem
ꝑenes drām. Et diuidit̄ in duo ſm̄ ꝙ pbat in-
tentū ſuū duabꝰ rōibus. ſcd̄a ibi Amplꝰ in cō-
trarijs Pmo dr̄ ꝙ illa q̄ opponūtur vt ꝯtraria
nō opponūtur eode̅ mō ſic priuatia. ⁊ h̄ eſt ma
nifeſtū ex his q̄ ꝯſequūtur Pmo ei̅m maīfeſtuꝫ
eſt de ꝯtrarijs imediatis. q2 illa ſic ſe hn̄t ꝙ alte
ruꝫ eoꝝ neccārio ineē ſubiecto apto nato ſic patꝫ
in languore ⁊ ſanitate inter q̄ nullū eſt mediū
et ſil'r ptꝫ in habūdāti ſiue ipari ⁊ perfecto ſiue

pari.q̄ immediate se hn̄t circa nūerū. In ꝯrijs
vero mediatꝭ nō est necē alterū ineē suo suscep
tibili sp̄ em̄ pt ineē mediū qđ neutꝝ ꝯtrariorū
est. nō em̄ necē est oī susceptibili aut alicui aut
candidū siue albū vel nigꝝ ineē. qꝛ pt ineē aut
fuscū aut pallidū. Silr nō necē ē oī vel alicui
susceptibili ineē vel calidū vel frigidū. qꝛ pt i/
esse tepidū qđ nec ē calidū nec frigidū. hoꝝ em̄
ꝯtrarioꝝ ꝛ similiū mediū nihil ꝓhibꝫ ineē qđ
neutrū est extrēoꝝ. Sꝫ coꝝ quoꝝ est aliqđ me
diuꝫ vt dcm̄ est nō necē est alterū sp̄ ieē suo sus/
ceptibili exceptꝭ his quibꝰ naturaliter ineē vnū
ꝯrioꝝ. sic ineē igni calidū ꝛ sic ineē niui per natu
rā cādidū eē In talibꝰ em̄ necāriū ē alterū ineē
Et illiꝰ oppositū nō ꝯtigit siue īpossibile ē ineē
sine subē corruptiōe. nō em̄ possibile ē ignē esse
frigidū ita q̄ mācat ignis sbā. ꝛ niuē n̄ eē albā
ita q̄ maneat niuis sūba. multa em̄ ꝛ alia susce
ptibilia sunt calidi ꝛ cādoris pter ea quibꝰ al/
terū ineē ꝑ naturā ꝛ tunc ex his q̄ dcā sunt. patꝫ
q̄ nō oī susceptibili ē necāriū alterū ꝯtrariorū
mediatoꝝ ineē. sꝫ solū illis quibꝰ vnū naturalit̄
inest. ꝛ his vnū ꝛ indifferēter alterutꝝ ineē cō
tingit. In ꝑuatiōe ṽo ꝛ habitu nihil eoꝝ q̄ dcā
sunt de ꝯtrarijs īmediatis verū est. Suscepti/
bili em̄ priuatiōis ꝛ habitꝰ nō sp̄ necāriū est al
terū h̄ est ꝑuatōeꝫ ꝛ habitū ineē eo q̄ hec nō in
sunt nisi tpe determiato a natura qđ em̄ nōdū
naturā hꝫ ad vidēduꝫ neqꝫ cecū neqꝫ visuꝫ ha
bens dr̄. iō nō erūt hec taliū ꝯtrarioꝝ q̄ꝝ nihil
est mediū ꝓpter qđ seq̄ videt̄. q̄ ꝑuatio ꝛ habi
tus sunt de nūero taliū ꝯtrariorū quoꝝ aliqđ
est mediū Omni em̄ susceptibili ꝑuatiōis ꝛ ha
bitus necessariū est vnū ineē vel habitū vel ꝑ
uationē pōstqꝫ venit tempꝰ in q̄ ipm̄ susceptibi
bile natū est ad habēduꝫ habituꝫ. tunc em̄ aut
cecū aut habēs visuꝫ dicit̄. ꝛ nō cōtingit necā
rio alterū ineē determiate siue visuꝫ determina
te siue cecū determiate. sed indetermiate alterū
inerit. erit em̄ vl' vidēs vl' cecū indetermiate. sꝫ
nō sic est. qꝛ in ꝯtrarijs quibꝰ est mediū nunqꝫ
s̄m aliqđ tempꝰ est necessariū alterū ineē. quia
pōt mediū ineē. sed quibusdā susceptibilibꝰ al
terū ꝯtrarioꝝ mediatorū determiate ꝯtigit in
eē cui illud ineē per naturā. sicut dictū est ꝓpter
qđ palā est qđ s̄m neutrū modū tanqꝫ ꝯtraria
opposita sunt ea q̄ s̄m ꝑuationē ꝛ habituꝫ op/
ponūtur. Tunc ibi.

Amplius in ꝯtrarijs quidem.

Hic phūs ꝓbat idē scđa ratiōe dicēs q̄ ita est
in ꝯtrarijs mediatis ꝛ immediatis q̄ vno exi
stente ꝛ manēte subiecto siue susceptibili possi/
bile est fieri mutationē siue alterationē in alte
rutrū nisi alterū naturaliter insit q̄ūo igni ineē
calidū esse ꝑ naturā qua ignis ē. nā in ꝯtrarijs
immediatis manifestū est. qꝛ quod sanū est pos
sibile est lāguere. ꝛ similiter qđ candidū est pos
sibile est fieri nigrū ꝛ calidū frigidū ꝛ ecōuer/
so. ꝛ ex studioso prauū ꝛ ecōtra ex prauo studio
sum Quia prauꝰ deductꝰ ad meliores exercita
tiones siue assuefactiōes bonorū opum ꝛ in ṽ
tutibus intellectualibus ad meliores doctri/
nas cōsilia ꝛ electōnes q̄uis forte prio modi/
cum quid proficiat vt melior sit. tamē si conti
nue modicum cremētum sumpserit palā est.
quia aut perfecte mutabitur ꝛ studiosus erit
perfecte aut satis multum accipiet incremen/
tum ita q̄ aꝑabitur vt studiosus. Si em̄ assue
factione fiat melior ad virtutē ita vt ea q̄ vir/
tutis sunt facile faciat ꝛ gaudeat. vl' etiā si hoc
nō est. sed tamē quodcūqꝫ incremētum sumat
palam est. q̄ aut ꝑfecte mutabit̄ aut satꝭ multū
sumit incremētum qđ sufficit ad virtutis sus/
ceptionē. Si em̄ a pricipio sumat aliqđ incre
mentum verisimile est amplꝰ sumere incremē
tum si ꝑseuerauerit in exercitio actuū virtuoso
rum ꝛ cum hoc semꝑ siue cōtinue sit restituet̄
ꝑfecte in cōtrariū habitum nisi forte tempꝰ ꝑ/
fectus sui suspēsum siue decurtatū sit. quia non
in equali tempe oēs eq̄liter proficiunt eo q̄
vnus minꝰ est dispositus q̄ꝫ alter ꝓpter qđ na/
turalia moralibus multū coopātur In priua
tione vero ꝛ habitu impossibile est mutaciōeꝫ
in alterutrū fieri indifferēter. vnde mutacio fit
ab habitu in priuationē. a priuatōne vero in
habituꝫ mutacionē fieri est impossibile. Quia
cecus factus nunqꝫ rursus videbit neqꝫ cum
quis caluus factus est rursus fit comatꝰ. neqꝫ
edentulus siue carens dentibus rursus fit den
tatus. Tunc ibi.

Quecūqꝫ vero tanq̄ affirmatio.

Consequēter phūs compat opposita ꝯtradicto
rie ad alias spēs oppositiōis. Et prio facit h̄
secūdo assignat quasdā propetates cōtrariorū
scđa ibi. cōtrariuꝫ autē. Quo ad primū dicit.
q̄ manifestū est q̄ nullo predictorū modoruꝫ
sunt opposita que opponūtur sicut affirmatio
et negatio sunt opposita. Qđ sic ostēditur. q̄a
in solis istis id est in affirmatōne ꝛ negatōne
necessariū est alterū eorū esse veruꝫ ꝛ alterū esse
falsum ꝛ de nullo simul ambo. sed hoc nec ē in
oppositis contrarie. nec in oppositis relatiue.
nec in oppositis priuatiue. Qđ non in opposi/
tis contrarie patꝫ. quia sanitas ꝛ languor con
trarie sunt ꝛ neutrū. neqꝫ verū est neqꝫ falsum.
Similiter autē duplum ꝛ dimidium tanqꝫ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

relatiue opposita sunt. τ non est vnuz eorum verum τ reliquū falsum. ¶ Similiter neqꝫ ea que ꝫm priuationē τ habituꝫ sunt. sicut visio et cecitas omnino autez nihil eorum que ꝫm nullā complexionez dicuntur. neqꝫ verum neqꝫ falsum est. sed omnia que dicta sunt sine cōplexione sunt. ¶ Sed maxime videbitur. ꝙ in contrarijs complexis vnum sit verum reliquum falsum. vt sanum esse socratem. contrarium est ad languere socratem. Sed etiam in his contrarijs non semper alterum est verum et alterum falsum. Cum em̄ socrates est alterū est verum. τ alterum est falsum. Cum autem non est ambo falsa sunt. neqꝫ enim verum est. neqꝫ falsum sortem languere vel sanum esse si omnino sortes non sit. ¶ In priuatione vero τ habitu cum non sint neutrum verum est. Cum vero est. non erit alterum verum. quia habere socratem visum ad illud quod est Socratem cecum esse. oppositum est sicut priuatō et habitus. τ cum sit non est necesse alteruz esse verum alterum falsum. Cum enim nondum natus est habere vtraqꝫ falsa sunt. τ visum cū habēre. τ cecum eum esse. ¶ In affirmatione vero et negatione semper siue sit. siue non sit. aliud quidem erit verum. aliud autem falsuz Languere autem socratem. τ non languere socratem cum ipse sit. palam est. quia alterū verum. alterum falsum est. τ cum non sit similiter languere eum cum non sit. falsum est. non languere autem verum. ¶ Quare in his solis propriuz erit semper alterum eorum verum τ alterum falsum esse. quecumqꝫ tamqꝫ affirmatio et negatio opposita sunt.

¶ Tunc ibi. Contrariū autē est bono

Hic philosophus ponit quasdaz ꝓprietates contrariorū. Et diuiditur in quinqꝫ. ꝫm ꝙ quinqꝫ ponit proprietates contrarioruz. Secunda ibi Amplius. Tercia ibi. Amplius si socratem. Quarta ibi. Palaz vero. Quinta ibi. Necessarium est autez. ¶ Quo ad primū dicit. ꝙ de necessitate bonū contrariū est malo inquātum bonum accipitur in habitu virtutis τ actu. τ malum in habitu τ actu vicij oppositi ad virturem. Et istud patet ꝑ inductionem singulorū. In corpore em̄ ꝙuis em̄ non sint virtutes τ vicia. tamen sunt ea que virtutibus proporcionantur. sicut sobrietati sensitiua prudentia. robori corporis. vel sanitati corporis fortitudo. rectitudini corporis. et membrorum ordinationi iusticia. et sanitati temperātia eo ꝙ sanitas consistit in temperamēto cōplexionis. Et isto modo sanitati tamqꝫ bono opponitur languor. vt malum et in animatū. iusticie vt bono opponit̄ iniusticia. vt malū τ fortitudini in vtroqꝫ scꝫ corpore et anima. vt bono opponit̄ debilitas vt malū. debilitas em̄ timor cordis est. Si͠liter autez inuenitur in omībus alijs si inducantur. semꝑ igitur bono opponit̄ malū. nunqꝫ em̄ bonum opponitur bono Qn̄qꝫ tamē malū oppositū est malo sicut egestati cū sit malū in ciuilibus quia impedit ciuiles actus. opponit̄ supabundantia que impedit actus felicitatis. τ iō etiam est malū. Sed in paucis istud inuenitur. scꝫ ꝙ malū malo est cōtrariū. qꝛ nō inuenitur nisi in ethicis τ ciuilibus τ iconomicis. vel ī his que ad ciuilia τ ethica habent analogiaz. siue ꝓporcionē. In alijs autē omibus maluz bono est contrariū.

¶ Tunc ibi. Amplius in contrarijs

Hic ponit secūdaz ꝓprietatē contrariorū dicēs. ꝙ nō est necessariū in ꝯtrarijs si alterū sit in natura reliquū esse. si em̄ ꝑ hypotesim ponamus om̄ia corꝑa sana. tunc stante tali hypotesi sanitas erit. languor non erit. Similiter si ponamus om̄e corpus terminatū esse albuz. tunc albedo quidez erit. nigredo autē non erit quia si esset oporteret eā esse in aliquo corpoē termīato. sed talia posita sunt oīa alba.

¶ Tunc ibi. Amplius si socratem

Hic ponit terciā ꝓprietatez contrariorū que est declaratiua prioris. τ est ista. ꝙ cōtraria nō possunt esse circa idē subiectuz numero. quod sic ostendit dicēs. si idez est modus oppōnis in contrarijs qui est in incōplexis. tunc cū dicimus socratē sanū esse τ socratē languere. cū nō sit possibile ꝙ hec insint eidem τ in eodem tēpore. nō erit possibile ꝙ cum alteruz sit ꝙ simul cū hoc sit τ reliquū. cū em̄ sit τ verum sit socratē sanuz esse. tunc ꝑ eodez tēpore nō erit possibile socratē languere. alias ꝫm actum in essent contraria.

¶ Tunc ibi. Palam vero est quia

Hic ponit quartā ꝓprietatē dicens ꝙ palam est ꝙ naturaliter cōtraria habent fieri circa idē specie aut genere. languor em̄ τ sanitas in corpore animalis naturaliter fieri habēt. Circa em̄ idez numero nata sunt fieri contraria vt circa subiectū. sꝫ circa idez specie hn̄t fieri ꝯria q̄daz sicut circa id quod est essentialiter cōstituens formas cōtrarias. sicut albedo τ nigredo circa lucem. τ sicut graue τ acutum in sono circa absonum quod scilicet est in vtrisqꝫ.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

et dulce ꝛ amaruꝫ circa humidum digestum. quod est in saporibus. habent etiaꝫ fieri circa idem genere. quia contraria sunt in eodem genere proximo vel remoto. languor namq; et sanitas circa corpus aīalis naturaliter fieri hn̄t. ꝛ sic sunt circa idē genere. ꝛ etiā circa spēm aialis. Albedo āt ꝛ nigredo fieri habent in corpore terminato qd̄ nō est idē specie sed genere remoto. nō em̄ oīa terminata corpa sub eadē specie vel genere ꝓpinquo sunt. Iusticia vero et iniusticia hn̄t fieri in aīa. que est eadē specie specialissima. q2 nō fiūt nisi circa homīs aīam que est eadē specie specialissima. ꝛ sic contraria fiūt circa idē numero. idē spē. ꝛ circa idē genē.

¶ Tunc ibi. Necessariuꝫ est autē om. Hic ponit q̄ntā ꝓprietatē contrarioꝝ que est ista q̄ oīa cōtraria vel sunt in eodē genere primo. vel in cōtrarijs ꝑrimis generibꝰ. vel sunt genera cōtrarioꝝ. ꝛ istud patꝫ inductiue. quia albū ꝛ nigrū sunt in eodē genere primo. color em̄ genus est hoꝝ cōtrarioꝝ. Iniusticia auteꝫ et iusticia que sunt cōtraria sunt in cōtrarijs generibus primis. q2 iusticia est in genere virtutis. ꝛ iniusticia in genere vicij. virtus autē ꝛ viciū sunt cōtraria genera. iusticie em̄ genꝰ est virtus. iniusticie āt genus nequitia siue viciū. Bonū vero ꝛ maluꝫ ꝭm se accepta ꝛ vl'r non sunt in aliquo sicut in genere. sed ipsa ꝭm seipsa sunt cōtraria genera. ꝛ sic sunt genera alioꝝ existentia. ad que alia multa vl' oīa sicut ad genera reducūtur.

¶ Circa p̄dicta sunt dubia. Primū ē An sp̄ vnū cōtradictoriū fuit verū. ꝛ reliquū falsuꝫ. sicut phūs dicit in textu. Et videt̄ q̄ non. q2 si sic aut veritas sp̄ erat. aut nō sp̄ erat. si semp erat tunc fuit ab eterno. ꝛ sic fuerūt et sunt plura eterna. Si autē hec veritas semper erat sit falsa. tunc eius cōtradictoria est vera. hec sc3 veritas nō sp̄ erat. ꝛ si hec est semp vēa. tunc aliquod erat verū. verū autē nō erat verū nisi veritate. ꝑ veritas erat qn̄ non erat. qd̄ falsum est ꝛ incoueniēs. ꝑ illud ex quo seq̄tur. s. q̄ nō semp erat veritas. veritas igit̄ semp erat

¶ Solucō Alberti sic ꝛ ꝓbatio in oppositūꝫ que ē augustini p̄cedit. ꝛ est necessaria. s3 considerandū est ꝭm dn̄m Albertū q̄ res de q̄bus est affirmatio ꝛ negatio dupliciter sunt. sc3 in esse. ꝛ in ip̄a rerū ordinabilitate. ꝛ hoc manifestū est p Auicēnaꝫ Galienū Alphorabiū dicētes q̄ qn̄ predicatū cōcipitur in ratōe subiecti talis ꝓpō est vera siue re existēte. siue non existente. siue em̄ homo sit aīmal. siue non. hec semp est vera homo est aīal. ꝗ aīal est animatuꝫ sensibile. ꝛ vnū est substātia. ꝑ homo est substantia. Sed si vlterius inferatur. substātia ē ens. ꝑ homo est ens. Dicūt q̄ nō sequit̄. quia ens vel entia accidit hoi vel aīali. ꝛ nō se claudit in intellectu eoꝝ. Cū auteꝫ dicit̄ homo est animal. sufficit ad veritatē ꝓpōnis substātialis ordinatio p̄dicati ad subiectū. Cū autē additur animal est ens. ꝛ ens non est de ratōe animalis vel hoīs nō erit ibi ordo substātialis vnius ad alteruꝫ. ꝛ ideo si aīal est ens. vel homo est ens oportet q̄ sit ens in actu. ꝛ hoc est cōtra hypotesim qua suppositū est q̄ nō sit homo vel aīal. Et gͦ sequēdo hanc doctrinaꝫ dicendū est q̄ ordinabilitas rerū in subiectuꝫ et p̄dicatuꝫ equaliter est in rebus existibus et nō existentibꝰ. dūmodo possibiles sint ad existendū. Et sic ante mundū hec ꝓpositio. mūdus erit. fuit in ip̄a rerū ordinabilitate. ¶ Et si queratur. in quo fuit ordinabilitas rerū. qn̄ non erant res. Dicendū q̄ fuit in ipsis reruꝫ ratōibus. Si autē queratur cōsequenter de illis ratōibus. Dicendū q̄ fuerūt in sapientia creantis ꝛ ordinātis. Si autem dicatur. in sapientia intellectus primi sunt. vt vnū ꝛ nō vnū ordinatū est ad alterū. ¶ Dicendū q̄ res in sapientia intellectus prime cause duplicit̄ considerantur. sc3 vt res considerate ꝛ producte. vel vt intellectus quo intelliguntur ꝛ producūtur. ¶ Et primo quideꝫ modo possibilitas est ad pluralitatē ꝛ ordineꝫ. nō quideꝫ in actu ordinantis. sed qui est in ordinabilibus et hoc modo possibile est veritatē esse de ipsis et enunciabilia sunt ad veritatē q̄uuis nunq̄ fiat enunciatio. ꝛ sic enunciabile reductum et similiter propositio possunt esse ab eterno. ꝛ tamen vnū solum est actu eternū. ¶ Et si queratur. Utrū tale sit creatum vel non creatum. ¶ Dicendū q̄ est creabile ꝛ non creatū ꝭm rerū ordinē ꝛ in h̄ differt a creatione. q2 creator nec creatus nec creabilis est. Si autē hec que sunt in intellectu creantis accipiantur. vt intellectus cuꝫ creator non intelligit nisi seipm tunc verum est q̄ res in creatione sunt per modum intellectus creatoris. ꝛ nec sunt vnum. nec multa nec inordinata. sed sunt idē qd̄ ipse. Et hec est Auicenne doctrina qui dicit cuꝫ Porphirio q̄ nulla specie animalis existente potest intelligi substantia animata sensibilis. Et constat q̄ non loquitur de intellectu intelligentis. quia sic nihil diceret. quia si nulla esset species animalis. nihil erit intellectus. Sed loquitur de intellectu intelligibilis.

q₂ ꝺm nature ordinē nulla specie existente. adhuc inq̄ntū est in se intellectualiter manet sb̄stantia animata sensibilis.

¶ Secundū dubiū est. an malū opponatur bono cōtrarie cū tamē dicunt Dionisius Augustinus pictagoras ꝙ opponūtur priuatiue. ¶ Solucō Alberti ꝙ maluȝ accipit dupliciter. scȝ formaliter ⁊ materialiter. i. aliud est malū vnde malū. ⁊ aliud est id quod ē malū. Maluȝ eñ vnde malū non est nisi priuatio sicut ostendit Dionisius dicēs. si sumamus bonū nature in corpore. bonum nature anime. ⁊ bonū nature angeli tunc maluȝ non dicit. vel ponit aliquā formā vl' aliquod ens qd̄ sit substantia vel accidens cōtrariū bono. siue illi forme quā dicit bonū ꝺm omibus malū nihil ponit nisi boni ademptionē siue corruptionē ⁊ decurtationē. siue diminutōeȝ siue aliquo quocūq₃ modo alio priuatio potest nominari. Et hoc mō dicit Dionisius malū corporis est contra naturā esse. maluȝ anime contra ratōeȝ. malū angeli contra intellectū. sicut malū tibie cōtra gressum. ⁊ simili modo est in febribus ⁊ alijs malis corporꝫ. que ꝺm ꝙ mala sunt nihil sunt nisi corruptio cōmensuratōnis cōplexionis in humoribus. vel cōpositionis in partibus ⁊ mēbris. Febris eñ ex hoc ꝙ est ꝺm materiā putridus humor vaporans ꝑ corpus non est malū corporis. quia hoc etiam bono ⁊ sano accidit humori ꝙ vaporabiliter ꝑ corpus diffundatur. sed ex hoc ꝙ vaporando corrūpit ⁊ impedit modos ⁊ armoniā et cōmensurationē vere ꝺm naturaȝ sanitatis corporis ex hoc habet mali rationem. ⁊ ex hoc patet verū esse qd̄ dicunt Boetius ⁊ Dionisius ꝙ malū nunq₃ est ⁊ nusq₃. ⁊ ꝙ non habet causaȝ formalē vel efficientē. sed est incausabile preter intentōneȝ ⁊ voluntatē. ¶ Et in hoc ꝑfectius consideret dicimus ꝙ entiū quedaȝ sunt essentie siue existentie. ⁊ quedā sunt entia que illis eēntijs existunt. Essentie sunt forme simplices vt genera spēs differētie ⁊ intelligētie anima. ⁊ hmōi. quibus ꝺm se non accidit corruptio. sed si corrūpuntur. tunc solū corrūpuntur ꝑ accñs. ꝺm ꝙ sunt i esse eoꝝ que sunt ꝑ armoniā ⁊ cōpositionē in his in quib⁹ sunt dicunt esse ꝺm hoc ꝙ sunt. His autē que sunt cōposita in quibus existentie sunt accidit corruptio ꝑ dissolutōeȝ armonie ⁊ compositōis que sunt in his que sunt. ⁊ ideo dicit Dionisius ꝙ non corrūpitur quid existentiū. sed corruptio est ablatio vel dissolutio modi ⁊ armonie que sunt circa ea. que ab essentijs habēt.

Est ḡ bonū formale corporis quo corpus dicitur bonū habitudo ꝑfecta ad esse. ⁊ opus corporis in modis ⁊ armonijs. que sunt ad hoc. ꝙ corpus ꝑfectū sit in esse ⁊ ad opus. Corruptio āt istius nō est nisi armonie talis ⁊ cōmensuratōis destructio vel corruptio. ⁊ hͣ non dicē nisi priuatōeȝ ⁊ corruptōeȝ purā ⁊ nō essentiam aliquā ad quā fiat armonia alicuius sicut ad essentiā dantē eē alicui. Malū igitur corporis non est essentia aliqua sȝ corruptio modi cōmensuratōis ⁊ armonie. ¶ Similiter ē in aīa bonū. ⁊ ꝑfectū anime est ꝑ essentiā que est ratio vel rōnalitas ⁊ cōuenientius dicit racio. bonū ḡ anime est animā in omnibus viribus suis ꝺm esse ⁊ agere mensuratā esse rationē. Malū ergo anime nō est nisi istius modi cōmensuratōnis ⁊ armonie ademptio siue corruptio ⁊ nō contraria aliqua forma ad quaȝ anima cōmesurata ⁊ ꝑporcionata mala sit vt faciat malū. Malū igitur anime sicut et corporis non est nisi priuatio. Eodem mō accipitur bonū angeli. bonū eñ angeli est cōmensuratū esse sub essentia que ē intellectus agēs purus ⁊ mundus. ⁊ bonuȝ angeli est quod sit in esse ⁊ viribus ⁊ actu ⁊ opere cōmensuratōeȝ habēs ad talem intelligentiam vel intellectū. Malum igitur angeli non erit aliqua forma illi cōmensuratōni contraria. ad quaȝ vel sub qua cōstituatur angelus malus vt malus sit in esse ⁊ opere. Sed maluȝ angeli est violatio huius cōmensurationis ⁊ armonie. quod nō est nisi priuatō ⁊ corruptio. Malū igitur in omnibus opponitur bono sicut priuatio. ⁊ in hoc omnes chatho. condemnant manicheuȝ. qui dixit aliquā esse essentiā mali. Si vero sumatur id quod quod est malum tunc ipsuȝ est actus corruptus circa modos ⁊ armonias et cōmensuratōnes ad formā boni. ⁊ ille in quo est actus relinquit similes habitus. ⁊ illi sunt mali habitus. ⁊ hoc modo inter bonuȝ et malum est cōtrarietas sicut hic dicitur. non tamē ꝙ cōtrarius actus ⁊ habitus habeāt aliquam formā ex qua mali sunt. sed quia inquātuȝ actus vel habitus sunt. relinquūt aliquod ens in corpe. vel in anima. hoc est aliquā qualitatem que quia forma boni priuata est. ⁊ cū est qualitas dicitur esse cōtraria sicut claudicatō est gressus cōtrarius incessui recto. quia etiaȝ gressus est quoddā ens actu. ⁊ caret ꝑfectione rectitudinis quod est priuatio in claudicatione. ⁊ sic omnia contraria habent reduci ad priuatōnem ⁊ habitum. vt decimo methaphisice docet phūs. quia albedo est habitus ⁊ forma

ex quo est diffusio lucis in superficie. nigredo autem priuatio. qȝ est priuatio diffusionis lucis in superficie vmbrosa. ⁊ hoc modo album ⁊ nigrū sunt contraria. ⁊ similiter bonum ⁊ malum in actibus ⁊ habitibus. ⁊ sic intelligitur dictum philosophi.

¶ Tercium dubium. quare bonum nō opponitur bono. sicut vnū malum aliȷ̄ malo. ¶ Solucō Alberti. bonū vt dicit philosophus scdo ethicoꝝ est ex vna sola causa ⁊ tota ⁊ integra. ⁊ ideo est vniforme. vniforme vero vniformi nō opponitur. neqȝ opponi potest quia vniforme cū vniformi conuenit. Et ideo dicit phūs q omnia consona sunt vera et bona. malū autē dissonat a vero ⁊ malū stati disponat a bono. ¶ Et intelligūtur ista de bono ⁊ malo simpliciter dictis. ⁊ nō de bono ⁊ malo dictꝭ per accñs vt hic ⁊ nūc. qȝ sic nihil phibet idem esse bonū ⁊ malū. sicut secari ⁊ vri que sunt quedam mala sunt bona hic ⁊ nūc. ⁊ huic. Malū vero est ex singulis defectibus. ⁊ ideo potest vnū maluȝ aliȷ̄ cōtrariari quō egestati que est quoddā malū cōtrariatur supabundantia q̄ est etiā quoddā malū.

¶ Quartū dubiū est. an si vnū cōtrarioꝝ fuerit in natura nō necesse sit reliquū esse sicut dr in textu. ¶ Et videtur q non. qȝ dicit phūs scdo de celo. oppositū volēs si vnū cōtrarioꝝ est in natura q oportet reliquuȝ esse. Solucō sic vt in textu dictū fuit. ¶ Ad obiectū in oppositū dicendū q illa ppo nō est vera de esse in actu tm̄. sed etiā de esse in actu vel esse in potētia. ⁊ de contrarijs que mutuo se expellunt circa idē subiectū. qȝ tunc si vnū contrariū est subiectū eius est. ⁊ si subiectū eius ē igitur reliquum cōtrariū est in potentia. qȝ subiectum illud est in potentia ad alteruȝ cōtrarium. ¶ Vel dicendū q phūs ibi loquitur de cōtrarijs pretuis in quibus valet talis consequētia. ¶ Etiā veritatē habet fm q cōtraria cōsiderātur quātum ad actionē ⁊ passionē quaȝ ad seinuicē habet.

¶ Quintuȝ dubiū est. quomō intelligitur dictū philosophi q bonū ⁊ maluȝ non sunt in genere. sed diuersoꝝ genera. ¶ Solutio Alberti ⁊ Vlrici bonū ⁊ maluȝ non negantur simpliciter esse in vno genere inquātuȝ sunt contraria cum sint in genere qualitatis. ¶ Sed negantur esse in genere eoꝝ que fm mores determinantur. sed sunt genera eorum quia omnia que fm mores determinantur cōtinentur sub hoc genere quod est bonum vel malum. sequitur Prius autē.

Prius autem alterum altero dicitur quadrupliciter. Primo quidem et proprie fm tempus. fm quod scilicet antiquius alterum altero ⁊ senius dicitur. in eo enim q tempus amplius est. ⁊ antiquius et senius dicitur. Secundo modo autem quod non conuertitur fm subsistendi consequentiam. vt vnus duobus prior est. Duobus enim existentibus. mox consequens est vnum esse vno autem existente non est necessarium duo esse. idcirco non conuertitur ab vno consequentia vt sit reliquum. Prius autem videtur illud esse a quo non conuertitur in eo quod est eē consequentiaȝ. ¶ Tercio vero fm quendam ordinem prius dicitur. quemadmodum ⁊ in disciplinis ⁊ in orationibus. Nam in demonstratiuis disciplinis est prius ⁊ posterius per ordinem. Elementa enim in geometria priora sunt his que describuntur per ordineȝ sed et in grammatica elementa priora sunt sillabis. ⁊ in oratione similiter probemium enim prius est narratione per ordineȝ. ¶ Amplius supra ea que dicta sunt quod melius est ⁊ honorabilius prius esse videtur. Consueuerunt autem ⁊ plurimi honorabiliores ⁊ magis dilectos a se priores dicere apud se. Est quidem ⁊ pene alienissimus prioris hic modus. Modi itaqȝ qui dicti sunt. de priore isti sunt. ¶ Videtur autem preter eos qui dicti sunt alter eē prioris modus eorum vero que conuertuntur fm essentie consequentiam. quod alterius quomodolibet causa est. digne prius natura dicitur. quia vero sunt quedaȝ huiusmodi. palam est. esse namqȝ hominē conuertitur fm eētie consequētiam ad verā de se orōeȝ. nā si ē homo

Tempore natura prius ordine dic(itur) et honore
Causam causata dicit(ur) esse prior

vera est oracō qua dicit̄. q2 est homo et cōuertitur homo q2 est. nam si vera est oratio qua dicitur homo est. hominem esse necesse est. Est autem vera quidem oratio nequaquam causa q̄ sit res. verūtamen videt̄ res quodam mō causa vt sit oratio vera. dū eñ res est aut nō est vera oratio aut falsa dicatur necesse est. Ideoq3 fm q̄nq3 modos prius alterū altero dicit̄.

Prius autē alterū altero dicitur

Istud est caplm secundū in quo phs determinat de secūdo postpredicamēto qd est prius. et diuidit̄ in duas ptes principales. q2 prio ponit q̄ttuor modos prioris. Scdo addit quēdā modū. Scda ibi. Videt̄ autē. Pria in q̄ttuor fm q̄ ponit q̄ttuor modos. Scda ibi. Scdo vo. Tercia ibi. Tercia vero. Quarto ibi. Amplius. Pria in duo. q2 primo pponit intentū. Scdo psequitur intentū. Scda ibi. Prio quidē. Prio dicit. q̄ alterū dicit̄ q̄druplicit̄ p̄us altero. Primo et pprie vnū est p̄us altero fm tēpus. sicut id qd est antiquius seu senius altero. dicit̄ hoc mō prius. sicut hō decē annoꝝ prior est hoīe septē annoꝝ. et dicit phūs q̄nto methaphisice q̄ bella medie fuerūt ante bella troye et bella troye ante bella romana. Scdo mō dicit̄ illud prius altero a q̄ non cōuertit̄ subsistēdi cōsequētia. et h̄ mō vnū ē prius duobus. q2 duob9 existētibus stati sequitur q̄ vnū est. vno āt exñte nō sequitur q̄ duo sunt. et iō nō cōuertit̄ ꝯña ab vno ad duo. i. posito vno nō necessario ponunt̄ duo. Tercō mō vnū prius altero dicit̄ fm quēdam ordinē sicut in disciplinis demōstratiuis et orōib9 rethoricis. in talibus eñ est prius et posterius fm quēdā ordinē doctrine. Elemēta eñ i geometria q̄ sunt punctū. linea. circulus. angul9. et hmōi priora sunt ordine elemētali descriptōibus et cōpositōibus figurarū angularū. figure eñ p ordinē describūtur fm q̄ vna pbat̄ altera. sicut triangulus añ quadratū. vel quadrāgulū et quadratū añ circulū. q2 centrū circuli p triangulū inuenit̄. Sic in grāmatica elemēta litteraꝝ p̄ora sunt sillabis. et sillabe dictōibus. et dictōes orōibus. Et in orōne rethorica h̄ mō pemiū prius ē narratōe. et narratio p̄or petitōne. vel accusatōne. Quarto vnū dicit̄ prius altero. q2 est honorabilius et dignius. et melius. cōsueuerunt eñ plurimi q̄rū iudiciū nō pt in toto esse falsum. honorabiliores et a se magis dilectos vocare priores. Est tñ iste motus alienissim9 p̄oris. isti igitur sunt q̄ttuor modi q̄ magi famosi et vulgati sunt. q̄bus vt dicit boeti9 Aresto. addit vnū q̄ ante tēpus suū nō fuit. et est ille q̄ est int̄ illa q̄ cōuertūtur fm essendi ꝯñaz. et vnū est alteri causa. et h̄ dr altero p̄us quōlibet fm qd cumq3 genus cāe fuerint causa. Cā eñ in actu et effectus cōuertūtur fm essendi ꝯñaz. et tñ dignū est vt cā natura siue naturali ordine p̄or sit effectu. Q3 āt quedā hmōi sunt palā est. q2 hominē esse cōuertit̄ fm essendi ꝯñaz. cū hoc q̄ ē verā oratōez esse de h̄ q̄ est hoiem esse. Nam si fm rem hō est. vera est orō qua dr homo est. et sic oracō vera nequaq3 cā est vt res sit. sed econtra. res quodāmodo cā est vt oracō sit vera. Ab eo eñ q̄ res est vel nō est. orō que fm rez significat vera est vel falsa. si igit̄ causa p̄or est suo causato. tūc necesse est q̄ q̄nq3 modis vnū dicatur altera prius.

Incidūt dubia. Primū est an tñ quinq3 sunt modi p̄oris et nō plures neq3 pauciores. Et videt̄ prio q̄ nō. q2 phūs multo plures assignat in q̄nto methaphisice. q2 p̄us in loco p̄us fm motū et alios. Scdo. nihil est prius fm tēpus. igit̄ p̄mus modus ē incōuenienter posit9. Añs patz. q2 p̄us fm. p. v. methaphisice est qd est p̄ncipio ppinquus. s3 nullū est i tpe p̄ncipiū. q2 est infinitū. vt3 p phm octauo phisicoꝝ. Tercō. scds modus incōuenienter assignat̄. q2 ꝯña est inter ppōes. s3 p̄us de q̄ est hic sermo ē in incōplexis. igit̄ ꝯña a q̄ non cōuertit̄ subsistendi ꝯña. non d3 dici prius. Quarto. a pte integrali ad totū nō cōuertit̄ subsistēdi ꝯña. vt3 p. p. hic i textu dicentē. q̄ nō seq̄tur vnū est g̃ duo sunt. g̃ ps integralis ē suo toto p̄or. scdo mō prioris. s3 h̄ est falsū. q2 fm. p. vij. metha. in diffinitōe aliquarū ptiū integraliū cadit totū. s3 diffiniēs prius est diffinito. per phm. vi. topicoꝝ. Quinto. secūdo mō genus prius est specie. ex quo ab eo ad speciez nō conuertitur consequētia. vt dicit phs. sed hoc est falsum. tum quia in primo de Anima dicitur. vniuersale nihil est aut posterius est suis singularibus. Etiam genus et species sunt relatiua. q̄ sunt simul natura. et per consequens genus non est prius specie. Et simili modo argui potest circa q̄rtum modum de causa et causato. Solutio Alberti sic. quia omne prius alio aut precedit ipsum ordine. aut natura. Si primum scilicet ordine. hoc est triplicit̄. aut ordine tēporis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Aut discipline. aut dignitatis. ¶ Si prio mō. sic ē prim⁹ modus. Scdo mō est tercius modus. Tercō quart⁹ modus. Si natura hoc ē dupliciter. aut natura q̄ est principiū a quo nō cōuertit̄ subsistendi ɔn̄a. ꝛ sic est scd's modus aut a q̄ cōuertit̄ subsistendi ɔn̄a. ꝛ sic ē q̄ntus modus. verꝫ tn̄ est ꝙ plures sunt in toto mōi prioris q̄ꝫ hic sunt positi. ex q̄ generalis rō prioris est ee ꝓpinquus pricipio. quot modis igitur pt̄ sumi principiū ꝛ quotcūqꝫ modis pōt esse aliq̄d ꝓpinquus ꝑncipio quocūqꝫ mō sumpto. tot modis diuersis dr̄ prius. sꝫ h̄ pt̄ pluribus modis cōtingere q̄ꝫ hic ponūtur. ꝛ ergo drn̄ter sumūt̄ modi p̄oris s̄m Augꝰ. Aresto. q̄nto metha. ꝛ in ꝓposito. q2 s̄m Augꝰ. vnū ē prius altero q̄ttuor modis. Prio eternitate. ꝛ sic deus est p̄us vniuerso. deus eēm p̄cessit mūdū ꝑ quē vniuersitas entiū intelligit̄ nō duratōne tp̄is sed eternitatis. Scdo mō dr̄ prius tp̄e. sicut flos p̄or est fructu. Tercō electōe ꝛ sic fructus p̄or est flore. Quarto origis. ꝛ sic materia p̄or est rebus ex materia cōstitutꝫ. s̄m. p. ꝟo q̄nto methafisice dicit̄ p̄us respectu alicuius principij. ꝛ sic illud est prius q̄d illi p̄ncipio est ꝓpinquus. posterius ꝟo quod est ab eo remotius. Principiū ꝟo sumi potest triplicit̄ scꝫ vel in quātitate. vel in cognitōe. vel in esse et iō om̄es modi prioris ad aliquē illoꝝ reducūtur. Et q2 duplex est quātitas scꝫ cōtinua. et discreta. iō dr̄ triplicit̄ vnū altero p̄us altero. scꝫ s̄m quātitatē ɔtinuā ꝛ discretā. s̄m quātitatē cōtinuā vnū dr̄ prius altero tripliciter. scꝫ s̄m locū. s̄m motū. ꝛ s̄m tēpus. s̄m locū vt ī determinado aliquē locū. illud q̄d ē illi loco ꝓpinquus dr̄ p̄us. Illud ꝟo quod ab eo est remotius dr̄ posterius. sicut respectu loci sursū ignis dr̄ prior. ꝛ respectu loci deorsū terra. s̄m tēpus ꝟo vnū dicit̄ prius altero dupl'r. Uno mō respectu p̄teriti. ꝛ sic illa sunt priora q̄ magis a p̄nti nunc sunt distantia. Scdo modo respectu p̄ntis nunc. ꝛ sic illa sunt priora que p̄nti nūc sunt ꝓpinq̄ora. s̄m motū etiā vnū dicit̄ prius altero dupliciter. Uno mō in naturalibus. ꝛ sic puer prior est viro. q2 a puericia fit motus in senectutē. Scdo mō in volūtarijs quō illi dicūtur p̄ores qui in potestate sunt cōstituti quoꝝ est mouere ꝛ regere inferiores. s̄m quātiatē ꝟo discretā dr̄ prior qui est alicui determinato vicinior ꝛ remotior posterior. s̄m cognitōeꝫ ꝟo vnū esse prius altero cōtingit dupliciter. scꝫ s̄m sensuꝫ. ꝛ s̄m intellectū. Unde vl'ia sunt priora s̄m intellectuꝫ singularibus. singularia ꝟo s̄m sensuꝫ. ꝛ similit̄

passiones simpliciuꝫ priores sunt passionib⁹ cōpositoꝝ. ¶ Ad obiecta in oppositū. Ad p̄mū est dicendū. ꝙ in q̄nto methafisice distinguitur prius inq̄ꝫtuꝫ est differētia entis. Hic autē principaliter s̄m ꝙ est passio coꝝ q̄ sunt in generibus p̄dicamētoꝝ inq̄ꝫtuꝫ considerātur a rōe. ꝛ sic sumptū habet omnino diuersos modos. Unde qui principaliter intendūtur hic ibi omittūtur. ꝛ ecōuerso. ꝛ sic cōcedendū est iuxta predicta ꝙ non ponit hic omnes modos prioris. nec etiā illos ad quos om̄es sunt reducibiles. tamē enumerat sufficiētes ad suum ꝓpositum ꝛ quosdaꝫ alios ad illoꝝ manifestatōneꝫ. ¶ Ad secūdū dicendū sicut dicit ph'us quinto methaphisice ꝙ prius ꝛ posterius sumūtur in tēpore ꝑ cōparatōnem ad presens nunc signatuꝫ. sed ecōtrario in preteritis et futuris vt tactū est. q2 in preteritis remotius ab hoc nunc est prius. In futuris propinqus. huic nunc est prius. ¶ Ad terciū dicendum ꝙ aliquādo consequentia est inter ꝓpositiones tamē ratione incōplexoꝝ. ꝛ tunc illud incōplexum in consequēte racōne cuius sequitur antecedēs ꝛ nō econuerso est prius illo in antecedente racōe cuius antecedēs infert consequēs. ¶ Ad quartū dicendū ꝙ omnis ps integralis sine qua totuꝫ non potest esse est prior toto secundo modo prioris. Et si dicatur. Aliqua pars talis diffinitur ꝑ suum totū. igitur est posterius toto. Cōceditur ꝙ sit posterior toto alio aliquo mō vt forte q̄nto. qui est in causando. sed nō secundo mō qui est in consequendo. sicut ad principiū speciale sequitur conclusio in terminis generalibus. ꝛ nō econuerso. vt ad hanc. Omnis triangulus habet tres āgulos. sequitur hec figura. habet tres angulos. vbi principiū est prius quinto modo. id est in causando. sed principiatū prius secūdo modo. i. in consequendo. Unde secundus modus nō debet poni prior s̄m naturā. sꝫ s̄m consequētiaꝫ. ꝛ quintus modus prior s̄m naturā siue causalitateꝫ. Unde metrice dicitur Tempore. natura. prius ordine. dicit̄ ꝛ honore. Causa causato dicitur esse prior. ¶ Ad q̄ntum dicendū ꝙ genus prius est s̄m secunduꝫ modū. licet eēm posterius sit s̄m viā abstractionis vniuersalis a particulari. est tamen prius s̄m naturam sicut dans esse ꝛ rationem speciebus. ¶ Ad confirmatōnem dicendum ꝙ genus ꝛ species. causa ꝛ causatum. signum ꝛ signatum accipiuntur duplicater. Uno modo formaliter. et sic procedit argumentum. Alio mō materialiter ꝓ his que subsunt intētōib⁹

et si ꝓcedit qḋ hic dicit.

Secundū dubiū est. quare phūs
nō enumerat hic modos posterioris sicut po
ris. Solucio Alberti. prius dr relatiue ad
posterius. g° ex distinctōe vnius cognoscit di
stinctio alterius. qr tot mōis dicit vnū oppo
sitoꝝ quot modis ⁊ reliquū.

Terciū dubiū est. quō prius dicit
de suis modis an vniuoce. equiuoce. vel analo
gice. Solucō analogice. qr ꝑ prius dr de ꝑ
mo mō. qui inter oīs est principalior ad quē
alij ꝯm ordinē quo positi sunt reducūtur. q̇a
prius sumptū est ꝯm rōnē numerātis. qḋ ex
trinsecus adiacet vt mensurās. ⁊ qḋ prius est
ꝑ modū numeri mensurātis simplr est ꝑus. ⁊
sic dr prius. cuius tēpus in p̄terito amplius
trāsiuit. ⁊ hoc mō eternitas est ante tēpus du
ratione. ⁊ ea q̄ sunt eterna sunt ante tp̄alia.

Quartū dubiū est. an cōuenienter
antiquus ⁊ senius dr ee pri⁹. Et videt q nō
qr decē precedunt viginti. g° res decē annorū
debet p̄cedere eā que est viginti annoꝝ. So
lucō sic vt patuit ī textu. Ad obiectuꝫ op
positū est dōm. q decez p̄cedunt viginti in cō
paratōe ad idē subiectū. hō eñ ꝑus habꝫ decē
annos q̄ꝫ viginti. Sꝫ in cōparatōe ad diuersa
subiecta viginti p̄cedūt decez. vt homo vigin
ti annoꝝ ꝑus fuit genit⁹ q̄ꝫ hō decē annoꝝ.

Quintū dubiū est. an phūs in secū
do mō prioris bn̄ dicat q ab vno ad duo non
cōuertit subsistendi ꝯña cōcludēs ex hoc vnū
esse ꝑus duobus. Et videt q nō. qr vnū re
sultat ex actu ⁊ potētia vt dr octauo methafi
sice. g° vno exn̄te duo sunt. scꝫ actus ⁊ poten
tia. Cōfirmat. Vnuꝫ ē mensura duoꝝ. sꝫ mē
sura relatie dr ad mensuratū. g̊ vno exn̄te duo
sunt. qr relatiua sunt sil' natura. Solucō sic
qr ꝯñaꝫ subsistendi cōuerti ē ꝯñaꝫ valere a sb
sistentia vni⁹ ad subsistentiā alterius. sꝫ non
ꝯña vnū est. g̊ duo sunt. g° non cōuertitur tal'
ꝯña. ⁊ sic dicit phūs bn̄ q vnuꝫ prius ē duo
bus. ⁊ vlr omne supius ꝑus inferiori. vt aīal
hoīe. ⁊ homo suis indiuiduis. Ad obiectū
dōm q vnū accipit duplr. Vno mō transcen
denter ⁊ sic cōuertit cū ente. ⁊ de tali nō loquit
phūs in textu. Alio mō accipit vnū vt ꝑnci
piū numeri. ⁊ de illo dicit textus. q vnū est ꝑ
us duobus. Ad cōfirmatōeꝫ dōm. q verū
est in potētia. qr sui replicatōe p̄t numerū con
stituere ⁊ cōstitutū mensurare. sꝫ tn̄ ex hoc non
seq̇tur q vno exn̄te duo sunt.

Sextū dubiū ē. an tercius modus
prioris sit ab alijs distinctus. cū tn̄ oēe ꝑus
sit prius ordine. Solucō sic. qr tercō modo
dr prius vnū altero ꝯm quēdaꝫ ordinē qui. s.
est disciplinis. qr eñ oēe ꝑus dicit ordinē n̄
p̄t ordo in cōi acceptus facē aliquē distinctū
modū sꝫ ordo q̇daꝫ ī disciplinis ꝯm quē ī de
mōstratiuis elemēta ꝑora sunt his q̄ ꝑ ordinē
describūtur ex his ⁊ in orōne rethorica ꝓemiū
ꝑus narratōe sicut in textu dictū fuit.

Septimū dubiū. quō deseruit q̄rt⁹
modus veris p̄dicamētis. Soluco. p̄dica
mēta ordinātur ad seinuicē sic q substātia ꝑor
est alijs. qr est honorabilior alijs. ⁊ hoc modo
etiā in qualibꝫ cathegoria dignū prius est mi
nus digno. hoc tn̄ veꝝ est q ꝯm aliū ⁊ aliū re
spectū spēs prior est genere. ⁊ genus spē.

Octauū dubiū. quare nō ponitur
prius loco. Solucō Alberti. ille modus nl'
lo modo seruit veris p̄dicamētis ex quo ordo
localis solum est in quibusdā scꝫ in corporib⁹
et nō inter ea que in p̄dicamētis ponūtur. aut
dicendū ꝯm eundē q modus ille sub quarto
comprehenditur. quia quod in ordine corpo
rū est perfectius ⁊ honorabilius. hoc alijs cor
poribus p̄fertur. Quomodo corpora celestia
alijs preferuntur cū talis sit ordo localis qua
lis corporum locatoꝝ. ⁊ ecōtra vt dicit phūs
quarto phisicoꝝ prio celi.

Nonū dubiū est. propter quid phi
losophus dicit primo prius dici quadruplici
ter. ⁊ postea supaddit quintum modum.
Solucō primi quattuor modi fuerunt ab an
tiquis positi ⁊ magis famati. sed quintū su
peraddit qui ante tēpus suū nō fuit.

Simul autē dicūtur simpliciter
quidē ⁊ ꝓprie quoꝝ generatio
est in eodē tēpore. neutrū eñ neqꝫ pri
us neqꝫ posterius ē eoꝝ. sil' itaqꝫ h̄ di
cūtur ꝯm idē tp̄s. Naturalr āt etiaꝫ
sil' sunt quecūqꝫ cōuertūtur q̇dem ꝯm
qḋ est eē ꝯñaꝫ. sed nequaquā ē cā alte
rū alteri vt sit. vt in duplo ⁊ dimidio
cōuertūtur eñ hec. nā cū sit duplū. est
dimidiū. ⁊ cū sit dimidiū. est dupluꝫ.
sed neutrū est causa alteri vt sit. Di
cuntur etiā simul naturaliter ⁊ q̄ ex eo
dem genere e diuerso diuidūt a seinui
cē. e diuerso āt diuidi dicūt q̄ hꝫ eādē

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

diuisionem sunt. vt gressibile volatile aquatile. hec eni e diuerso diuidūtur. que sunt ex eodē genere. aial nāqz diuidit in hec. volatile et gressibile et aq'tile. et nihil hoꝝ prius et posterius est. sz sil' p naturā hec eē videntur. Diuidit āt et singulū hoꝝ in species rursus. vt gressibile aīal et volatile et aquatile. erūt ergo et illa sil' naturaliter quecūqz ex eodē genere ſm eandē diuisionem sunt. genera vō sp priora sunt. neqz ei cōuertunt ſm qd est eē consequētiā. vt cū sit aquatile est aial. cū vō sit aial nō necesse est vt aquatile sit. Sil' ergo p naturā dicūtur quecūqz cōuertunt qdē ſm qd est eē consequentiā. sz nequaquā cā est alteruz alteri vt sit. Et ea que ex eodē genere e diuerso diuidūtur ab inuicē. Et simpliciter simul sunt quorum generatio in eodem tempore est.

¶ Simul āt dicūtur simpliciter qdē. Istud est terciū capitulū in que phs determinat de tercō postpredicamēto qd est simul. Et diuiditur in duas ptes. In pria parte ponit modos simultatis. Scdo remouet quoddaz dubiū. Scda ibi. Genera vō. Pria pars diuiditur in tres ptes. ſm qz ponit tres modos simultatis. Scda ibi. Naturaliter. Tercia ibi Dicūtur autē. Primo dicit sic. qz illa dicunt simpliciter et pprie simul. que sunt coequa siue quoꝝ generatio siue esse generatū est in eodem tempore. ita qz simul sunt et genita et manētia eodē tempe. et sic neutrū est altero prius neqz posterius. et talia dicūtur simul ſm tempus. ¶ Tunc postea ponit scdm modū dicēs qz naturaliter simul sunt illa q cōuertūtur ſm essendi cōsequentiā. ita tn qz neutruz est causa alterius. et sic duplū et dimidiū dicūtur esse simul. qz si duplū est. dimidiū est. et ecōtra. si dimidiū est. duplū est. et tn neutrū est causa alterius. qz in forma relatōis simul sunt. ¶ Dicūtur tercō aliqua simul que etiaz sunt simul natura differētie. que ex opposito diuidūt aliquod genus. sicut iste differētie gressibile volatile. aquatile. qz nihil istoꝝ videt esse aut prius aut posterius altero. sz videntur esse simul ſm naturā. Singulū autē hoꝝ rursus vlteriori diuisione diuiditur in spēs. Gressibile in homine et equū. volatile in aqlaz et vespertilionē. qz uoꝝ vnū est habens alas mēbrales. alterū autē pennatas. Aquatile autez in pisces natantes pennis. et in ea que natāt motu pedū sicut rane. Erūt igit illa diuidentia simul natura in illo qd diuidūt qcumqz ex eodē genere vel spē ſm eandē diuisionē sumpta sunt.

¶ Tunc ibi. Genera vō semp priora. Hic phūs remouet quoddā dubiū. Et diuidit in duo. qz primo facit hoc. Scdo resumit dicta. ibi Simul ergo. Prio dicit. qz genera semp sunt priora differentijs. et nō cōuertunt cū ipsis. qz bene sequitur. si aquatile ē. animal est. sed illud nō conuertit. si animal est. ergo aquatile. ¶ Tunc recolligit dicta dicēs. simul ergo ſm naturā siue natura dicūtur que conuertūtur ita qz neutrū est causa alterius. et etiā illa que sunt sub eodē genere. et ex opposito genus illud diuidentia. et quoꝝ generatō est in eodē tempe. et hec est recapitulatio modoruz simul ſm ordinē retrogradū. qui patēt etiaz in his versibus ordine recto. Tempe dico siml. quorū generatio nunc est. Que conuertūtur dicimus esse simul. Suntqz simul spēs gen' vnū concludentes.

¶ Circa textū incidunt dubia. ¶ Primū est. An modi simultatis sunt sufficienter assignati. ¶ Et videt qz non. qz simul et prius sunt opposita. sed tot modis dicit vnū oppositoꝝ quot modis et reliquū. ergo sunt qnqz modi priorum. ¶ Secūdo sic. Vltima cōtiguorū sunt simul. vt dicit phūs sexto phisicorū. et nō ſm aliquē modū hic positū. igitur et c. Secūda pars antecedētis patz. qz non simul tempore. qz eoꝝ generatio nō est in eodē tempore. Nec secūdo modo. qz cōtigua nō sunt relatia cū sint quāta. Nec tercō mō. qz nō diuidunt aliqd genus. ¶ Tercō. Aliqua dicūtur esse simul loco et nō aliquo pdictoꝝ modoꝝ. quia nec ſm primū nec ſm scdm nec ſm terciū. vt de se manifestū est. ¶ Quarto. sunt pauciores modi. qz illa que cōuertūtur et neutrū est causa alterius sunt simul tēpore. et cuz generatio eoꝝ est in eodē tēpore. ergo primus et secūdus modus nō distinguūtur. ¶ Quinto. impossibile est dare duas species eque pmas sub aliquo genere. qz species rerū ſm phm quīto methaphisice se habēt vt numeri. sz vnus numerus est prior alio. ¶ Sexto. Affirmatō et negatio sunt due species enunciatōis. sz affirmatio est prioꝝ negatōe. igitur nō est ponendus

Aq'tile
Volatile
gressibile

vespertilio
Aquila

homo
equus
vacca

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tercius modus. Solutio sic Quia ea que sunt simul vel sunt simul tempore vel natura. si primo modo sic est primus modus. Si natura hoc est dupliciter vel dependent ad seinvicem tamen neutrum est causa alterius. et sic est secundus modus quo relatiua debent esse simul. vel ambo dependent ab vno tercio. quod secundum eandem diuisionem ex equo diuidunt. et sic est tercius modus quo simul dicuntur due species. Ad obiecta in oppositum Ad primum est dicendum quod simul et prius non sunt opposita vt dicit Albertus sed magis disperata. Quia prius opponitur ei quod est posterius et sic simul quodammodo priuat prius et posterius. non tamen communiter et in genere. sed solum in specie priuat enim prius tempore et natura. Et ergo non sunt tot modi sicut patuit simultatis quot sunt modi prioritatis. sed tamen duo modi principales scilicet simul tempore et natura. Ad secundum dicendum quod ille comprehenditur sub primo modo quo aliqua dicuntur simul tempore vel dicendum quod simul dupliciter accipitur vno modo generaliter pro quacunque conueniencia in vno tercio. et sic continet subse simul in loco. et simul in motu. qui modi hic non enumerantur ex quo non conueniunt vniuersalibus que sunt in genere vt dicibilia vel particularibus que sunt in genere vt subiicibilia vel quia modicum valent ad cognitionem verorum predicamentorum. et sic non capitur hic simul. Alio modo capitur simul proprie pro illis modis qui valent ad cognitionem verorum predicamentorum a posteriori. et sic ponuntur solum tres et ita accipitur simul in proposito. Et per hoc patet solutio ad tercium. Quia duo corpora non possunt esse in vno loco proprio. etiam esse in loco solum conuenit corporibus. et non omnibus. Alij dicunt quod comprehenditur sub primo modo. Ad quartum dicendum licet illa que conuertuntur secundum existenciam sunt simul tempore tamen alia ratione sunt simul tempore. et simul natura Quia inquantum simul in eodem instanti producuntur sic sunt simul tempore et inquantum intelliguntur esse simul in aliqua creatura sic dicuntur simul natura et ita illi duo modi non coincidunt. Ad quintum et sextum est simul dicendum. quod species dupliciter comparantur vno modo inter se. et sic vna est alia perfectior et per consequens etiam prior. Alio modo comparantur in ordine ad genus. quod equaliter participant et sic dicuntur coequeue sicut in alijs sepe dictum est

Secundum dubium est an proprius simultatis sit bene assignatus quo aliqua dicuntur simul tempore quia eorum generatio est in eodem tempore. Et videtur quod non. quia puer et senex modo viuentes sunt simul tempore. et tamen eorum generatio non est in eodem tempore. Solutio sic omnia illa dicuntur simul que simul terminant generationem et corruptionem. sicut subiectum et sua propria passio. sicut homo et risibile. et consimilia. licet enim subiectum prius causalitate sit sua propria passione. tamen sunt simul tempore Ad obiectum in oppositum dicendum quod licet puer et senex sint simul tempore secundum aliquam partem durationis. non tamen secundum totam durationem. nec sufficit quod sit idem tempus secundum essentiam. quia cum sit vnum tempus omnium temporalium. sequeretur quod omnia preterita et futura essent simul. quod est inconueniens. et ergo simul dicuntur tempore que simul incipiunt et desinunt

Tercium dubium. An secundum secundum modum ea dicuntur simul que conuertuntur et neutrum est causa alterius. vt relatiua. Et videtur quod non. quia causa est ad cuius esse sequitur aliud. sed ad esse vnius relatiuorum sequitur aliud ergo vnum est causa alterius Solutio sic ex quo conueniunt in forma relationis simul sunt natura. et per consequens vnum non est causa alterius. quia causa naturaliter prior est suo causato sine suo effectu. Ad obiectum in oppositum est dicendum. licet ad esse vnius relatiui sequatur esse alterius relatiui propter conuenientiam in forma relationis in qua sunt simul. non tamen vnum sequitur aliud causaliter et secundum naturam. sicut effectus sequitur causam suam.

Quartum dubium est An tercio modo bene dicuntur simul que sub eodem genere sunt sicut due differentie que genus diuidunt et species que per illas differentias constituuntur. Et videtur quod non. quia quecunque sunt simul in aliquo conueniunt. sed illa que econtrario diuidunt genus in nullo conueniunt. quia alias opposita inessent eidem Solutio sic. quia differentie generis equaliter scindunt eius potestatem. et ergo constituunt etiam species sub genere coequeuas. simul autem nominat quandam coequitatem. Ad obiectum in oppositum dicendum est quod licet ea que opponuntur non possunt esse simul in eodem numero vel specie. possunt tamen esse simul diuidentia genere. et sic diuidentia vnum genus sunt simul vt dictum fuit in solutione argumentorum primi dubij

Motus autem species sunt sex. generatio corruptio. augmentum. diminutio. alteratio. secundum locum mutatio. alij itaque mo/

tus palam est q2 alij abinuicem sunt. non eñ est generatio corruptio. neqȝ augmentum diminutio. neqȝ alteratio secundum locũ mutatio. similiter autẽ et alij. In alteratione vero habet quã dam questionem ne forte necessarium sit id quod alteratur. per aliquam reliq rum motionum alterari. hoc aũt nõ e verum nam pene secũdum omnes passio nes aut plures. alterari accidit nobis. nulla aliarum motionum communicã te. nam neqȝ augeri necessarium ẽ qd p passionem mouetur. neqȝ minui. simili ter autem ⁊ in alijs. ideoqȝ alia erit p̃t alios motus alteratio nam si eẽt eadẽ oporteret id quod alteratur mox auge ri vel minui vel quandam aliarum con sequenciam motionuȝ fieri sed non est necesse. Similiter aũt ⁊ quod augetur aut aliqua alia mutatione mouetur al trari oportebit. Sed sunt quedam cre scencia que non alterantur vt quadran gulus circumscripto gnomone creuit qdeȝ alteratũ vero nihil est factũ sed et in alijs huiusmodi. quare alij sunt mo tus ab inuicẽ. Est aũt simpliciter qdeȝ motui quies contrariũ. his vero que p singula sunt generationi quidem cor ruptio. augmento vero diminutio ẜ locum vero mutationi quies maxime videtur oppositum esse ⁊ forte in con trarium mutatio. vt ei que inferius est ea que superius est. ⁊ ei que superius ẽ ea que inferius est reliquo vero assigna torum motuum non est facile assigna re quod contrarium. videtur autẽ neqȝ esse aliquid ei contrarium. nisi quis et in hoc ẜm qualitatem quietem oppo nat. aut in contrarium qualitatis mu tationem sicut ⁊ in mutatione secũduȝ locũ quietem ẜm locum. aut in ɔ̃riũ lo cum mutationem. est eñ alteratio mu tatio secundum qualitatem qua prop ter opposita erit secundum qualitateȝ mutationi quies secundum qualitateȝ aut in contrarium mutatio qualitatis vt album fieri ad id quod est nigrum. alteratur ei in ɔ̃riũ q̃litatꝫ mutatõe fcã

¶ Motus autem species sunt sex.

Istud est quartum capitulũ in quo phs deter minat de quarto postp̃dicamẽto qd est motus Et diuiditur in tres partes p̃ncipales Primo enumerat species motus. Et cũ hoc oñdit eas esse differentes ab inuicẽ. Secũdo mouet vnã dubitationẽ ⁊ soluit eã. Tercio prosequit̃ de vna p̃prietate motus que est cõtrarietas. secũ da ibi. Est aũt. tercia ibi. In alteratione. p̃ma in duo. p̃mo enumerat sp̃es motus. secũdo oñ dit istas sp̃es eẽ differẽtes ab inuicem. ibi. alij itaqȝ p̃mo d̃t ꝙ sex sunt sp̃es motus scȝ genera tio corruptio augmentatio diminutio altera tio ⁊ locimutatio. Et d̃ñt iste sp̃es a seinuicẽ Quia generatio nõ est corruptio. nec augmen tatio est diminutio. nec alteratio est ẜm locimu tatio. Et similiter est in alijs

¶ Tunc ibi in alteratõe

Hic phs mouet vnam dubitationem ⁊ diui ditur. Quia primo mouet eam. secũdo soluit eam. ibi hoc aũt. Et hec in duo. ẜm ꝙ probat i tentum suum duabus rationibus. secũda ibi. Similiter aũt primo dicit ꝙ de alteratiõe hȝ dubitationem. Quia illa nõ videtur esse di stincta species motus. Quia omne quod alte ratur videtur alterari per aliquã aliam muta tionem. sed philosophus ipse soluit per inter emtionem dicens ꝙ assuptum non est verum Quod p̃bat duabus rationibus prima. quia subiectum videtur alterari ẜm omnes passiões vel ad minus ẜm plures. nulla alia mutatione in subiecto facta. Quia illud quod alteratur per aliquam passionem. hoc nec necessario au getur nec necessario diminuitur. ⁊ similiter est de alijs. ergo alteratio est preter alias sp̃es mo tus. q2 si esset eadem oporteret id quod altera tur mox ⁊ augeri ⁊ diminui aut ẜm aliã muta tionẽ moueri. ¶ Secundo p̃bat secũda rõe sic dicẽs ꝙ etiã illud qd augmentatur nõ necessa rio alteratur. q2 aliqñ aliq p̃nt augmentari. et suscipere augmẽtũ siue additamentũ sue quali litatꝫ q nõ alterãt̃ de q̃litate i q̃litatẽ aliã vt pȝ in secũdo euclid ꝙ q̃drangul⁹ circũposito gno mone creuit q̃dã sed in nullo factũ ẽ alteratum q2 de figura in figura nõ ẽ mutatũ. est eñ mg̃ factum nõ tamen alteratum q2 a figura sua se cundum speciem quadranguli non est mutatũ et ergo non est alteratum quia non ẜm aliam

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

spe͡ȝ qualitat͡ȝ alternari nõ põt q͡ȝ ᵱm figuram Cõcludit ergo ꝙ isti mot⁹ a seinuice͡ȝ sũt distincti

Tunc ibi suscipiunt.

Hic phs ponit vnam proprietatẽ motus que est contrarietas. Et diuiditur in duo. Quia p̄mo facit hoc secũdo mouet quoddam dubium de altratione ꝛ ipsum soluit ibi relique vero: Primo dicit ꝙ quies simpliciter cõtrariat͡ȝ motui. ꝛ vnus motus alij vt generatio cõtraria est corruptioni͡ȝ augmentatio diminutiõi sed locimutationi maxime videtur contrariari qes et etiã locimutationes que fiũt ad opposita loca isto mõ cõtrariantur sicut loci mutatioque ẽ ad sursum. contrariatur ei que est ad deorsum. Tunc mouet dubitationẽ de alteratiõe dicẽs Q͡ȝ difficile est assignare quid contrarium sit alterationi quia alterationi nihil videtur contrarium esse. nisi forte aliquis dicat ꝙ ille alterationes sunt contrarie que sunt ad cõtrarias qualitates.

Incidunt dubia primum est circa textum An phs h͡ȝ determinare de motu hic in p⁹ predicamentis. Et videtur primo ꝙ non. quia motus est passio intrinseca corporis mobilis. ergo eius est determinare de motu cuius est determinare de corpori mobili. sed hoc est naturalis phi. ergo ꝛc. Solutõ sic quia motus valet a posteriori ad noticiam verorum predicamẽtorum. ergo de eo habet determinare. valet eñ ad noticiam eorum in fieri inq͡ȝtu͡ȝ aliqua causantur per motum rationis sicut species sub genere. aliqua per motũ realem sicut accidẽcia Sed forte obyciens fieri precedit esse si igitur motus valet ad cognoscendũ vera predicamẽta in fieri motus precederet alia postpredicamẽta. Solutio licet fieri in vno ꝛ eodem naturaliter precedat esse. sicut via terminũ suũ tamẽ simpliciter eẽ p̄cedit fieri q͡ȝ fieri ad eẽ ordinatur ꝛ non nisi ab habente esse. Ad obiectũ in oppositum est dicendum. ꝙ motus consideratur dupl'r vno modo vt passio corporis mobilis. ꝛ ᵱm eẽ qđ habet in natura. ꝛ sic phisicus de motu determinat Alio modo accipitur motus ᵱm quod est quoddam ordinabile ᵱm sub et supra p̄ modũ generis in diuersas species. et sic habet phs de eo determinare. ꝛ q͡ȝ motus ñ est in vno genere sed in diuersis. ergo non ordinatur in aliquo vno p̄dicamẽto. sed nominat coordinationẽ plurium que ad vnũ genus reduci non possunt. sicut particularius in alijs locis patebit

Secundum dubium est an phs conuenienter distinguat species motus Et videtur primo ꝙ non. Quia illa in que distinguit͡ȝ motus sunt in diuersis predicamentis vt alteratõ in qualitate. augmentatio in quantitate igitur nihil est ens vniuocũ. igitur non sunt species motus q͡ȝ omne habens species est vniuocũ eis Secũdo sic generatio non est motus pari ratõe nec corruptio. ergo non sunt sex spẽs motus Antecedens p͡ȝ per phum quinto phisicorũ. Confirmatur q͡ȝ omnis motus fit in tempore. generatio ꝛ corruptio fiunt in instanti. ergo non sunt motus Tercio phs in textu inconuenienter ostendit alteratõnẽ distinctã ab augmentatione q͡ȝ semper cũ augmẽtatione est alteracio nec est vera instancia quã format phs de quadrato ꝛ gnomone quia multe conditiones alterationis non possunt ibi saluari. quia non quelibet pars aucti augetur ex tali additõne. Similiter talis additio est sola iuxta positio quam dicit phs non esse alterationẽ in primo de generatione. Similiter cũ oĩ generatõe et corruptione necessario cõiũgitur alteratio Quia forma substancialis non est immediatũ p̄ncipium agendi. sed tñ qualitates actiue et passiue. ꝛ ᵱm illas est alteratio. ad quã conseq͡ȝ transmutatio. ᵱm formam substancialem cu⁹ forme ille q̃litates sunt p̄prietates Quarto augmentatio ꝛ diminutio non sunt spẽs mot⁹ ergo non sunt quinq͡ȝ Antecedens patet quia si sic illi motus essent in q͡ȝtitate sed hoc non Q͡ȝ omnis motus est de contrario in contrariũ. sed quantitati ᵱm phum nihil est contrariũ vt patet in predicamentis. ergo non sunt in quantitate motus Confirmatur q͡ȝ materia semp stat sub quãtitate ita ꝙ non potest ab ea quantitas separi. sed si esset motus ille esset ad quantitatem acquirendam ꝛ diminutio ad deperditionẽ quantitatis. Etiam nihil mouetur nisi quãtũ ergo presupponitur quantitas añ motum Quinto oẽ auctũ occupat maiorem locũ q͡ȝ prius. quia ip̄m est magis ꝛ locus est equalis locato. ergo omne auctũ mutat locum Sexto in genere qualitatis est tantum vnus mot⁹ qui d͡ȝ alteratio. ergo in genere quantitatis erit tñ vnus ꝛ similiter in genere substancie ꝛ sic non erunt sex species motus Solutio motus ᵱ͡ȝ illam rationem que assignatur tercio phisicoꝝ in qua dicitur est actus entis in potencia ᵱm ꝙ in potẽcia. cõuenit istis sex motib⁹ equoce. et ᵱ͡ȝ hmõ modo motus extendit se ad mutationem ꝛ motũ proprie dictum. Et sic oĩs motus vel est instãtaneus vel successiuus. Si primo sic est generatio cũ suo cõtrario. quod est corruptio Si

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vero est transitus successiuus hoc est dupl'r vel est ad formam vel ad vbi. si secundo modo sic est locimutatio Si primo modo hoc est dupliciter quia vel est in potēcia ad formam que est qualitas vel que est quantitas: primo est altera tio. secūdo sunt augmentatio ₇ diminutio. Et patet in his metris. Auget diminuit corrūpit ₇ generatur Alterat ₇ mutat. ₇ per loca multa vagatur. ¶ Ad obiecta in oppositum est dicendum primo ad primum. ꝙ species non sumitur hic vt a porphyrio sed pro modo vel significato speciali. sicut in illa autoritate Arestotelis vbi dicit ꝙ tot sunt motus q̄t sunt spēs etiā ēs enim non habet illas tanquam species proprie. sed tanquam significata. ¶ Ad secundum dicēdum ꝙ generatio ₇ corruptio non sunt motus sicut phūs loquitur de motu quīto phisicorum vt distinguitur contra mutationem. sed sūt motus pro vt loquitur de motu tercio phisicorum ¶ Et per idem soluitur cōfirmatio. ¶ Ad tercium dicendum licet isti motus fiant circa idē vel simul vel ordine quodam. nunquam tamē sunt simul hoc est ad eundem terminum per se et hoc sufficit ad eorum distinctionem Sū aūt subditur de alteratione ₇ augmentatione conceditur ꝙ omnis alterato naturalis proprie dicta presupponit alterationem. cuiusmodi non est augmentatō in mathematicis sed nulla augmentatio est ad illum terminum ad quem ē alteratio ₇ concedi potest ꝙ instancia Arestotelis non est ad propositum de augmentatione proprie dicta sed de iuxta positione que aliquo modo augmentat toni assimilatur ₇ pro tanto est illa instancia ad propositum. ¶ Ad confirmationem aliam dicendum ꝙ omnem generationē precedit alteratio. tamen non sequitur hec esse ad eundem terminum per se quia alteratio est per se ad qualitatem. generatio ad formam substācialem. ¶ Ad quartum dicendum ſm Albertum. ꝙ quantitas accipitur dupliciter vno modo absolute ₇ ſm essenciam suam ₇ sic in quantitate non est motus. Alio modo phisice ₇ sic quātitati coniuncta est ratio perfecti ₇ imperfecti ₇ sic inter ea est motus ₇ contrarietas. Et per idem vadūt ambe confirmationes. Quia non est ad quantitatem ſm essenciam suam acceptā motus quia sic cōnascitur substancie sed ē motus ad quantitatem acceptā phisice ſm ꝙ sibi ē cōiuncta ratio perfecti ₇ imperfecti. sicut in predicamento quantitatis plixius disputatum ē ¶ Ad q̄ntū dicendū ꝙ auctum maiorez locū occupat q̄z prius sed tamen non mutat locum ſm se totum vnde quia totum non habet locū alium ideo non dicitur moueri ſm locū. vel si concedatur ꝙ moueatur ſm locum. locimutacio ₇ alteratio per se sunt ad diuersos termios ¶ Ad sextum est dicendum ꝙ in genere quantitatis est vnus motus genere sicut in genere q̄litatis ₇ in genere vbi. sed non est nominatus ī genere. sed tm̄ in speciebus proximis que sunt augmentatio ₇ diminutio. Et consimiliter dicendum est de generatione ₇ corruptione

Sequitur tercium dubium

¶ Tercium dubium est quare philosophus non diffinit motum prius q̄z diuidit.

Solutio Alberti q̄r motus nō p̄dicatur vna et eadem ratione de suis speciebus ₇ iō in cōmuni acceptus diuiditur in suos modos. ₇ postea species diffiniūtur. ₇ ergo manifestum ē ꝙ est diuisio analogi in sua analogata sicut particularius habet videri in libris phisicorum.

Sequitur quartum dubium

Quartum dubium est an diffinitōnes generationis ₇ corruptiōis date a petro hispano sint cōuenientes in quibus dicitur generatō est progressio a non esse ad esse. ₇ corruptō ē progressio ab eē ad nō esse. Et videtur primo ꝙ non. quia si generatio est progressio a non eē ad esse tunc naturaliter posset aliquid fieri ex nihilo. consequens est falsum ₇ contra omnes philosophos. Consequencia probatur quia nō eē est negatio ipsius entis. si ergo generatō ē a nō esse ad esse. esset progressio a nihilo ad eē. Secūdo sic si generatio est progressio a ñ esse ad esse. tunc diffinitio eius ꝯueniret creationi quia creatio est de non esse ad esse ₇ similiter diffinitio corruptionis videtur conuenire annihillationi ex quo annihillatio est de esse ad non esse ¶ Tercio quando ex aere generatur ignis. ibi enim est vera generatio. ₇ tamen non est progressio a non esse ad esse. sed ab esse ad esse scilicz ab esse aeris ad esse ignis. ¶ Solutio sic vt patet per philosophum primo de generatione dicentem est mutatio huius tocius in hoc totum. tocius dico potencialis. in totum actuale ₇ ex opposito dicendum est de corruptione. ¶ Ad obiecta in oppositū ad primum dicendum ꝙ non esse a quo est generatio non est pure negatiuum et contradictorie ipsi esse oppositum. sed soluz. priuatiue ₇ ergo generatio est ex non ente actu ente tamen in potencia non tantum effectiua sicut creabile est in potencia effectiua creantis sz in potencia materie que subiacet necessario generationi. Et sic distinguitur a creatione. quia termini creationis opponuntur cōtradictorie

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ẜm actum ad minus. cum esse simpliciter ⁊ nō esse simpliciter sint creationis termini. sed nō sic opponuntur termini generatōnis. Et ꝓpor cionabiliter sicut dictum est de generatōe et cre atione. ita dicendum est de ~~creatione~~ et annihi latōe. ex quo corruptio est abesse et non esse ac tu. sed annihilatio ad nō esse simpliciter. Se cundo etiam differūt. quia omne genitum se mel corrumpet̄ neccārio. q: est ex nihilo. sed oē creatum est annihilabile. ⁊ tamen nunq̄z anni hilabitur ꝓpter manutenentiā creatoris. ⁊ er go dicit Plato. O dij deoꝝ. quoꝝ opifex pa terq̄z ego sum. natura quidem vestra dissolubi les estis. mea aūt voluntate sic semper permane bitis. Et per hoc patet solutio ad secundum.

¶ Ad tercium dicendum ꝙ. in generatione aeris ex aqua nō est intrinsecus terminus a q̄ aqua. sed non esse aeris. accidit em̄ illi materie ꝙ sit sub forma aque inq̄ztum est subiectum ge nerationis. licet nunq̄z sit materia sine forma. dicente philosopho primo de generatiōe ꝙ nū q̄z separatur a morpheis et passionibꝰ ⁊c. Se quitur iam aliud dubiuz quod querit an pos sit fieri augmentatio sine alteratione vt patet consideranti ip̄m

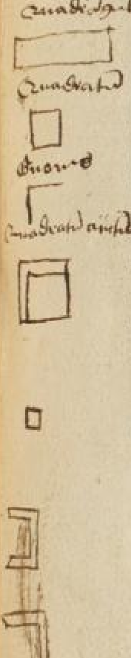

Quartū dubium. An possit fieri aug mentatio sine alteratione. sicut dicit philoso phus in textu. Et videtur ꝙ non. quia per phi losophum primo celi. qui ꝓbat celum inaug mentabile. quia est inalterabile. ¶ Solutio sic iuxta modum tactum in dubio secundo. q: quadratum per circumpositionem gnomonis creuit. et tamen non est alteratum. quia nō po test alterari nisi de figura in figuram. sed per cir cumpositōem gnomonis non amittit esse pri oris figure. ergo non est alteratum Est aūt gno mo. vt dicit Euclides. supplemetū quadran guli ad inueniendum q̄ztitatem quadranguli et si circūponatur ad quadrangulum est qui dem maius factum sed non alteratum. Est āt quadrangulum vel quadrangulus figura que generatur ex intersectōne quattuor lineaꝝ ẜm quattuor angulos rectos. Sed gnomo est fi gura que generatur ex intersectione duaꝝ line aꝝ rectaꝝ ẜm vnum angulum rectum. et due partes quadrati. sicut est instrumentum ferre um domificatoꝝ. licet Boetius dicat ꝙ gno mo sit tres partes quadrati. ¶ Ad obiectum dictum est in secundo dubio prius habito. vbi scilicet querebatur de distinctōne specierū motus.

Quintum dubium. An quies oppo natur motui contrarie. et maxime motui loca li. ¶ Et videtur ꝙ non. quia quies est motus priuatio vt dicit philosophus. ergo non oppo nitur sibi contrarie. ¶ Secundo sic. motus opponitur motui: ergo non quieti. Antecedēs est philosophi. Consequentia patet. quia tm̄ vnum vni opponitur ¶ Solutio sic Alberti quies vel priuatiue vel contrarie opponit̄ mo tui: vt dictum est. formaliter priuatiue. mate rialiter vero contrarie. inq̄ztum talis priuatio fundata est in contrario habitu siue forma. et maxime motui locali. quia ille simpliciter est motus. in quo totum mobile ẜm sustantiā q̄z titatem et qualitatē trāffertur de loco ad locū ideo sicut ille est primus et simpliciter motꝰ ita quies eius est simpliciter quies. motus āt alij sunt motus quidam. et quietes sunt que dam quietes. Et per hoc patet solutio ad pri mum. ¶ Ad secundum dicendum. ꝙ motus opponūtur gratia suoꝝ terminoꝝ ad quos. et ita etiam quies potest motui esse opposita ⁊ sic contrariant̄ ꝑticipatiue motus ¶ Sequitur iam textus quinti et vltimi capituli. In quo postq̄z philosophus in quattuor capitulis pre cedentibus determinauit de quattuor postpre dicamentis ẜm ordinem. ip se philosopus in tendit determinare de quinto et vltimo postp̄ dicamento. quod est habere. vt postea satis pa tebit diligenter intuenti dicenda

Habere autem multis modis di citur. aut enim tanq̄z habitum et affectum. aut aliam quamlibet qua litatem. dicimur enim disciplinam ha bere atq̄z virtutem. aut vt quantitatē quod contingit ei. qui habet magnitu dinem. dicitur enim bicubitum. aut vt ea que circa corpus sunt. vt vestimen tum vel tunica. aut in mēbro. vt in ma nu anulū. aut vt membrū. vt manum vel pedē. aut in vase. vt in modio gra num tritici. aut in lagena vinum. vi num enim habere lagena dicitur. et modius granum tritici. hec ergo om nia habere dicuntur vt in vase. aut vt possessionē. habere em̄ domū vel agrū

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

aut etiam vir vxorē habere dicitur. scʒ et vxor virum. sed videtur alienissim⁹ qui nunc dictus est mod⁹ esse in eo q̄d est habere. nihil em̄ aliud vxorem ha/bendo significamus nisi quia cohabi/tat. forte tamen ⁊ alij quidam appare/rebunt modi de eo quod est habere. sed qui consueuerūt dici pene oēs enume/rati sunt

¶ Finitur textus p̄dicamentoꝝ

¶ Habere aūt dicitur multis modis. Istud est quintum et vltimū capitulū. in de/terminat de vltimo postpredicamēto quod est ha/bere Et diuiditur in duas partes principales In prima ostendit quot modis dicitur habere Secundo excusat se phus de positione quo/rundā alioꝝ modoꝝ Secūda ibi. fortasse aūt Quo ad primū dicit ꝙ habere dicitur multis modis. dicens ꝙ primo dicitur habere habens habitum. ⁊ sic dicimus nos habere ſm primā spēm qualitatis. ⁊ sic habetur ꝙ est in facultate habentis ad actum. ⁊ hoc modo dicit Auerro/ys super secundū de anima. ꝙ habitus est quo operamur dum volumus. Et victorinus ꝙ ha/bitus facilem facit potentiā ad agendum. aut dicitur ſm affectum in tercia specie qualitatꝭ quia nos dicimur habere id quod afficit. sicut dicimus nos habere colorē vel frigus. aut di/citur habere ſm aliquam aliam speciem quali/tatis. habere em̄ qualitatem non est aliud q̄ʒ q̄/litatem tanq̄ʒ accidens substantiā informare. sicut scientes disciplinam dicuntur habere sci/entiam. et studiosi virtutem. quia est in facul/tate eoꝝ agere ſm disciplinā et virtutem. Se/cundo modo dicitur habere q̄ʒtitatem que in/est vt mensura sicut dicitur aliquis magnitu/dinem habere siue q̄ʒtitatem bicubitalē vel tri/cubitalem. Tercio modo dicitur habere vt q̄ circa corpus sunt que mutantur ad corporis fi/guram. sicut habetur vestimentū vel tunica. q̄ omnia mutantur ad habentem et non mutant vt inquit Augustinus. Quarto dicitur habere id quod est ad decorem. sicut digitus dicitur habere anulum. collum torquem. pectus moni/le. anulus em̄ ornamentum est digiti: torques colli. et monile pectoris. Quinto dicitur habe/re membrū. quo modo totum habet partes or/ganicas que sunt ad actum. sicut quis dicitur habere membrū. quando habet ad vsum vt ma/num et pedem. Sexto modo dicitur habere il/lud quod continetur. sicut vas dicitur habere grana. et lagena vinū. vinum em̄ dicitur habe/re in lagena. quia lagena continet vinū. et mē/surat. et modius triticum. Septimo dicit̄ ha/bere per modum illū quo habetur possessio. sicꝫ dicimur habere domum agrum. et hic est specia/lis modus habendi et valde ꝓprius. Octauo dicitur habere. sicut vir dicitur habere vxorem aut vxor virum mutuo contractu inter virum et mulierem. et hic modus est alienissimus in/ter omnes modos habendi qui dicti sunt. eo ꝙ nihil aliud est habere vxorem q̄ʒ ei cohabita/re. ⁊ sic hoc modo habens habetur eodem mo/do quo habet. et per eundem contractū habens efficitur habitus. et hoc non est in aliquo ali/oꝝ modoꝝ ¶ Tunc ibi. fortasse. Hic excu/sat de amissione alioꝝ modoꝝ. dicens ꝙ forte alij apparebūt habēdi modi. sed modi qui ma/gis vsitati sunt apud sapientes pene. hoc est q̄/si omnes sunt enumerati

Inciduīt dubia. Primū. an habere sit postpredicamētū. Et videtur ꝙ non. quia iux/ta sententiam Gilberti porrithani est predicamē/tum ¶ Solutio sic. quia dicit coordinatōeʒ plurium ad vnum genus non reducibiliū. q̄a habere q̄ʒtitatem est in predicamento q̄ʒtitatis ⁊ habere qualitatem in predicamento qualita/tis. ¶ Ad obiectum in oppositum respondet Albertus. licet habitus sit predicamentū spe/ciale predicans esse quod causatur ex habitu/dine extrinsecus circundantis quod circūdās ad figuram et modum circundati se extendit. tamen etiam dicitur habere multis modis ſm res alioꝝ generꝝ. et ergo inter postpredicamen/ta de habere oportuit facere determinatiōem

Secundū dubium est An conuenient̄ enumerati sunt octo modi habendi ¶ Et videt̄ primo ꝙ non. quia omne habere mediat inter habens et habitum. sed inter substantiā et q̄ʒ/titatem nihil mediat cum quantitas sit acci/dens immediate substantiaʒ informans. ergo substantia non dicitur habere quātitatem Secundo. habens debet esse principium habi/ti. sed sed possessor non est principium rei pos/sesse. nec vir principium mulieris. igitur male ponunt̄ septimus et octauus modus ¶ Ter/cio. substantia dicitur habere relatōnem actō/nem et passionem. et tamen illi modi non po/nuntur hic. ¶ Quarto. Gilbertus porritha/nus solum enumerat quattuor modos. igitur videtur Arestoteles superfluus. vel ipse dimi/nut⁹ ¶ Solutio sic. vtʒ per sufficientiā quā

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dat Albertus. que est ista. In omni modo ha
bendi habens est aliquo modo principiū ipsi
us habiti. et habitum est ad nutum ipsius ha
bentis quando ꝓprie habetur. Aut igitur est
principium ſm naturam vel ſm voluntatem
aut vtroqꝫ modo. Si ſm naturā hoc est du
pliciter. vel inest ſm naturam que est materia.
vel que est forma. Primo modo est habere q̄
titatem. secundo modo habere qualitatē. nec
possunt esse plures ſm naturam. quia cum ha
bens differt ab habito os ꝙ substātia sit habēs
et qualitas habita. vel quantitas. alia vero ꝑ
dicamenta non predicant quid absolutum. er
go substantia non dicitur illa habere. Si ve
ro natura cum voluntate est principium. sic ē
quintus modus. in quo membrum a natura
datum ꝑ voluntatem refertur ad vsum. Si ve
ro voluntas sola est principium. tunc est respe
ctu alicuius extrinseci. quod se habet extrinse
ce ad habentem. aut ergo habēs habetur ex ip
so quo habet aut non. Si primo modo sic est
octauus modus. Si nō aut ergo habitū mu
tatur ad formam habentis. vel non. Si pri
mum hoc est dupliciter. quia habitum vel est
ad necessitatem vel ad decorem. si ad necessita
tem. sic est tercius modus. si secundū sic est q̄r
tus modus. Si nō mutatur habitum ad ha
bentem hoc est dupliciter. quia vel habitum ē
in habente ꝑ modum contenti in continēte. et
sic est sextus modus. vel non. sed habet habi
tum per modum possessi. et sic est septimus mo
dus. Et insinuantur hi modi in his versibus
Affectum. q̄tum. vestitum. dic velud aurum
Membrū. contentum. possessio. vir mulierē.
¶ Ad obiecta in oppositum. Ad primū ē di
cendū. ꝙ habere q̄titatem nō mediat realiter
inter substantiā et quantitatē tanq̄ distinctū
realiter a quantitate cum non sit aliud q̄ quā
titas. mediat tamen ſm ratōem et modum. q̄z
dicit inherentiā quantitatis in substantia. q̄
intelligitur media inter substantiā et quanti
tatem. et sic simili modo habere qualitatem re
ducitur ad genus qualitatis. ¶ Ad secundū
patuit ex solutōe principali. Ad tercium dicē
dum ꝙ licet possessor in q̄tum relatiue dicitur
ad rem possessam. et vir ad vxorē. non dicitur
principium effectiuū. tamen aliquo modo est
principiū in genere cause finalis. quia res pos
sessa est ꝑpter possidentem. et vxor ꝑpter virū
sicut materia ꝑpter formam. et deteriora gra
tia meliorꝫ. vt dicit philosophus in politicis
¶ Ad quartum et vltimum dicendū. ꝙ Gil
bertus in suis quattuor modis comprehendit
alios hic positos. quia ſb primo suo modo cō
prehendit duos primos modos hic positos.
per tercium possunt comprehendi alij. Et q̄z
quā philosophus in quinto metaphisice vbi
ostendit quotiens vnūquodqꝫ dicitur. ponat
plures modos alios. tamē isti sunt magis vsi
tati. qui seruiunt ad noticiā predicamentorꝫ.

¶ Et sic finitur liber predicamentorꝫ
Arestotelis.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

[illegible] et grand [illegible] [illegible]
q. b[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Questio [illegible] est [illegible] unum [illegible] [illegible]

et [illegible] quod [illegible] possint [illegible] [illegible] [illegible]

finito et [illegible] [illegible] finito [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]

Maior substantia [illegible] ambo non et quanta [illegible] est impossibile [illegible] non est [illegible] necessaria

[illegible] [illegible] [illegible] et ambo [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] subito [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

non est possibile [illegible]

unum est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Ergo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] propter

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

nullus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quam gloria [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] oppida [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] quanto [illegible] [illegible] [illegible] digna est [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Nota [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Nota [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Nunc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]